AMPHI-
THEATRUM
SAPIENTIÆ

KHUNRATH

1609

Copy 2

Engravings coloured
Has 2 folding tables not in copy 1
1) Letterpress between T3 and T4
2) Engraved after EE4

3 plates wanting:
1) Symbolic plate (follows t.p. in copy 1)
2) Small engraving of owl (next in copy 1)
3) Citadel Ὑποθυνωνος Arcis

First plate after engr table is upside down

1609 [see colophon]

sufficiat tibi GRATIA mea
EFFIGIES HENRICI KHUNRATH LIPSENSIS, THEOSOPHIÆ AMATORIS FIDELIS, ET MEDICINÆ VTRIVSQ. DOCTORIS. ANNO À IESV CHRISTO SERVATORE NOSTRO, NATO, M.DC.II. ÆTATIS SVÆ XLII.
BIBLIA
DEO DVCE
h tuus HENRICI cedat labor AMPHITHEATRO
N ūminis instinctū Sacri nam rite peregit;
S ūnt equidem Scripta hæc nunquam contraria VERO;
s quia Sinceram SOPHIAM defendit & ornat,
æ sam restituit, purgando illustrat abusum,
n vivis Homini voluit servire DEOq;
t ratione pari KHUNRATHI Nomen & Omen,
M AGNUS CONSILIO, celebraret Dona IEHOVÆ
D eniq; nil superest nisi Momi Scommata temnat;
t SIC Scribendo pergat conducere multis:
ngenio quoniam valet, atq; est Arte politus.
M. Andr. Riccius.
Johan Diricks, van Campe, sculpsit: Magdeburgi.

PERSEVERANDO.
ADSIT;
NVMINE ELOHIM, NON CERTE, HÆC SINE
ΧΑΟΣ MAGNESIÆ
AMPHITHEATRVM
SAPIENTIÆ ÆTERNÆ
SOLIVS VERÆ,
CHRISTIANO-KABALISTICVM,
DIVINO-MAGICVM,
nec non
PHYSICO-CHYMICVM,
TERTRIVNVM, CATHOLICON:
instructore
HENRICO KHVNRATH LIPS:
THEOSOPHIÆ amatore fideli, et
MEDICINÆ utriusq. DOCT:
Hallelu-IAH! Hallelu-IAH! Hallelu-IAH!
Phy diabolo!
E MILLIBVS VIX VNI.
ORANDO.
LABORANDO.
NEC TIMIDE.
MEMORIÆ HONESTÆ.
IMMORTALITATI LAVDANDÆ.
Rumpantur et ilia Momo.
INVIDIA VIRTVTIS COMES
ID QVOD INFERIVS:
SICVT QVOD SVPERIVS.
אלהים
mediantibus
שמים
SOL.
MERCVRIVS.
LVNA.
CVM PRIVILEGIO CÆSAREÆ MAIEST: AD DECENNIVM; A PRIMA IMPRESSIONIS DIE.

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

Sacræ Cæsareæ Maiestatis Priuilegio cautum est, ne quis Chalcographorum, Celatorum, Sculptorum, Typographorum, Bibliopolarum ac aliorum quamcunque librariam negotiationem exercentium, Opera Henrici Khunrath, Lips. Medicinæ Doctoris, tam scripta quam picta, Medicinalia, Chymica, Kabalistica & pleraque alia secretiora, Latino & Germano idiomate, partim aliunde conquisita, partim à seipso conscripta & inuenta, ac inter ea quidem Amphitheatrum Sapientiæ Æternæ, solius veræ, Christiano-Cabalisticum, Diuino-Magicum, & Physico-Chymicum, tertriunum Catholicon, &c. per decem annorum spatium, à prima cuiuslibet editionis Die computandum, intra sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Maiestatis suæ hæreditariorum fines, simili aut alio quopiam characteris genere & forma, siue in toto, siue in parte, imitari, recudere, aut aliò recudenda, vel alibi etiam sculpta & impressa adducere, vendere aut distrahere palàm vel occultè, citra voluntatem & consensum præfati Doctoris Henrici Khunrath, suorumve hæredum præsumat. Si quis vero secus faciendo, Priuilegium & interdictum hoc Cæsareum spernere, negligere aut transgredi temerario quopiam ausu conatus fuerit, eum non solum omnibus illis exemplaribus perperam sic recusis & adductis (quæ quidem supradictus Henricus Khunrath, aut eius hæredes, eorumque mandatarii vbicunque deprehensa vel propria, quam ipsis hac in parte tribuimus, authoritate vel Magistratus loci illius auxilio sibi vendicare poterunt)

de facto priuandum, sed & mulcta insuper decem marcharum auri puri fisco Cæsareo fraudis vindici, & sæpesati Doctoris Henrici Khunrath, suorum-ve hæredum Usibus ex æquo pendenda, decretum irremissibiliter plectendum, &c. Pragæ, die prima Junii. Anno 1598.

RVDOLPHVS.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium

A. Benck.

Additum sigillum Cæsareæ Maiestatis in cera rubra.

ÆTERNO

ÆTERNO, INVISIBILI, SOLI SAPIENTI, OMNIVM OPTIMO, INFINITO ET OMNIPOTENTI

יְהֹוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת

DEO DEORVM, ENTIENTIVM VNITRINO,

SANCTO, SANCTO, SANCTO,

PATRI, & FILIO, in plenitudine temporis incarnato, JHSVH CHRISTO, nec non SPIRITVI SANCTO;

Vniuersarum Rerum creatarum ac conditarum in toto VNIVERSO existentium

AVTHORI, CONSERVATORI, GVBERNATORI,

perpetuò;

DOMINO ac PATRONO suo Catholico, benignissimo, filialiter timendo, vnicè amando, humillimeque adorando, & in omnem æternitatem, deuotione debitâ meritò laudando:

II.

TOTI CÆLESTIS EXERCITVS SPIRITVALIS MILITIÆ PRÆPOTENTI, reuerenter habendæ; flammeis, nimirum, JEHOVÆ ministris, Diuinitus mihi concessis, officioque suo & didactico & tutelari vltrò adsistentibus:

III.

PROXIMO SVO (Θεο-Ἀληθῆ-καὶ τεχνη-φίλῳ, Seinem/ Gott/ der Warheit/ vnd Kunstliebendem Nechsten/) fideli cuiuis, cumprimis diligendo:

IV.

SIBIMETIPSI, seruo ac organo DEI (absit iactantia & calumnia verbo) sedulo, pro modulo DONORVM, à DOMINO liberalissimè concreditorum:

V.

2. Timoth. 3. vers. 16.

TOTI SS.æ BIBLICÆ SCRIPTVRÆ, vtili ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum, in Justitiâ; vt perfectus sit HOMO DEI, ad omne opus bonum instructus.

VI.

NATVRÆ mirificæ, ministræ ELOHIM in MVNDO vniuerso (eiusque FILIO, MAGNESIA Philosophorum indigitato, nunquam odiosæ, NVMINI ac LVMINI suspiciendo: Sap: 12.1. Rö: 11.36.

Denique

VII. SCIEN-

VII.

SCIENTIIS & ARTIBVS singulis, per quas de DEO gratissima in orbe Terrarum sparsa est fama; præsertim verò sublimioribus ac secretioribus, quæque IGNIS, omnia probantis, adminiculo Spagyricè peraguntur:

AMPHITHEATRVM SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, SOLIVS VERÆ,

nec non

Virginum instar, EI propemodum à cubiculis sanctis atque secretioribus, castissimarum, quibus, inter omnes in toto Terrarum orbe Scientias & Artes bonas, generique humano vtiles, non augustiores vel sanctiores, non (ob VSVS ac FRVCTVS tam Macro & Micro-cosmicos, quam DIVINOS, hîc & in æternum salutares) præstantiores vllæ, puta,

KABALÆ, MAGIÆ, ALCHYMIÆ,

HEROINÆ suæ sanctissimæ, mirificæque, in ORATORIO & LABORATORIO, Macro- ac Micro-COSMICE, artificio miraculoso, eoque multifario, prudentissimè, vereque Theo- ac Philo-SOPHICE ancillantium; secundum Sanctioris & CHRISTIANÆ PHILOSOPHIÆ, solius veræ, Veritatis normam, è diabolicis sophismatum execrandorum, pro VERITATE sese falsò substituentium, laruis fucatis, duce & adsistentiâ RVACH HHOCHMAH-EL, necessariò repurgatarum, catholicâque dexteritate ad Archetypi exemplar sincerè reformatarum, primor-dialive Simplicitati ac Bonitati triuni catholicæque suæ, dignè restitutarum & instauratarum,

CRHISTIANO-CABALISTICVM, DIVINO-MAGICVM, nec non PHYSICO-CHYMICVM, TERTRIVNVM, CATHOLICON,

Hoc;

In quo Theo- ac Philo-SOPHICE docetur SAPIENTIÆ VERÆ, eiuſque ſtudii, hoc eſt, PHILOSOPHIÆ ſincerioris fons: Vena genuini INTELLECTVS Numinis ac Luminis NATVRÆ eſſentialis in MVNDO maiori catholicè, in FILIO verò illius, MAGNESIA videlicet Sapientum, ſynopticè, catholicè, realiter exiſtentis; IVRIS quoque LEGISVE DEI, in cordibus noſtris Diuinitùs ſcriptæ; nec non, Methodi, dextrè intelligendi & orthodoxè interpretandi BIBLIA ſacra; SCIENTIÆ quoque Ligni vitæ, Boni ac Mali, atque honeſtorum ac Turpium; oſtenditur flumen:

OPVS, θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν, atteſtante αὐτοψίᾳ (phy Momo & Zoilo!) reuerà eximium, recèns reuiſum, AMPHITHEATRICÈ inſtructum QVATVOR circularibus, aliiſque hieroglyphicis FIGVRIS, in æs affabrè ſcalptis, VERITATIS, paſſim locorum, ſine pudore vim publicè patientis iniquiſſimam, & quaſi ſub calumniarum pondere fatiſcendo ingemiſcentis, ferè (proh!) ſuccumbentis, ab interitu, pro viribus, vindicandæ ac erigendæ cauſâ; &, quò aliis bonis atque induſtriis viris, idem tentandi & præſtandi anſa haud vituperanda præberetur, in publicum, ex pio animi affectu, inque orbis CHRISTIANI VSVM atque VTILITATEM communem, neceſſariò iam tandem, & vix tandem (ſed ſat citò, ſi, vt ſpero, ſat benè) miſſum;

SAPIENTIA VERA, CVI, QVID, VBI, QVIBVS AVXILIIS, QVAMDIV, CVR, QVOMODO, QVANDO, fieri poſſit ac debeat, Chriſtianè docens; SVMMVMQVE HOMINIS BONVM, tam in futurâ, quàm in hâc vitâ fructuoſum, DEI donum ſingulare, tertriunum, catholiciſſimum, videlicet,

Agnitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem	*Cognitionem*	*Cognitionem* ac *Fruitionem*
JEHOVÆ, &, quem misit, JHSVH CHRISTI, Librique SS.æ Scripturæ, Triunius;	SVIIPSIVS, Triunius;	MVNDI maioris, &, quem dedit, Filii eius, MAGNESIÆ Sophorum, vtriusque Triunius;

hoc est,
Catholicè
TRIA OMNIA,
tanquam in liquido Speculo,
SOPHIA Orthodoxâ,
ostendens:
CVIVS
mysteriorum reconditorum
(*prout* PATER LVMINVM *eadem illa, ex Benignitatis suæ Diuinæ penu, liberaliter concessit.*)

APOCALYPTICA CLAVIS
TRIVNA,
penes Authorem OPERIS huius dignè reseruata,
LEGE suâ
Triunâ, sanctâ, æquâ & iustâ,
id est,
de
FIDE,
TACITVRNITATE legitimâ,
&
OPERIBVS bonis,
(quæ animum saltem gratum debitè concernunt)

ſolis debetur DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filiis,
SS.* SAPIENTIÆ candidatis, candidis, hæredibusque fidelibus dilectis;
ne ſacrum detur canibus, aut margaritæ proiiciantur ante porcos, diaboliſmo grauiter obſeſſos:
Non enim omnibus OMNIA conueniunt,
ſed eſt
QVID, QVIBVS, VBI, CVR, QVOMODO, QVANDO & QVANTVM:

ANIMI GRATI, REVERENTIÆ,
CHARITATIS, GRATVLATIONIS,
ATTENTIONIS,
ADMIRATIONIS, HONORIS DEBITI,

ergô

Humillimè CONSECRAT, Officiosè DICAT,
Amicè OFFERT, Debitè NVNCVPAT,
Religiosè RELINQVIT,
Obſeruantiſſimè DONAT, Studiosè PONIT,

HENRICVS KHVNRATH, LIPSENS. THEOSOPHIÆ *amator fidelis, &* MEDICINÆ *vtriuſque* DOCTOR:

JEHOVAH
afflante, incendente, ſtimulante ac dante
TRIVNO,
doctus, ductus, Inuentor, Author.

ANNO MASCHIACH
iuxta promiſſionem Diuinam miſſi

MDCIV.

HALLELV-IAH! HALLELV-IAH! HALLELV-IAH!
phy Diabolo!
Terque quaterque phy calumniatori cuiuis; nullo excepto!

JEHOVÆ
VNI TRINO SIT
LAVS, HONOR ET GLORIA.
AMEN.

LECTORI CANDIDO SALVTEM.

AMPHITHEATRI HOC INSIGNE OPVS, *in quo Auctor Henricus Khunrath Lipſ. vtriuſque Medicinæ & Philoſophiæ Doctor,* SAPIENTIAM DIVINAM, HVMANAM, MACRO & MICROCOSMICAM: *Diuino-Magicam, Chriſtiano-Cabaliſticam, & Phyſico-Chemicam, admirandâ induſtriâ, ſpectandam* OCVLIS: *contemplandã* MENTE, *ſectandum Opere, in Oratorio & Laboratorio, omnibus propoſuit, Amice ac Candide Lector, damus tibi nunc integrum & abſolutum. Ipſe quidem Auctor immaturâ morte præuentus, aliquâ ex parte, ſed non magnâ, imperfectum poſt ſe reliquit. Onus illud meis humeris, imparibus ſanè, impoſuit moriens, vt* OPVS *poſthumum curâ meâ in lucem ederetur: tum, quòd ipſi fuerim intimâ familiaritate iunctus, cùm, quòd conſilii ſui, in hoc opere edendo, fecerit me, vnà cum aliis relictis à ſeſe ſecretioribus, participem. Dedi igitur ſeduló operam, vt tale prodiret in publicum, quale, vt prodiret, ipſum peruoluiſſe, accuratè intellexi: Si in multis non ſatisfactum eſt omnibus, illi & magnitudinem* REI *perpendant, & meliora his faciant. Reſtat, vt de fine Operis te paucis admoneam: Quantâ curâ, mens humana* SCIRE, *naturaliter deſideret, in confeſſo eſt omnibus. Quot volumina Librorum, Scientiarum gratiâ, euoluuntur? quot moleſtiæ deuorantur? quot ſumptus impenduntur, quot Lucubrationes, Vigiliæ, labores exhauriuntur? quorum omnium finis tandem, aut vanitas eſt, aut inopia, ſæpè etiam fractæ vires corporis, & delirium animi: vſque adeò difficilem ad Philoſophiam vmbratilem, humana ratio monſtrat viam & aditum. Secùs verò facit Theoſophia noſtra in hoc* OPERE, *primùm enim non tot laboribus & ſumptibus conſtat. Audi Ipſam tibi loquentem: Facilè videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam:*

præoccupat, qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat. Qui de Luce vigilauerit ad illam, non laborabit, ASSISTENTEM enim illam foribus suis inueniet. Deinde, non tot molestiis occupata est. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium. Facillima igitur & spontanea est hæc nostra Sapientia. Talia sunt Omnia DONA DEI, VERA. At fraudes mundi, Illusiones, Phantasiæ, Sophistica Diaboli, multis laboribus & sumptibus constat.

Sap.6.ỽ.13, 14,15. Sap.8.ỽ.16.

Tandem à contemtu huius Operis dehortandus es, Stulti & inepti hominis est, rem nondum lectam iudicare, non intellectam contemnere. Quæso te, an propterea sunt contemnenda sydera, quod tu illa non dignoscis? an propterea abiiciendæ & conculcandæ Plantæ, quas fœcunda mater Terra, nobis porrigit, quod tu ipsarum signaturam & occultas vires non perspicis? Quot inutiles & fatuos fœtus parturit humanum Ingenium? atqui, tu illis sæpè primarium locum das in Bibliothecâ tuâ, & habent illi in mensâ tuâ Philosophicâ, primos accubitus. Memineris ergò hoc AMPHITHEATRVM tuis oculis non fucatam aut fatuam Philosophiam spectandã proponere: sed contuitum ÆTERNÆ SAPIENTIÆ, SOLIVS VERÆ, quam magno tuo malo & exitio neglexeris & contemseris. VALE, & hoc Amphitheatro fruere, ad Agnitionem DEI, Cognitionem tuiipsius, dignotionem Naturæ, ad illuminationem Animæ, puritatem Spiritus, sanitatem Corporis. Datum Wernigerodæ, in inclyto Comitatu Stolbergico ad Bructerum. Idib. Martii, Anno salutiferi partus Virginei. 1609.

ERASMVS WOLFART. S.

THEOPHILI ARETII

IN MAGNVM ET MIRANDVM ILLVD AMPHITHEATRVM CLARISSIMI VIRI, DN. HENRICI KHVNRATH LIPSENSIS, Vtriusque MEDICINÆ DOCTORIS, ac veræ SAPIENTIÆ studiique eiusdem instauratoris, ENCOMIASTICVM.

ABDITA *Diuini si quis mysteria verbi*
Altius inspiciat, seque in penetralia condat,
Nil nisi cum superis hominum commercia cernet.
Felices animæ, quas gratia tanta beauit
Audire Angelicas mortali in corpore linguas,
Humanoque DEI *sentire in pectore vocem!*
Quô fugit ista dies? vbi iam latet aurea scala
Cæli, quâ superi descendunt? quisve recludet
Sacratos aditus? nosque ad pia Numina ducet?
Difficilem, mihi crede, viam, qui talia tendat
Ingreditur, nec enim cuiuis manifesta videntur
Diuûm sydereas habitantia Numina luces.
Attamen humana si consuetudine quondam
Angelicas mentes lætatas credimus, artem
Abstrusam reor esse: Patres nouêre vetusti.
Occidit: Oceano veluti Sol mergitur alto,
Mox tenebræ informes, ac immedicabilis error
Inualuit: mendaxque suum caput extulit orco.
Fons est illimis SOPHIÆ: *Diuina* CABALA
Quamque tenent MAGI, *redolentes thura Sabæi,*
Cuique dedit VIRIDE, *& tacitum* SAL *fusile nomen.*
Trinam hanc nemo DEI *Sophiam sine Numine habebit,*
Theilôgam, Astronomam, Medicatricemque Dianam,
Nemo sine afflatu Diuino magnus & altus.
Vno fonte fluit Sapientia Trina beato
Flaminis ætherei, fusæque per omnia mentis,
Quæ vegetat terras, mare, sydera & aëra complet.
Rex mihi pacis erit testis, qui pectore quondam
Tot gemmas habuit Sophiæ, quot littora arenas,
Cuius corde altam Sapientia struxerat arcem.

Hîc quoties pulcram Libani de monte columbam
Ingeminans imo suspiria corde, vocarat?
Namque sibi vitæ sociam delegerat vnam.
O dilecta veni mea, te charissimus orat
Sponsus Rex Solymæ tuus, & sacra Numina iurat
Se fore constantem tibimet castumque maritum.
Calluit hanc præsens IHOVANIS *fretus Abramus*
Alloquiis, & Chaldaica de gente profectus
Intulit Ægypto, & terris patefecit Idumis.
Hac tibi nota fuit Iacobe scientia rerum,
IHOVA *tibi, tibi Scala* DEI; *cælique patentis*
Regia visa, gregem maculosis partubus imples
Rachelides: tenet hanc Pharii dum calica regis
Somnia pertractat cautus, prudensque futuri
Euentura canit, per mystica pocula vates.
Hanc Ægyptiaca Moses eductus in aula
Imbibit; hac, diaque simul post luce coruscans
(Lux gemina hæc) ipsi potuit se sistere IHOVÆ:
Hac Bileam sincerus adhuc, & criminis expers
Turpis auaritiæ, nouit scrutarier alti
Abdita ritè DEI, *& sanctæ benedicere genti.*
Hac Regina Arabum solers ænigmata promit
Isacidum Regi, quo non sapientior alter
Claruit; hac Daniel, Magis præstantior, illum
Extulit instructum schola Regia Persidis, idem
Regibus edixit tristissima fata duobus,
Alter ab Imperio cadit, obbrutescit at alter.
Nomen ab hac quantum gessit ter maximus Hermes?
Hæc venerata DEVM, *visit cunabula* CHRISTI:
Mirifico docuit VERBO *Reuchlinus eandem.*
Hanc Agrippa sagax mirando prodidit ore:
Prodidit Heluetius, Musarum filius, Hermes, Theophrastus Paracelsus
Exosus fatuis: Lumen Sapientibus ingens:
Cuius & humanos superat Sapientia sensus:
Hoc gratare tibi Celso Germania Phœbo.
Hanc & Stellatus mellito carmine condit.
Hæc est, hæc illa est, (mihi crede) Scientia, verum
Quæ tibi Naturæ Lumen, viresque capacis
Abstrusas Mundi pandat: Clarissima Lux est.
Qua sine cuncta iacent tenebris immersa profundis.
Hæc tibi fax: hæc Lux, hæc dux te præuia ducet
Abdita cunctarum subitò ad penetralia rerum,
Et sic mirifici non pondus inane Theatri
Non spectator iners, verum Rimator, & Actor
Intimus hospes eris, non hospes semper oberrans.
Hæc & stellarum cursus viresque reuelat,
Et scrutata vices rerum, stata tempora signat;

Hac

Hæc vis ventorum Pontique innotuit æstus,
Vnde ortus & vita satis: vnde augmina rebus
Edocet, & terræ venis expromere gazas.
Principia hæc rerum cunctarum trina resoluit.
Theiosopha hæc suada est, & si præstantius illis
Quicquam erit. Hæc, genitore DEO, DEA; *Sponsa Deorum;*
Et genitrix rerum, recolit quam turba Sophorum.
Inuentum est Medicina tuum, ô DEA: *Numine cedunt*
Pulsa tuo; Resolutus hydrops; nodosa Podagra
Lepraque proh viuum fœdans immunda cadauer:
Tussifera & Tabes flammis feruentibus, ima
Exsucca ossa vorans, rapidusque Apoplecticus humor:
Herculeusque furens, & spurcans faucibus horror:
Hactenus indomitas vincisque fugasque Chimeras.
Salue blanda parens, salue expectata diu lux!
Venisti tandem, dispellens nubila cœlo.
Hanc, HENRICE, *tibi quod amicam elegeris vnam*
Gratulor, Asclepidûm decus immortale Sophorum:
Grata DEO *Charitum soboles; Diuine Prometheu;*
Digne polo, qui mira nouo dans AMPHITHEATRO
In Lucem: veterum vix cunctis visa Theatris.
Liuor iners, stolidumque coax, & sibilus orci
Cedant auspiciis melioribus; ô labor ille
Quàm felix, suauis sudor, curæque beatæ?
O quàm fœcundi fructus, ô tædia longæ
Quàm iucunda viæ? gemmaneus pulueris ortus
Aureus ille tuis, superûm te in luce locabit.
O Decus Aonidum, Pylades mi, Nestoris annos
Viue; vale; terris nec cælica scande relictis
Tecta prius, Medicæ, Chymiæ diæque Cabalæ
Culmina quam superes, summa & fastigia ponas:
Viue diu, solidéque vale, moriare beatè.

EPIGRAMMA

IN EDITIONEM AMPHITHEATRI CL. VIRI DN. HENRICI KHVNRATH LIPS. VTRIVSQVE MEDICINÆ DOCTORIS, PHILOSOPHI insignis, & nostræ ætatis primarii, &c. fautoris sui honorandi.

CARPERE qui gaudes, hîc noli carpere quicquam
Omnis huic Physico cedat labor Amphitheatro.
Numinis instinctu MEDICVS quod SVMMVS ab alto
Sensu deductum, veri Khunrathus amore,
Instruxit, Sophiæque sacros illuminat vsus,
Lapsam restituit, vitiosaque membra repurgat.
In Mundo non est par his virtutibus illi,
Vngue leo notus: Diuina hac notus is arte.
Maxima nascetur quâ sparsis gloria libris,
Dona DEI variant, hoc certe est nobile donum,
E centum, vel plus centum vix millibus vni
Ingenium tantum contingit habere virorum.

M. ZVBERVS P. L.

DE

AMPHITHEATRO CLARISS. ET DOCTISS. VIRI DN. HENRICI KHVNRATHI, Vtriusque Medicinæ Doctoris celeberrimi.

MVNDVM *extra mundum qui vult specularier omnem*
Quique extra seipsum noscere se satagit:

Non

Non opus est adeat veterum vastata Theatra
Vel noua, spectaclis reddita vana suis.
Immundum potius mundum exuat, exuat & se,
Indupeditrices & fugiat nebulas.
Orchestramque tui subeat KVNRADE *Theatri*
Ætheris igniculo prægrediente bono.
Dia vbi Smaragdi monstrat Sapientia speclo
Quid Macrocosmus agit, quod Microsmus agat.
Et Panace Hermetis regnatque Asclepia Hygëa
Ac dignis dignas vtraque spargit opes.
Quæ patulo, Inuidia pandis stomachante Theatro
KVNRADE *ingenui progenies Genii.*
Perge ita: firma tui basis est mansura Theatri,
Dum Macrocosmus erit, dum Microcosmus erit.

Iohannes Seussius Electori Saxoniæ à Secretis Ecclesiasticis, amico suo chariss. honoris & amoris ergô consecrabat Id. Mart. Ann. 1604. Dresdæ.

THEOSOPHIÆ AMATORIS
ad
PHILOSOPHVM VMBRATILEM
προσφώνεσις

THEODORI AQVILINI P. L.

QVID abdicatas in meam curam vocas
Sophista Musas futiles?
Negant camænis, nec patent Apollini
DEO dicata pectora.
Fuit ista quondam stulta confidentia,
Fucus, Tenebræ, Somnia:
Ciêre surdum Delphicâ Phœbum specu,
Vocare Musas Numina,
Fandique munus, munere indultum DEI
Petere fonte, nemore, aut iugis,
Nunc alia mentem vis agit, maior DEVS
Aliosque mores postulat
Sibi reposcens ab homine munus suum,
Viuamus vt vitæ Patri:
Vacare vanis, otio aut negotio,
Et fabulosis literis.

Vetat, ſuis vt pareamus legibus,
    LVCEMQVE cernamus ſuam,
Quamuis Sophorum, callidaque ars rhetorum, &
    Figmenta Vatum nubilant,
Qui corda falſis, atque falſis imbuunt,
    Tantumque linguas inſtruunt,
Nihil adferentes, vt ſalutem conferant
    Quod veritatem detegat.
Quid enim tenere vel bonum vel verum queant
    Qui non tenent ſummi caput
Veri, bonique fomitem & fontem DEVM?
    Quem nemo niſi in Chriſto videt.
Hic Veritatis Lumen eſt, viæ via,
    Vis, Mens, Manus, Virtus Patris,
Sol Æquitatis, fons bonorum, flos DEI
    Natus DEO, Mundi Sator,
Mortalitatis vitæ noſtræ, & mors necis
    Magiſter hic virtutis eſt,
DEVMQVE nobis, atque pro nobis homo
    Nos induit, ſe exuit
Æterna iungens homines inter & DEVM
    Interque ſe commercia.
Hic ergò noſtris vt ſuum præcordiis
    Vibrauerit è Cælo iubar,
Abſtergit ægrum corporis pigri ſitum,
    Habitumque mentis innouat,
Exhaurit omnes, quod iuuabat antea
    Caſtæ voluptatis vice,
Totaque noſtra, iure Domini, vindicat
    Et corda, & ora, & tempora,
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
    Se vult timeri & diligi.
Huic vacantem, vel ſtudentem & deditum
    In hoc reponentem omnia
Ne quæſo inertem vel peruerſum putes,
    Ne crimineris impium
Pietas abeſſe Chriſtiano quî poteſt?
    Namque argumentum mutuum eſt
Pietatis, eſſe Chriſtianum, & impii
    Non eſſe Chriſto ſubditum.
Hoc te docebit inclytum Theatricum
    Opus hoc, & planè myſticum,
Æterna monas & trias cordi tuo
    Fac inſit, hunc finem bonum
Scopumque monſtrant hæc tibi ſpectacula,
    Quibus DEO potes frui.

Christus

ORATIO THEOSOPHICA
AD
FONTEM SAPIENTIÆ CHRISTVM OPT. MAXIMVM.

Christiani Cordati.

Hriste fac vt sapiam, quia tu Sapientia *Patris*
Solus es, & tecum qui sapit, ille sapit:
Quis dabit in tantâ mihi nam caligine lucem,
Vt capiam veræ dulce salutis Iter?
Ad te confugio, qui Lvx *mortalibus ipsa es,*
Per quem senserunt cuncta creata diem.
Da mihi Natvræ Lvmen, *tenebrasque repelle,*
Spiritus illustret pectora nostra tuus.
Non equidem, fatear, tanto sum dignus honore,
Sum miser, & multo crimine Christe reus.
Sed tamen in fuso confido sanguine, cuius
Purgabit sordes guttula parua meas.
Si mihi des vitam, cur non quoque commoda vitæ
Cuncta tuâ nobis pro bonitate dares?
A Patre quin etiam quæcunque rogabimus, inquis,
Nos accepturos nomine certa tuo.
Non mihi quæro lucrum, vanam non arrogo laudem;
Et laus & lucrum tu mihi solus eris.
Sed neque diuitias dederis, quas mirer auarus,
Cuncta cadunt, firmas non habet orbis opes.
Aspira cœptis, mentem cælestibus imple
Ignibus, ac vmbras aufer ab arte graues.
Nil erit obscurum, facilè in penetralia ducar
Naturæ, monstras si mihi Christe viam:
Ipse feram magnas laudum tibi præmia grates:
Nil homo maius enim, quod tibi reddat, habet.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
καὶ
ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ
generalis,
PROLOGI
SEQVENTIS,
in
AMPHITHEATRVM SAPIENTIÆ ÆTERNÆ
SOLIVS VERÆ,
CHRISTIANO-KABALISTICVM,
DIVINO-MAGICVM,
necnon
PHYSICO-CHYMICVM
ad
Homines
Vniuersos, Omnes, cunctos & singulos
seorsim, CATHOLICE
directi.

AMPHITHEATRI S[APIENTIÆ]

Referatur ante εἰσαγωγὴν primam, fol. 18.

CHRISTIA[NO-]
DIVI[NO-]
PHYSI[CO-]
Terti[...]

HENRICI KVNRA[TH]
amatoris fidelis, &

Discas, ô Homo, (ad quod in Mundum venisti) tractu Dei, patris Luminum,

I.
Agnoscere
Devm,
&, quem misit,
Ihsvm
Christvm;
Librumq; intelligere SS[æ] Scripturæ;
in & *ex*

- Deo, &, *quem misit*,
  Ihsvh Christo,
  Libroque SS[æ] Scripturæ.
- Temet-ipso.
- Mvndo maiori,
  &, *quem dedit*, Filio *eius*
  Magnesia *Sapientum*.

II.
Noscere
Temetipsvm,
in & *ex*

- Temet-ipso.
- Deo, &, *quem misit*,
  Ihsvh Christo,
  Libroque SS[æ] Scripturæ.
- Mvndo maiori
  &, *quem dedit*, Filio *eius*,
  Magnesia *Sophorum*.

III.
Cognoscere
Mvndvm maiorem,
&, *quem dedit, eius* Filivm,
Magnesiam *Philosophorum*,
Lapidis, *nimirum*, *Philosophorum*, Catholici, *vel* Vniuersalis, *plusquamperfecti*, Svbiectvm *debitum*, & *perfectum*, *Regeneratione Physica*, *Artis Chymicæ adiumento*, *plusquamperficiendum*, *h. e. Primateriale*, & *propterea Catholicon*, *vel uniuersale ac* ☿*iale*,
in & *ex*

- Mvndo maiori,
  &, *quem dedit*, Filio *eius*,
  Magnesia *Sapientum*, *qui* ὁμοῶν, *Consubstantialis Parenti*, & *splendor* Gloriæ, *atq; character* Substantiæ *eius* Pri-materialis, *Catholicus*: *In quo synopticè-catholicè inhabitat* omnis *plenitudo* Natvræ corporaliter.
- Temet-ipso.
- Deo, & *quem misit*,
  Ihsvh Christo,
  Libroque SS[æ]. Scripturæ.

Et sic, *tanquam in* speculo *clarissimo*, & *ex* fonte *limpidissimo* Sapientiæ veræ Tertriuno catholico, *pro* dono, à Spiritv Sancto tibi *communicato*,

Aspice; Lege; Obserua; Intellige; [...]

ΠΑΝΤΑ ΑΙ[...]

ELOHIM omn[...]

Psalm. [...]

℣. 4. *Lætificasti me*, Iehovah, *in operi[...]*
℣. 5. *Quàm magnifica sunt opera tua* Ieh[...]
℣. 6. Vir insipiens non cognoscet, & stu[...]

Hallelu-IAH! Hallelu[...]
Phy di[...]
Iterum atque iterum phy calum[...]
AM[EN]

ADSIT;

[S]MMA
[S]APIENTIÆ ÆTERNÆ,
[SOLIUS] VERÆ,
[CHRISTIAN]O-CABALISTICI,
[DIVIN]O-MAGICI,
nec non
[PHYSIC]O-CHYMICI
[Tertriun]ius - Catholici.

[...] H. LIPS. *THEOSOPHIÆ [...] Medicinæ vtriusque Doctoris.*

CHRISTIANO-KABALICE, *hoc est,* [C]ABALÆ CHRISTIANÆ *methodo:* DIVINO-MAGICE, *hoc est,* [M]AGIÆ SAPIENTIÆ vè[rè D]IVINÆ, *cuius* vnicæ, *vt* [v]næ & multiformis, *sive* [m]ultiplicis, (*est enim* πολυποί[κιλ]ος, *Ephes.3.vers.10.* & πολυ[μερ]ὴς, *Sap.7.vers.22.*) *ita* & bo[næ], multa *ac* varia manife[sta]tionum *sunt* MEDIA; ea[q]ue, *cum* Publica, *tum* Se[cre]ta, Secretiora, Secretissi[m]a, *Philosophis sublimioribus, [m]inimè malis, satis nota, dextrè [obs]eruata, ac piè vsitata;* me[th]odo: PHYSICO-CHYMICE. *hoc est,* CHYMIÆ Physico-Artificialis *methodo,* (turgemässer ALCHYMIÆ nach:)	(*quas Methodos docet* AMPHITHEATRVM)	ORANDO, *in* ORATORIO, & LABORANDO, *in* LABORATORIO.		THEOSOPHICE noueris *ac* hauries TRIA OMNIA: *h.e.* Diuinum; Micro- & Macro-COSMICON! OMNIA *in* OMNIBVS! BONVM *in hoc Mundo* Summum, Tertriunum, Catholicissimum; *Tuumque, ô Homo, beatissimæ vitæ* FINEM! Hæc SOPHIA! Hæc PHILOSOPHIA summa! Hæc *ad* Hanc VIA Theosophica, Tertriuna, Catholica, Linearis, sola Vera; *quâq,* CÆTERA bona (*ôh quàm innumera! ôh quàm miranda!*) *adiiciuntur* NOBIS! *Alia omnis, vel superficialis; aut circumferentialis; aut falsa & nulla.*

[..s]pice; Tenta; Iudica; Vtere; Fruere.

[...]ON KINEI.

[...] vendunt laboribus.

[...]XCII.

[...]tuis, & *in factis manuum tuarum exultabo.*

[...]AH? *valdè profundæ sunt cogitationes tuæ!*

[...]s non intelliget HÆC.

[...]*AH! Hallelu-IAH!*

[...]*do!*

[...]*tori cuiuis! nullo excepto.*

RVACH HHOCHMAH-EL!

[...]N.

PROLOGVS hic præſens SCALÆ cuidam, STVDII SAPIENTIÆ veræ, rectèque PHILOSOPHANDI rationis, GRADVVM orthodoxorum SEPTEM myſticæ aſſimilatur, quâ (DEO vocante & ducente, GENIO ſtimulante, INGENIO cooperante, LABORE debito ac ſedulo abſoluente) tam iuxtà SAPIENTIÆ veræ, quàm eius Præconis (ex IEHOVÆ ipſius calculo candidiſſimo) Sapientis doctrinam verè Sapientem aſcenſus fit THEOSOPHICVS ad AMPHITHEATRI præfati PORTAM quamuis anguſtam, exilem & deſpectam, attamen auguſtam ſatis & maieſtaticam: IN & PER quam DOCTRINÆ filius fidelis quilibet, ad finem vſque conſtanter perſeuerans, lætus INTROIBIT, ibique SVMMVM illud BONVM Tertriunum catholiciſſimum, videlicet, primò, Agnitionem DEI, &, quem miſit, IHSVH CHRISTI, Librique SS.æ Scripturæ intellectum genuinum; Secundò, cognitionē SVIIPSIVS; Tertiò, cognitionem MVNDI maioris, &, quem dedit, FILII eius MAGNESIÆ Philoſophorum, LAPIDIS, nimirum, Philoſophorum catholici vel vniuerſalis plusquamperfecti, SVBIECTI debiti atque perfecti, Regeneratione Phyſicâ, Artis Chymicæ adiumento, plusquamperficiendi; primò, IN & EX DEO, &, quem miſit, IHSVH CHRISTO, Libroq; SS.æ Scripturæ; Secundò, in & ex SEMETIPSO: Tertio deniq; in & ex MVNDO maiori, &, quem dedit, FILIO eius, MAGNESIA Sapientū, OMNIA in OMNIBVS, (quare & ab אלהים ELOHIM Triuno, ex Corpore, & Spiritu, & animâ etiam Triunus compoſitus; in Paradyſum mundanam hanc præcipuè collocatus eſt) feliciter CONSEQVETVR, eoque, tanquam ſingulari quodam κειμηλίῳ καὶ βραβείῳ, Theoſophicè FRVETVR.

CONSTAT autem PROLOGVS hic VERSIBVS totidem, quot Annus diebus, trecentis nimirum ſexaginta quinque, eô quòd per totum annum ſingulis diebus VNVS, SOPHIÆ ſtudioſo genuino, contemplationis accuratæ lance, acutiſſimè penſitandus, induſtriâ mente conſiderandus, ac ſæpiùs veluti ruminandus ſit, ita, vt DOCTRINÆ huius THEOSOPHICÆ ſalutaris animi cibus ei in dulcem Animæ recreationem, efficaciſſimumque Animi nutrimentum tantò conuenientiùs atque feliciùs conuertatur: Sicque etiam integri anni ſpatio, (non enim eſt, nuperrimè initiato præſertim, crede veridico Experientiâ edocto, vnius vel diei, vel hebdomadis aut menſis labor vel ſtudium!) & quidem auxilio ac adſiſtentiâ RVACH CHOCHMAH-EL, ſeu SPIRITVS SAPIENTIÆ DEI, à patre LVMINVM miſſi, non ſuperficialiter, aut primis duntaxat labiis guſtare, ſed, penitùs quoque ac crebrò deglutiendo, quaſi reguſtare, & verè, imò QVINT-ESSENTIALITER, percipere queat, QVÆNAM, QVALIS, QVANTA, & QVAM SVAVIS ſit, cùm SAPIENTIA vera, tum ratio hæc ſincerè PHILOSOPHANDI: & quid demùm DOCTRINA illius in receſſu interiori foueat.

Hæc verò epulas opiparè apparatas atque lautiſſimas, imò THEOSOPHICAS, dignè nemo guſtabit facilè, multò minùs eædem alicui iu-

cundissimè sapient, nisi prius reuerberatione ac tribulatione sufficiente, per *Ignem crucis*, probè fractus, à duritie ad mollitiem deductus, & (vexatione tali, dante intellectum) insigniter admodum exercitatus; *Aquâ* etiam lachrymarum pœnitentialium ab impuritate ad munditiem & candorem vsque Christianè lotus, nec non Philosophico more vanitatibus Mundi huius immundi planè depositis, longeque post se derelictis, hac methodo spiritualis redditus, & ad conuiuium hoc benè præparatus, ac ritè sit dispositus: quamobrem & is ipse, veluti sæpè tentatus, acriter examinatus, exactissimè probatus, atque ob id satis probus ac constans tandem deprehensus, in numerum Filiorum & asseclarum DOCTRINÆ fidelium SAPIENTIÆ ipsius, legitimè recipitur, in album eorundem immatriculatur, epulisque *Theosophicis* præfatis solemnioribus dignè accumbit, conuiuisque illarum meritò annumeratur. SVMMA, ipsa SCALÆ huius prologeticæ septigradualis nunc sequitur.

ARGVMENTVM GRADVS PRIMI.

PRIMVS GRADVS est, *Sapientem*, ceu verum atque perfectum *Theosophum*, ÆTERNÆ, solius veræ, SAPIENTIÆ, magnificum, eumq; Regium præconem, Diuinitùs in- & constitutum ac subdelegatum, nec non SAPIENTIAM præfatam ipsam, ad sese primùm, postmodò autē ad Amorem, Admirationem, ac studium ΜΑΓΕΙΑΣ (ΣΟΦΙΑΣ) SAPIENTIÆ vè DIVINÆ, *Philosophiæ* nimirum *Theosophicæ* & sanctioris, solius legitimæ atque verę, *Homines* vniuersos, omnes, cunctos & singulos, ex singulari beneuolentię affectione ergà genus humanum flagrante, fideliter vtrâque ab parte vocantes, & sedulò inuitantes, auidè atque libenter (schnell vnd gerne/ mit lust vnd frewden) *Audire*; eisque, ob causas hinc inde ab vtrisque grauiter prolatas, reuerenter (mit Ehrerbietung vnd andacht) ceu initiati primùm discipuli facere consueuerunt, sine contradictione *obedire*.

ARGVMENTVM GRADVS SECVNDI.

SECVNDVS GRADVS est, post susceptum Diuinum hoc semen (vocatione NVMINIS ELOHIM, atque tractu DEI, Patris *Luminum*) in eiusmodi feliciter cœptâ *Obœdientiâ*, contrà conscientiam non reluctando, constanter *perseuerare*; SAPIENTIAMq; ÆTERNAM, solam veram, omnis veritatis, virtutis, Sapientiæ bonæ, Cognitionis & Intelligentiæ veræ, cùm in negotio Religionis, tùm Scientiis & Artibus omnibus, humano generi summoperè vtilibus, vti & in *Philosophiâ* orthodoxâ, originem, fontem ac fundamentum vnum, solum, catholicon & æternum, atque ita consequenter *Philosophiæ Theosophicæ*, reuerà sacræ, solius legitimæ atque veræ matrem, toto Corde, totâ Animâ, totis viribus, & omni mente (pro dono, supernè cuiuis benignè concesso & communicato) ex omnimodâ oblatio-

ne & traditione ſuiipſius, infernâ prorſus ratione *amare*; Eiuſque ſtudium hoc ardenter *continuare*: [a] Humanam verò, [b] carnalem, [c] mundanam, ementitam, atque putatitiam, aut vel quaſi Sapientiam iſtam, [d] in ſublimibus ſermonibus, ac ſophiſticis & perſuaſoriis verbis, [e] dicendivè peritiâ, hoc eſt, oratoriæ facultatis fucatis illis coloribus, ambitioſâ Eloquentiâ turgidam (à quâ, ex mandato Diuino, Apoſtolus PAVLVS nos fideliter dehortatur) inque æmulationem DIVINÆ veræque SAPIENTIÆ ſuperbam, & ſeſe ſuperciliosè extollentem, ac [f] falsò ratiocinando ſermonis probabilitate fallentem, diabolicè & ortam, & per admiratores illius, organa ſua (ſui ſimilia) pernitioſiſſimè propagatam ac diuulgatam, ſpuriam & illegitimam, imò profanam, tenebrarum, vitiorum, errorum, ſeductionis & cõfuſionis omnis, pſeudæque *Philoſophiæ* (à [g] vaſe illo DOMINI electo, tertii cæli, ac myſteriorum Paradyſi conſcio, [h] *inanis fallacia* vel *deceptio* nominatæ) genitricem, quam vera SAPIENTIA ipſa, nec non præco eiuſdem Regius, viuis hîc bellè depingunt coloribus ſuis, (ceu aliâs σκύβαλα ſuibus, quibus ſolis debentur) ouando, & per interualla longiſſimè à ſe remouendo, prorſus *relinquere*; Cane quoque & angue (quod dicitur) peius *odiſſe*; imò, ad Spiritum extremum vſque ſeuerè *abominari, execrari*, ac *deteſtari*; alios etiam impigrâ aſſiduitate pro virili ab eius cultu *auocare* & *dehortari*, ne iſtam vel minimo amplectantur aut ſequantur; vt maturè *odiſſe* incipiant, quod ipſis nunc & ſemper eſt fugiendum.

[a] 1. Corint. 2. ℣. 4. 5. 13.
[b] Rom. 8. ℣. 7. 2. Cor. 2. ℣. ℣. 12.
[c] 1. Cor. 1. ℣. 20. Et, 1. Cor. 3. ℣. 19.
[d] 1. Cor. 2. ℣. 1. & 4.
[e] 1. Cor. 1. ℣. 17.
[f] Coloſſ. 2. ℣. 4.
[g] Actor. 9. ℣. 15. 2. Cor. 12. ℣. 1. & 4.
[h] Coloſſ. 2. ℣. 8.
O ſoboles egregia ſcilicet!

ARGVMENTVM
GRADVS TERTII.

TERTIVS GRADVS eſt, IEHOVÆ gratiâ *noſſe* ac *ſcire*, *Quid*, *Qualis*, quàm *Pulchra*, *Præclara* & *Præſtans*, atque *Quanta Res* ſit SAPIENTIA ÆTERNA, ſola vera; quæ eſt *Philoſophiæ* ſincerioris, ſanioris ac verioris, imò totius ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ, rectéque *philoſophandi* rationis, ſola radix, fundamentum ac initium vnicum, ſolum, catholicũ & æternum: Adhæc quoque, quidnam propriè ſit prædicta PHILOSOPHIA vera?

ARGVMENTVM
GRADVS QVARTI.

GRADVS QVARTVS eſt, *ſcire quis* SAPIENTIAM veram det; apud *quem* Doctorem aut Magiſtrum, vel, *vbi* ſit quærenda & inuenienda: *vndenam* veniat: *Quibus* in *Libris* tradatur: *Quotque modis* in illis ab initio *creaturis* omnibus, præſertim Hominibus ſeſe eadem manifeſtauerit: & adhuc hodiè, tam in *Macro-* & *Microcoſmo vbique* innumerabiliter ſeſe conſpiciendam præbuit, quàm in BIBLIIS ſacris (iiſque præcipuè, qui *Enthuſiaſmo*, non ficto, radiis SAPIENTIÆ SPIRITV DIVINI reuerâ ſint illuminati) illa ipſa euidenter *appareat*?

ARGVMENTVM GRADVS QVINTI.

QVINTVS GRADVS est, *scire, cui* detur vera SAPIENTIA, cui *non*: *Quis* illius genuinus, legitimus ac fidelis sit alumnus, nimirum *Theo-* ac *Philosophus* orthodoxus: *Quis Sophista*: *Quomodo*, vel *quo studio*, aut, *quâ methodo* ea sit quærenda: *Qui* veniat & communicetur: *Quibus auxiliis*, vel *mediis*; *Quando*, & *quot modis ea* (IEHOVAH fouente & annuente) velit, debeat, queat aut possit impetrari ac percipi: *An*, & *Quid*, denique, de *Secretis* sublimioribus *Philosophiæ* huius sinceriotis *Diuinitus adeptæ*; à *Quo*; *Cui*; *Quare*, quasve ob caussas graues; *Quantum*; *Quibus*, siuè *Legibus*, siuè *Conditionibus*; *Quomodo*; *Vbinam* locorum & *Quando*, citrà periculum, aut *Sit*, aut *Non sit*, vel proponendum; dicendum; docendum; reuelandum, atque vlteriùs communicandum?

ARGVMENTVM GRADVS SEXTI.

GRADVS SEXTVS est, *scire, quæ* veræ SAPIENTIAE sint *Bona* ac *Dona*, &, *Quæ studii Sapientiæ*, h.e. *Philosophiæ* veræ, sint *Exercitia*: *Qui Vsus*, *Abusus*, *Fructus* atque *Finis*: ac *Quanti* ac quam *varii* inde *Thesauri* ad *Doctrinæ* filios, proximè & secundùm IEHOVAE voluntatem, certò perueniat.

ARGVMENTVM
GRADVS SEPTIMI ET VLTIMI.

Sophistarum certè omniũ exitus, ob contemtum veritatis, erit tragicus; si non in hâc vitâ, sanè in extremo iudicio; ad quod prouocant omnes, qui vident veritati vim inferri, quique propter illam opprimuntur.

SEPTIMVS & vltimus Gradus est, *Negry morari* Sophistas quosuis, cuiuscunque etiam sint farinæ, diligentes vanitatem, & quærentes mendacium, (Die das Eitele so lieb haben / vnd die Lügen so gerne.) VERITATEMQ; calumniosè mordentes; imò SAPIENTIAM solam veram, indeque ortam hanc quoque solam rectè *philosophandi* rationem aut methodum *Theosophicam* & orthodoxam AMPHITHEATRI SAPIENTIÆ Æternæ huius, nec non amatores & asseclas fideles, VERITATIS ac SAPIENTIAE indagatores pios, friuolè spernentes & condemnantes: Quinimò eosdem omnes magnanimiter ac verè philosophicè *floccipendere*, ac ne vnius quidem flatus vicissim intrepidè *æstimare*; sesequead VERITATIS agnitæ confessionem ac defensionem philosophicam (iuxtà dono datam cuiuis à DEO gratiam) alacriter *præparare* & planè *componere*; atque sic demum ad posteros vtiliter *propagare*; iisque debitè *communicare*: imò, cum gratiarum actione *lætari*, quòd non ampliùs labyrinthæus, monoculus & cæcutiens sophista opinãs, sed (qui ab ÆTERNÂ SAPIENTIÂ & VERITATE regitur) super lineâ *Veritatis* rectâ, absque deuiatione omni ambulans, verus ac sciens PHILOSOPHVS existat: adeoq; tandem paucissimis, iisque *Theosophicè* doctis, VERITATEM catholicam videntibus & scientibus solis, placeat. Quod sanè haud contemnendum signum est VERITATIS.

PROLOGVS

PRIMVS GRADVS PROLOGETICVS PRIMVS.

Numerus Versuum.	VERSIO vetus, seu vulgaris.	LOCA SS. Scripturæ.	NOVA PROVERBIORVM ex Hebræo, SAPIENTIÆ ex Græco TRALATIO.	Numerus Versuum.	
1	AVDI, fili mi, inquit SALOMON, filius DAVID, Prophetæ, & Regis ISRA-EL, Rex Sapiens, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit, *Parabolas meas*, ad sciendam SAPIENTIAM & DISCIPLINAM, ad intelligenda verba PRVDENTIÆ,	Prou. 1. Vers. 1. Ibid. vers. 2.	*AVDI, fili mi, inquit SELOMOH, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRA-EL, Rex Sapiens, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ; solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit*, parabolas meas, *ad sciendum SAPIENTIAM & ERVDITIONEM, ad intelligendum eloquia INTELLIGENTIÆ.*	1	Hinc enim disces SAPIENTIAM. VIS, VSVS & FRVCTVS studii SAPIENTIÆ veræ.
2	Et suscipiendam ERVDITIONEM DOCTRINÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM, & ÆQVITATEM:	Ibid. ℣. 3.	*Ad suscipiendum ERVDITIONEM, INTELLIGENTIÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & RECTITVDINES:*	2	
3	Vt detur paruulis *astutia*, adolescenti *Scientia* & *Intellectus*.	Vers. 4.	*Ad dandum simplicibus calliditatem, puero* Scientiam *&* Cogitationem.	3	

	4	*Audiet Sapiens, & addet Doctrinam: & intelligens consilia possidebit.*	Vers.5.	Audiens Sapiens, sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.	4
	5	*Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.*	Vers. 6.	Animaduertet parabolas & interpretationem, verba Sapientum & ænigmata eorum.	5
	6	*Audi, fili mi, & suscipe verba mea, & multiplicentur tibi anni vitæ.*	Prou. 4. Vers. 10.	Audi, fili mi, & suscipe eloquia mea, & multiplicabuntur tibi anni vitæ.	6
	7	*Per viam* SAPIENTIÆ *docui te* incedere: *calcare feci te semitas rectas.*	Vers.11.	Viam SAPIENTIÆ monstrabo tibi, ducam te per semitas ÆQVITATIS:	7
	8	*Quum ambulaueris, non artabitur gressus tuus: & si cucurreris, non impinges.*	Vers. 12.	Quas cum ingressus fueris, non artabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.	8
	9	*Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.*	Ibid. ỳ.3.	Nam & Ego filius fui patris mei, tenellus & vnigenitus coram matre mea:	9
Eadem in vitā introitus & exitus omniū hominum conditio.	10	*Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus est, procreatus.*	Sap.7. Vers.1.	Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro,	10
Iob.10. Vers.10.	11	*In vtero matris caro decem mensium tempore formatus sum, in sanguine coagulatus, ex semine viri, ac voluptate somnum comitante.*	Vers.2.	Decem mensium tempore, coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.	11
	12	*Quinetiam natus communem hausi aerem, atq; in terram iisdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac primam vocē eandem quam omnes, plorans emisi.*	Vers.3.	Et Ego natus communem accepi aërem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem, similem omnibus, emisi plorans.	12
	13	*In fasciis curisque sum educatus.*	Vers.4.	In inuolumentis nutritus sum, & in curis magnis.	13

14	Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium.	Verſ. 5.	*Nullus enim Rex aliud naſcendi initium habuit:*	14	
15	Vnus ergo introitus eſt omnibus ad vitam, & ſimilis exitus.	Verſ.6.	*Sed vnus in vitam introitus eſt omnium, & idem exitus.*	15	Iob.1. ℣.21. 1. Timoth. 6. ℣.7.
16	Et docebat me (Pater meus) atque dicebat: ſuſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & viues.	Prou.4 Verſ.4.	*Ipſe docebat me, dicebatque mihi; Teneat eloquia mea cor tuum: cuſtodi præcepta mea, & viues:*	16	
17	Poſſide SAPIENTIAM, poſſide PRVDENTIAM: ne obliuiſcaris, neque declines à verbis oris mei.	Verſ.5.	*Compara SAPIENTIAM, compara INTELLIGENTIAM: ne obliuiſcaris, neque declines ab eloquiis oris mei.*	17	
18	Ne demittas Eam, & cuſtodiet te: dilige Eam, & cõſeruabit te.	Verſ.6.	*Ne dimittas Eam, & cuſtodiet te: dilige Eam, & conſeruabit te:*	18	
19	Principium SAPIENTIÆ, poſſide SAPIENTIAM, & in omni poſſeſſione tua acquire PRVDENTIAM.	Verſ.7.	*Principiũ SAPIENTIÆ, acquire igitur SAPIENTIAM, & omni ſubſtantia tua acquire INTELLIGENTIAM.*	19	
20	Arripe illam, & exaltabit te; glorificaberis ab Ea, cum Eam fueris amplexatus.	Verſ.8.	*Exalta Eam; & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris Eam:*	20	
21	Dabit capiti tuo augmentum gratiarum, & corona inclyta proteget te.	Verſ.9.	*Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.*	21	
22	O, fili mi, ne obliuiſcaris LEGIS meæ, & Præcepta mea cor tuum cuſtodiat.	Prou. 3. Verſ.1.	*O, fili mi; LEGIS meæ ne obliuiſcaris, & Præcepta mea cuſtodiat cor tuum.*	22	DISCE.
23	Longitudinem enim dierũ, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.	Verſ.2.	*Quia Longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.*	23	Sapientia vera, eiuſq; ſtudiũ indefeſsũ annos vitæ & pacem afferunt.
24	Miſericordia & veritas te non deſerent: circunda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui:	Verſ.3.	*Miſericordia & veritas ne deſerant te, liga eas ad guttur tuum, ſcribe eas in tabula cordis tui.*	24	

Gratia & successus ante oculos Dei & hominũ, quomodo inueniendus. Adhortatio ad custodiã & contemplationem illius doctrinæ Legis vel Præceptorum.

25	*Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis* Dei *& hominum.*	Vers.4.	Et inuenies gratiam ac Disciplinam bonam coram Deo & Hominibus.	25
26	*Ne recedant ab oculis tuis, sed custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.*	Prou. 4. vers.21.	Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.	26
27	*Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni suæ sanitas.*	Vers. 22.	Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni sanitas.	27
28	*Quum deambulaueris, deducet (illa doctrina Legis vel præceptorum) te: quum dormieris, custodiet te: & cum expergefactus fueris, ipsa colloquetur tecum:*	Prou. 6. Vers.22.	Cum ambulaueris, gradiantur tecum, cũ dormieris, custodiant te, & euigilans loquere cum eis.	28
29	*Quia vt lucerna est mandatũ, & Lex vt lux: & via vitæ sunt increpationes eruditionis.*	Vers. 23.	Quia MANDATVM lucerna est, & LEX lux, & via vitæ increpatio DISCIPLINÆ.	29
30	*Acquirere* SAPIENTIAM *multò præstantius est, quam acquirere aurũ pretiosum: & acquerere intelligentiam, multò præstantius est, quàm acquirere electum argentum.*	Prou.16 vers.16.	Possidĕ SAPIENTIAM; quia auro melior est, & acquire PRVDENTIAM, quia pretiosior est argento.	30
31	*Nunc igitur filii, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei. vers.11. Ne rugias in nouissimis tuis, vers.12. & (nimis serò) dicas (ah) Quomodo odi Eruditionem, & increpationem spreuit cor meum;*	Prou. 5. Vers. 7.	Nunc ergò, fili mi, audi me, & ne recedas à verbis oris mei, ℣.11. ne gemas in nouissimis, ℣.12. & (nimis serò) dicas (ah) cur detestatus sum *Disciplinam*, & increpationibus non acquieuit cor meum,	31
32	*Et non obtẽperaui voci instruentium me, & docentibus me nõ inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)*	Vers. 13.	Nec audiui vocem docentium me; & Magistris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)	32
33	*Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætabitur cor meum, etiam ego lætabor:*	Prou. 23. Vers. 15.	Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.	33

Exulta-

34 Et exultabunt renes mei, cum recta loquuta fuerint labia tua. Sed age!
35 Nũquid nõ (חָכְמָה HHOCH-MAH) SAPIENTIA, clamat, & (בִּינָה BINAH) PRVDENTIA dat vocem suam? (En, illa ipsa est! vel illæ ipsæ sunt!)
36 In summis excelsisq; verticibus supra viam, in mediis semitis stans:
37 Iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur, dicẽs:
38 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.
39 Intelligite paruuli astutiã & insipiẽtes animaduertite.
40 Audite, quoniam de rebus magnis loquutura sum, & aperientur labia mea, vt recta prædicent.
41 VERITATEM meditabitur guttur meũ, & labia mea detestabuntur impium.
42 Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauum quid, neq; peruersum.
43 Recti sunt intelligentibus, & æqui inuenientibus scientiam.
44 Accipite *Disciplinam* meã, & non pecuniam: *Doctrinam* magis quàm aurum eligite.
45 Melior est enim SAPIENTIA cũctis opibus pretiosissimis: & omne desiderabile non potest comparari:
46 Nunc ergo filii audite me, Beati q custodiũt vias meas.

Verf. 16.
Prou. 8. verf. 1.
Verf. 2.
Verf. 3.
Verf. 4.
Verf. 5.
Verf. 6.
Verf. 7.
Verf. 8.
Verf. 9.
Verf. 10.
Verf. 11.
Ibid. Verf. 32.

Exultabunt etiam renes mei, quorum labia tua loquentur quæ recta sunt. 34
Nonne (חָכְמָה CHOCH-MACH) SAPIENTIA *clamat, &* INTELLIGENTIA *dat vocem suam?* 35
In summitate locorum excelsorum, iuxta viam, in loco semitarum stat: 36
In loco portarũ in ostio ciuitatis, in ingressu ostiorũ clamat: 37
Ad vos, ô viri, clamo, & vox mea ad filios hominum. 38
Intelligite simplices astutiã, & stolidi intelligite corde. 39
Audite, quoniam honorabilia loquar, & apertio labiorum meorum erit rectitudines: 40
Quia Veritatẽ *loquetur palatum meũ: & abominatio labiorum meorum est impietas.* 41
In Iustitia sunt omnia eloquia oris mei, non est in eis prauum, nec peruersum. 42
Vniuersa ipsa recta sunt intelligenti, & recta inuenientibus scientiam. 43
Accipite Eruditionẽ meam; & non argentũ: & Scientiam potius quam aurum electum. 44
Quia melior est SAPIENTIA *margaritis: & omnia desiderabilia non æquabuntur ei.* 45
Nunc igitur filii obtemperate mihi: & beati qui vias meas custodient. 46

SAPIENTIA seipsam cõmendat, & ad sese vocat omnes.

	47	*Audite* ERVDITIONEM, *& sapientes estote, & ne repellatis eam.*	Vers.33.	Audite DISCIPLINAM, & estote sapientes, & nolite abiicere eam.	47
	48	*Beatus homo qui auscultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie, obseruando postes ostiorum meorum.*	Vers.34.	Beatus homo, qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie: & obseruat ad postes ostii mei.	48
Conqueritur SAPIENTIA se à Sophistis contemni: & exitium cõtemptorum prædicit.	49	SAPIENTIA (*insuper etiam, iterum inquit Rex Sapientissimus*) *foris clamitat, in plateis ipsis dat vocem suam:*	Prou. 1. Vers.20.	SAPIENTIA (insuper etiam, iterum inquit Rex sapientissimus) foris prædicat, in plateis dat vocem suam:	49
	50	*In capite tumultuantiũ clamat, in ostiis portarum, in vrbe ipsa eloquia sua dicit,*	Vers.21.	In capite turbarum clamitat, in foribus portarum vrbis profert verba suá, dicens:	50
	51	*Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt scientiam?*	Vers.22.	Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?	51
Esaiæ 65,12 Et,66,4. Ierem.7,13.	52	*Conuertimini ad increpationem meam, en depromam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea.*	Vers.23.	Conuertimini ad correptioné meam: en proferam vobis SPIRITVM meum, & ostendam vobis verba mea.	52
	53	*Propterea quod vocaui, & renuistis, extendi manũ meam, & non fuit qui attenderet:*	Vers.24.	Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam; & non fuit qui aspiceret.	53
	54	*Et cessare fecistis omne consilium meum, & increpationem meam noluistis:*	Vers.25.	Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.	54
	55	*Etiam ego in contritione vestri ridebo: subsannabo, cum venerit timor vester,*	Vers.26.	Ego quoq; in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.	55
	56	*Quum, inquam, venerit sicut desolatio, timor vester: & contritio vestri veluti turbo venerit, quum venerit super vos tribulatio & angustia.*	Vers.27.	Cũ irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tẽpestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia.	56

57	Tunc inuocabunt ME, & non exaudiam: manè con-surgent, & nó inuenient ME:	Verſ.28.	*Tunc inuocabũt me, & non exaudiam: manè quærent me, & non inuenient me:*	57	
58	Eò quod exoſam habue-rint DISCIPLINAM,& TI-MOREM DOMINI non ſuſ-ceperint.	Verſ.29.	*Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt.*	58	
59	Nec acquieuerint CON-SILIO meo, & detraxerint vniuerſæ correptioni meæ.	Verſ.30.	*Nec acquieuerunt conſilio meo, ſpreuerunt vniuerſam in-crepationem meam.*	59	
60	Comedent igitur fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſa-turabuntur.	Verſ.31.	*Comedent igitur de fructu viæ ſuæ, & conſiliis ſuis ſatura-buntur.*	60	
61	Auerſio paruulorũ inter-ficiet eos, & proſperitas ſtul-torum perdet eos.	Verſ.32.	*Quia requies ſimplicium in-terficiet eos: & proſperitas ſtul-torum perdet eos.*	61	
62	Qui autem ME audierit, abſq; terrore quieſcet, & ab-undantia perfruetur timore malorum ſublato.	Verſ.33.	*Qui autem obœdit mihi, ha-bitabit confidenter, & requie-ſcet à timore mali.*	62	
	Quapropter, rectè ac ſapienter vir Sapiens concludit & admonet:				
63	Melior eſt SAPIENTIA, quam vires: & vir prudens, quàm fortis.	Sap.6. verſ.1.	*In Græco non extat Codice.*	63	Prou.16,32. Eccleſ.9,18. Eccl.7,20.
64	Audite ergò (quoque) Re-ges, & intelligite, diſcite iu-dices finium terræ.	Verſ.2.	*Audite igitur Reges, & at-tendite, & diſcite iudices fi-nium terræ.*	64	Magnates ad iuſtitiam & Sapien-tiam ad-hortatur Sapiens.
65	Præbete aures vos qui cõ-tinetis multitudines, & pla-cetis vobis in turbis nationũ:	Verſ.3.	*Aures præbete moderató-res populi; quique Nationum multitudine gloriamini.*	65	
66	Quoniam data eſt à DO-MINO poteſtas vobis, & vir-tus ab ALTISSIMO, qui in-terrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur.	Verſ.4.	*Quoniam à DOMINO vo-bis dominatio data eſt, & po-teſtas ab Altiſſimo, qui in ope-ra inquiret veſtra, & conſilia perſcrutabitur.*	66	Rom.13,1.
67	Quoniam cum eſſetis mi-	Verſ.5.	*Quoniam quum eſſetis mi-*	67	

niſtri Regni eius non rectè iudicaſtis, neque legem conſeruaſtis, nec conſilium D E I *eſtis ſequuti.*

8 *Horribiliter ſuperueniet vobis, & repentè, quoniam iudicium in proceres ſeueriſſimum exercebitur.*

Verſ.6.

69 *Nam infimi homines digni ſunt miſericordia: in potentes verò inquiretur acriter.*

Verſ.7.

Deut.10,17. 2.Par.19,7 Iob.34,19. Eccl.35,16. Act.10,34. Rom.2,11. Galat.2,6. Epheſ.6,9. Coloſ.3,25. 1.Pet.1,17.

70 *Nec enim perſonæ cuiuſquã parcet omnium* D O M I N V S, *nec magnitudinè verebitur, quoniam tam infimum, quàm ſummum* I P S E *creauit, & pariter prouidentiam habet omnium.*

Verſ.8.

71 *Potentibus verò vehemens inſtat inquiſitio.*

Verſ.9.

Prou.21. verſ.30.

72 *Non eſt ſapientia, neque intelligentia, neq; conſilium contra* J E H O V A M.

(Nam)

Sap.16. Verſ.15.

Verſ.17.

73 *Tuam verò manum vt quis effugiat, fieri non poteſt: quippe Mundus ipſe iuſtorum vindex eſt.*

Etiã CREATVRA vindictam exerceriuſtã in malos. Sap.5.℣.18. Et vſque ad finem. Et, Cap.19.

Sap.6. verſ.10.

74 *Ad vos igitur ſpectant ſermones mei, ô tyranni, vt diſcatis* S A P I E N T I A M, *neque offenſetis.*

Verſ.11

75 *Qui enim iura officiaq; ſanctitatis ſanctè conſeruauerint, ſancti cenſebũtur: hisq; inſtituti, habebunt quod reſpondeant.*

Verſ.8.

76 *Expetite itaque ſermones*

---

niſtri Regnorum, non rectè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis LEGEM IVSTITIÆ, neque ſecundum voluntatem D E I ambulaſtis.

Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iudicium duriſſimum in his, qui præſunt, fiet. 68

Exiguo enim concedetur Miſericordia: potentes autẽ potẽter tormenta patientur. 69

Non enim ſubtrahet perſonã cuiuſquam D E V S, nec verebitur magnitudinẽ cuiuſquam: quoniã puſillum & magnum I P S E fecit, & æqualiter cura eſt illi de omnibus. 70

Fortioribus autem fortior inſtat cruciatio. 71

Non (enim) eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſiliũ contra D O M I N V M. 72

(Nam)

Tuam ô D O M I N E, manũ effugere impoſſibile eſt: etiam vindex eſt O R B I S iuſtorum. 73

Ad vos ergô Reges (non abs re Sophus nôſter iterũ acclamat) ſunt hi ſermones mei, vt diſcatis SAPIENTIAM, & nõ excidatis. 74

Qui enim cuſtodierint I V S T I T I A M, iuſtè iudicabuntur; & qui didicerint iuſta, inuenient quid reſpõdeant. 75

Concupiſcite ergô ſermo- 76

nes meos,

	nes meos, diligite illos, & habebitis DISCIPLINAM.		*meos ac desiderate, & Eruditionem consequimini.*		
77	Si delectamini sedibus & sceptris, ô Reges populi, diligite SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis.	Ibid. Vers. 22	*Si itaque soliis sceptrisque delectamini, Reges populorum, honorate* SAPIENTIAM, *vt in perpetuum regnetis.*	77	Num. 27, 16 2. Reg. 14, 11 3. Reg. 3, 9.
78	Diligite (ô diligite) LVMEN SAPIENTIÆ omnes, qui præestis populis.	Vers. 23.	*In Græco non habetur.*	78	
79	Multitudo enim Sapientum sanitas est orbis Terrarum: & Rex sapiens stabilimentum populi sui.	Vers. 26.	*Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi:*	79	
80	Ergò accipite DISCIPLINAM per sermones meos, & proderit vobis.	Vers. 27.	*Quapropter sermonib. meis erudimini, & vtilitatem percipietis.*	80	

Discite igitur, ô mortales,
SAPIENTIAM!
&

81	Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram.	Sap. 1. vers. 1.	*Diligite* IVSTITIAM, *qui iudicatis Terram.*	81	3. Reg. 3, 3. Esai. 56, 1.

II. GRADVS PROLOGETICVS SECVNDVS.

82	Audite filii DISCIPLINAM Patris, & attendite, vt sciatis PRVDENTIAM.	Prou. 4. vers. 1.	*Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam.*	82	Sapientiam eiusque fructum & viã quærendã, inque illa constanter perseuerandum docet ac admonet Sapiens.
83	DONVM bonum tribuam vobis, LEGEM meam ne derelinquatis.	Vers. 2.	*Quia Doctrinam bonam do vobis: Legem meam me derelinquatis.*	83	

Correctio DEI cum lætitia ferenda. Hebr. 12, 5. Apoc. 3, 17.	84	*CORRECTIONEM JEHOVÆ, fili mi, ne abiicias, & ne tædio afficiaris propter increpationem eius:*	Prou. 3. Verf. 11.	DISCIPLINAM DOMINI, fili mi, ne abiicias; nec deficias cum ab Eo corripe-ris:	84
	85	*Quem enim diligit JEHOVAH increpat: & veluti pater filium, quem valde amat.*	Verf. 12.	Quem enim diligit DOMINVS, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi.	85
	86	*Apprehende correctionem, ne dimittas: custodi eam, quia ipsa est vita tua.*	Prou. 4. verf. 13.	Tene DISCIPLINAM, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est via tua.	86
	87	*VERITATEM eme, & ne vendas: eme Sapientiam, & eruditionem & intelligentiam.*	Prou. 23 Verf. 23.	VERITATEM eme, & noli vendere SAPIENTIAM, & DOCTRINAM & INTELLIGENTIAM.	87
	88	*Manè semina semen tuum, & vesperi ne quiescere facias manum tuam.*	Eccl. 11. verf. 6.	Manè (quoque) semina sementem tuam, & vespere ne cesset manus tua.	88
	89	*Dulcis quidem est Lux, & iucundum est oculis intueri Solem.*	Verf. 7.	Dulce (enim) LVMEN, & delectabile est oculis videre SOLEM.	89
Exhortatur piger ad laborē & Sapientiæ studium atque inuestigationem.	90	*Vade ad formicam piger, vide vias eius, & sapiens esto.*	Prou. 6. Verf. 6.	Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & disce SAPIENTIAM.	90
	91	*Cui cum non sit dux, nec præfectus, nec dominus;*	Verf. 7.	Quæ, cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,	91
	92	*Tamen parat in æstate cibum suum, congregat in messe escam suam.*	Verf. 8.	Parat in æstate cibum sibi & congregat in messe quod comedat.	92
	93	*Vsquequo piger dormies? quando surges à somno tuo?*	Verf. 9.	Vsquequo piger dormies? quando consurges à somno tuo?	93
	94	*Parum somnorum, parum dormitationum capiendo, parum complicationis manuum ad dormiendum:*	Verf. 10.	Paullulum dormies, paullulum dormitabis, paullulum conferes manus vt dormias.	94
	95	*Et veniet tanquam viator egestas tua, & paupertas tua*	Verf. 11.	Et veniet tanquam viator egestas tua, & pauperies qua-	95

	ſi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.		*tanquam vir clypeo armatus.*	
96	Qui congregat in Messe, filius ſapiẽs eſt; qui autẽ ſtertit Æstate, filius cõfuſionis.	Prou.10 Verſ.5.	*Qui cõgregat in æſtate, filius intelligens eſt: qui verò dormit in meſſe, filius eſt confundens.*	96
	Porrò			
97	Mulier ſtulta & clamoſa, plenaque illecebris & nihil omnino ſciens:	Prou. 9. Verſ.13.	*Mulier ſtulta tumultuatur, ſimplex eſt; & neſcit quicquam.*	97
98	Sedit in foribus domus ſuæ ſuper ſellam in excelſo vrbis loco,	Verſ.14.	*Et ſedet ad oſtiũ domus ſuæ ſuper ſedem, in locis excelſis ciuitatis.*	98
99	Vt vocaret trãſeuntes per viã, & pergentes itinere ſuo,	Verſ. 15.	*Vt vocet trãſeuntes per viã, qui dirigũt ſemitas ſuas, dicens,*	99
100	Quis eſt paruulus, declinet ad me, & vecordi loquuta eſt	Verſ.16.	*Quiſquis eſt ſimplex, declinet huc, & carenti corde dixit,*	100
101	Aquę furtiuę dulciores sũt, & panis abſconditus ſuauis.	Verſ.17.	*Aquæ furatæ dulces ſunt: & panis abſcõditus ſuauis eſt.*	101
102	Et ignorauit quòd ibi ſint gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius.	Verſ.18.	*Et neſcit ſimplex quod mortui ſunt ibi, in profundis inferni ſunt inuitati ab ea.*	102
	Qui .n. applicabitur illi, deſcẽdit ad inferos: nam qui abceſſerit ab ea, ſaluabitur.	Ex Septuaginta.		
103	(O) fili mi, cuſtodi ſermones meos, & præcepta mea reconde tibi.	Prou. 7. Verſ. 1.	*(O) fili mi, cuſtodi ſermones meos, & præcepta mea reconde apud te.*	103 Exhortatio ad Sapientiam, & obſeruationem præceptorum.
	Fili, honora Dominvm; & valebis: præter eum verò ne timueris alienum.	Ex LXX.		
104	Serua Mandata mea, & viues: & Legem meam quaſi pupillam oculi tui.	Verſ.2.	*Cuſtodi præcepta mea, & viues, & Legem meam tanquam pupillam oculorum tuorum.*	104
105	Liga Eã in digitis tuis, ſcribe illam in tabulis cordis tui.	Verſ.3.	*Allige ea digitis tuis, ſcribe ea in tabula cordis tui.*	105
106	Dic Sapientiæ, ſorór	Verſ.4.	*Dic Sapientiæ, ſoror*	106

SAPIENTIA ab impiorũ via & scortatione cũ Sophistis liberat, & dirigit in viam bonam.

	meæ es tu; & propinquam, INTELLIGENTIAM *voca:*		mea es: & PRVDENTIAM voca amicam tuam.	
107	*Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea, quæ sermones suos lenit.*	Vers. 5.	Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena quæ verba sua dulcia facit.	107
108	*Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in semitis eius.*	Ibid. Vers. 25.	Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.	108
109	*Multos enim vulneratos cadere fecit: & fortes omnes occisi eius.*	Vers. 26.	Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.	109
110	*Viæ inferni, domus eius, descendentes ad cubicula mortis.*	Vers. 27.	Viȩ inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.	110
111	*Quando intrauerit* SAPIENTIA *cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:*	Prou. 2. Vers. 10.	Si intrauerit SAPIENTIA cor tuum, & SCIENTIA animæ tuæ placuerit	111
112	*Cogitantia custodiet te, & Intelligentia conseruabit te,*	Vers. 11.	CONSILIVM custodiet te, & PRVDENTIA seruabit te.	112
113	*Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruersitates:*	Vers. 12.	Vt eruaris à via mala, & ab homine qui peruersa loquit̃:	113
114	*Qui derelinquũt semitas rectas, vt ambulent per vias tenebricosas:*	Vers. 13.	Qui relinquũt iter rectũ, & ambulãt ꝑ vias tenebrosas.	114
115	*Qui lætãtur facere malũ, exultant in peruersitatibus mali.*	Vers. 14.	Qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis:	115
116	*Quorũ semitæ peruersæ sũt, & peruersi sunt in viis suis.*	Vers. 15.	Quorũ viæ peruersę sunt, & infames gressus eorum.	116
117	*Vt eruat te, inquam, à muliere extranea, ab aliena quæ eloquia sua emollit,*	Vers. 16.	Vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit sermones suos.	117
118	*Quæ deserit ducẽ adolescẽtiæ suæ, & pacti* DEI *sui oblita est.*	Vers. 17.	Et relinquit ducẽ pubertatis suę, & pacti Dei sui oblita est.	118
119	*Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos semitæ eius ducunt.*	Vers. 18.	Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semitæ ipsius.	119
120	*Omnes ingredientes ad eam, non reuertentur, nec apprehendunt semitas vitæ.*	Vers. 19.	Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertẽtur, nec apprehendent semitas vitæ.	120

Vt am-

121 Vt ambules in via bona: Verſ.20.
& calles iuſtorum cuſtodias.

122 Quare ſeduceris, fili mi, Prou.5. Verſ.20.
ab aliena, & foueris in ſinum
alterius?

123 Reſpicit DOMINVS vias Verſ.21.
hominis, & omnes greſſus
eius conſiderat.

124 Iniquitates ſuæ capiunt Verſ.22.
impium, & funibus pecca-
torum ſuorũ conſtringitur.

125 Ipſe morietur, quia non Verſ.23.
habuit *Diſciplinam*, & in mul-
titudine ſtultitiæ ſuæ deci-
pietur.

126 Omni (igitur) cuſtodia ſer- Prou.4. Verſ.23.
ua COR tuum, quia ex ipſo
vita procedit.

127 Remoue à te OS prauum, Verſ.24.
& detrahẽtia labia ſint pro-
cul à te:

128 OCVLI tui recta videant, Verſ.25.
& palpebræ tuæ præcedant
greſſus tuos.

129 Dirige ſemitam PEDIBVS Verſ.26.
tuis, & oẽs viæ tuæ ſtabilient.

130 Ne declines ad dexteram, Verſ.27.
neque ad ſiniſtram, auerte
pedem tuum à malo.

131 Si enim Sapiens fueris, ti- Prou.9. Verſ.12.
bimetipſi eris: ſi autem illu-
ſor, ſolus portabis malum.

SVMMA.

132 SAPIENTIAM & DISCI- Sap.3. Verſ.11.
PLINAM qui abiit infelix eſt:
& vacua eſt ſpes illorum, &
labores ſine fructu, & inuti-
lia Opera illorum.

Vt ambules, inquam, per viam 121
bonorum, & ſemitas iuſtorum
cuſtodias.

Et vt quid delectaberis, fili 122
mi, cum aliena, & amplectêris
ſinũm extraneæ,

Quando coram oculis IE- 123
HOVAH ſunt viæ viri, & omnes
ſemitas eius ponderat.

Iniquitates ſuæ capiẽt ipſum 124
impium, & funibus peccati ſui
tenebitur.

Ipſe morietur, eò quod non 125
audiuit eruditionem: & pro-
pter multitudinem ſtultitiæ ſuæ
errabit.

Præ omni cuſtodia (ergo) ſer- 126
ua COR tuum: quia ex ipſo COR.
ſunt egreſſus vitæ.

Remoue à te peruerſitatem 127
ORIS, & prauitatem labio- OS.
rum elonga à te.

OCVLI tui ad rectum aſpi- 128 OCVLI.
ciant, & palpebræ tuæ dirigant
viam tuam coram te.

Pondera ſemitam PEDVM 129 PEDES, vel inceſſus.
tuorũ, & oẽs viæ tuæ dirigãtur.

Ne declines ad dexteram, 130
neque ad ſiniſtram: remoue pe-
dem tuum à malo.

Si Sapiens fueris, ſapiens e- 131
ris tibi: ſi verò illuſor, ſolus lues
pœnas.

Nam qui SAPIENTIAM 132
DISCIPLINAMque pro ni-
hilo ducit, miſer eſt, ſpesque ta-
liũ vana: & labores infructuo-
ſi, atque opera eorum inutilia.

III. GRADVS PROLOGETICVS TERTIVS.

133 *Quid sit* SAPIENTIA, *& quomodo orta fuerit, referam, nec celabo vos Mysteria: sed à prima origine inuestigabo cognitionem eius, atque in apertum proferam, neque veritatem præteribo.*

Sap. 6. verſ. 24.

Quid eſt SAPIENTIA, &, quemadmodum facta ſit, referam, & non abſcondam à vobis Sacramenta DEI, ſed ab initio natiuitatis inueſtigabo, & ponam in lucem ſcientiam illius, & non præteribo veritatem. 133

134 *Eſt enim* SPIRITVS *in Ea Intelligens, Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis, Illuſtris, Impollutus, Perſpicuus, Innoxius, Boni ſtudioſus, Acutus, Expeditus, Beneficus,*

Sap. 7. verſ. 22.

Eſt (etenim) in SAPIENTIA ſpiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnic⁹, Multiplex, Subtilis, Diſcretus, Mobilis, Incoinquinatus, Certus, Suauis, amans Bonum, Acutus, qui nihil vetat Benefacere, 134

135 *Humanus, Stabilis, Certus, Securus, omnia perſpiciens, atque per omnes Spiritus intelligentes, puros, ſubtiliſſimosque permeans.*

Verſ. 23.

Humanus, Benignus, Stabilis, Certus, ſecurus, omnē habēs virtutem, omnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpiritus, Intelligibilis, Mundus, Subtilis. 135

136 *Nullius enim eſt motus, quem agilitate ſua non ſuperet* SAPIENTIA, *quæ propter ſuam puritatem per omnia pertinet ac permeat.*

Verſ. 24.

Omnibus enim mobilibus mobilior eſt SAPIENTIA: attingit autem vbique propter ſuam munditiam. 136

137 *Eſt enim Vapor virtutis* DEI, *& defluxus gloriæ Omnipotentis ſincerus: quapro-*

Verſ. 25.

Vapor enim eſt virtutis DEI, & *Emanatio* quædam eſt Claritatis Omnipotentis 137

	ſincera: & ideò nihil inquinatum in eam incurrit.		pter nihil polluti in eum cadit.		
138	Candor ſiquidem eſt LVCIS æternæ, & Speculum ſine macula DEI MAIESTATIS, & imago BONITATIS illius.	Verſ.26.	*Etenim Lucis æternæ ſplendor eſt, atque ſpeculum virtutis* DEI, *nulla aſperſum, eiuſque imago* BONITATIS.	138	Hebr.1. Verſ.3.
139	Eſt (quoque) SAPIENTIA (hæc) ſpecioſior SOLE, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata inuenitur prior.	Ibid. Verſ.29.	*Eſt (etiam)* IPSA *ſpecioſior* SOLE, *ſupraque omnem aſtrorum ſitum collocata; & luci comparata prior inuenitur.*	139	
140	Illi enim ſuccedit nox, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.	Verſ.30.	*Hanc enim nox excipit,* SAPIENTIAM *autem non vincit malitia.*	140	
141	Attingit ergò à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit OMNIA ſuauiter.	Sap.8. Verſ.1.	*Pertingit autem ab extremo ad extremum fortiter, atque omnia vtiliter moderatur.*	141	
142	Clara (etiam) eſt, & quæ nunquam marceſcit SAPIENTIA.	Sap.6. Verſ.13.	*Præclara eſt, & quæ nunquam marceſcit* SAPIENTIA.	142	
143	Generoſitatem illius glorificat, contubernium habens DEI: ſed & omnium DOMINVS dilexit illam.	Sap.8. Verſ.3.	*Nobilitatem Eius hoc illuſtrat, quòd vnà cum* DEO *viuit,* DOMINVSque *omnium illam dilexit.*	143	
144	(Hæc) præoccupat, qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat.	Sap.6. Verſ.14.	*Anteuertens, ſui ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.*	144	
145	Quoniam dignos ſe, Ipſa circuit quærens, & in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	Verſ.17.	*Quia ſe dignos Ipſa quærit circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſtendit, in omnique cogitatione eis occurrit.*	145	
146	Hanc (SAPIENTIAM) amaui, & exquiſiui Eam à iuuentute mea, & quæſiui ſponſam mihi Eam aſſumere, & amator factus ſum formæ illius.	Sap. 8.	*Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæſiui, ac ſponſam mihi ſtudui adiungere, amoreque pulcritudinis eius captus ſum.*	146	

	147	*Eam sine fraude percepi, sine inuidia communico, diuitiasque eius non abscondo.*	Sap. 7. Vers. 13.	Hanc sine fictione didici, & sine inuidia communico; & honestatem illius non abscondo.	147
				Nunc, de sese, sic inquit SAPIENTIA	
Sap. 9. 3.	148	*J E H O V A H possedit me principio viæ suæ ante opera sua ex eo tempore.*	Prou. 8. Vers. 22.	DOMINVS possedit ME in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio.	148
Eccl. 24, 14.	149	*A século principatum habui, à princip[illegible]nte Terram.*	Vers. 23.	Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequá Terrá fieret.	149
	150	*Quum nondum essent voragines, formata sum, quum nōdum essent fontes abundantes Aquis.*	Vers. 24.	Nondum erant Abyssi, & Ego iam concepta eram, nec dum fontes Aquarum eruperant.	150
	151	*Antequam montes fundati essent, ante colles formata sum.*	Vers. 25.	Nec dum montes graui mole constiterunt ante colles EGO parturiebar.	151
	152	*Nondum fecerat Terram, & plateas, & summitatem puluerum Orbis.*	Vers. 26.	Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terræ.	152
	153	*Quando præparabat Cælos, illic eram: quando describebat circulum in superficie Abyssi:*	Vers. 27.	Quando præparabat Cælos, aderá: quando certa lege & gyro vallabat Abyssos:	153
	154	*Quando firmabat cælos desuper, quando roborabat fontes fontes Abyssi:*	Vers. 28.	Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes Aquarum:	154
	155	*Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent littus suum: quando describebat fundamenta Terræ:*	Vers. 29.	Quando circúdabat mari terminum suú, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ,	155
	156	*ERAM apud EVM veluti alumnus, & eram in lætitiis quotidiè, & ludo coram illo omni tempore:*	Vers. 30.	Cum EO ERAM cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram Eo omni tempore:	156

157	Ludés in orbe Terrarum: & delitiæ meæ eſſe cum filiis hominum.	Verſ. 31.	*Ludo in Orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum.*	157
158	Ego (חכמה HHOCHMAH) SAPIENTIA habito in conſilio, & eruditis interſum cogitationibus.	Ibid. Verſ. 12.	*Ego (חכמה CHOCHMAH) SAPIENTIA habito in aſtutia: & ſcientiam cogitationum inuenio.*	158
159	TIMOR DOMINI odit malum, arrogantiam & ſuperbiam; & viam prauam, & os bilingue deteſtor.	Verſ. 13.	*TIMOR JEHOVÆ eſt odio habere malum, ſuperbiam & arrogantiam, & viam malam, & os loquens peruerſitates odi.*	159
160	Ego diligentes ME, diligo: & qui manè vigilant ad ME, inuenient ME.	Verſ. 17.	*Ego diligentes me diligo; & quærentes me, inueniunt me.*	160
161	In viis IVSTITIÆ ambulo, & in medio ſemitarum iudicii.	Verſ. 20.	*Per ſemitas JVSTITIÆ deduco in medio ſemitarum iudicii.*	161
162	DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, ſtabiliuit Cælos PRVDENTIA.	Prou. 3. Verſ. 19	*Audiamus iterum Sapientem.* *JEHOVAH in SAPIENTIA fundauit Terram, ſtabiliuit Cælos in INTELLIGENTIA.*	162
163	SAPIENTIA illius erumperunt Abyſſi, & nubes rore concreſcunt.	Verſ. 20.	*In SCIENTIA eius abyſſi ruperunt ſeſe, & Cæli ſtillant rorem.*	163
164	Quis aſcendit in Cælum atque deſcendit? Quis continuit Spiritum in manibus ſuis? Quis colligauit Aquas quaſi in veſtiméto? Quis ſuſcitauit oẽs terminos Terræ? QVOD NOMEN EST EIVS, & quod NOMEN FILII eius ſit, noſti?	Prou. 30 Verſ. 4.	*Quis aſcendit in Cælum & deſcendit? Quis collegit ventum in pugillis ſuis? Quis congregauit Aquas in veſtimento? Quis ſtabiliuit omnes terminos Terræ? Quod Nomen eius, & quod NOMEN FILII eius, ſi noſti?*	164
165	Comede (itaque) fili mi, MEL, quia bonum eſt, & fauum dulciſſimũ gutturi tuo:	Prou. 24 Verſ. 13.	*Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt: & fauum, qui dulcis eſt palato tuo:*	165
166	Sic & Doctrina SAPIENTIÆ Animæ tuæ; quam cum	Verſ. 14.	*Sic cognitio SAPIENTIÆ ſuauis erit animæ tuæ, ſi*	166

	inuenies eam : & erit merces : & exspectatio tua non excidetur.		inueneris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit.	

IV. GRADVS PROLOGETICVS QVARTVS.

Sapientia, Scientia & Intelligentia dona Dei sunt.

167	*JEHOVAH dat SAPIENTIAM, ex ore eius egreditur cognitio & Intelligentia.*	Prou. 2. Vers. 6.	DOMINVS dat SAPIENTIAM, & ex ore Eius PRVDENTIA & SCIENTIA.	167
168	*Recondet rectis essentiam, scutum erit ambulantibus perfectè,*	Vers. 7.	Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	168
169	*Vt custodiant semitas iudicii : & viam misericordium eius custodiet.*	Vers. 8.	Seruans semitas IVSTITIÆ, & vias sanctorum custodiens.	169
*	*Tunc intelliges Iustitiam & Iudicium, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.*	Prou. 2. Vers. 9.	Tunc intelliges Iustitiam. & iudicium, & æquitatem, & omnem semitam bonam.	*
170	*Quo notum esset, Solem ad gratias tibi agendas præueniendum esse, atque te sub lucis ortum saluandum.*	Sap. 16. Vers. 28.	Vt notum omnibus esset, quoniam oportet preuenire SOLEM ad BENEDICTIONEM TVAM, & ad orientem LVCIS TE adorare.	170
171	*Tu (JEHOVAH) docuisti hostes nostros, te eum esse, qui omni ex malo eripis.*	Sap. 16. Vers. 8.	Tu (DOMINE) es, qui liberas ab omni malo.	171
172	*Tu (JEHOVAH) vitæ & mortis potestatem habes, ad portasque inferorum deducis & reducis.*	Vers. 13.	Tu es, DOMINE, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis atque reducis.	172
173	*Benedictio JEHOVÆ di-*	Prou. 10 Vers. 22.	Benedictio DOMINI di-	173

	uites facit, nec ſociabitur eis afflictio.		*tet,nec apponit* JEHOVAH *dolorem ei benedictioni.*		
174	Turris fortiſſima NOMEN DOMINI: ad ipſum currit iuſtus, & exaltabitur.	Prou. 18 Verſ. 18.	*Vt turris fortis eſt* NOMEN JEHOVÆ *: ad ipſum curret iuſtus, & exaltabitur.*	174	
175	Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem DOMINI permanebit.	Prou. 19. Verſ. 21.	*Multæ cogitationes ſunt in corde viri, cōſilium autem* JEHOVÆ *permanet.*	175	
176	Equus paratur ad diem belli, DOMINO autem ſalutem tribuit.	Prou. 21 Verſ. 31	*Equus paratus eſt ad diem belli: ſed* JEHOVÆ *eſt ipſa ſalus.*	176	
177	Multi requirunt faciem principis, & iudicium à DOMINO egreditur ſingulorū.	Pro. 29. Verſ. 26.	*Multi quærunt faciem dominantis : & à* JEHOVA *proficiſcitur iudiciū vniuſcuiuſq;.*	177	
178	Sicut diuiſiones aquarum, ita cor Regis in manu DOMINI: quocunque voluerit inclinabit illud.	Prou. 21 Verſ. 1.	*Velut riuuli aquarum eſt cor Regis in manu* JEHOVÆ*: ad omne quod vult, inclinat illud.*	178	
179	Omnis via viri recta ſibi videtur: appēdit autem corda DOMINVS.	Verſ. 2.	*Omnis via recta eſt in oculis eius : ponderat autem corda* JEHOVA.	179	
180	Sortes mittūtur in ſinum, ſed à DOMINO temperātur.	Prou. 16 Verſ. 33.	*In ſinum proiicitur* SORS, *& à* JEHOVAH *eſt omne iudicium eius.*	180	
181	(Quocirca) habe fiduciam in DOMINO ex toto corde, & ne innitaris Prudētiæ tuæ.	Prou. 3. Verſ. 5.	*Fide* JEHOVÆ *toto corde tuo, & intelligētiæ tuæ ne innitaris.*	181	DEo confidendum.
182	Reuela DOMINO opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.	Prou. 16 Verſ. 3.	*Deuolue ad* JEHOVAM *opera tua: & firmabuntur cogitationes tuæ.*	182	Pſal. 37, v. 5. 1. Pet. 5. 7.
183	In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognoſce DOMINVM: & IPSE diriget ſemitas tuas.	Prou. 3. Verſ. 6.	*In omnibus viis tuis recognoſce Eum, & Ipſe diriget ſemitas tuas.*	183	
184	Ne ſis ſapiēs apud temetipſum: Time DEVM, & recede à malo.	Verſ. 7.	*Ne ſis ſapiens in oculis tuis: time* IEHOVAM, *& recede à malo.*	184	
185	Mihi dedit DEVS dicere ex ſententia digna horum	Sap. 7. Verſ. 15.	DEVS *mihi dedit ex ſententia dicere, ac pro dignitate*	185	

eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipse & Sapientiæ dux est, & Sapientum moderator.

186 *Nam in manu Ipsius sumus tum nos, tum sermones nostri, omnis etiam prudentia, scientiaque opificiorum.*

187 *Mihi autem dedit* DEVS, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem.*

188 SAPIENTIA *ædificauit domum suam, excîdit columnas suas septem:*

189 *Immolauit victimam suam, miscuit vinum suum, etiam apparauit mensam suam.*

190 *Misit puellas suas, vocauit: super summitates excelsorum ciuitates; dicendo,*

SAPIENTIA ad se inuitat omnes.

191 *Quisquis est simplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque*

192 *Venite, comedite panem meum, & bibite de vino quod miscui.*

193 *Relinquite simplices viam vestram, & viuetis: & incedite per viam Intelligentiæ.*

Vers. 16. quæ mihi dantur, quoniam IPSE SAPIENTIÆ dux est, & Sapientum emendator.

In manu enim Illius & nos, & sermones nostri, & omnis SAPIENTIA, & operum SCIENTIÆ & DISCIPLINA. 186

Vers. 17. Ipse mihi dedit horum, quę sunt SCIENTIAM verã. 187

Hæc, porrò, quàm dat DEVS

Prou. 9. Vers. 1. SAPIENTIA ædificauit sibi domum; excîdit columnas septem; 188

Vers. 2. Immolauit victimas suas, miscuit VINVM, & proposuit mensam suam. 189

Vers. 3. Misit ancillas suas, vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis. 190

Vers. 4. Si quis est paruulus, veniat ad ME: & insipientibus loquuta est, 191

Vers. 5. Venite, comedite panem meũ, & bibite VINVM, quod miscui vobis. 192

Vers. 6. Relinquite (ergô) infantiam, & viuite, & ambulate per vias PRVDENTIÆ. (Quas Ego fideliter monstraui, & paternè commendo vobis.) 193

V.
GRADVS PRO-LOGETICVS QVINTVS.

194	Qui Bonvs est, hauriet gratiam à Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, insipiens est.	Prou.12 Vers.2.	*Bonus hauriet beneplacitum à Jehovah, & virum malarum cogitationum condemnabit Devs.*	194
195	Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominvm, animaduertunt omnia.	Prou.28 Vers.5.	*Viri mali non intelligunt iudicium: quærentes autem Jehovam intelligunt omnia.*	195
196	Benedictio Domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.	Prou.10 Vers.6.	*Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.*	196
197	Abominatio Domini est omnis illusor, & cũ Simplicibvs sermocinatio eius.	Prou. 3. Vers.32.	*Abominatio Jehovæ est peruersus: & cum Rectis secretum Eius.*	197
198	Ipse deludet illusores, & mansuetis dabit gratiam.	Vers.34.	*Profectò illusoribus Ipse illudit, & humilib. dat gratiã.*	198
*	Abominabile Domino cor prauum, & voluntas eius in iis q simpliciter ambulãt.	Prou.11. Vers.20.	*Abominabile Jehovæ sunt peruersi corde: & perfecti via beneplacitum eius.*	*
199	Qui peruersi cordis est, non inueniet Bonvm, & qui vertit linguam, incidet in malum.	Prou.17. Vers.20.	*Peruersus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in lingua sua, cadet in malum.*	199
200	Melior est pauper ambulãs in simplicitate sua, quàm diues in prauis itinerib⁹ suis.	Prou.28 Vers.6.	*Præstantior est pauper, qui ambulat in perfectione sua, quã peruersus viis, & ipse diues.*	200 Prou.19.v.1.
201	Quid prodest stulto habere diuitias, cum Sapientiam emere non possit?	Prou.17 Vers.16.	*Vt quid est pretium in manu stulti, vt emat Sapientiam, & cor non est ei.*	201

202	TIMOR JEHOVÆ, *eruditio* SAPIENTIÆ: *& ante gloriam humilitas.*	Prou.15. Vers.33.	TIMOR DOMINI Disciplina SAPIENTIÆ: & gloriam pręcedit HVMILITAS.	202
203	*Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus Sapientia:*	Prou.11. Vers.2.	Vbi fuerit superbia, ibi fuerit & cōtumelia: Vbi autem est *Humilitas*, ibi & *Sapientia*.	203
	Prouerb.16. v.5. Abominatio JEHOVÆ *est omnis elat⁹ corde.*		Prou.16. ỽ.5. Abominatio .n. DOMINI est omnis arrogās.	
204	*In corde intelligentis requiescit* SAPIENTIA: *at in medio stultorum ipse cognoscitur.*	Prou.14 Vers.33.	In corde Prudētis requiescit SAPIENTIA: & indoctos quosque erudiet.	204
205	*Qui graditur cum Sapientibus, sapiens erit: sed qui est amicus stultis, conteretur.*	Prou.13. Vers.20.	Qui cum Sapiētibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.	205
206	*Etiam absque scientia, desiderium non est bonum.*	Prou.19. Vers.2.	Vbi non est SCIENTIA ANIMÆ, non est BONVM.	206
207	*Neque verò cum eo qui inuidia contabescit iter habebo: quoniam huiusmodi non erit Sapientiæ particeps.*	Sap 6. Vers.25.	Neque (etiam) cum inuidia tabescente iter habebo, (inquit Sapiens) quoniā talis homo non est particeps Sapientiæ.	207
208	*Derisorem efficit vinum, tumultuantem efficit Sechar: & omnis qui se oblectat in ea, non erit sapiens.*	Pro. 20. Vers.1.	Luxuriosa res est VINVM, & tumultuosa ebrietas: quicunque his delectatur, non erit sapiens.	208
209	*Cor intelligens quærit* SCIENTIAM, *& os stultorum pascetur stultitia.*	Prou.15. Vers.14.	Cor sapientis quærit DOCTRINAM: & os stultorum pascitur imperitia.	209
210	TIMOR JEHOVÆ *principium* SCIENTIÆ: *Sapientiam & Eruditionem stulti despiciunt.*	Prou. 1. Vers. 7.	TIMOR DOMINI principium SAPIENTIÆ. SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM stulti despiciunt.	210
211	TIMOR JEHOVÆ *velut vena vitæ, vt recedatur à laqueis mortis.*	Prou.14 Vers.27.	TIMOR DOMINI fons vitę, vt declinet à ruina mortis.	211
212	*Principium* SAPIENTIÆ *Timor* JEHOVÆ: *& scientia sanctorum, intelligentia*	Prou.9. Vers.10.	Principium SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & SCIENTIA sanctorū PRVDENTIA.	212
213	*Ne æmuletur cor tuum pec-*	Prou.23 Vers.17.	Non (igitur) æmuletur cor	213

tuum

	tuum peccatores, ſed in Timore DOMINI eſto tota die.		*catores, imò potius in Timore* IEHOVÆ *eſto tota die.*	
214	Quia habebis ſpem in nouiſſimo, & prǽſtolatio tua non auferetur.	Verſ. 18.	*Quia reuera eſt merces: & ſpes tua non ſuccidetur.*	214
215	Sentite (ô mortales) de DOMINO in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ:	Sap. 1. Verſ. 1.	*Sentite (ô homines) de* DOMINO *in bonitate, atque in ſimplicitate cordis eũ quærite:*	215
216	Quoniã inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem iis, qui fidem habent in illum.	Verſ. 2.	*Quoniam inuenitur ab iis, qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt.*	216
217	Peruerſæ enim cogitationes ſeparant à DEO: probata autem virtus corripit inſipientes.	Verſ. 3.	*Cogitationes namque peruerſæ ſeparant à* DEO, *eiuſque potentia dum tentatur, inſipientes arguit.*	217
128	Quoniam in maleuolam animam non introibit SAPIENTIA: nec habitat in corpore ſubdito peccatis.	Verſ. 4.	*Quoniam in animam malitioſam non introibit Sapientia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.*	218
219	Si enim SAPIENTIAM inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRVDENTIÆ,	Prou. 2. Verſ. 1.	*Imò, ſi ad Intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam:*	219
220	Si quǽſieris Eam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effoderis illam:	Verſ. 4.	*Si quæſieris eam tanquam argentum, & ſicut theſauros ſcrutatus fueris eam.*	220
221	Tunc intelliges Timorem DOMINI, & Scientiam DEI inuenies.	Verſ. 5.	*Tunc intelliges* TIMOREM IEHOVÆ, *& cognitionem* DEI *inuenies.*	221
222	Noſſe enim TE (ô DOMINE) conſummata IVSTITIA eſt, & ſcire IVSTITIAM & VIRTVTEM tuam, radix eſt immortalitatis.	Sap. 15. Verſ. 3.	*Nam noſſe* TE, *conſummata eſt Iuſtitia, & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.*	222
223	Propter hanc OPTAVI, & datus eſt mihi ſenſus: & INVOCAVI, & venit in me SPIRITVS SAPIENTIÆ.	Sap. 7. Verſ. 7.	*Quapropter optaui, & prudentia mihi data eſt: inuocaui, & ſpiritus Sapientiæ obuenit mihi.*	223

Deut. 4, 29. 2 Paral p. 15 ℣ 4. Quomodo DEVS quærendus; & a quibus inueniatur.

224	*Sceptris ac ſoliis illum anteposui, præ eaque diuitias pro nihilo æſtimaui.*	Verſ.8.	Et præpoſui Illam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.	224
225	*Nec verò ei Lapidem pretioſum comparaui, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca : & lutum æſtimabitur argentum, cum illa comparatum.*	Verſ.9.	Nec comparaui illi lapidē pretioſum: quoniam omne aurum, in comparatione Illius, arena eſt exigua, & tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu Illius.	225
226	*Supra ſanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam : atque ea malui quàm luce frui, vt cuius ſplendor non poteſt ſupprimi.*	Verſ.10	Super ſalutem & ſpeciem dilexi Illam, & propoſui pro *Luce* habere illā: quoniā inextinguibile eſt *Lumen* illius.	226
227	*Facilè perſpicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt.*	Sap. 6. Verſ.13.	Facilè (equidem) videtur ab his, qui diligunt Eam, & inuenitur ab his, qui quærunt illam.	227
228	*Anteuertens, ſui ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.*	Verſ.14.	Præoccupat qui ſe cōcupiſcunt, vt illis ſe prior oſtēdat.	228
229	*Qui manè ſurrexerit ad illam, non laborabit : aſſidentem enim ſuis foribus eam inueniet.*	Verſ.15.	Qui de LVCE vigilauerit ad Illam, nō laborabit: aſſidentem enim Illam foribus ſuis inueniet.	229
230	*Nam de illa ſuſcepta cogitatio, prudentiæ eſt perfectio : & qui propter eam vigilauerit, continuò ſecurus erit.*	Verſ.16.	COGITARE ergô de Illa, ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilauerit propter Illam, citò ſecurus erit.	230
231	*Quia ſe dignos ipſa quærit, circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſtendit, in omnique cogitatione eis occurrit.*	Verſ.17.	Quoniam dignos SE, IPSA circuit quærens, & in viis oſtendet SE illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	231
232	*Initium enim ipſius eſt veriſſima eruditionis cupiditas : cura verò eruditionis, amor.*	Verſ.18.	Initium enim illius veriſſima eſt DISCIPLINÆ concupiſcentia.	232
233	*Amor autem, obſeruatio legum ipſius : rurſum legum ob-*	Verſ.19.	Cura ergò DISCIPLINÆ, dilectio eſt: & dilectio	233

custodia Legvm illius est:
custoditio autem legũ, con-
summatio incorruptiõis est.
234 Incorruptio autem facit
proximum esse Deo.
235 Concvpiscentia itaque Sapientiæ, deducit
ad Regnvm perpetvvm.
236 Intrans (itaque) in domum
meam, conquiescam cum Il-
la. Non enim habet amari-
tudinem conuersatio illius,
nec tędium conuictus illius,
sed lætitiam & gaudium. ℣. 18.
Circũibam quærens, vt mihi
Eam assumerem.
237 Ne temerè quid loquaris,
neque cor tuum sit velox ad
proferẽdum sermonem co-
rã Deo: Devs enim in Cæ-
lo, & tu super Terrã; iccircò
sint pauci sermones tui.
238 (Et) Si quid vouisti Deo,
ne moreris reddere; displi-
cet enim ei infidelis & stulta
promissio: sed quodcunque
voueris, redde.
239 Multoque melius est non
vovere, quàm post vo-
tvm promissa non reddere.
240 Victimæ impiorum abo-
minabiles Domino: vota
iustorum placabilia.
241 Eruditus in Verbo repe-
riet Bona: & qui sperat in
Domino, beatus est. Prou. 28.
℣. 25. Qui sperat in Domi-
no, sanabitur.

Vers. 20
Vers. 21.
Sap. 8. Vers. 16.
Eccl. 5. Vers. 1.
Vers. 3.
Vers. 4.
Prou. 15. Vers. 8.
Prou. 16 Vers. 20.

seruatio est immortalitatis con-
seruatio.
Porrò immortalitas facit vt 234
proximè ad Deum accedamus.
Sapientiæ igitur cupiditas 235
ad regnum perducit.
In hac domum meam, in- 236
gressus conquiescam, nullam e-
nim acerbitatem habet consue-
tudo ipsius, nec vllã molestiam
eius conuictus, sed lætitiam &
gaudium. Vers. 18. Circumeun-
do quærebam, vt eum apud me
reciperem.
Ne festines ore tuo, neque 237
cor tuum acceleret proferre ver-
bum ante Devm: quia Devs
est in Cælo, & tu super Terram,
iccircò sint verba tua pauca.
Quum voueris votũ Deo, 238
ne tardes reddere illud; quia
non est beneplacitum Deo in
stultis: quæ igitur voueris, red-
de.
Melius est vt non voueas, 239
quàm vt voueas, & non red-
das.
Sacrificium impiorum est ab- 240
ominatio Jehovæ: Oratio
aũt rectorum beneplacitũ eius.
Intelligens rem inueniet bo- 241
num: & confidens in Jeho-
vah, beatus est. Prou. 28. v. 25.
Qui fidit Jehovæ, impin-
guabitur.

Non temerè apud Devm pronuntiandum.

Votvm. Deut. 25, 21.

Eccl. 34, 23.

242	*Qui fiduciam ſuam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & miſericordia erga ſanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.*	Sap.3. Verſ.9.	Qui CONFIDVNT in Illo, intelligent VERITATEM: Et fideles in dilectione acquieſcunt Illi; quoniam donum & pax eſt electis eius.	242
243	*Longinquus eſt JEHOVAH ab impiis: ſed orationem iuſtorum exaudit.*	Prou 15. Verſ.29.	Longè eſt DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iuſtorum exaudiet.	243
244	*Qui remouet aurem ſuam, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominatio.*	Prou.28 Verſ.9.	Qui declinet aures ſuas, ne audiat LEGEM, ORATIO eius erit execrabilis.	244
245	*Qui tegit ſcelera ſua nunquàm aget proſpere: qui verò confitetur, & derelinquit, miſericordiam conſequetur.*	Verſ.13.	Qui abſcōdit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autē confeſſus fuerit, & relinquit ea, MISERICORDIAM conſequetur.	245
246	*Miſericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore JEHOVÆ receditur à malo.*	Prou.16 Verſ.6.	Miſericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TIMORE DOMINI declinatur à malo.	246
247	*Nonne errant cogitantes malum? miſericordia autem & veritas cogitantibus bonum.*	Prou.14 Verſ.22.	Errant (igitur) qui operantur malum, *Miſericordia* autē & *Veritas* præparant *Bona:*	247
248	*Qui ſectantur iuſtitiam & miſericordiam inueniet vitam, iuſtitiam & gloriam.*	Prou.21. Verſ.21.	Qui (ergò) ſequitur *Juſtitiam* & *Miſericordiam*, inuenient vitam; iuſtitiam & gloriam.	248
249	*Eram autem puer, eximii ingenii indole præditus, bonamque animam ſortitus.*	Sap. 18. Verſ. 19.	Puer autem eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.	249
250	*Imò verò cum eſſem bonus, in corpus introiui impollutum.*	Verſ.20	Et cum eſſem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.	250
251	*Quum autem intellexiſſem, me non aliter eius compotem fore, quàm ſi DEVS eam daret,*	Verſ. 21.	Et vt ſciui, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi DEVS det; & hoc	251

ipſum erat Sapientia, ſcire e-
ius eſſet hoc donum: adii
DOMINVM, & deprecatus
ſum Illum, & dixi ex totis
præcordiis meis.

252 DEVS patrum meorum, Sap. 9. Verſ. 1.
& DOMINE miſericordiæ,
qui feciſti OMNIA VERBO
tuo,

253 Et SAPIENTIA tua con- Verſ. 2.
ſtituiſti hominem, vt domi-
naretur creaturę, quæ à te fa-
cta eſt,

254 Vt diſponat orbem Ter- Verſ. 3.
rarum in Æquitate & Iuſti-
tia, & in directione cordis
iudicium iudicet:

255 Da mihi ſedium tuarum Verſ. 4.
aſſiſtricem SAPIENTIAM, &
noli me me reprobare à pue-
ris tuis:

256 Quoniā ſeruus tuus ſum Verſ. 5.
ego, & filius ancillæ tuæ, ho-
mo infirmus & exigui tem-
poris, & minor ad intelle-
ctum Iudicii & Legum.

257 Et ſi quis conſummatus Verſ. 6.
inter filios hominum, ſi ab
illo abfuerit SAPIENTIA
tua, in nihilum computabi-
tur.

258 Tu elegiſti me Regem Verſ. 7.
populo tuo, & iudicem filio-
rum tuarum, & filiarum:

259 Et dixiſti me ædificare Verſ. 8.
Templum in monte ſancto
tuo, & in ciuitate habitatio-
nis tuæ altare, ad ſimilitudi-

quod ipſum erat Prudentiæ in-
telligere cuius hoc eſſet benefi-
cium, adii DOMINVM eum-
que oraui, ac dixi toto corde
meo,

DEVS patrum ac DO- 252
MINE Miſericordiæ, qui o-
mnia creaſti Verbo tuo,

Atque hominem tua Sapi- 253
entiá effeciſti, vt rebus abs te
conditis dominaretur,

Et adminiſtraret mundum 254
in Sanctitate ac Iuſtitia, recti-
tudineque cordis iudicium ex-
erceret:

Da mihi aſſidentem thro- 255
nis tuis SAPIENTIAM, &
ne me numero ſeruorum tuo-
rum ſummoueas.

Quoniam ego ſeruus tuus 256
ſum, ac filius ancillæ tuæ, ho-
mo imbecillus, ac vitæ breuis,
& minor quàm vt iudicium ac
Leges poſſim intelligere.

Nam etiamſi quis fuerit 257
perfectus inter filios hominum,
tamen ſi Sapientia abſit tua,
nihili æſtimabitur.

Tu me elegiſti regem populi 258
tui, & iudicem filiorum tuo-
rum, ac filiarum.

Iuſſiſti me ædificare Tem- 259
plum in monte ſancto tuo, &
in vrbe habitationis tuæ alta-
re inſtar tabernaculi ſancti,

SAPIENTIA ergô vera precibus & votis aſſiduis cęlitus eſt accerſenda.

ORATIO Salomonis pro Sapientia habenda.

3. Reg. 3. v. 9.

Pſal. 115. v. 16.

1. Paral. 28. v. 5. 2. Paral. 1, 9.

quod præparaſti ab initio.

260 *At tecum eſt Sapientia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ ſcit quid in oculis tuis gratum ſit, ac rectum in præceptis tuis.*

261 *Hanc demitte è Cælis ſanctis, atque à ſolio gloriæ tuæ eam mitte, vt præſens mecum laboret, atque intelligam quid acceptum ſit apud te.*

262 *Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atque in gloria ſua cuſtodiet.*

263 *Et erunt accepta opera mea, ac rectè populum tuum diiudicabo, eroque dignus ſolio patris mei.*

264 *Quis enim homo conſilium* D E I *intelligit? aut quid velit* D E V S *animo comprehendet?*

265 *Nam cogitationes mortalium timidæ ſunt, ac noſtræ opiniones fallaces.*

266 *Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenum curarum mentem deprimit.*

267 *Ac vix quæ in terra ſunt, coniectura aſſequimur, & quæ in manibus verſantur, cùm labore inuenimus, quis autem ea perueſtigauit quæ ſunt in cælis?*

nem Tabernaculi ſancti tui, quod præparaſti ab initio.

Verſ. 9. Et tecum S A P I E N T I A, quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres, & ſciebat quod eſſet placitũ oculis tuis, & quid directum in præceptis. 260

Verſ. 10. Mitte illam de cælis ſanctis tuis, & à ſede Magnitudinis tuæ, vt mecũ ſit, & mecum L A B O R E T, vt ſciam quid acceptum ſit apud T E. 261

Verſ. 11. Scit enim illa O M N I A & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſua potentia. 262

Verſ. 12. Et erunt accepta opera mea, & diſponam populum tuum iuſtè, & ero dignus ſedium Patris mei. 263

Verſ. 13. Quis enim hominũ poterit ſcire Conſilium D E I? aut quis poterit cogitare quid velit D E V S? 264

Verſ. 14. Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ. 265

Verſ. 15. Corpus enim, quod corrũpitur, aggrauat Animam; & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantẽ. 266

Verſ. 16. Et difficile ęſtimamus quę in terris ſunt: & quæ in conſpectũ ſunt inuenimus cum labore, quæ autem in Cælis ſunt, quis inueſtigabit? 267

Senſum

268 Sensum autem tuum quis sciet, NISI TV DEDERIS SPIRITVM SANCTVM de ALTISSIMIS:

Vers. 17.

Consilium autem tuum quis nouit, nisi tu dederis SAPIENTIAM; ac de altissimis Spiritum sanctum tuum miseris? 268

269 Et si correctæ sint semitæ eorum qui sunt in Terris, & quæ tibi placent didicerint homines?

Vers. 18.

Nam ita viæ eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt; 269

270 Nam per SAPIENTIAM sanati sunt quicunque placuerũt tibi DOMINE à principio.

Vers. 19.

Et sunt SAPIENTIA conseruati. 270

271 DVO (insuper) rogaui TE, ne deneges mihi antequam moriar,

Prou. 30 Vers. 7.

Duo postulaui à te, ne prohibeas à me, antequam moriar, 271

272 Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue tantum victus mea necessaria.

Vers. 8.

Vanitatem & verbũ mendax remoue à me: paupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi: 272

273 Ne fortè satiatus illiciar ad negãdum, & dicam, Quis est DOMINVS? aut egestate compulsus, furer, & periurem NOMEN DEI mei. Ecce.

Vers. 9.

Ne fortè satier, & abnegem, dicamq; quis est JEHOVAH? & ne fortè efficiar pauper, & furer, assumamque in vanum nomen DEI mei. 273

274 Post INDVSTRIAM (hanc verò tandem) sequitur SAPIENTIA!

Eccl. 10. Vers. 10.

At excellentia rectificationis est Sapientia. 274

Verùm, tu DOCTRINÆ fili, qui, IEHOVÆ gratiâ, sic adeptus es SAPIENTIAM EiusveDONA quædam singularia,

275 Da (quoque) Sapienti occasionem, & addetur ei SAPIENTIA: doce iustum, & festinabit accipere.

Prou. 9. Vers. 9.

Da Sapienti increpationem, & sapientior erit: doce iustum, & addet doctrinam. 275

276 In auribus (autem) insipientium ne loquaris: quia despicient Doctrinam eloquii tui.

Prou. 23 Vers. 9.

In auribus stulti ne loquaris: quia condemnet prudentiam eloquiorum tuorum. 276

277	*Exultando exultabit pater iuſti : & generans ſapientem, lætabitur in eo.*	Verſ.24.	Exultat gaudio pater iuſti : qui Sapientem genuit, lætabitur in eo.	277
278	*Auris, quæ audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur.*	Prou.15. Verſ.31.	Auris quæ audit increpationes vitę, in medio Sapientum commorabitur	278
279	*Qui negligit Diſciplinam, ſpernit animam ſuam: ſed qui audit increpationem, poſſidet cor.*	Verſ.32.	Qui abiicit *Diſciplinam*, deſpicit animam ſuam: qui autẽ acquieſcit increpationibus, poſſeſſor eſt cordis.	279
280	*Paupertas & ignominia erit deſerenti correctionem: ſed qui cuſtodit increpationem, honorẽ afficietur.*	Prou.13. Verſ.18.	Egeſtas & ignominia ei, qui deſerit *Diſciplinam* : qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.	280
281	*Corripiens deriſorem, accipit ſibi ignominiam: & increpans impium, accipit maculam ſuam.*	Prou.9. Verſ.7.	Qui enim erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit: & qui arguit impium, maculam ſibi generat.	281
282	*Ne increpes igitur deriſorem, ne fortè odio habeat te: increpa ſapientem, & diliget te.*	Verſ.8.	Noli arguere deriſorem, ne oderit te, argue ſapientem, & diliget te.	282
283	*Quærit deriſor Sapientiam, & non inuenit: at ſcientia intelligenti eſt facilis inuentu.*	Prou.14 Verſ.6.	Quærit (quidẽ) deriſor SAPIENTIAM, & non inuenit: doctrina prudẽtium facilis.	283
284	*In conſpectu intelligentis apparet SAPIENTIA: & oculi ſtulti ſunt in extremo terræ.*	Prou.17 Verſ.24.	In facie prudentis lucet SAPIENTIA; oculi ſtultorum in finibus Terræ.	284
285	*Etenim operibus ſuis cognoſcitur puer, an mundum & an rectum ſit opus eius.*	Pro.20. Verſ.11.	Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda & recta ſint opera eius.	285
286	*Qui ambulat fraudulenter, reuelat ſecretum: fidelis autem ſpiritus, celat rem.*	Prou.11. Verſ.13.	Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum.	286
287	*Qui reuelat ſecretum, incedit fraudulenter: & cum eo qui allicit labiis ſuis, ne miſceas te.*	Pro.20. Verſ.19.	Qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.	287

288 Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem quis (facilè) inueniet? — Vers.6. — *Multitudo hominum prædicat vniuscuiusque misericordiam: virum autem veracem quis inueniet?* 288

289 Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam. — Prou. 3. Vers.29. — *Ne cogites contra amicum tuum malum, quum ipse habitet securè tecum.* 289

290 Qui(enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. — Prou.17 Vers.3. — *Est conflatorium argento, & camino, at probat corda* IEHOVAH. 290

VI. GRADVS PROLOGETICVS SEXTVS.

291 VENERVNT mihi (Vir sapiens attestatur) ONNIA BONA, pariter cum (SAPIENTIA) illa, & innumerabilis honestas per manus Illius. — Sap. 7. Vers.11. — *Accesserunt autem mihi bona simul omnia cum illa, diuitiæque per manus illius innumerabiles.* 291

292 Et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista SAPIENTIA, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est. — Vers. 12. — *Lætatus autem sum in omnibus, quoniam eorum authór est Sapientia: ego verò ignorabam eorum ipsam esse matrem.* 292

293 Infinitus enim thesaurus est hominibus; quo qui vsi sunt, participes facti sunt Amicitiæ DEI, propter DISCIPLINÆ dona commendati. — Vers. 14. — *Inexhaustus enim hominibus thesaurus est: quo qui sunt vsi amicitiam cum* DEO *coierunt, propter dona disciplinæ commendati.* 293

294 Vers. 17. *Mihi enim dedit* DEVS, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem, vt Mundi constitutionem, vimque Elementorum intelligam:*

295 Vers. 18. *Initium, exitum, mediumque temporis, solstitiorum vicissitudinem, ac tempestatum varietatem,*

296 Vers. 19. *Annorum circuitus, ac situs stellarum:*

297 Vers. 20. *Naturas animalium irasque bestiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultas,*

298 Vers. 21. *Omnia denique quæ sunt recondita & aperta cognoui: nam omnium Artifex Sapientia me docuit.*

299 Vers. 27. *Quum autem vnica sit, omnia potest: in seipsaque manens innouat omnia, ac singulas per ætates in sanctas se transferens animas, amicos* DEI, *Prophetasque efficit.*

300 Vers. 28. *Neminē enim diligit* DEVS, *nisi qui cum Sapientia consuetudinem habeat.*

301 Prou. 16 Vers. 7. *Quum placuerint* IEHOVÆ *viæ viri, etiam inimicos eius pacatos reddit ei.*

302 Sap. 8. Vers. 4. *Est enim perita Scientia* DEI, *atque ei initiata, eiusque operum electrix.*

IPSE enim dedit mihi horum quæ sunt SCIENTIAM veram: vt sciam dispositionem orbis Terrarum, & virtutes Elementorum, 294

Initium & consummationem & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum, 295

Morum mutationes, & diuisiones temporū, Anni cursus, & stellarū dispositiones, 296

Naturas Animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum, 297

Et quæcunque sunt absconsa & improuisa didici. Omnium enim Artifex docuit me SAPIENTIA. 298

Et cum (SAPIENTIA) sit vna, OMNIA potest: & in se permanens omnia innouat: & per nationes in Animas sanctas se transfert, Amicos DEI & Prophetas constituit. 299

Neminem enim diligit DEVS, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitat. Et, 300

Cum placuerint DOMINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. 301

Doctrix (etiam) est DISCIPLINÆ DEI, & electrix operum illius. 302

Etsi

303 Et si diuitiæ appetuntur in vita; quid SAPIENTIA locupletius, quæ operatur OMNIA?

Vers. 5.

Quod si diuitiarum est in vita possessio desiderabilis: quid SAPIENTIA, omnia operante locupletius? 303

304 Si autem sensus operatur: quis horum quæ sunt: magis quàm illa est artifex?

Vers. 6.

Si autē Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in rerum natura artificiosius est? 304

305 Et si IVSTITIAM quis diligit; labores huius magnas habent virtutes: Sobrietatem enim & PRVDENTIAM docet, & IVSTITIAM & VIRTVTEM, quibus vtilius nihil est in vita hominibus.

Vers. 7.

Si verò IVSTITIAM quis diligit: labores huius virtutes sunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, Iustitiam ac Fortitudinem; quibus nihil est hominibus in vita vtilius. 305

306 Et si multitudinem SCIENTIÆ desiderat quis: scit præterita, & de futuris æstimat: scit versutias sermonū, & dissolutiones argumentorum: signa & monstra scit antequam fiant, & euentus tēporum & seculorum.

Vers. 8.

Præterea si quis multarum vsum rerum desiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, sermonum versutias atque ænigmatum explicationes intelligit, signa & prodigia prænoscit, euentusque tempestatum ac temporum. 306

307 Proposui ergò HANC adducere mihi ad conuiuendum; sciens quoniam mecum cōmunicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei.

Vers. 9.

Itaque hanc decreui mihi ad vsum vitæ ac consuetudinem adiungere, certò sciens eam bonorum consultricem mihi fore, curarumque ac molestiæ consolatricem. 307

308 Habebo propter HANC claritatem ad turbas, & honorē apud seniores iuuenis:

Vers. 10.

Gloriam in vulgus propter hanc adipiscar, & honorem apud seniores iuuenis. 308

309 Et acutus inueniar in iudicio, & in cōspectu potentium admirabilis ero,

Vers. 11.

Acutus inueniar in iudicio, in conspectuque potentum ero admirabilis. 309

Et facies principum mirabuntur me.

310 Tacentē me sustinebunt, & loquentem me respicient,

Vers. 12.

Me tacentem expectabunt, loquētemque attentè audient, 310

atque dum pluribus differam,
ori suo manus opponent.
311 *Propter hanc, immortali-*
tatem obtinebo, ac reliquam
memoriam posteris sempiter-
nam.
312 *Populos gubernabo, natio-*
nesque mihi subditæ erunt.
313 *Tyranni formidabiles quum*
audierint, me extimescent, in
multitudine bonus videbor, in
bello strenuus.
314 *Hæc apud me reputans,*
summaque animi cura perpen-
dens esse immortalitatem in co-
gnatione Sapientiæ.
315 *Et bonam in amicitia illius*
delectationem, diuitiasque in-
exhaustas in laboribus ma-
nuum eius, atque in congressio-
ne collocutioneque eiusdem pru-
dentiam, atque in communica-
tione sermonum gloriam.

Sapientiæ laus.

316 *Beatus homo, qui inuenit*
Sapientiam, & homo qui pro-
ducit in lucem intelligentiam:
317 *Quia melior est negotiatio*
eius negotiatione argenti: &
auro melior est prouentus eius.
318 *Pretiosior est margaritis,*
& omnia disiderabilia tua non
æquantur ei.
319 *Longitudo dierum in dexte-*

& sermocinante me plura,
manus ori suo imponent.
Vers. 13. Præterea habebo per Hãc 311
immortalitatem; & memo-
riam æternam his qui post
me futuri sunt relinquam.
Vers. 14. Disponam populos: & 312
nationes mihi erũt subditæ.
Vers. 15. Timebunt me audientes 313
Reges horrendi; in multitu-
dine videbor bonus, & in
bello fortis.
Vers. 17. Hæc cogitans apud me, 314
& commemorans in corde
meo, quoniam immortalis
est in cogitatione SAPIEN-
TIÆ.
Vers. 18. Et in amicitia Illius dele- 315
ctatio bona, & in operibus
manuum illius honestas sine
defectione, & in certami-
ne loquelæ Illius SAPIEN-
TIA, & præclaritas in com-
municatione sermonum I-
PSIVS.
Prou. 13. Vers. 13. Beatus homo qui inuenit 316
SAPIENTIAM, & qui affluit
PRVDENTIA. (Legitur &, ef-
fluit Prudentiam.)
Vers. 14. Melior est acquisitio Eius 317
negotiatione auri & argenti,
primi & purissimi fructus
eius.
Vers. 15. Pretiosior est cunctis opi- 318
bus: & omnia quæ deside-
rantur, huic nõ valent com-
parari.
Vers. 16. Longitudo dierũ in dexte- 319
ra Eius,

	ra Eius, & in ſiniſtra Illius diuitiæ & gloria.		ra illius: & in ſiniſtra illius diuitiæ & gloria.	
320	Viæ eius pulchræ, & omnes ſemitæ illius pacificæ.	Verſ. 17.	Viæ eius, viæ delectabiles: & omnes ſemitæ eius pax.	320
321	Lignum VITÆ eſt his qui apprehenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Verſ. 18.	Hæc lignum vitæ eſt apprehendentibus eam: & qui tenent eum beati.	321
322	SAPIENTIA (etenim) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas.	Sap. 10. Verſ. 21.	Quoniam Sapientia os mutorum aperuit, linguaſque infantium fecit diſertas.	322
323	Mecum (vlterius inquit SAPIENTIA ipſa) eſt CONSILIVM & ÆQVITAS, mea eſt PRVDENTIA, mea eſt FORTITVDO.	Prou. 8. Verſ. 14.	Penes me eſt conſilium & Sapientia; Ego ſum Intelligentia, mea eſt fortitudo.	323
324	Per me Reges regnant, & Legum conditores iuſta decernunt.	Verſ. 15.	Per me Reges regnant, & Principes decernunt Juſtitiam.	324
325	Per me Principes imperant, & potentes iuſta decernunt.	Verſ. 16.	Per me Principes dominantur, & principes & omnes iudices Terræ.	325
326	Mecũ ſunt diuitiæ & gloria, opes ſuperbæ & iuſtitia.	Verſ. 18.	Diuitiæ & gloria mecũ ſunt, ſubſtantia ſtabilis, & iuſtitia.	326
327	Melior eſt fructus meus auro & lapide pretioſo: & genimina mea argento electo.	Verſ. 19.	Melior eſt fructus meus auro & obrizo: & prouentus meus argento electo.	327
328	Vt ditẽ diligentes me, & theſauros eorum repleam.	Verſ. 21.	Vt diligentes me hæreditare faciam eſſe perpetuum; & theſauros eorum repleam.	328
329	Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à DOMINO.	Verſ. 35.	Nam qui inueniet me, inuenit vitam: & haurit voluntatem à JEHOVAH.	329
330	Qui autem in me peccauerit, lædet animam ſuam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.	Verſ. 36.	Qui autẽ peccat contra me, ſpernit animam ſuam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem.	330
331	Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	Prou. 9. Verſ. 11.	Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	331
332	Fili mi, (iterum paternè admonet	Prou. 3. Verſ. 21.	Fili mi, ne recedant hæc ab o-	332

		culis tuis : custodi Legem & cogitationem.		Sapiens noster) ne effluant hæc ab oculis tuis. Custodi LEGEM atque CONSILIVM.	
	333	*Et erunt vitæ animæ tuæ, & gratia gutturi tuo.*	Vers.22.	Et erit vita Animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.	333
	334	*Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem semitam bonam.*	Prou.2. Vers.9.	Tunc intelliges *Justitiam* & *Judicium*, & *Æquitatem*, & omnem semitam bonam.	334
	335	*Tunc ambulabis cum fiducia viam tuam, & pes tuus non impinget.*	Prou.3. Vers.23.	Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus nō impinget.	335
	336	*Si accubueris, non timebis: quum quiesces, suauis erit somnus tuus.*	Vers.24.	Si dormieris, nō timebis; quiesces, suauis erit somnus tuus.	336
	337	*Non timebis à pauore repentino, & à desolatione impiorum quum venerit.*	Vers.25.	Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.	337
	338	*Quia JEHOVAH erit fiducia tua, & custodiet pedem tuum à captione.*	Vers.26.	DOMINVS enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris.	338
	339	*Cultores suos Sapientia ærumnis liberauit.*	Sap. 10. Vers.9.	SAPIENTIA hos, qui se obseruarūt, à dolorib. liberauit.	339
Tob.4,7. Luc.14,13.	340	*Honora JEHOVAM de diuitiis tuis, & de primitiis omnium prouentuum tuorum.*	Prou.3. Vers.9.	Honora (ergò) DOMINVM, de tua substātia, & de primitiis omnium frugū tuarum.	340
	341	*Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino nouo torcularia tua sese rumpent.*	Vers.10.	Et implebuntur horrea tua, & vino torcularia tua redundabunt.	341
Propriis laborib. vult nos viuere, eosque aliis impertiri.	342	*Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta de medio putei tui.*	Prou.5. Vers.15.	Bibe aquā de cisterna tua, & fluenta putei tui.	342
	343	*Deriuētur fōtes tui foràs, & in plateis & aquas tuas diuide.*	Vers.16.	Dispergant sese fontes tui foras: in plateis, riui aquarū.	343
	344	*Sint tibi soli, & non alienis tecum.*	Vers.17.	Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.	344
	345	*Bonorum enim laborum gloriosus est fructus: nec radix Prudentiæ decidit.*	Sap.3. Vers.15.	Bonorum enim (enim) laborum gloriosus est fructus, & quæ non condidit radix SAPIENTIÆ.	345

VII.

GRADVS PROLOGETICVS SEPTIMVS.

346	Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.	Prou. 4. Vers. 14.	*Per semitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum:*	346
347	Fuge ab ea, nec transeas per illā; declina & desere eā.	Vers. 15.	*Desere eam, ne transeas per eam; declina ab illa, & transi:*	347
348	Est (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouissima eius deducunt ad mortem.	Prou. 14 Vers. 12.	*Est via recta coram viro: & exitus eius, viæ mortis:*	348
349	Iustorū autē semita quasi Lux splendens procedit, & crescit vsq; ad perfectā diem.	Prou. 4. Vers. 18.	*Semita autem iustorum veluti lux luciferi: progreditur & illuminatur vsq; ad perfectum diem.*	349
350	Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruant.	Vers. 19.	*Via autem impiorū sicut caligo: nesciunt in quid impingant.*	350
351	SENECTVS (quidem) venerabilis est, non (tamen) diuturna; neq; annorū numero cōpulata. Canities autē sunt sensus hominis. Vers. 9. Et ætas senectutis vita immaculata. Prou. 16. ℣ 31. Corona dignitatis senectus, quæ in viis IVSTITIÆ reperitur.	Sap. 4.	*Honorata enim est senectus, non diuturnam adepta vitam, neque numero annorum definita: vers. 9. Sed canities hominibus Prudentia est, & ætas senectutis vita nulla labe maculata. Prou. 16. vers. 31. Corona gloriæ est canities: in via iustitiæ inuenietur.*	351
352	Prouerbiū est, Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Ib. 27. ℣. 22. Si contuderis stultū in pila quasi ptisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Siquidē Eccles. 1. ℣. 15. Peruersi difficilè corrigantur, & stultorum infinitus sit numerus.	Prou. 22 Vers. 6.	*Imbue puerum iuxta viam suam: etiam quum senuerit, non recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At si contuderis stultum in mortario in medio triticorum contusorum pistillo, non recedet ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 15. peruersum non potest dirigi, & defectus non potest numerari.*	352
353	Illusor nō audit eū arguit.	Prou. 13. Vers. 1.	*Derisor non audit increpationem.*	353
354	Responde igitur stulto	Prou. 26 Vers. 5.	*Responde stulto secundum*	354

	stultitiam suam, ne fortè sit sapiens in oculis suis.		iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.	
355	*Occurrere vrsæ orbatæ, satius est viro, quàm stulto in stultitia sua.*	Pro. 17. Vers. 12.	Expedit (certè) magis vrsæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo confidenti sibi in stultitia sua.	355
356	*Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est.*	Prou. 12 Vers. 15.	Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.	356
357	*Qui increpat hominem retrocedentem, gratiam inueniet magis quàm is qui blanditur lingua.*	Prou 28 Vers. 23.	Qui (iustè) corripit hominem, (meritò) gratiá (quandoque) postea inueniet apud eũ magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit.	357
358	*Vir increpatus qui indurat ceruicem, repente conteretur, nec erit illi sanitas.*	Prou. 29 Vers. 1.	Viro, qui corripientẽ dura ceruice contemnit, repentinus ei superueniet interitus, & eum sanitas nõ sequetur.	358
359	*Qui ambulat in rectitudine sua timet IEHOVAM; sed peruertẽs vias suas, despicit eũ.*	Prou. 14 Vers. 2.	Ambulás recto itinere, & timens DEVM, despicitur ab eo qui infami graditur via.	359
360	*Abominatio iustorũ est vir iniquus: abominatio autem impii est rectus via.*	Pro. 29. Vers. 27.	Abominantur iusti virum impiũ: & abominãtur impii eos, qui in recta sunt via. (Sed)	360
361	*Perfectio rectorum deducit eos: peruersitas autem præuaricatorum perdit eos.*	Prou. 11. Vers. 3.	Simplicitas iustorum diriget eos: & supplãtatio peruersorum vastabit illos.	361
362	*Fortitudo perfecto est via IEHOVÆ: & pauor operantibus iniquitatem.*	Prou. 10 Vers. 29.	Fortitudo simplicis via DOMINI: & pauor illis, qui operantur malum.	362
363	*Timor hominis ponit laqueum, & qui fidit IEHOVÆ, exaltabitur.*	Prou. 29 Vers. 25	Qui timet hominem, citò corruet: qui sperat in DOMINO, subleuabitur.	363
364	*Omnis sermo DEI veluti igne purgatus, clypeus est sperantibus in se.*	Prou 30 Vers. 5.	Omnis (enim) sermo DEI ignitus clypeus est sperantibus in se:	364
365	*Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax deprehenderis.*	Vers. 6.	Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniarisque mendax.	365

INTERPRE-

INTERPRETATIONES & ANNOTATIONES

HENRICI KHVNRATH LIPS. THEOSOPHIÆ amatoris fidelis, & MEDICINÆ vtriusque DOCTORIS.

Quibus Textus Prologi præcedentis, non solùm à Verborum, quod quidem per alios sufficienter factum, verum potiùs à Rerum, in Theosophicis sublimioribus, obscuritate, quod hactenus per neminem ita præstitum, (demonstra, quæso, nasute, contrarium!) veritatis Theosophicæ normâ Catholicâ triunâ, (quæ est S S^a^. Scriptura Biblica; Liber Naturæ macrocosmicus; & Testimonium Conscientiæ in microcosmo:) Iehovah auxiliante triuno, seculo demum hoc igneo, & orthodoxè, & summoperè necessariò vindicatur.

I
GRADVS
PROLOGETICVS PRIMVS EXPOSITVS.

~~Hic inseratur figura Gradus primi.~~

NOVA PROVERBIORVM ex Hebræo; SAPIENTIÆ ex Græco TRALATIO.

VERSIO vetus, seu vulgaris.

LOCA
SS^æ. SCRIPTVRÆ.

1 AVDI, fili mi, inquit, SELOMOH, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL, Rex Sapiens; SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ præco magnificus, omniumque longè spectabilis; AVDI, fili mi, inquit, PARABOLAS meas, ad sciendum SAPIENTIAM & ERVDITIONEM, ad intelligendum eloquia INTELLIGENTIÆ;

Prouer. vers. 1.

Ibidem vers. 2.

AVDI, fili & mi, inquit SALOMON, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL in Ierusalem, Rex Sapiens; SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit, parabolas meas & ad sciendam SAPIENTIAM & DISCIPLINAM, ad intelligenda verba PRVDENTIÆ. 1

SOLOMON SAPIENTIÆ DIVINÆ oraculum.

VIS, VSVS & FRVCTVS studii SAPIENTIÆ veræ.

Sequuntur Prologi EXPLICATIONES.

AVDI] Auribus tam rationis, intellectus & mentis, quam sensuum, siuè corporis: ne in numero reperiaris istorum, qui aures habent, & non audiunt, oculos, & non vident, quos surdastros, mutos ac cæcos reddidit princeps Mundi huius immundi, malitiosâ superbiâ cæcus. *Fili*] Filius perinde est Hebræis, atque Latinis HOMO, siue VIR: hinc, cùm Rex sapiens alloquatur omnes, voce hâc Catholicâ vtitur. Vocat enim SAPIENTIA omnes, Prou. 8, vers. 4. & 9, 4. Hæc incarnata dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis ego reficiam vos.* κατ' ἐξοχὴν, hoc est, secundum præstantiam, Filius, putà, DOCTRINÆ, & DISCIPLINÆ, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, hæres fidelis dilectus intelligitur. *Præco magnificus*] Quia Rex, Regis filius, & à IEHOVAH IPSO, SAPIENTIÆ DIVINO SPIRITV, (3. Reg. 3.) illuminatus, doctus ac ductus. Cui, vt experto, nec non à SOPHIA SVPERCELESTI in hunc vsum, sapienter electo, constitutoq́;, maximè credendum. *Ad sciendam* SAPIENTIAM, &c.] Omnia hæc, quorum hoc loco fit enumeratio, Bona &

Dona ſunt D E I Miſericordis atque Benigni, qui ex mera Bonitate ſua per S A P I E N T I Æ Spiritum ſanctum, ſuis diuerſimodè, hoc eſt; vel mediatè, vel immediatè; largitur, pro tempore & loco (ſecundum quod viderit conferre ad gloriam nominis ſui diuini, & prodeſſe illis proximoque eorum, quibus diſtribuit aut dono dat) diuerſis. Nec vni dat cuncta D E V S; Doctrinæ filiis, hoc eſt; fidelioribus & dexteritate præditis debita, certisq; quibuſdam electis, (qui pauciores) meliora, ſecretiora, certa & ſelectiora vt conueniunt, ita communicantur. Vndè Lilium, de Lapide Philm. verba faciens, *Si*, inquit, D E V S *ſciret in homine mentem fidelem, vtique ei veritatem intimaret*. Sis ergò in Timore D E I (indutis veſtimentis Chriſtiano-Cabaliſticis D E C E M, figura Amphit. huius ſecunda annotatis) totus reiiciendo Binarium, & Ternarium per Quaternarium ad Monadis ſimplicitatem, pro viribus Diuinitus conceſſis, reducendo, quærens Regnum D E I & Iuſtitiam eius ex toto corde, totâ animâ, totis viribus, totâ mente, aut quærere ſaltem Theoſophicè ſtudens, nō reſpuit I E H O V A H tuum velle: quia in bonis) inſtinctu optimi) benè voluiſſe ſat eſt. *Eſt aliquid prodire tenus, ſi non datur vltrà: Cumq; deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.* **Gott gefält der gehorſam wol.** Nec ſolet D E V S, teſte D. Paullo, extinguere ellychnium candens. Si ſcopus tibi gloria D E I, & phy diaboli; proderitque tibi & proximo tuo, (eſt enim cur, cui, quando & quantum) aſcendēdo per Scalam Coniunctionis & Vnionis, necnon deſcendendo per Gradus Decem Cognitionis; à I E H O V A H quod petis, Orando & Laborando, feliciter impetrabis; imò ad cognitionem O M N I V M, quæ ſunt verè, aut ſenſu, aut ſcientia, aut fide, ab imò ad ſummum aſcendere poteris. Faciet enim D O M I N V S (nihil certius) voluntatem tuam, qui times eum, Pſal. 145, 19, vide verſſ. 169. & 334. Secedat igitur à te dubitatio (conceptus diaboli in te) omnis: Sapienter adlaborans crede D E O & in D E V M, fiducia firma, non hæſitans fide, inuenies, quod quæris; dabitur tibi; accipies; fiet. O beſtiam incredulitatem! Ora D E V M, vt augeat tibi fidem. Fides D E I Donum. Hanc à me ne auferas, obſecro Domine!

2 ☞ Et ſuſcipiendam E-RVDITIONEM DOCTRINÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & ÆQVITATEM:

Ibid. verſ. 3.

Ad ſuſcipiendum ERVDITIONEM *INTELLIGENTIÆ*, *IVSTITIAM*, & *IVDICIVM* & *RECTITVDINES*: 2

Et ſuſcipiendam] Eruditio, quæ Diuinitùs contingit, magna ſolertia, cæleſti & ſancto deſiderio amplectenda venit. Notanda etiam hîc eſt erudita Intelligentia; non vulgaris illa, communis & cuiuis obuia; ſed quæ cæleſtem eruditionem ſapiat, Theologicam, macro & microcoſmicam. Hanc diſtribuit in *Iuſtitiam*, quæ animam hominis concernit; in *Iudicium*, quod corpus; in *Rectitudinem*, quæ ſpiritum, mores, & cuiuſque officium ac vocationem conformat: vt ſanctè agat in diuinis, iuſtè in humanis, rectè in propriis, erga Deum, homines, ac ſeipſum.

3 ❧ Vt detur paruulis ❧ aſtutia, adoleſcenti SCIENTIA & INTELLECTVS.	Verſ.4.	*Ad dandum ſimplicibus calliditatem, puero* SCIENTIAM *&* COGITATIONEM.	3

Vt detur paruulis] Paruulos hîc vocat (quemadmodum & verſ.39.) ſimplices, qui ſe conſiliis ſuis expedire non poſſunt, proinde auxilium expectant à DOMINO & Adiutrice DEI SAPIENTIA; qui non apud ſemetipſos ſunt prudentes, Prouerb.3, 7. vt ſunt ſapientes huius ſeculi, Romah. 12, 16. his enim abſcondit DEVS Sapientiam ſuam: quo nomine Saluator noſter Patri ſuo cæleſti agit gratias. Matth.11, 25. *Paruulis*, inquit, *reuelaſti hæc.* *Aſtutia*] Aſtutia hîc ſignificat circumſpectionem & cautionem, ne dolis mundi capiamur & ſeducamur: ſed vt ſimus prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Matth.10, 16. hoc eſt, (quemadmodum interpretatur D.Paullus Roman.16, 19.) *ſapientes in bono, ſimplices in malo.* Intelligite igitur, ô paruuli, Aſtutiam, & inſipientes animaduertite. *Scientiam*, &c.] Scientia & cogitationes hîc coniunguntur, vt diſcamus meditari, meditando inueſtigare ſcientiam, inueſtigando precari DEVM, & precando laborare.

4 Audiet Sapiens; & addet Doctrinam, & intelligens, conſilia poſſidebit.	Verſ.5.	*Audiens Sapiens, & ſapientior erit: & intelligens gubernacula poſſidebit.*	4

Sapientior erit] Vt enim dies poſterior, præceptor eſt prioris; ſic ſapiens ſapientis. Sunt gradus inter Doctrinæ filios; vnus præcellit alium: nullus tamen horum contemnendus. *Laudato ingentia rura, exigua colito*; rectè monuit Virgilius. Quaſi diceret Solomon: Intelligentiâ præditus, ſeruans mandata mea, artes nō ſolum vulgares, ſed & ſecretiores ac reconditiores artes acquiret; ſicque ſapientior erit: & tum; iudicio, ſapientiâ experientiaque confirmatus, pollens, ingenioſa de die in diem conſilia ſubtiliaque inuenta; in quouis ſcibili, Theoſophicè conſequetur. Qui autem SAPIENTIÆ operam dant, accipere EAM oportet, à Sapientiori; à SAPIENTISSIMO DEO; Orando TheoSophicè, & PhyſicoChemicè Laborando. *Conſilium*] Eſt ratio rerum agendarum; reſpiciens ſemper ad DEVM, ad Hominem; ad ſeipſum. Hoc Diuinitus Orando accipitur, vt ſalutaris exitus ſequatur.

5 Animaduertet ❧ parabolas & ❧ interpretationem, verba Sapientum & ænigmata eorum.	Verſ.6.	*Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.*	5

Parabolas] Sermones occultos plenos myſteriorum & rerum abſconditarum nemo intelliget, niſi SAPIENTIA DEI reuelante.

Talibus tentaſſe Regina Sabæa Solomonem legitur. Has Diuinitùs edocti fuerunt Ioſeph Patriarcha, & Regius Propheta Dauid: talia multa habent Prophetæ & Apocalypſis Iohannis: hiſce celebres fuerunt Ægyptii, qui myſteria ſua hieroglyphicis notis occultarunt. Hinc imagines illæ myſticæ, quibus Magi Myſteria Diuina, Theologica, Politica, Naturalia, & reconditam rerum naturam, admirando artificio, depinxerunt. Hinc illa, Tabulæ Smaragdinæ Hermeticæ, ænigmata, & inſignes lapidis Philoſophorum picturæ. Diſce hîc (qui ſitis veritatis nectar, ex Sapientum inuolucris) viam ac methodum perueniendi ad intellectum ænigmatum, parabolarum, allegoriarum, myſticorumque ſermonum, veterum Sapientum, in Cabaliſticis, Magicis, Chemicis; O M N I B V S. Si S A P I E N T I A M ſororem habes; & P R V D E N T I A M, amicam, (vt eſt verſ. 106.) Theoſophicè intelliges ac diſces O M N I A. *Interpretationem.*] Menſuram, vt loquuntur Hebræi, & pondus verbi. Huc pertinet Cabaliſtarum Gimetria; *Teuos raſche*; & *Neoteriken*. Siue, (vt Ioannes à Dee Londinenſis exprimit, in ſuis ad Pariſienſes Aphoriſmis, & in Præfatione ad Regem Maximilianum Monadi Hieroglyphicæ præfixâ) Geometria, *Notariacon* & *Tzyruph*. Et hanc quidem ex ſignatura vocat *Cabalam Realem*, ſiue τοῦ ὄντος; illam autem vulgarem, *Cabaliſticam Grammaticam*, ſiue τοῦ λεγομένου; quæ notiſſimis literis, ab homine ſcriptibilibus inſiſtit. Huc apponere lubet verſus quos ante annos viginti ſeptem, vir Clariſſimus Iohannes Olearius Theologiæ Doctor, & Linguæ Hebraicæ in Illuſtri Academia Iulia Profeſſor, in laudem Cabalæ, ad Paulum à Pragâ ſcripſit:

Nullus apex, nullum de lege peribit Iota,
Nulla Prophetali litera ſcripta ſtylo.
Autor id aſſeruit Chriſtus. Quis credere poſſet
Exiguis tantum pondus ineſſe notis:
Aſpice Chriſtigenæ Rabbi, de nomine IESV
Fontibus Hebræis eruta; certus eris.
Nil equidem tota reperiri crede Cabala
Pulchrius: aut animis hoc mage dulce piis.
Ergò faue ſancto ſtudio, & myſteria plura
Offerat vt Chriſto Paullus hic, adde preces.

6 Audi, fili mi, & ſuſcipe eloquia mea, & ☞ multiplicabantur tibi anni vitæ. | Prou. verſ. 10. | *Audi, fili mi, & ſuſcipe verba mea, vt multiplicentur tibi anni vitæ.* 6

Multiplicabuntur.] Mediante P H Y S I C O C H E M I A, (quæ S A P I E N T I Æ veræ, in hoc ſeculo, pediſſequa eſt fidelis, & virgo quaſi cubicularis à ſecretis naturalibus) filio Diſciplinæ induſtrio, D O M I N A benignè largitur Vegetabilium, Animalium, partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum eſſentias pretioſas, ſubtilitatesque ſalutariter efficaciſſimas: imò & L A P I D E M P H I L O S O P H O R V M reſtaurationis ac conſeruationis noſtræ veriſſimam Medicinam Catholicam: ex quorum vſu legitimè Medico longitudo dierum. Prou. 3, 2. Et cap. 9. v. 11.

☞ Viam

7	☞ Viam SAPIENTIÆ mõſtrabo tibi, ducam te per ſemitas ÆQVITATIS.	Verſ.11.	*Per viam SAPIENTIÆ docui te incedere: calcare feci te ſemitas rectas.*	7

Viam SAPIENTIÆ] Via SAPIENTIÆ Regia eſt TIMOR DOMINI, qua itur ad aſtra Diuinitatis. Semitæ Æquitatis ſunt LEGES atque MANDATA VERBI DIVINI. Hæc lux & lucerna Menti, Spiritui ac Corpori, ad BONVM HOMINIS (DEI DONVM) ter triunum, catholicon, SVMMVM, de quo in Amphitheatro agitur hoc, feliciter adipiſcendum. Felix, terque quaterque felix, rectâ incedens.

8	Quum ambulaueris, non artabitur greſſus tuus: & ſi cucurreris, non impinges.	Verſ.12.	*Quas cũ ingreſſus fueris, non artabũtur greſſus tui, & ☞ currẽs ☞ nõ habebis offendiculum.*	8

Currens.] In ſtadio ſiue curriculo totius vitæ tuæ; tam actiuæ, quàm contemplatiuæ. *Non habebis,* &c.] Nec ſeducêris, per philoſophiam & inanem fallaciam, à veritatis Theoſophicæ centro, ad lubricam ſophiſmatum mundanorum mendaciorumvè diabolicorum circumferentiam. In centro, veritas: in circumferentia mendacium. Centralis eſſe ſtudeto; nam *Medio tutiſſimus ibis.*

9	Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.	Ibid. Verſ.3.	*Nam & Ego filius fui patris mei, ☞ tenellus & vnigenitus coram matre mea:*	9

Tenellus] Etiam pueros, tenellos, iuuenes, ab ineunte ſtatim ætate, inſtituendos, educandosque in SAPIENTIÆ VERÆ DISCIPLINA, exemplum atque mandatum huius loci clarè docent. Omnesne? Vtinam: ſed nõ ex quouis ligno Mercurius fingitur: & ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ' ὀρθόν, hoc eſt, *Lignum prauum, haud vnquam rectum:* quod hemiſtichium apud Galenum legitur. Quoſnam igitur quæſo? Eximii ingenii indole præditos, ſicuti eſt verſ. 249. bonamque animam ſortitos. Non expectanda cum iis ſenectus annorum. Nam, vt verè inquit Horat. *Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu.* Adeò *à teneris aſſueſcere multum.* Prouerbium eſt, inquit Sapiens, Prouerb. 22, 6. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.* Poſſunt enim, niſi in tempore adhibeatur inſtitutio, etiam deprauari & ſeduci indoles bonæ. Admonetur quoque iuuentus, vt exemplo Regis, cum tenelli ſint, obœdientes atque morigeri ſint parentibus, & parentum loco præceptoribus fidelibus.

10	☞ Sum quidẽ & Ego mortalis homo, ☞ ſimilis omnibus, & ex genere terreno illius qui prior factus eſt, & in vẽtre matris figuratus ſum caro.	Sap.7. Verſ.1.	*Sum quidem & Ego mortalis homo, ſimilis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus eſt, procreatus.*	10	Eadem in vitã introitus & exitus omniũ hominum cõditio,

Sum

Sum quidem & Ego mortalis homo.] Diceret aliquis; quid DEVS reuelaret mysteria sua; quid communicaret Naturæ secreta mihi? Mihine? Quis ego sum? nonne peccator, atque ob id mortalis? &, per consequens, tantis DEI Bonis atque Donis, hoc est, thesauris SAPIENTIÆ Æternæ infinitis, quorum in hoc Prologo fit mentio, indignus. Fateor quidem, respondeo, talibus, quod sim indignus, attamen indigus. Audi Regem Sapientem, qui nondum perfectè ambulans in præceptis Dauidis patris sui, (immolabat enim in excelsis; & accēdebat thymiama) tamē in vnius noctis somnio, omnium superiorum & inferiorum Sapientia repletus est à DEO. 3.Reg.3. Simul atque rerum gerendarum prudentia, adeo, vt nullus ei par extiterit: Sum, inquit ille, & ego mortalis homo, similis omnibus, &c. Talis etiam (dicere pergo) fuit Bezeleel; impletus nihilominus Spiritu DEI, Sapientiâ, Intelligentiâ, & Scientiâ in omni opere, ad excogitandum quicquid fabrefieri posset ex auro & argento, ære, marmore, gemmis, & diuersitate lignorum: cui datus socius Achaliab: & in corde omnis eruditi posita à DOMINO SAPIENTIA, vt facerent cuncta, quæ præcepit Moséh, Exod. 31. 3. Talis quoque Dauid, qui cum literas non didicerat, tamen vnctione Spiritus DEI, ex pastore effectus est Vates, & Diuinarum rerum Doctor præcipuus; quibus adeo suos compleuit Psalmos, vt omnes, quamuis exquisitissimi Poëtæ, ipsi longo cedant interuallo. Peccator erat, scortator, homicida: attamen iusti nomen non amittebat, quoties per pœnitētiam semper resurgebat. Helias, inquit Iacob. 5, 17. (obiectioni præsenti tēpestiuè occurrens) homo erat SIMILIS NOBIS (seipsum, quamuis Apostolus, minimè eximens cœtui communi) affectionibus obnoxius: & oratione orauit, vt non plueret super terram, & nō pluit annos tres, & menses sex. Et rursum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra fructum suum. Hæc ille. Instares obiiciendo: Noli, amice, te cōparare hisce; ad singularia organis istis singularibus singulariter DEVS est vsus: Vocationes considerans horum & tuam diuersas, diuersum ipse iudicabis. Est aliquid, respondeo, bone vir, quod dicis: & reuera me deterruisset, nisi tam SAPIENTIÆ ipsius, quàm Sapientis obstarent tot, tales ac tantæ vocationes, inuitationes, admonitiones, adhortationes Catholicæ; imò comminationes, etiā sub pœna iræ Diuinæ grauissima, passim in hoc Prologo, me reuocarent: VERITATISQVE Æternæ obstaret refocillaretq; Promissio Catholica; inuitans omnes, excludens neminem, toties repetita, paullò pòst annotata. Huic vni plus credo soli veraci, quam dubitationum tuarum plaustro fallaci. SAPIENTIAM igitur & Sapientem sapienter sequar vocantes, Diuinitus me ad Diuina patienda stimulantes. Cur memetipsum excluderē, si non excludar à DEO? Iterum quis dubitaret: Iuuenis sum, dicens, nondum incanui. Oppono: DEVS non est acceptor personarum, &c. versf. 38, 184, 299. nec in sola multitudine annorum DEO grata consistit & docta senectus, sed, &c. vt vers. 351. Sit quoque solatio tibi atque exemplo iuuentus Ioseph, Dauidis, Solomonis, Danielis, Hieremiæ, Timothei, &c. aliorumque (etiam nostro seculo) innumerorum, non insipientium, thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum (DEI gratia) possessorum. Idem sit responsum ad obiectionem defectus vel carentiæ linguarum variarum, puta; Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, &c. Solet enim DEVS excitare quoque

Sapientes & Doctores ex iis, qui solam & vnicam callent linguam maternam. Exempla in promptu sunt, innumera, ex omni gente. IEHOVAH est, qui dat os & SAPIENTIAM, Exod. 4, 11. Matth. 10, 19. Marc. 13, 11. Luc. 12, 11. & 12. *Spiritus Domini locutus est per me*, inquit Dauid, 2. Sam. 23, 2. & sermo eius per linguam meã. Spiritu S. inspirati locuti sunt sancti DEI homines. 2. Pet. 1. 21. Non est, igitur, cur diffidas de gratia DEI, cuius misericordia ab æterno in æternum, super timentes eum, Psalm. 103, 17. Exceptiones istæ tam caluæ non possunt patrocinari pigritiæ ac diffidentiæ tuæ, versf. 216. & 324. Bone DEVS, quàm prolixum possem ab antiquis recensere catalogum (etiam Ethnicis non exclusis) Scientiarum & Artium inuentorum, inter quos pars maxima linguarum expers variarum; nostroque seculo Earum instauratorum & excultorum, omnium Diuinitus excitatorum Theosophiceq; doctorum & ductorum, nisi inhiberet calamũ Lex præfationis. Hi omnes, inquã, fuêre mortales, sicuti ego, tu, nos sumus; quin & peccatores. DEVM nos hodie habemus eundem, quem tũ illi: Vnius eiusdemque ELOHIM Creatoris (ad cuius imaginem & similitudinem formati omnes) sumus fabrica: Eorundem, quorum illi, Spirituum bonorum vtimur (mittente eos DEO) ministerio, consolatione, defensione, custodia & directione viarum nostrarum: Eâdem in Mundo eodem fruimur Naturâ: Eadem quæ cæteris, vnius eiusdemque SAPIENTIÆ ÆTERNÆ in plenitudine temporis incarnatæ PROMISSIO veracissima, Catholica, & Nobis data. Quænam, dices, est illa, de qua tantopere gloriaris? cui tantum fidis? Probe respondeo: SAPIENTIA, quam incarnandam audisti & audies in Prologo hoc; eadem incarnata, ipsissima VERITAS, inquit, Johan. 14, 12. *Amen, Amen, dico vobis*, hoc est, Omnibus, cunctis, singulis, ac vniuersis, *qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora his faciet: quia ego ad Patrem vado*. Et, *quicquid petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in filio. Si quid petieritis me in nomine* (vers. 174.) *meo, hoc faciam*. Matth. 17, 19. accesserunt discipuli ad IHESVM secretò, & dixerunt: Quare nos nõ potuimus eiicere dæmonium illud? dixit illis IHSVH, PROPTER INCREDVLITATEM VESTRAM. (Reuera & hodie!) *Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granũ sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, illuc: & transibit*, ET NIHIL IMPOSSIBILE ERIT VOBIS. *Hoc autem genus non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium*. Lucæ 17, 6. dixit DOMINVS: *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: eradicare & transplantare in mare: & obediret vobis*. En habes. Clamemus igitur cum CHRISTI discipulis (ex eodem cap. v. 5.) ô DOMINE, adauge nobis fidem. Modo tu, qui Christo dedisti nomen, Theosophico exercitio didiceris, rogare Patrẽ in nomine IHSVH CHRISTI CRVCIFIXI, & CREDERE, poteris OMNIA. Vlterius instas, dubitator, inquiens: Dixit hæc Christus Apostolis tantum, sicut & illud, Marc. 16, 17. *Signa eos, qui in me crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia eiicient*, &c. Nõ igitur vniuersaliter pertinent ad omnes Ecclesiæ Catholicæ ministros (nedum Christianos) nec omni vel tempore, vel loco. Quæro Domine mi, nonne hæc quoque Apostolis? *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*. Ioh. 20, 22. Et, *Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & ba-*

ptizatus fuerit,&c.Marc.16.15.Maximè.Si igitur illa tantum Apostolis, cur non & hæc?si illa vos excludunt,cur hæc potius (quemadmodum dicitis) includunt? Mādatum separatorium exhibete.Si promissiones de fidei virtute non sint Catholicæ,cur cōsolatoriè iis vtimini pro concione ad vniuersos?sin autem,cur(ne dicam durius)fabulamini?ô capita sinistra! Cap. 11.Epist.ad Hebr.mecum est contra vos. Vereor,si rediret omnium Christianorum magister,ne incredulitatē & duritiem cordis egregiè vobis exprobraret; quia iis,quæ (Conscientiæ testimonio conuicti veritatis) scitis eum vobis quoq; dixisse,non credidistis. Non igitur desperet quisquam,de Bonis ac Donis SAPIENTIÆ Æternæ Theo-Sophicè adipiscendis:nō est abbreuiata manus DOMINI omnibus in fide ac veritate inuocantibus eū. Historiam claudi sanati per fidem, Act.3.tibi commendo. Oculis nunc,mi frater,& Mente contemplare Amphitheatrum hoc nostrum totū,in luce æterna te inuenire docebit Lucem veritatis OMNIS. At spiritu SAPIENTIÆ illuminatū esse oportet spectatorem,qui vult pertingere ad cētrum. aliâs,hæc Diuinitus per nos Theosophica,nox erunt.Hoc addo:Blasphemum est,primitiuā suam pigritiam(vers.93.)& diffidentiam non Christianam,giganticè velle excusare Ecclesiâ,miraculis confirmanda. VERITATIS habemus promissionem Catholicam,semel datam pro semper, Æternæ,quæ nō deficit in æternum: incredulitas tua est (teste Christo Matth. 17,20.)quę Bonis ac Donis DEI mirificis obstat.DEI Opt.Max.constans, firma ac rata semper fuit,est,& erit promissio,sigillo DEI(quod est EMES, VERITAS,figura Amphitheatri huius prima) roborata atq; firmata: vide-as modò tu,ne malitia diffidentiaq; tua illius leuiter excutias aut impedias operationem atq; effectum. Multi Theologorum (sic dictorum) multa è suggestis historicè blaterant de Fide; qui ne atomo virtutis fidei operosæ præsentiam effectu demonstrant. Negant isti(de bonis non loquor)vita & factis,quod ore aiunt. Contrarium patrum,& nostra memoria factum à Theologis non contemnēdis scio,scitis ipsi,sciunt ac testabuntur alii. Mira & rara per Fidem operari ac impetrare debes, non pro Religionis Doctrina confirmanda,quam(etiam absq; tuo monitu) satis superq; cōfirmatam esse scio:sed(notes hoc velim)pro Fidei virtute(vt decet Fidelem,à Fide sic dictum) Charitatisq; officio in Proximum egenum Christiane exercendo. Idcirco velim credat omnium nemo, quod ii sint verè Theologi, quantumcunq; senes,quantumcunq; præditi contentiosa loquacitate, qui vitiorum quolibet genere fœdati,superbiâ,hypocrisi,auaritiâ, odio, inuidiâ,inebriatione,& sæpè (tectâ religione) luxuriâ, neglecto Fidei dono operosæ,mentisq; lumine,affectiones sequuntur animales. AXIOMA: *Quātum quisq; patitur Diuini,tantum habet & Fidei: quantum fidei, tantum mirificæ virtutis.* Fidem intelligo non mortuam illam, Iacob. 2. (quæ non magis Fides est,quam diabolus Sanctus,aut homo mortuus,homo) sed viuam & operosam,qualis describitur 2.Pet.1.SVMMA: Christianè crede; Theo-Sophicè viue;ieiunans Ora in Spiritu ac Veritate,iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius; DEVM testor, Sapienter collaborando, fiet, quodà IEHOVAH(in honorem sui, Proximi egeni, Tuiq; ipsius vtilitatem honestam,& phydiaboli) Christianè petis. Vide vers. 335. *Similis omnibus*]Ex Adā protoplasto,hoc est,primùm formato,qui comedit malū,

propagatus terrigena, eadem conditione ac Lege, qua cæteri: Quapropter, Hodie Rex cras cadauer. *Mors sceptra ligonibus æquat.*

11 ☞ Decem mensiū tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis; & delectamento somni conueniente.

Vers. 2.

In vtero matris caro decem mēsium tempore formatus sum, in sanguine cagulatus, ex semine viri ac voluptate somnum comitante. 11

Iob 10. Vers. 10.

Decem mensium, &c.] Vt plebeius, in vtero materno, cuius situs inter vesicam & intestina. Hinc exclamatio Realdi Columbi anatomici Romani: *ô homo quid inani fastu superbis, inter vrinam & stercora natus!* Considera, quæso, mi frater, quid sis, & superbire desines: nonne fœtor in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte? Aliâs etiam in sacris homo vocatur *lutum*, Gen. 2, 7. Iob. 10, 9. *puluis*, Gen. 3, 19. *cinis*, Gen. 18, 27. *Quid ergo superbis terra & cinis?* Ecclesiast. 10, 9.

Cum simus & limus, cum fæx turpissima simus:
Quare superbimus, nescimus quando perimus.

12 Quin etiam natus communem hausi aerem, atq; in terram iisdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac primam vocem eandem quàm omnes, plorans emisi.

Vers. 3.

Et ego natus accepi communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & ☞ primam vocem similem omnibus, emisi plorans. 12

Primam vocem.] Quæ illa? fortassis À masculorum; E femellarum: quemadmodum annotauit Nobilis ab Eib, I. V. D. de coniugio agens; & affirmant quæ obseruarunt, obstetrices. *Plorans.*] Estque sic, (vt inquit Augustinus) propheta suæ calamitatis futuræ. Vnde Iob 13, 1. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis.* Rationem addit Syracides cap. 40. Est enim, teste Seneca, *Vnius mali finis parasceue alterius.* Quod egregiè expertus Iob inquit cap. 7. vers. 3, & 4. *Habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi. Si dormiero, dicam: quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus vsque ad vesperam.* *Melior ergò est dies mortis, die natiuitatis.* Eccles. 7. 2.

13 In inuolumentis nutritus sum, & in curis magnis.

Vers. 4.

In fasciis curisque sum educatus. 13

14 ☞ Nemo enim ex Regibus aliud habuit ☞ Natiuitatis initium.

Vers. 5.

Nullus enim Rex aliud nascendi initium habuit. 14

Nemo ex Regibus,] &c. Quare Petronius Arbiter: *Heu! Heu! quàm totus ho-*

muncio nil eſt. Initium habuit] Ne vllam ſuperbiendi cauſam haberet. Ex vna corrupta maſſa omnes ſumus conflati.

Iob. 1, 21. 1. Timoth. 6, 7.

15 Vnus ergò introitus eſt omnibus ad vitam, & ☞ ſimilis exitus. | Verſ. 6. | *Sed vnus in vitam introitus eſt omnium, & idem exitus.* 15

Similis exitus] Lex Catholica omnibus poſita, ſemel mori. Hebr. 9, 27. *Calcanda omnibus via lethi:* Horat. 1. Carm. Rectè Cornelius Gallus:

Omnibus eſt eadem lethi via, non tamen vnus
Eſt vitæ cunctis exitiiq́; modus.

Perpende proptereà, mi frater; quàm ſit hæc vita fumo fugacior; vmbrâ inanior. *Siquidem dies vitæ noſtræ ceu vmbra fugiunt.* 1. Paral. 29, 15. Iob. 8, 9. & 14, 2. Pſalm. 109, 23. & 144, 4. Eccleſ. 7, 1. Sap. 2, 5. & 5, 9. *Sicut fumus deficiunt.* Pſalm. 102, 4. *velocius tranſeunt, quàm à texente tela ſuccidítur.* Iob. 7, 6. *curſore velociores ſunt.* Iob. 9, 25. *meditantur, ſicut aranea.* Pſal. 90, 9. *cuſtodia ſunt in nocte.* Pſalm. 90, 4. & 6. *Vita noſtra eſt ventus*, Iob. 7, 7. *vapor ad modicum parens, & poſtea exterminatur.* Iacob. 4, 14. *ſicut nubes pertranſit.* Pſal. 7, 9. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quaſi flos agri manè florens, & veſpere decidens.* Eſa. 40, 6 & 7. Iob. 14, 2. Pſalm. 90, 4 & 6. Eccleſ. 14, 18. Hanc vitæ humanæ fragilitatem ex vnâ parte, ex alterâ verò infinitam Diuinæ maieſtatis amplitudinem; conſiderans Propheta Regius, ad ſtuporem rapitur, & quaſi attonitus in hanc erumpit vocem: *Quid eſt homo, quod memor es eius?* Pſalm. 8, 5. Quod idem etiam Xerxi, & duci ſtrenuo, & potentiſſimo Regi; cum aliquando de ſublimi celſoq; loco infinitam hominum multitudinem, & innumerabilem vidiſſet exercitum, lachrymas extorſit; eò, quod nullus eorum, quos tunc cernebat, poſt centum annos ſuperfuturus eſſet. Hanc ergò vitæ breuitatem bonitate & integritate compensâ, tu, qui Chriſtianum te profiteris; nec, quàm diu, ſed, quàm benè viuas, cogita. Et, cùm nihil certius ſit morte, at nihil horâ mortis incertius, ſanctè in Timore DEI viuendo, benè mori diſcito.

16 Et docebat Me (Pater meus,) atque dicebat: Suſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea; ☞ & viues. | Prou. 4. Verſ. 4. | *Ipſe docebat me, dicebatque mihi: Teneat eloquia mea cor tuum: cuſtodi præcepta mea, & viues.* 16

Et viues] Longæuus eris ſuper terram, vitâque fruêris poſthàc in æternum, in Iobilæo vltimo. Ex verbo vitæ, vita promanat. Verbum DEI eſt Spiritus & vita: Ergò cuſtos verbi viuifici, mercedem habebit vitam.

Sapientiam eiuſque fructum & viam quærendam præcipit.

17 ☞ Poſſide SAPIENTIAM; poſſide PRVDENTIAM: ne obliuiſcaris; ☞ neque declines à verbis oris mei. | Verſ. 5. | *Compara SAPIENTIAM, cōpara INTELLIGENTIAM: ne obliuiſcaris, neque declines ab eloquiis oris mei.* 17

Poſſide SAPIENT.] Neminem enim diligit DEVS, niſi qui cum SA-

PIEN-

PIENTIA inhabitat, aut conſuetudinem cum eâ habet, inquit Sapiens, verſ.300. *Ne declines.*] Qui ab eloquiis DEI diſcedit, nunquam ad DEVM ipſum, ad fontem SAPIENTIÆ accedere poteſt.

18 ☞ Ne dimittas Eam, & cuſtodiet te: ☞ dilige Eam, & conſeruabit te. | Verſ.6. | *Ne dimittas Eam, & cuſtodiet te: dilige Eam, & conſeruabit te:* 18

Ne dimittas Eam.] Nam, qui dimittit SAPIENTIAM, ipſum SAPIENTIA iure viciſſim dimittit: qui ſpernit eam, dignus eſt, vt ab eâdem rurſus ſpernatur. *Dilige illam.*] Dilige, & diligeris. Sapiens, quod obſeruatione dignum, filium inſtituens ad SAPIENTIAM veram, tantum operæ ſumit (paſſim in hoc prologo) in hortando ad SAPIENTIÆ amorem, quantum in docendo: quaſi SAPIENTIAM amaſſe, propemodum præparaſſe ſit. O vim magnam amoris! Amor in verâ fide viuentis poteſt Omnia. vide verſ. 230.

19 Principium SAPIENTIÆ, acquire igitur SAPIENTIAM, & ☞ omni ſubſtantiâ tuâ acquire INTELLIGENTIAM. | Verſ.7. | ☞ *Principium* SAPIENTIÆ, *poſſide* SAPIENTIAM, *& in omni poſſeſſione tuâ acquire* PRVDENTIAM. 19

Principium SAPIENTIÆ.] Prora & puppis conſilii, in omni actione tuâ, theoreticâ & practicâ, ſit Spiritus SAPIENTIÆ DEI, RVACH HHOCHMAH-EL, magni conſilii Angelus. A Ioue, hoc eſt, IEHOVA, SAPIENTIA IPSISSIMA, Muſa Muſarum, Principium Muſæ, etiam Ethnica ſapienter dixit antiquitas. *Omni ſubſtantiâ.*] Bonis Corporis, Animi atque Fortunæ dictis, præ vniuerſis, quæ poſſides: toto corde, totâ animâ, omnibus viribus, totâ Mente, DEO eam inſpirante, ac dante. Vnde Sapiens verſ.251. *Adii* DOMINVM, *eumq́ oraui, ac dixi ex toto corde meo.*

20 Exalta eam, & exaltabit te: glorificabit te, quum amplexatus fueris eam: | Verſ.8. | *Arripe illam, &* ☞ *exaltabit te: glorificaberis ab eâ, cum eam fueris amplexatus.* 20

Exaltabit te.] Vt præſis, theſaurarius, gazophylacio eius: conſtituêris enim theſaurorum ipſius (qui, quales ſint, ex ſequentibus latius patebit) inexhauſtorum hæres in hâc vitâ, & poſſidebis Regnum perpetuum, Sabbatho Sabbathorum, in vltimo Iobilæo.

21 Dabit capiti tuo ☞ augmentû gratiarû, & ☞ corona inclyta proteget te. | Verſ.9. | *Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.* 21 Prouerb.1.9

Augmenta gratiarum.] Sertum gratiæ elegans. Laureâ coronaberis gratiæ diuinæ, non tantùm coram populo, ſed & creaturâ vniuerſâ: ſcies enim præ multis aliis multa. Vide verſ. 25. & 308. cum aliquot ſequentibus.

Ornamentum gratiæ, Doctrinæ & Diſciplinæ filiis, S A P I E N T I A ſui hæredibus fidelibus dilectis, nō ſolum ſanctè in prologo hoc promittit, ſed & realiter in vita vtraque præſtat. *Corona inclyta.*] Honoris propter timorem D E I, qui fons eſt omnium virtutum. Seneca: *Nunquam ſtygiis mergitur vndis Inclyta Virtus.*

DISCR.	22	O ☞ fili mi, ne obliuiſcaris L E G I S meæ, & Præcepta mea cor tuum ☞ cuſtodiat.	Prou.3. Verſ. 1.	*O, fili mi, L E G I S meæ ne obliuiſcaris, & Præcepta mea cuſtodiat cor tuum.*	22

Fili] Suauiſſimi filii nomen, paternum fideliter inſtituentis affectum indicat. *Cuſtodiat*] Ne loco Legis meæ, ſpiritus malignus, impoſtor, fallax, occupet cor tuum, & ſedem ibi figat.

SAPIENTIA vera, eiuſq; ſtudium indefeſſum, annos vitæ & pacem afferũt. Deut. 8,1. Et, 30, 16.	23	Quia longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.	Verſ. 2.	*Longitudinem enim dierum, & annos vitæ & ☞ pacem apponent tibi.*	23

Pacem] Vtramque: externam, temporalem & mundanam; vnde Sapiẽs, (Prou.16,7.) cum placuerint D O M I N O viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem: Et, internam, animi, æternam ac ſupercœleſtem, quam S A P I E N T I A incarnata, vna & ſola, dono dat, mundus dare non poteſt inmundus. Ad hanc perueniẽdi vera ratio eſt, ſi cum nobiſmetipſis bellum geramus, tam corporale, quàm ſpirituale, externum & internum: ſi B I N A R I V M (vt eſt figura Amphitheatri huius ſecunda) Chriſtianè reiicimus, quod eſt, cum vitiis noſtris acriter depugnemus, eaque in S A P I E N T I A vincamus. Cum ergô militia ſit omnis vita noſtra ſuper terram, Iob.7, 1. *milita bonam militiam, habens fidem & bonam conſcientiam.* 1. Tim.1,18. & 19. Pugnæ huius ſpiritualis arma deſcribit Paulus Epheſ. 6,13. & ſeqq. Vincet in hoc certamine, qui ſeipſum prius vicerit: nemo autẽ vincet, niſi qui eſt Iſraëlita. Vide verſ.320. I E H O V A M cum D A V I D E, Pſalm.144,1. inuocemus, qui doceat manus noſtras ad prælium hoc, & digitos ad bellũ erudiat, nobiſque ad vincendum vires ſuppeditet, noxiam D V A L I T A T I S beſtiam. Vera pax animi in ſolo I H S V H C H R I S T O, pace noſtra conſiſtit, ac in vera fide, quæ nititur merito Chriſti, Rom.5,1. Pax D E I, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda noſtra & intelligentias noſtras in Chriſto Ieſu.

Miſericordiæ & Veritatis inueniendi ratio.	24	☞ Miſericordia & Veritas te non deſerẽt: ☞ circũda eas gutturi tuo, & deſcribe in ☞ tabulis cordis tui:	Verſ. 3.	*Miſericordia & Veritas ne deſerant te, liga eas ad guttur tuum, ſcribe eas in tabula cordis tui:*	24

Miſericordia, &c.] O hominem beatum, circumfuſum Miſericordia & Veritate diuina, in omnibus actionibus & laboribus ſuis! hic quæcunque vult, feliciter impetrat (*Orando & Laborando*) à I E H O V A H. In hiſce vt ſi-tis toti, moneo vos, qui quæritis S V M M V M B O N V M. *Circunda eas, &c.*] ſint Leges meæ ſemper in ore, corde, gutture, & lingua: præfige eas oculis,

tum animi tum corporis, inque eis meditare, lege, stude, die ac nocte, tota vita. Eructet cor tuum verbum DOMINI, non diaboli. *In tabulis cordis tui.*] Quibus Lex Diuinitus inscripta nobis.

25 Et ☞ inuenies gratiam ac Disciplinam coram DEO & hominibus.	Vers. 4.	*Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis DEI & hominum.*

25 Gratia & successus ante oculos DEI & hominũ, quomodo inueniendus.

Inuenies gratiam, &c.] Vt virtus magna, placere magnis, hoc est, bonis; nam solum verè magnum, quod bonum: sic maxima, placuisse opt. max. Vox audita de cælo, Matth. 3, 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacitum est. Hunc audite.* Hunc si audieris, Christianéque (tanquam Archetypum) imitatus fueris, etiam tu filius eris DEI adoptiuus in filio genuino; dilectus in dilecto; Sapiens, in SAPIENTIA, placebis DEO, quoniam inhabitas cum SAPIENTIA, vers. 300. eris amicus DEI, vers. 293. & 299. inueniesq; gratiam, &c. vt est in textu. Vide vers. 21. & 308. cum aliquot sequentibus.

26 Ne recedant ab oculis tuis, sed custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui:	Prou. 4 Vers. 21.	*Ne recedant ab oculis tuis; custodi ea (eloquia mea) ☞ in medio cordis tui.*

26 Adhortatio ad custodiã & contemplationem illius Doctrinæ, Legis vel Præceptorum.

In medio cordis tui.] In extrema ac solitaria Mẽtis, à sensibilib. separatæ, in DEVM retractione; in profũdiss. suæ sublimationis aut exaltationis recessu, obseruẽtur ante oculos tibi. Si, n. ex intimis cordis tui recesserit, memoria & reuerentia DEI: succedẽt phantasiæ diabolicæ, carnales atq; mundanæ.

27 Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni suæ sanitas.	Vers. 22.	*☞ Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ ☞ carni sanitas.*

27

Vita sunt] Verba vitæ sunt, prodeuntia è vitæ fonte, dantia vitam. Sciunt hoc non nisi experti. Turba Leuitarum dulcedinem vitæ non gustauit, nec gustabit vnquam. Oret DEVM omnis homo, vt sui misereatur, seque recipiat in numerum SAPIENTIÆ filiorum; fruaturque vita, DEO. *Carni sanitas.*] Caro nostra, affectibus, desideriis & concupiscentiis carnalibus, seu putidis, ac purulentis vulneribus lethaliter (proh dolor!) vulnerata, non nisi per viuum DEI verbum, cuncta viuificans, sanari potest. Quod fit reiectione Binarii, vt est in figurâ Amphitheatri huius secundâ.

28 ☞ Cum ambulaueris, gradiantur tecum; cum dormieris, custodiant te, & ☞ euigilans loquere cum eis.	Prou. 6. Vers. 22.	*Quum deambulaueris, deducet (illa Doctrina Legis vel Præceptorum) te: quum dormieris, custodiet te, & quum expergefactus fueris, ipsa colloquetur tecum.*

28

Cum ambulaueris, &c.] Vbiuis locorum; omni tẽpore, die, ad Lampadem Solarem, nocte etiam ad Lunarem, aut artificiosè ardentem, in LEGE & VERBO DOMINI, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè tradita & scripta, meditare, SAPIENTIAM solius SAPIENTIS alloquere; ore ac corde colloquia cũ IEHOVAH Theosophicè exerce: Votis fidelib. precibusq; piis RVACH HHOCHMAH-EL, hoc est, Spiritum SAPIENTIÆ

DEI inuita, vt sit familiaris tibi, auctor & præceptor omnium consiliorum, laborum, totiusque vitæ; consule in Oratorio SAPIENTIAM DEI, quæ optimè tibi consultum vult esse; inque Laboratorio, sapienter sequere consilia eius, vtroque, publico atq; secreto: te non pœnitebit. Afflari enim Numine; Diuinitus affici; rapi; transfigurari; doceri te, Spiritus sancti vnctione, experieris: si primùm & ante omnia (vt diximus) religiosè, si cum veneratione debita, si meditationibus & soliloquiis IEHOVAM Theosophicè adieris. Remouebuntur signacula, aperieturque tibi LIBER SS. Scripturæ, Naturæ, & Tuiipsius, ter triunus, Catholicus, sigillis septem (de quibus aliàs) sigillatus: oculis Mentis & Corporis videbis sponsæ beatæ delitias: habebis ex SAPIENTIÆ Laboribus Christiano-Cabalisticis, Physico-Magicis & Physico Chemicis opes ditissimi Solomonis: possidebisque Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, &c. vt est figuris Amphitheatri huius secunda, tertia & quarta, infinitos SAPIENTIÆ veræ Thesauros. Dies enim eructabit diei verbum; Liber librum aperiet, & nox nocti indicabit scientiam. Hic verè philosophandi modus Sapientum. Hac methodo Sapienti, se tibi videndum exhibebit in Libro DEI Catholico, tertriuno, Omnipotentia, Misericordia, infinitaq; Bonitas supremi; cui nomen IEHOVAH, cuius Gloriæ Maiestate pleni sunt Cæli, plena est Terra, plenum Mare, plena OMNIA. *Hallelu-jáh: Hallelu-jáh: Hallelu jáh*. O visionem beatam, o OMNIA videntem. *Euigilans*.] Primò à somno sensibili, summo manè, etiamnum lecto decumbens: deindè, à sopore peccatorum, nocte tenebrarum mentis pœnitentialiter discussa, vt exoriatur in te SOL veritatis OMNIS. Vide vers. 160.

29 Quia vt lucerna est MANDATVM, & LEX vt lux: & via vitæ sunt increpationes eruditionis.	Vers. 23	*Quia MANDATVM lucerna est, & LEX lux, & via vitæ increpatio* DISCIPLINÆ. 29

Quia MANDATVM *lucerna est*.] Sit quæso, ô IEHOVAH, VERBVM tuum, Biblicè, Macro & Microcosmicè scriptum, lucerna, non tantum pedibus meis, sed & Menti, Intellectui, rationi ac sensibus, in omnibus actionibus meis: vtque ex eo solo triuno, omnium rerum vener veritatem, benignè largire mihi, ô *Hhochmah él*: QVIES VIA, VERITAS & VITA, Amen.

30 Acquirere SAPIENTIAM, multo præstantius est, quam acquirere aurum pretiosum: & acquirere intelligentiam multò præstantius est quàm acquirere electum argentum.	Prou. 16. Vers. 16.	*Possideſ SAPIENTIAM, quia auro melior est; & acquire* PRVDENTIAM, *quia pretiosior est argento*. 30

Posside SAP.] Huc quadrat vetus hoc:

Auro quid melius? Iaspis: quid Iaspide? Virtus:
Quid virtute? DEVS: *quid* DEITATE? *nihil*.

DEVM;

DEVM; virtutem; Lapidem Philm. per Iaſpidem (ob viriditatem & ſanguineum eius colorem) aptiſſima ratione, myſterio non carente, philoſophicè deſignatum; Aurum; OMNIA; dat in Oratorio & Laboratorio, SAPIENTIA DEI. Vide verſ. 45. Venerunt mihi OMNIA BONA pariter cũ illa, verſ. 291. SAPIENTIAM igitur, quantò melior Auro; & PRVDENTIAM, quantò pretioſior Argento; tantò ardentius quærito. Nil proderunt diuitiæ pecuniariæ (quæ vmbra & res caducæ fumo ſimiles) impio, nil proderunt theſauri iniquitatis, in die vltionis: SAPIENTIA lignum vitæ eſt; & Iuſtitia (quam SAPIENTIA ÆTERNA incarnata, cuius theſauri infiniti, quare & inexhauſti, nobis donò dat) ſola liberat à morte. Prou. 10, 2. 11, 4. Pſal. 49. Eccleſiaſt. 5, 10. Sophon. 1, 13. Zach. 9.

31 ☞ Nunc ergô, fili mi, audi me, & ne recedas à verbis oris mei; ne gemas in nouiſſimis: & (nimis ſerò) dicas, (ah) cur deteſtatus ſum DISCIPLINAM, & increpationibus non acquieuit cor meũ;

Prou. 5. ℣. 7. ℣. 11. ℣. 12.

Nunc, igitur, filii, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei: Ne rugias in nouiſſimis tuis; & (nimis ſerò) dicas (ah.) Quomodo odi ERVDITIONEM, & increpationem ſpreuit cor meum, 31

Nunc.] Toties admonitus, præmiis inuitatus, & blandimentis quaſi allectatus. Quemadmodum Sapientiæ acquiſitio, Gloria, Vita & gaudium: ita Sapientiæ contemtus, ignominia, mors, & luctus rugituſq; perpetuus.

32 Et non obtemperaui voci inſtruentium me, & docentibus me non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)

Verſ. 13.

☞ *Nec audiui vocem docentium me, & ☞ Magiſtris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)* 32

Nec audiui vocem, &c.] Non obſeruaui DEVM loquentem atq; docentem, in Naturâ, SS.ª Scriptura, & Conſcientia mea. *Magiſtris.*] Hoc eſt, Iis, qui verè Magiſtri ſunt, docentibus Scientias & Artes bonas, myſteriorum DEI, ſecretorumq; Naturæ Bonis ac Donis inſtructiſſimas: Opus, inquam, de Bereſith, & de Mercaua, verſ. 162. ad Legem & Teſtimonium SS.æ Scripturæ, Libri Naturæ magni, Conſcientiæ rectæ, Chriſtiano-Cabaliſticè, Phyſico-Magicè & Phyſico-Chemicè: non Ethnicè, ſophiſticè, fabuloſè. Docemur autem à SAPIENTIÆ Spiritu, tam per Magiſtros viuos; Sapientes atque peritos, Diuinitus nobis conceſſos; & mutos, qui libri Sapientum, clane Spiritus ſancti eos aperiente; quàm inſpiratione nuda ac ſola; aut, reuelatione ſecreta. Scientias bonas, Artes ſecretas, Lapidem Philm. eiuſq;, quo apud vulgus nominatur, proprium nomen, necnõ præparandi modum, quæ duo Artis ſecreta, OMNIA, ſic diſcere poteſt Theo-Sophus. Quapropter ſiuè Princeps; ſiuè Nobilis, ne inſipiens ſis ſtultusq; dicaris in conſpectu DEI vereq; Sapientum, & aliquando inſipientiæ huius te pœniteat, obtempera benè moneti; (*ἀγαθὴ γὰρ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου*, vt inquit Homer. Iliad. μ.) Præceptori, te Theo-Sophicè corrigere, & à vitiis erroribuſq; quaſi regenerare, ſtudenti. Iuuenal. Satyr. 7.

Dii Præceptorem sancti voluêre Parentis
Esse loco.

Laude dignus Alexander Magnus, egregiè dicens, *se Aristoteli Præceptori non minus debere, quàm Patri: quod à Patre viuendi, à Præceptore benè viuendi initium accepisset.* Totum tamen hoc à voluntate DEI dependet. *Non enim est humanitus volentis aut per se currentis, sed miserentis* (& præcurrentis) *DEI. Velle*, inquit Paulus Rom. 9, 16. & 7, 18. *adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio* (Cooperatore igitur DEO opus est.) Et paullò post vers. 22. *Condelector enim Legi DEI, secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem Legi Mentis meæ, & captiuantem me in Lege peccati, quæ est in membris meis*, (Perficiente igitur DEO opus est;) Sic DEVS à seculo cooperatus est, Ecclesiast. 51. 11. Sic Christus Apostolis, in vniuersum mundum, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, missis, cooperatus est, & sermonem eorum sequentibus signis confirmauit. Marc. 16. vers. vlt. Vt ergò tui misereatur DEVS, MISERICORDIAM Misericordis animo fideli implora.

33 Fili mi ☞ si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.	Prou. 23. Vers. 15.	*Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætabitur cor meum, etiam ego lætabor:* 33

Si sapiens fuerit, &c.] Vers. 277. rectè inquit Sapiens noster: Qui Sapiétem genuit, lætabitur in eo. Idem & hoc loco: Exultant præ gaudio parentes, exultant præceptores, vid entes se doctrinam bonam benè collocasse, margaritasq; boum calcibus non conculcari. Dico hæc & ego omnibus, quibus Amphitheatrum hoc nostrum videre contingit.

34 Exultabunt etiam renes mei, quum labia tua loquentur quæ recta sunt.	Vers. 16.	*Et exultabunt renes mei, ☞ cum recta loquuta fuerint labia tua.* 34

Cum recta loquuta fuerint, &c.] Hoc est, cum fassus fueris veritatem, de vi-li & fideli institutione mea. Quod si astutia malitiosa reticueris verum, me non enecat reticentia tua ista, sed dico cum Cicerone; *Vbi rerum testimonia adsunt, quid opus est verbis? Conscia mens recti famæ mendacia ridet.* Solo mea placeant bono. Consolatorium Tertulliani hoc: *Cum damnamur à mundo, absoluimur à* DOMINO.

Sed age!

SAPIENTIA seipsam cõmendat, & ad sese vocat omnes.

35 Nonne (חכמה CHOCHMAH) SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem suam?	Prou. 8. ℣. 1.	*Nunquid nõ* (חכמה HHOCHMAH) ☞ SAPIENTIA *clamat, &* (בינה BINAH) PRVDENTIA ☞ *dat vocem suam?* (*En, illa ipsa est! vel, illa ipsa sunt!*) 35

SAPIENTIA *clamat.*] Vbinam? in toto Vniuerso; puta, in Libris Naturæ atque Creaturæ, SS.æ Scripturæ, & Conscientiæ propriæ, quinimò in omnibus sese offert conspiciendam: clamant Astra lucendo, & ad Lucem Æternam nos inuitant; clamant Venti, & Spiritum DOMINI annuntiant, qui in omnibus habitat; clamant Aquæ, & ad Crystallinum

flumen

flumen Paradysi nos vocant, & ad occultas illas Philosophorum lymphas: clamat terra, mille vocibus, & floribus & fructibus, & tot colores Naturæ & Philosophicos depingit; clamat terra, quando tremit, & concutitur, vt ruinam intelligamus mundi. *Dat vocem suam.*] Quãnam? Triunam: Naturæ; SS.æ Scripturæ; & Legis conscientiæ, quæ scintillæ Iustitiæ Diuinæ. Vocem hanc Catholicam auribus haurimus sensuum, rationis, Intellectus ac Mentis: in Oratorio, Orando; in Laboratorio, Laborando, Micro & Macro-Cosmicè, Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, &c. Vt est figuris Amphitheatri huius secunda & quarta. Vox DEI, in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Vide expositionem vers. 185.

36 In summis excelsisq; verticibus ☞ supra viam, ☞ in mediis semitis stans. | Vers. 2. | *In summitate locorum excelsorum, iuxta viam, in loco semitarum stat:* 36

Supra viam] Totius Vniuersi, hoc est, per Omnia, quæ sunt in toto Vniuerso, quemadmodum annotauimus in quarta huius Amphitheatri figura. *In mediis semitis.*] Coram omnibus, cunctis, singulis ac vniuersis; vbiuis locorum: coram Deo; Angelis; Hominibus; Mundo.

37 ☞ Iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus ☞ loquitur, dicens: | Vers. 3. | *In loco portarum in ostio ciuitatis, in ingressu ostiorum clamat:* 37

Iuxta portas] Tanquam in publico, omniumque conspectu, palam omnibus, per totum Vniuersum creatum, vt nemo se possit excusare. In portis enim ciuitatum veteres ius dicebant. vers. 49. *Loquitur*] Qua voce? certe mirabili: nec mirum, si, vt inquit Hugo, *Mirabilis mirabilia operetur.* Voces SAPIENTIÆ has, linguasve varias, vide annotatas, figura Amphitheatri huius quarta: &, præfatione in *Zebelem*, à me publicatum. Notatu dignum, quod SAPIENTIA Altissimi, amore nostri amoris, vt se nos amemus, è throno Celsitudinis suæ ad profundum humilitatis nostræ, sese tam alte demittat, coniungat ac vniat lumen immortalitatis suæ, cum limo mortalitatis nostræ. Vide expositionem vers. 157. Hæc fermentatio mirabilis, mortalem reddit immortalem. Lapis Philm. hîc hyperphysico Magicus, & verè Diuinus, solis Christiano-Cabalistis cognitus. O SAPIENTIA, mentis meæ aperi oculos, vt te videam; aures, vt te audiam; sensus purga, Rationem & Intellectum, vt te intelligam; cordis tange linguam, vt te gustem! denique fac, quæso, Magnetis tui tractu leuer, Spiritus tui igne sublimer, coniungar & vniar tecum.

38 Ad vos, ô viri, clamo, & vox mea ad filios hominũ. | Vers. 4. | ☞ *O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.* 38

O viri, &c.] Viri, hoc est, secundum Hebræos, genere & Doctrina Nobiles: & filii hominum, id est, humiles, obscuri atque plebei. Non est DEVS acceptor personarum, sed in omni genere, ordine, ætate ac statu, qui timet DEVM, & operatur Iustitiam, acceptus est illi. Actor. 10, 35. Quapropter

SAPIENTIA sine discrimine vocat omnes vers.1. In conspectu DEI; rusticus æquipollet Nobili: ratio est, quod vno eodemq; pretio ex diaboli sint potestate ambo redemti. Tanti hic, quanti ille. Imò μηδὲ γρῦ, hoc est, ne gry solo genere Nobilis melior plebeio probo atq; honesto: etiam in hac vita. Humilitas nobilitat virtus. Scis quæ vera sit Nobilitas? Audi Iuuenal. Satyr.7. *Nobilitas sola est atq; vnica virtus. Virtute decet, non sanguine niti. Contempta res est homo, nisi virtutem curet.* Propter genus, diuitias, officia, honores, superior quidem aut maior est & dicitur homo: melior, ob solam virtutem. Hac etiam ex plebe infimus præditus esse potest; carere, generis Nobilitate summus. De nomine solo Nobilibus Italus quidam non inconcinnè dicit: *Gentilis est bestia, sedens super bestiam, habens bestiam supra manum; bestias circumcirca sese cursitantes; persequens & insectans bestiam.* O propriam istorum nobilium descriptionem! Et *Regem indoctum*, Rex Alphonsus dixit *asinum esse coronatum.* Et alius contra iactantiam ex diuitiis, stemmate, nobilitate ac prole venientem, sic cecinit:

Sis licèt ingenuus, clarisq; parentibus ortus,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Adde decus patris, claros tibi sume propinquos,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Sint tibi diuitiæ; sit longa & munda supellex,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Deniq; quicquid eris, nisi sit prudentia tecum,
Magna quidem dico bestia semper eris.

Audi nunc, quem DEVS, parens & auctor nobilitatis, velit nobilitare. 1. Reg. 2,30. *Propterea ait* DOMINVS DEVS *Israël: Loquens locutus sum, vt domus tua, & domus patris tui ministraret in conspectu meo, vsq; in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me: sed quicunq; honorificauerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

39	Intelligite simplices astutiam, & stolidi intelligite corde.	Vers.5.	*Intelligite ☞ paruuli ☞ astutiam, & insipientes animaduertite.*	39

Paruuli.] Simplices, qui facilè huc & illuc impelluntur, malè persuasi atque seducti. Ita & vers.3. Oremus SAPIENTIAM verã, vt quæ paruulos & verè humiles mirifica veritatis dulcedine reficere, inenarrabiliq; gaudio ac lumine exhilarare cõsueuit, nos totos nostrosq; in Oratorio & Laboratorio labores, cælesti benedictione gratiaq; sua Diuina replere dignetur. Obseruandum: Cum successus continuæ felicitatis totus à voluntate deriuetur Diuina, videat ne defectiuè peccet in pũcto Impetrationis hoc, Cabalam, Magiam & Alchemiam exercens. Vt tibi faueat IEHOVAH, solis supercęlestis radius tibi, laboribusq; tuis affulgeat, studere memento. *Astutiam.*] subintelligitur, bona. Calliditas, solertia. In bonam namq; partem hoc Prologo vocabula hæc accipiuntur.

40	Audite, quoniam honorabilia loquar; & apertio	Vers.6.	☞ *Audite, quoniam* ☞ *de rebus magnis loquutura sum,*	40

labio-

labiorum meorum erit re-ctitudines: | Vers. | & aperientur labia mea; ☞ vt recta prædicent.

Audite] A V D I T E, videte, obseruate S A P I E N T I Æ sermones, cum attentione accurata, non oscitanter. *De rebus magnis*] Reuera magnis, & S A P I E N T I A Maximi maxima dignis; quæ expiato à perturbationibus animo diligenter sunt auscultãda; expurgatoque Theosophicè Intellectu, & veritati veluti clauis (illuminationis Diuinæ manu) cum sera coaptato, rimanda, percontanda & obseruanda. Quod si feceris, fructus S A P I E N-T I Æ nancisceris, theoricè & practicè insignes. *Vt recta prædicent*] Quicquid igitur cum S A P I E N T I Æ Æternæ V E R B O, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè scripto, de Physicis, Hyperphysicis, atque Diuinis, harmonica ratione non concordat; rectum aut verum esse non potest: fucet defendatque mundus immundus diaboli sophismata, vtut possit ac velit.

41 ☞ V E R I T A T E M meditabitur guttur meũ, & labia mea detestabuntur impium. | Vers. 7. | *Quia V E R I T A T E M loquetur palatũ meũ: & abominatio labiorum meorum est impietas.* 41

Veritatem.] Veritas ipsa, non nisi meram proferre vult ac potest veritatem. Hæc incarnata: E G O S V M; V I A, V E R I T A S & V I T A. In huius ore non inuentus dolus. Ad imitationem S A P I E N T I Æ veræ, omnes alumni eius meditabuntur veritatem, & labia illorum detestabuntur impium, derisorem, stultum, quantumuis etiam siue generis, siue doctrinæ mundanæ nobilitate præcellentem. Ego, D E V M testor, nauci & nihili æstimo istos Centauros, Thrasones; sibi suique similibus tantum nobiles; D E O & sapienti, ignobiles. Abominatio sunt in conspectu meo tales. Veræ nobilitati ne gry detractum volo. Scis ipse, quod ollæ contritæ, reperiantur vbique. Iohan. 14. Vers. 6.

42 In Iustitia sunt omnia eloquia oris mei: non est in eis prauum nec peruersum. | Vers. 8. | ☞ *Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauum quid, neque peruersum.* 42

Iusti sunt, &c.] S A P I E N T I Æ sermones, vt omnes, ita & hosce oracula mera (sicuti sunt) esse putato, de Diuinæ mentis adyto Sapienter profecta, veracia, iusta, recta: A fonte enim Iustitiæ, Bonitatis, Sapientiæ, Vitæ, nihil aliud quàm iustum, bonum, Sapientia plenum, viuificum, dimanare potest.

43 Vniuersa ipsa recta sunt intelligenti, & recta inuenientibus scientiam. | Vers. 9. | ☞ *Recti sunt intelligentibus, & æqui inuenientibus Scientiam.* 43

Recti, &c] Plani; obuii, intellectu faciles. At quibus? Intelligentibus, hoc est, Sapientibus, siue sectantibus S A P I E N T I A M veram; à qua sola intelligendi modus nobis inest, & fruendi possessio. Non nominat Sapiens hoc loco Intelligentes eos; qui Etymologi, secundum idiomata linguarum; Hebraicè, Græcè, Latinè, &c. ad literam aliquid intelligunt, sed

qui nucleum mentis percipiunt, & assequuntur medullam. Intelligentes ab Intelligentia, quæ SAPIENTIA dicitur, vocantur. De his loquuntur Philosophi Physico-Chemici, dicentes: *Nos scribimus intelligentibus & scientibus, non ignorantibus.* Addo: Cui SAPIENTIÆ luminis radius (Micro, vel Macro-Cosmicè) non affulsit, aut in Oratorio, aut Laboratorio, aut per Magistrum Sapientem, ignorans est, cæcus, & nihil veri de SAPIENTIÆ veræ laboribus sciens; nihil intelligens; opinans omnia. Quapropter vanæ omnes theoriæ, vanique labores eius.

SAPIENTIA auro præferenda.

44	☞ Accipite DISCIPLINAM meam, & non pecuniã: DOCTRINAM magis quàm aurum eligite:	Vers. 10.	*Accipite Eruditionem meam, & non argentum: & Scientiam potius, quàm aurum electum.*	44

Accipite disciplinam, & non, &c.] Sapiens hortatur, vt venemur SAPIENTIAM, non pecuniam; Regnum DEI & Iustitiam eius, non opulentiam. Quam artem calluit & exercuit Regius Propheta Dauid: quemadmodum inquit Psalm. 119, 14. *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis.* Ausim ego sanctè affirmare, φιλαργυρίαν aut πλεονεξίαν, hoc est, auaritiam, non minimum esse obstaculum, cur tam pauci (inhiantes toti diuitiis tantùm pecuniariis) adipiscantur Lapidem Philm.; quasi principalis Philosophi scopus sit, auro atque argento abundare (Erras, erras; Tertia & quarta huius Amphitheatri figuræ, de altioribus te admonebunt SAPIENTIÆ, per Cabalam, Mageiam, & Physico-Chemicam vsuum fructibus. Aurum & Argentum inter Lapidis Philm. fructus infimum occupant locum: at nostri laborantes quærunt SAPIENTIÆ thesauros propter solas diuitias, vanosque mundi honores; hic scopus illorum; cum tamen nihil minus, quàm hoc, deberent cogitare. Si quærerent primum Regnum DEI & Iustitiam eius, cætera omnia (inter quæ & aurum & argentum) adiicerentur illis. Cum igitur faciant ὕστερον πρότερον, daß sie die Roß hinder den Wagen spannen, & legitimum sibi non proponant finem, deuiant à veritatis linea recta, longeque errantes, miserè euanescunt in vanitatibus suis. Rectè igitur Philosophus: Si DEVS inueniret cor fidele, vtique reuelaret ei Scientiam & artem.

45	Quia melior est SAPIENTIA margaritis: & omnia desiderabilia non æquabuntur ei.	Vers. 11.	☞ *Melior est enim SAPIENTIA cunctis opibus pretiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.*	45

Melior est, &c.] Quia dat OMNIA, vt est verss. 30, 314, & 315. Quare & auro atque argento, negotiatione mundana, quantumuis etiam pecuniosa, totiusque mũdi immundi gloria vana, longè pretiosior, eligibilior, optabilior; quod minimè credunt mundani immundi, Die reichen Schindhund glauben solches nicht. At qui se moriturum esse seriò cogitat, facilè omnia contemnit mundana immunda. Vt sanctè olim moriaris, benè viuere disce; vtque piè possis viuere; disce mori. Vide verss. 324. 317. 318. & 127.

Nunc

46 Nunc igitur filii obtemperate mihi: & beati qui vias meas custodient. | Ibid. Vers. 32. | ☞ *Nunc ergò filii audite me, beati* ☞ *qui custodiunt vias meas.* 46

Nunc] Posteaquam audiſtis, quæ, qualis & quanta ſim E G O, S A P I E N-T I A. *Qui custodiunt vias meas.*] Hoc eſt, qui ſeruant aut faciunt mandata mea. Vos, inquit Chriſtus, S A P I E N T I A incarnata, Iohan. 15, 14. amici mei eſtis, ſi F E C E R I T I S ea, quæ ego præcipio vobis. Et ibidem cap. 13. 17. Beati eritis, ſi F E C E R I T I S ea. Luc. 8, 21. *Mater mea, & fratres mei hi ſunt, qui verbum* D E I *audiunt &* F A C I V N T. Facere quæ præcepit S A P I E N T I A D E I, eſt ambulare in viis eius. Quare emendet vitam, vt induatur vita, qui vult acquirere vitam. Chriſtus, Archetypus; hunc, qui nouit, induit & imitatur, & Sapiens, Beatus, vereque Chriſtianus. Notandum: Quamuis dum in cute hac hæremus, nos oporteat eſſe ac viuere in Mundo, debemus tamen fugere quotidie & derelinquere mundum immundum. Quomodo hoc? Si, inquam, corde, verbis ac factis, mundanis non adhæremus immundis, hoc eſt, mundanè cum mundo immundo non viuimus: tunc induimur Chriſto, & imitamur, vita Theo-Sophica, Archetypum. Hoc, approximare eſt D E O. Qui approximauit, illuminatur, iungitur atque vnitur. Spiritualis, bonus & mente ſublimis fiat in Spiritu Opt. Max. neceſſe eſt, qui ſpirituum bonorum conſortium, ſublimiores contemplationes, D E I F I C A M-que optat vnionem. Similium enim fit coniunctio & vnio, non diſſimilium. In circumferentia mundana ſe ita amittere, eſt in Centro, hoc eſt, D E O ſe inuenire, D E V M que in ſe reperire. Vide verſ. 132. Hac S A-P I E N T I Æ via, cum Chriſto ſecedis è mundo, quamuis viuas & conuerſeris quotidiè in Mundo, etiam in medio inter mundanè viuentes: Tu non mundanè, ſed Theoſophicè in & cum Chriſto. Cum peccatoribus, publicanis, Phariſæis, hæreticis, &c. conuerſabatur ac comedebat Chriſtus; poteris & tu, modo non vt peccator enormis, Publicanus, Phariſæus, hæreticus, &c. In centro maneto: hoc ſibi vult Cabaliſticum illud, Nunquam tam bonum eſt exire, quin ſit intus manere melius. O I E H O V A H mane in me, vt maneam in te, Chriſtophorumque me conſtitue, vt è vadis mundi huius immundi emergam, & ſcopulos prætergreſſus, in portu ſtem pede læto ac firmo ſalutis tutus, cuſtodiens vias tuas. Amen.

47 Audite E R V D I T I O N E M, & ſapientes eſtote, & ne repellatis eam. | Verſ. 33. | ☞ *Audite* D I S C I P L I-N A M, *& eſtote Sapientes, & nolite abiicere eam.* 47

Diſciplinā audientes, ſunt Sapientes.

Audite D I S C I P L I N A M] Quàm ſit S A P I E N T I Æ Diuinæ ſtudium Nectare quouis atque Ambroſiâ dulcius, nonniſi intelligunt, qui iam inde à pueris Sapientum parere monitis didicerunt, atque ita D I S C I-

PLINÆ amaritudinem prius deguſtârunt. Hinc tanto ſtudio, tantaque fidelitate nos admonet Sapiens, vt propria voluntate Diuinæ ſubiectâ, quid Spiritus DEI RVACH HHOCHMAEL præceptor noſter fideliſſimus, in aures Mentis noſtræ ſuauiter inſuſurret, diligenter auſcultemus. O ſancta DISCIPLINA.

48 Beatus homo qui auſcultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie, obſeruando poſtes oſtiorum meorum, | Verſ.34. | *Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie: & obſeruat ad poſtes oſtii mei.* 48

Qui vigilat ad fores meas] Fores & poſtes SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, ſunt numero tres, puta, Biblia SS.ª Creatura atq; Natura, hoc eſt, Macro-Coſmus cũ tota cæleſtis exercitus Spiritualis militia, totus; & Micro-Coſmus, ſecundum corpus ac Spiritum: deniq;, Mens ſiuè anima in homine Diuina. O felix terq; quaterq; felix, & tam in vita hac, quàm futura beatus, qui ad fores SAPIENTIÆ hâſce manè (vt eſt verſ. 170.) vigilat; quotidiè (verſ. 28, 158.) audit, Theo-Sophicè videt, per totam vitam à d poſtes eius ſapienter obſeruat ſapientiam veram mirabiliter loquentem, reſpondentem, atque docentem: Hic, ſic reſciſcet, ſi velit, OMNIA. verſ. 5. Vide fig. Amph. huius.

Conqueritur SAPIENTIA ſeà Sophiſtis contemni: & exitium cõtemptorum prædicit.

49 & SAPIENTIA (inſuper etiam, iterum inquit Rex Sapientiſſimus) & foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam: | Prou. 1. verſ.20. | *SAPIENTIA (inſuper etiã, iterũm inquit Rex Sapientiſſimus) foris clamitat, in plateis ipſis dat vocem ſuam:* 49

SAPIENTIA] Hebraicè ad verbum, SAPIENTIÆ. Legitur enim *Hhochmoth*, quod eſt plurale: ratio eſt, quod illa ſit Spiritus multiplex, Sap. 7, 22. & πολυποίκιλος, hoc eſt, multiformis, Epheſ. 3, 10. Vide tertiam Amphitheatri huius partem, Quæſt. quarta. *Foris prædicat.*] Publicè, & palam omnibus, in Macro & Micro-Coſmo, (verſ. 37.) vt non ſint excuſabiles, in die iudicii, mortales. Rom. 1, 20. Non tantum SS.ª Scriptura, verùm quoque tota Creatura atque Natura, (præſentemque DEVM quælibet herba docet, rectè cecinit Poëta Chriſtianus) Hominisque conſcientia Creatorem & Conditorem omnium mirificè loquitur Triunum; Semetipſam, hoc eſt, SAPIENTIAM, Bonitatem & Potentiam eius infinitam; Theo-Sophicè, Phyſicè, Phyſico-Medicè, Phyſico-Chemicè, Phyſico-Mageicè; Hyperphyſico-Mageicè atque Cabalicè nobis ob oculos ponit in toto Vniuerſo, tanquam in loco editiore, ex quo poſſit ab omnibus, omni tempore & loco, audiri, videri, obſeruari atque agnoſci.

50 In capite turbarũ clamitat & in foribus portarũ vrbis profert verba ſua, dicens: | Verſ.21. | *In capite tumultuantium clamat, in oſtiis portarum, in vrbe ipſa eloquia ſua dicit.* 50

In foribus portarum.] More iudicum, qui apud veteres ius dicebant in portis vrbium, tanquam in loco publico, in omnium conſpectu, & inter turbas hominum. Ibi SAPIENTIA diſtinguit perſonas, ordinat iudicia,

figit.

figit leges, administrat iustitiam, exercet vindictam; vt admiranda Dei iusti iudicia appareant & manifesta fiant; omniumque oculis patefcat, non humana, sed Diuina Prouidentia & Sapientia, Mundum regi. Quando enim iustus iudex, è Throno suo, iudiciū emittit, & sententiam suam, iustissima & inopinata vindicta, promulgat; contremiscit terra, & silet.

51 Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt Scientiam? Vers. 22. 51

Vsquequo ☞ *paruuli diligetis* ☞ *infantiam, &* ☞ *stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?*

Esa. 65, 12. Et 66, 4. Iere. 7, 13.

Paruuli] Paruuli hoc loco sunt, qui vers. 3. *Infantiam*] Imperitiam, stoliditatem & ignauiam. *Stulti*] Vt versſ. 201 & 205. malitiam; superbi, animi elationem, Dei Proximique contemptum: detractores, detractionem. Est querela SAPIENTIÆ, ex iusta condolentia profecta. O insipientes & stulti, quò ruitis?

52 Conuertimini ad increpationem meam, en depromam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea. Vers. 23. 52

☞ *Conuertimini ad correptionem meam: en* ☞ *proferam vobis* SPIRITVM *meum, &* ☞ *ostendam vobis verba mea.*

Conuertimini] Resipiscite, ô stulti, quorum plena omnia, & malè sani. *Proferam vobis Spiritum meum*] Effundam, aut efflabo super vos Spiritum meum, qui vena est Intellectus, SAPIENTIÆ fons, Scientiæ flumen, diuitiarumque tam Corporalium quàm Spiritualium thesaurus inexhaustus, omnem longè superans Persarum gazam. Versſ. 106. & 223. *Ostendam*] Quomodo? Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè: scireque vos faciam de Omnibus (quæ proderunt vobis) mentem, voluntatem & sententiam meam, per Christiano Cabalam, Diuino Mageiam, & Physico Chemiam: quod studium Triunum, vera THEOSOPHIA Catholica. Vers. 142.

53 Quia vocaui, & renuistis: ☞ extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Vers. 24. 53

Propterea quòd vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui attenderet.

Extendi manum] More indicantis silentium & attentionem, aut digito vocantis. Manus Sapientiæ, mystico quoque sensu sunt omnes creaturæ, quibus ad Creatorem trahimur. Porrigit nobis SAPIENTIA manum, quocunque nos vertimus, & ambit amicitiam nostram, monstrando & offerendo nobis Bonitatis ac Beneuolentiæ suæ riuulos.

54 ❦ Defpexiftis omne con-filium meum, & increpa-tiones meas neglexiftis. 54

Verf. 25.

Et ceffare fecifti omne confi-lium meum, & increpationem meam noluiftis.

Defpexiftis confil.] Amore & illecebris Mundi huius immundi capti & excæcati, deludendo Legem atque Doctrinam meam; Meipfam, hoc eft, DEVM delufiftis, & Spiritus fancti ductum neglexiftis. O vefani corde! Certè quemadmodum malum confilium confultori peffimum; ita deri-fio, derifori.

55 Etiam ego in contritio-ne veftri ridebo: fubfan-nabo, cum venerit timor vefter. 55

Verf. 26.

❦ Ego quoque in interitu ve-ftro ridebo, & fubfannabo, cum vobis id, quod timebatis, adue-nerit.

Ego quoque, &c.] Horrendum profectò, à DEO irrideri: nihil miferius homine à DEO deferto: quod exempla Pharaonis, Saulis, Francifci Spie-ræ, aliorumq; quamplurimorum teftantur. Quemadmodum fama, oculus & confcientia, ita nec DEVS poteft ferre iocum. Inuiolabile Numen.

56 Quum inquam venerit fic-ut defolatio, timor vefter: & contritio veftri veluti turbo venerit, quum venerit fuper vos tribulatio & anguftia. 56

Verf. 27.

Cum irruerit repentina ca-lamitas, & interitus quafi tem-peftas ingruerit: quando vene-rit fuper vos ❦ tribulatio & anguftia.

Tribulatio & anguftia] Tribulationes & anguftias patiuntur etiam fide-les; at exitu aut fine longè diuerfo: quia DOMINVM habent, qui liberat eos à malo, amicum: cuius auxilio prorfus deftituuntur impii, derifores & ftulti, non cognofcentes diem vifitationis fuæ: ideò miferè pereunt, & portio fiunt tartaro, furiis vltricibus deftinati.

57 Tunc inuocabūt me, & non exaudiam: mane quæ-rēt me, & nō inuenient me: 57

Verf. 28.

Tunc inuocabunt ME, ❦ & non exaudiam: manè confurgēt, ❦ & non inuenient ME:

Non exaudiam] Quia poft feftum veniunt. In tēpore venire eft omnium optimum. Admonemini, quæfo, fimilitudine de virginibus decē, quinque prudentibus, & quinque fatuis, Matth. 25. Oleum Spiritus fancti pro lu-cernis mentium veftrarum, Doctrinam pro animabus, gratiæ tempore gratis comparate: vt nutrimentum habeat, vobisque fructuosè luceat lampas Mentis veftræ Diuinitus accenfa, à luce Patris luminum lucente in tenebris mundi, & fugante tenebrarum poteftates, à quo omne Bo-num ac Donum perfectum. Manè, igitur, cum audieritis veræ SAPIEN-TIÆ vocem, nolite obturare aures veftras. *Non inuenient*] Quia non in-fiftentes viæ vnicæ ac foli ad SAPIENTIAM Regiæ, (quæ TIMOR DO-MINI) non rectè quærunt nec inueniunt eam: in fophifmatibus am-bulant, fanaticisque fapientiæ mundanæ infipientis deliriis; quare per

vias

vias tenebricosas hasce, seducentes à veritate, deuiant à linea recta ad sinistram, nihilque prodestiis, quamuis summo surrexerint manè. Discamus igitur, impossibile esse, DEVM sinè DEO quærere, inuenire & nosse; aut, loqui de DEO sinè DEO. Vnde illud; *Non loquaris de* DEO *absque lumine*. Nam sinè eius Numine, sinè eius Lumine, nihil est in homine, nihil est innoxium, vt canit Ecclesia.

58 Eò quod exosam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non susceperint. | Vers. 29. | *Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt.* 58

Causa, cur deuiẽt mortales à veritatis linea recta, in quouis scibili.

59 Nec acquieuerint CONSILIO MEO, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ. | Vers. 30. | *Nec acquieuerunt consilio meo, spreuerunt vniuersam increpationem meam.* 59

Eò quòd, &c.] Quapropter, qui aures habet ad audiendum, audiat, quid Spiritus veritatis dicat filiis hominum.

60 Comedent igitur de fructu viæ suæ, & consiliis suis saturabuntur. | Vers. 31. | *Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.* 60

Comedent igitur, &c.] Fruantur igitur studiorum laborumque suorum fructibus, pugnantibus è diametro cum fructibus Theo-Sophiæ. At quinam sunt isti? Egregii scilicet, puta, vanitas, dolositas, sophismata, auaritia, (radix omnium malorum) superbia, (cui resistit DEVS) confidentia mendax, stultitia, desperatio, ignominia, tristitia, conscientiæ malæ stimulus, (cuius vermis nõ moritur) cõfusio, & mors æterna, quæ infernus. Ad saturitatem, imò ad nauseam vsque vtantur consiliis suis peruersis. Cum noluerint obœdire SAPIENTIÆ veræ, dantur (iusto DEI iudicio) in sensum reprobum, vt obœdiant spiritui tenebrarum, mendacii, errorum atque seductionis, abeuntque toti in pus corruptum. Nec fit volenti iniuria: deseruerunt DEVM, quapropter &, contra, DEVS iure deseruit illos, vt suo se consilio peruerso, peruersè regant ac perdant. Perditio illorum ex ipsis. Voluerunt; habeant.

61 Quia requies simplicium interficiet eos: & prosperitas stultorum perdet eos. | Vers. 32. | *Auersio paruulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos.* 61

Auersio paruulorum, &c.] Defectus siue rebellio hæc, deducit eos ad interitum: nam, malum consilium, consultori pessimum. *Prosperitas stult.*] Rebus mundanis coram mundo benè succedentibus, excæcantur corda impiorum, quo minus possint admittere correctionem salutarem. Crux & tribulatio, vox DEI ad pœnitentiam.

62 Qui autem ME audierit, absq; terrore quiescet; & abundantia perfruetur; timore malorum sublato. | Vers. 33. | *Qui autem obœdit mihi, habitabit confidenter; & requiescet à timore mali.* 62

Qui me audierit, &c.] Vide verss. 336. & 337. cum aliquot tam præcedentibus, quàm subsequentibus. Pietas nullum poteſt afferre timorem mali, sed spem & præmium vitæ: eſt enim arbor vitæ, cuius fructus pax & gaudium Spiritus. *Abundantia perfruetur*] Dominus pauperes implet bonis, & diuites dimittit inanes. Gloria & diuitiæ in domo timentium Dominum.

Quapropter, rectè ac sapienter vir sapiens concludit & admonet:		
63 ☞ Melior eſt SAPIENTIA, quàm vires: & vir prudens quàm fortis.	Sap. 6. Vers. 1.	*In Græco non extat Codice.*

Prou. 16, 32. Eccles. 9, 18. Ecclesiast. 7, 20.

Melior eſt SAPIENTIA, &c.] Eſt enim fons omnis Boni, quemadmodum à Sapiente sapienter paſſim in Prologo hoc docemur. Vide verss. 45. & 327. Et certè SAPIENTIA Diuina præſtat omni robore: nam vnica sæpe seria piaque precatione magna frangitur potentia. Sic Moses, eleuatis manibus, fregit potentiam Amalek, Exod. 14, 11. Iosaphat vnico hymno fregit robur filiorum Ammon & Moab, diſſipauitque exercitum eorum, 2. Paralip. 20, 22. Quoties Dauid sæuitiam Saulis, aliorumque hoſtium, hymnis suis, fregit? Qui occultam rerum Naturam intelligunt, multa poſſunt edere talia documenta, quæ vulgus pro miraculis habet. Et naturalibus viribus multos adiutos esse heroas, teſtantur hiſtoriæ. Quoties verò insigni prudentia obtinetur victoria aut causa aliqua, aut seruatur populus? nonne Iosephi Sapientia seruata Ægyptus? Danielis, Persia? Mosis, populus Iſraëliticus? Hîc certè Sapientia melior fuit, quàm vires.

Magnates ad iuſtitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.

64 ☞ Audite igitur Reges, & attendite, & discite iudices finium terræ.	Vers. 2.	☞ *Audite ergò (quoque) Reges, & intelligite, discite iudices finium Terræ.* 64

Audite ergò Reges] Qui omnia veſtra præsidia collocatis in arma & milites; cur non potius conducitis milites Sapientiæ, qui Diuinæ Cabalæ & Cæleſti Mageiæ incumbunt, qui armis Sapientiæ & Prudentiæ pugnent, & regiones veſtras sospitent? Iosephos & Danieles conquirite, qui præsidia firmiſſima, & arma habent in virtute, Diuina & Naturali Sapientia. Intelligit hîc quoque Sapiens per Reges, Magiſtratus omnes; Rectores ac gubernatores Eccleſiaſticos, Politicos atque Scholaſticos, è quorum nutu ac gubernatione adminiſtratio pendet totius Orbis Terrarum.

65 Præbete aures vos, ☞ qui continetis ☞ multitudines, & placetis vobis in turbis Nationum.	Vers. 3.	*Aures præbete moderatores populi, quique Nationum multitudine gloriamini.* 65

Qui

Qui continetis, &c.] Tam in statu Ecclesiastico & Scholastico, quàm Politico. Vos SAPIENTIÆ veræ, Bonorum & Donorum eius, qui gaudetis appellari interpretes & possessores, in Vniuersitatibus, Academiis, &c. Vos, inquam, qui continetis, hoc est, regitis ac gubernatis multitudines iuuentutis, vos (dico, & ipsi, officiorum nominibus attestantibus, dicitis) Reges quoque, id est, Rectores populorum estis: & vos, inquit Sapiens, discite atque docete SAPIENTIAM: non tantum ex Ethnicorum quorundam malè sanorum (inter quos tenebrio ille Aristoteles princeps & antesignanus) fanaticis deliramentis; verùm potius ex fontibus librorum SS.æ Scripturæ atque Naturæ, & ex DEO ipso, loquente in vobismetipsis Theosophicè purgatis Diuinitusque illuminatis. Ad legem igitur & testimonium dictorum librorum probet ac iudicet SAPIENTIÆ veræ amator OMNIA; IGNIS professor DEI Physicus Physico-Chemicè Veritati testimonium perhibebit; Experientia, quæ refutat syllogismum, Praxeos suo sigillo Veritatem confirmabit. Non igitur hominis mendacis in Scholis regnet auctoritas, sed solà Diuinæ voluntatis, iuxta SS.m Scripturam, Naturam & Conscientias vestras rectas, VERITAS. *Multitudines*] Non gloriandum est de multitudine populi, sed de prudenti administratione, quæ fit ope Sapientum virorum, qui animos hominum flectere, vobis conciliare, & in officio continere possunt, qui vtilia prospicere, damna præuidere, aduersa profligare possunt, pietate, virtute, oratione, prudentia.

66 Quoniam à DOMINO vobis dominatio data est, & potestas ab Altissimo, q. in opera inquiret vestra, & consilia perscrutabitur.	Vers. 4.	*Quoniam data est à DOMINO potestas vobis, & virtus ab ALTISSIMO, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur.* 66 Rom. 13, 1.

Virtus ab ALTISS. &c.] Nec enim sufficit habere regiones, populorum multitudines, in easdemque potestatem, sed necesse est Sapientiam quoque & prudentiam regendi populum, à DOMINO petere, petendo inquirere, inquirendo apprehendere, apprehendendo exequi. A Summo enim rerum omnium gubernatore potestas in populos, & Sapientia rectè eâ vtendi, dimanat. Non igitur vestris & solis humanis consiliis populum regite; sed consiliis diuinis, quæ per Sapientiam Theo-Sophicam inquirenda & apprehendenda est. *Qui interrogabit*, &c.] Videte ergò Tyranni, vt habeatis quod respondeatis pro tyrannide, tam ergà peregrinos, quàm subditos vestros: Theosophistæ, de fanatico, impio, blasphemo & insanabili, quo insolenter laboratis, disputandi cacoëthe: iureperuersi, pro iniustitia, quàm strenuè exercetis: Pseudo-Medici & Academici nonnulli (reperiuntur enim Orthodoxi) pro in Naturæ secretis cæcis & claudicantibus, Antesignanis patronisvè vestris quibusdam, quorum auctoritates pestilentissimæ (malitiose à vobis postpositis SS.æ Scripturæ atque Naturæ libris; DEO ipso, SAPIENTIÆ suæ Spiritum non audientes, IGNE, Naturæ artificiosissimo ac sagacissimo interprete; EXPERIENTIA, denique, Veritati testimonium acclamante) peruersè imprægnant ac regunt

ſenſus,rationes,mentesque veſtras:quibus imbuti atque ſeducti,in Doctrinæ ſalutaris capitibus ſummè neceſſariis, & vos (reclamantibus interdum conſcientiis nonnullorum propriis) ſiniſtrè imbutis,pernitioſiſſimè ſeducitis, ac delirare facitis blandiſſimum iuuentutis florem. Væ,væ,in die iudicii vobis qui talia & tanta perpetratis. Non fingo hæc; ante me, ſuper malo iſto diabolico,ex animo conqueſti ſunt multi ſancti Patres, conqueruntur mecum viri anterioris noſtræque ætatis Doctiſſimi, inter quos *Reuchlinus, Eraſmus, Lutherus, H. C. Agrippa, Philippus Theophraſtus Paracelſus, Vigelius* aliique ſtudio SAPIENTIÆ veræ inclyti, fere innumeri; imò omnes,qui veritatem ex animo ſartam tectam volunt. Reſipiſcite ergò aliquando toties admoniti, & conuertimini ad melius,emendateque peruerſum & docendi & diſcendi methodum veſtram, ac veritati palmam tandem concedite. Sed vereor, vt canes rabidi ferant lorum. O tempora! ô mores!

67 Quoniam cum eſſetis miniſtri Regnorum ☞ nõ rectè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis ☞ LEGEM IVSTITIÆ, neque ſecũdum ☞ voluntatem DEI ambulaſtis.	Verſ. 5.	*Quoniam quum eſſetis miniſtri Regni ☞ eius, non rectè iudicaſtis, neque legem conſeruaſtis, nec conſilium* DEI *eſtis ſequuti.* 67

Miniſtri Regni eius] Hinc patet clarè, Regna eſſe DEI, & principibus perſonis ad tempus ſolummodo conceſſa. Cum ergò, ô Reges & Principes omnes,miniſtri ſolum ſitis DEI Regnorumque eius; nolite ex veſtra, ſed DEI,DOMINI veſtri,voluntate,Regnum adminiſtrare. Iuſtitia DEI,eſt voluntas DEI, quã per SAPIENTIÆ Spiritum inquirite: ſi ſecus,nondum rectè iudicare didiciſtis. *Non rectè iudicaſtis*] Non rectè docuiſtis,vos qui eſtis mancipia Græcorum quorundam mendacium: fuiſtis & eſtis ſeductores & deprauatores teneræ iuuentutis. O audaciam peſtilentem! Quocirca admoniti à Sapiente noſtro SAPIENTIÆque tot ac tantis interpretibus fidelibus dilectis, Ethnicorum quorũdam non illuminatorum falſitatum luminis derelictis, & vltra montes Caſpios in exilium relegatis, ad veritatem tandem conuertimini,& ad SOPHIÆ ſupercęleſtis Fontem anhelantes Theo Sophicè, Chriſtiano Cabaliſticè, Diuino-Magicè, & Phyſico Chemicè, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando ac Laborando, properate catholicon, triunum, ad libros, inquam, SS.æ Scripturæ, Naturæ, & voſmetipſos pœnitentię methodo regeneratos, Theoſophiæque radio illuſtratos: illic laticem haurite æthereum, & bibite pro ſaturitate mentium veſtrarum. Huius venas non Sophiſticè, ſed Theoſophicè ſcrutemini: reperietis ibi SAPIENTIÆ Mineram; & ex hac aquas viuas ſalientes in veritatem Phyſicam, Phyſico-Medicã, Phyſico-Chemicam, Phyſico Mageicam, Hyperphyſico Mageicã, Ethicam, Politicam, Cabaliſticam, Theoſophicam; OMNEM. Phyſice & Ethice Chriſtianæ Danæi, (vt taceam aliorum in hoc argumento labores & ſcripta) pudefacient Veritatis antagoniſtas. *Legem iuſtitiæ*] Diuinæ: In SS[a]. Scriptura, Natura & Conſcientiis veſtris Diuinitus collocatam, triunam.

Voluntatem DEI] Reuelatam & traditam in prædictis Biblicè, Macro & Microcosmicè.

68 Horrendè & citò ☞ apparebit vobis: quoniam ☞ iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet. | Vers. 6. | *Horribiliter superueniet vobis & repente, quoniam iudicium in proceres seuerissimum exercebitur.* 68

Apparebit] Veniens enim veniet, & non tardabit DOMINVS. Habac. 2,3. *Iudicium durissimum*] Quemadmodum timent faciem Regis ministri: ita vos timete Regem summum, cuius ministri estis. Nam vis illata populo, & iniuria, quâ læditur Iustitia, magnam vim contra se excitat: & Iustitia stringit gladium aduersus eum; qui eam iniustè administrat.

69 ☞ Exiguo enim cōcedetur Misericordia, ☞ potētes autē potēter tormēta patiētur. | Vers. 7. | *Nam infimi homines digni sunt misericordia: in potentes verò inquiretur acriter.* 69

Exiguo concedetur, &c.] Nam, cui plus datum est, plus ab eo requiretur. *Potentes autem*, &c.] Quemadmodum procera arbor cæsa, aut fulmine icta, magnum edit strepitum: ita tragicos & horrendos exitus habent, qui abusi sunt magna potentia. Igitur Spiritu sapientiæ opus est, qui consilia gubernet, auxilia præstet, euentum dirigat.

70 Nec enim personæ cuiusquam parcet omnium DOMINVS, nec magnitudinem verebitur, quoniam tam infimum quàm summū IPSE creauit, & pariter prouidentiam habet omnium. | Vers. 8. | *Non enim subtrahet* ☞ *personam cuiusquam* DEVS, *nec verebitur magnitudinem cuiusquam,* ☞ *quoniam pusillum & magnum* IPSE *fecit,* ☞ *& æqualiter cura est illi de omnibus.* 70

Deut. 10,17. 2. Par. 19,7. Iob. 34,19. Eccl. 35,16. Actor. 10,34 Rom. 2,11. Galat. 2.6. Ephes. 6,9. Coloss. 3.25. 1. Pet. 1,17.

Personam] Nemo DEO placet, quantumuis magnus & illustris, qui non est cultor SAPIENTIÆ, in quo Timor IEHOVÆ sedem suam non habet. A quo recessit Spiritus IEHOVÆ, ille cum Saule ruit in exitium. In quo nihil est Diuini, hunc deserit DEI Consultrix SAPIENTIA. *Pusillum & magnum*, &c.] Pauperem & diuitem, vt habet Sapiens in Prouerbiis. *Æqualiter est illi cura*, &c.] Hæc est vera Sapiētia, intelligere, DEVM, curam agere omnium hominum, & radios beneuolentiæ suæ in omnes spargere: Bonitatem omnibus communicare, inuidere nemini. Ergo nemo contemnendus, nemo opprimendus, nemo abominandus. Magnum DEVS non plus curat quàm pusillum: nec nauci præferet nobilem (vt magis ei parceret tempore computationis, wen er heisset / redde rationem villicationis tuæ) plebeio. Er schenckt es keinem / er tastet einem so wol auff die schwarten als dem andern. Vide versſ. 38. & 41.

71 Potentibus verò vehemens instat inquisitio.	Vers.9.	☞ *Fortioribus autem fortior instat cruciatio.* 71

Fortioribus, &c.] Fortem DEVS fortiùs prosternit, quicumque fortitudine suâ contrà DEVM & homines abutitur. Quià magnâ fortitudine fortes prosternendi, & pusilli erigendi veniunt. Non audiatur illud: Dat veniam coruis, vexat censura columbas. Er brauchet vnd administriret das rechte Recht.

72 Non (enim) est Sapientia, nõ est prudentia, non est cõsiliũ ☞ contrà DOMINVM.	Prou.21 Vers.30.	*Non est Sapientia, neque intelligentia, neque consilium contrà* IEHOVAM. 72

Contrà DOMINVM] Cum omnis vera Sapientia sit à DEO; contrà DEVM, vera Sapientia militare non potest: Sapientia autem, quæ contrà DEVM est, non est DEI Sapientia, sed mundi, nec habet DEVM auctorem, sed diabolum. Stultitia igitur est, si tenebræ militant aduersus Lucem, sicut muscæ contra elephantem. SAPIENTIA DEI Lux est, quam nulla humana Philosophia obfuscare potest; Lucidior est omni humanâ & serpentinâ calliditate: ideò penetrabit, perrumpet, & palmam obtinebit contrà omnem sophisticam. Quando illucescet hora & dies veræ Sapientiæ, euanescent omnes laruæ vmbratilis philosophiæ. Quemadmodum, orto Sole Iustitię Iesu Christo, omnes vmbræ & laruę profanarum religionum euanuerunt; & adhuc Solem illum splendentem extinguere frustrà nituntur tenebræ falsarum religionum; (Quod enim DEVS decreuit, non potest ab hominibus mutari.) Et sicut Iudæi frustrà conantur extruere & instaurare templum Hierosolymitanum: ita veniet propediem tempus, quo emergit NOVA LVX THEOSOPHICA, quam Sapientuli nostri, frustrà extinguere conabuntur.

73 (Nam) Tuam verò manum vt quis effugiat, fieri non potest: quippe Mundus ipse iustorum vindex est.	Sap.16. Vers.15. Vers.17.	*(Nam) Tuam, ô* DOMINE, *manum effugere impossibile est: etiam vindex est* ORBIS *iustorum.* 73

Etiã CREATVRA vindictam exercet iustã in malos. Sap.5. ℣.18. & vsque in finem. & cap.19.

Tuam manum, &c.] Manus DEI in omnibus creaturis. Estque duplex: Auxiliatrix, & Vltrix. Auxilium manus DEI sentimus, quando Sol nobis fulget; quando nobis spirat Aer; quando vernat Terra; quando humectat aqua. Vltricem verò DEI manum sentimus, quando Sol negat influxum; violentia ventorum ingruit; terra sterilescit; aquæ inundant; omnes creaturæ vindictam in nos exercent; & quando totum Macro-Cosmum DEVS in nos concitat, vt Cælum fundat fulgura, pestes, fames. Et quia DEVS manu suâ Cælum & Terram concludit, ideo effugere ipsius manum, impossibile est. Si Microcosmum respicias, quam facilè est DEO, auferre

mentem,

mentem, immittere, huius loco, insaniam ac furorem; auferre Sapientiam, & in brutum conuertere, vti testatur exemplum Nebucadnezaris. Auxiliatrix ergò DEI manus IN OMNIBVS Agnoscenda: Vltrix verò IN OMNIBVS Timenda.

74 Ad vos igitur spectant sermones mei, & ô tyranni, vt discatis SAPIENTIAM, neque offensetis.	Sap. 6. Versf. 10.	*Ad vos ergò Reges (non abs re Sophus noster iterum acclamat) sunt hi sermones mei, & vt discatis SAPIENTIAM, & non excidatis.* 74

O Tyranni] Tyrannos appellat Reges ac Principes, in bonam partem. Τύραννος, *Dominus*, vel *Rex*: Sic enim Trogus; *Reges*, inquit, *ad huiusmodi fastigium maiestatis, spectata inter bonos moderatione prouecti, Tyranni ob fortitudinem vocabantur.* τυραννέω, *regno.* Hinc Euripidis illud; Σοφοὶ τύραννοι τῷ σοφῶν συνουσίᾳ, hoc est, *Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine.* Et sic nomen illud apud veteres contumeliosum non fuit, nec magis inuidiosum, quàm Regum. Posteà verò, malitiâ crescente, cum superbi regnare cœpissent Reges, Tyranni nomen ad illos tantùm translatum est, qui non iure, & legibus æquis, sed vi & animi libidine dominabantur, fecitque crudelitas eorum, vt nomen illud malè audierit. vers. 64. Græcus textus eos βασιλεῖς, hoc est, *Reges* appellauit. Intelligit autem non tantum Magistratum Politicum, verum quoque (vt ante dictum) inclusiuè Ecclesiasticum atque Scholasticum. *Vt discatis Sapientiam,*] Discite, quemadmodum decet Philosophos genuinos; SAPIENTIAM VERAM: nã (certum est) maior pars vestrum in vestibulis potiùs hæret & corticibus, viisque versatur labyrintheis Scientiarum & Artium earum, quæ riuuli sunt Bonorum & Donorum SAPIENTIÆ; quàm Scientiis & Artibus ipsis; nedum circà SAPIENTIÆ nucleum; aut SAPIENTIAM IPSAM: cum Sophiæ pedissequas & Virgines quasi cubiculares ne vix è limine salutetis extremo, nedum labia earum, osculo theoriæ aut praxeos, Theosophicè osculemini mellita: imò, pedibus conculcetis, anathematis fulmine diabolicè percutiatis; ob solum, quod dolendum, abusum!) & adamatores illarum Christianos, non Christianè damnetis: Vide vers. 113. Hoc maiores nostri quamplurimi questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur, euersum esse vetustissimorum CABALISTARVM & MAGORVM, hoc est, SAPIENTVM, philosophandi modum Sapientem: regnare sophismata, in deterius & in omne nefas lapsos sapientes mundi huius immundi insipientes omnes, secumque trahere (ô DEVS!) ad interitum, qui sequuntur eos. Vide vers. 112. cum aliquot sequentibus. Item 28. & 187.

75 Qui enim iura officiaque Sanctitatis sanctè conseruauerint & sancti censebuntur; hisque instituti, habebunt quod respondeant.	Vers. 11.	*Qui enim custodierint & IVSTITIAM, iustè iudicabuntur, & & qui didicerint iusta, inuenient quid respondeant.* 75

Ivstitiam] Diuinam: in SS^a Scripturâ, Naturâ & Conſcientiis noſtris Diuinitùs traditam ac ſcriptam. Qui hanc Iuſtitiam cuſtodierint, iuſtè iudicabuntur: quia Sapientia ipſa, coram patre ſuo teſtimonium perhibebit illis, ipſos fuiſſe ac eſſe Doctrinæ ac Diſciplinæ filios, Sapientiæ fideles, dilectos. *Sancti cenſebuntur*] Non, qui vmbram iuſtitiæ & ſanctitatis ſectati ſunt, μόρφωσιν ἔχοντες τῆς εὐσεβείας, Die nur einen ſchein haben der Gottſeligkeit: ſed, qui fuerunt vera iuſtitiæ, pietatis & ſanctitatis, organa, per quæ fides viua, & Spiritus ſanctus, vera exercuit iuſtitiæ & pietatis opera: ſancti iudicabuntur, hoc eſt, habebunt viua pietatis & fidei ſaluificæ teſtimonia, quæ pro ipſis reſpondebunt. *Didicerint iuſta*] Quæ vera, recta & iuſta ſunt, in omnisciblili. Atvnde? Ex libro Dei Catholico, triuno, videlicet, SS.æ Scripturæ, Naturæ, Mentisque noſtrę purgatæ, Diuinitùs illuminatæ. Eſt enim Mens mentis Iehovah. Et quomodo? TheoSophyſicè, Phyſicè, Phyſico-Medicè, Phyſico-Chemicè, &c. vt docet Amphitheatrum hoc: Orando ac Laborando. verſ.187.

76 Concupiſcite ergò ſermones meos, diligite illos, ☞ & habebitis Disciplinam. | Verſ.12. | *Expetite itaque ſermones meos ac deſiderate, & Eruditionem conſequimini.* 76

Et habebitis Discip.] Et, per conſequens, omnes Diſciplinæ vtilitates atque fructus, paſſim in hoc Prologo à Sapiente noſtro enumeratos.

77 Si delectamini ſedibus & ſceptris, ô Reges populi, diligite Sapientiam, ☞ vt in perpetuum regnetis. | Ibidem Verſ.22. | *Si itaque ſoliis ſceptriſq; delectamini, Reges populorum, honorate Sapientiam, vt perpetuum regnetis.* 77

Num.27,15
2.Reg 14,11
3.Reg.3,9.

Vt in perpetuum regnetis] Vt ſitis hæredes Sapientiæ æternæ, Solius enim pietatis atque virtutis flos (qui Sapientiæ) perpetuus.

78 Diligite, (ô diligite) ☞ Lumen Sapientiæ omnes, qui præeſtis populis. | Verſ.23. | *In Græco non habetur.*

Lumen Sap.] Omnes, qui (ſiuè Politicè, Eccleſiaſticè aut Scholaſticè) præeſtis populis, Lvmen Sapientiæ Æternæ diligite: Lumen, inquam, Veritatis Diuinæ Diuinum, Diuinitùs ortum & lucens in SS.a Scripturâ, Libro Naturæ, & Animâ aut Mente, hominis Theoſophicè purgati, mundatâ. Mundus noctua ad Lucem hanc. O Lumen de Lumine æterno æternum, illumina (quæſo) mentē meam radio Lucis tuæ Diuinæ, luceas, oro, in Mineruæ templo Micro-Coſmico meo, vt cognoſcam te in me, & me in te, in Sapientia Æterna, ſolâ, verâ, Amen, verſ.170. In tuo enim Lumine videbo Lumen triunum, SS.æ Scripturæ, Naturæ, Mentisque meæ, ignorantiæ ac ſuperfluitatum tenebris (ah turpiter!) obſcuratum. Vide verſ.226.

Sapien-

79 Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi: | Vers.26. | *Multitudo enim Sapientum & sanitas est orbis Terrarum, & Rex Sapiens stabilimentum populi sui.* 79

Sanitas orbis Terrarum] Quærunt multi, cur mundus totus in malignitate positus? Respondeo, loci huius doctrinâ monitus: Quia stultorum plena sunt omnia: aliàs, mundus non esset immundus. Nam multitudo Sapientum, sanitas est orbis terrarum. Vndè autem tot insipientes? Propterea, quod non obœdiunt monitis Sapientum, vers.32. Cur non obœdiunt? Propriâ malitiâ, quæ etiam arguet eos, Ierem.2,19. Voluerunt, habeant. *Rex sapiens*, &c.] Væ populo, exclamat Solomon, Eccles.10,16. Væ populo, cuius Rex, (Politicus, Ecclesiasticus aut Scholasticus) puer est: (hoc est, insipiens, vers.205. & cuius Principes manè comedunt. Beata Terra, cuius Rex (virtute) Nobilis est, & cuius Principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, non ad luxuriam. Firmus enim populi status consistit in Sapientiâ & Prudentiâ Regis: debilis, in luxuriâ helluonum, quos perdit crapula. Est certè anima sicca, prudentissima. Notate hoc vos, qui estis amphoræ Bacchi; & emendate sinistrum hunc viuendi ac bibendi modum: Sonsten sauffet jhr euch zu Narren/ franck/ arm/vnd endlich zum teuffel gar in die Helle. Vers.305.

80 Ergò accipite DISCIPLINAM & per sermones meos, & proderit vobis. | Vers.27. | *Quapropter sermonibus meis erudimini, & vtilitatem percipietis.* 80

Per sermones meos] Per Legem atque Doctrinam meam, quam vobis trado: quæ in Amphitheatro hoc, ex fonte catholico triuno, dextrè proponuntur. Qui SAPIENTIÆ fructus desiderat, arborem eius, quæ est Verbum & Eloquium DEI, plantet in corde tuo, & tunc vescetur fructibus eius.

Discite igitur, ô mortales, SAPIENTIAM/

Et,

81 Diligite & IVSTITIAM, & qui iudicatis Terram. | Sap.1. Vers.1. | *Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram.* 81 3.Reg.3,3. Esaiæ 56,1.

Iustitiam] Id quod iustum & æquum est, in SS.a Scripturâ, Libro Naturæ, & Conscientiis vestris rectis. *Qui iudicatis*] Ecclesiasticè, Politicè atque Scholasticè.

Hic inseratur figura secundi gradus.

II.
GRADVS PROLOGETICVS SECVNDVS EXPOSITVS.

Sapientiam, eiusque fructum & viā quærēdam; inque illâ constanter perseuerandum, docet ac admonet Sapiens.

82 Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam. | Prou. 4 Vers. 1. | *Audite filii* D I S C I P L I N A M *patris, & attendite, vt sciatis* P R V D E N T I A M. 82

Audite filii] Viam legitimam ad S A P I E N T I A M eiusque fructum feliciter adipiscendum, monstrat hîc Sapiens, disciplinam nempe Patris audire, quâ vitiosi inprimis corriguntur affectus, vt luminis diuini fiant capaces. Quò enim magis caro domatur, eò plus Spiritus illuminatur. Audire doctrinam, & audiendo obœdire, & obœdiendo gubernationem à D E O petere, est initium veræ I L L V M I N A T I O N I S.

83 Quia doctrinam bonam do vobis: Legem meam ne derelinquatis. | Vers. 2. | D O N V M *bonū tribuam vobis,* L E G E M *meam ne derelinquatis.* 83

D O N V M *bonum*] Bonum, idque Donum. Quodnam? Summum, quo nihil maius, Catholicon, Tertriunum, videlicet, I E H O V Æ, Creaturæ atque Naturæ, & vestri ipsius Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem atque Fruitionem: de quo feliciter adipiscendo, agit Amphitheatrum hoc nostrum. Sed quomodo hoc? Respondet S A P I E N T I A ipsa: Legem meam, inquiens, ne derelinquatis. Quasi diceret, ah, rogo, vos filii charissimi, ne derelinquatis Legem meam: ecce, si fideliter adhæseritis mihi, si permanseritis in Lege meâ, tribuam vobis mea Bona & Dona infinita, absconditain V E R B O meo, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè tradito ac scripto.

Correctio D E I cum lætitiâ ferenda.

84 D I S C I P L I N A M D O M I N I, fili mi, ne abiicias, | Prou. 3. Vers. 11. | *C O R R E C T I O N E M J E H O V Æ, fili mi, ne abiicias, & ne tæ-* 84

nec

☞ nec deficias, cùm ab eo corriperis.

dio afficiaris propter increpationem eius:

Hebr.12,5. Apoc.3,17.

Nec deficias, &c.] Omnis enim afflictio vox DEI ad pœnitentiam. Hinc Psal.119.71. *Bonum mihi, quia humiliasti me, vt discerem iustificationes tuas.* Consolatoriè inquit IEHOVAH Psal.50,15. *Inuoca me in die tribulationis, & ego eripiam te.* Orate igitur, ieiunantes, sine irâ & hæsitatione: sinè irâ, ne irascimini, existimantes, vos aut sinè DEI consilio, aut iniustè affligi: (ò quàm sæpè sic tentantur etiam pii! expertis crede) sinè hæsitatione, firmiter credentes, DEVM vobis opitulaturum. Disciplinam igitur accipite, tanquam beneficium paternum, quo vocemini ad pœnitentiam, & cognitionem misericordiæ Diuinæ. Afflictione fides confirmatur, cùm experimur, nos à DEO iuuari. Non tentatus qualia scit? Tribulatio est Schola practica, & parit experientiam.

85 ☞ Quem enim diligit DOMINVS, corripit: & quasi pater in filio, cõplacet sibi.

Vers.12.

Quem enim diligit IEHOVAH, increpat, & veluti pater filium quem valdè amat. 85

Quem diligit DOMINVS, &c.] Huc pertinet Psal. 73. totus: qui est *Asaph.* Hunc lege.

86 Apprehende correctionem, ne dimittas: custodi eã, quia ipsa est ☞ vita tua.

Prou.4. Vers.13.

Tene ☞ *DISCIPLINAM, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est via tua.* 86

DISCIPLINAM.] Doctrinam & pietatem, quæ ad OMNIA vtiles: hoc est, Timorem DOMINI. *Vita.*] Emendet igitur vitam, & ambulet in SAPIENTIÆ viis, qui vult acquirere vitam. Impossibile est, sinè vitâ acquirere vitam. Disciplinæ fructus, est vita; ferociæ, exitium.

87 VERITATEM eme, & ne vendas: eme Sapientiam & eruditionem; & intelligentiam.

Prou.23. Vers.23.

☞ *VERITATEM eme, & noli vendere SAPIENTIAM, & DOCTRINAM & INTELLIGENTIAM.* 87

VERITATEM *eme*] Da operam, vt hauriendo à DOMINO voluntatem, tibi compares Veritatem: nec postponas SAPIENTIAM veram, Ethnicorum quorundam, Diuinitùs non illuminatorum, nugis falsitatum. Hoc significat, non vendere SAPIENTIAM, vide vers.201. *Mundus vult decipi; velis tu sapienter erudiri.* Quomodo autem emitur Veritas? nullo sanè argento: sed piâ inuestigatione, assiduis precibus, & laboribus indefessis in Oratorio & Laboratorio.

88 Manè semina semẽ tuum, & vesperi ne quiescere facias manum tuam.

Eccl.11. Vers.6.

☞ *Mane (quoque) semina sementem tuam, & vespere ne cesset manus tua.* 88

Manè femina, &c.] Quemadmodum cælum Macro-Cofmi,matutino & vefpertino rore terram fœcundat, & Micro-Cofmum quoque recreat: ita tu *manè* femen fparge piarum precationum, & vefperi Laudum Diuinarum. Et quemadmodum auroram Mufis amicam veteres dixerunt; ita tu auroram Angelis bonis amicam ftatuito. Fœcundiffimum eft femen, oratio ad DEVM: fructuofiffimum femen eft, liberalitas, beneficentia & eleemofyna: Opera charitatis femina funt lætiffima: emendatio totius vitæ eft femen optimum. Hanc fementem in flore iuuentutis, vfque ad vefperum fenectutis,feminabis,donec fequatur meffis vitæ æternæ.

89 Dulce (enim) ℈ LVMEN, & delectabile eft oculis videre SOLEM. | Verf. 7. | *Dulcis quidem eft LVX, & iucundum eft oculis intueri Solem.* 89

LVMEN,&c.] Summa, puriffima,immaculata LVX DEVS eft, LVX vera Chriftus eft,& SOL Iuftitiæ: LVX & LVMEN SAPIENTIÆ,Spiritus fanctus eft: LVX eft Angelus: LVX eft, veritas,via,lætitia: LVX eft amictus, eft veftimentum DEI. O quàm iucundum eft Lucem illam æternam, infinitam, oculis Mentis intueri, & Mente attingere; Increatam & incarnatam LVCEM fide amplecti in Saluatore: creatam LVCEM in Angelis contemplari: fulgentem in Macro Cofmico LVMINE Naturæ, in Luminaribus Cæli admirari: Lucentem in anima Micro-Cofmi excitare; & admirabile illud VRIM in Lapide Benedicto,Sole Philofophorum cernere. Dulce enim hoc Lumen & delectabile,clarius Aurorâ,pulchrius Lunâ, fplendidius Sole. Effigies enim eft fulgentis, refplendentis & clarificatæ faciei, & Lucis Candore albicantium veftium Saluatoris. Dilectus enim meus candidus & rubicundus, cui corpora noftra regenerata & glorificata erunt perquam fimillima, quando fulgebunt inftar luminarium cæli, O dulce Lumen,& oculis delectabile!

Pfal. 104, 2.

90 Vade ad formicam piger, vide vias eius, & fapiens efto: | Prou. 6. Verf. 6. | ℈ *Vade ad formicam, ô piger, & confidera vias eius, & difce SAPIENTIAM.* 90

Excitatur piger ad laborem & Sapientiæ ftudium atque inueftigationem.

Vade ad formicam] Non ad formicam tantum, fed etiam ad animalia quæuis: in vnoquoque enim horum Sapentiæ aut Prudentiæ experiêris relucere fcintillam. Auentinus, in annalibus Boiorum, prolixa probat hiftoria, CICONIAM coniugalis caftitatis effe ftudiofiffimam,adeò,vt fociam propriam, adulteram fi fortè deprehenderit (quod ore poteft) vnâ cum pullis in adulterio à matre conceptis lanietac difcerpat. De CANVM fidelitate phalecion extat non inelegans Iacobi Mycilli, cuius initium eft:

Inter quadrupedes, canis fidelis,
Inter quadrupedes, canis voluptas,
Inter quadrupedes, canis Patronum
Cognofcit, veneratur & tuetur, &c.

Canum fidelitatis exempla egregia multa vide apud Plutarchum lib. de induftria animalium. Ideam fidei,conftantiæ,ferociæ,venuftatis,lenitatis,

in Adamantio, lepidiſſimo Iulii Cæſaris Scaligeri catello, docet tumulus illius, parte poëmatum Domini ſui prima. Nec deſunt exempla aliorum, vbiuis ferè locorum. ELEPHAS, animalium terreſtrium maximum, docile, clemens, prudens, memoria valens, φιλανθρωπον, iuxta Plinium, lib. 8. Natural. hiſtor. & *Iuſtum Lipſium* in Epiſtolis, teſte quoque experientia hodierna: ſciunt enim teſtes oculares & fide digni, quæ præſtiterit magnanimitatis documenta Antuerpiæ, Vlyxeponæ, atque Viennæ, noſtro tempore. ALAVDA nomen habet apud doctos, à laude, quod mire laudet DEVM, eique gratias agat pro Donis ac Bonis ſuis: ſepties etiam obſeruatum eſt, ipſam volare in altum, ſeſeque dimittere, priuſquam aſſumat de terra granulum vnum pro victu. Hoccine eſt rationale quid laudare DEVM, eique gratias agere: Sapientiores in hiſce ſunt abundè multis hominibus inhumanis. Quis docuit hirundinem domum ſibi tam artificioſam extruere? Quatuor, inquit Agur, filius Iace, (Prou. 30, 24. &c.) ſunt minima terræ, & ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus: Formicæ, populus infirmus, qui præparat in meſſe cibum ſibi: lepuſculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile ſuum: regem locuſta non habet, & egreditur vniuerſa per turmas ſuas: ſtellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis. Magnus hîc de veſtigiis Sapientiæ, Prudentiæque in animalibus differendi aperitur campus; ſufficiant tamen in præſentia (loco quamplurimorum) hæc pauca. Hoc addam: Senſit Plutarchus hæc, quæ dicuntur ζῶα ἄλογα, id eſt, bruta animalia, eſſe λογικά, hoc eſt, ratione prædita: (ſi non totali, ſaltem rationis atque virtutum ſcintillis vel atomis aliquibus dixiſſe potuiſſet) quod & Lactantius ſtatuit, & noſtro tempore Guilielmus Onciacus de myſteriis numerorum ſcripto peculiari agens, defendit. Et benè hi omnes (meo quoque iudicio) ſenſerunt: dum enim ſcintilla Sapientiæ Diuinæ lucet in animalibus omnibus, puta terreſtribus, aqueis & volatilibus, non illa prorſus irrationalia ſunt, ſed tantum in prudentiæ gradu hominibus inferiora: in hominibus enim relucet Sapientia longè vberior. Vereor, ſi quibuſdam Animalibus (nec homines omnes ſunt æquali gradu vel ſapientes, vel prudentes) à creatore eſſet conceſſum beneficium linguæ, ne illa ipſa quodammodo ſatisfacerent reclamantibus. Loquelæ linguæ defectum reſarciet loquela operum atque factorum. Iudicium eſto penes expertos. Ingemiſcentia Creaturæ ad Rom. 8, 22. non ſibi vult nihil. Obiicis Pſalmiſtæ illud: *Quibus non eſt intellectus.* Debile certè. Nonne idem de hominibus vehementibus, iracundis atque ferocibus dici ſolet, aliàs ratione non deſtitutis? Mirabilis DEVS in operibus ſuis; cuius Bonitatem, Omnipotentiam & Sapientiam (tam particulariter quàm vniuerſaliter) loquitur, fatetur, ac profitetur totũ vniuerſum: modo eſſent, qui obſeruarent DEVM macrocoſmicè loquentem, eumque intelligerent.

91 Cui cum non ſit dux, nec præfectus, nec dominus.	Verſ. 7.	*Quæ cum non habeat & ducẽ, nec præceptorẽ, nec principẽ.*	91

Ducem] Viſibilem aut externum: internum habet, Naturam videlicet, præceptricem (quæ eam non inſipienter inſtituit) fideliſſimam ac ſapientem.

92 Tamen parat in æſtate cibum ſuum, cógregat in meſſe eſcam ſuam.		℞ Parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat.	92

Parat in æſtate, &c.] Laborandum eſſe, etiam à formica ſapienter docemur. Theoſophicè Orandum & ſapienter Laborandum cuiuis noſtrûm. Ideò Paulus Epheſ.4, 28. præcipit, vt laboret vnusquiſque manibus ſuis quòd bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patiendi. Hæc DEI, qui otium execratur, voluntas: quia *otia dant vitia*. *Otium puluinar Sathanæ*. Apud Ezech. inter peccata Sodomæ, etiam otium numeratur, vbi c.16, 49. ſic legitur: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiorum eius: & manum egeno & pauperi non porrigebant. Et eleuatæ ſunt, & fecerunt abominationes: & abſtuli eas, ſicut vidiſti.* Otium hoc loco intelligitur mane, ceſſatio & vacatio turpis; quod iucundum malum, & vitæ caries hecticaque ægritudo omnium bonorum: non honeſtum illud ac liberale, de quo infra verſ.205. Cum Mineruа manum mouendam eſſe, rectè veneranda præcipit Antiquitas: & quidem in æſtate, hoc eſt, in tempore opportuno. Vide verſ.170. Studium igitur & labores SAPIENTIÆ
» veræ noli differre in craſtinum, ſeu longum: hodie, hodie Ora, diſce, obſer-
» ua, annota, quicquid Theoſophicè ſuggerit tibi Spiritus veritatis: hodie, hodie Labora, & cibum SAPIENTIÆ corpori, Spiritui ac Animæ para, tu Chriſtiano-Cabalæ, Phyſico-Magiæ, & Phyſico Chemiæ ſtudioſe. Rationis trutina diligenter perpende, ex negotio negotium ſeri, donec naſcatur labyrinthus, ex quo nunquam extricêris. Sequere igitur bene monentem, bonosque labores (mentales & manuales) de die in diem nequaquam differ. Was du gutes thun vnd laboriren wilt / das thue balde. Nam vita breuis, ars longa.

93 Vſquequo piger dormies? quando conſurges & à ſomno tuo?	Verſ.9.	Vſquequo piger dormies? quando ſurges à ſomno tuo?	93

A ſomno] Non tantum pigritiæ, ſed quoque malitiæ, deriſionis, incredulitatis, ignorantiæ ac negligentiæ; tam famæ, quàm vitæ, animæ & corpori, pernitioſiſſimo. Prou.20,13. *Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: aperi oculos, & ſaturare panibus.*

94 Paululum dormies, paululú & dormitabis, paululum conſeres manus vt dormias.	Verſ.10.	Parum ſomnorum, parum dormitationum *capiendo*, parum complicationis manuum ad dormiendum:	94

Paululum dormitabis, &c.] Illud paululum ſolet creſcere in immenſum: iuxta illud, *Paruus error in initio, magnus in fine*. Piger morando, fugit ſeipſum, & dona DEI.

95 Et veniet tanquam viator		Et veniet tanquam viator	95

egeſtas

egeſtas tua, & paupertas tua tanquam vir clypeo armatus.

& egeſtas tua, & pauperies, quaſi vir armatus. ☞ Si verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.

Ora & Labora: Devs dabit ſine mora.

Egeſtas & pauperies] Non panis tantùm, verùm etiam SAPIENTIÆ, Prudentiæ ac Intelligentiæ, tam in Naturalibus, Artificialibus, Mechanicis, &c. quàm in Metaphyſicis atque Diuinis. Huc quadrant Prouerbia: *Labores recuſans, honores recuſat. Honos & onus concurrunt. Qui vult ſentire commoda, ſentiat & onera.* Sic Prou.10, 4. *Egeſtatem operata eſt manus remiſſa: manus autem fortium diuitias parat.* Et, ibid.14, 23. *In omni opere bono erit abundantia, vbi autem verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.* Nullus ſiquidem fructus prouenit, ex ſermone prolato. Germani inferiores dicunt: Es iſt mit ſegen nicht gethan. Manus ſunt in nomine Domini admouendæ; & tunc ſequitur profectus aut emolumentum. *Si impiger*, &c.] Hinc illud: Auffrecht vnd vnverdroſſen/ hat ſehr offt genoſſen. *Primus ſurgat toro Paterfamiliâs, vltimus cubet.*

96 Qui cõgregat in æſtate, filius intelligens eſt: qui verò dormit in meſſe, filius eſt confundens.

Prou.10 Verſ.5.

Qui congregat ☞ in MESSE, filius Sapiens eſt: qui autem ſtertit ÆSTATE, filius confuſionis. 96

In meſſe] Occaſionis aut temporis opportuni. Nam, *Fronte capillata eſt poſthæc occaſio calua.* Notetur vox Ferdinandi Imperatoris; *Sæpe dat vnus dies, quòd aliàs integer non dedit annus.* Tempus igitur, locum, perſonas, & occaſionem in rebus gerendis obſerua: vrgeatque vnuſquiſque oblatam ſibi à DEO occaſionem benè gerendæ rei. Paulus in eandem ſententiam iubet ſeruire tempori, Epheſ.5, 16. Æſtas eſt, non anni tantùm, ſed & iuuentutis, totius vitæ, occaſionis, temporis, amicorum, præceptorum, promotionum, bonorum Corporis, Animæ atque Fortunæ dictorum: Genius aut Spiritus tuus bonus poteſt ac vult: Poteſt autem & vult, cum te impellit, quando motum in te percipis bonum. Motus ille, illa impulſio æterna & externa, eſt vocatio Diuina, in qua, iuxta Apoſtoli doctrinam, Orando & Laborando, fideliter permanendum. 1. Cor.7, 20. Vide verſſ.170, 177.

97 ☞ Mulier ſtulta & clamoſa, plenaque illecebris, & nihil omninò ſciens.

Prou.9. Verſ.13.

Mulier ſtulta tumultuatur, ſimplex eſt, & neſcit quicquam. 97

Mulier ſtulta, &c.] Sapientia mundana eſt mulier illa ſtulta, quæ propterea *ſtulta* vocatur, quia non eſt radio aliquo Sapientiæ Cæleſtis illuſtrata. Summa ſtultitia eſt, quicquid humanum ingenium parturit abſque illuminatione Spiritus ſancti; ex qua ſtultitia deinde ſequuntur clamoſæ, ſtreperæ, & tumultuoſæ contentiones, quæſtiones, ſubtilitates, ſophiſmata, quæ tandem in ventos & fumum abeunt. Nihilominus tamen

hæc fatua meretrix, fuco picta & purpurata veſte induta, fraudibus ſuis illecebriſque ineſcat multos, & ſpecioſis titulis palliat ſuam ſtultitiam, & per omnes gradus ſtultitiæ ducit alumnos ſuos, vſque ad ſupremam laruam. De hac vide plura verſſ. 107. & 117.

98 Et ſedet ad oſtium domus ſuæ ſuper ſedem, in locis excelſis ciuitatis.	Verſ. 14.	*Sedet & in foribus domus ſuæ ſuper ſellam & in excelſo vrbis loco.* 98

In foribus, &c.] Quemadmodum oſtium Sapientiæ verè eſt timor DEI & aſſiduæ preces: ita oſtium domus ſtultitiæ eſt DEI ignorantia, & propria phantaſia, quæ in ludicris verborum tricis hæret, ſeſeque faſtuosè oſtentat. Et quemadmodum veſtibula domus ſolent eſſe pulchra & ſplendida: ſic oſtium ſtultitiæ magnis verborum ampullis eſt adornatum. *In excelſo*, &c.] Etiamſi præter fucum & lenocinia verborum inanium, mundana ſapientia nihil habeat: tamen ſedem in loco excelſo ciuitatis ſibi extruxit, hoc eſt, opinionem Sapientiæ ſibi conciliat, homines in admirationem ſui rapit, & quaſi numen quoddam ab omnibus colitur, verâ Sapientiâ oppreſsâ & exploſâ: quemadmodum Scribæ, & Phariſæi, & ſummi Pontifices in loco excelſo ſedebant, id eſt, in magnâ authoritate erant, Chriſto Saluatore noſtro, qui eſt vera Sapientia, profligato.

99 Vt vocet tranſeuntes per viam, qui dirigunt ſemitas ſuas, dicens.	Verſ. 15.	*Vt vocaret & tranſeuntes per viam, & pergentes itinere ſuo.* 99

Tranſeuntes per viam] Multi alliciuntur ad ſtultitiæ limites, vanis titulis, honoribus, ſtipendiis, laude eruditionis, & acquieſcunt in vmbratili illâ & verboſâ philoſophiâ, ignari veræ Sapientiæ, quæ longè aliâ viâ inueſtiganda & acquirenda eſt. Quam viam ſapientiſſimus Rex nobis monſtrat in libro Sapientiæ. Ah! tranſeuntes per viam breuiſſimæ & miſerrimæ vitæ huius, prudenter & piè diſcite dirigere ſemitas veſtras, vt ad portam & portum Sapientiæ Æternæ perducamini.

100 Quis eſt paruulus, declinet ad me, & ☞ vecordi loquuta eſt.	Verſ. 16.	*Quiſquis eſt ſimplex, declinet huc, & carenti corde dixit,* 100

Vecordi loquuta eſt] Inſipiens, & vecors, & amens eſt, qui patitur ſibi imponi à mundanâ ſapientiâ, quæ ineſcat ſimplices honoribus, voluptatibus, opibus, quæ fumi inſtar diffugiunt & euaneſcunt. Filii Sapientiæ quærunt honores per humilitatem, voluptates per ſobrietatem, opes per benignitatem, gaudium per lachrymas, ſcientiam per experientiam in Oratorio & Laboratorio.

101 ☞ Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, & ☞ panis abſconditus ſuauior.	Verſ. 17.	*Aquæ furatæ dulces ſunt: & panis abſconditus ſuauis eſt.* 101

Aquæ furtiuæ, &c.] Omnes Scientiæ non diuinitùs, aut Diuino-Magicè, & Christiano-Cabalicè acquisitæ per preces & lachrymas sunt aquæ furtiuæ, nō Diuinitùs datæ; ideò non sunt dona perfecta à patre luminum profecta; igitur deceptoria, fucata, nullius emolumenti. Dulces sunt, quia acquiruntur sinè carnis mortificatione, sine verâ pœnitentiâ, sine vero timore DEI; ideò carni sunt dulces. *Panis absconditus*] Furtim acquisitus, non est panis Sapientiæ & vitæ, quo anima alitur, sed est panis voluptatis mundanæ, opum & honorum futiliũ; ideò suauis carni, at læthalis animæ.

102	Et nescit simplex, quòd mortui sunt ibi, in profundis inferni sunt inuitati ab eâ.	Vers. 18.	*Et ignorauit, quod ibi sint gigantes, & ☞ in profundis inferni conuiuiæ eius.*	102
		Ex Septuaginta.	*Qui enim applicabitur illi, descendet ad inferos: nam, qui abscesserit ab eâ, saluabitur.*	

Exhortatio ad SAPIENTIAM, & obseruationē Præceptorum.

In profundis inferni, &c.] Hic est finis Sapientiæ mundanę immundæ, huc quoque omnes diuertunt, eâ imbuti, inflati, turgidi. Hic splendor eorum in tenebras, luxus in miseriam, voluptates in cruciatus, gaudium in eiulatum, honores in ignominiam, opes in fœditatem abominabilem conuertuntur. Qui enim in hâc vitâ non est domicilium SAPIENTIÆ Æternæ, Lucis Diuinæ, & Spiritus sancti; habitaculum erit tenebrarum, & horroris infernalis, spirituum malorum: eò, quòd Lucem à tenebris, Veritatem à mendacio petiit. *O Æterna Veritas, doce nos; Æterna via, dirige nos; Æterterna Vita, viuifica nos; Æterna Lux, illumina nos; Æterna Salus, salua nos: ne in profundis inferni epulæ nostræ, sed in altissimis ad Sapientiæ Æternæ mensam assideamus, satiati aspectu Diuino in æternūm.*

103	(O) fili mi, custodi sermones meos, & Præcepta mea reconde apud te.	Prou. 7. Vers. 1.	*(O) ☞ fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea ☞ recondetibi.*	103
		Ex Septuaginta.	*Fili, honora DOMINVM, & valebis: præter eum verò, ne timueris alienum.*	

Fili mi] Conuertat te DEVS in melius, qui supercilio ignobili & mundano spernis admonitiones Sapientis, tam paternas fraternasque meas. *Præcepta mea reconde tibi.*] Multa & ferè innumerabilia, obiiciunt spiritus maligni & impostores, humanis ingeniis impedimenta, quibus viam ad Salutarem conuersionem & illuminationem intercludunt. Quot enim, obsecro, sunt Mundi illecebræ? quot voluptates, quibus quasi visco retinentur corda mortalium, quemadmodum canit Poëta: *Viscus merus, vestra est blanditia.* Et, quemadmodum opio conuertuntur in somnum, eo qui vtuntur: ita stygio & infernali opio, animi mortalium conuertuntur in somnum lethæum, & profundam obliuionem rerum Cælestium. Ideò mo-

nethîc Sapiens, vt filius Theosophiæ, præcepta eius in intimis cordis penetralibus recondat, & fideli iugique memoriâ custodiat. Obliteratis enim viuis DEI sermonibus in pectore humano, recedit Spiritus Illuminationis & Sapientiæ, & succedit spiritus tenebrarum & stultitiæ.

Adhortatur ad contemplationem VERBI DEI, quò retrahimur à scortatione Mentis & Corporis.

104 Serua MANDATA mea, ☞ & viues: & LEGEM meam quasi pupillam oculi tui. | Vers.2. | *Custodi Præcepta mea, & viues: & Legē meam tanquam pupillam oculorum tuorum.*

Et viues] Quia vita sunt inuenientibus ea. Vide vers. 27. O præclaram sententiam, plenam Sapientiæ! Quemadmodum enim pupilla sedes est radiorum visiuorum & luminis visiui; ita præcepta DEI sunt lux & radii luminosi in mentibus hominum.

105 Alliga ea digitis tuis; scribe ea in tabulâ cordis tui. | Vers.3. | *☞ Liga Eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.*

Liga eam in digitis] Tanquam in annulo recordationis. Hic ANNVLVS assistentiæ Spiritus boni, Theosophorum. *Liga præcepta mea in corde tuo iugiter, & circumda gutturi tuo* Prou. 6, 21. *Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodiè, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tuâ, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens: & ligabis ea quasi signum in manu tuâ, eruntque & mouebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ,* Deut. 6, 6. Omnia, scito, nobis ad doctrinam esse scripta. Quamobrem, hîc, disce. *In tabulis cordis*] Hoc PENTACVLVM Solomonis virtuosum: non illud Nigromanticorum seu Cacomagorum phantasticum atque blasphemum: è collo Mentis tuæ suspendendum. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

106 Dic SAPIENTIÆ, soror mea es tu: & propinquam, INTELLIGENTIAM voca: | Vers.4. | *☞ Dic SAPIENTIÆ, soror mea es; & PRVDENTIAM voca amicam tuam.*

Dic SAPIENTIÆ, &c.] DEVS bone, quid hoc est? dicere SAPIENTIÆ Æternæ, SOROR MEA es, & PRVDENTIAM DEI vocare Amicam meam! Ego ne mortalis hoc audebo? Quid faciam? Sapienti sapienter obtemperabo: optansque ex totis præcordiis meis, stimulo SAPIENTIÆ ipsius impulsus, lachrymasque pœnitentiales, primordialem Regenerationis ὕλην, præ gaudio interno effundens, dico dicamque semper: SAPIENTIÆ IEHOVÆ, sis amica mea, formosa mea, columba mea! Te eligo, cui dico, tu mihi sola places! Veni in hortum Mentis meæ! Veni, veni, veni, ô corculum meum! delitiæ meæ! *O Hhochmahel! ô Benahél!* ô fructuosissimum in nos SAPIENTIÆ veræ aduentum! Perplacet mihi vox, quam Socrates Atheniensis Philosophus sigillo suo gerebat insculptam, hæc: *Amicus hominis, Sapientia eius: Inimicus stultitia.* Quid, quæso, congruentius Sapientis nostri, loci citati, verbis, si de SAPIENTIA Æternâ, solâ verâ, piè ac Christianè hoc intelligamus? Amicus, IHSVH

CHRISTVS

CHRISTVS, θεάνθρωπος, (SAPIENTIA DEI, noſtrí cauſâ caro facta) certus, imò frater ſuauiſſimus, qui in re incertâ cernitur. Amicus nonne magnus, qui moritur hoſtis amore? In hoc Archetypum fideliter imitántes, ſapimus, poſſimus ac impetramus OMNIA, ChriſtianoCabaliſticè, Phyſicomagicè, & PhyſicoChemicè, Theoſophicè. Per SAPIENTIAM conſeruati ſunt, quicunque placuerunt DOMINO à principio, verſ.270. Vide cap.10.lib.Sapien.totum. Porrò: Dixiſti optimè frater, Matth.8,20. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, at filius hominis non habet, vbi caput reclinet.* In me, obſecro, caput reclina: totus, tibi pateo: totus ſum tuus: non, vt tu conquieſcas, ſed mihi, Corpore, Spiritu & Anima, ex te ſit quies (QVIES) æterna. Concordat cum hiſce noſtris D. Auguſtinus, Medit.cap.7.& 8. inquiens: *Amo te,* DEVS *meus, amore magno, magisque te amare cupio, da mihi, vt amem te ſemper, quantum volo, quantum debeo, vt tu ſolus tota intentio mea, & omnis meditatio mea, te mediter per dies ſine ceſſatione, te ſentiam per ſoporem in nocte, te alloquatur Spiritus meus, tecum fabuletur Mens mea; lumine ſanctæ viſionis tuæ illuſtretur cor meum, vt te duce, te rectore, ambulem de virtute in virtutem, tandemque videam te* DEVM *Deorum in Sion, nunc quidem per Speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, Amen. Erue, Doctrinæ fili, quæ volo.*

107	Vt cuſtodiat te à muliere alienâ, ab extraneâ, quæ ſermones ſuos lenit.	Verſ.5.	*Vt cuſtodiat te* ☞ *à muliere extraneâ, & ab aliena, quæ verba ſua dulcia facit.*	107

A muliere extraneâ] De quâ verſ.117. Fornicatio cum eâ, ad æternum ducit perniciem: mel enim habet in ore, fel arſenicale (rodens interiora) in corde.

108	Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in ſemitis eius.	Ibidem Verſ.25.	☞ *Ne abſtrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris ſemitis eius.*	108

Ne abſtrahatur, &c.] Mundana ſapientia meretrix eſt, illecebris ſuis carnalibus, vtpote faſtu, arrogantiâ, ſuperbiâ, voluptatibus, honoribus, diuitiis, mentes hominum alliciens; quibus tamen Mens humana non illuminatur, ſed tenebris obſcuratur, corrumpitur, fœdatur. Semitæ etiam ipſius deceptoriæ, non perducentes ad verum finem hominis, ad veram & æternam Sapientiam, ſed ad mortem & confuſionem. Diuina Sapientia virgo eſt, quæ non iungitur, deſponſatur aut copulatur cum impuris animis, ſed DEI Timore imbutis, quos puritate ſuâ illuminat, & ad fontem SAPIENTIÆ, & ad primæuam lucem, Chriſtum Ieſum, perducit, & cum eodem coniungit. Vide infrà verſ.117.

109	☞ Multos enim vulneratos deiecit, & fortiſſimi quiq; interfecti ſunt ab eâ.	Verſ.26.	*Multos enim vulneratos deiecit, & fortiſſimi quique interfecti ſunt ab eâ.*	109

Multos vulneratos deiecit] Multi,qui concubuêre cum meretrice hâc, viri (quidam) ingenii aliâs non admodum praui, veneno eius subtili, tanquam epidemicâ lue, grauiter infecti, vix tandem,in mortis agone,aliquid leuaminis senserunt: multi,fortissimi,hoc est,docti & sapientissimi (à sui similibus) habiti, (cum tamen erant stultissimi)in Sapientiæ tam insipientis caligine, lethaliter fauciati, decumbentes, miserè expirârunt (exempla sunt in promptu innumera),& perieruntin vanitatibus suis, inque tenebrarum abysso sepulti iacentes manent. Alterius igitur exemplo, fili, discito. Nam *felix,quem faciunt aliena pericula cautum.*

110 Viæ inferi domus eius, penetrantes interiora mortis. | Vers. 27. | *Viæ inferni, domus eius, descendentes ad cubicula mortis.* 110

Viæ inferi,&c.] Ducentes eò, vnde venerunt. Sapientiæ Diuinæ viæ rectæ sunt,ad cælestia æternaque perducentes, penetrantes interiora vitæ: at viæ inferni sunt viæ impietatis, ad interiores mortis acerbitates perducentes. Finis Sapientiæ veræ ac Diuinæ, vita est: falsæ ac mundanæ mors. Serpentina enim illa astutia mortem in mundum introduxit: Diuina verò Sapientia (incarnata,filius DEI) vitam mundo dedit.

SAPIENTIA ab impiorũ viâ & scortatione cũ Sophistis liberat & dirigit in viam bonam.

111 Quãdo intrauerit SAPIENTIA cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit: | Prou. 2. Vers. 7. | *Si intrauerit* SAPIENTIA *cor tuum,& SCIENTIA animæ tuæ placuerit.* 111

Si intrauerit] Si nectar SAPIENTIÆ gustauerit cor tuum. *Placuerit*] Ita, vt decernas,ad vsum vitæ,ac consuetudinem tibi adiungere eam, vers. 307. eique ex toto corde dicere, Soror mea es, & PRVDENTIAM vocare amicam tuam, vers. 106. Sponsam eam tibi assumere, vers. 146. & conquiescere cum illâ, vers. 236. O quanta multitudo dulcedinis,diligentibus te,Domine?

112 Cogitantia custodiet te, & intelligẽtia cõseruabit te. | Vers. 11. | *Consilium custodiet te,& Prudentia seruabit te.* 112

Consilium custodiet te] Non humanum,sed Diuinum, quod IEHOVAH misit de altissimis. Ne in deceptionum & errorum lapidem impingat pes mentis tuæ. Et sic corriguntur viæ hominum in terrâ, & discunt salutaria vitæ & actionum consilia.

113 Vt eruat te à viâ malâ, à viro,loquente peruersitates: | Vers. 12. | *Vt eruaris à viâ malâ, & ab homine, qui peruersa loquitur.* 113

A viâ malâ] Hoc est,à dogmate Sapientiæ mundanæ aut secularis: quę Philosophia,vt prorsus destituta luce Veritatis, ita tota sophistica & insipiens,stultitiaq; coram DEO, teste Paulo.1.Cor.1,20. Vnde ad Coloss.2,8.

Videte,

Videte, ne quis vos decipiat per Philoſophiam, & inanem fallaciam, ſecundum tradi tionem hominum, ſecundum elementa mundi, & non ſecundum Chriſtum. Id eſt, per Philoſophiam, quæ caret ſpiraculo DEI, & illuſtratione Diuinâ: innitentem prudentiæ ſuæ phantaſticæ atque mundanæ, non luci veritatis, in Libris SS.æ Scripturæ, Naturæ & Conſcientiæ, Diuinitùs ſcriptæ, traditæ ac manifeſtatæ. *Qui peruerſa loquitur*] In quocunque vis ſcibili. Diabologus ille ſit, aut Jureperuerſus, Cacomedicus, Pſeudophyſicus, Sophiſta, aut quiuis alius, pro rectis falſa ſubſtituens, ſpecie veritatis fucatâ. Adeò in quouis ſtatus genere (ſuper quo conqueritur omnis Iuſtitiam amans) rerum gerẽdarum iſti gubernacula paſſim hodiè tenent, vt inter Sapientes, hoc ſeculo ferè minimè tutum ſit, SAPIENTIÆ Doctrinam purè profiteri. Tantum inualuit malitiæ fumus! Nam, ſi qui ſunt, (Diis geniti) qui VERITATI totos ſe dedicant, inſani, ignari, irreligioſi, interdum hæretici vocantur, odio habentur, etiam periculum capitale in eos conſtituitur, contumeliis afficiuntur, ſæpè lucis huius vſurâ priuantur. Hæc præmia SAPIENTIÆ amatorum, apud mundum immundum: hiſce iniuriosè affecta ipſa SAPIENTIA incarnata caput: ſimilia patienter feramus, membra. Eſt enim ſumma felicitas, propter Optimum, pati à peſſimis. O tempora! ô mores! DEUS, det iſtis funem & finem. Amen, dicat omnis Theo-Sophiæ amator.

114	Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebroſas.	Verſ. 13.	*Qui ☞ derelinquunt ſemitas rectas, & ambulãt per vias tenebroſas.*	114

Qui derelinquunt, &c.] Nimirum, ſemitas SAPIENTIÆ veras: quos propterea SAPIENTIA viciſſim relinquit, & iure optimo tradit (Rom. 1, 28. & ſeqq.) in reprobum ſenſum, vt ambulent per vias tenebroſas, & faciant ea, quæ non cõueniunt; repleti omni iniuſtitiâ, (perpendite hęc, quęſo, qui Eccleſiaſticè, Politicè atq; Scholaſticè, Terram iudicatis, verſ. 65. & ſeqq.) ſcortatione, verſutiâ, auaritiâ, malitiâ, pleni inuidiâ, cæde, contentione, dolo, malis præditi moribus, ſuſurrones, obtrectatores, DEI oſores, contumelioſi, elati, glorioſi, excogitatores malorum, parentibus immorigeri: expertes intelligẽtiæ, pactorum haud quaquam tenaces, alieni à charitatis affectu, neſcii fœderis, immiſericordes. Lapidi Lydio huic affricet vnuſquiſque (cuiuscunque ſit ordinis, ſtatus ac facultatis) Conſcientiam, examinetque acta & facta ſua, qui vult ac gaudet SAPIENTIÆ veræ filius eſſe & nominari. SIGNATVRÆ hæ certò certiùs demonſtrant, tales qui ſunt, nihil firmi, ſolidi aut rectè ſcire, opinari tantùm: dum opinantur, ſunt ſemper diſcentes ac diſputantes, ad veritatis finem nunquam peruenientes. *Nimium enim altercando*; iuxta P. Clodii atque Varronis prouerbium, *veritas amittitur.* c. Joh: Arndts vo. Christenth. Lib. 1. c. 39. pag. 251.

115	Qui lætantur facere malum, exultant in peruerſitatibus mali.	Verſ. 14.	*Qui lætantur, ☞ cùm malefecerint, & exultant ☞ in rebus peſſimis:*	115

Cum male fecerint] Cum falſum pro vero, iniquum pro æquo, nefas pro iure, fraudulentiſſimi ſubdolè ſubſtituerint atque defenderint: apud quos Ius & Iuſtitia, Veritas & Conſcientia, nihil eſt, niſi publica merces vanæque, apud vulgum imperitum & profanum, qui ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimat, gloriæ aucupium. Pereant, qui candidum vertunt in nigrum. *In rebus peſſimis*] Væ autem illis: quia committunt, quod haud facilè remittetur, peccatum contra Conſcientiam.

116 Quorum ☞ viæ peruerſæ ſunt, & infames greſſus eorum.	Verſ. 15.	*Quorum ſemitæ peruerſæ ſunt, & peruerſi ſunt in vijs ſuis.* 116

Viæ peruerſæ] Ah, cur non peruerſæ? Cum laruas ſuperbiæ, ſophiſmatum, mendaciorum, litigioſarum rationum concluſiunculárumve, deceptionum & falſitatum pernitioſiſſimas, ſupercilio alto malitioſe præferant formoſæ veritatis faciei. Ob quod verè infames greſſus eorum.

Scortationem tã fationis ac mentis, quã corporis vitandam.

117 Vt eruaris ☞ à muliere aliena, & ☞ ab extranea, ☞ q̃ mollit ſermones ſuos.	Verſ. 16.	*Vt eruat te inquam à muliere extranea, ab aliena, quæ eloquia ſua emollit,* 117

A muliere aliena] Sapiens hîc non ſimpliciter de ſcortatione agit carnali, verum quoque ſenſuum, rationis ac mentis, quemadmodum verſu apparet 108. Vt enim corrumpunt bonos mores colloquia praua; ſic bonas mentes dogmata falſa. Sapientia mundana, vulpecularis, tumida, ſuperba, litigiosè diſputatoria, ampulloſa, verborum inanium garrulitate ſine mente ſonos blaterans, & dialecticis præſtigiis (diſtinguo, amice Lector, v-ſum verum ab abuſu) per ſophiſmatum ambages, ſeductionum retia tendés, eſt illa illex, blãda & aliena & mulier (Prou. 7.) extranea, ſtulta & clamoſa, quæ mendaciſſimo titulo, pro SAPIENTIA vera, ſe diabolicè venditat ſtultis: cũ, iuxta Paulum, nulla veriorſit ſtultitia apud DEVM, quàm terrena ſapientia; dediſcenda ei, qui verè cupiat ſapere. In Philoſophicis Ludouicum Viues audite Philoſophum (cui, vt artifici in ſua arte credendum) ſenem, doctrina & experientia valentem: Quæ, inquit, in iuuentute elato ſupercilio putabam eſſe theſauros in Philoſophia, iam conuerſus & ſenex, video vix ſtercora eſſe, & tantum remoras vitæ piæ, ſtudiorumque neceſſariorum fuiſſe. Hæc ille. Sanctos etiam Patres, Hieronymum, Ambroſiũ, Auguſtinum, Cyprianum, Hilarium, Baſilium, Cyrillum, Tertullianum, Bernhardum, Prudentium, Iſidorum, multósque alios viros pios & doctos (quorum poſſem, ſi ferrent tempus & locus, prolixum inſtituere catalogum, ſcriptis illorum id abundè teſtantibus) non parum pœnituit inſumptæ operæ, quam locârunt in tractanda Philoſophia ſeculari, ſemper diſputatoria, Ethnica, terrena: omnesque poſt multos in illa exanthlatos labores, in eo tandem conueniunt, iſtam peſtem eſſe veritatis, ſcientiæ ſolidæ, Legisque DEI, & Religionis Chriſti. Fugite ergò, fugite, ô adoleſcentes, meretricem: &, exemplo Imperatoris Maximiliani I.

Ethnicè

Ethnicè aut profanè philoſophantes, audite vt ranas, non vt philomelas. Qui (diabolo non impediente) poteſt capere, capiat & ſe emendet. *Ab extranea*] peregrina, Græca, mendaci, quæ non comprobatur teſtimonio Spiritus ſancti interno. Ratio eſt, quia Sapientia non acquiritur fucatis & phaleratis Rhetoricæ verbis, nec ſyllogiſmorum tortuoſitatibus, quibus Extranea hæc paruulos & incautos in ſui (heu turpem & meretricium!) amorem pellicit: ſed Lumine mentis Diuinitus illuſtratæ (Enthuſiaſticè) cadente ſuper intellectum, & mouente liberam credendi voluntatem: quæ nobiliſſima eſt omnium rerum ſciendarum via. *Quæ mollit ſermones ſuos*] Dialecticè, Rhetoricè. Seneca: *Mellitum venenum, blanda oratio. Qui facilè credit, facile decipitur.* Proinde Cicero rectè dixit: *Vires & nerui ſunt Sapientiæ, non facilè credere.* Et Euripides: *Prudenti diffidentia nihil melius & vtilius hominibus.* Diſcite ergò nunc, ô mortales, tot tantorumque monitis, hanc cauere, non ipſorum in iuuentutis ignorantiæ feruore errãtium imitari errorem potius, quàm ætate deinde plus ſapientium pœnitentiam.

118 Et relinquit ☞ ducem pubertatis ſuæ, & ☞ pacti Dei ſui oblita eſt. | Verſ. 17. | *Quæ deſerit ducem adoleſcentiæ ſuæ, & pacti Dei ſui oblita eſt.* 118

Ducem pubertatis] Hoc eſt, DEVM ipſum: qui per SAPIENTIAM ſuam, in Libro Naturæ magno, Lege (in Micro & Macrocoſmo) Diuinitus tradita, Verboque ſuo ſcripto, ab vſque initio Mundi, à malitia ad Regiam VERITATIS viam, auocauit, inuitauit: hodie inuitat, vocat. *Pacti* DEI *ſui*, &c.] Exemplo Parentis, hoc eſt, diaboli, qui in veritate non permanſit. Iohan. 8, 44. cuius illa filia obœdientiſſima. Omnes qui iungunt & coniungunt ſecum hanc matrimonio, perditè obliuiſcuntur pacti DEI ſui, & generi fiunt diaboli, ſocrumque habent hoſtem DEI, Creaturæ atque Naturæ, totiusque generis humani. Eine ehrliche Geſellſchafft. Vt caueas, monitor tibi ſum, amicus.

119 ☞ Inclinata eſt enim ad mortem domus eius, & ad inferos ſemitæ ipſius. | Verſ. 18. | *Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos ſemitæ eius ducunt.* 119

Inclinata eſt] Ducit ad interitum Corporis, Spiritus & Animæ, in vita hac & in æternum, doctrina illius: at, Lex Sapientis, fons vitæ, vt declines à ruina mortis. Prou. 13, 14.

120 Omnes ingredientes ad eam, non reuertẽtur, nec appræhendunt ſemitas vitæ. | Verſ. 19. | *Omnes ☞ qui ingrediuntur ad eam, nõ reuertentur, nec apprehendent ☞ ſemitas vitæ.* 120

Qui ingrediuntur, &c.] Qui docendo & exercendo tractant eam, delectantur ea, aſſociantur illi, amplectuntur & ſequuntur eam: qui bibunt ex cratere illius, repẽtè ex hominibus, tanquã aliquo Circæ poculo inebriati, incantãtur, trãsformãtur in beluas & ſues immũdas. *Semitas vitæ*] DECEM:

quas vide Figura Amphitheatri huius secunda. Qui vestimentis Regenerationis decem Theosophicè vestitus ambulat in illis, VNITVR DEO: ad vitæ fontem, SAPIENTIÆ Oceanum, feliciter deducunt Magos Cabalistarum ab Oriente (vt est vers. 170.) venientes, prælucente SAPIENTIÆ stella, Micro & Macrocosmicè orta.

Cum bonis ambula.

121 Vt ambules inquam per vitam bonorum, & semitas iustorum custodias. | Vers. 20. | *☞ Vt ambules in via bona: & ☞ calles iustorum custodias.* 121

Vt ambules in via bona] Via bona est via sapientiæ, iustitiæ, sanctificationis, redemptionis, veritatis, vitæ, 1. Cor. 1, 30. Et vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, Psal. 25, 10. Via bona est via humilitatis, mansuetudinis, constantiæ, taciturnitatis, fidei, charitatis, spei, patientiæ. Iohan. 8, 31. dicebat SAPIENTIA incarnata ad eos, qui crediderunt ei, Iudæos, *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Quapropter maneas, suadeo, in SAPIENTIÆ sermone, vt discipulus sis SAPIENTIÆ, præceptricis fidelissimæ, & fallere nesciæ: cognoscas VERITATEM OMNEM, tam in Physicis & hyperphysicis, quàm diuinis ambules, Cabalista, Magus, PhysicoChemicus, in via bona: & veritatis dogmate libereris ab errore & deuiatione. *Calles iustorum*] Sunt exempla virtutum, pietatis, & inprimis imitatio vitæ Christi Saluatoris nostri. Vndè Apostolus 1. Cor. 11, 1. *Imitatores mei estote, sicut ego Christi.* Hac viâ incedendum est in Oratorio & Laboratorio. Imò hæc ipsa via tibi monstratur in hoc Amphitheatro synopticè, & in Prologo per 7 illos gradus, qui ad penetralia Sapientiæ æternæ solius veræ nos perducunt.

122 ☞ Quare seduceris, fili mi, ab aliena, & foueris in sinu alterius? | Prou. 5. Vers. 20. | *Et vt quid delectaberis, fili mi, cum aliena, & amplecteris sinum extraneæ?* 122

Quare seduceris, &c.] Diuina Sapientia, tanquam sponsa amanda complectendaque est. Sapientissimus enim Rex decreuerat sibi eandem desponsare. Et sanè libentissimè Illa coniugium init cum mentibus nostris. Et hoc quoque fine SAPIENTIA DEI Incarnata, per incarnationem, cum genere humano contraxit matrimonium. Vide quâm intimè se tibi coniunxit Sapientia DEI, sibique ex natura humana parauit domicilium, in quo tota plenitudo Deitatis habitaret. Ah cur tu te ingeris in sinum meretricis, (sapientiæ mundanæ immundæ) cum cælestis te virgo iamdudum deperire cœperit, pura, casta, illibata, plena gratiarum, donorum, beneficiorum immortalium. Amore igitur Diuino opus est ad capiendam & desponsandam hanc virginem. Amor mundi meretricem illam ambit & lambit, mundanam & fatuam sapientiam, quæ indulget fœdissimis affectibus.

123 Quando coram oculis JEHOVAH sunt viæ viri, & omnes semitas eius pōderat. | Vers. 21. | *Respicit DOMINVS ☞ vias hominis, & omnes ☞ gressus eius considerat.* 123

Vias hominis, &c.] Cum animus tuus inhiat rebus mundanis, honoribus, voluptatibus, opibus; peruerſæ ſunt viæ tuæ, & deuias à|s VMMO BONO. *Greſſus eius conſiderat*] Studia, conſilia, technæ, inſidiæ, calliditates, ſtulta deſideria tua, ſunt greſſus tui, quos Dominus conſiderat; contuentur Angeli; accuſat & obſeruat conſcientia; numerant diaboli. DEVS qui ſcrutatur omnium corda & renes, & vniuerſas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. abominatur cordis prauitatem, & puniendam tradit, (ni reſipiſcas) creaturis vltricibus, quæ vindictam exercent erga omnes, quos DEVS abominatur. Maxima autem eſt miſeria, imò infernus ipſe, à DEO relinqui.

124	Iniquitates ſuæ capient ipſum impium & funibus peccati ſui tenebitur.	Verſ. 22.	*☞ Iniquitates ſuæ capient impium, ☞ & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.*	124

Iniquitates] Omnis iniquitas ſibiipſi pœnas & plagas infligit: nullum eſt vitium, quod non peculiarem ſuum morbum pariat. Quemadmodum enim ipſa quidem virtus ſibimet pulcherrima merces: ita, omne quidem vitium ſibimet deterrima merces. Omne enim ſemen fructum ſuum proprium profert. Miſericordiæ fructus eſt, miſericordia: benignitatis merces eſt, benignitas: & è conuerſo; immiſericordiæ fructus eſt immiſericordia & crudelitas. *Funibus peccatorum conſtringitur*] Peccatum certè eſt maxima ſeruitus atque captiuitas, impium ita conſtringens, vt nequeat pœnas effugere. Sapientia Diuina, ingenua eſt libertas, quæ animum hominis liberat à ſtultitiæ vinculis, à tenebrarum erroribus, à vitiorum plagis, à deſperationum laqueis.

125	Ipſe morietur, quia non habuit DISCIPLINAM, & in multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.	Verſ. 23.	*Ipſe morietur, eò quod non audiuit eruditionem: & propter multitudinem ſtultitiæ ſuæ ☞ errabit.*	125

Errabit] Animus humanus non illuminatus luce Sapientiæ Diuinæ, plenus eſt erroribus, ita vt ne quidem minimę eius actiones errore careant. Si DEVM aſpicit, errat: Si Naturam, delirat: ſi ſeipſum, fallitur: ſi proximum, decipitur. Summa: nec minimam Cæli ſtellulam, nec herbulam terræ abſque errore poteſt intueri; quia omnes cogitationes eius ſunt errores. Hæc ſanè eſt multitudo ſtultitiæ, quæ nihil aliud niſi mortem & interitum ſecum afferre poteſt. Delapſus enim eſt homo à fonte Lucis, in tenebrarum abyſſum, ex qua eluctari minimè poteſt, niſi Sapientiæ Spiritum diuinitus fuerit adeptus. animus illuminatus

126	Omni (igitur) cuſtodia ſerua ☞ COR tuum, quia ex ipſo vita procedit.	Prou. 4. Verſ. 23.	*Præ omni cuſtodia (ergo) ſerua COR tuum: quia ex ipſo ſunt egreſſus vitæ.*	126 COR.

C o r *tuum*] In Corde S a p i e n t i a ſedem habet: caue igitur, ne ſedem hanc occupet & impleat fatua ſapientia. Serpens enim ille antiquus excæcat mentem, & inſtillat virus ſuum multis inſidiis: libidine cor inquinat, ſuperbia inflat, ira incendit, odio vaſtat, quæ omnia ſunt opera diaboli. Tu vide, vt ab hoc veneno C o r tuum cuſtodias: ſerues autem illud & aperias Cæleſti Sapientiæ, timori D e i, fidei incorruptæ, (quæ purificat cor) charitate infucatæ, ſpei immotæ, patientiæ infractæ, humilitati amabiliſſimæ. C o r tuum officina ſit orationis & precum, inſtrumentum ſanctiſſimorum gemituum, & domicilium pietatis.

OS.	127	Remoue à te peruerſitatem O r i s, & prauitatem labiorum elonga à te.	Verſ.24.	*Remoue à te ☞ O s prauum, & detrahentia labia ſint procul à te.*	127

O s *prauum*] Ad conſtantiam & grauitatem in dictis & factis te aſſuefacito. Angeli enim vigiles tui ſunt Spiritus conſtantes & graues, oſores omnis leuitatis: ſunt Spiritus veraces, & veritatis amantes. Spiritus autem apoſtatæ ſunt mēdaces, deceptores, illuſores, leues, inconſtantes, quando loquuntur mendacia, de proprio loquuntur, & proprium aperiunt theſaurum, quia diabolus calumniator eſt pater mendacii. D e v s eſt verax; Chriſtus veritas; Spiritus ſanctus, ſpiritus veritatis. Sola Sapientia Diuina eſt vera, verior, veriſſima.

OCVLI.	128	O c v l i tui ad rectum aſpiciant, & palpebræ tuæ dirigant viam tuam coram te.	Verſ.25.	*☞ O c v l i tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos.*	128

O c v l i *tui, &c.*] Oculi mentis tuæ intenti ſint ſemper & indeſinenter ad D e i miſericordiam, iuſtitiam, ſapientiam, omnipotentiam, veritatem, benignitatem, & ad imitationem exempli vitæ Chriſti; ita rectè dirigitur vita tua. In Sole, intuere Solem Iuſtitiæ, in ſtellis electos; in floribus, Paradyſum; in homine, miſeriam tuam: in D e o Patre, gratiam infinitam; in Chriſto, fraternitatem amabilem; in Spiritu ſancto, charitatem communicabilem; in Angelis glorificationem; in Macrocoſmo Diuinam prouidentiam; in Microcoſmo, Diuinam Sapientiam.

PEDES, vel Inceſſus.	129	Dirige ſemitam ☞ P e d i b v s tuis, & omnes viæ tuæ ſtabilientur.	Verſ.26.	*Pondera ſemitam P e d v m tuorum, & omnes viæ tuæ dirigantur.*	129

P e d i b v s *tuis*] P e d e s ſignificant officia vocationis legitimæ. Vide primùm habeas legitimam ad res gerendas vocationem: deinde, ne extra vocationem quicquam tentes; infeliciſſimum enim habebis ſucceſſum.

Angeli,

Angeli, Spiritus adminiſtratorii ad certum genus vocationis noſtræ Diuinitus ſunt deſtinati. *In viis enim tuis te cuſtodient*, ait Pſaltes, Pſalm.91,11. Ergò extra vocationis vias te deſerent, & tu ad lapides ruinæ allides pedes tuos.

130	Ne declines ☞ ad dexteram, neque ad ſiniſtram, a-uerte pedem tuum à malo.	Verſ.27.	*Ne declines ad dexteram, neque ad ſiniſtram: remoue pedem tuum à malo.*	130

Ad dexteram, &c.] Ad dexteram inclinant, qui proſperis rebus inſoleſcunt; ad ſiniſtram, qui aduerſis franguntur. Ad dexteram declinant, qui promiſſis; ad ſiniſtram, qui minis à recto deflectunt. Non ſis nimium animoſus, nec nimium deiectus: (*medio tutiſſimus ibis*) nec ſis auarus, nec prodigus: ſed liberalis, ita vt nec profundas tua bona, nec theſaurum tuum tenacitate abſcondas: vtrumque enim malum eſt, à quo remoue pedem tuum. Diabolus enim & mundus caſſes, & retia tam ad dextram, quàm ad ſiniſtram expandunt, vt ſi non laqueo luxuriæ poteris capi, capiaris funibus & vinculis auaritiæ, quibus cor hominis demergitur in perditionem.

131	Si ſapiens fueris, ſapiens eris tibi: ſi verò illuſor, ſolus lues pœnas.	Prou. 9. Verſ. 12.	☞ *Si enim ſapiens fueris, tibimetipſi eris: ſi autem illuſor, ſolus portabis malum.*	131

Si ſapiens fueris, &c.] Satius igitur eſt obtemperare SAPIENTIÆ veræ, & ſuo ſapere commodo, quàm illuſoribus, & ſuo delirare detrimento. Fruſtra ſapit, qui ſibi non ſapit. Impietas ſeipſam vlciſcitur.

SVMMA:

132	Nam qui SAPIENTIAM DISCIPLINAMQVE pro nihilo ducit, miſer eſt, ſpesque talium vana: & labores infructuoſi, atque opera eorum inutilia.	Sap. 3. Verſ. 11.	☞ *SAPIENTIAM & DISCIPLINAM qui abiicit, infelix eſt,* ☞ *& vacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, & inutilia opera illorum.*	132

SAPIENTIAM & DISCIP.] Tu, qui excutis, reſpuis, pedibus conculcas ac deſeris SAPIENTIAM & DOMINI TIMOREM, quî felix eſſe poteris. *Vacua eſt ſpes illorum*] Sunt ſemper quærentes, in omni myſterio, ſcibili ſecreto; ad Veritatis finem nunquã peruenientes: miſerrimeque euaneſcentes in vanitatibus cogitationum, opinionũ atq; laborũ ſuorum:

& quia SAPIENTIAM veram, eiusque initium, Timorem DOMINI abiiciunt, Theosophicè Orare non possunt, nec sapienter & cum fructu Laborare. Cumque contra DOMINVM non valeat Consilium, etiamsi omnes mundi huius immundi sapientes insipientes manus conferrēt, oritur Babel, id est, confusio, in sensibus, ratione & mentibus eorum, danturque in reprobum sensum, vt (quid pro quo sumentes aut operantes) cadant de errore in errorem. Notate hoc, vos, qui quæritis Lapidem Philm. quique affectatis Cabalisticè, Magicè, Chemicè, Theosophicè, &c. intelligere, scire possidere & præstare ea, quæ quarta huius Amphitheatri figura sapienter sunt annotata: Vosmetipsos, inquam, prius Theosophicè sic tractare discitote, vt (DEO miserente, dante & operante) enodemini; è peccatorum sordibus extrahamini, superfluitatibusq. impuritatum liberemini, soluamini, separemini, depuremini, coniungamini, (ô abyssum mysterii DEI! non est in hoc vnionis Diuinæ puncto, volentis, per se aut currentis, sed miserentis DEI. *Ensoph! Ensoph!*) ad plusquam perfectionis gradum (Diuino Diuini ignis artificio) sublimemini, hoc est, exaltemini, & cum DEO ipso in Spiritu & Veritate mentaliter fermentemini; priùsquam, dico, Lapidem Philm. & cæteros SAPIENTIÆ thesauros, è SAPIENTIÆ Minera, quæ vera MAGNESIA est Catholica Theosophorum, effodere aggredimini: aliâs (credite veridico) Æthyopem & laterem lauabitis. Bona & Dona DEI sunt, fuerunt, eruntque semper hæc, de quibus agit Amphitheatrum hoc nostrum, à solo DEO pendentia: qui, cui vult, largitur aut subtrahit, sublimis, gloriosus, omni Iustitia ac Bonitate repletus. Nota: HOMO, Later dealbandus, & Corpus, quod stat; DEVS, Anima quæ viuificat: SPIRITVS sanctus, vinculum; cuius virtute fit VNIO; qui tingit & dat ingressum ad Regnum perpetuum. O harmoniam mirandam Macro & MicroCosmi Regeneratoriam! Non nisi regenerationis studiosus, & quidem singulari DEI ductu, Regenerationes intelliget hasce: Cæteris sunt sylux Bohemicæ, erraticæ ac tenebrosæ.

Figura tertij gradus hic inseratur.

III.

GRADVS PROLOGETICVS TERTIVS EXPOSITVS.

133 QVID SIT SAPIENTIA, & quomodo orta fuerit, referam, nec celabo vos Mysteria: sed à prima origine inuestigabo cognitionem eius, atque in apertum proferam, neque Veritatem præteribo.

Sap. 6. Vers. 24.

QVID EST SAPIENTIA, & quemadmodum ☞ *facta sit, referam, & non abscondam à vobis* ☞ *Sacramenta* DEI, *sed* ☞ *ab initio natiuitatis inuestigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non præteribo veritatem.* 133

Facta sit] Hoc est, extiterit: quomodo genita sit æterna ab æterno, ex vtero (Psal. 110, 3.) Diuinitatis imperscrutabili atque æterno. ***Sacramenta*** DEI] Hoc est, mysteria DEI. Non modò illud, quod gratiæ signum practicum est, quæ est præcipua Sacramenti significatio: sed omne illud, quod cognitu necessarium, pulchrum & vtile est, de DEO, NATVRA & HOMINE, *Sacramentum* dicitur. Est enim vera SAPIENTIA TERTRIVNA, complectens Theologiam, Medicinam, Astronomiam: seu, vt cap. 7. & 8. Sap. traditur; Diuinorum mysteriorum cognitionem; politicæ administrationis & gubernationis prudentiam; totiusque Naturæ rerum ordinem, causas, affectus, cælestium virtutes, & terrestrium vires: ex quibus mirificè emicat Creatoris Omnipotentia, Sapientia, Misericordia, Veritas, Iustitia & Iudicium.

134 ☞ Est (etenim) in SAPIENTIA Spiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnicus, Multiplex, ☞ Subtilis, Disertus, Mo-

Sap. 7. Vers. 22.

Est enim SPIRITVS *in* EA *Intelligens; Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis,* ☞ *Illustris, Impollutus, Perspi-* 134

SPIRITVS SAPIENTIÆ.

bilis, & Incoinquinatus, Certus, Suauis, amans Bonum, Acutus, qui nihil vetat Benefacere,

cuus, Innoxius, Boni ftudiofus, Acutus, & Expeditus, Beneficus,

Eft in SAPIENTIA *Spiritus*, &c.] Eft & dicitur πνεῦμα μονογενὲς καὶ πολυμερὲς, Vnigenus fiue Vnigenitus, & Multiplex, quod ab illa fimplici Vnicaque DEI Natura ortus & profectus, fe per has Mundi partes innumeras, quafi per ramos diffundat. Multiplicitas huic Spiritui DEI etiam tribuitur ob varietatem virtutum ac virium Rebus infufarum, in quibus verfatur. Vide verf. 223. & figura Amphitheatri huius 3. Quæft. 4. & 6. *Grata* DEO, rectè inquit Auguftinus, *in pluribus vnitas*: & (addo ego) *in vnitate pluralitas*. *Subtilis*] Tenuis, nulla mole craffitieque corporea grauatus, fed leuis atque expeditus: & propterea, εὐκίνητος, id eft, Mobilis, in quo fumma eft celeritas. *Illuftris*] Splendidus ac lucidus. verff. 137. 138. *Incoinquinatus*] Incontaminatus, hoc eft, purus, omni labe maculaque vacuus. Nam cum Natura fit lucidus & fplendidus, fplendorem habet purum: ficut Ioh. Epift. 1. cap. 1, 5. DEVS lux eft, in eo nullæ funt tenebræ. *Expeditus*] Prohiberi nefcius; aut, qui non poffit prohiberi: nam vi fua peruadit omnia, impedimentaque perrumpit.

135 Humanus, Stabilis, Certus, Securus, omnia perfpiciens, atque per omnes Spiritus intelligentes, puros fubtiliffimosque permeans.

Verf. 23.

Humanus, Benignus, Stabilis, & Certus, Securus, & omnem habens virtutem, omnia perfpiciens, & qui capiat omnes Spiritus, Intelligibilis, Mundus, Subtilis. 135

Certus, Securus] Tutus, follicitudine vacuus; quietus & tranquillus. *Omnem habens virtutem*] Qui omnia poteft, fiue omnipotentia præditus. Eft enim Spiritus DEI Omnipotentis. Qui, nifi DEI effet, Omnipotens effe non poffet.

136 & Nullus enim eft motus, quem agilitate fua non fuperet SAPIENTIA, quæ propter fuam puritatem per omnia pertinet ac permeat.

Verf. 24.

Omnibus enim mobilibus mobilior eft SAPIENTIA: *attingit autem vbique propter fuam munditiam.* 136

Nullus eft motus, &c.] Omni motu mobilior SAPIENTIA, id eft, celeritate motus fui omnem motum vincit, vaditque per OMNIA, propter fuam puritatem & fubtilitatem. Hîc, fili, meditare, quid fibi voluerint Sapientes, de MOTV PERPETVO Philofophantes. Hic MOTVS (loquar cum Hermete, ex tabula, à VIRIDITATIS Benedictæ fœcunditate, quæ VENVS Philofophorum, ob cuius tractationem confcriptio illius inftituta, fic appellata *Smaragdina*) eft totius fortitudinis fortitudo fortis:

Quia

Quia vincit omnem rem subtilem, & omnem rem solidam penetrabit. O-MNIA animat, viuificat, sapienter mouet, potenter conseruat. NATV-RAM (quam veteres omnes & orthodoxi Patres verissimè & pientissimè affirmarunt θεοῦ φωνήν, hoc est, *vocem* DEI) si Theosophicè noueris, & in abstracto, & in concreto, vniuersaliter & particulariter; nosti (crede veri-dico) MOTVM PERPETVVM Sapientum. Ad versum te relego 154, & 178. Tertiáque Amphitheatri huius figuram Lapidis Philm. definitio-nem ac expositionem. Ibi studere memento: DEVM orans, vt Theoso-phicè coöperans, veritatem tibi inspiret atque ostendat. Multos noui in Aulis Dominantium, Motum perpetuum ligneum, Chalybeumvè, &c. mechanicè (ah frustrà) quærentes: si SS.m SCRIPTVRAM, NATV-RAM, & SEMETIPSOS indagassent Theosophicè, Physicè, Physico-Medicè, &c. vt est 2. & 3. Amphitheatri huius figuris; reuera inuenissent MOTVM non solùm perpetuum, verùm quoque Æternum, Diuinum & Naturalem, in Mundo vtroque Sapientum. Hunc CATHOLICON, so-lum verum, vanus non percipit vulgus, spiritu seductionis impeditus. Cæ-cus cæcum ducit, quapropter vani labores eorum. Motum mouendum ex-hibent Sophistæ, non mouentem.

137 ☞ VAPOR.n. est ☞ Virtutis DEI, & ☞ EMANATIO quædam est ☞ Claritatis Omnipotentis syncera: & ideò nihil inquinatū in eā incurrit.

Verf. 25. *Est enim Vapor virtutis* DEI, *& defluxus gloriæ Omnipotētis syncerus: quapropter nihil polluti in eum cadit.* 137

SAPIENTIA quid.

Vapor] Spiritus: *Ruach*, vt vocant Hebræi. *Virtutis* DEI.] Essentia Diuinus: OMNIA IN OMNIBVS. Verf. 303. Ensoph! Ensoph! profunda! profun-da! Obmutesco. Hoc non reticebo: Cùm SAPIENTIA hac incarnata typicè confer Lapidem Philm. quis, qualis & quantus sit ille: & contra: re-periès harmoniā mirabili hac Seruatoris Mundi maioris cum Saluatore Mundi minoris mysterium (VAPORIS VIRTVTIS DEI EMANAN-TIS IN VNIVERSVM) mirandum: de quo præstat silere, quàm mun-do immundo margaritas proiicere pedibus conculcandas. κατ' ἐξοχὴν V-TERQVE sic nominatur. Nam, vt scimus aliâs ex Paulo ad Coloss. 1, 20. DEVM per FILIVM (θεάνθρωπον) reconciliare cuncta, & pacificare per sanguinem crucis eius (est enim Crux Sancta Christus ipse crucifixus, fi-gura Amphitheatri huius prima, CRVCIFORMITER vincens diaboli regnum, in quo veterum Magorum charactere & nos Theo-Sophicè vin-cemus) quę sunt in terris, & quę in Cælis: Et ad Ephes. 1, 10. *Instaurare omnia, quæ in Cælis sunt, & quæ in terris*; hoc est, non solum Angelos, Solem, Lunam, Stellas, aërem; sed & terrestres bestias, arbores, herbas, Terram ipsam, Ma-re, fluuios, fontes, & quæ in aquis viuunt: Maledicta enim terra propter ho-minem, Genes. 3, 17. Quamobrem etiam ingemiscit CREATVRA pro liberatione, simulque nobiscum parturit in hoc tempus, &c. Roman. 8, 22. clamans voce sua: *Libera nos à malo:* (Sanguis Christi, reuera, haud sine my-sterio profusus in terram) ita Experientia constat; FILIVM MVNDI MAIORIS CATHOLICON (θεόκοσμον) etiam mirificè extendere C.p.59.

vires, & operari in genus humanum. Vtinam Theologi nonnulli, hodierno die parum Christianè disputantes, in hoc (vetustiores imitantes Patriarchas, Cabalistas, Magos aut Sapientes) operam quoque collocarent suam, vt discerent legere, videre, tangere, cognoscere MASCHIAM typo reali in Libro Naturæ Catholico; veracius certè (lumine sic simul ducti Naturæ, SPIRITVS SAPIENTIÆ manu) quàm verbosa disputatione cognoscerent & deprehenderent Doctrinam de DEO, Christi persona, officio, omnibusq; Christianæ Religionis articulis. Liber enim Naturæ explicat librum SSæ Scripturæ: Et contra. Discite ergò nosse SAL SAPIENTIÆ ANTIQVISSIMVM, VITRIOLVM NATVRÆ CATHOLICON, quod Catholicè reperitur in sola SAPIENTIÆ MINERA: & OMNIA in OMNIBVS Theo-Sophicè noueritis. Et, quamuis Secundum Seculum nihil ignominius ferè, despectius, inhonoratius Minera hac; tamen, quam mundus iniquè contemnit, hanc dignè glorificat Theo-Sophus. Vide verss. 157. 162. 187. & Amphitheatrum hoc passim totum. Largire mihi, ô IEHOVAH, intus ne paueam, foris ne formidem Theo Sophistarum fulmen, Amen. Scis, quod sitiam veritatem. *Emanatio*] Emanationes DEI Cabalistæ ex Sacris fontibus numerant DECEM, quas appellant SEPHIRVTH, siue, (vt Hebræorum multi hodie pronunciant) SPHIRVS, hoc est, Numerationes aut Emanationes, inter quas SAPIENTIAM loco numerant secundo. De quibus partem consule Amphitheatri huius primam, & passim Cabalistarum scripta. vide vers. 174. Ex DEO Emanans certè Diuinum; SAPIENTIA, DEI EMANATIO est; quare Diuina, æterna. Emanationes DEI, scintillæ & radii Diuinitatis. Obseruandæ phrases: Ego ex DEO processi, Iohan. 8. 42. Misisti me, Exiui à patre, Iohan. 17. 8. Ex hoc Emanationis loco firmatur definitio Philosophiæ veræ, vers. 167. *Claritatis Omnipotentis*, &c.) Hinc SAPIENTIA incarnata Iohan. 17. 4. *Pater, ego te clarificaui super terram; opus consummaui, quod dedisti mihi, vt faciam: & nunc clarifica me tu pater, apud temetipsum, claritate, quam habui, priusquam Mundus esset, apud te.* Et paulò post: *Quia à te exiui*, hoc est, emanaui. Vide cap. 17. libr. 2. Capnionis de verbo Mirifico. *Nihil inquinatum*] Antecedentia cum consequentibus, Prologum cum Amphitheatri figuris huius, & contra, Sapienter (vt sapias) conferre discito: ex hoc fundamento quoq; intelliges, cur LAPIS Phil. Catholicus Physico Chemicus diabolicis resistat potestatibus; aliaq; non minus præstantia mirificè operetur innumera. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

138 Etenim lucis æternæ splẽdor est atque Speculum Virtutis DEI, nulla macula aspersum, eiusque imago BONITATIS.	Vers. 26.	☞ *Candor siquidem est* LVCIS *æternæ, &* ☞ *Speculum sine macula* DEI *MAIESTATIS, &* ☞ *imago* BONITATIS *illius.* 138

Candor lucis æternæ] LVX diuina, æterna, ab æterno (certè) non fuit sine candore: erit igitur SAPIENTIA (de qua agitur hîc) æterna. Hæc illa lux in tenebris lucens, quam tenebræ non comprehenderunt, Iohan. 1, 5.

Speculum ſine macula,&c.] Super hoc SPECVLO eiusque typo reali in Macro & MicroCoſmo, tam particulari, quàm vniuerſali, SECRETISSIMO, Harpocraticè meditare. Vide verſ.222. Fari (quamuis vellem) non omnia licet, propter Mundum immundum. Maneat igitur Myſterium hoc alta mente repoſtum. Quid fuerint VRIM & THVMMIM, Exod. 28,30. ChriſtianoCabalicè, DiuinoMagicè, & PhyſicoChemicè percontare: DEVS Cæli, qui reuelat myſteria, Dan.2, 28. dare poteſt, cui vult. *Imago bonitatis illius*] Hac imagine Theoſophicè vtitur ChriſtianoCabaliſta: abſint imagines cacomagorum, Hebr.1,1.& ſeqq. Multifariam multisque modis olim DEVS loquens patribus in Prophetis: nouiſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in FILIO, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſeculum. Qui, cũ ſit ſplendor gloriæ & figura (χαρακτὴρ) *ſubſtantiæ* (ὑποστάσεως, *ſubſiſtentiæ*) eius, PORTANSQVE OMNIA VERBO VIRTVTIS SVÆ, (verſ.154) purgationem peccatorum faciens, ſedens ad dexteram maieſtatis eius, in excelſis: tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditauit. Qui eſt IMAGO DEI, 2.Corinth.4, 4.

139 Eſt (quoque) SAPIENTIA (hæc) ☞ ſpecioſior SOLE, & ſuper omnem diſpoſitionẽ ſtellarum, ☞ Luci comparata inuenitur prior.	Ibidem Verſ.29.	*Eſt* (*etiam*) *IPSA ſpecioſior SOLE, ſupraque omnem aſtrorum ſitũ collocata, & luci comparata prior inuenitur.* 139

Specioſior SOLE.] Cur non? Eſt enim SOL Iuſtitiæ, Malach.4,2. æternus, ſuper Omnia lucens, & nos viſitans Oriens ex alto, Luc.1,78. Vnde Salomon in *Schir haſchirim*, hoc eſt, Cantico Canticorum, cap.6,9. Quæ eſt illa, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata? *Luci comparata*, &c.] De LVCE vide verſ.261.

140 Hanc enim nox excipit, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.	Verſ.30.	*Illi enim ſuccedit nox, SAPIENTIAM autem* ☞ *non vincit malitia.* 140

Illi,&c.] SOLI, Lumini, in Firmamento, maiori quod præeſt diei. Geneſ.1,16. *Non vincit malitia*] FVIT enim, EST & ERIT SAPIENTIA hæc PETRA veritatis ſolida, fixa & firma, contra quam non præualuerunt nec præualebunt vnquam portæ inferni: flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ, Iohan.7,38. Cuius typus realis Lapis Philm. in libro Naturæ magno. Felix cui indicans, & indicatum ritè cognita. IHSVH CHRISTI Perſona, Paſſio & Reſurrectio: LAPIDIS PHIL. Materia, Præparatio & in corpore glorificato pluſquamperfectio: Tuique ad imaginem & ſimilitudinem DEI formati, ſecundum Corpus, Spiritum & Animam Regeneratio: Plurima, harmoniâ Catholica, tibi manifeſtabunt ſecreta. Harmoniam librorum SS.æ Scripturæ atque Naturæ obſerua: Librum vnum ex alio Sapienter legere ac intelligere diſce: Biblia, in Natura

& Temetipſo: Naturam, in Bibliis, ac Temeipſo: Te,in Bibliis atque Natura: & tunc Sapiens eris. IEHOVAM & quem miſit IHSVM CHRISTVM reperies, & in SS^a Scriptura atque Natura; vniuerſaliter, in Lapide Philm. Particulariter,in toto Vniuerſo creato, per ſingulas creaturas; in Temetipſo, modo vtroque. NATVRAM, catholicè ex & in VERBO ſcripto,necnon incarnato;ex & in ſemetipſa,in Lapide Phil.atque Teipſo; Particulariter in SS.^æ Scripturæ ac Mundi partibus vtriuſque TEIPSVM ex & in Teipſo; Naturâ ac Creaturâ; & DEO, in CHRISTO VERBOque ſcripto; Vniuerſaliter & Particulariter, vt antea: Theoſophicè, Phyſicè, PhyſicoMedicè, PhyſicoChemicè, PhyſicoMagicè, HyperphyſicoMagicè, Cabalicè,iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius: Influentiâ, Lumine & Motu Diuino. Hoc, OMNIA IN OMNIBVS & IN OMNIA Catholicè, typicè. Hîc SAPIENTIA.

Perſeuerat in laudibus Sapientiæ.

141 ☞ Attingit ergò à fine vſque ad finem fortiter, & ☞ diſponit omnia ſuauiter.	Sap. 8. Verſ. 1.	*Pertingit autem ab extremo ad extremum fortiter, atque omnia vtiliter moderatur.* 141

Attingit à fine, &c.] Spiritus ille SAPIENTIÆ, quo Mundi totius machina regitur, omnia quæ Cælum concludit, occupat, penetrat, replet. Atque licet is vnicus ſit & ſimplex, tamen innumerabilibus, incomprehenſibilibus, ineffabilibus proprietatibus, donis, ideis, ſcientiis, virtutibus, ſeminariis rerum rationibus, ſpiritualibus & viuidis viribus præditus eſt, tam mirificè diſtinctis, vt varietatem eius Mens humana admirari & aſſequi ſatis nequeat. Hi Spiritus ſunt authores & origines generationum & corruptionum, ſpecificarum virtutum, omnium rerum, & ab his dependet totius Naturæ cognitio. Atque ita eſt & poteſt hic Spiritus SAPIENTIÆ, OMNIA in Omnibus ac in OMNIA. *Diſponit omnia*] Quia MOTVS perpetuus catholicus. Dico pauca, at (certè) plura meditationi Sapientis lubens relinquo. Ora, vt IEHOVAH tibi à conſiliis, & tunc demum intelliges. SAPIENTIÆ filium, id eſt, attentum, ſtimulo radii Solis Diuinæ illuſtrationis impulſum, humilem animo atque manſuetum volo, non ſciolum præcocem aut arrogantem, hoc eſt, ſophiſtam.

142 Pręclara eſt, & quę nunquam marceſcit SAPIENTIA.	Sap. 6. Verſ. 13.	☞ *Clara* (*etiam*) *eſt*, *&* *quæ* ☞ *nunquam marceſcit* SAPIENTIA. 142

Clara eſt] Reuera admodum clara: eſt enim Emanatio claritatis Omnipotentis DEI ſincera, & candor lucis æternæ, illuminans Mundum Intelligibilem, Maiorem & Minorem: Et SOL ſuper OMNIA lucens. Vide verſſ. 78. 137. *Nunquam marceſcit* SAP.] Ratio eſt: quia æterna. Solum Æternum, ſub corruptionem non cadit in æternum. Nota: Quod nunquam marceſcit, æternum eſt: SAPIENTIA eſt talis, ergò Æterna: &, per conſequens, DEVS. Verſ. 156.

Nobilita-

143 Nobilitatem Eius hoc illuftrat, quòd vnà cum DEO viuit, DOMINVSq; omnium illam dilexit.

Sap. 8. Verf. 3.

☞ Generófitatem illius glorificat, contubernium habens DEI, fed & ☞ omnium DOMINVS dilexit illam. 143

Generofitatem illius glorificat, &c.] Generofitatem illius magnificè illuftrat, habens Æterna cum DEO Æterno conuictum æternum. Diuinitus ortum, cur non familiariter viueret cum DEO? Et confequentur (fuo modo) quoq; ii, quibus familiaritas intercedit cum illa? Afcendo, inquit hæc incarnata, ad Patrem meum, & Patrem veftrum, DEVM meum, & DEVM veftrum, Ioh. 20, 17. Vt vbi fum ego, & vos fitis. Ibid. 14, 3. Hinc eft, quod Amici fiant DEI, conftituanturque Prophetæ, quibus DEVS (vt amicus amico) mediatè vel immediatè reuelat arcana fua, infpirat atque communicat Bona & Dona SAPIENTIÆ thefaurorum inexhauftorum innumera. Tu igitur, ad imaginem & fimilitudinem DEI homo factus, imitare Creatorem, SAPIENTIAM eius quoque dilige vt (Theofophicè fic reformatus) in puncto hoc conformis viuas Archetypo, in vitam æternam. *Omnium* DOMINVS *dilexit illam*] Sic SAPIENTIA incarnata, Iohan. 17, 24. *Pater dilexifti me, ante conftitutionem Mundi*; & ibidem verf. 26. *vt dilectio, quâ dilexifti me, in ipfis fit, & ego in eis.*

144 (Hæc) ☞ Præoccupat, qui fe concupifcunt, vt illis fe prior oftendat.

Anteuertens fui ftudiofis fe offert cognofcendam. 144

SAPIENTIA fe offert quærentibus fe.

Præoccupat, &c.] Anticipat cupidos fui, vt prænofcatur; vt prius fe illis cognofcendam exhibeat & vltrò offerat: adeò in delitiis habet effe cum filiis hominum, quemadmodum eft verff. 145. 157. Eft enim φθάνειν (quâ voce hîc vtitur Sapiens) occupare partes priores in re aliqua, vt in mutuo amore & beneficiis, ita in ftudio SAPIENTIÆ cognofcendæ offert fe priorem SAPIENTIA illis: Quibufnam? Illis qui concupifcunt eam: qui diligunt eam, verf. 18. Qui optant, qui inuocant, verff. 142. & 223.

145 Quia fe dignos Ipfa quærit circumeundo, atq; in viis beneuolè fe illis oftendit, ☞ in omnique cogitatione eis occurrit.

Verf. 17.

Quoniam ☞ *dignos fe*, ☞ *Ipfa circuit quærens*; & ☞ *in viis oftendit fe illis hilariter*, & *in omni prouidentia occurret illis.* 145

Dignos fe, &c.] Qui verè, hoc eft, ex toto corde (verf. 251.) tota anima, tota mente, totis viribus, Biblicè, Macro & Microcofmicè amant, quærunt, audiunt, vident, obferuant eam; inque LEGE DEI die nocteq; Theofophicè meditantur: plerunque etiam (nam deridetur Iufti fimplicitas, Iob. 12, 4.) cum irrifione coram mundo immundo. Væ autem mundo, SAPIentiam veram malitiosè fpernenti; fpernetur viciffim ab Ea, vt quidem cum damno fuo æterno. verf. 198. *Qui perfeuerabit vfque ad finem, coronabitur.* Affidua enim meditatione exercetur, ftabilitur & fixa redditur

Mens noſtra in ſuperis: non eſt (crede mihi) labor diei vnius. A malis ad Bona; à corporalibus ad Spiritualia; à ſenſibilibus ad Mētalia; à terrenis ad Diuina nos pedetentim migrare oportet, ſi Bonorum, ſi Spiritualium, ſi Diuinorum velimus eſſe capaces. Sunt gradus aſcenſionum. Vide verſ.218. *Ipſa circuit*, &c.] Hoc eſt, Circumquaq; quærit, vbiuis terrarum, omni tempore & loco, num reperiatur cui verè cordi ſit SAPIENTIA vera, vt ſuam 98
ſolicitudinem & beneuolentiam erga ſui amatores fideles dilectos, reipſa; hoc eſt, communicando ei theſauros ſuos infinitos, ſignificet atq; declaret. Vide verſ.142.144.160. Situ quæſieris SAPIENTIAM, quæreris & magneticè attrahêris viciſſim ab ea: inuenies & inueniêris. **Wie man ſich gegen ſie erzeigt vnd verhelt/alſo ſie auch hinwiderumb.** *In viis.*] Quæ ſunt iſtæ viæ? Non aliæ, quàm Libri SS.æ Scripturæ, Naturæ & Mentis noſtræ pœnitentia Chriſtianè purgatæ, (verſu 61.) In hiſce, inquā, SAPIENTIÆ viis Sapienter ambulantibus nobis, ſi Theo-Sophicè Oramus, ſi Sapienter Laboramus, mirabiliter mirificeq; oſtendit ſe SAPIENTIA DIVINA. Vide verſ.48. *In omni cogitatione*, &c.] Ipſorum opinione, ſententia ac mente concepta, comprehenſa atq; informata benignè. Eſt enim φαντάζεσθαι (quæ vox hoc loco legitur) *imaginari*, & *cogitatione ac mente aliquid informare.* Ita SAPIENTIA dicit ſe in eorum mentibus ac cogitationibus ſit verſari, vt ſe amicè illis oſtendat atq; communicet. Videt DEVM homo, cui apparet DEVS; cui videndum ſe exhibet; cui SAPIENTIA DEI ſeſe repræſentat: quod non vulgariter fieri ſolet in SS.ª Scriptura, Natura & Mentis ſpeculo Theoſophicè lotæ atque mundatæ. verſ.336. Ingens eſt, & ſatis æſtimari nequit Numen, quod in homine viget; qui ratione præſtans, ita (DEI voluntate ac iuſſu) dominatur Creaturis, vt non tantum præſentibus indigens vtatur, ſed etiam remotiora & arcana peruagans, Genio & ingenio (DEI ductu) vtatur atque fruatur. Et quidem miratu dignum eſt, quid non experta & erudiens ætas prodat! imò, quid non illa Ratio & ὁ λόγος, in hoc mortali vermiculo condat! cui dedit omnem æternitatem totiusque machinæ mundanæ latum, altum & profundum cognoſcere: vt creatis cognitis Creatorem obſeruet, hoc faſtigium Metaphyſicum vigens principium rationalis mentis, audiat & intelligat. Hoc ſui totum ratione capiat; mente colat, & ſenſibili vigore idipſum ſpiret: huic ſit, quicquid eſt. Et demum, ſagaci relicta humana Philoſophia, ſtudeat patrizare. Cuncta enim quæ fecerat, erant valde bona. Det DEVS, dicat omnis SAPIENTIAM amans, Amen.

146 Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæſiui, ac ſponſam mihi ſtudui adiungere, amoreque pulchritudinis eius captus ſum.	Sap.8. Verſ.2.	☞ *Hanc* (SAPIENTIAM) *amaui*, & *exquiſiui Eam, à iuuentute mea*, ☞ & *quæſiui* ☞ *Sponſam mihi Eam aſſumere*, & ☞ *amator factus ſum formæ illius.* 146

Hanc amaui] Cur non? Cum DOMINVS IPSE (vt ſequitur) amet eam. Hanc, ſuadeo, & tu, mi frater, ama: non Nigromantiam vel Cacomagiam,

aut So-

aut Sophiſticam, (verſ. 118.) diaboli filiam genuinam; amo SAPIENTIAM (iuſſu Sapientis, verſ. 106. inuitationeque SAPIENTIÆ ipſius) & ego: vtque IPSA me viciſſim amet, egoque nunquam deficiam ab Amore eius, benignè largire, ô IEHOVAH, mihi, Amen. O Artem Amoris Diuini mirabilem, mundo incognitam immundo! Felix, qui poculum guſtat amatorium SAPIENTIÆ, feliciſſimus, eò qui inebriatur. *Et quæſiui eam,* &c.] Manè; Æſtate: à prima ætatula; ab adoleſcentia mea, in qua amor SAPIENTIÆ & ſtudii eius in animo meo exarſit. Sed quomodo? Theoſophicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Conſilium ſequere Theoſophiæ amatoris fidele: In ieiunio piè orando; meditando; ſoliloquia exercendo; *audi, vide, obſerua:* Sapienterque ad Laborando, SAPIENTIÆ fidito promiſſis. Neſcit fidentem deſeruiſſe DEVS. Et, qui ſic inquirunt DOMINVM, animaduertunt (intelligunt) OMNIA. Prou. 28, 5. Vide verſſ. 9. 96. & 170. *Sponſam mihi aſſum.*] Vt ſponſo cum ſponſa coniunctio intercedit arctiſſime ſumma, ita (opto) & mihi vt ſit in ſempiternũ (det DEVS) cũ Sapientia æterna; quæ columbula mea, pulchra mea, formoſa mea. Incipe, obſecro, tu myſtica concubina Abyſag Sunamites cubare in ſinu meo: tu ſancto feruore calefacias mentem meam, tuis amplexibus frigentia membra confove, Animula! Corculum! *Amator factus ſum formæ illius*] Amaui formã eius, quia tota pulchra eſt Amica mea, verſ. 320. Quæ (vt rectè de SAPIENTIA ſcripſit Cicero Ethnicus ex Platone Diuinitus illuminato) ſi oculis cerneretur carnalibus, mirabiles omnibus excitaret amores. Solomoni (oculis Mentis qui eam aſpexit, ſicuti & Nos Theoſophiæ amatores decet, quales ac quantas excitauerit, ex præſentibus ſufficienter patet. Omniũ rerum formas SAPIENTIA Diuina complectitur, pulchritudine certantes. Quis enim quæſo pulchritudinem DEI Patris cogitare ſatis poteſt? Quis ſpecioſum illum formâ præ filiis hominum ſatis demirari? Quis Spiritus ſancti lætam flammulam, omnia viuificantem ſatis amare poterit? Pulchritudo Sapientiæ in Angelis ſplendor eſt, in Aſtris fulgor, in Cælis candor, in Aëre lux, in Terra viriditas, in Aqua limpiditas, in Floribus color, in Animalibus proportio, in Homine decor & figura, in Anima ratio, in Fidelibus fides. Quis ergò ſibi hanc non eligeret ſponſam, niſi ſtultiſſimus omnium? quis non caperetur huius pulchritudine? Quocumque te vertis, faciem tibi ſuam oſtendit, ſiue cæleſtia, ſiue terreſtria contemplére. At verò internam rerum pulchritudinem & formam intueri: hoc demum Sapientiæ cubiculum eſt, hoc Sponſæ huius oſculum eſt intimum. Aperi igitur mihi ſoror mea, ſpecioſa mea, oſtende mihi faciem tuam genuinam, non externam duntaxat formam & pulchritudinem rerum, ſed internam & intimam; nec enim amas me, niſi cor tuum mihi aperias.

147 Eam ſine fraude percepi, ſine inuidia communico, diuitiasq; eius non abſcondo.

Sap. 7. Verſ. 13.

Hanc & ſine fictione didici, & & ſine inuidia communico; & honeſtatem illius non abſcondo. 147 2. Reg 13.

Sine fictione didici] Sine fruſtratione; aut non malè: non enim fuit fruſtratus Sapiẽs ſuâ opinione, quã de SAPIENTIA habuit, quia Doctrinam

eius veram, vtilem fructuoſamque eſt expertus. *Sine inuidia communico*] Vide verſ. 207.

Nunc de ſeſe,
ſic inquit
SAPIENTIA.

Sap. 9, 9. 148 IEHOVAH poſſedit me principio viæ ſuæ, ante opera ſua ex eo tempore.

Prou. 8. Verſ. 22.

☞ DOMINVS poſſedit ME, ☞ in initio viarum ſuarum, antequam quicquam faceret à principio. 148

DOMINVS *poſſedit* ME] Hoc eſt, acquiſiuit ſiue genuit me. Verbum *Canah*; quod acquirere ſignificat, pro poſſidere ſeu gignere ponitur Gen. 4, 1. Poſſedi virum à IEHOVAH. Contra veritatem nonnulli legunt, *creauit me. In initio viarum ſuarum*] Viæ, (hoc eſt, Eſſe DOMINI) æternæ Æterni ab æterno; æterna igitur eſt SAPIENTIA eius. Initium, æternitas ipſa. Dicas mihi (calumniator) initium viarum DEI, dicam tibi initium SAPIENTIÆ eius. Non ergò (vt patet ex toto contextu) SAPIENTIA creatura eſt, ſed creaturæ omnis creatrix.

Eccleſ. 24, 14. 149 ☞ Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequam Terra fieret.

Verſ. 23.

A ſeculo ☞ principatum habui, à principio, ante Terram. 149

Ab æterno] Apage ſis, diabole, SAPIENTIÆ DEI æternitatem malitioſè negans. Increpet te IEHOVAH. *Principatum habui*] Æqualem cum DEO poteſtatem habui, antequam Mundus crearetur. *Naſac* enim (quod hic legitur) Hebræis *dominari* ſignificat. Vide Sap. 11, v. 18. & ſeqq.

150 Nondum erant Abyſſi, & EGO iam ☞ concepta eram, necdum fontes Aquarum eruperant.

Verſ. 24.

Quum nondum eſſent voragines, formata ſum, quum nondum eſſent fontes abundantes Aquis. 150

Concepta eram] A quo? à ſolo DEO. Aliud enim, præter DEVM, erat nihil. Vbinam? In vtero vel ſinu Diuinitatis inperſcrutabili. Pſal. 110, 3. ex vtero ante luciferum genui te. Terra, noli nimis altum ſapere, ſed ſiſte gradum, ne percontantem opprimat Maieſtas.

151 Necdum ☞ montes graui mole conſtiterant, ante colles ☞ EGO parturiebar.

Verſ. 25.

Antequam montes fundati eſſent, ante colles formata ſum. 151

Montes graui, &c.] Ad verbum, immerſi eſſent Aquis, & in Terram de-

fixi ſeu collocat. *Parturiebar*] Conceptione vt Diuina concepta, ita & partu enixa ſeu genita, nobis imperceptibili, quare & inenarrando; Diuinitus genita. Enſoph, infinitudo, abyſſus, nox, inſipienter percontanti; Lux, Sol, fideli, ſimplicem SS.æ Scripturæ veritatem ſapienter credenti. Credunt thechnographi & artifices cuiuis in ſua arte perito: Acquieuerunt Pythagorei in ſuo *αὐτὸς ἔφα, ipſe dixit: Meckablim*, h.e. Cabaliſtæ in ſuo *emoru Hachamim*, dixerunt Sapientes: ſequere tu, qui Chriſtianum te profiteris, Chriſtianorum *πίστευσον*, crede: cui? illi, in quem credis. Conceptum & genitum à DEO, nonne DEI filius iure eſſe ac dici meretur? Quidni?

152	Nondum fecerat Terram, ☞ & plateas, & ſummitatem puluerum Orbis.	Verſ. 26.	*Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terræ.*	152

Et plateas] Et quæ extra ſunt. Per id intelligitur portio Terræ habitabilis, quæ extra aquam apparet, quam mox ſummitatem ſiue caput *puluerum Orbis*, appellat: ac ſi diceret, nondum diſcooperuerat faciem Terræ, necdum fecerat eam habitabilem.

153	Quando preparabat Cælos, illic eram: quando deſcribebat circulum in ſuperficie Abyſſi:	Verſ. 27.	*Quando præparabat Cælos, aderam: quando* ☞ *certa lege & gyro vallabat Abyſſos:*	153

Certa Lege, &c.] Cum diſponeret Centrum Terræ, quod eſt puriſſimum in medio eius, & redigeret Abyſſum, hoc eſt, Aquam & Terram, in figuram ſphæricam aut circularem, hoc eſt, globum Mundi inferiorem conſtitueret, certam ei indidit ELOHIM Creator Legem atque præſcripſit, quam prætergredi, citra ipſius voluntatem, nec audet, nec poteſt. SAPIENTIÆ IEHOVÆ immenſæ infinitæque Patientiæ argumentum luculentiſſimum. Nota: Terram puriſſimam reperiri in centro Terræ, vox eſt vſitata Philoſophis vtriſque, hoc eſt, tam cæcutientibus & claudicantibus, quàm videntibus, necnon via Regia incedentibus; SAPIENTIÆ veræ Doctrinæ filiis. CENTRVM Terræ Phyſicum, vbi ſit, miſeri iſti ignorant monoculi; valeat iſtorum imaginatio. Cupis realiter diſcere? dicam. Adi Vulcanum; is ex quouis corpore terreno, obſtetricante Neptuni limpidiſſima manu, centrum eius candidiſſimum PhyſicoChemicè manifeſtando, ad ſenſus omnes tibi demonſtrabit: *videbis illud; tanges; guſtabis; audies; olfacies.* Viſne quid amplius? Philoſophus me intelliget; non ſophiſta. Magnum hoc quod dixi. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam.

154	Quando ☞ æthera firmabat ſurſum, & librabat fontes Aquarum:	Verſ. 28.	*Quando firmabat Cælos deſuper, quando roborabat fontes Abyſſi.*	154

Æthera firmabat ſurſum] Quando Spiritum æthereum, hoc eſt, Cælum, Gen. 1. 1. Creatum, firmabat, FIRMAMENTVMQVE VERBO ſuo ſolidando ſic conſtitueret, Gen. 1. 6. De Cælo, quid ſit, conſule tertiam Amphitheatri huius partem, Quæſt. 5. & verſ. 261. Euaneſcant igitur vanitates ſciolorum quorundam, fabulantium totam totius machinæ Mundanæ NATVRAM, noſtris temporibus non eſſe tam vegetam, ſanam, incolumem atque valentem, vt erat ætate maiorum aut patrum noſtrorum: Cælum cadendo demiſiſſe ſe ad miliaria 8000: Solem, Lunam, Stellas multum amiſiſſe de lumine priſtino ſuo: Herbas, flores, fructus, &c. Animalia terreſtria, Aquatica & volatilia, hodie non eſſe tantæ virtutis, efficaciæ aut operationis, quantæ annis abhinc centum, vel mille: imò Naturam adhuc de die in diem totaliter ſenio debilitari, viribuſq; ob noſtra peccata, frangi: Magnum verbum, ſi eſſet verum. Si intelligeretis, Domini mei, NATVRÆ NATVRAM, hoc eſt, quid ſit, quod eius Eſſe, quæ, quanta & qualis Lex eius, à quo indita Creaturæ, in quem vſum, aliter loqueremini. Ad Cælum quod attinet, dicatis mihi queſo, obſeruaſtis vnquam circumferentiam firmatam circulariter cecidiſſe ad centrum? Nonne legitis, VERBO DOMINI *Cæli firmati ſunt: & ſpiritu oris eius, omnis virtus eorum.* Pſal. 33. 6. *Et, fiat Firmamentum: vocauitq́, DEVS firmamentum, cælum*, Gen. 1. 8. Si cecidiſſet; quale eſſet firmamentum? egregium, ſcilicet. Hæcce tam præclara VERBO DOMINI cælorum firmatio! ô ſciolos! Dixit præterea DEVS, fiant luminaria in firmamento Cæli, & diuidant diem ac noctem: & ſint in ſigna & tempora, & dies & annos: vt luceant, & illuminent terram. Et factum eſt ita: Fecitq; DEVS duo luminaria magna: luminare maius, vt præeſſet diei: & luminare minus, vt præeſſet nocti: & ſtellas. Ibid. verſ. 14. ſeqq. Nonne hæc, virtus Cælorum, Spiritu oris IEHOVÆ firmata? Quis mente ſanus negabit, Solem, Lunam, Stellas, diuidere diem ac noctem, eſſe in ſigna & tempora; dies & annos; lucere & illuminare terram, præeſſe diei ac nocti, tam benè etiamnum hodiè, ac ante annos mille? Vbi res ipſa loquitur, quid opus eſt probatione prolixiore? Vox DEI; GERMINET TERRA herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit ſuper terram: PRODVCANT Aquæ reptile Animæ viuentis, & volatile ſuper Terram ſub firmamento Cæli: PRODVCAT Terra animam viuentem in genere ſuo, iumenta & reptilia, & beſtias Terræ ſecundum ſpecies ſuas: Vox, inquam, DEI hæc Geneſ. 1. impleta; PRODVCTA, Benedictione Diuina, CRESCITE & MVLTIPLICAMINI, animata roborataque, creuerunt & multiplicata ſunt, ab vſque initio Mundi: creſcunt & multiplicantur, hodierno die: creſcent (vigore LEGIS ſemel pro ſemper Diuinitus inditæ) & multiplicabuntur, vſque ad Mundi totius, per IGNEM, renouationem. VERBVM DOMINI manet in æternum, Eſaiæ cap. 40, verſ. 8. Sic erit VERBVM meum, inquit IEHOVAH, Eſaiæ cap. 55. verſ. 11. quod egreditur de ore meo: non reuertetur ad me vacuum, ſed faciet quæcunque volui, & proſperabitur in his, ad quæ miſi illud. Wechſt derentwegen heutiges Tages noch gleich alſo gut Graß / als vor tauſendt Jahren. Dic quæſo quid hoc? Cælum ſedes mea, Terra autem ſcabellum pedum meorum, Eſa. cap. 66. v. 1.

Matth.5,35. Actor.7.49. Iovis omnia plena. Ora Iehovam, vt tibi à consiliis. Nihil, bone soci, te iuuat locus, quem obiicis, Pauli ad Rom. 8, 22. Fit ibidem mentio duntaxat ingemiscentiæ Creaturæ; non defectus Naturæ. O benedicta viriditas, faciens res cvnctas germinare. Contemplare viriditatem, figuris Amphitheatri huius prima, secunda, & tertia, reperies tu TheoSophe, Rvah Elohim: Cabalista, Lineam viridem, girantem vniversvm: Mage, Natvram: PhysicoChemista, Leonem viridem; Dvenech viride; Adrop; Essentiam qvintam. Sat. Quis enim reuocante & receptui canente Harpocrate, properaret frangere Cæleste Taciturnitatis sigillum? Vnicum addam singulare, Obseruationibus aut Demonstrationibus Mathematicis vestris respondens: Terræ globus potuit accrescere, virtute centri sui viuidi Motusque perpetui vegetatiua, propinquiorque fieri Cælo, crescendo; non Cælum Terræ, cadendo. Sed de his in præsentia satis. Doctrinam hanc loco reseruo commodiori.

155 Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent litus suum: quando describebat fundamenta Terræ:

Vers.29.

Quando circumdabat ☩ mari terminum suum, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ, 155

Mari terminum] Vnius Dei decretum causa est, cur se intra suos certosque limites aut terminos mare contineat, in iis ludat, fluat, refluatque. Quod Psal. 104, 9. & Iob. 26, 10. confirmatur. Hoc perpetuum suæ Potentiæ ac Bonitatis erga nos testimonium miraculosum proponit nobis Dominvs: aliter enim futurum erat, vt vniuersam Terram iterum & statim operirent aquæ. Animo igitur grato ouantes exclamemus: Misericordiæ Dei Omnipotentis est, quod non absorpti sumus.

156 Cum eo ☩ eram cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ☩ ludēs coram eo omni tēpore.

Vers.30.

Eram apud evm veluti alumnus; & eram in lætitiis quotidie, & ludo coram illo omni tempore: 156

v. Rel. M. not: 59. Eram] Ehieh. Notandum: Exod. 3, 14. dixit Devs ad Moseh: Ehieh eser ehieh, ero qvi ero. *Dixit præterea, sic dices filiis Israël:* Ehieh, ero, *misit me ad vos.* LXX^a & vulgata editio hoc in præsenti transtulerunt: svm qvi svm, pro; Ero qvi ero. Frequens enim est Hebræis futurum pro præsenti poni. Scribunt autem Hebræi; istâ locutione æternitatem significari: asseruntque ea innui summam, omnimodam & sempiternam Dei stabilitatem, qui semper fuit, est & erit. Devs solus dicere potest: svm & ero. Nam omnia tempora, cum de Deo loquimur, confunduntur. Nomen hoc Dei Græcè expressit Iohannes Apocal. 1. 4. dicens: ἀπὸ τοῦ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, ἐρχόμενος, i.e. ab eo qvi est, & qvi

Erat, & qui Erit. Sic quoque in Oratione Dominica: *Pater noster,*
qui es *in cælis.* Ita alibi Sapientia incarnata, Ihsvh Chri-
stvs, Ego svm, *Via, Veritas & Vita.* Et, *Antequam Abraham*, eram
Ego. Cabalisticum hoc, haud spernendum, suo, Deo volente, fusius
tractabitur loco, in Amphitheatro Sapientiæ Æternæ, solius veræ,
&c. explicato, in expositione nominis Dei, Ehieh, figurâ primâ. De
siste, nunc, calumniator, à perniciosissimis deliriis tuis, negans Sapien-
tiæ (quæ in tempore incarnata) tam Diuinitatem, quàm æternitatem.
Eram, Ehieh, id est, Devs, Dei Sapientia, cuncta compo
nens. Notandum: Quæ hîc sapiens noster de Sapientia, eadem Io-
han. cap. 1. de Verbo. Verbvm, igitur, caro factum, & Sapientia
Dei in seculo incarnata, Idem, Devs, Dei Filivs, erat, est,
erit, ab æterno in æternum. Quid, impie, dicis ad hoc? Quicquid est,
ante Mundum creatum, Devs est: Sapientia est, ante Mundum
creatum, ergô Sapientia est Devs. Hinc Iohannes Euangelista,
cum ex Sapiente didicisset, Verbvm in Principio iam tum fuisse, sta-
tim infert, fuisse apud Devm, qui solus est antè Principium. Et quia, quic-
quid est antè Principium, necessariò Devs est, rectè infert etiam, De-
vm ipsum esse Verbvm: ne quis duos Deos suspicaretur. Initium si-
uè Principium creationis, excludit omne prius Creatum. Est enim creati,
Principium. Devs autem, cuius est Verbvm, Verbvm suum,
(per quod in Principio creauit omnia) non creauit, alioquin non fuisset
antè Principium. Quid igitur? ex seipso genuit Devs Devm de Deo,
æternum ab æterno: nihil enim iam cogitari potest aliud. Esset & euane-
scat, nunc, redeatq; in nihilum, quæ fuit antè nihil, fanatica, hæretica,
blasphema pestilentissimaq; vox Arianorum hæc: Fuit aliquando (scil.
tempus, siuè æternitas, aut quicquid Arius subintelligere vel volet vel po-
tuerit) quo (filius Dei) nondum erat. Adamantinum hoc, contra Anti-
trinitarios omnes, ex Libro Naturæ, Macro-& Micro-Cosmicè, desum-
tũ: Creatorem Triunum Ignis, omnia sublunaria probantis
& iudicantis, Dei Professoris physici in hoc Mundo inuictissimi, doctrina
tibi ostendit; Physico Chemicè explicando Librum Naturæ magnum;
ita, vt Creatvram triunam sentias vniuersaliter & particulariter con-
fiteri, repræsentare, docere Elohim (qui in Principio creauit Cælum &
Terram, &c. Gen. 1.) Triunum. Deinde: Corpvs, Spiritvs,
Anima, ex quibus constat Homo, similitudinem satis exprimunt Di-
uinam triunam, ad quam Homo triunus factus. Inter similitudinem & I-
maginem distinguo. Svmma: Triuna omnia; quia á Triuno fa-
cta. Vox Dei mirabilis, in Natura per Creaturam, hæc. Vide figuram Am-
phitheatri huius tertiam, propos. 1. distinct. 7. *Delectabar*] Delectabatur &
delectatur vicissim Iehovahea, hoc est, filio; cui Ipse (Hv, id est,
Idem, Ipse; quod inter nomina Dei recenset Capnio lib. 2. de verbo c
c.p. 58 | 77. Mirifico, cap. 16.) ab æterno in æternum in delitiis. De hac incarnata ex-
tat Patris testimonium, Matth. 17. 5. Hic est *Filius meus dilectus, in quo
mihi benè complacui; ipsum audite.* Audiamus igitur Dei Filium, quid (volun-
tate & mandato Patris, qui nostri caussa misit eum) dicat de seipso in ver-
bo suo Biblicè, Macro ac Micro Cosmicè scripto; non Arium, non Swer-

meros,

meros, diaboli squamas. Si ergô SAPIENTIA antè secula; si Filius DEI; si Patri Mundum creanti præstò fuit; si & nunc societate hominum delectatur, & manet in æternum; quis religione sanus dubitet illam æternam esse & pronuntiare? *Ludens*] Ludo (ab æterno) Diuino; quare ineffabili & inenarrando. Quid dicam? In Diuinis humana fragilitas ignorantia atque nox est: imò, merum NIHIL. Habeat ergò locum Christianorum illud, CREDE; Cui? ei, in quem credis. Credendo subiugaris DEO; subiugatus, times DEVM; quem timens, rectè viuis; rectè viuendo, cor mundas; mundo corde, quod credis, videbis.

157 Ludo in orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum.	Vers. 31.	☞ *Ludens in orbe Terrarum: & delitiæ meæ ☞ esse cum filiis hominum.*	157

Ludens in orbe, &c.] Voce suâ mirificâ, (quemadmodum quarta Amphitheatri huius figura annotatum) mirificisq; operationibus, Macro & MicroCosmicè: varia virtute & efficacia, Donis ac Bonis, tam Spiritualibus quàm corporalibus, Seipsam, & Patris Infiniti Omnipotentiã Bonitatemque inexhaustã, innumerabiliter nobis exponẽs: mirabiliter dicendo atq; docẽdo in Libris Naturæ, SS.æ Scripturæ, Mentibusq; nostris pœnitentialiter lotis atq; mundatis. Ipsa ludit quoq; in orbe Terrarũ; quia regit, seruat, terret, consolatur, viuificat, adfert vitam æternam, defendit aduersus Sathanam & portas inferni. *Esse cum filiis hominum*] Adeo etiam, vt illa ipsa in plenitudine temporis facta sit homo, habitârit & versata sit inter homines corporaliter: atque ita suam erga homines beneuolentiam declarauit. Quid dicam? Gaudio & admiratione magnitudinis miraculi perfusus, obmutesco. Obseruandum: Filium DEI, propter immensum & ineffabilem suum erga genus humanum amorem, incarnandum fuisse, etiamsi peccatum non introiuisset in Mundum, Alexander de Ales, Iohannes Scotus cum aliis Scholasticis Theologis affirmauerunt; de amore SAPIENTIÆ Diuinæ erga Hominem, ad imaginem & similitudinem DEI formatam, tam benè sperantes. Thomas de Aquino, etsi diuersum sentit, nihil tamen certi se habere satis confitetur, cum dicit, hoc se solum scire, quod oblatus sit, quia voluit. Quinetiam Gabriel Biel inter recentiores Sententiarios facilè dexterrimus, clarè dicit, hac de re probabiliter in vtramque partem disputari, donec altera reueletur. Iudicet de hoc Ecclesia. Denique, sanctas hominum mentes (confirmauit experientia crebra) sic SAPIENTIA Æterna inter delitias habet, vt eas in seipsam transformet; ita, vt Homo mentaliter migrat in consortium & sanctuarium Angelorum DEI bonorum; imò, in DEVM (etiam in hac vita) ipsum, & DEVS habitet in homine; sedens Rex in throno suo Microcosmico, triuno, renato, verè catholico. Vide vers. 132. O Diuinissimum in DEVM transitum hunc! Qui fit, non nisi reiectione Binarii. Phy Diabolo, qui dissensionem aut dissimilitudinem introduxit DEI & Hominis voluntatem. Hoc VNVM (DEVS) quod nunquam à se discordauit, vult VNVM; estque omnibus binis dissentientibus contrarium: Vtque me ad Monadis simplicitatem plenariè perducat, dies noctesque Christianâ humilitate suspiro, inuoco, oro,

ploro. Nec fruſtra. Mentirer, ſi negarem aliquid Numinis Diuini (abſit tamen glorier) mihi vel vigilanti, vel dormienti, aliquando non adfuiſſe aut adeſſe, modò ipſe Theoſophicè voluerim. Halleluiáh. Reductio ad Monadis Simplicitatem (de qua in ſecunda Amphitheatri huius figura) eſt Methodus ſiue via, quâ debeat ac poſſet HOMO regenerari; in integrũ reſtitui; ad DEVM, à quo diſſenſione propria defecit, Diuinitus reuerti; fieri nouus homo; coniungi, illuminari, atque vniri DEO, & quaſi DEIFICARI. Sumus enim ſecundum Animam adeò Diuinitatis capaces, vt ipſas etiam Angelicas mentes liceat præteruolare, & vnum cum DEO fieri. Hoc redire ab omni diffidente, hoc eſt, Binario, in VNVM, Theoſophicè poteſt atque oportet fieri amiſſione tantum eius, quod VNI contrarium non eſt: alioquin non poteſt. Si ſapis, Regenerationem Lapidis Philm. Catholici harmonicè inde diſces: comperiesque in veritate harmoniã mirandam Macro & Microcoſmi regeneratoriam, SAPIENTIÆ ductu, PhyſicoChemicè laborando. Hæc THEOLOGIA triuna, Biblica, Macro & MicroCoſmica, Catholicaplusquamperfecta. Hîc & ſic ſtudeat omnis homo: intelliget Biblicè, Macro & Microcoſmicè, SS.[m] Scripturã; cognoſcet Naturam & ſemetipſum; agnoſcet DEVM, vt Creatorem, Redemptorem, Sanctificatorem: (OMNIA IN OMNIBVS) quem agnoſcere, & notum imitari, SAPIENTIA. Et ſic homo in thronum ſuum reponitur, qui eſt ipſa MENS, à qua Homo DEVS dicitur, iuxta Oraculum, Dixi, *Dii eſtis, & filii Excelſi omnes*. Pſal. 82, 6. Hoc veriſſimè verum eſt. Sunt quidam Theoſophiſtæ, naſutuli, mundani immundi, locutulei, orationis huius noſtræ vim aut nucleum conſequi neſcientes, & propterea calumniantes: nec mirum; carent enim SAPIENTIÆ Spiritus illuminatione; cuius ipſi Doctrinæ medullã (diaboli obſeſſione ſpirituali excæcati & impediti) nec percipere neve deguſtare queunt. Sit iſtis reſpõſionis loco D. Pauli 1. Corinth. 1. hoc: ſcriptum eſt, *Perdam Sapientiam ſapientum, & prudentiam prudentium reprobabo*. Vbi ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi diſputatores ſeculi huius? nonne ſtultam fecit DEVS Sapientiam huius mundi? Quod ſtultum eſt DEI, ſapientius eſt hominibus; & quod infirmum eſt DEI, fortius eſt hominibus. Quæ ſtulta ſunt mundi, elegit DEVS, vt confundat Sapientes: & Infirma mundi elegit DEVS, vt confundat fortia; & Ignobilia & contemptibilia mundi elegit DEVS, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt, deſtrueret: vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius. Hæc eſt Theoſophia vera, germana, triuna, efficax, quæ olim & Philoſophorum ſupercilia, & Principum inuicta ſceptra veritati ſubegit, hodieque ſubigere potens eſt: de qua caro iudicare nequit. Verum, cum nuſquam in ſacris legamus, Chriſtum (quamuis multa eius ſint annotata miracula) ex ſtulto feciſſe ſapientem, Warumb ſolte ich mich dann deſſen vnderſtehen?

1. Corinth.

158 EGO (חכמה HHOCHMACH) SAPIENTIA habito in Conſilio, & ☞ eruditis interſum cogitationibus.

Ibidem Verſ. 12.

EGO (חכמה) *CHOCHMACH*) *SAPIENTIA habito in aſtutia: & ſcientia cogitationum inuenio.* 158

Eruditis interſum cogitationibus.] Nõ cogitationibus aut ſermonibus ſcur-

rilibus,

rilibus, obscœnis, impiis, blasphemis, turpibus, stultiloquio, aut scurrilitati, quæ ad rem non pertinet, Ephes. 5, 4. nec verbis maledicis, rabiosè ac scabiosè in proximũ debacchantibus. Sapientiam qui quærit veram, hæc fugiat, sitque ab iis prorsus alienus. Iacet, inquit, pia mente, doctus Erasmus, in sepulchro pectoris putre cadauer, vnde eiusmodi exhalant fœtores, & proximum quemq; inficiunt. Nihil spirant de Sophiæ Cælestis balsamo. Piorum corpora templa sunt beneolentia & benedocentia Spiritus SAPIENTIÆ sancti; impiorum, sepulchra cadauerum. Neque vllum corpus mortuum tam est destitutum anima, quam mortua est anima relicta à DEO; cuius signatura, phy, tanti fœtores. Neq; vllum corporeum cadauer sic obolet naribus hominum, vt fœtor animæ sepultæ iam quatriduum offendit nares Diuinos omniumq; Cælitum, hoc est, Spirituum bonorum. Viua verba DEI loqueretur lingua, si illic adesset vita, DEVS. TERNARIVM, reiectione Binarii, per Quaternarium, vt est secunda Amphitheatri huius figura, ad Monadis simplicitatem, in nomine SAPIENTIÆ manifestatæ in carne, hoc est, IHSVH CHRISTI crucifixi, pro viribus Diuinitus tibi concessis, Theo-Sophicè reducere stude; siq; sic corpus, Spiritus & Anima tua (tu totus) congregata fuerint in nomine IHSVH; iam de SAPIENTIA Christiano ieiunio in Oratorio meditare; soliloquia in spiritu & veritate religiosè exerce; tuis profectò, HHOCHMA-EL (quod de Hebræo DEI SAPIENTIAM sonat) intererit cogitationibus, orationibus, soliloquiis, meditationibus; mundum in te creabit & conseruabit cor; Spiritum innouabit rectum in visceribus tuis; Sanctos, sapientes & artificiosos, in te inueniet cogitatus; prudentiæ spiritu te replebit (Exod. 28. 3. θεοπνευστικῶς, hoc est, Diuinitus inspirando, te instituet deducetque in veritatem Agnitionis, Cognitionis, Cognationis, Vnionis atque Fruitionis (quemadmodum habet operis huius inscriptio) IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, necnon TVI IPSIVS; eris que DEO optimo id, quod homini bono sua est manus: me iuuat esse DEO, quod iubet esse DEVS. SVMMA: Theosophicè (Crede, Viue, Ora, & Labora, certò certius, quæ dixi, vt alii, sic & tu experieris. Qui autem hæsitat fide, non æstimet se quicquam impetraturum à DEO, attestante Iacobo, in sua Canonica prima, c. 1. v. 6. & 7. Quemadmodum contra negantem Principia non est disputandum, nisi de Principiis; ita carenti Fide, de nullo alio incumbit Orandum & Laborandum, nisi de Fide vera: vt, nimirum, Fides (quæ DEI Donum) Diuinitus sibi inspiretur, in se oriatur, augeatur ac conseruetur. Qua habita, OMNIA tibi necessaria vtiliaque Theosophicè impetrabis à DEO, prospereque & Orando & Laborando tibi succedent.

159 ❧ TIMOR DOMINI odit malum, arrogantiam, & superbiam; & viam prauã, & os bilingue detestor.	Vers. 13.	*TIMOR JEHOVÆ est odio habere malum, superbiam & arrogantiam, & viam malam, & os loquens peruersitates, odi.*	159

TIMOR DOMINI *odit malum*,&c.] Quare,quia DOMINVS, quem(vt DOMINVM)timet,BONVS: odit arrogantiam & superbiam; quia timet Maximum,Æternum,Terribilem, Fortem: odit viam prauam; quia timet omnia videntem,Zelotem, Iustum : os bilingue detestatur; quia timet Optimum,solum Sapientem,Veracem:& sic TIMOR DOMINI INITIVM SAPIENTIÆ, quod est, frui IEHOVAH Longanimi, Misericordi, multoq; Benignitate. Vide figuram Amphitheatri huius secundã. Hæc nostra ad Archetypi exemplar,ad cuius imaginem & similitudinem(Gen. 2.) sumus formati, reformatio. Benè homini, qui timet DOMINVM. Huic enim credenti nihil impossibile,quia DOMINVS facit voluntatem timentium eum, Psalm. 145. 19.

160 Ego diligentes me diligo; & quærentes me inueniunt me.	Vers. 17.	*Ego ❧ diligentes ME, diligo : & qui ❧ manè vigilant ad ME, inuenient ME.*	160

Diligentes me,diligo] Lege talionis; qui amat, est dignus amari : Vide vers. 145. *Qui manè vigilant*] Quia primâ iuuentute, die ac nocte, tempore antelucano, priusquàm cubitu surgat, meditando in Lege mea triuna, videlicet Naturæ, SS[æ] Scripturæ & conscientiæ, vigilanter me quærit, me inueniet. vers. 28. sic Elcana cum vxoribus suis surrexerunt manè, & adorauerunt Dominum, 1. Reg. 1. 19.

161 Per semitas IVSTITIÆ deduco, in medio semitarum iudicii.	Vers. 20.	*❧ In viis IVSTITIÆ ambulo, & in medio semitarum iudicii.*	161

In viis IVSTITIÆ] Quam primum anima fidelis sibi desponsauit Sapientiam Diuinam, & illa mentem piam sibi copulauit cælesti matrimonio, ornat Sapientia sponsam suam amore Iustitiæ, & implet illam odio iniustitiæ, hoc est, iniuriarum in DEVM & proximum; donatq; animam illuminatam; iudicio dextro,recto, sincero, incorrupto, de omnibus, quibus aut DEI Gloria illustratur, aut salus proximi promouetur. In Iustitia enim & iudicio Gloria DEI & salus populi consistit.

Audiamus iterum
Sapientem.

162 ❧ DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, ❧ stabiliuit cælos PRVDENTIA.	Prou. 3. vers. 19.	*IEHOVAH in SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos in INTELLIGENTIA.*	162

DOMINVS SAPIENTIA *fundauit*, &c.] Quapropter, si rectè cupis institui de Mundi creatione; de Chao; de YAH primordiali, siuè Materia prima : de Mundi Anima, dicta Natura: de Medio, hoc est, Spiritu Æthereo,(qui cælum)duo extrema, Materiam puta & Formam; Corpus

ac Ani-

ac Animam,in globo ſublunari (DEI nutu) copulante & vniente: de Cælo,hoc eſt,Spiritu æthereo, ſuperius firmato,vnde Firmamētum: de Principiis, Elementis, eorumque Fructibus: de omnibus quæ à ſupremo Cælo ad infimum Terræ Centrum continentur: deque toto ornatu Macro ac Microcoſmi: (quod Cabaliſtis eſt Opus de Bereſith, hoc eſt, SAPIENTIA NATVRÆ,) ſi cupis, inquam, in Bereſith, (vt certò ſcias, non opineris) erudiri, inſtitui ac informari; SAPIENTIAM IEHOVÆ (DEI VERBVM, per quod omnia facta ſunt, & ſine eo factum eſt nihil, quod factum eſt, Ioh.1, 3.) iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Theoſophicè adito; hanc audi, vide, obſerua in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, & Mente tua Diuinitus illuminata, mirabiliter docentem; inuenies eam ſolam & vnicam præceptricem veracem, teque ducentem in veritatem Naturalem, hyperphyſicam atque Diuinam; OMNEM. Tu Chriſtiano-Cabaliſta, Phyſico-Mage, & Phyſico-Chemiſta, Orando & Laborando (quemadmodum docet Amphitheatrum hoc) ſapienter ingrediendo per quinquaginta Intelligentiæ portas, circa quas ſtudia tantopere deſudant Cabaliſtarum, Diuinitus à Moſáh DEI ſeruo receptas, & Gen.1. ordine miro annotatas, olei Spiritus ſancti vnctione imbutus, aſcendes (veluti per ſcalam Iacob) ad Opus de MERCAVA, quod eſt, SAPIENTIA Diuinitatis, de ſublimioribus contemplationibus, ſcientia verè ſpiritualis; vt fruaris DEO Paterno, Fraterno atq; Amico, quod eſt Sabbathum Sabbathorum, Iobel vltimus, æternus. Hæc via ad LAPIDEM (quem anxii multi ſiniſtrè quæſiuerunt, & adhuc quærunt) inueniendum Philoſophorum Regia, eaque Catholica, à IEHOVAH Saturninè collocatum in Centrum Mundi. Cæteræ, ambages Labyrintheæ; omnes. Tu, qui ſcis SAL SATVRNI Catholicon, cuius myſterium in Denario Philoſophicè fulgens, ſile. Dandum eſt fœnum boui, pſittaco ſaccharum tantum. ô ſtulti & impii, qui poſthabentes vnctionem Spiritus ſancti, laboratis à perfidis nonnullis Ethnicorum Philoſophis (ſpiritibus malignis, errorumque magiſtris) diſcere ea, quæ à SAPIENTIA Æterna, in ſeculo incarnata, ſola vera, Spiritus ſancti afflatu in verbis ipſis ſancto, ingreſſi, (ductu manu DEI) in voſmetipſos, ſuſcipere poſſetis, cognoſcereque deberetis. SAPIENTIA IEHOVÆ vnica & ſola nos ſapienter docere debet, poteſt ac vult in Libro ſuo triuno, videlicet; SS.ª Scriptura, Natura, & ſpeculo Mentis tuæ. Vide verſ. 260. *Stabiliuit Cælos*] Id eſt, Spiritum æthereum, qui Cælum eſt & dicitur, firmauit. Hinc Firmamentum, Gen.1. VERBO DOMINI Cæli firmati ſunt, & Spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Pſal.33,6. Vide verſ. 261. & figuram Amphitheatri huius tertiam. Quæſt. quinta.

163	☞ SAPIENTIA illius eruperunt ☞ Abyſſi, & nubes rore concreſcunt.	Verſ.20.	*In SCIENTIA eius abyſſi ruperunt ſeſe, & Cæli ſtillant rorem.*	163

Sapientia illius] Cuius? IEHOVÆ. Si DEI, qui æternus, cur non & illa æterna. *Abyſſi*] Notanda hîc venit Doctrina inſignis de ABYSSIS. Abyſſus eſt rerum Naturalium, ſupernaturalium, Spiritualium, Diuina-

rum, Æternarum, & Infernalium, profundiſſima, abſtruſiſſima, occultiſſima, imperſcrutabilis & ineffabilis, CAVSA, Origo, Sedes, Fons, Receſſus, producens effectus admirandos, nullo humanæ rationis acumine compræhenſibilis. Eſt autem Abyſſus Creationis, de qua Moſes, Gen. 1. 2. Et tenebræ erant ſuper faciem Abyſſi: Eſt Abyſſus Scripturæ ſacræ, de qua Ezechiel cap. 47. Eccleſiaſtic. 1. 2. & 24. 8. Eſt Abyſſus Prouidentiæ, de qua Pſalmus 139. totus. Eſt Abyſſus Omnipotentiæ & Sapientiæ Diuinæ, de qua Eſaias cap. 40. Eſt Abyſſus prædeſtinationis, de qua Diuus Paulus, Epheſ. 1. 4. & Rom. 9. Eſt Abyſſus Dilectionis, Redemptionis & meri Chriſti, de qua Ioh. 3. Rom. 5. Eſt Abyſſus iudiciorum DEI, de qua Pſalm. 36. 7. iudicia tua abyſſus multa. Eccl. 38. Conſilia eius in abyſſo. Eſt abyſſus humanæ miſeriæ & peccati, & praui cordis, Ier. 17. 9. Ezech. 26. 19. Eſt abyſſus inferni, Apoc. 9. 1 & 2. Eſt denique abyſſus vitæ & gaudii æterni, vbi omnia carent fine & termino. Ezech. 31. 4. Exaltauit illum abyſſus, id eſt, infinita beatitudo & proſperitas. Ex his, quantum ad præſens inſtitutum attinet, explicabimus tantum Abyſſum Creationis & Prouidentiæ. Abyſſus Creationis & rerum Naturalium, ſunt Fontes, Origines, Theſauri, Scaturigines inuiſibiles, puriſſimi, perpetui, Reconditiſſimi, in Elementorum puriſſimorum, ſimpliciſſimorum Centris: Terræ ſcilicet, Aquæ, Aëris & Firmamenti, in quibus occultiſſimis theſauris, ſeminariæ rerum Rationes, conſeruatrices ſpecierum, perpetuò, vſque ad Mundi Reſolutionem cuſtodiuntur: vtpote, Animalium, Vegetabilium, Mineralium, fluminum, ventorum, tempeſtatum, ſerenitatum, temporum, ætatum, rerumque omnium, figuræ, proportio & habitus, quibus in hanc Mundi ſcenam viſibilem, ſtatis temporibus prodeunt; totius vitæ humanæ Rempublicam, totiuſq; Naturæ curſum, fluxum & refluxum adminiſtraturæ. Hanc Abyſſum naturalem vocat Orpheus Noctem, Tenebras, Nebulam, Dianam inconſpicuam, à nemine mortalium viſam, nudam ſcilicet, in hymno qui ſic incipit, Νὺξ γένεσις πάντων. Abyſſus Prouidētiæ eſt ordo Conciliorū Diuinorum abſtruſiſſimus: totius Naturæ & humanæ vitæ adminiſtrator, qui tempora, ætates, mutationes, annos, menſes, dies, horas, minuta. Rerum Naturaliū & humanarū actionum, officiorum, vocationum, ſtudiorum, periculorum, calamitatum, afflictionum, Liberationum, vitæ & Mortis Humanæ eſt auctor, moderator & diſpenſator. Abyſſus Sapientiæ delineatur lib. Sap. 7.

164 Quis aſcendit in Cælum atque deſcendit? Quis continuit Spiritum in manibus ſuis? Quis colligauit Aquas quaſi in veſtimento? Quis ſuſcitauit omnes terminos? ☞ Quod NOMEN EST EIVS, & quod NOMEN FILII eius ſit, noſti?	Prou. 30 verſ. 4.	*QVIS aſcendit in Cælum & deſcendit? QVIS collegit ventum in pugillis ſuis? QVIS cōgregauit Aquas in veſtimento? QVIS ſtabiliuit omnes terminos Terræ? Quod Nomen eius, & quod NOMEN FILII eius, ſi noſti?* 164

Quod

QVOD NOMEN EST, &c.) DE SAPIENTIA incarnata vaticinatur Sapiens: & de NOMINE ineffabili & admirabili IEHOVA. Quomodo sapienter Nominibus DEI vti debeamus in Oratorio; docet nos Psaltes; Psalmo 18. 2 & 3. *Domine fortitudo mea, rupes mea, propugnaculum, liberator meus, DEVS meus, petra mea, protector meus, cornu salutis meæ, refugium meum.* Et, Moses Exod. 34. 6. DOMINE, DEVS noster, Bone, Benigne, Misericors, Clemens, Longanimis, multæ Misericordiæ & Bonitatis. Nomen verò IHESVS est nomen supra omne nomen, in quo omne genu flectitur illorum, quæ sunt in cælo & terra, & infra terram. HOC NOMEN omnium diuinorum miraculorum caussa effectrix est, si ritè Theo-Sophicè & Mysticè Mens sit præparata fide & inuocatione. Huic fidei, quæ sese coniunxit, copulauit, & rectè VNIVIT, cum Nomine IHSVH, cedunt omnes virtutes Cælorum, omnes vires terrenæ, omnis vis diabolica, omnia quæ ex regno peccati & diaboli, hominum corpora & animos infestant.

165 Comede, fili mi, mel, quia bonum est: & fauum, qui dulcis est palato tuo:	Prou. 24 Vers. 13.	*Comede (itaq.) fili mi ☞ MEL, quia bonum est, & fauum dulcissimum gutturi tuo:* 165

Mel] Melle solo dies aliquot vixisse Democritum ægrotantem, quo cum caruisset, mortuum, scribit Athenæus: odore panis calidi, morti propinquum; vitam per triduum extraxisse, Diogenes Laërtius. Mellita SAPIENTIÆ Æternæ (quæ panis vitæ, Iohan. 6. 35.) doctrina, te, peccatorum morbo lethaliter decumbentem, cordis ore puri ac mundi piè comesta, reficiet non tantùm, sed & à morte præseruabit æterna. Quemadmodum enim apiculæ ex rore & floribus mel conficiunt: ita ex Rore Cælesti, Spirituali, Diuino, videlicet, SPIRITV SANCTO; & ex flore Mentis tuæ, hoc est, fide, amore, spe & inuocatione paratur mel Sapientiæ Diuinæ; cuius vel minimus gustulus ab anima pia & fideli perceptus omnem totius mundi dulcedinem, delectationem & voluptatem superat. Hinc Psaltes, *Eloquia tua*, inquit, *sunt mihi melle & fauo dulciora*: Psal. 19. vers. 11. & 119. 103. Tua, ô DOMINE, dulcedo, & mihi dulcia faciat amara omnia Mundi. Comede igitur MEL de PETRA, CHRISTO, vt Balsamo eius saluberrimo, corpore; Spiritu & Anima; à corruptione liberêris annihilatiua: (Deut. 32. 13.) cuius carentia, te mori sinet. Latet in melle hoc suauissimo SAL SAPIENTIÆ, à sapientibus sapienter sic nominatum. Mirum, certè, Diuinæ Benignitatis documentum; phrasin hanc ad nostram vsque ætatem, permansisse superstitem, etiam inter prophane philosophantes; cum miseri isti homunciones (per DEVM) non intellexerint, quid dixerint. Secreta vis locutionis huius. Disce fili.

166 ☞ Sic & DOCTRINA SAPIENTIÆ Animæ tuæ, quam cum inueneris, ☞ habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit.	Vers. 14.	*Sic ☞ cognitio SAPIENTIÆ suauis erit animæ tuæ, si inueneris eam: & erit merces: & expectatio tua non excidetur.* 166

Sic & Doctrina, &c.] Eſt enim Flos Mellis Diuini; Mannaque Roris ſupercæleſtis: Mel in ore, Mel in corde IHSVH SAPIENTIA Patris facta caro, PETRA, 1. Corinth. 10, 4. ſupra quam ædificata Eccleſia, Matth. 16, 18. *Cognitio* SAPIENTIÆ, &c.] Cognitio SAPIENTIÆ veræ eſt LVX in Mente, diſpellens tenebras ignorantiæ, & omnes opiniones falſas ac incertas. Et hæc Cognitio differt ab opinione & incertis coniecturis, tanquam lux à tenebris, & corpus ab vmbra. DEVS, vt mentes noſtras illuminet, exorandus eſt. Caue, igitur, caue, ne Lucem à tenebris petas, à ſpiritibus malis, qui ſunt apoſtatæ & mendaces. Caue, ne Lucem veram petas ab vmbra, hoc eſt, ab hominibus, vera Luce non illuminatis, qui propriâ ſapientiâ tument, & phantaſias ſpeculatiuas, atque ſomnia ſua tibi pro Sapientia obtrudunt & vendunt. *Habebis in nouiſſimis*, &c.] Vide infra verſ. 224.

Inſeratur hic figura quarti gradus.

IV.
GRADVS PROLOGETICVS QVARTVS EXPOSITVS.

168 IEHOVAH dat SAPIENTIAM, ex ore eius egreditur cognitio & Intelligentia. | Prou. 2. Verſ. 6. | *& DOMINVS dat SAPIENTIAM, & ex ore Eius PRVDENTIA & SCIENTIA.* 168

DOMINVS *dat*, &c.] Hinc D. Iacobus in ſua Epiſtola cap. 1. verſ. 5. *Si quis veſtrum indiget* SAPIENTIA, *poſtulet à* DEO, *qui dat omnibus affluenter, & non improperat* (exprobrat,) *& dabitur ei. Poſtulet autem in fide, nihil hæſitans. Qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui Maris, qui à vento mouetur & circumfertur.* Non ergò æſtimet homo ille, (ſummus ille ſit, vel minimus, nobilis aut plebeius, Groß oder klein Hanß) quod accipiet aliquid (quicquam) à DOMINO. Vir duplex animo, eſt inconſtans in omnibus viis ſuis. Vide verſſ. 216. 251. Si igitur, quod verum, IEHOVAH dat SAPIENTIAM, fruſtra innitimur prudentiæ noſtræ ſoli, laborando arte aliqua humanitus eam addiſcere. Liber, ſine claue Spiritus ſancti, non prodeſt quicquam. Rectè ergò I.C. Scaliger Exercit. 359, 1. inquit: *Noſtra hæc in literarum ſtudiis peregrinatio, ſine ſuperna luce, miſerabilis quædam erratio eſt.* Apud IEHOVAM THEOSOPHICE, hoc eſt, Chriſtiano-Cabalicè, Diuino-Magicè, & Phyſico-Chemicè; in Oratorio ac Laboratorio, Micro & Macrocoſmicè, quærenda eſt: à DOMINO, qui eam inſpirat atque largitur, impetranda. Donum DEI eſt. Vnde doctiſſimus Capnio (cuius ob Cabaliſticæ exercitationis diuinam peritiam memoria ſit ſempiterna) lib. de verbo mirifico 1, cap. 7. Philoſophiam (quæ à SAPIENTIÆ amore nomen habet) rectè definit, Spiraculum DEI, & Illuſtrationem Diuinam. Vt autem Sapientia vera Spiraculum DEI & Illuſtratio Diuina: ita ſapientia mundi immundi (reuera ſtulta & inſipiens) ſpiraculum diaboli, (qui, teſte Apoſtolo, princeps mundi huius: *cuius ad exemplar totus componitur orbis*) & excæcatio mentis. Quare & ſtultitia coram DEO, hominibusque DEI Spiritu illuſtratis Ex Oceano SAPIENTIÆ, per Libri eius tertriunius Catholici ſiphones,

Sapientia, Scientia & intelligẽtia Dona DEI ſunt.

c. p. 63. 104.

gratiæ diuinæ ductu, deriuandum est, in Paradysum mentis nostræ, veræ SAPIENTIÆ flumen; non ex putidis principis mundi huius immundi, squamarumque istius, per sophismatum errorumque canales, fœtidis lacunis. Ille, rerum Diuinarum & humanarum dat Scientiam veram & salutarem: hic, vitiosam, turgescentem, vulpecularem, sophisticam, sterilem & mundanam sapientiam immundam. Vide vers. 187.

168	Custodiet & rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	Vers. 7.	*Recondet rectis essentiam, scutum erit ambulantibus perfectè,*	168

Rectorum salutem] Fructus Diuinæ Sapientiæ sunt infiniti: Summus autem est animæ Salus; quæ diuinitus custodita, & tanquam thesaurus æternus reposita est iusto. Et, vt Hebræus textus innuit, ipsum esse rei, seu quod omnibus rebus dat esse, est thesaurus iusti: quod nihil aliud est nisi DEVS IPSE, qui est OMNIA in OMNIBVS. IEHOVA H igitur IPSE Salus iusti: IPSE est clypeus iusti, aduersus tela diaboli, hominum inimicorum, aduersus malignas impressiones MacroCosmi. Hæc est vmbra Altissimi, & protectio Omnipotentis, aduersus horrores noctis, aduersus volantia tela interdiu, aduersus dæmonium meridianum, aduersus pestem ambulantem in tenebris. Psal. 91. Hæc mala omnia, non tangunt illos, qui ambulant in integritate; hoc est, in DEO IPSO, & filio eius IHSVH CHRISTO.

169	Vt custodiant semitas iudicii: & viam misericordium eius custodiet.	Vers. 8.	*Seruans semitas IVSTITIÆ, & vias sanctorum custodiens.*	169
*	Tunc intelliges iustitiam & iudiciū, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.	Vers. 9.	*Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & æquitatem, & omnem semitam bonam.*	*

Vias sanctorum custodiens] Egregius hic est Diuinæ Sapientiæ fructus. Fauore namque & gratia DEI custodiuntur pii, ne à Iustitiæ semitis aberrent. Sapientia Diuina est Lux perpetua, monstrans viam in tenebris, animum ab erroribus reuocans, à consiliis stultis liberans, à cogitationibus vanis cohercens. EGO te docebo, inquit SAPIENTIA, quæ sunt vtilia: Intellectum tibi dabo; & instruam te in viâ hac, quâ gradieris: firmabo super te oculos meos. Psal. 32, 8. O SAPIENTIA Æterna doce nos, æterna norma dirige nos, æterna regula informa nos:

Me DEVS informa, quæ sit tua sancta voluntas,
Morigeras que manus præsta gressusque sequaces:
Namque eris ecce DEVS semper mihi, tramite recto
Spiritus ille tuus diuinaque virgula ducat.

Vtno-

170 Vt notum omnibus esset, quoniã oportet ☞ præuenire SOLEM ad BENEDICTIONEM TVAM, & ☞ ad Orientẽ LVCIS TE adorare.

Sap. 16. Vers. 18.

Quo notum esset, Solem ad gratias tibi agendas præueniendum esse, atque te sub lucis ortum saluandum. 170

Præuenire Solem] Anteuertere Solem; oculum (iuxta Hermetem) non tantum visibilem illum, hoc est, lumen in Firmamento maius, verum quoque DIVINVM: & ad ortum lucis eius, in nobis, tibi, IEHOVAH, obuiam procedere, occurrere, te adire, cõuenire, supplicationibus, 1. Timoth. 2, 1.) orationibus, postulationibus: & gratiarum actionibus (siquidem gratiarum actio est ad plus dandum inuitatio) ad benedictionis tuæ radios, tam mentibus quàm actionibus laboribusvè nostris, benignè influendos, locoque ac tẽpore opportunis, te prçuenire: aut, super negotiis omnibus Theosophicè te consulere, tecumque agere. Hinc Prouerb. 19, 11. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius. NOTA: Quemadmodum Manna cibus populi Iudaici, in deserto, antè Solis ortum colligendũ erat, ne radiis Solis liquefactum difflueret: ita Diuinæ Sapientiæ Manna, matutinarum precum vasculis colligendum: &, vigilandum est manè ad fores SAPIENTIÆ. Sol noster, qui in nobis est, præueniat Solem MacroCosmicum: oriaturque citius Cæli interni Micro, quàm externi MacroCosmi. Nam vigiles ætherii, qui sunt vehicula Lucis & Sapiẽtiæ, adsunt simul depulsuri tenebras interiores. Solem in nobis exorientem describit Canticum: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Non immerito Psal. 78, 25. manna vocatur panis Angelorum. Manna siquidem supernaturaliter generatũ per Sapientiam Diuinã, Diuinæ Sapientiæ fructus est. Igitur Sapientia, quæ ex ore DEI procedit, est verus panis Angelorum, quo ipsi aluntur suauiter. Et quia Iesus Christus, verbum Patris est, & Sapientia Patris: igitur verum manna est Christianorum credẽtium. Hoc, iugi corde, animo peruigili est suscipiendum; antequam mens nostra, afflictionibus quassetur & diffluat curis, quas singuli secum vehunt dies nostri. *Ad orientem Lucis*] hoc est, summo manè, in crepusculo matutino, (nam benè consurgit diluculo, qui quærit bona. Prou. 11, 27.) sub exortum Solis, in aurora, quæ grata Musis, & verè aurea hora, non duntaxat diei naturalis, sed & ætatis tuæ, piæ deuotionis, conceptuum mentis bonorum, &c. confestim, cum tale quid in te exoritur, (qui exortus in schola Cabalæorum Aurora dicitur) quando impulsu Spiritus boni bonum in te sentis motum, dum cor inflammatur, dilatatur ac gliscit, ad opus tale perficiendum; tunc micro & macrocosmicè ingredere Oratorium, & Ora, meditare, soliloquia Theosophicè exerce Christiana: (scias iam tibi fauere & inseruire Tempus, Locum, Cælum, Sidera, Genium, Cælestis exercitus militiam, DEVM, hoc est, OMNIA:) audi, vide, obserua, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quidnam IEHOVAH, in TEIPSO, in NATVRA, in SS^a. SCRIPTVRA, suggerit respondetq; tibi, Ingredere quoq; Laboratorium, secundumq; Cabalisticam, i.e. Receptoriã institutionem prędictam Diuinã, verè Sapientibus antiquitus vsitatũ, *Sapienter Labora*: Sic DEVS dabit sine mora.

Exercitia hæc, quando Spiritus ſancti vel boni ſtimulum ſentis, noli differre: Nam *fronte capillata, quæ poſt occaſio calua*. Omnia enim, Solomone & Experientia teſtibus, tempus habent ſuum. Quapropter, quando & quô Fata trahunt, obœdienter ſequendo, eundum. Hodie, ſuadet Pſalmographus Regius, cùm audieritis vocem IEHOVÆ, nolite fieri ſicut mulus & equus, quibus non eſt intellectus. Pſalm. 32. verſ. 9. Inuoca igitur DEVM, ſole (macro & microcoſmicè) oriente, non occidente. Vide verſ. 96.

171 Tu (DOMINE) es, qui liberas ab omni malo.	Sap. 16. Verſ. 8.	*Tu (IEHOVAH) docuiſti hoſtes noſtros, te eum eſſe, qui omni ex malo eripis.* 171

Qui liberas, &c.] Mirificè DEVS Opt. Max. Sapientiæ ſuæ radios diſpoſuit, illoſq; in ſalutem & auxilium hominum, variè diſpenſat. Eſt namq; Diuina Sapientia, non inanis & vana ſcientia, ſed virtus auxiliatrix, infinitas poſſidens vires auxiliatrices, quas in ſalutem hominum conuertit. Et cum genus humanum variis (proh dolor) imò innumerabilibus (ob commiſſum peccatum) obnoxium ſit calamitatibus; totidem Sapientia DEI, tam Spirituales, quàm Naturales, continet medelas: quas per famulas ſuas fidas pediſſequas, ex abyſſo ſua, fideliter nobis diſtribuit.

172 Tu (IEHOVAH) vitæ & mortis poteſtatem habes, ad portaſque inferorum deducis & reducis.	Verſ. 13.	*Tu es, DOMINE, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & deducis ad portas mortis atque reducis.* 172

Deducis ad portas mortis, &c.] Ecce hæc eſt Diuinæ Sapientiæ Schola & ἐργαστήριον. Ita mortificat cultores ſuos, vt eoſdem viuificet; ita ad portas mortis deducit, vt, eâdem viâ, ad portas Cæli euehat. Cor contritum & humile poſtulat SAPIENTIA: in hoc ipſo magnificum ſibi extruit domicilium. Dum igitur hominem frangit, eundem ædificat; dum deſtruit, renouat; dum humiliat, exaltat; dum obtenebrat, nouam lucem infundit; dum hominem, ab hominum conſortio auertit, in Cæleſtium commercium introducit.

173 Benedictio IEHOVÆ ditat, nec apponit IEHOVAH dolorem ei benedictioni.	Prou. 10 verſ. 22.	*Benedictio DOMINI diuites facit, nec ſociabitur eis afflictio.* 173

Benedictio DOMINI, &c.] Fructus Diuinæ Sapientiæ ſunt omnis generis Dona & Bona Corporis, Animi & Mentis: Omnes enim creaturæ vltrò ſeruiunt, & vbertim affluunt illis tantùm, quorum mentibus, tanquam Regio Solio (Regina & Domina creaturarum) SAPIENTIA inhabitat. Quandoquidem hæc eſt creaturarum libertas, & præcipuus ac proprius finis, ſeruire Gloriæ DEI & hominibus DEO dilectis, vitæ æternæ hæredi-

bus. Qui-

bus. Quibus cum vltrò seruiant, administratorii Spiritus Angeli, ex DEI ordinatione: cur non & reliquæ creaturæ, Angelorum ministerio subiectæ idem præstarent? Et quemadmodum maledictionis caussa est Protoplasti inobœdientia, quæ secum tulit omnis generis calamitates, Elementorum sterilitates, & rerum penuriam: ita Benedictionis caussa est PIETAS, & TIMOR DEI. Hæc Benedictio nihil aliud est, quàm virtus quædam, c
progrediens ex ore DEI, viuifica, multiplicans & fœcundans rerum Naturam, vt se quasi in agmina vbertim diffundat. Accedunt huc exempla Patriarcharum, Regum aliorumq; Sanctorum. Insuper hæ diuitiæ, quæ fontem habent veram Sapientiam, non afferunt secum dolorem, cum affluunt; nec pariunt dolorem, cum recedunt: Fontem enim diuitiarum possident pii, & fideles DEI dilecti, Sapientiam ipsam. Hæc melior est auro, vers. 30. cunctis opibus pretiosissimis: vers. 5. auro & lapide pretioso, vers. 327. Ratio est, quia dat OMNIA, vers. 291.

174 ☞ Turris fortissima NOMEN DOMINI: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.	Prou. 18 vers. 10.	*Vt turris fortis est NOMEN IEHOVÆ: ad ipsum curret iustus, & exaltabitur.* 174

Turris fortissima NOMEN DOM.] Psal. 91. 14. Protegam eum. Quare? Quia cognouit NOMEN meum. NOMEN DEI est Omnipotentia, Sapientia & misericordia DEI. Huic magno & mirifico nomini qui sese committit, & ab eo solo pendet, næ ille munitissimo propugnaculo circumseptus est. Nomen DEI omnes virtutes & potentias complectitur. Qui igitur NOMINI IEHOVÆ & IHSVH confidit, is omnibus virtutibus ac potentiis munitus est. Præsente diuino hoc præsidio, castrisque Angelicis; omnis humana potentia, quæ aduersus pios militat, dissipatur, & in vmbram soluitur: quo recedente, corruunt & vastantur fortissima quoque mœnia & regna. Rex Dauid in fuga & auxilio, nullo visibili præsidio instructus, non castris aut propugnaculis externis munitus erat: interim sub præsidio, protectione & vmbra Altissimi, tutior erat, ac si vrbem munitissimam, occupasset. Discito ergo NOMEN DEI inuocare cum Seth, Gen. 4. vers. vlt. cum Abram, Gen. 12, 8. 13, 4. & (Abraham) 21, 33. cum Moseh, Exod. 34, 5. cum Aaron & filiis eius, Num. 6. v. vlt. cum populo Israelitico, Deut. 26, 2. 28, 10. & 32, 3. cum Dauid & toto Israel, 1. Paralip. 13, 6. & 16, 2. & 8. Psal. 115, 4. cum Solomone, 3. Reg. 8, 23, & 43. 2. Paral. 6, 20. cum Elia, 3. Reg. 18, 24. cum Eliseo, 4. Reg. 5, 11. cum Rege Asa, 2. Paral. 14, 11. cum Iosaphat iudice, 2. Paral. 20, 6. & 9. cum Iesu Syrach, 51, 14. cum Ieremia, Thren. 3, 55. cum Azaria, in medio flammæ, Dan. 3, 26. cum tribus viris, Sidrach, Misach, Abednago, in camino ignis ardentis, ibid. vers. 52. cum Sacerdotibus, 1. Maccab. 7, 37. cum discipulis Christi & omnibus sanctis ac piis, Oratione Dominica, Matth. 6, 9. Item Iohan. 14, 13. & 15, 16. & 16. 23. O DOMINE DEVS, quàm Admirabile est Nomen tuum in Vniuersa Terra, Psal. 8, v. 1. & vlt. Psallam Nomini DOMINI Altissimi, Psal. 7. v. vlt. Lætabor & exaltabo in te, psallam Nomini tuo Altissime, Psal. 9, 3. IEHOVAH est Nomen illi, Iudith 9, 10. & 16, 3. IEHOVAH

ZEBAOTH, DOMINVS EXERCITVVM est Nomen meum, Esa. 51, 15. *Omnis quicunq; inuocauerit Nomen* DOMINI (manifestatum hominibus in SAPIENTIA Æterna incarnata, IHSVH CHRISTO, Iohan. 17, 6.) *saluus erit*, Ioël. 2, 32. Actor. 2, 21. Rom. 10, 13. Huc referenda est Doctrina Cabalistarum de nominibus DEI, & Decem SPHIROS (vers. 137.) siuè EMANATIONIBVS aut Numerationibus (vt vocant) DEI, quibus totus ELOHIM TRIVNVS in vniuersitatem rerum progressus est, quasi ornamentis & vestibus tanta maiestate dignis, circumdatus; quarum fimbrias quoties ipsa Mens beatorum Theo-Sophice attigerit, toties respondet DEVS; tetigit me aliquis: nam & Ego sensi virtutem de me exiisse, vers. 222. & 252. Egimus de hisce prima Amphitheatri huius figura: &, DEO concedente, in explicatione illius, suo tempore, fusius tractaturi sumus. Quæret aliquis, cur introduxerim in Amphitheatrum hoc HEBRÆA? At certè si sibi esset cognita vis Sacerdotii Decreti Zoroastri (sacrorum Principis) huius, IN SACRIS NOMINA BARBARA (Hebræa intelligens) NVNQVAM MVTAVERIS; id sinistrè haud interpretaretur.

Homo proponit, DEVS disponit.

175 Multæ cogitationes sunt in corde viri: consilium autem IEHOVÆ permanet. | Prou. 19 vers. 21. | *Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autē* DOMINI *permanebit.* 175

Multæ cogitationes, &c.] Sic, Hominis est animam præparare, & DOMINI gubernare linguam, Prou. 16, 1. *Sortes mittuntur in sinum, sed à* DOMINO *temperantur.* Ibid. vers. 33. Homo præparat animam, hoc est, sibi proponit, ordinat in suo cerebello deliberatque animo; DEVS autem disponit, datq; consiliorum & laborum euentum. Cum igitur IEHOVAH solus sit, qui fortunet ac regat theorias & praxes; actiones atque labores nostros sensuum rationis, mentis manuumque debemus mente supplici (in spiritu ac veritate) implorare auxilium ipsius, vt in omnibus det atq; inspiret benè velle, nosse, esse & posse. Quo volente, omnia dextrè succedunt: nolente, sinistrè. Non est enim in studio SAPIENTIÆ Laboribusq; illius volentis aut currentis per se, sed miserentis & præcurrentis DEI, cuius nomen sit benedictum in secula, Amen. Reuela, ô DOMINE, oculos mentis, intellectus, rationis ac sensuum meos; & considerabo mirabilia de lege tua (Psal. 119, 18.) triuna, Catholica, videlicet, Naturæ, SS[æ] Scripturæ atque conscientiæ meæ. Beatus homo, Psal. 94, 12. quem tu erudieris DOMINE, & de LEGE tua (triuna, Catholica prædicta) docueris eum. *Non nobis* DOMINE, *non nobis, sed Nomini tuo danda est gloria.* Psal. 115, 1. Custodi, ergò, cogitationes tuas, & Disciplinam labia tua conseruent: ne lingua tibi præcurrat mentem, iuxta Chilonis consilium, ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ, inquientis. Lingua quasi flabellum est seditionis: quare omnibus quàm diligentissimè continenda. Hinc Zenon, linguâ in mentem intinctâ, differere iussit. Semper cogita, lingua quò? Audi citus, dic lentus atque cautus.

Multi

176 ☞ Equus paratur ad diem belli, DOMINVS autem salutem tribuit.	Prou. 21. Verſ. 31.	Equus paratus eſt ad diem belli: ſed JEHOVÆ eſt ipſa ſalus.	176

Equus paratur, &c.] Sapientia Diuina victrix eſt mundi, & omnis mundanæ potentiæ, quin etiam diabolicæ. Cedunt enim Diuinæ Sapientiæ & manum dant omnes creaturæ. Huic etiam miniſtrant ſtellæ Cæli, quæ aduerſus hoſtes militant. Huic militat æther, & coniurati veniunt ad prælia venti. Quiſquis igitur legitimè vti ſcit Sapientia Diuina, is hoſtes potétiſſimos ligare, & vincire compedibus poteſt, Pſal.149,8. Hanc artem ſi quiſquam alius, certè Dauid fortiſſimus ille bellator egregiè calluit. Is inquit: *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini* DEI *noſtri inuocabimus,* Pſal.20,8. *Dominus confringit potentias arcuum, ſcutum, gladium & bellum.* Pſal.76,4. Hic quoties ſolis precibus exercitui ſuo robur addidit, & inſignes obtinuit victorias? Ioſaphat hymno fudit exercitum innumerabilem. 2.Paral.20,22.& ſeqq. Angelus Domini exoratus ab Ezechia, vnica nocte percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia, 4.Reg.19,35. Hæ victoriæ omnes ſunt Diuinæ Sapientiæ, quæ Rerum & Imperiorum totius Mundi ſola gubernatrix eſt. Licèt etiam multæ ruinæ & confuſiones regnorum, vrbium, principatuum, Imperiorum accidant, tamen Sapientia Diuina omnia ſecundum æternam DEI Opt. Max. iuſtitiam prudentiſſimè diſpenſat.

177 Multi quærunt faciẽ Dominantis: & à JEHOVA proficiſcitur iudiciũ vniuſcuiuſq;.	Prou. 29 Verſ. 26.	☞ Multi requirunt faciem Principis, & iudicium à DOMINO egreditur ſingulorum.	177

Multi requirunt faciem Principis] Hoc eſt, ambiunt familiaritatem & gratiam Principis. At conſilium audi Prophetæ Regii, etiam Aulici, *Nolite confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus.* Pſal.146,3. Et, *Bonum eſt confidere in* DOMINO, *quàm confidere in homine: Bonum eſt ſperare in* DOMINO, *quam in Principibus,* Pſal.118.v.8,& 9. Quia voluntas humana eſt mutabilis: DEI verò voluntas firma, conſtans ac perpetua. Eſai.54,10. Montes enim commouebuntur, & colles contremiſcent: miſericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit miſerator tuus Dominus. Dominus DEVS eſt, qui dedit Danieli gratiam & miſericordiam, in conſpectu Principis Eunuchorum; poteſt etiam, ſi vult, dare tibi. Quare,

Tutius eſt præſtatque DEO *confidere ſoli,*
Quam ſe Principibus credere mille viris.

178 Sicut diuiſiones aquarũ, ita ☞ cor Regis in manu DOMINI: quocunque voluerit inclinabit illud.	Prou. 21 Verſ. 1.	Velut riuuli aquarum eſt cor Regis in manu JEHOVÆ: ad omne quod vult inclinat illud.	178

Ita cor Regis, &c.] DEVM promouere & annihilare cogitationes, actiones atque labores hominum, pro lubitu suo, quotidiana testatur experientia. Verum igitur illud:

Ludit in humanis Diuina potentia rebus.

Inspirat IEHOVAH tam benedictionem, quàm maledictionem, & operi & homini, cui ac quando vult. IPSE constituit Reges, atque deponit; exaltat, humiliat, ædificat, destruit; Benedicit, maledicit; OMNIA in manu sua omnipotente. Si ergò habes, quod agas coram Principibus personis, in honorem DEI, Proximi aut Tuiipsius vtilitatem vergens, Theosophicè Ora atque Labora, vt sis in Amore DEI, (ô ARTEM AMORIS DIVINI DIVINAM hanc, quam docet Amphitheatrum hoc nostrum) DEI amicus; amicus erit & Princeps (si DEO placuerit, quod quæris) clemens, gratiosus atque benignus. DOMINVS enim quocunque volet, deflectet eos. Semper addendum: *Fiat* DOMINE *voluntas tua.* Nota est historia de Alexandro Magno, Tyrum oppugnante, cumque exercitu, Hierosolymam, ob negata subsidia, contēdente, quomodo ipsius animum flexerit Iaddus summus Pontifex, obuiam ipsi procedens cum habitu sacerdotali. Idem de Attila quoque legitur, Romam petente. Ahasuerus ab Esther flectitur, ne vno die Iudæos deleret. Vide igitur, disce, iudica, an quemadmodum Sapiens astris dominatur, ita etiam possit animis & mentibus hominum dominari? *Flectitur iratus, voce rogante,* DEVS: Cur non homo? Sed quomodo, quâ arte, quâ industria, quo Radio? Sapientiæ Diuinæ. Noli esse tam simplici animo, vt putes, sine arte, & sine singulari Sapientia Diuina factum, quod Laban in somniis audiuerit vocem illam: *Caue, ne aliter loquare cum Iacobo, quam humaniter.* An putas casu factum, quod Alexander Magnus in somnis viderit summum Sacerdotem sibi obuiam, in habitu suo, procedere? Arrige aures, & inquire hanc Sapientiā. Si enim potestatem Christiani acceperunt à DEO supra omnem vim, hostis nostri infensissimi, diaboli; cur non supra animos hominum, qui à diabolo reguntur.

179 Omnis via recta est in oculis eius: ponderat autem corda IEHOVA.	Vers. 2.	*Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda* DOMINVS. 179

Omnis via viri, &c.] Tam profundæ animos hominum occupant tenebræ, vt præ illis intimos cordis sui recessus intueri & examinare nequeant. Quâ intentione quispiam actiones & consilia sua exequatur, solus DEVS spirituum ponderator nouit, etiamsi ab oculis hominum illam abscondat. DOMINVS enim IPSE, qui omnium corda scrutatur, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. Psal. 7, 10. καρδιογνώστης, solus corda nouit omnium, Actor. 1, 24. Multæ actiones humanæ, fuco adeo subtili pictæ sunt, vt quis rectas esse iuraret, & ex fonte rectitudinis ac iustitiæ, amoris & caritatis emanasse, quorum tamen finis est amor proprius, honor proprius, commodum proprium. Lumen autem veræ Sapientiæ, has nebulas diabolicas omnes dispellit, & Diuinæ Iustitiæ statera appendit, easque

in Lumine coram facie DEI sistit & manifestat. Etiamsi enim actiones nostræ ad Lumen rationis humanæ adhibitæ, videantur bonæ, legitimæ, iustæ: tamen Diuinæ Sapientiæ Lumini admotæ, ineptissimæ, falsissimæ, iniustissimæ apparent.

180 ☞ SORTES mittuntur in sinum, sed à DOMINO temperantur.	Prou. 16 Vers. 33.	*In sinum proiicitur* SORS, *& à* JEHOVAH *est omne iudicium eius.* 180

Sortes mittuntur in sinum, &c.] Si sortes mittantur de rebus secretis, abstrusis, nobis absconditis, dubiis atque arcanis interim tamen vtilibus, salutaribus, & (in summis angustiis ac necessitatibus) maximè necessariis: tunc, tantum abest, vt sint illicitæ atque in sacra pagina prohibitæ, vt eædem etiam à DOMINO temperentur, hoc est, Diuinâ Prouidentiâ regantur, sintq; vera Diuina responsa. Cuius rei luculentissima in sacrarum literarum codice, tum mandata, tum testimonia & exempla expressa habemus ferè innumera. Testimonia hæc sunt: Esa. 34. 17. IPSE (DOMINVS) *misit eius* (in diuidenda populo Israëlitico terra Canaan) *sortem, & manus eius diuisit eam illis in mensuram.* Et, Prou. 18. vers. 18. inquit Sapiens: *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes quoq; diiudicat.* Rectè ergò Diuinus ille Vates sortes suas Domino commendat, dicens: *In manibus tuis*, DOMINE, *sortes meæ*, Psalm. 31. 16. Exempla in sacris passim reperiuntur multa: Aaron Moysis frater iubetur à DEO super duos hircos coram Domino in ostio tabernaculi testimonii sortes mittere, vnam DOMINO, & alteram capro emissario: cuius exierit sors DOMINO, offeret illum pro peccato; &c. Leuit. 16. 8. cum Israel pactum DEI præuaricatus esset, tulissetque de anathemate, vt propterea ab hostibus suis, viris vrbis Hai percussus, terga vertere cogeretur: Iosua peccatum anathematis sorte explorauit; primò tribum, ex tribu cognationem, ex cognatione domum, ex domo virum seu ipsum anathematis auctorem inuestigando, Iosu. 7 vers. 14 & seqq. Samuel Propheta cum in eligendo & per sortem Israelitis designando Rege occuparetur, applicuit omnes tribus Israel, & cecidit sors super Tribum Beniamin: & applicuit Tribum Beniamin & cognationes eius, & cecidit supra cognationem Metri, & peruenit vsque ad Saul filium Cis. 1. Reg. 10. 20. Et paulò post vers. 24. ait Samuel ad omnem populum: *Certè videtis, quem elegit* (PER SORTEM) DOMINVS, *quoniam non sit similis illi in omni populo.* Vt Regius Propheta Dauid Leuitas (quomodo secundum ministeria sua Domini domum ingredi deberent) sortibus diuiserit, ipse poteris legere 1. Paral. 24. Sic Ionas per sortem depræhensus est causa esse tantæ tempestatis, vt etiam nauis periclitaretur. Ion. 1. vers. 7. Sors coram Hamaň in vrnam missa, prodit, duodecimo mense, qui vocatur *Adur*, gentem Iudæorum debere interfici. Esther. 3. 7. Et sanè, nisi saccis induti, cineres capiti inspergentes, alta voce ad DEVM clamantes; ardenter que eum orantes, ieiuniis, vlulatu, fletuque pœnitentiam agentes Iudæi (vt est cap. 4. vers. 1. & 2.) gratiam atque misericordiam à DEO impetrassent; procul omni dubio sententia (de interficiendo Iudæos) sortis (voluntatis Diuinæ interpretis) nunquam mutata vel retractata fuisset.

Si quoque noui Teſtamenti exempla intueri libet: Nonne Matthiæ locus miniſterii & Apoſtolatus, (de quo præuaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum,) ſorte contigit? Act. 1. verſ. vlt. Hunc in finem DEVS reſpiciens, iuſſit terram Canaan Iſraelitis ſorte diſtribui. Ita, enim, inquit, Num. 26. verſ. 56. *Quicquid ſorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.* Et 33. cap. verſ. 54. Diuidetis vobis Terram (quam dedi vobis in poſſeſſionem) ſorte: pluribus dabitis latiorem, & paucioribus anguſtiorem; ſingulis, vt ſors ceciderit, ita tribuetur hæreditas, per tribus & familias poſſeſſio diuidetur. Et hic ſortiendi ritus in vſu ſemper fuit. Ita enim Romani olim per teſſerarum ſortes Dictatores ſuos, Conſules, Senatores, Tribunos plebis elegerunt. Ita etiamnum hodie pleriſque in locis & ferè vbique officia in quouis ſtatu, dona, hæreditates, &c. per ſortes diſtribuuntur. Vndè Eccleſiaſtic. 14. verſ. 15. dicitur: *Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in diuiſione ſortis?* Sed hæc dixiſſe ſufficiat. Omnia enim hîc in medium afferre, quæ ad artem hanc diuinandi diuinam Geomanticam confirmandam & ſtabiliendam faciunt, non eſt noſtri inſtituti. Ex his itaque, quæ à nobis iam dicta ſunt, luce meridiana clarius euadit, ſortium Moderatorem, Rectorem, Auctorem, Fautorem, Defenſorem & promotorem eſſe ipſum DEVM.

DEO confidendum.	181	Fide IEHOVÆ toto corde tuo, & intelligentiæ tuæ ne innitaris.	Prou. 3. Verſ. 5.	(*Quocirca*) ☞ *Habe fiduciam in* DOMINO *ex toto corde, &* ☞ *ne innitaris prudentiæ tuæ.*	181

Habe fiduciam, &c.] Tibi ipſi diffidas; temetipſum derelinquas, ac DEO te negotiaque tua committas. Iacta curam tuam in DOMINO, & ipſe te enutriet, Pſal. 55. verſ. 23. Ipſe directorium tuum erit. Sit tibi Symbolico: *Auxilium meum à* DOMINO, *qui fecit cælum & terram,* Pſal. 121. 2. Qui ſperat in DOMINO, ſubleuabitur, ſeu (vt Hebraicè ſonat) *impinguabitur,* corpore, Spiritu & Anima: ita, vt ſit mens ſana in corpore ſano: Macro & Micro-Coſmicè; internè & externè. In ſumma ſummarum: IEHOVAH in omnibus actionibus laboribuſque tuis, ſit prora & puppis; Alpha & Omega. Vide verſ. 329. Tu, abſq; DEI inſpiratione, auxilio & ductu, noli altum ſapere. In ſolo DEO, qui OMNIA in Omnibus, Theo-Sophicè poteris OMNIA. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*] Qui innititur Prudentiæ ſuæ; imaginationibus, conſiliis laboribuſque fanaticis ſuis, ſuperciliosè poſtpoſitâ LEGE SSæ Scripturæ, Naturæ conſcientiæq; ſuæ rectæ ſtultus eſt: quare ſtultè ambulabit in omnibus viis ſuis. Mundus Ethnicè iudicat, quod fortuna ſemper ſit comes prudentiæ noſtræ. Vndè prouerbia; *Sui cuiq; mores fortunam fingunt.* Et, *vnuſquiſq;* (ex ſua prudentia) *ſuæ fortunæ faber.* Vndè Seneca. *Sequere rationem, & fer caſum.* Iuuenalis: *Nullum Numen abeſt, ſi ſit prudentia.* At ſapiens noſter contrarium docet, quod IEHOVAH (auctor & DOMINVS fortunæ) fortunam mittat, & prudentiam atque ſucceſſum vel detrahat, vel largiatur. Obſeruandum hoc quoque eſt in laboribus Phyſico Chemicis, qui, niſi orando impetremus à DOMINO benè noſſe, eſſe & poſſe, non queunt ſecundum veritatis in Natura lineam re-

ctam,

ctam, inſtitui & abſolui. In Oratorio igitur TheoSophicè ſudandum, vt DEVS nos informet; ne Spiritum ſuum ſanctum auferat à nobis; vt nobis laboribusque noſtris benedicat; mentem, ſenſus & rationem cuſtodiat, ne diabolicis ludibriis & phantaſiis ſeducantur; manus & pedes, ne deſtruant opus. Cicero Ethnicus prudens,conſiliis multis ſuis partim, & rationibus fruſtratus eſt, partim verò fiduciæ ſuæ, in ſapientiam atque induſtriam ſuam,pœnas dedit grauiſſimas: Quidque effecerit cum prudentia mundana, triſtes & tragicæ multæ ab exilio ſuo voces reſcriptæ teſtantur, quæ in Epiſtolis libri tertii ad Atticum inſunt, & vltimæ ſuæ ad Octauium. Ideò interficiendus exclamat, ô me nunquam Sapientem. Rectè igitur Pſalmus 33,17. *Fallax equus ad ſalutem.* Et Pſal.127. *Niſi* DOMINVS *cuſtodierit ciuitatem,*&c. Eccleſ.11,5. Quomodo ignoras quæ ſit via Spiritus, & qua ratione compingantur oſſa in ventre prægnantis: ſic neſcis opera DEI, qui fabricator eſt omnium. Non igitur ratio noſtra, aut temeritas ingenii arroget ſibi prudentiam tantam,vt ſe (ſoli ſibi comparans ſeipſam) ſine ſingulari & ſpecificâ Benedictione Diuinâ poſſe gubernare vitam, actiones, laboresque exiſtimet, aut fortunam & ſucceſſum ſibi ipſi fabricare, ſuaque eſſe in voluntate ac poteſtate boni aliquid efficere: Verùm in manu DEI Omnipotentis ac Miſericordis Chriſtianè collocet atque conſtituat OMNIA,habeatque in DOMINVM (vt Sapiens ſapienter ſuadet) fiduciam ſuam, ex toto corde, ab initio vſque ad finem viarum ſuarum, hoc eſt, actionum atque laborum omnium,in Oratorio atque Laboratorio. Si in hoc non delinquendum Theoſopho; multò minus ſophiſtæ in ſuo Labyrintho. JEHOVÆ voluntas dux certior eſt filo Ariadnæ, nobis palpitantibus in labyrintho mundi huius immundi magno. Obtempera igitur Tu Cabalæ, Mageiæ & Alchimiæ ſtudioſe, & ad Lapidem Lydium hunc te examina: ſi eris in DOMINO fiducia tua, hauries voluntatis ſalutem à DOMINO, & omnia proſperè tibi ſuccedent; terq; quaterq; felix tam in praxi quàm theoria eris; neque in æternum (quemadmodum cum SS.ª Scriptura atteſtatur Experientia ipſa) cōfunderis. Hinc 2.Macchab. 8,36. prædicabat Nicanor protectorem DEVM habere Iudæos, & ob ipſum INVVLNERABILES eſſe,eò quòd ſequerentur Leges ab ipſo conſtitutas. Hoc idem ſibi vult verſus ſequens, ſcriptus in aulæo veteri, in quo depicta fuit mulier fila ducens, in arce quadam Gallica, de cuius ſententia ſæpè diſputauit Rex Galliæ Franciſcus:

Nenti fila DEVS *mentem coniungit Olympo.*

Id eſt, DEVS adiuuat laborem vocationis, Füget der Spinnerin den faden zuſammen/ Et auxilium illud etiam,quod laborantibus nobis,iubet à ſe peti, coniungit mentem Olympo, Heißt vns hinauff gehn Himmel dencken/ vnd beten. Non fruſtra adduxi locum Hermetis,verſ.317. *Qui anima ſua non pepercit,*&c. Secretum ibi latet CONIVNCTIONIS & VNIONIS, in Lapide ſuo PhyſicoChemico Catholico, Diuinæ, de qua plura palam loqui,non omninò conſultum. Vide verſ.132. p. 59. 96.

182	☞ Reuela DOMINO opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.	Prou.16 Verſ.3.	*Deuolue ad* JEHOVAM *opera tua, & firmabuntur cogitationes tuæ.*	182 Pſal.37. v.5. 1. Pet.5. v.7.

Reuela DOMINO *opera*, &c.] Notet hoc diligentissimè TheoSophiæ studiosus omnis; & tu qui Oras, quique Laboras in Scibili quouis. In omnibus, priusquam incipis, Theo-Sophicè consule DOMINVM, & IPSE erit directorium tibi. verss. 181, 329.

183	☞ In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognosce DOMINVM: & IPSE diriget semitas tuas.	Prou. 3. Vers. 6.	*In omnibus viis tuis recognosce Eum, & IPSE diriget semitas tuas.*	183

In omnibus viis, &c.] In omnibus negotiis ac laboribus tuis, cogita, pro præceptore tibi propone, & sequere IPSVM, qui SAPIENTIA Patris, nobis factus SAPIENTIA, in quo (tanquam in Minera) sunt omnes thesauri SAPIENTIÆ & SCIENTIÆ reconditi. Coloss. 2, 3. Et ibidem, cap. 3, 17. præcipit Apostolus; omne quodcunq; facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri IHSVH CHRISTI facite. Apud IEHOVAM igitur per SAPIENTIAM eius incarnatam, SAPIENTIÆ Dona ac Bona Theo Sophicè quærat omnis homo: solus IPSE (HV) dirigat gressus cogitationum laborumq, manuum mearum: Ratio est, quia solus ipse felicem largitur successum. O Hhochmahél, SAPIENTIA DEI! ô Binahél, Prudentia DEI! IHSVH SAPIENTIA IEHOVÆ incarnata, miserere mei, & doce nos veritatem: in Oratorio & Laboratorio, Amen. Vide figuram Amphitheatri huius secundam, & vers. 106.

Rom. 12, 16.	184	Ne sis sapiens in oculis tuis: time IEHOVAM, & recede à malo.	Vers. 7.	☞ *Ne sis sapiens apud temetipsum:* ☞ *TIME DEVM, & recede à malo.*	184

Religio Catholica, hoc est, Vniuersalis. c.p. 107.

Ne sis sapiens] vt solent facere sapientes mundani academici, qui tument præ scientia, Sie stecken voller dunste vnd funste. TIME DEVM.] Hoc est omnis homo, Eccles. 12, 13. Hæc religio verè catholica aut vniuersalis, Sap. 1, 1. Actor. 10, 35. vide verss. 299, 301. & 342. Hoc pœnitentiam agere Christianè.

185	☞ Mihi dedit DEVS ☞ dicere ex sententia, ☞ & præsumere digna horũ quæ mihi dantur: quoniam ☞ IPSE SAPIENTIÆ dux est, & Sapientum emendator.	Sap. 7. Vers. 15.	*DEVS mihi dedit ex sententia dicere, ac pro dignitate eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipse & Sapientiæ dux est, & Sapientum moderator.*	185

Mihi autem dedit DEVS.] Non diabolus. Donum DEI est, vers. 187. Dat DEVS æquè hodie ac ante annos mille, mihi, tibi, aliis: videamus modo, ne impediamus nos ipsos, & desimus nobisipsis. DEVS semper promptior est ad dandum SAPIENTIAM, quàm nos ad accipiendum.

Dicere ex ſententia] Hoc eſt, commoditatem ac facultatem orationis, quâ concepta animi ac cogitata facillimè exprimuntur. Hæc vis orationis, Facundia aut Eloquentia appellatur. *Præſumere*, &c.] Cogitare dignè de iis; quæ dantur à DEO. Eſt enim ſingulare DEI Donum, audire, videre, obſeruare, quæ DEVS ſapienter ſuggerit SAPIENTIÆ amatori, reſpondetque ſtudioſo fideli dilecto. Multos alloquitur DEVS, qui tamen eum alloquentem vel reſpondentem nec intelligunt, neq; obſeruant: imò (malum!) admoniti præceptorum peruerſorum propriaque malitia ſeducti, Theo-Sophicè obſeruare & intelligere noluntac reſpuunt. DEVS vbiuis locorum, & omni tempore nos alloquitur, in Cælo, Aëre, Terra, imò in nobisipſis proponit clara ſpecula nos commonefacientia. At perpauci (dolendum) vocem audiunt DEI Catholicè loquentem. Nec eſt multitudinis, DEI audire ſermones: quapropter clamabant ad Moyſen: (Exod. 20, 19.) loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis DOMINVS: ne fortè moriamur. Hinc etiā *ſtultorum plena ſunt omnia*. Vide verſſ. 35, 37. & 190, & 197. Porro: nec cogitare tātùm, verùm etiā loqui: ſunt enim aliqui, qui rectè ſentiunt, & tamen illud quod ſentiunt, non poſſunt peritè diſtinctéque dicere. Vnde videmus etiam ea, quæ per ſe bona ſunt; ſi non benè quoque tractentur, boni gratiam amittere. IPSE SAPIENTIÆ *dux eſt*] HV, IPSE, DOMINVS (verſ. 156.) tribuens hominibus SAPIENTIAM, eloquentiam & moderationem orationis: Sapientum eſt director, gubernator, prora & puppis. Nam ſtatim ſubiungit, quod in manu ipſius ſumus & nos & ſermones noſtri.

186 Nam in manu Ipſius ſumus tum nos, tum ſermones noſtri, omnis etiā prudentia, ſcientiaque opificiorum.	Verſ. 16.	☞ *In manu illius & nos, & ſermones noſtri, &* ☞ *omnis* SAPIENTIA, *& operum* SCIENTIÆ DISCIPLINA. 186

In manu illius, &c.] Quamobrem etiam afflictiones ac tribulationes noſtras, quas patimur, certo DEI conſilio nobis accidere ſapienter & pati enter ſtatuendum. Vndè Paulus 1. Corinth. 11, 32. *Dum iudicamur à* DOMINO (non temerè, caſu) *corripimur, ne cum hoc mundo damnemur*. Et Chriſtus Matth. 10. 29. Luc. 12, 6. negat paſſeres mori ſinè voluntate Patris: quantò minus homines, ad imaginem & ſimilitudinem DEI (Archetypi) formati. Magnum ſolatium hoc Chriſtiano afflicto, tentato ac tribulato. Vide verſ. 84. *Omnis ſapientia, & operum*, &c.] Omnis Prudentia; theoria & praxis: actiones omnes, atque labores noſtri, in Oratorio & Laboratorio, imò in tota vita, pro SAPIENTIA vera fructibuſq; illius adipiſcendis, Theo-Sophicè inſtituti: Ergò & Lapis Philm. Summum Naturæ & Artis BONVM, DEI Altiſſimi DONVM. Vnde Auctor coniugii maſſæ Solis & Lunæ: Hanc ſcientiam neceſſarium eſt habere mentes purificatas DEO: cum ſit Donum & ſecretorum ſecretum DEI, & ſoror Philoſophiæ & Philoſophorum: Quia habet eſſe à DEO per inſpirationem. Hic & ſic, Alchemiſta, diſce Lapidem quærere Sapientum Benedictum, Catholi-

con; Catholicè, Theo-Sophicè; non particulariter, Sophisticè: in Catholicismo, non particularismo, qui solœcismus. Idem de Cabala veraq; Magia iudicium esto. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum*, Iacob. 1, 17.

187 ☞ IPSE mihi dedit ☞ horum quæ sunt ☞ SCIENTIAM veram. | Vers. 17. | *Mihi autem dedit* DEVS, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem.* 187

IPSE *mihi dedit.*] Quis? DEVS: non diabolus, non spiritus malignus, nigromanticis familiaris. *Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum*, Iac. 1. vers. 17. non à principe tenebrarum. Obtenebrat nebulo iste mentem, non illuminat: excœcat, & videre non facit Veritatem: quia pater est mendacii, & spiritus diuisionis, non Vnionis, vide vers. 167. & 185. *Horum quæ sunt*] Entium, quæ reuera sunt & extant, hoc est, Rerum Diuinarum & humanarum: Operis de Mercava, & de Beresith, vt loquuntur Hebræorum Mecubalim, id est, qui acceperunt à DEO. *Scientiam veram.*] Non opinionem, sed scientiam; à mendacio erroreq; omni longè remotam. Est enim omnium rerum (vt statuunt viri docti) sub Cælo commorantium, non humanitus (vers. 142.) quam verè Scientiam vocamus, sed opinio potius. Quapropter apud solum DEVM (Lege atque Doctrina Amphitheatri huius) quærenda, ab eo solo expectanda. Opinantur pleriq; ; sciunt paucissimi. Non scit, qui opinatur.

Hæc, porrò, quam dat DEVS

SAPIENTIÆ DOMVS.

188 SAPIENTIA ædificauit domum suam, excîdit columnas suas septem: | Prou. 9. Vers. 1. | *SAPIENTIA ædificauit sibi ☞ domum, excîdit ☞ columnas septem,* 188

Domum] Quænam est illa? TRIVNA, videlicet. Primò, NATVRA atque CREATVRA, hoc est, Mundus maior totus, cum creaturis Spiritualibus; & Corpus ac Spiritus Hominis, id est, Mundi minoris: Secundò, MENS, siuè ANIMA homini Diuinitus inspirata: Tertiò SS.ª Scriptura; quod est VERBVM DEI Biblicè scriptum. *Columnas septem.*] Super quas fundauit atque exstruxit SAPIENTIA domum suam triunam: quæ sunt

CORPVS }
SPIRITVS } Macro }
ANIMA } Columnæ tres, in } Cosmo. En columnas, SEX
CORPVS } Micro }
SPIRITVS }
ANIMA }

LITERÆ, quibus VERBVM in BIBLIIS scriptum, columna vna & septima. Ecce, SEPTENARIVS sacer.

☞ Immo-

189 ☞ Immolauit victimas suas, miscuit VINVM, & proposuit mensam suam. | Vers. 2. | Immolauit victimam suam, miscuit vinum suum, etiam apparauit mensam suam. 189 CONVIVIVM.

Immolauit victimas.] Id est, sponte suâ & ex meræ Liberalitatis suæ gratia, inuitatis omnibus obtulit & offert, clementer largiri gaudet; potest ac vult, Bona & Dona sua inexhausta, tam spiritualia quàm corporalia, temporalia atque æterna: Vt, nimirum, repleti Nectare Diuino, & saturati Manna Sophiæ Cælestis, thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum fiant participes Theo-Sophiæ amatores veri, fideles dilecti omnes; in quorum numero(laus DEO)& me esse verè scio. Halleluiah; Halleluiah: Halleluiah. Phy diabolo.

190 Misit puellas suas, vocauit super summitates excelsorum ciuitatis, dicendo, | Vers. 3. | ☞ Misit Ancillas suas, ☞ vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis. 190 ANCILLÆ.

Misit ancillas.] Ancillæ SAPIENTIÆ veræ sunt SCIENTIÆ, & Artes bonæ omnes, per exercitationem cognitæ, experientiamq; probatæ, ad finem honestè vtilem vitæ humanæ. In bonis enim Artibus bonam de DEO & SAPIENTIA eius sparsam esse famam doctæ rectè censuit Antiquitas: per illas enim nobiscum agit de mysteriis, secretis atque arcanis suis. vers. 74. & 261. Annumerandæ sunt autem SAPIENTIÆ veræ ancillis, vltra maximè vsitatas multis passim cognitas atque vulgares, adhuc aliæ eæque secretiores, & quasi virgines cubiculares quædam, (quamuis proh dolor! ferè vt per originis peccatum in homine DEI imago, fœdissimo sophisticæ cœno à diabolo & organis eius sint asperse ac summè defœdatæ) hæ videlicet, CABALA, (non literalis illa, vulgaris Iudæis, puta *Notarieken*, *Gimetria*, *Teuofraſche*, vers. 5. quæ inferior; sed reconditior illa & longè superior, solis Diuini tantùm Influentia, Lumine & Motu cognita Theo-Sophis) MAGEIA, & huic cognatæ, PHYSIOGNOMIA, METOPOSCOPIA, CHEIROMANTIA, atque Doctrina de SIGNATVRA Rerum Naturaliū omnis: ALCHEMIA; ASTROLOGIA quoque cum filia sua GEOMANTIA; & ALIÆ nonnullæ, DOMINÆ suæ mirificæ mirabiliter & quasi miraculosè fabulantes ac administrantes. Caue tamen, oro mi frater, mendacia principis Mundi huius immundi, vitiaq; siuè errores pseudo artificum, quæsitoribus VERITATIS mundanis nondum Theo-Sophicè lotis atque purgatis, hoc est, fatuellis, iussu ac voluntate SAPIENTIÆ veræ, pro VERITATE (in pœnam iustam ac dignam) sese libenter prostituentes, Scientiis & Artibus ipsis, per se non immundis, falsò imputes. Sic enim pro vitio virtus crimina sæpè tulit. Sacra, verè dicitur, prophanantur, quoniam à prophanis prophanè vsurpantur. Etiam bonum, conuersum in abusum, fit malum. *At mundis omnia munda*, Tit. 1, 15. Rom. 14, 20. *Et scimus, quod diligentibus* DEVM, *omnia cooperantur in bonum*, Rom. 8, 28. vers. 261. Omnia bona sunt ac mala,

refpectu vfuq; diuerfo. Nominet mihi, quæfo, aliquis vnicā fiue fcientiam fiue Artem, in tota rerum Natura, quæ non tam abufum habeat fuū, quàm vfum legitimum ac probū. Et quo, obfecro vos, priuilegio exemptæ fuiffent præfatæ? Fiat ergò Iuftitia; vnicuiq; quod fuum eft, tribuatur, nemo lædatur. Reformat D E V S hominem ex peccato defœdatum; reformandæ funt quoque Scientiæ & Artes fecretiores confpurcatæ: I P S Æ, tanquam Media Theofophica, retinendæ, iisque in D E I Timore fapienter vtendum; fophiftica & impia reiicienda. Man muß das beſudelte Kindt waſchen/vnd nicht mit dem vnreinen bade hinweg ſchütten. Nec tu, Calumniator, fi quid nefcis, reliquis id fcire negatum eft. Scio plauftra obiectionum proferri poffe ex facris, ex iure canonico atque ciuili, ex Patribus: fed diftinctione vfus veri atque legitimi ab abufu, fufficienter refpondebimus ad obiectiones garrulorum omninò omnium omnes. Miferis ignorantibus peccatum eft condonandum, refipifcentia optanda. Vide verff. 157, 187, & 294. *Vt vocarent,* &c.] Vt deducerent; vt mediantibus illis peruenirent TheoSophiæ amatores fideles dilecti, in Agnitionem, Cognitionem, Vnionem ac Fruitionem D O M I N Æ fuæ Diuinæ, fierentque participes thefaurorum S A P I E N T I Æ inexhauftorum, in domus fuæ triunius (Biblicæ, Macro & MicroCofmicæ) arce, mœniis ignorantiæ ac fuperfluitatum, propter hominum peccata altiffimis fortiter munitorum & abfconditorum. Affirmant Sapientes, vix vnquam extitiffe in operibus de Mercaua & de Berefith Sapientem, qui non obferuauerit D E V M colloquentem fecum, refpondentem fibi fiue docentem, medio aliquo fecreto, cuius interuentu methodo TheoSophica humanitus fenfiffet Diuina.

SAPIENTIA ad fe inuitat Omnes.

191	Quifquis eft fimplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque	Verf. 4.	*Si quis eft & paruulus, veniat ad M E: & infipientibus loquuta eft,*	191

Paruulus] Simplex, vt eft verf. 3.

192	Venite comedite panem meum, & bibite de vino quod mifcui.	Verf. 5.	*& Venite, comedite panem meum, & bibite V I N V M, quod mifcui vobis.*	192

Venite, &c.] Sic S A P I E N T I A incarnata: *Venite ad me omnes, qui laboratis, ego reficiam vos.* Matth. 11, verf. 28. *Si quis fitit, veniat ad me, & bibat,* Iohan. 7, verf. 37.

193	Relinquite (ergò) infantiam, & viuite, & ambulate & per vias P R V D E N T I Æ. (Quas Ego fideliter monftraui & paternè commendo vobis.	Verf. 6.	*Relinquite fimplices viam veftram, & viuetis: & incedite per viam Intelligentiæ.*	193

Per vias Prudentiæ] Vias PRVDENTIÆ & INTELLIGENTIÆ, hoc eſt, Gradus COGNITIONIS ac SCALAM cum DEO VNIONIS, per quam IEHOVÆ SAPIENTIA (cui delitiæ eſſe cum filiis hominum) benignæ voluntatis ſuæ clementiâ deſcendente, Nobis contra veſtitu Regenerationis Denario (perfectionis SIGNATVRA) pœnitentialiter amictis, Theoſophicè aſcendentibus, Spiritus ſancti interuentu approximamus, coniungimur, & vnimur DEO, vt hîc & in æternum IEHOVAH fruamur; vias, inquam, has vide figura Amphitheatri huius ſecunda.

Hic inſeratur figura gradus quinti.

V.

GRADVS PROLOGETICVS QVINTVS EXPOSITVS.

194 Bonus hauriet beneplacitum à IEHOVA, & virum malarum cogitationum condemnabit DEVS. | Prou. 12 Vers. 2. | *Qui* BONVS *est, & hauriet gratiam à* DOMINO: *qui autē confidit in cogitationibus suis, insipiens est.* 194

Hauriet gratiam, &c.] Quemadmodum Gratia DEI homines efficit bonos; ita illos qui pietatis & timoris diuini sunt domicilia, gratia DEI fouet, multisq; gratiæ Donis adornat. Sunt enim Donorum varii gradus. Sicut radii solares vitrum obscurum obscurè etiam illuminant; si verò paulò fuerit clarius, plus illuminant; si clarissimum & pellucidum, clarissimè illuminant: sic animus humanus, si aliquo modo purgatus est, illuminatur quidem radio æternæ Sapientiæ, sed subobscurè; si magis à vitiis purgatus est, clarius illuminatur; & si purgatissimus est, oblitus fermè omnium rerum, clarissimè illuminatur, visione quadam intima DEI, teste Saluatore, Matth. 5. vers. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi* DEVM *videbunt*: Et Hebr. 12, 14. *Sequimini sanctimoniam, sine qua nemo videbit* DEVM. Qualis autem hæc visio? Cognitio scilicet mysteriorum Diuinorum, quam vocat Psaltes occultam DEI Sapientiam, Psal. 51, 8. Hanc nullus malarum cogitationum vir hauriet à DEO; sed tenebris interioribus & exterioribus replebitur: id quod vera est condemnatio. *Joh. 3, 18. 19*

195 Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt DOMINVM, animaduertunt OMNIA. | Prou. 28 vers. 5. | *Viri mali* [& *non intelligunt iudicium*: & *quærentes autem* IEHOVAM, *intelligunt omnia.* 195

Non intelligunt iudicium] Multa in vita communi accidunt, quæ verè sunt iudicia DOMINI: at impii hæc non intelligunt, sed casu quodam fieri putant, non aduertentes admirandam DEI Prudentiam. Qui autem Sapientiæ Diuinæ Spiritu præditi sunt, etiam illa diiudicant, quæ hominum aut salutem aut perniciem portendunt: quin omnes omninò hominum actiones iudicant, quem exitum seu finem illæ sint habituræ. Iudicia DEI abyssus multa. *Quærentes autem* IEHOVAM, &c.] Magna, (proh dolor!) humanæ rationis caligo est, quæ sine Diuinis Reuelationibus nullius operis DEI rationem, causam & finem perspicere potest. Quo medio verò, quaque via ad istiusmodi reuelationes sit perueniendum, luculenter Sapiens noster aureo axiomate docet: Quærentes DOMINVM, intelligent OMNIA. Exemplo est Ioseph Patriarcha, Daniel Propheta, & alii permulti. Memorabile est illud Iobi cap. 32. versſ. 7. & 8. Sperabam, quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret Sapientiam. Sed vt video, Spiritus est in hominibus, & Inspiratio Omnipotentis, dat Intelligentiam.

196 Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.	Prou. 10 Vers. 6.	℞ *Benedictio* DOMINI *super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas:* 196

Benedictio DOMINI, &c.] Olim Balsamo inungebantur Reges, & summi Sacerdotes, & conuiuæ amabiles: imponebatur etiam manus capiti benedicendo: ita Sapientia Diuina Balsamo Spiritus inungit cultores suos, ornat conuiuas donis, & manus imponit salutares capiti iustorum. Quemadmodum enim caput ornamentum & decus est hominis: ita Diuina SAPIENTIA (quæ est corona capitis augustissima) ornatum homini addit longè pulcherrimum. Assiste igitur ad thronum SAPIENTIÆ, flexis genibus, & Benedictionem Spiritualem ore & mente humili indesinenter & constanter efflagita: & descendet super caput tuum benedictio, instar Balsami stillantis. Sed os impiorum, quod nil nisi arrogantiam, superbiam, contumelias & immunditiem spumat, operiet confusio.

197 Abominatio IEHOVÆ est peruersus: & cum Rectis secretum Eius.	Prou. 3. Vers. 32.	*Abominatio* DOMINI *est omnis* ℞ *illusor, &* ℞ *cum* SIMPLICIBVS ℞ *sermocinatio eius.* 197

Impiis malèdicetur, Piis, benè.

Illusor] Peruersus corde & bilinguis, declinans à DEO, deserens Timorem DEI. Propterea quidam verterunt, abominatur IEHOVAH desertorē, hoc est, qui ab altitudine Diuinarū contemplationū actionumq; auersus, vergit ad decliua mundi huius immundi, quantumuis eum Spiritus SAPIENTIÆ bonus erexerit in altum. *Cum simplicibus*] Cum rectis, integris, incontaminatis, probis, nihil simulati aut dissimu-

lati habentibus, cum his, inquit Sapiens, Theo-Sophicè loquitur IEHOVAH, VERBO suo Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè Diuinitus scripto, vsque in Oratorio & Laboratorio, Cabalisticè, Physico Magicè & Physico Chemicè reuelat atque communicat mysteria & secreta sua. Hinc Philosophus: Si DEVS reperiret cor fidele, vtique reuelaret ei veritatem secretorum suorum. Felix cui sic IEHOVA à Consiliis. Consule quartam Amphitheatri huius figuram. *Sermocinatio eius*] O mirabilem DEI mirabilis sermocinationem! vox DEI in omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Loquitur DEVS nobiscum semper & vbique. Placuit DEO Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè fari: incumbit nobis, ad imaginem & similitudinem DEI formatis, IEHOVAM (ne surdo canat) in SS[a] Scriptura. Natura, & Nobismetipsis audire, videre, obseruare sonantem, tonantem, loquentem & respondentem, vt est figura Amphitheatri huius quarta ordine annotatum. Vide versf. 35, 37. & 342.

198 IPSE ☧ deludet illusores, & ☧ mansuetis dabit gratiam. | Vers.34. | *Profectò illusoribus* IPSE *illudit, & humilibus dat gratiam.* 198

Deludet illusores] Certè sanniones ipse ridiculos reddit Lege talionis par pari eis referens. Dirident isti SAPIENTIAM; deridentur vicissim ab EA. Lex hæc SAPIENTIÆ incarnatæ æquissima: Eâdem mensurâ, quâ mensurabitis, metientur vobis. Cum sanctis sanctus est IEHOVAH, & cum viro immaculato innocens; cum electo, electus; cum peruerso, peruersus, vt est Psal. 18, 25. *Mansuetis*] Humilibus: hos enim exaltat; superbos deponit. Humilitas siuè mansuetudo, & sui in Timore DEI (coram DEO) abiectio, est sui, cum fructibus SAPIENTIÆ in DEO gloriosa inuentio, exaltatio & sublimatio. Nam humiles corde DEVS exaltat sub limesque reddit. Vide vers. 202. 184

* Abominabile IEHOVÆ sunt peruersi corde: & perfecti via beneplacitum eius. | Prou. 11. Vers. 20. | *Abominabile* DOMINO *☧ corprauum, & voluntas eius in iis qui ☧ simpliciter ambulãt.* *

Corprauum] Hoc est, stultus, vt versf. 51, 201. & 205. *Simpliciter ambulant*] Immaculatè, innocenter, in integritate, probitate, incorruptè, non vitiosè; sed iuxta beneplacitum DOMINI, SAPIENTIA incarnata induti, Archetypum, ad cuius imaginem & similitudinem formati, imitantes. De quibus Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est* DOMINO *super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.* His bonum velle, nosse, esse & posse, in omnibus actionibus suis inspiratur à IEHOVAH; non pelle dualitatis tectis. Simpliciter igitur ambula tu qui Oras, quiq; Laboras.

199 ☧ Qui peruersi cordis est, non inueniet BONVM, | Prou. 17 Vers. 20. | *Peruersus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in* 199

&c qui

& qui vertit linguam, incidet in malum.		*lingua ſua, cadet in malum.*

Qui peruerſi cordis eſt] Peruerſo cordi coniuncta eſt quoque peruerſa lingua, quæ cordis theſaurum aperit, & exitii foueam ſibi parat. Lingua enim peruerſi, patratrix eſt proprii exitii, ita perit impius linguâ ſuâ. Et hinc eruditi illi peruerſi, de quibus natum prouerbium, die gelehrten/ die verkerten/ h. e. qui meretricem illam fatuam, ſtolidam, de qua ſupra nobis ſermo fuit, deperditè amauerunt, & ceu idolum etiamnum adorant. Qui verò Recti ſunt corde & Simplices, hi Sponſam ſibi aſſumunt SAPIENTIAM Diuinam, Arcanam, Throni DEI aſſiſtricem, Myſteriorum DEI, SS^æ^ Scripturæ, Naturæ, & Artis OMNIVM veram fidemque Doctricem, & ita hauriunt Bona ac Dona SAPIENTIÆ Æternæ. Vide verſſ. 187, 294.

200 ☞ Melior eſt pauper ambulãs in ſimplicitate ſua, ☞ quam diues in prauis itineribus ſuis.	Prou. 28 Verſ. 6.	*Præſtantior eſt pauper, qui ambulat in perfectione ſua, quam peruerſus viis, & ipſe diues.*	200

Melior eſt pauper, &c.] Pauper adhæret ſoli DEO & SAPIENTIÆ, ſi de ſimplici, & in ſimplicitate ſua ſapientiſſimè ambulat, quia DEO placet: placere autem DEO, ſumma eſt felicitas, & veræ diuitiæ. Contentum eſſe ſuâ ſorte, habere mentem alienam ab auaritia, á ſuperbia, à vanis honoribus, à voluptatibus: in ſimplicitate & integritate ambulare, magna ſapientiæ pars. *Quàm diues*, &c.] Mundus immundus auarus eſt terrenarum opum, quæ ſunt irritamenta malorum, corruptelæ animorum, folles arrogantiæ, & vanæ gloriæ, puluilli voluptatum, & tandem, præmii loco, in exitium æternum præcipitant omnes, qui adhærent illis.

201 Vt quid eſt pretium in manu ſtulti, vt emat SAPIENTIAM & cor non eſt ei.	Prou. 17 verſ. 16.	*Quid prodeſt* ☞ *ſtulto habere diuitias* ☞ *cum* SAPIENTIAM *emere non poſſit?*	201 O diuitem ſtultum!

Stulto, &c.] Stultum vocat hoc loco Sapiens non tantum vacuum timore DEI, vt verſ. 205. Verùm etiam ſuperbum, arrogantem, & ſinè cauſa iracundum, Einen ſtarrköpfigen eigenſinnigen Phantaſten/ vnd vnbilligen polterer/ quantumuis etiam opibus valentem, Es iſt doch ein Narr vnd wenn er noch ſo reich vnd hoch von ſeines gleichen geachtet were. Paulus inquit Gal. 6, 3. *Si quis exiſtimat, ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Hoc faciunt ſtulti*, (inquit Cato) *quos gloria vexat inanis*. Præterea qui cogitat malum facere, ſtultus vocabitur, Prou. 24, 8. Vt & reuera ſtulti ſunt, in conſpectu DEI, impii irriſores, quibus nec DEVS ipſe, nec LEGIS Diuinæ, nec VERBI DEI (ſcripti & incarnati) myſteria, nec Naturæ ſecreta, verè cordi ſunt. Iſti, quantumuis eminentes aut Nobiles exiſtant coram mundo immundo, in iudicii tamen die non conſiſtent, ſed (quia ſtulti) ignominia afficientur æterna. Vide verſ. 205. *Cum* SAPIENTIAM *emere*, &c.] SA-

PIENTIA non venditur pecuniâ; nec hæreditate tranſit ad liberos: precibus ex toto corde ad IEHOVAM fuſis oportet nos eam à Benignitate Benigni (Benignè vt mittat) petere ac impetrare. SVMMA: In Spiritu & Veritate pro Ea eſt Orandum: proq; theſauris Ipſius feliciter conſequendis, ſapienter Laborandum. ORATORIVM igitur & LABORATÓRIVM, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, ſapienter ingredienda. Vide verſ. 87. Nota: ſtultus hoc loco poteſt etiam intelligi prophanè doctus: Et diuitiæ, ingenii dotes, ſinè Timore DEI: Ein Sprach-gelehrter Narr / Ein närriſcher Sprachgelehrter / literatus ſtultus, non doctus.

202 ☞ TIMOR DOMINI Diſciplina SAPIENTIÆ: & gloriã præcedit ☞ HVMILITAS.	Prou. 15. Verſ. 33.	TIMOR IEHOVÆ, eruditio SAPIENTIÆ: & ante gloriam humilitas. 202

Timor DOMINI, &c.] Vt verſ. 159, 210. *Humilitas.*] Animi. Manſuetudo, quæ lenitas & facilitas morum: quemadmodum ſuperbia caſum. Contritionem præcedit ſuperbia, Prou. 16, 18. Hinc in Cantico Beata virgo: DOMINVS diſperſit ſuperbos, mente cordis ſui. Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles. Luc. 1. verſ. 51. & 52.

203 Quum venit ſuperbia, venit & ignominia: & cum humilibus SAPIENTIA. Prou. 16. verſ. 5. Abominatio IEHOVÆ eſt omnis elatus corde.	Prou. 11. Verſ. 2.	☞ *Vbi fuerit ſuperbia, ibi fuerit & contumelia: vbi autem eſt Humilitas, ibi* & *SAPIENTIA.* *Prou. 16. verſ. 5.* ☞ *Abominatio enim* DOMINI *eſt omnis arrogans.* 203

Vbi fuerit ſuperbia, &c.] IEHOVAH abominatur ſuperbos; ſuperbi enim reſiſtunt maieſtati Diuinæ; ideò DEVS ſuperbis quoque reſiſtit, 1. Pet. 5, 5. Quia humiles tantum pendent à Gratia Diuina: ideo humilibus DEVS dat gratiam. Superbi quia affectant ſolium DEI, ideo DEVS punit eos aut errore conſiliorum, aut infelicitate euentuum, ita vt omnia conſilia eorum & euentus conuertantur in ipſorum ignominiam, confuſionem & ruinam: è contra verò humiles ornat Luce, & Dono Spiritus Intelligentiæ, conſilii, fortitudinis, roboris, cognitionis, quæ dona ſunt fontes felicium ſucceſſuum in gubernatione & actionibus humanis. *Abominatio* DOMINI, &c.] Vult DEVS vt noſcamus & confiteamur ore & corde, eſſe DEI Bona & Dona, quibus fruimur in vita omni: nec quicquam adſcribamus prudentiæ aut viribus noſtris. *Non nobis Domine, non nobis; ſed Nomini tuo da gloriam.* Pſalm. 115, 1. *Melior eſt patiens arrogante.* Eccleſ. 7, 9.

☞ In

204 ☞ In corde Prudentis requieſcit SAPIENTIA: & indoctos quoſque erudiet. | Prou. 14. Verſ. 33. | *In corde intelligentis requieſcit SAPIENTIA: at in medio ſtultorum ipſe cognoſcitur.* 204

In corde.] Animo: qui ἁγιαστήριον vel Sanctuarium SAPIENTIÆ; Mineruæ templum MicroCoſmicon. Ita Prou. 17. verſ. 24. Sapiens inquit: *In facie prudentis lucet Sapientia.* Et, Eccleſ. 8. verſ. 1. Sapientia hominis lucet in vultu eius: videlicet phyſiognomonicè, metapoſcopicè.

205 ☞ Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: ☞ amicus ſtultorum ſimilis efficietur. | Prou. 13. verſ. 20. | *Qui graditur cum ſapientibus, ſapiens erit: ſed qui eſt amicus ſtultis, conteretur.* 205

Qui cum ſapientibus, &c.] Hoc eſt, cum iis, qui ſequuntur doctrinam Librorum Naturæ, & SS* Scripturæ, conſcientiæque teſtimonium propriæ: qui hoc facit, is fideliter Orando, ſapienterq; Laborando, rectâ & certiſſimâ viâ aſcendit ad ſummam Diuinarum atque humanarum rerum ſcientiam vereque ſapit. Ad leges & teſtimonia horum, OMNIA: ſinè quibus erubeſcimus loqui VERITATIS ſtudioſi. Quod ſi animus tuus, ô fili, SAPIENTIÆ Æternæ radio, ſic Cabalicè fuerit illuminatus; (eſt enim, ſecundum Mercurium Triſmegiſtum, DEVS IPSE noſtræ oculus Mentis, ſinè cuius lumine (dico) manet cœca tam in Phyſicis quàm hyperphyſicis atque Diuinis; nec vnquam videbimus ſiuè SS* Scripturæ, ſiuè Naturæ Noſtrique ipſius cognitionis lumen (tunc huius tam ineffabilis luminis ductu, per omnes errorum tenebras ſecurè ambulabis: tunc citra læſionem liberè omnia diſciplinarum genera, bona & mala (ſuo modo) fructuosè penetrare poteris: tunc Vlyſſis inſtar (H. C. Agrippæ vtar verbis, quem, ex ſcriptis ſuis genuinis, noui bonum & Euangeliſtam philoſophicum; quia verba præſupponunt mentem Theo-Sophicam, non nigromanticam) ſi Cyclopum ſpecus ingrediamini, & ad inferos deſcenderitis, remigrabitis illæſi: ſi ad Lotophagos, ad Syrtes acceſſeritis, regrediemini ſecuri: ſi Circes poculum biberitis, non permutabimini: ſi Scyllam prænauigaueritis, non periclitabimini: ſi Sirenes audieritis, non obdormietis, ſed eritis de omnibus iudicantes, vt ait Apoſtolus; & à nullo iudicati.

Amicus ſtultorum.] Ex omni omnium vitiorum genere contracta colluuies; à Sapiente noſtro & Stoicis, grauiſſimis aſſertoribus virtutis, ſtultitia vocatur; in ſacris literis Malitia & Stultitia dicitur: itidem, vt omnibus ſuis numeris abſoluta Probitas, vtriſque SAPIENTIA nominatur. Stultorum, id eſt, vitioſorum aut malorum (vt eſt verſ. 201. quorum, proh dolor, pleni ſtatus, ſcientiæ & artes ferè omnes) conſortia fuge: nullum enim venenum, nulla peſtis perinde nocet; atque iſtiuſmodi ſtultorum diabolicorum familiaritas. In Cabalæ & Magiæ ſtudio, nigromanticos, (tanquam Diabolum ipſum, cuius iſti organa) deuita; in Alchemiæ, Sophiſti-

cè & differentes & laborantes: quia ftulti funt. Noli dicere eis, aue; nedum familiares fint tibi. Contrahit peftem vicinus à vicino.

Fide DEO *fidus, mortali fidito cautè;*
Et bellè ante vide, dignus an ille fide.

Nam fidere multum, & vidiffe parum, maxima damna parat. *Vua,* inquit Iuuenalis, *confpecta liuorem ducit ab vua.* Magna vis confuetudinis aut conuerfationum in partem vtramque. Cum paucis iisque bonis ambulandum. Talis vnusquifque eft, qualium conuerfatione delectatur. Nam *nofcitur ex comite, qui non cognofcitur ex fe.* Socius focii vmbra. Malitiam autem (Sapient.7.verf.30.) vincit SAPIENTIA: in SAPIENTIA igitur DEI, cato facta, de malitia triumphum referre queamus, fi modò in ea fapuerimus, in qua & vincemus. VNVS igitur efto tecum, at non folus; quia in VNO: Triunus in TRIVNO. Dicit SAPIENTIA incarnata, vbi funt duo vel tres congregati in nomine meo, EGO SVM in medio illorum. Mas & fœmina, DVO: Corpus, Spiritus & Anima, TRES effentiæ diftinctæ, in perfona TheoSophiæ ftudiofi vnà congregatæ in nomine IHSVH CHRISTI crucifixi, SAPIENTIÆ Patris incarnatæ, VNVM funt: in medio huius horum QVI ERAT, QVI EST, QVI ERIT, DEVS; DEI SAPIENTIA; SPIRITVS SAPIENTIÆ DIVINÆ. Tunc rectius & verius (quam Scipio) dices, nunquam te minùs otiofum, quàm cum otiofus: nec minus folum, quàm cum folus. Et: Otiofum, te plura facere. ô otium beatum, haudquaquam ignauum! quod mundus non capit immundus. Hoc otio fruitur folus amicus DEI, non ftultorum, qui mundanè & prophanè fapientes. Hæc non capiet homo perfrictæ frontis.

206 Etiam abfque Scientia, defiderium non eft bonum.	Prou.19 Verf.2.	¶ *Vbi non eft* SCIENTIA ANIMÆ, *non eft* BONVM. 206

Vbi non eft SCIENTIA, &c.] Vbi non funt moderata confilia, ibi caufa malè agendo corrumpitur. Docet igitur Sapientia amatorem & cultorem fui fidelem, omnia confideratè, prudenter, piè & moderatè agere, & finem femper refpicere. Econtra: Vulgus Sapientiæ expers, ruit in negotia, finè omni timore DEI, DEO non confulto, & rapiuntur ftulti ftultis confiliis, tanquam à torrente & rapido flumine. Feftinatio enim improuida eft & cæca, quàm malè regit & ad peffimum exitum deducit DEI obliuio.

Malitiosè inuidus, Sophiæ Diuinæ non particeps.

207 Neque verò cum eo qui inuidia contabefcit, iter habebo: quoniam huiufmodi non erit Sapientiæ particeps.	Sap.6. Verf. 25.	*Neque* (*etiam*) *cum inuidia tabefcente iter habebo* (*inquit Sapiens:*) *quoniam talis homo non eft particeps* SAPIENTIÆ. 207

Neque

Neque cum inuidia tabeſcente, &c.] Non communicabo; nihil commune habebo; non verſabor cum inuido. Nam mos Philoſophorum eſt, non inuidere. Ideo apertas eſſe debere Muſarum ianuas, voluit pia vetuſtas. Non tamen ſinè diſcrimine omnibus: At quibus? Solis Doctrinæ & Diſciplinæ filiis. DEI enim Dona candidè ac liberaliter, non niſi candidis ac liberalibus ingeniis (ne margaritæ proiiciantur porcis diabolo obſeſſis, verſ. 344.) ſunt communicanda. Rectè doctiſſimus Zwingerus in tabulis Hippocraticis, pag. 37. Vetus hæc artium, inquit, fuit maieſtas, vt non niſi initiatis communicarentur, vel viua voce, quos ἀκροατὰς dixere, vndè Cabala Hebræorum nomen habet; vel ſcripto, ſed eo obſcuro, quo profanum vulgus arceretur, & ſolis intelligentibus (verſ. 43.) arcanum communicaretur. Ipſa nimirum proſtitutio Artibus & auctoritatem, & propter contemptum efficaciam quoque ſuffurari videtur. Flagris perindè digni ſunt, qui artium arcana exteris temerè patefaciunt: vti propter inuidiam meritò reprehendendi, qui ne initiatis quidem communicare volunt. Hæc ille. Ad hunc ſenſum prudenter interpretanda ſunt verba Sapientis noſtri citata, & ea, quæ verſ. 147. Obiicies fortaſſis, naſute, inuidiam Phyſico Chemicè Philoſophantium, ſuper ſummo in Natura & Arte Bono. Audi Roſinum Philoſophum: DEI iudicium eſt, hanc rem ſcientibus inuidiam inuenire, non propter mundi auaritiam, ſed ne mali percipientes hoc, ad prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis reddituri ſint Philoſophirationes. En, habes quoque verbis Zwingeri iam citatis, reſponſum ſatis honeſtum, ſufficiens, iuſtum & æquum.

208 Deriſorem efficit vinum, tumultuantē efficit Séchar: & omnis qui ſe oblectat in ea, non erit ſapiens.	Prou 20 Verſ. 1.	☞ *Luxurioſa res eſt* VINVM, *& tumultuoſa ebrietas: quicunque his delectatur, non erit ſapiens:*	208

Luxurioſa res eſt VINVM, &c.] Heraclitus dixit: *ſtultitiam celare difficile eſt; in vino verò impoſſibile.* Cato: *Vno excepto, nemo vnquam ad euertendam Rempub. ſobrius acceſſit.* Plato: *In vita parum ſobria Sapiens nemo efficitur vnquam, moderatus verò multò minus.* Seneca: *Conſuetudine inſaniæ durata vitia vino concepta, etiam ſinè vino valent.* Sapientia igitur haurienda non eſt ex poculis. Ex poculo verò Ioſephi Patriarchæ, Gen. 44. verſ. 5. argenteo, in quo prophetabat & vaticinabatur de futuris, vt bibere tibi liceat, peroptabis. Sanè, ſummo artificio Diuino-Magico, ex Electro philoſophico, Aſtronomicè conflatum fuiſſe hoc poculum, quis ibit inficias? Extant quæ Aureolus ab Hohenheim Myſteriarcha, de Electro illo poſteritati reliquit. Tale poculum propinat Sapientia in Cantico cap. 8, 2. ſuis amatoribus, & inebriat eos Nectare Cæleſti. Influentiæ illæ Cæleſtes, & theſauri ſyderei, qui ſunt cuſtodes omnis naturalis Sapientiæ, libentiſſimè influunt & dimittunt ſeſe in animas ſobrias, ſapientiæ ſitientes. Die vollen vnd tollen Narren aber leſſet der Himmel vnfleter vnd Tölpel bleiben.

209 Cor Sapientis quærit DOCTRINAM: & os stultorum ℭ pascitur imperitia. | Prou.15. Verf.14 | *Cor intelligens quærit SCIENTIAM: & os stultorum pascetur stultitia.* 209

Pascitur imperitia] Verè Ethnicus; *Homine imperito nusquam quicquam iniustius*, Er bleibt ein Narr/ wie er gewachsen ist.

TIMOR DOMINI. Eccl. 1, 16. Psal. 110.

210 ℭ Timor DOMINI principium SAPIENTIÆ: SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM ℭ stulti despiciunt. | Prou. 1. Verf. 7. | *Timor IEHOVÆ principium SCIENTIÆ: SAPIENTIAM & Eruditionem stulti despiciunt.* 210

Timor DOMINI] Non est hic is TIMOR, quo nocentes cruciatum formidant, Theologis dictus SERVILIS, qui furor & nocentis conscientiæ vermis, rodens quotidie, atque vrens malam mentem, animumvè mali sibi conscium: sed diuinus & salutaris à DEO ipso proueniens, dictus FILIALIS, superior & excellentior amore, vt loquar cum Cabalistis. Sic quoque verss. 212. & 232. *Stulti despiciunt*] Stulti igitur sunt, qui despiciunt AMPHITHEATRVM hoc nostrum; ratio est, quod ex fontibus SAPIENTIÆ (res ipsa loquitur) DOCTRINA Eius emanauit.

211 TIMOR IEHOVÆ velut velut vena vitę, vt recedatur à laqueis mortis. | Prou.14 Verf.27. | *TIMOR DOMINI & fons vitæ, vt declinet à ruina mortis.* 211

Fons vitæ] Quemadmodum inobœdientia & contemtus DEI, amor proprius & superbia, initium & fons est mortis, omniumque calamitatum; & verè ruina & laqueus mortis atque inferni: ita Timor IEHOVÆ, coniunctus cum fide & amore diuino, qui dicitur filialis, verè est fons & vena vitæ; propterea quod Spiritus sanctus, Spiritus est Timoris DEI, hoc est, author Timoris DEI, in quo sancto Timore, DEVS singularem suam εὐδοκίαν & beneplacitum habet, ita vt delectetur illo, tanquam pater filio vnico: reueletque ipsi arcana Sapientiæ: requiescente super ipso Spiritu Scientiæ, Intelligentiæ & Cognitionis.

212 Principium SAPIENTIÆ, Timor IEHOVÆ: & scientia Sanctorum, intelligentia. | Prou. 9. Verf.10. | *ℭ PRINCIPIVM SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & scientia Sanctorum PRVDENTIA.* 212

PRINCIPIVM SAP.] Vide verss. 210. & 232. Iob. 28, 28. Ecce TIMOR DOMINI ipsa est SAPIENTIA, & recedere à malo, INTELLIGENTIA. Timor DEI filialis ipsissimus est AMOR: Timere DEVM amare est. O fructuosissimam ARTEM AMANDI hanc! quam fideliter

docet

docet Amphitheatrum hoc noſtrum. D i v i n a hæc; mundana, illa Ouidiana immunda.

213 ☞ Non (igitur) æmuletur cor tuum peccatores, ſed in T i m o r e D o m i n i eſto ☞ tota die. | Prou. 23 Verſ. 17. | *Ne æmuletur cor tuum peccatores, imò potius in T i m o r e I e h o v æ eſto tota die.* 213

Non æmuletur, &c.] Κακοζηλία & ſtulta imitatio morum prophanorum, ſcurrilium, voluptatum, libidinum, delitiarum, ſuperbiæ, ambitionis, luxus, vſurarum, iracundiæ, dominationis, &c. multis attraxit extremum exitium. Noli transformari in eiuſmodi mundanam laruam, ſed indue Ieſum Chriſtum, & transformare in ipſius imaginem. *Totâ die*] Totâ vitâ: omnibus diebus vitæ tuæ: & T v n c (non prius) S a p i e n t i æ deſuper rorantem mannam, (vt eſt ſecunda huius Amphitheatri figura) ſupercæleſtiſque nectaream & aquæ (mentis vellere) & ignis (cordis ardore) pluuiam concipies, guſtabiſque Animæ, ſitientis veritatem, lingua, quàm ſuauis & iucundus ſit D o m i n v s: eriſque totus (Corpore, Spiritu, & Animâ) tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dat in tempore ſuo, cuius folium non defluit: & O m n i a quæcunque facies (orabit enim & Laborabit I e h o v æ S a p i e n t i a tecum, verſ. 261.) proſperabuntur. (& ſic peruenies quoque ad Lapidem Philoſophorum) Pſal. 1, 3. Experieris quoque veriſſimum eſſe, quod Pietas ad omnia ſit vtilis. 1. Tim. 4, 8.

214 Quia reuera eſt merces: ☞ & ſpes tua non ſuccidetur. | Verſ. 18. | *Quia* ℣ *habebis ſpem in nouiſſimo, & præſtolatio tua non auferetur.* 214

Habebis in nouiſſ.] Quia habitas in adiutorio altiſſimi, & in protectione D e i Cæli commoraris. Dicis D o m i n o, ſuſceptor meus es tu, (aſylum meum) & refugium meum, D e v s meus, ſperabo in eum. Vide pſal. 91. totum. Pſalmus hic quemadmodum alii pœnitentiales; Benedictorii; Maledictorii; Liberatorii; Vindictorii, &c. ita, hic, dico, Antidotarius & defenſorius contra aduerſitates omnes. Obſeruarunt hoc Hebræi; probauerunt Chriſtiani; experieris tu ipſe, ſi Pſalmos Dauidis, ſingulis diebus, Dauidicè oraueris. At magnum & rarum, Dauidicè orare! Non intelligunt niſi in ſchola crucis ac tribulationum probè exercitati: his ſolis P s a l t e r i v m eſt promptuarium precationum inſtructiſſimum, Catholicon. Laus D e o, quod aliquantulum didicerim. De hoc ſecreto, loco commodiore, plura. *Spes tua non ſuccidetur*] Non decipiet te S a p i e n t i a; caret enim omni fraude: ſed veriſſimos, dulciſſimos, æternos fructus ab illa percipies. E conuerſo, mundana ſapientia, quia eſt fraudibus, erroribus & incertitudinibus plena; nullum ſalutarem fructum poſt ſe relinquit; ſed miſeriam, dolores animi, errores, cruciatus, deſperationem & mortem.

215 Sentite (ô mortales) ☞ de DOMINO in bonitate ☞ & in simplicitate cordis quærite illum.

Sap. 1. Vers. 1.

Sentite (ô homines) de DOMINO in bonitate, atque in simplicitate cordis eum quærite:

De DOMINO] Et de Operibus, Bonis ac Donis eius, iuxta voluntatem veritatis suæ in SS.a Scriptura, Libro Naturæ, testimoniisque conscientiarum vestrarum. *In simplicitate*] In simplicitate columbæ, hoc est, in integritate, imitando Archetypum: non in astutia aut calliditate diabolici serpentis. Simplicitas Sancta Veritatis SAPIENTIÆ Æternæ amica. Nunquam simula, nec mala te malum esse cogant. Sis Bonus, auxilio Optimi, in te: etiamsi omnia mala circumcirca te. Esto prudens, ne fallaris, & simplex, ne fallas, Matth. 10, 16. *Consilium malum consultori pessimum.*

Deut. 4, 29, 2. Paral. 15, 4. Quomodo DEVS quærendus, & à quibus inueniatur.

216 Quoniam inuenitur ab his, ☞ qui non tentant illum: ☞ apparet autem iis, ☞ qui fidem habent in illũ.

Vers. 2.

Quoniam inuenitur ab iis qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt.

Qui non tentant illum] Haud frustra monet Lex Diuina: *Non tentabis* DOMINVM DEVM *tuum*, Deut. 6, 16. Matth. 4, 7. Luc. 4, 12. Non potest ferre iocum IEHOVAH, qui Zelotes. Huc refer canonem decimum, partis Amphitheatri huius quartæ, in Mageiæ reformatione instauratoria ac renouatoria; & contra, Nigromantiæ extirpatione eradicatoria. Vbi de PROPOSITIONE agitur, *Tunc me intelliges.* Vide versſ. 142, 217. & 251. Non tentat DEVM qui Theo Sophicè consulit; sed qui temerè, iocosè arroganter. *Apparet autem*] Ἐμφανίζεται, patefit: quod verbum cognitionem significat, qua DEVS piis se patefacit ac declarat, aut cognoscendum exhibet, quocunq; id fiat modo, mediatè, vel immediatè, Macro vel Micro-Cosmicè. Sic SAPIENTIA æterna, manifestata in carne, IHSVH CHRISTVS, apud Iohan. 14, 21. dicit, ἐμφανίσω ἐμαυτὸν, *manifestabo ac declarabo meipsum.* Vide versſ. 142. & 195. Estoque intelligens. *Qui fidem habent, &c.*] Docet Sapiens, τὴν ἀπιστίαν, incredulitatem, impedimento esse, quo minus cognoscatur veritas, & DEI Dona nanciscamur. Incredulitas (experientia edoctus constanter affirmo) est quasi sinistra manus, qua DEI DONA, quæ sponte suâ nobis benignè offert, peruersè excutimus. Quemadmodum enim ianua miraculorum, impetrandique à DOMINO Bona & Dona mirabilia manus, est Fides; ita diffidentia siuè incredulitas, miraculorum amissio aut expulsio, ac ad magna & mirabilia à IEHOVAH impetranda, & per nos (est enim Theo-Sophus DEOid, quod homini sua manus) perpetranda, impedimentum. Rectè igitur vir nunquam satis laudatus Capnio lib. de verbo mirifico 2. cap. 6. *Fœdus cum homine*, inquit, DEVS *percutit, non quocunque, sed cum eo, qui Sanctimonia, Pietate, Religione,*

c. p. 77. 123.

potissimum

potiſſimum verò CREDVLITATIS *fiducia clareſcat.* Et alius de VNIONE cum DEO mentali: Non DEVS hanc nobis, crimina noſtra negant. Crimen inter cætera, non infimum, incredulitas. Vt iuſtus viuit ſua fide; ita videns videt fide. Neſcit fidentem deſeruiſſe DEVS, canit poëta Chriſtianus. Morienus Philoſophus: *Omnis qui timuerit, in veritate non eſt perfectus:* Et maximoperè Sapientem aliquid timere non decet. Nam ſi timuerit, citò deſperabit. Quod ſi deſperauerit, eius animus vacillabit, nec vllatenus ſuæ intentionis conſequetur effectum. Vide verſ. 167. Hìc mentem exerce. Clamemus igitur cum Chriſti diſcipulis, omnes: DOMINE, *auge nobis* FIDEM. Fidas, vt videas. Sat dixi.

217 ☞ Peruerſæ enim cogitationes ſeparant à DEO: probata autem virtus corripit inſipientes.	Verſ. 3.	*Cogitationes namque peruerſæ ſeparant à* DEO, ☞ *eiuſque potentia dum tentatur, inſipientes arguit.* 217

Peruerſæ cogitationes ſeparant, &c.] *Caſta* DEVS *Mens eſt, caſta vult mente* (Corpore, Spiritu, Anima) *vocari,* quæri, inueniri ac retineri. Non poteſtis, dicit Paulus, ſimul eſſe membra ſcorti & Spiritus ſancti. Ora DEVM, vt, ſua gratia, cum odio vitiorum, amor in te oriatur ac confirmetur virtutum: hoc eſt, TIMOR DEI. *Eiuſque potentia,* &c.] DEI videlicet; cuius Potentia ſine maximo periculo Corporis, Spiritus & Animæ, tentari non poteſt. Sunt autem hæc duo vitia (& ſignaturæ quaſi indicantes) infidelium; Vnum diffidentiæ, alterum audaciæ ac temeritatis in DEVM, ſic tentando eum. Hinc diſcito, IEHOVAM ne tentes quæſtionibus friuolis; petitionibus ſuperbis, tibi aut proximo nocentibus, &c. Vide verſ. 216.

218 Quoniam in animam malitioſam non introibit Sapientia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.	Verſ. 4.	*Quoniam* ☞ *in maleuolam animam non introibit* SAPIENTIA: *nec habitat in corpore* ☞ *ſubdito peccatis.* 218

In maleuolam animam non, &c.] Ratio eſt, quod diſſimilium nulla ſit VNIO. Quid conueniret Luci cum tenebris: beneuolo cum maleuolo; veritati cum mendacio; bono cum malo? Non fit ad Monadis ſimplicitatem reductio, niſi reiiciatur Binarius: non cum IEHOVAH vnio, niſi prius à Teipſo deuiatio, & tui abnegatio. Diuerte à malo & fac bonum, Pſal. 34, verſ. 15. Diſcede à temetipſo deformato, &, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, reformare ad Exemplar Archetypi; patienter ſequere, & Theoſophicè imitare SAPIENTIAM incarnatam; tunc habitabit in te Spiritus SAPIENTIÆ Hhochmahél: Tunc IEHOVAH Pater: IHSVH CHRISTVS crucifixus, Frater; SPIRITVS SANCTVS Amicus, introibit in te, habitabit atque ſedebit, REX, in palatio aut throno ſuo MicroCoſmico, TEMETIPSO, tri-

uno, renato, verè catholico, vt eſt figura Amphitheatri huius ſecunda. Lotione pœnitentiali, Eſaiæ 1,16. in melius tranſmutatus, coniungêris atque vnieris DEO: radio Solis ſupercæleſtis illuminaberis. Videbisque, mundus corde, DEVM in te, & te in DEO; OMNIA in OMNI. Terrena patitur, terrenus: mundana, à Principe mundi immundi, mundanus: Spiritualia, à Spiritibus bonis, ſub modo delegatæ à DEO adminiſtrationis, Macro & MicroCoſmicè, Spiritualis: Diuina, à DEO ipſo, Diuinus. Qui minus purus eſt, quomodo audet ille purum attingere? De Spiritualibus atque Diuinis, tu terrene & mundane, cenſere abſtine. Iudicas de iis, quorum dulcedinem nunquam guſtaſti, vt cæcus de coloribus. Vide verſſ. 46. & 157. Cenſuiſti me & librum hunc mundanum immundum; Vide ne nimis mundanè. Quære verſ. 46. *Subdito peccatis*] Ne igitur pecces, ô fili SAPIENTIÆ, nam DEVS ipſe videt (in omni enim loco oculi DOMINI contemplantur Bonos & malos, Prouerb. 15,3.) cur non videret? qui finxit oculum: cur non audiret? qui plantauit aurem, Pſal. 94, verſ. 9. Angelus cuſtos tuus, Pſal. 91. verſ. 11. DEI miniſter, Pſal. 104. verſ. 4. adſtat: Conſcientia (mille teſtes) reclamat: diabolus (hoſtis generis humani acerrimus) accuſat. Proponito tibi, quæſo, mi frater, qui ad peccatum ſollicitaris, ante oculos Angelum tui cuſtodem, omnium, quæ vel facis vel cogitas, aſſiduum ſpectatorem ac teſtem; DEVM inſpectorem, cuius oculis omnia patent, qui ſedet ſupra cælos, & intuetur abyſſos: Et rem adeo fœdam, vt homuncione teſte palam facere pudeat, non vereberis coram Angelo tibi proximo, DEO, totoque cælitum Choro ſpectante & execrante facere? Phy quò laberis?

219 Imò, ſi ad intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam: | Prou. 2. Verſ. 3. | *Si enim SAPIENTIAM ℞ inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRVDENTIÆ,* 219

Inuocaueris] Vt pium eſt Miſericordiam implorare Diuinam, auxiliumque Omnipotentiæ DEI: ſic ipſiſſima Chriſtianitas, pro SAPIENTIA TheoSophicè impetranda, inuocare SAPIENTIAM IEHOVÆ (HHOCHMAHEL) ipſam, in vltimo ſeculo incarnatam: quam Sapiens noſter inuocauit incarnandam.

220 Si quæſieris eam tãquam argentum, & ſicut theſauros ſcrutatus fueris eam: | Verſ. 4. | *℞ Si quæſieris Eam quaſi pecuniam, & ℞ ſicut theſauros effoderis illam:* 220

Si quæſieris] Si SAPIENTIÆ Chriſtianè poſtpoſueris mundi immundi vanitates, quantumuis etiam ſplendidas atque pecunioſas, & quæſieris SAPIENTIAM. At, dices, Vbi, quibus Auxiliis, Cur, Quomodo, Quando: Audi: pulſato fores SOPHIÆ ſupercæleſtis, verſ. 48. annotatas, in Oratorio & Laboratorio, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, & eam, DEO annuente, inuenies. *Sicut theſauros, &c.*] E

terra

terra Mundana, montiumque ſaxoſorum profunditatibus effodiuntur opes, irritamenta bonorum. SAPIENTIÆ terra eſt LIBER triunus, Catholicus; puta, SS.æ SCRIPTVRÆ atque NATVRÆ, & MENTIS noſtræ Diuinitus illuminatæ: huius ditiſſimæ venas, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri præſentis, rimare, SAPIENTIAM, IEHOVAH largiente, inuenies: hanc inde, ſicut theſaurum, Chriſtiano-Cabaliſticè, Diuino-Magicè, & Phyſico-Chemicè, effode, inque pectoris ſcrinio prudenter reconde: auſim tibi polliceri, qui hæc rectè ſcribo, quod placebis DEO, hauries voluntatem à DOMINO, impetrabisque ab Eo, per Eam, in negotiis, conſiliis ac laboribus tuis, benè velle, noſſe, eſſe & poſſe, corporisque, Spiritus & Animæ ſic elicies ſalutem. Nulla, crede veridico, vnquam calamitas aduerſitatumvè hyems, ſic extinguit fiduciæ, adhærentis DEO, fructuoſe impetrantem ardorem; quin, ex SAPIENTIÆ Lapide, quem reprobauerunt ædificantes, Pſal. 118, verſ. 22. poſſet reſtitui. Petra, SAPIENTIA caro facta. IHSVH CHRISTVS, ſeminarium habens ignis cæleſtis, & venas aquæ viuæ, ſalientes in vitam æternam. A DOMINO factum eſt iſtud, & eſt miraculum in oculis noſtris, dico cum Pſalmiſta.

221 Tunc intelliges TIMOREM JEHOVÆ, & ☞ cognitionem DEI inuenies.

Verſ. 5.

☞ *Tunc intelliges TIMOREM DOMINI, & Scientiam DEI inuenies.* 221

Scientia DEI.

Tunc] Poſteaquam methodo præfata Theoſophicè quæſieris, & ſcrutatus fueris SAPIENTIAM. Mentes & manus ſapienter admouentes, Dii (ELOHIM) adiuuant. *Non datur ad Muſas currere lata via*, hoc eſt, mundanè: nam lata via mundi via eſt, Academica. *Cognitionem* DEI] Tu ſciole, qui parum Chriſtianè negas, DEVM à nobis cognoſci non poſſe, litiga ſuper verbis hiſce cum Sapiente noſtro, ô capita diabolica!

222 Nam noſſe TE, conſummata eſt Iuſtitia: & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.

Sap. 15. Verſ. 3.

☞ *Noſſe enim* TE *(ô DOMINE) conſummata JVSTITIA eſt, & ſcire JVSTITIAM & VIRTVTEM tuam radix eſt immortalitatis.* 222

Noſſe te, &c.] Agnitio DEI, ſolida, integra, vera & perfecta eſt iuſtitia, qui in ſeſe virtutes complectitur omnes. Eſt autem NOSSE DEVM, non ſolum de Natura Diuina (liceat mihi cum Petro Epiſt. 2. cap. 1. verſ. 4. naturam Diuinam dicere) ſapienter diſſerere, verùm quoque voluntatem eius, quæ in LEGE (voce Iuſtitiæ Diuinæ) & VERBO IPSIVS *μακρὸ καὶ μικρὸ κοσμικῶς* ſcripto, eſt declarata, intelligere ac facere, hoc eſt, timere DEVM, & credere miſericordiæ eius. Sic enim Hieremias cap. 9. verſ. 24. In hoc glorietur vir, noſſe me, quod ſim DOMINVS faciens Iudicium & Iuſtitiam, & miſericordiam, hoc eſt, puniens peccatores, & ignoſcens (propter SAPIENTIAM incarnatam, hoc eſt,

IHSVM CHRISTVM crucifixum) agentibus pœnitentiam; & miſericordiam præſtans erga eos, qui me timent, mihique credunt. 1. Iohan. 2, 3. & 4. In hoc ſcimus, quoniam cognouimus eum (DEVM) ſi mandata eius obſeruamus. Qui dicit ſe noſſe DEVM, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt. Sic complexus eſt ſummam Doctrinæ huius Pſalmus 147, 11. *Beneplacitum eſt* DOMINO *ſuper timentes eum, & ſuper his, qui ſperant ſuper miſericordia eius.* Et Chriſtus apud Iohannem 17, 3. *Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum* DEVM *verum, & quem miſiſti,* IHSVM CHRISTVM. Hic ſolus immortalitatis radix. SAPIENTIÆ reuera pars magna, noſſe Creaturam atque Naturam; maior, ſeipſum; maxima & ſumma, DEVM. Rectè ſanè, verè ac ſapienter dictum ab Auguſtino: Da, DOMINE, noſſe me & nouerim te. Sit quoque à me repetitum. ô IEHOVAH, adiuua & perfice meum velle! Amen. Addo: TEIPSVM autem cognoſces, quando collucente luce DEIFICA, in ſpeculo maieſtatis DIVINÆ triunius triuno (quod eſt, VNIVERSVM creatum, VERBVM ſcriptum & incarnatum, ANIMAque Diuinitus nobis inſpirata) oculis & corporis & mentis; TheoSophicè, Phyſicè, PhyſicoMedicè, PhyſicoChemicè, PhyſicoMagicè, HyperphyſicoMagicè, Cabalicè conſpicis, intueris, contemplaris Teipſum. Tunc videbis qualis ſies, videbis næuos, menda & maculas corporis, ſpiritus & animæ: Habebis cur cum Pſalmographo Regio Pſalm. 51. pœnitentialiter clames ad IEHOVAM: *Miſerere mei* DEVS, *ſecundum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitates meas. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me*; & quæ ſequuntur. Laua, ô DOMINE, quod eſt ſordidum: riga, quod eſt aridum: ſana, quod eſt ſaucium: rege, quod eſt deuium. Tunc lauaberis & mundaberis: tunc, TheoSophicè ſic lotus atque purgatus, noſces DEVM: quia beati mundi corde; hi enim videbunt DEVM. Matth. 5, verſ. 8. Tunc quæſiuiſti inueniſtique Regnum DEI, & iuſtitiam eius: tunc cætera OMNIA (Bona ac Dona Spiritus SAPIENTIÆ, verſu ſequenti annotata, ſi Theoſophicè Oraueris, & ſapienter Laboraueris) adiicientur tibi: (μακρὸ καὶ μικρὸ κοσμικῶς) Beatus ergò & ſapiens, qui ſe rectè cognouit. Qui Se atque DEVM Nouerit, huic OMNIA nota eſſe poſſunt. Vide figuram Amphitheatri huius ſecundam. *Scire*] Vndenam? Ex Libris SS.æ Scripturæ, Naturæ, & Temetipſo, Diuinitatis radio illuminato.

223 Quapropter optaui, & prudentia mihi data eſt: inuocaui, & Spiritus Sapientiæ obuenit mihi.	Sap. 7. Verſ. 7.	*Propter hoc & OPTAVI, & datus eſt mihi ſenſus: & INVOCAVI, & & venit in me & SPIRITVS SAPIENTIÆ.* 223

OPTAVI] Non dedit operam literis in Academiis, nec audiuit Græcos, Dialecticos, Rhetoricos, &c. nec vſus eſt methodo ſtudendi, hodierno die vſitatiſſimâ. Qui philoſophandi modus ab Apoſtolo Paulo reiicitur, 1. Corinth. 1. v. 19, &c. & Coloſſ. 2. v. 8. Sed Optauit & inuocauit, qui SO-

PHIAM ſuper Cæleſtem omnibus prætulit Mundi huius ſolennitatibus atque theſauris. Sapuit certè. Auguſtinus tria vidiſſe ſibi optauit: *Paullum in ore, Romam in flore, Chriſtum in corpore.* Ego opto mihi poſſidere Lapidem Philoſophorum, eoque frui perfectè per annos viginti, cum omnibus fructibus atque vtilitatibus ſuis: tunc verè fortunatus atq; beatus eſſem, tam in futura, quàm in hac vita, Theo-Sophicè eo ſi vterer. Obſeruandum: Animi primùm in eo oritur deſiderium ardens, quamobrem: (verſ. 144.) deindè ſequitur inuocatio, ſiuè preces. Tu fac ſimiliter; recurre in Teipſum, nihil ſupponas (ex & in DEO) in te (auxiliaturi atque auxiliantis DEI promiſſiones habes, verſ. 10.) impoſſibile: Confidas in DOMINO, (Chriſtiano Cabaliſticè obſeruando) intelliges; velis Theo-Sophicè, & conſequeris. Ex hoc fundamento extructum ORATORIVM Amphi theatri huius noſtrum; confirmatum Matth. 6, 6. Vigilantiæ ac confidentiæ eſt hoc Chriſtianæ, non temeritatis audacis. Firmiter crede; in Timore DEI viue; in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, ſapienterque Labora; dabitur tibi ſinè mora: amicus DEI conſtituêris, & SAPIENTIÆ fructuumque illius particeps fies. Mens inebriata DEO videt, tanquam in ſpeculo, DEVM in ſe, & ſe in DEO; imò, quæ vult aut optat OMNIA. verſ. 138. Hæc Luna Cabaliſtarum Micro-Coſmica creſcens, plena, de creſcens; acceſſu, oppoſitione diametrali, declinatione SOLIS Diuini. Luna creſcente, iuſſu DEI, aderunt Spiritus boni; Tempore Plenilunii, DEVS ipſe: decreſcente, ora DEVM, ne tenebrarum poteſtatibus tenea ris ac ſeducaris à ſemita Veritatis recta. *Venit in me.*] Quando? Non niſi prius optauerat & inuocauerat. Non labor hic noctis atque diei vnius. Sudandum pro præmio (DEI gratia adipiſcendo. verſſ. 142. & 145. Hîc ſiſte gradum, & ſuper hoc Harpocraticè meditare: eſt vnum ex illis, quæ ſilentio potius, quàm ſermone aſſequuntur, laudantur, commendantur. SAPIENTIA vera, non ex libris per ſe & humanitus verſ. 142. diſcitur chartaceis, ſed Diuinitus illabitur nobis, & venit in nos: à noſtris ſtudiis non, vt cæteræ Scientiæ, lucem recipit, ſed ſecum affert, & quaſi de ſuo IPSA promptuario in viros non indignos (verſ. 145.) radiat atque lucet. Litera per ſe non prodeſt quicquam: SPIRITVS SOPHIÆ ſuper Cæleſtis, Diuinitus in nos veniens, eſt qui inſtruit, qui docet, qui viuificat, qui illuminat, qui librum explicat, interpretatur, exponit. Dignus IHSVH CHRISTVS, hoc eſt, SAPIENTIA Patris, ſolus accipere LIBRVM, (puta SS^æ Scripturæ, Naturæ & Mentis Diuinitus nobis infuſæ) & ſoluere ſignacula eius. Halleluiah. Rectè dicitur: *Vbi Spiritus ſancti gratia operatur, ibi nihil proderit occultatio Philoſophorum: nec manifeſtatio eorum, vbi eadem deeſt.* Veriſſimum hoc eſſe, Experientiâ edoctus, non ſemel comperi. Memini me, iudicio adhibito, ponderantem ſingula verba & emphaſes locutionum, aliquoties legiſſe Philoſophos ſecretiores, aut oretenus contuliſſe cum quibuſdam, & tamen non percepiſſe mentem eorum veram, quamuis dixiſſent veritatem: poſtea autem, ſuo tempore, detracto mihi (Miſericordia Diuina procul dubio omni) per SAPIENTIÆ SPIRITVM ignorantiæ velamine, in quadrante horulæ, imò in momento,) ſuſpicor inſtitutione Genii mei boni gratia DEI mihi adſiſtentis) me plus intellexiſſe, quàm antea ſpatio anni totius. Spiritus enim, Vbi & Quando vult,

ſpirat. Omnem ſuperat rationem humanam, quod Dona DEI humili-bus & obedientibus (captiuato intellectu, verſ. 307.) per Spiritum SAPIENTIÆ conferantur; detrahantur & abſcondantur argutis atque ſubti-libus mundanis immundis. Es iſt ja wahr/ es verdrieſſe auch welchen es wölle. Haurit aquam cribro, qui ſinè SPIRITVS SAPIENTIÆ reſeratione (mediata vel immediata, verſſ. 32, 74. & ſeqq. 187.) vult diſcere ex libro. Liber eſt index duntaxat oſtendens, pro quibus fundendæ ſint nobis pre-ces ad IEHOVAM, vt (iuxta liberrimam ſuam voluntatem) reuelet my-ſteria, communicet Naturæ arcana, doceat ſecreta, inſpiret veritatem OMNEM. Manet igitur firmum ac ratum hoc, verſ. 167. poſitum, 65. re-petitum, *quod Philoſophia ſit ſpiraculum* DEI, *& illuſtratio Diuina:* Quia DO-MINVS dat SAPIENTIAM. Quapropter nemo vnquam (quod etiam Cicero obſeruauit & annotauit lib. 2. de Nat. Deorum) vir Magnus, ſinè afflatu Diuino. Felix igitur, terque quaterque felix, qui IEHOVAM ha-bet à conſiliis, quemadmodum eſt in Oratorio noſtro: is hauriet volun-tatem, hoc eſt, benè velle, noſſe, poſſe & eſſe in omnibus actionibus at que laboribus ſuis, à DOMINO. verſ. 329. Precor (cum Iohanne Chryſo-ſtomo) ardenter, & ex imo pectore, vt miſericors & benignus DEVS ex-audiat preces & gemitus meos, aperiat aures cordis, & obſignet in me fi-dem, det mentem myſteriorum diuinorum capacem, ſobriam ratiocina tionem, & vitam plenam officiorum & virtutis, mihi, & omnibus veræ Sa-pientiæ ſtudioſis ſectatoribus, vt ſemper cogitemus, meditemur & cure-mus ea, quæ DEI ſunt, & nobis in omni vita ſalutaria, Amen, dicat omnis Sapientiæ amans, Amen. SPIRITVS SAPIENT.] Hhochmaél, verſſ. 52. & 106. Qui Mirabilis, & verè Diuinus. Nam creat, Iob. 33, 4. Spiritus DOMINI fecit me. Pſal. 104, 30. *Emittes Spiritum tuum, & creabuntur.* Suſ-tinet, vegetat, viuificat & perficit omnia vbiq; diffuſus, Pſal. 138, 7. Rom. 8, 11, 1. Cor. 2, 4. Sap. 1, 7. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum. IO-VIS OMNIA PLENA, verſ. 154. Sapientiam & loquendi facultatem largitur, Matth. 10, 20. Hinc Cyprianus: *Non difficile eſt* DEO, *confeſſori ſuo inſpirare conſtantiam & loquendi fiduciam, qui, in Numeris, aduerſus Bileam etiam aſinam loqui fecit.* Miracula facit, Rom. 15. In virtute ſignorum & prodigio-rum, in virtute Spiritus ſancti. Inueſtigat profunda DEI, 1. Corinth. 2, 10. *Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunda* DEI. Bona diſtribuit, 1. Corinth. 12, 11. Vndè, omnium Bonorum atque Donorum diſtributor cum ſit be-nignus, apud hunc vnum & ſolum quæramus ea, non apud ſpiritum ma-lignum. verſſ. 185, 205, 251. & 298. Phy ſit diabolo, Amen. Filios DEI fa-cit, Rom. 8, 14. Quicunque ſpiritu DEI aguntur, ii ſunt filii DEI. Sancti-ficat, Rom. 1, 4. Eccleſiam regit ac miniſtros deſignat, Actor. 13, 4. Eſa. 48, 16. DOMINVS DEVS miſit me, & Spiritus eius. Gratiam & pacem largitur, Apocal. 1, 4. Iuſtificat, 1. Cor. 6, 11. Iuſtificationes in nomine DO-MINI noſtri IHSV CHRISTI, & in Spiritu DEI noſtri. Liberos fa-cit, 2. Corinth. 3, 17. Vbi Spiritus DOMINI, ibi libertas. Regenerat, Mouet corda ad bona opera & inuocationem. Hinc & Spiritus precum dicitur, Zach. 12, 10. Eduxit populum ex Ægypto, Eſa. 63, 13 & 14. Spiri-tus DOMINI duxit eum quaſi iumentum. Remittit peccata, Iohan. 20, 23. *Accipite Spiritum ſanctum, quorumcunque remiſeritis,* quaſi dicat, Spiri-

tus remit-

tus remittet, non vos. Reuelat mysteria, Iohan. 16, 13. Vndè omnis sanctæ reuelationis ac visionis est & dicitur auctor; abscōditarumque rerum magister. Fidem largitur, 1. Corinth. 6, 11. Pios motus excitat, Rom. 8, 26. Docet fideles, Iohan. 16, 13. SVMMA: Virtute & assistentia SPIRITVS huius poteris OMNIA. Seruias tu ei Theo-Sophicè; & IPSE præerit tibi tuisque Catholicè: in ORATORIO & LABORATORIO. SPIRITVS SAPIENTIÆ cur Multiplex aut Multiformis dicatur, vers. 49, & 134. ex iam dictis satis superque probari potest. Quare Paulus 1. Corinth. 12, 4. &c. *Diuisiones*, inquit, *Gratiarum sunt, idem autem Spiritus*. Et diuisiones ministrationum sunt, idem autem DOMINVS. Et diuisiones operationum sunt, idem verò DEVS, qui operatur OMNIA in OMNIBVS. Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus, ad vtilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo Sapientiæ: alii autem sermo Scientiæ, secundum eundem Spiritum: alteri Fides in eodem Spiritu: alii gratia sanitatum, in vno Spiritu, alii operatio virtutum, alii Prophetia, alii discretio Spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens singulis prout vult. Et 1. Corinth. 7, 7. *Vnusquisque proprium donum habet ex* DEO: *alius quidem sic alius verò sic: Sit Nomen* IEHOVÆ *benedictū in secula seculorum, Amen.* Addo: Hic DEI SPIRITVS sapientibus tripliciter FAMILIARIS. 1. Diuinitus, immediatè; Influentiâ, Lumine & Motu: Mediatè, Biblicè, necnon in carne humana assumpta. 2. Macro-Cosmicè Naturâ (quæ RVACH ELOHIM, Gen. 1. aut Anima Mundi) Catholicè, hoc est, vniuersali virtute ac operatione, in Lapide Philosophorum; Particulariter, in singulis Creaturis, tam spiritualibus quàm corporalibus, & quæ ex hisce sunt, per totum vniuersum creatum, 3. Micro-Cosmicè, in Homine, & quidem σωματικῶς, hoc est, corporaliter, siuè in concreto, in corpore ac Spiritu, ratione Essentiæ quintæ, simpliciter, Animâ siue mente, quæ particula auræ Diuinæ. Accuratè perlustra Amphitheatrum hoc totum, reperies (more Philosophico) de hisce plura hinc inde. Phy diabolo, cum sua familiaritate pernitiosissima fœdissimaque. Iterum Phy. In DEO viuimus, mouemur & sumus, vt docet Paulus ex Arato, Actor. 17, v. 28. cuius & genus sumus: non igitur profanemus Templa DEI, quæ CHRISTVS sanguine suo sibi consecrauit, sed Spiritus DEI habitet in nobis. 1. Corinth. 3, 16.

224		Vers. 8.		224
	Et ☞ præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione Illius.		*Sceptris ac solus illam antepositui, præ eaque diuitias pro nihilo æstimaui.*	Quantoperè laborandum pro Sapientia. Iob. 28, 18

Præposui illam Regnis, &c.] Vide verss. 45, 317, 318. & 327. SAPIENTIA vera rebus atque negotiis mundanis iure est anteponenda; quippe quæ vna sola Naturæ secreta pandat; thesauros largiatur inexhaustos: Angelis societ beatis; DEO coniungat, veréque felices efficiat atque beatos. Dat OMNIA: Bonis bona; malis (quia digni) mala.

225 Nec verò ei Lapidem pretioſum comparaui, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum æſtimabitur argentum, cum illa comparatum. | Verſ. 9. | Nec comparaui illi ☿ lapidem pretioſum: quoniam omne aurum, in comparatione Illius, arena eſt exigua, & tanquam ☿ lutum æſtimabitur argentum in conſpectu Illius. 225

Lapidem pretioſum] Poſſet hîc aliquis non ineptè ſuſpicari, Sapientem noſtrum loqui de Lapide Philm. propterea quod ſequitur coniunctio cauſalis, *Quoniam omne aurum*, &c. Cuius Lapidis ritè applicati virtus inter alias multas quoque eſt, transmutare metalla inferiora in ſuperiora, hoc eſt, Argentum & Aurum. *Lutum*] Propriè: quid enim (ſublato hominum errore) aliud eſt argentum, quàm limus, ex terra & aqua, albus: & aurum, ex aqua & terra ruber; congelatus fixuſque redditus. Sapiens ſapientis dictum hoc: Odit virtutis indolem, odit honeſtas artes, quiſquis admirator eſt auri.

Cap. 122.

226 Supra ſanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm luce frui, vt cuius ſplendor non poſſit ſupprimi. | Verſ. 10. | Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & propoſui ☿ pro LVCE habere illam: quoniam inextinguibile eſt LVMEN illius. 226

Pro luce habere illam, &c.] Eſt enim Lux lucens in tenebris, veniens in Mundum, quam mundus non cognouit, Iohan. 1. Sapit cum Sapiente, qui pro luce proponit habere illam: Vndè Syrach cap. vltimo: Manus meas extendi in altum, & in ſapientia eius luxit anima mea, & ignorantias meas illuminauit. Sis oro Hhochmaél, SAPIENTIA DEI lux & lucerna menti, manibus ac pedibus meis; in Oratorio vtroque, (Micro ac Macro-Coſmico) & Laboratorio, meis. Tu ô lux gentium, lumen cordium, radio illuminationis tuæ dignare illuſtrare cor meũ, tenebras abigere ignorantiarum mentis meæ; diſponere actiones atque labores meos, influere iis benedictionem felicis ſucceſſus, atque in omnibus oſtendere mihi & impertiri veritatem, Amen. Vide verſ. 78.

227 ☿ Facilè (equidem) videtur ab his, ☿ qui diligunt Eã, & ☿ inuenitur ab his, ☿ qui quærunt illam. | Sap. 6. Verſ. 13. | Facilè perſpicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt. 227

Facilè videtur, &c.] O Viſionem beatiſſimam, imò DEI-ficam, hanc, videre SAPIENTIAM in Libro SS[æ] Scripturæ; in Natura; mentaliter in ſemetipſo! Quid iucundius? quid beatius? Non tamen hoc niſi mundis corde contingit. Soli Diis geniti potuêre. Vide verſ. 52, 195, 218. *Qui diligunt*

ligunt eam] Nam DEVS currentem trahit. Vide verss. 145, 160. *Inuenitur*] Ideo Solomon Eccles. 7, 25. ingemiscens ait: Alta profunditas, seu, profunda, profunda, (ita enim Hebraicè legitur) quis inueniet eam? quasi diceret, ô quàm difficile est inuenire SAPIENTIAM, inter tot ac tantas stultitias mundi huius immundi, à veritatis viæ linea recta, seducentes. Inuenitur SAPIENTIA: quia Diuinitus magis illabitur, quàm quòd humanitus, (hoc est, humana prudentia, ratiocinatione, phantasia, aut speculatione) acquiratur. DOMINVS dat SAPIENTIAM, Prou. 2, 6. & *Beati qui inueniunt eam*, Prou. 3, 13. Paucorum est igitur inuenire illam. Quorumnam, dic quæso? Sequitur Sapiens sapientis responsum. *Qui quærunt illam*] Quomodo? In Timore DEI ieiunantes Orando, Theo-Sophicè viuendo, sapienterque Laborando, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Inuenitur ab his qui manè vigilant ad eam, vers. 160. & qui non tentant eam, vers. 216. DEVS enim OMNIA (vt habet Prouerbium) vendit laboribus. Manus Theo-Sophicè admouentes, Dii (Elohim) adiuuant, vers. 92. cum aliquot sequentibus. Nec tamen super nos nostris meritis aut nostra sanctitate, sed DONO DEI Misericordis coruscat tam venerandi Numinis & Luminis splendor. Huc refer caput Iesu Syrach vltimum totum, quod tibi de meliori nota commendo.

228 Anteuertens *suis* studiosis se offert cognoscendam.	Vers. 14.	☞ *Præoccupat qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat.* 228

Præoccupat, &c.] Huius explicationem vide supra, vers. 144.

229 ☞ Qui de LVCE vigilauerit ad illam non laborabit, ☞ assidentem enim Illam foribus suis inueniet.	Vers. 15.	*Qui manè surrexerit ad illam, non laborabit: assidentem enim suis foribus eam inueniet.* 229

Qui de luce vigilauerit] Vt est verss. 96. & 170. & alibi passim in Prológo hoc annotatum. *Assidentem foribus*, &c.] Quibusnam? Sensuum tuorum, Rationis, Intellectus ac Mentis. Præsto est enim Mediatè & immediatè omnibus, qui optant ac student eam audire, videre, obseruare loquentem atque docentem, in Libris SS*æ* Scripturæ, Naturæ & semetipsis, lege Amphitheatri huius. Vtinam omnes sapientiam sibi assidentem, seque eis offerentem sentirent ac nossent, ô quàm benè esset eis!

230 ☞ Cogitare ergo de illâ, sensus est consummatus: & qui vigilauerit propter illâ, citò securus erit.	Vers. 16.	*Nam de illa suscepta cogitatio, prudentiæ est perfectio: & qui propter eam vigilauerit, continuò securus erit.* 230

Cogitare de illa, &c.] Vide verss. 18. & 142. Quemadmodum qui coniu-

gium inire volunt, à colloquio amico initium faciunt: ita qui ſapientiæ Æternæ coniugium ambiunt, pias, ſanctas, pulcherrimas, amabiliſſimas de ea ſuſcipiunt cogitationes, & ante oculos mentis proponunt ſibi imaginem illam ſapientiæ formoſiſſimam, qualem ſapientiſſimus Regum, in prioribus Prouerbiorum capitibus depingit, & in lib. Sap. 7. Hæ cogitationes de ſapientiæ plenitudine ſuſceptæ, ſunt vinculum & copula, virtute magnetica cæleſti prædita: ſunt ſeminaria alloquiorum & ſoliloquiorum Diuinæ Sapientiæ: vſque adeo enim blanda, familiaris & humana eſt vera ſapientia, vt nunquam ſinè ſuauiſſimo reſponſo amatorem dimittat: ſed voce interna, occulta, intellectuali & mentali reſpondeat; interdum etiam oſculo iucunditatis, & motu diuiniſſimo, vt eſt Cant. 1. verſ. 1. oſculetur me oſculo oris ſui: nam fructus eius dulcis gutturi meo.

231 Quia ſe dignos ipſa quæ-rit circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſten-dit, in omnique cogitatione eis occurrit.	Verſ. 17.	*ꝶ Quoniam dignos S E, I-pſa circuit quærens, & in viis oſtendet S E illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.* 231

Quoniam dignos ſe, &c.] Huius explicationem vide ſupra verſ. 145.

232 Initium enim ipſius eſt veriſſima eruditionis cupi-ditas: cura verò eruditionis ꝶ amor.	Verſ. 18.	*Initium enim illius veriſſi-ma eſt ꝶ D I S C I P L I N Æ concupiſcentia.* 232

D I S C I P L I N Æ *concupiſcentia.*] Qui enim diligit diſciplinam, hoc eſt, admonitionem, correctionem, repræhenſionem, & dehortationem à via mala, à vita vitioſa, diligit ſcientiam; qui autem odit increpationes, inſipiens eſt. Prou. 12, 1. Talis eſt quoque D I S C I P L I N A D E I, per tribulationem & crucem: quas ideo nobis Diuinitùs immittit ac permittit, vt vocent nos ad pœnitentiam: experimur in his conſolationem Diuinam, ex qua videmus nos à I E H O V A H diligi, doceri atque defendi, *Dat vexatio intellectum.* Eſa. 28, 19. Vnde Paulus: *Tribulatio patientiam efficit, patientia probationem*, id eſt, agnitionem D E I erga nos voluntatis. Non tentatus, pia rectè dixit Antiquitas, qualia ſcit? Exules Oratorio & Laboratorio noſtro, tu qui reſpuis caſtigationem, annuntio tibi, quod nunquam euades in ChriſtianoCabaliſtam, PhyſicoMagum, aut PhyſicoChemiſtam, manebis ſophiſta. Crucem patienter ferens ſuam, baiulat & Chriſti; quo indutus, eundem imitatur: huic ianua aperitur virtutum, hic intromittitur ad R E G N V M S A P I E N T I Æ P E R P E T V V M: Diſciplinam fugiens, excluditur. Ad auguſta, per anguſta. Oportet nos prius eſſe cum C H R I S T O in Orco, antequam cum eo aſcendimus in Cælum. *Amor.*] Non poteſt fieri coniunctio & copulatio, niſi interueniente amore, ſanctoque

deſiderio.

desiderio. Nam qui meretricio amore sunt imbuti, hoc est, mundano, & vano, indigni sunt coniugio cælestis Sapientiæ. Crede mihi qui terrena volunt, cælestia nolunt. Et, quisquis amat, sit dignus amari. Iste verò sanctus amor Sapientiæ est flammula Spiritus sancti, incensa precibus assiduis. Hac in cordibus nostris micante, patefit aditus ad Sapientiam cælestem primus. Nam Sapientiam amâsse, propè parâsse est. Adeò fidelis est in amore Sapientia Diuina, vt sanctum sui amorem ferre nequeat, quin amantem redamet, & sanctum amoris desiderium impleat.

233 Amor autem obseruatio legum ipsius: rursum legum obseruatio est immortalitatis conseruatio. | Vers. 19. | *☞ Cura ergo* D I S C I P L I N Æ, *dilectio est: & dilectio custodia* L E G V M *illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est.* 233

Cura ergò D I S C I P.] Hinc apparet, quæ, quales & quantæ sint T I M O R I S D O M I N I Vtilitates fructuosissimæ.

234 Porrò immortalitas facit vt proximè ad D E V M accedamus. | Vers. 20. | *☞ Incorruptio autem facit proximum esse* D E O. 234

Incorruptio facit, &c.] D E O, qui E N S æternum & immortale, Homo reiectione Binarii (vers. 118.) regeneratus, fit proximus atque amicus, (vers. 299.) iungitur atque vnitur; tam in vita hac, quàm futura. *Beati quippe mundo corde: quoniam ipsi* D E V M *videbunt*. Matth. 5, 8.

235 C O N C V P I S C E N T I A itaque S A P I E N T I Æ deducit ☞ ad R E G N V M P E R P E T V V M. | Vers. 21. | *Sapientiæ igitur cupiditas ad regnum perducit.* 235

Ad R E G N V M P E R P.] Hoc est, D E I. Quod (cuius initium in vita hac, complementum in futura) si primum quæsieritis, & Iustitiam eius, cætera O M N I A, hoc est, S A P I E N T I Æ thesauri immensi & fructus infiniti, adiicientur vobis. Regnum hoc Sabbathum est Sabbathorum, Iobel vltimus, (de quibus ex Cabalistarum doctrina, nos in secunda Amphitheatri huius figura) & Terra viuentium, hoc est, immortalitas, quæ vita æterna; vbi dulcissimis & suauissimis perfruamur gaudiis, videndo de facie ad faciem gloriam D E I, fruendove D E O ab æterno in æternum. Summa: Catholicè quære primùm Catholicon Triunum (vt docet Amphitheatrum hoc nostrum) hoc est, Agnoscere D E V M, cognoscere Temetipsum, summumque in Natura & Arte bonum, hoc est, Lapidem Philosophicum ausim affirmare, quod tunc, si Christianè ☞ aueris, sapienterque (pro diuersis diuersimodè) Laboraueris, specialia & particularia O M N I A, in scibili quouis, (si D E O placuerit, vers. 1.) adiicientur tibi. Accipies Regnum decôris, & diadema speciei de manu Domini: quoniam

dextra sua teget te,& in brachio sancto suo (ψ) defendet te. Sap.5,17. *Habitabis in adiutorio Altissimi, in protectione* D E I *cæli commoraberis.* Psalm.91,1 regêris D E I manu, visurus mirabilia D E I. Sap.19,8. In omni tempore, & in omni loco D E V S A D S I S T E T tibi. Ibid.v.20.

236 In hac domum meam ingressus conquiescam: nullam enim acerbitatẽ habet cõsuetudo ipsius, nec vllam molestiam eius conuictus, sed lætitiam & gaudium. (Verſ.18.) Circumeundo quærebam, vt eam apud me reciperem.

Sap. 8. Verſ. 16.

Intrans (itaque) in domum meam, conquiescam cum Illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium victus illius, sed & lætitiam & gaudium. (Verſ.18.) *& Circuibam quærens, vt mihi Eam assumerem.* 236

Intrans in domum meam, &c.] Sic & Daniel ingressus est domum suam, Dan.2,17. & cap.6,10. Notandum: Omnia S A P I E N T I Æ adiumenta, aut sunt publica aut priuata; de publicis egit hactenus, nunc de priuatis: indicans priuatam delectationem, quam habet domi cum S A P I E N T I A, exercendo Meditationes suas & soliloquia, TheoSophicè in Oratorii domo, tam externi aut visibilis, quod SacellumMonasticum, à Monade, h.e. Vnitate sic dictum, quàm interni ac inuisibilis, quod est cordis pœnitentialiter depurati, mentisque Diuinitùs illuminatæ. verſ.223. Intrans quoque in domum Laboratorii PhysicoChemici. Monemur hîc, quo pacto mẽs nostra, à terrenarum rerum contagio secreta, per arcanas contemplationes D E O penitus adhærescat, ita vt intra cubiculi sui penetralia super Cælestibus, Macro & MicroCosmicis delitiis: ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, perfruens, secretum meum mihi, secretum meum mihi cum Esaia 24,16. ore ac corde (ouans) clamitàre possit. *Lætitiam & gaudium*] Gaudium internum, gaudium arcanum, gaudium solis iis cognitum, quibus contingit: quod denique cum Mundi gaudiis nec euanescit, nec aufertur, sed cumulatur in gaudium æternum. *Circuibam quærens,* &c.] Vbinam? in L E G E D O M I N I, Libro Naturæ & Memetipso. At quomodo, quæso? *Diligendo eam.* verſſ.18, 142, & 146. Timendo D E V M, verſ.210. vigilando ad fores eius, & obseruando ad postes ostii illius, verſ.48. Fidem habendo in illam, verſ.216. Concupiscendo eam, verſ.260. de Luce vigilando ad illam, verſ.229. Optando, inuocando, verſ.223. & 251. Proponendo mihi, pro luce habere illam, verſ.226. & adducere eam mihi ad conuiuendum, verſ.307. Idem, Idem Nobis facientibus, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quoque aderit S A P I E N T I A vera. Quæramus modo TheoSophicè Hanc; præoccupabit qui eam concupiscunt. verſ.144.

Non temere apud D E V M pronunciandũ.

237 Ne festines ore tuo, neque cor tuũ acceleret pro-

Eccleſ.5 Verſ.1.

& Ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad pro- 237

ferre

ferre verbum ante DEVM: quia DEVS eſt in Cælo & tu ſuper Terram, iccircò ſint verba tua pauca.

ferendum ſermonem corã DEO: DEVS enim in Cælo, & Tu ſuper Terram; iccircò ſint pauci ſermones tui.

Ne temerè quid loquaris] Alloquium puri intimi & ſinceri cordis, ſcrutator cordium amat, vt eſt Pſal.19,15. Et erunt, vt complaceant tibi Eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper, Domine adiutor meus & redemptor meus. Naſcatur igitur ſermo tuus, quo DEVM alloqueris, in intimo corde, non in labiis: & ſatius eſt te ſuſpiriis loqui cum DEO ex intimo corde profectis, quàm verbis temerariis. Suſpiria enim piorum ex Spiritu ſancto procedunt, quando ille in nobis gemit; verba, vt plurimum ex humana phantaſia: & magnum eſt diſcrimen inter verba Spiritus & verba oris.

238 Quum voueris votum DEO, ne tardes reddere illud: quia non eſt beneplacitum DEO in ſtultis: quæ igitur voueris redde. Verſ.3.

238 *(Et) Si quid vouiſti DEO, ne moreris reddere; diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio: ſed quodcunque voueris redde.* VOTVM. Deuter.23. Verſ.21.

Si quid vouiſti DEO, &c.] Loquitur Sapiens more Veteris Teſtamenti. Solebant enim pii in anguſtiis conſtituti, DEO Sacrificia εὐχαριστικὰ promittere. Sicut Hanna 1.Sam.1.verſ.11. cum filium à DEO rogaret, vouet & promittit, ſe illum ipſum Domino redditurum: ſicut & Iephthe. Iudic. 11,30. Vouete & reddite Domino DEO veſtro, inquit Pſalmographus, Pſal.76,12. Et, quod ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, Deut.23. v.23. Talia vota ex ſummo DEI amore, ſanctiſſimo deſiderio, & ſincera animi gratitudine proficiſcuntur: & reddenda ſunt DEO ſinè cunctatione. Sic Patriarcha Iacob cũ in ſomnis vidiſſet ſcalam cæleſtem, euigilans vouet DEO, ſe in illo loco conſtructurũ Domum DEI, hoc eſt, ſe ibidem propagaturum agnitionem & verum cultum DEI: & doctrinam de Meſſiah. Gen.28,20. Nos in Nouo Teſtamento, vouimus DEO votum obœdientiæ filialis in Baptiſmo, & reddimus hoc votum DEO, in ſanctitate & iuſtitia, fide, patientia, humilitate. Definimus igitur, votum Noui Teſtamenti ſic: Votum eſt obligatio ad præſtandos cultus primæ tabulæ, qui ſunt Timor DEI, fides, dilectio, patientia, inuocatio, gratiarum actio, confeſſio, prædicatio Nominis Diuini. Hæc vota omninò ab omnibus Chriſtianis DEO reddenda ſunt. Specialia autem vota ſunt, cum præter ſolitã erga pauperes liberalitatem, obligamus nos ad peculiare aliquod & ſingulare beneficium, quo aut honor DEI aut ſalus hominum promouetur: idque ſine omni hypocriſi, nec temerè, ſed ex intima & ſincera animi gratitudine in hunc finem, vt acceptum à DEO beneficium, quod precibus impetrauimus, redundet quoque in proximum. 153.

239 Melius eſt vt non voueas, quàm vt voueas, & non reddas. | Verſ. 4. | *Multoque melius eſt non V*OVERE, *quàm poſt* VOTVM *☞ promiſſa non reddere.* 239

Promiſſa non reddere] Quo affectu vota ſint facienda, in verſu præcedenti dictum eſt. Iam hoc addo: ſi voueris DEO aliquid, ſiuè ſit cultus primæ tabulæ, vt pſal. 22. verſ. 23. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Item Pſal. 51, 15. docebo iniquos vias tuas: ſiuè ſint opera Miſericordiæ ſecundæ Tabulæ, ita vouendum & reddendum tanquam teſtimonium tuæ gratitudinis erga DEVM, & ſigillum orationis tuæ, quo fidem & gratitudinem tuam DEO obſtringis. Hoc ſi fregeris & fidem non ſeruaueris; næ DEVM ad retractandam ſuam erga te Beneficentiam & liberalitatem, & ad repoſcenda ſua bona, commouebis.

Ecclef. 34. verſ. 23.

240 Sacrificium impiorum eſt abominatio IEHOVÆ: ORATIO autem rectorum beneplacitum Eius. | Prou. 15. Verſ. 8. | *☞ Victimæ impiorum abominabiles* DOMINO: *VOTA iuſtorum placabilia.* 240

Victimæ impiorum abominab.] Notatur hîc diſcrimen verorum & falſorum cultuum. Hypocritæ offerunt DEO externos ſuos cultus, verbi auditum, celebrationem feſtorum, ſacramentorum vſum, preces prolixas, ſuperbas & putatitias eleemoſynas, ſinè omni fide & integritate bonæ conſcientiæ. Igitur omnia ipſorum opera coram DEO abominabilia: quia ex corde peruerſo & non purificato proficiſcuntur. Veri autem DEI cultores, qui ex fide ſincera faciunt opera ſua, vſque adeo in omnibus & minimis operibus DEO placent, vt hauſtus aquæ frigidæ, ex charitate porrectus, ingentis theſauri loco à DEO habeatur, & ſcrinio ac gazophylacio DEI reponatur.

241 ☞ Eruditus in VERBO reperiet Bona: & qui SPERAT in DOMINO, beatus eſt. Prou. 28. verſ. 25. ☞ Qui SPERAT in DOMINO ſanabitur. | Prou. 16 Verſ. 20. | *Intelligens rem, inueniet bonum & confidens in* IEHOVA, *beatus eſt. Prou. 28. verſ. 25. Qui fidit* IEHOVÆ, *impinguabitur.* 241

Eruditus in VERBO] Scilicet Doctrina Sapientiæ, quomodo per Timorem DEI inueſtiganda: quomodo precibus aſſiduis comparanda: quomodo Amore & deſiderio copulanda & vnienda. O præclara doctrina, & verbum Sanctum, plenum beatitudine, plenum pinguedine & adipe omnium bonorum temporalium & æternorum. *Qui ſperat in Domino*] Huius ſpei fructus eſt perpetua felicitas, Pſal. 146, 5. Beatus cuius DEVS Iacob adiutor eius, ſpes eius, in Domino DEO ipſius: qui fidem ſeruat in

æternum. Stultiſſimus & infeliciſſimus eſt, qui tumet fiducia propriæ ſapientiæ, induſtriæ, dotum & opum: recedente enim Spiritu ſapientiæ à rebus mortalibus, ruunt in interitum & fiunt peſtes poſſidentium.

242 Qui fiduciam ſuam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & miſericordia erga Sanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.	Sap. 3. Verſ. 9.	*Qui* CONFIDVNT *in illo, ℟ intelligent* VERITATEM: *& fideles in dilectione acquieſcunt Illi: quoniam donum & pax eſt electis eius.*	242

Intelligent VERITATEM] Sic SAPIENTIA hæc incarnata, Iohan. 8. verſ. 31. Si vos manſeritis in ſermone meo, verè Diſcipuli mei eſtis, & cognoſcetis Veritatem. Veritatem, inquam, OMNEM; in Theo-Sophicis, Iuridicis, Phyſicis, Phyſico-Medicis, Phyſico-Chemicis, Phyſico-Magicis, Hyperphyſico-Magicis & Chriſtiano Cabaliſticis; ex & in SS.^a Scriptura, Libro Naturæ, ac Temetipſo, oleo Spiritus SAPIENTIÆ Diuinitus vncto: Orando & Laborando. Ora DOMINVM, vt à DOMINO roret deſuper atque deſtillet in receptaculum Mentis tuæ, pœnitentialiter lotæ atque mundatæ, guttulas SPIRITVS SOPHIÆ ſuper-Cæleſtis: quo inebriatus, oblitus TVI, (hoc eſt, prudentiæ tuæ inſipientis) ſapienter ſequaris ea, quæ IPSE ſuggerit tibi: Vt, eo adſiſtente tibi, maneas in veritate, & Veritas maneat in te. Nam ſinè veritatis ductu æternæ, veritatem rerum Humanarum & Diuinarum nunquam guſtabis, nec ſapiens eris.

243 ℟ Longè eſt DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iuſtorum exaudiet.	Prou. 15. Verſ. 29.	*Longinquus eſt* IEHOVAH *ab impiis: ſed orationem iuſtorum exaudit.*	243

Longè eſt DOMINVS, &c.] Summa miſeria eſt, DEI præſentia non frui: ſumma beatitudo, DEVM habere præſentem atque propitium. Impii fruſtrantur exauditione precum ſuarum, quo nihil eſt miſerius & infelicius. Quemadmodum ſubditorum extremus eſt deſpectus & perditio, quando à facie Regis repelluntur cum ſuis ſupplicationibus: ita extremum eſt exitium à DEO non audiri. E conuerſo ſumma eſt conſolatio, quod Sapiens noſter hîc cum Pſalmo 155, 18. cantat: propè eſt DOMINVS omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & ſaluos faciet eos.

244 Qui remouet aurem ſuã, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominabilis.	Prou. 28 Verſ. 9.	℟ *Qui declinat aures ſuas, ne audiat* LEGEM, ℟ ORATIO *eius erit execrabilis.*	244

Qui verò declinat, &c.] Qui aures habet ad audiendum, audiat, quid dicat filiis hominum Spiritus VERITATIS; *declinet à malo, & faciat bonum*; Timeat DEVM, & operetur iustitiam; obtemperetque benè monenti, aliâs nihil impetrabit aut efficiet boni, siuè in ORATORIO siuè in LABORATORIO. Qui enim declinauerit aures suas, ne audiat SAPIENTIAM loquentem, docentem & admonentem in SS.^a SCRIPTVRA, Libro NATVRÆ, & SEMETIPSO. *Oratio eius*, &c.] Oratio quæ DEO acceptum debet esse sacrificium, proficiscatur ex corde pœnitente, contrito & humili; aliâs DEO est abominabilis. Si enim arbor displicet, quomodo fructus placere posset. Quin vita sancta immaculata, tota est apud DEVM oratio, sacrificium acceptabile, cultus DEO gratissimus. Opere ipso coram DEO loqui debes, non verbis: si secus, oratio nostra fit in peccatum, Psalmo 109, 7.

245 Qui tegit scelera sua, nunquã aget prosperè: qui verò confitetur, & derelinquit, misericordiam consequetur.	Vers. 13.	*Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit,* ☞ *& relinquit ea,* MISERICORDIAM *consequetur.* 245

Et relinquit ea.] Omninò necesse est, in conuersione, & veræ Sapientiæ inuestigatione, deponere delicta contra conscientiam, purificare cor, animam, spiritum, corpus: si debeat fieri vas Misericordiæ & Gratiæ DEI, habitaculum Spiritus sancti, Organum salutare DEI. LAVAMINI; mundi estote; procul este prophani; nemo pollutus introeat; nemo contaminatus ad montem DEI propinquet: sanctificate vos, cras videbitis gloriam Domini. Sic Esaias non sinè causa incipit suam prophetiam cap. 1, 16. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, & discite benefacere, tunc tandem venite ad me: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix & lana dealbabuntur. *τὸ ὁλόκληρον ὑμῶν*, ait Apostolus, *τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἅγια*, 1. Thess. 5. vers. 23. & iterum, Rom. 12. vers. 1. *Obsecro vos per* DEI *misericordiam, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam,* DEO *placentem*, &c.

246 ☞ Misericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TIMORE DOMINI declinatur à malo.	Prou. 16 Vers. 6.	*Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore* IEHOVÆ *receditur à malo.* 246

Misericordiâ & veritate] Misericordia significat, cùm DEI misericordiam erga nos, tum alibi nostram, erga proximum, Charitatem. Estq; veritas hoc loco cor verax, de DEO rectè sentiens, veritatis laudem ei soli tribuens, quod iuxta promissiones suas nobis, in spiritu & veritate inuocantibus eum, ignoscat, adsit, opem ferat, secreta communicet; mysteria

reuelet:

reuelet: Bona & Dona largiatur innumera & infinita. Declinare à malo docet Solomon illos, qui timent D E V M; (timore filiali, qui ipſiſſimus amor, verſ. 210.) qui credunt ei & in eum: qui ex corde diligunt proximum. Sis ergô miſericors & verax erga proximum, vt Miſericordia implearis ac veritate à D E O diuina.

247 Nonne errant cogitantes malũ? miſericordia autem & veritas cogitãtibus bonum. — Prou. 14 Verſ. 22. — *Errant (igitur) ☞ qui operantur malum, M I S E R I C O R D I A autem & V E R I T A S præparãt bona.* 247

Qui operantur malum.] Fructus non poteſt eſſe præſtantior ſuo ſemine: Quicquid ſeminauerit homo, hoc etiam metet. Archelaus Rex Macedonicus, cùm tres legitimos hæredes interfeciſſet, & regnum inuaſiſſet, tandem interfectus eſt ab adoleſcente, qui gladium ipſius epati infixit: ideò verſus de eo factus eſt: Struens alteri malum, ſtruit ſuo epati malum. Miſericordia & veritas duæ ſunt pediſſequæ & comites fideles, omnibus qui pietatem & Timorem D E I colunt.

248 ☞ Qui (ergo) ſequitur I V S T I T I A M & M I S E R I C O R D I A M, inueniet vitam, iuſtitiam & gloriam. — Prou. 21. Verſ. 21. — *Qui ſectatur iuſtitiam & miſericordiam, inueniet vitam, iuſtitiam & gloriam.* 248

Qui ſequitur iuſtitiam, &c.] Qui ſeminat iuſtitiam, iuſtitiæ fructus metet; qui ſunt, gloria, honor, felicitas, gaudium bonæ conſcientiæ, & vita: Ex iniuſtitia verò & impietate, nihil niſi ignominia, infelicitas, morſus conſcientiæ, & fœda mors naſci poſſunt. Id quod & Comicus Ethnicus ſcriptum reliquit: Virtus præmium eſt optimum: Virtus omnibus rebus anteit: profectò Virtus omnia in ſe habet bona.

249 Puer autem eram ☞ ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam. — Sap. 8. Verſ. 19. — *Eram autem puer, eximia ingenii indole præditus, bonamque animam ſortitus.* 249

Ingenioſus, &c.] Bonâ indole natus, ſiuè Naturâ non malâ præditus, & vocatione internâ ad S A P I E N T I Æ ſtudium vocatus, εὐφυὴς (quæ vox hoc loco legitur) naturalem ſignificat ingenii animique bonitatem, quæ indoles à Latinis ſolet appellari. Non enim ex quouis ligno fit Mercurius, ſed conueniente aptoque nato. Obœdientiſſimè ſequatur, ſuadeo, qui ſic Diuinitus vocatur, quô Fata trahunt, ne, repugnando ordinationi Diuinæ, excitet contra ſe furorem D O M I N I Vide verſſ. 96. & 170.

250 Imò verò cum eſſem bo- — Verſ. 20. — *Et cum eſſem magis bonus,* 250

nus, in corpus introiui impollutum.	℞ veni ad corpus incoinquinatum.

Veni ad corpus coinquinatum] Studui Corporis, Spiritus ac Animæ puritati: quæ nos maximè facit familiares Angelis; & ſpiritus Sancti capaces. Etenim à nullo prorſus vitio ſic reſiſtit Spiritus ille *Hhochmaël*, puritatis amator, vt impudicitiæ: nuſquam æquè conquieſcit ac delitiatur, vt in mentibus, lotione Theo-Sophica, virgineis. Eſt enim IPSE SAPIENTIÆ Spiritus incoinquinatus. verſ. 134. Vide verſſ. 158. & 218. Manè veſtiti faciem abluimus, ne quid ſordidum hæreat: quantò maiore eſt cura abluendus animus, vt hunc amabilem & formoſum offeramus DOMINO.

Sapientiæ, ſcire cuius donum ſit SAPIENTIA.

Sapientia ergò vera precibus & votis aſſiduis cęlitus eſt accerſitus.

251 Quum autem intellexiſſem, & me non aliter eius compotem fore, quàm ſi DEVS eam daret, quod ipſum erat Prudentiæ, intelligere cuius hoc eſſet beneficium, adii DOMINVM eumq; oraui, ac dixi toto corde meo;	Verſ. 21.	Et vt ſciui, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi DEVS det; & hoc ipſum ℞ erat Sapientia, ſcire cuius eſſet hoc donum: ℞ adii DOMINVM, ℞ & deprecatus ſum Illum, ℞ & dixi ex totis præcordiis meis.	251

Me non aliter eius compotem fore, &c.] Quòd non aliter potirer SAPIENTIA; quòd viis, mediis, modis aliis (cuiuſcunque nominis) conſequerer, adipiſcerer aut poſſiderem eam nullis. Non ex libris Ethnicè philoſophantium, nec Nigromanticorum coniuratoriis; non à diabolico ſpiritu familiari; nec humanitus, ingenii acumine, ratiocinatione ſuperciliosâ, aut ab vllo aliquo homine mundana ſapientia inſipiente turgente: ſed apud vnicum DEVM OPT. MAX. qui ſolus (vt docet Amphitheatrum hoc totum) Theo-Sophicè, quando & cui vult, dat SAPIENTIAM; à quo omne donum perfectum, Iacob. 1. verſ. 17. Notate hoc qui ſiniſtrè quæritis Lapidem Philm. MOTVM PERPETVVM, cæteroſq; SAPIENTIÆ veræ theſauros; & (toties moniti) reſipiſcite aliquando. Fraternè inſeruiam filiis Doctrinæ Amphitheatro hoc meo: ſit viciſſim apud eos memoria mei ſemper in benedictione. *Erat* SAPIENTIÆ, *ſcire cuius*, &c.] Reuera SAPIENTIÆ eſt, ſcire vbinam quærenda SAPIENTIA, apud quem, quibus auxiliis, cur, qua methodo aut via: Quod tamen (DEI ductu) à nobis (abſit vanè glorier) in Amphitheatro hoc noſtro (rumpantur ilia Momis) Theo-Sophicè atque ſufficienter eſt demonſtratum. Sit nomen IEHOVÆ benedictum in ſeculorum ſecula, qui poſt lóngas innumeras, laborioſas ſumptuoſasque vanitatum & tædiorum ambages,) verſ. 187.) à falſitatum & errorum tenebris tandem in portum me aliquantulum deduxit cognitionis DEI, Naturæ, Meique ipſius; normâ veritatis SS[æ] Scripturæ, Libri Naturæ, & teſtimonii conſcientiæ propriæ rectæ, ſecundum Corpus, Spiritum & Animam; in Oratorio, Theo-Sophicè Orando; in Laboratorio, ſapienter Laborando: Diuinitus, Macro & Mi-

cro Co-

cro Coſmicè. Helleluiah, Halleluiah, Halleluiah. Phy diabolo, & ſquamis eius. Sapiens nihili facit mundum immundum. Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me, ô DOMINE; redde mihi lætitiam ſalutaris tui; & Spiritu Principali confirma me, Cabaliſticè, Magicè & Phyſicochemicè, vt ſemper videam lumen veritatis in lumine tuo, Pſal. 51, v. 13. *Adii* DOMINVM.] Non homines, non Pſeudophiloſophantium ſcholas, nec Spiritus malignos, quantumuis quaſi in Angelos lucis ſeſe transfigurantes; non diabolum vllum, *Aſtaroth, Berith, Floron,* (phy) *Mephoſtophilos, Barro, Remiſſes,* non ſorores fœtidæ Fœdæ fœdas; beſtias peſtilentiſſimas, eiuſdemque farinæ nequiſſimæ omninò omnes, non (per ſe & ſimpliciter) Creaturam vllam, ſiue corporea ea ſit, vel Spiritualis, ſed vnicum & ſolum ENS illud SPIRITVALE, ÆTERNVM, SAPIENTISSIMVM, OPTIMVM: POTENTISSIMVM, INFINITVM, IEHOVAM ELOHIM ZEBAOTH, Creatorem Spirituum, Cæli, Terræ, Maris, OMNIVM, quæcunque in ſe continet Vniuerſum creatum. Huius SPIRITVS vnici atque ſolius ab initio Mundi FVIT, nunc & ſemper EST ac ERIT dare SAPIENTIAM, nullius alterius; niſi ſub modo delegatæ à PRIMO adminiſtrationis. Gloriam enim ſuam alteri non dat IPSE, Eſai. 42, 8. quia Fortis, Zelotes: non poteſt ferre parem. *Et deprecatus ſum illum*] Conuenit DOMINVM Theoſophiæ amator ſtudioſiſſimus: DEVM, inquam, Altiſſimum, totius Vniuerſi Creatorem Omnipotentem acceſſit vnicum & ſolum, alium neminem. At quomodò, dices, quâ methodo, quâ viâ? Orando; non nigromanticè, hoc eſt, diabolicè & ſuperſtitiosè conſecrando, exorciſando, ad aut coniurando, vt pſeudocabaliſtæ faciunt. Oratio in Spiritu ac Veritate ſufficiebat ſola. Abeat in malam rem, cum ſuo magiſtro, diſcipulis, totaque ſchola peſtilentiſſima, Nigromantia: cuius abolitionem extirpatoriam veræque Mageiæ miſertimæ deformatæ reformationem ac inſtaurationem duratoriam, Amphitheatri huius figura quarta poſui ChriſtianoCabaliſticam; quam accuratè contemplare. Nota: SPIRITVM quidem optat, citat, vocat adſiſtentiæ atque familiarem SAPIENTIÆ veræ ſtudioſus: ſed quem aut qualem? Reuera haud alium, quam Hhochmahél, hoc eſt, SAPIENTIÆ DEI IEHOVÆ ipſius verſ. 223. Tu fili, fac ſimiliter, & ſapiens eris, vide verſſ. 28. & 106. *Et dixi ex præcordiis meis*] Non ſuperficialiter, non tránſcurſoriè aut oſcitanter, (ore ſolo, corde longè remoto, vt ſolet blaterare mundus immundus) verum in Spiritu ac Veritate (totus, hoc eſt, Corpore, Spiritu & Anima reformatus ad exemplar Archetypi; ſermone ac vita eum repræſentans) corde toto, mente eleuata ac ſublimata in DEVM, aliud nihil cogitans, præter DEVM & SAPIENTIAM eius. Modum hîc & ritum obſerua Theoſophicum Orandi, Sapienti noſtro aliiſque ſui ſimilibus (vt poſſum probare ex ſacris) in magnis & arduis vſitatum; quo in IHSVH CHRISTO crucifigendo, & crucifixo non fruſtra adoriebatur IEHOVAM pia vetuſtas: is innoteſcet tibi, ſi acutè íntueberis & picturas & ſcripturas figurarum Amphitheatri huius primæ, ſecundæ & quartæ. CLAVE hîc opus eſſet ſecretiſſima. Dicam tamen quid: cap. 19. & 20. lib. 3. de verbo Mirifico doctiſſimi Capnionis mente contemplare Theoſophicè purgata, te non pœnitebit. Noluit vir pius & doctus (ob deriſorum & ſtultorum le-

uitates) arcana velamenta & secretissima symbola in auram spargere, sed magis doctrinæ filiis in aurem insusurrare. Sunt certè adumbratæ supero-rum imagines, signa, notæ ac symbola, quibus mouemur ad cogitandum desuper Cæleſtib. & Spiritualibus ſubſtantiis, virtutibus & operationibus quodam tramite abſtractionis, vel aſſimilationis via, vel alia quadam ratione ac modis, nobis carne indutis, poſſibili. Sufficiant hæc Sapienti.

ORATIO Salomonis pro Sapientia habenda à DEO.

252 DEVS Patrum meorum, & ℭ DOMINE Misericordiæ, qui fecisti OMNIA VERBO tuo, | Sap. 9. Verſ. 1. | DEVS Patrum ac DOMINE *Misericordiæ, qui omnia creasti verbo tuo,* 252

DOMINE *Misericordiæ.*] DEVM Misericordiæ implorat Misericordia egens; Iuſtitia, Iuſtum; Potentia, Omnipotentem. Vos igitur, quibus eſt ea ſollicitudo, ea cura, & qui mirabilium conficiendorum auidi eſtis, oculis & animo perluſtratė NOMINA DEI, fig. Amphitheatri huius prima à me annotata, (poſſunt ex Sacris colligi plura) eligiteque ex hoc conuentu, de tali exercitu, ex hac fermè Nominum Sacrorum legione, quo ſit potiſſimum in eiuſcemodi operationibus, quibus operam datis, piè vtendum: Theo-Sophicè enim poteſt illa Diuinitatis ſymbola Cæleſtium ingens chorus ſequi. Quia nullus Deorum auſit, iuxta Homeri verſus, in ſuis ſedibus permanere, moto IOVE. Diuina Nomina, quanquam Hebraica, & propterea nonnullis parum cognita, tamen multum prodeſſe, credendum eſt, à quibus ſimplici & ſincera fide puroque affectu vel dicuntur vel audiuntur: Angeloſque qui adſunt atque intelligunt, ad opem ferendam iis inuitari. Vide verſ. 174. Plura de hiſce (DEO annuente) locó etiam ſuo.

253 Atq; hominem tuâ Sapientia effeciſti, vt rebus abs te conditis dominaretur, | Verſ. 2. | *Et SAPIENTIA tua conſtituiſti hominem,* ℣ *vt dominaretur creaturæ, quæ à te facta eſt.* 253

Vt dominaretur creaturæ, &c.] Etiam Elementis, vt rectè & Phyſicè loquuntur Chemici. Ita enim fieri oportuit, vt qui ad DEI imaginem (in iuſtitia & ſanctitate vera, Epheſ. 4, 24.) & ſimilitudinem (vnus, perſonâ; trinus, Eſſentiis, Corpore, Spiritu, Anima, tribus diſtinctis) Homo formatus, multi potentia dominationis ſuæ repræſentaret Archetypum Omnipotentem.

254 Et adminiſtraret Mundū in Sanctitate ac Iuſtitia, rectitudineque cordis Iudicium exerceret. | Verſ. 3. | ℣ *Vt diſponat orbem Terrarum in Æquitate & iuſtitia, & in directione cordis iudicium iudicet.* 254

Vt diſponat

Vt disponat orbem terrar.] Non tantum iuxta Legem DECALOGI scriptam, verùm quoque Conscientiæ (quæ scintilla Iustitiæ Diuinæ) hominis Diuinitùs inditam, ab ELOHIM conditore Iusto. Testimonium Imaginis DEI.

255 Da mihi ☞ sedium tuarum assistricem SAPIENTIAM, & noli me reprobare ☞ à pueris tuis:	Vers. 4.	*Da mihi assidentem thronis tuis* SAPIENTIAM, *&* *ne me numero seruorum tuorum summoueas:* 255 3. Reg. 3. Vers. 9.

Sedium tuarum assistricem SAP.] Si quis habet laboribus suis adsistentem sedium DEI assistricem SAPIENTIAM, quomodo, quæso, poterit is errare? Est autem sedes IEHOVÆ ab æterno, quare & solii gloriæ eius assistrix, hoc est, SAPIENTIA, (de qua in Prologo hoc Sapiens noster) æterna: aliâs, (vt redundatur, sic loqui cogor) DEVS, quem (diabole) non negas æternum, ab æterno fuisset insipiens, stultus, & malè sanus. Si hoc, quomodo potuit insipiens aliquando creare SAPIENTIAM? Increpet te IEHOVAH, qui ansam præbes hæc cogitandi, ne dum loquendi. *A pueris tuis*] Cupit numerari inter DEI pueros; Regis filius; seruos, SAPIENTIÆ amans; ministros, Rex, vt in omnibus sapienter seruiat DEO: quare & SPIRITVM postulat SAPIENTIÆ.

256 Quoniã seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & ☞ minor ad intellectũ iudicii & Legum.	Vers. 5.	*Quoniam ego seruus tuus sum, ac filius ancillæ tuæ, homo imbecillus, ac vitæ breuis, & minor quàm vt iudicium ac Leges possim intelligere.* 256 Psalm. 115. Vers. 16

Minor ad intellectum, &c.] Omnis homo stultus, nisi SAPIENTIA præsit ei. Omnis homo mendax, nisi veritas Diuina illustret ac regat eum: quantumuis etiam magnus coram mundo immundo. Cura, vt IEHOVAH tibi à consiliis.

257 Nam etiam si quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen si Sapientia absit tua, nihili æstimabitur.	Vers. 6.	☞ *Et si quis consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit* SAPIENTIA *tua, in nihil computabitur.* 257

Et si quis erit consummatus, &c.] Quasi dicat: quamuis sit aliquis (siuè in aula siuè in caula natus) mundana sapientia summè præditus, vulpecula aulica astuta & fallax, aut sophista fallacibus contentiosisque conclusiunculis, sciens & contra conscientiam ludens; attamen stultus & nullus esset, imò σκύβαλον, in conspectu DEI; cum absit ab eo SAPIENTIA DOMINI. Vide quæ supra de muliere extranea & aliena.

1.Paral.28,5. 2.Paral.1,9. 258 Tu me elegisti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum.

Vers. 7.

℟ Tu elegisti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum. 258

Tu elegisti me Regem, &c.] Ad imitationẽ Orationis huius, quiuis THEOSOPHIÆ amans & studiosus, mutatis tamen (pro vocationis vniuscuiusque diuersitate) mutandis, formare quoque potest ac debet suas preca- tiones: V.g. Tu, DOMINE, constituisti me Theologum, Iureconsultum, Medicum, Physicum, Gubernatorem, Scholasticum, Mechanicum, &c. & iusisti me ædificare Ecclesiam tuam; docere iusta; sanare ægrotos; percontari Naturæ librum: ius & iustitiam administrare; informare iuuentutem; præparare hoc vel illud, &c. da mihi SAPIENTIAM, vt, &c.

259 Et dixisti me ædificare Tẽplũ ℟ in monte sancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio.

Vers. 8.

Iussisti me ædificare templum in monte sancto tuo, & in vrbe habitationis tuæ altare instar tabernaculi sancti, quod præparasti ab initio. 259

In monte sancto tuo] Olim non sine mysterio in monte, nunc in Spiritu vult adorari Pater Spirituum. Sursum corda, in TE vt habeamus, benignè largire nobis ô DOMINE! vtque per VERBVM tuum Biblicè, Macro & MicroCosmicè scriptum, tanquam per scalam Iacob ad & in te mentaliter ascendere queamus. Amen.

260 Et tecũ SAPIENTIA tua, ℟ quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres, & sciebat ℟ quid esset placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis.

Prou. 8, 22. Ioh.1,3.

Vers. 9.

Ac tecum est Sapientia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ scit quid in oculis tuis gratum sit, ac rectum in præceptis tuis. 260

Quæ nouit opera tua] OMNIA enim per VERBVM (SAPIENTISSIMVM, versſ.156. & 162.) facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Iohan.1,3. Nota: Cum cuiuis artifici sit credendum in sua arte; OMNIA autem per SAPIENTIAM facta sint: Quapropter eam pro præceptrice in OMNI scibili bono, tibi eligito; huius vnius ac solius DOCTRINÆ fidem adhibeto. Hæc, Lege & Doctrina Amphitheatri huius, te deducet in veritatem PhysicoChemicam, Magicam, Cabalisticam, OMNEM. *Quid esset placitum*] Cur non? Est enim SAPIENTIA PATRIS, sedium eiusdem assistrix, & consiliaria Æterni ab æterno.

261 Hanc demitte è sanctis Cælis, atque à solio gloriæ tuæ eam mitte, vt præsens mecum laboret, atque intelligam quid acceptum sit apud te.

Verſ. 10. *☞ Mitte illam ☞ de Cælis sanctis tuis, & ☞ à sede Magnitudinis tuæ, vt ☞ mecum* SIT *& mecum* LABORET, *vt sciam quid acceptum sit apud* TE.

Mitte illam.] Dat & mittit SAPIENTIAM DEVS; non homo, aut liber(humanitus) vllus: inuenitur apud DEVM, non homines, vel creaturam aliam vllam. verſſ. 167. & 187. Influentia, Lumine & Motu Solis Diuini nobis communicatur. Clamemus igitur ex toto corde omnes: Rorate Cæli Diuini desuper, & nubes SAPIENTISSIMI pluant SAPIENTIAM: aperiatur terra Mentis meæ, & germinet hominem nouum; qui reformatus ad exemplar Archetypi viuat in æternum.

De Cælis sanctis tuis.] MOSEH, Veracissimus totius Naturæ historicus: à solo enim VERACE, influentiâ, lumine & motu SOLIS VERITATIS ductus & ductus, inquit Gen. 1, 1. *In principio creauit* ELOHIM CÆLVM. HOC, à Natura & substantia sua, Hebraicè appellationem propriè habet SCHAMAIM, quasi ESCH VA MAIM; IGNIS & AQVA; Ignis Aqueus vel Aqua ignea: Græcè ΑΙΘΗΡ, quasi αἰθεὴρ, ex αἴθω, ardeo & ἀὴρ, spiritus; SPIRITVS ARDENS: Ein Geistfewriges wasser; Ein wasseriger feweriger Geist; Ein fewriges Geistwasser; LATEX ÆTHEREVS: quicquid Aristoteles ineptissime reprahendens alios, vt suas de mundi æternitate stabiliret falsitates, contra garriat. HOC in totum VNIVERSVM Mundanum tripliciter distribuit ELOHIM.

Primò, INFERIVS, indidit TERRÆ & AQVÆ, vtibi esset non tantùm sedes & vehiculũ ANIMÆ Mundi, verum quoq; MEDIVM conjungens & VINCVLVM copulans atque vniens duo extrema, quæ sunt, MATERIA prima, & FORMA, hoc est, HYLE nec non ANIMA MVNDI, NATVRA, RVACH ELOHIM: vt latius videre est verſſ. 162. & 187. & figuræ Amphitheatri huius tertiæ Quæstionibus 5. & 6. Totùs globus inferior plenus est SCHAMAIM, Cælo, Spiritu Æthereo; omnia enim corpora penetrauit massæ sublunaris, voluntate DEI diffusum per & in OMNIA; nec quicquam (Experientia teste) reperitur in toto orbe Terrarum ambituque Oceani totius, quod eius scintilla careat. Mixtum hîc habitat, reperitur atque versatur cum Elementis fructibusque eorundem; coagulatum & congelatum; in nonnullis etiam fixum. HOC, Ignis Gigas Naturæ iudicans singula, à vinculis coagulationum fixationumque Physico-Chemicè relaxat atque resoluit in SPIRITVM ad spectabilem sensibusque obuium omnibus; separando, à superfluitatibus ei admixtis, depurat, & primordiali sic restituit libertati. HOC, CÆLVM INFERIVS, PRIMVM: cuius scintilla *Alcool vini*, quod Spiritus, Aqua & Ignis. Ex re omni, quam dare potes, Laboratoria Physico-Chemicorum manifestant & exhibent SCHAMAIM siuè CÆLVM, artificio Physicosophistis haudquaquàm cognito. Frenum, sophista, qui legis vel audis hæc, linguæ iniicito tuæ petulanti, & Physico-Chemicè (priusquam reprahendas quid) studere memento; ne (quod

non eft Sapientis) dicas aliquando, *non putaram.* Non pudeat te carbonum. Nec enim DEVM IPSVM pudebit Ignis, tempore vltimi iudicii; in quo Cæli magno impetu tranfient, Elementa verò calore foluentur, Terra autem, & quæ in illa funt opera, exurentur. 2. Pet. 3, 10. MVNDVS PHYSICO-CHEMICE hodie IVDICATVR à philofophis, & THEOSOPHICE IVDICABITVR IGNE die vltimo, à DEO IPSO.

Secundò, SVPERIVS, non mixtum Elementis eorundemque fuperfluitatibus, fed per & in fe (animatum tamen NATVRA) congelauit, folidauit, corpus durum ac folidum conftituit atque effecit, hoc eft, firmauit. Nam VERBO DOMINI CÆLI firmati funt, & SPIRITV oris eius (*Ruach Elohim*, Emanatione Diuina, verf. 137.) omnis virtus eorum, Pfal. 33, 6. Spiritus eius ornauit Cælos, Iob. 26, 13. Dixit enim DEVS, Gen. 1, 6. Fiat RACHIA (hoc eft, extenfio fiuè expanfio folida, firma & compacta;) Vndè Latini FIRMAMENTVM, Germani eine Veste rectè dixerunt: nam quouis ære & adamante eft durior & durabilior; Cæli folidiffimi, quafi ære, fufi funt, Iob. 37, 18. quare nec Lucis aut ignis fui calore, nec motus pernicitate imminutionem patitur, nedum, antè diem nouiffimum DOMINI, confumatur. Extendit IEHOVAH Cælos folus, Efa. 44, 24. & 45. 12. *Qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos ficut tabernaculum ad inhabitandum.* Ef. 40, 22. Propriè Efaias 34, 4. Et tabefcet, inquiens, omnis militia (ornatus) Cælorum, & COMPLICABVNTVR, werden zusammen gerollet / ficut LIBER, hoc eft, cortex interior ligno adhærens, CELI: & omnis militia eorum defluet, (ficut defluit folium de vinea & de ficu) in medio aquarum, (quoddam interftitium & difcrimen inter aquas) & diuidat aquas ab aquis. Et fecit DEVS Firmamentum, (vt fit tanquam firmiffima fornix, quam DEVS fubiecit aquis, & per quam retineret eas in fublimi) diuifitque aquas, quæ erant fub Firmamento, ab his quæ erant fuper Firmamentum. Et factum eft ita. Vocauitque DEVS Firmamentum (RACHIA, Extenfionem, Expanfionem) CÆLVM. (hoc eft, *Schamaim*; à Natura & fubftantia aquarum ignearum: ficut Rachia, à quantitate & qualitate externa, hoc eft, extenfione & firmatione materiæ.) Dubitet nunc ergò omnium nemo, Aquas veras effe fupra Firmamentum. *Benedicite aquæ omnes, quæ fuper* CÆLOS *funt*, DOMINO. Dan. 3, 60. Extendens CÆLVM (Schamaim, dictum Firmamentum) ficut pellem: qui tegis aquis fuperiora (fuperficiem extimam) eius, Pfalm. 104, 3. Laudate DOMINVM Cæli cælorum: & Aquæ, quæ funt fuper cælos (videlicet primum & fecundum) laudent NOMEN DOMINI, Pfal. 148, 4. Quales fint autem AQVÆ SVPERCÆLESTES; cuius generis, fubftantiæ atque naturæ, nobis Theofophicè percontandum. Influentiâ, igitur, Lumine & Motu SOLIS DIVINI doctus ac ductus, in Nomine DOMINI dico, AQVAS SVPERCÆLESTES effe vnius eiufdemque generis & fubftantiæ, cuius erat LATEX ille æthereus incombuftibiliter ardens, repertus, patrum noftrorum memoria, Patauii in Italia, in monumento vetuftiffimo, intra vrnulam fictilem, intra duas; altera ex auro, altera ex argento ampullas, cuius liquoris puriffimi virtute per plurimos annos lucerna hæc arfit, vt annotarunt in fuis antiquarum infcriptionum collectaneis Petrus Apianus & Bartholomæus Amantius. Meminit

c.p. 196.

huius

huius rei etiam Hermolaus Barbarus in corollario in Dioſcoridem, vbi de Aquis in commune agit: Eſt & Cæleſtis aqua, inquit, ſiuè potius Diuina Chemiſtarum, quam & Democritus & Mercurius Triſmegiſtus nouêre; modò *Diuinam aquam*, modò *Scythicum laticem* appellantes, modò πνεῦμα, hoc eſt, Spiritum ex ætheris Natura, & Eſſentia rerum Quinta: Vndè Aurum potulentum, & iactatus ille necdum inuentus (à Chemiæ-Sophiſtis puta, quorum proh dolor, plena ferè ſunt omnia; nec in perpetuum ab iſtis inuenietur: de Theo-Sophis contrarium ſufficienter demonſtratum eſt in Amphitheatro hoc) Philoſophorum Lapis, & ſabulum conſtat. Hoc genus laticis, vt arbitror (inquit idem) ſignificat Epigramma nuperrimè in agro Patauino, iuxta oppidulum Ateſtæ inuentum, opere lateritio ac perinde fragili, per imprudentiam manus ruſticæ proſcindentis ibi terram, corrupto. Hæc ille. Conradus Geſnerus Medicus Tigurinus pag. 5. de Lunariis herbis & rebus noctulucentibus Epigramma præfatum, Ethniciſſimum vetuſtiſſimum redolens, ſic refert:

(Quatuor Elemẽtarius quatuor elementariè loquitur)

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures,
Ignotum eſt vobis hoc, quod in vrna latet.
Namque Elementa graui clauſit digeſta labore
Vaſe ſub hoc modico Maximus Olibius.
Adſit fœcundo cuſtos ſibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.

Intra hanc vrnam altera vrnula reperta fuit, cum inſcriptione verſuum horum: de quibus vide quoque præfationem Libri de ſecretis Remediis Euonymi Geſneri Philiatri:

Abite hinc peſſimi fures.
Vos quid voltis cum voſtris oculis emiſſitiis?
Abite hinc voſtro cum Mercurio petaſato caduceatoque,
Maximus Maxumo donum Plutoni hoc ſacrum fecit.

Hæc ibidem. Grauiter huius aquæ veritatem confirmat Auctor vetuſtus in Apocalypſi SPIRITVS MVNDI SECRETI, ſanctè inter alia affirmans, ſpiritum hunc (*Schamaim, Cælum,*) æthereum in corpore aquoſo pluſquamperfectè glorificato exiſtentem, ſenſibiliter ardere in lampade artificioſo, ſinè diminutione aut conſumptione ſui, in perpetuum. Noſtra quoque ætate huiuſmodi lampades, ſinè affuſione nutrimenti noui perpetuò ardentes latice æthereo fragrantiſſimo refertas, in monumentis & antris vetuſtiſſimis Germaniæ Inferioris ac Græciæ fuiſſe repertas, ſcimus teſtari hiſtorias & viros fide dignos. Tantæ & tam mirabilis, imò quaſi ſuperNaturalis conditionis eſt Ignis laticis huius ſuperCæleſtis, vt ardeat vaſe arctiſſimè clauſo, extinguatur flamma eius ab & in aëre noſtro, vaſe aperto. **Es iſt gar ein ander waſſer vnd fewer / als vnſere gemeine waſſer vnd fewer.** Hinc Philoſophi Phyſico-Chemici: Aqua noſtra ignis eſt; (Eſt enim *Schamaim*, de aqua ignea ſuper-Cæleſti) corpora magis comburens, quàm ignis vulgi. Hanc aquam verè mirabilem & mirificam CREATOR ELOHIM Omnipotens ordinauit atq; conceſſit (cui? ſoli Sapienti; haud quaquam Phyſicoſophiſtis) inuenire, etiam in regione hac Elementari. Vbinam verò? In Vnica certè ſolaq; SAPIENTIÆ Minera, quæ Magneſia Sapientũ, & Materia Lapidis Phil. debita ac genuina; in quam IEHOVAH

D e v s non tantum poſuit,ſapienterque reſeruauit Cælum,verum etiam Terram & Aquam,hylin nimirum aut ſemina Mundi huius totius,in ſtatu primordiali catholico adhuc hodie exiſtentia, animata A n i m æ M v n d i ſcintilla Catholica; (fig. Amphit.huius 3.Quæſt.7.) vt indè,tanquam in & ex ſubiecto MacroCoſmico Catholicè ſynoptico, PhyſicoChemicè præparando,necnon ChriſtianoCabaliſticè tractando eam,Catholicè indagaret erueretq; cognitionem Creatoris,& quem miſit I h s v h C h r i s t i crucifixi; Naturæ & Creaturę omnis,ac per conſequens(eſt enim veritati conſentaneum, eorum quoq; quæ ſunt ſupra Cælos (primum videl. atq; ſecundum) hoc eſt, Aquarum ſuperCæleſtium, Schamaim,Aquarum ignearum vel Cæli tertii,tabernaculi D e i & Sanctuarii Angelorum; nec non ſuiipſius: innoteſceretque ſic,ex Libro Naturæ ſynopticè Catholico, TheoSopho,quænã ſit mira Creatoris Sapientia,Potẽtia,Bonitas. Cauſas V s v s Lapidis Philoſophici ChriſtianoCabaliſticè D i v i n i (fig. Amphit. huius quarta,vbi de V r i m & T h v m i m)ex hiſce facillimè oſtendere poſſem ſufficientes,ſi fas eſſet ſigillũ frangere Cæleſte & occultæ reuelationis, myſteriaque diuulgare D e i. Sufficiant filio Doctrinæ(cuius meditationi Theoſophicæ etiã aliquid indagandũ relinquere cẽſui)in pręſentia ea, quę paſſim ſuppeditat Amphitheatrum hoc,&,quod oſtenderim (nõ enim de Cælorum tantum v s v,verum etiam Subſtantiâ,Eſſentiâ,& Natura philoſophari Theoſophum decet, A q v a s s v p e r c æ l e s t e s eſſe,(repeririq; à Sapiente in rerum Natura inferiorũ) puriſſimas, ſubtiliſſimas, igneas, luсidiſſimas, pluſquamperfectas, quare incorruptibiles,perpetuo in ſe fixas, hoc eſt,permanẽtes,liquidas tamen & fluidas, inflãmabiles, minimè combuſtiles: in v s v m hunc, vt in regione ſuperſuprema ſint atq; conſtituant Schamaim,ſiue Cælum Tertiũ; quod in ſuperficie citima aqueum eſt;extimà,igneum,ignis flagrans,aqua ardens. Quid? Hîcce, in hiſce puta inferioribus (quãuis in ſolo MacroCoſmico ſynopticè Catholico) Aqua contra communem ſtylum ac rationem extat tam nobiliſſima, ignisvè aqueus tam mirandus,ſuperCæleſtis ſubſtantiæ atq; Naturæ,reperiturq; à ſolo Sapiente ſapienter; quãto magis in regione ſuperſuprema,hoc eſt,ſupra Firmamentum,in Mundo(ob vſum ſic dicto Diuinum)hyperphyſico.Ni hoc; Minera S a p i e n t i æ typo reali haud repræſentaret Catholicon MacroCoſmicon. Abſit, inter PhyſicoChemicè Sapientes contrarium cogitare,nedum ſtatuere vel loqui. P e r g o: In C æ l i, V e r b i I e h o v æ virtute tanquã præhenſione quadam & trochlea, in altũ ſubleuatione F i r m a m e n t i q;(vt dictum)conſtitutione,confeſtim,mox & è veſtigio atq; ſimul extitit ſpatium quoddam magnum altumve interuallum, inter Cælum & Terram,quod eſt & dicitur L o c v s: vt enim nec mons ſine valle; aut manus primùm iunctæ, poſtea verò diſiunctæ & ſeparatæ,ſinè ſpatio inter eas medio; ita nec Cælum & Terra, facta hac ſeparationis, deductionis, & ſecretionis à ſe inuicem ſublimatione,abſq; interſtitio & diſtantia eſſe potuerunt. Ezech.8,3. Eleuauit me Spiritus inter Terram & Cælum. Locum v a c v v m quidem primum extitiſſe oportuit, poſtea verò humoribus aqueis, & vaporibus exhalationibusq; continuis (meteororũ variorum materiis) è regione inferiore dietim euaporantibus ſurſumque tendentibus, necnon terrenis corporibus innumeris, vt ibi eſſent, in longum & latum

creſcerent,

crefcerent, fpirarent & mouerentur, impleri. Mirabile D E I Mirabilis Laboratorium Macro Cofmicon, Naturâ præfidente aut Laborante, perpetuum, Catholicon. D I X I T præterea D E V S: *Fiant Luminaria in Firmamento Cœli*, (hoc eft, *Rachia Schamaim*, in expanfione Cœli, fiuè fpiritus ætherei aquei firmati) *& diuidant diem ac noctem: & fint in figna & Tempora; & dies & Annos: Vt luceant in Firmamento Cœli, & illuminent Terram. Et factum eft ita. Fecitque* D E V S *duo luminaria magna: luminare maius, vt præeffet diei: & luminare minus, vt præeffet nocti, & ftellas. Et pofuit ea in* F I R M A M E N T O C Æ L I (hoc eft, in Rachia, extenfione, fiuè expanfione Schamaim firmata) vt lucerent fuper Terram, & præeffent diei ac nocti, & diuiderent lucem ac tenebras. N O T A: Quomodo, A S T R A fint in figna, (Heb. A O T) hoc eft, figna indicantia, & Alphabetum quafi in tomo Libri Mundi maioris Cœlefti, quibus D E V S (noftri curam paternè habens) de variis ac magnis nobifcum loquitur; futura quæ funt & imminent, antequam eueniant, oftendit, prænuntiat, prædicit; alibi (D E O concedente) latius declarabo. Vide verff. 35. & 353. Hoc, C Æ L V M S E C V N D V M; fublime; Regio purè ætherea. H o c, Solem, Lunam & Stellas habet; reuera etiam P R I M V M & Inferius (fuo modo) aftra fua: id quod fciunt atque teftantur Sapientes. Motu harmonico fiuè fympathico (erga fe inuicem) mouetur vtrunque: id quod inferius, ficut id quod eft fuperius, & contra. Qui motus, certitudinem fuadet (quam dixi) indicationum. D E V S Mirabilis in operibus fuis. Sũma: Confluxibilia, confpirabilia, confentientia, O M N I A, Micro & Macro-Cofmicè. Deniq; Firmamentum Cœli, tefte Efaia 51, 6. (refolutis I G N E coagulationum vinculis) ficut fumus liquefcet. Reducetur enim in id, quod erat antè fui congelationem, folidationem ac firmationem, hoc eft, fit S P I R I T V S liber.

Tertiò, S V M M E, fupra R A C H I A S C H A M A I M, hoc eft, Firmamentum Cœli, S C H A M A I M non Elementis (vt Primum) mifcuit, multò minus fuperfluitatibus eorundem excrementitiis inquinauit; neq; in corpus folidum (vt Secundum) ac durum congelauit atque firmauit; verùm (virtute fuâ Omnipotente) per & in fe plufquam perficiendo, A Q V A S S V P E R C Æ L E S T E S conftituit tales, quales paulò antè docuimus, & in perpetuum P E R M A N E N T E S; manifeftandoque ignem earum, in fuperficie extima citra confumptionem fui femper ardentes, & finè fumo luce candidiffima fplendentes: H o c, C Æ L V M Empyreum, lucidiffimum; imò, L V X, quam (tanquam rem Diuinitati confentaneam) D E V S inhabitat inacceffibilis, 1. Timoth. 6, 16. Q V E M idcirco igneam effe Effentia Diuinitus Plato ab Indorũ Brachmanis didicit, Quintamq; Effentiam Diuinitatis ftatuit manfionem. Eodem, fortaffis, fenfu Thomas de Aquino, quamuis Auctor Auroræ Philofophorum contrarium cenfeat cap. 19. abfque blafphemia dixit, D E V M & Angelos fuos carere non poffe igne aquæ ardentis, fed eo indies vti. Carere non poteft, quia noluit; Voluit Summè, Superiùs, Inferiùs ea vti, pro fede ac throno Maieftatis fuæ, Medioq; in vfus varios conueniente. Placuit fic D O M I N O; placeat idem tibi. H o c, C Æ L V M vel C Æ L I (Schamaim) C Æ L O R V M, Deut. 10, 14, 3. Reg. 8, 27. Pfal. 115, 16. Nehem. 9, 6. refpectu duorum, inferioris & infimi, T E R T I V M, ad quod Paulus 2. Corinth. 12, 2. tractu Magnetis

Diuini Mente raptus, in quo arcana audiuit verba, quæ non licet homini loqui: *Immensum, summum*, Deut. 4, 32. *Vltimum*; non enim vlterioris aut superioris meminit SS.[a] Scriptura. Α᾿γιαστήριον h. e. Sanctuarium Angelorum nostrorum, faciem DEI PATRIS nostri semper videntium, Matth. 18, 10. Paradysus felicitatis summæ; sedes & Thronus beatarum mentium. O præclarum diem (Christianè vtar verbis Ciceronis de Senect.) cum ad illud animarum concilium cœtumque proficiscar! Quid? DOMINVS DEVS IPSE (HV) in Cælo sursum, Deut. 4, 39. Ad quod & super quod D. N. IHSVH CHRISTVS crucifixus quadragesimo à Resurrectione die ascendit, ὑψηλότερος οὐρανῶν, *sublimior Cælis factus*, Hebr. 7, v. 26. *Ascendens supra omnes Cælos*, Ephes. 4, v. 10. *Sedens ad dexteram* DEI *Patris, inde venturus est*, Actor. 1, 10. Matth. 26, 64. *iudicare viuos & mortuos*. Matth. 25, 31. Actor. 10, 42. & Seculum per IGNEM. Esaiæ 66, 15. 2. Pet. 3. 7. De hisce CÆLIS SANCTIS, Psalm. 102, 20. in quibus DOMINVS DEVS IPSE sursum, Deuter. 4, 39. Iosuæ 2, 11. Eccles. 5, 1. de hoc Sanctuario suo, de excelso hoc Cælorum habitaculo, Deuter. 26, 15. 2. Paralip. 30. 27. Sancto, Solio gloriæ suæ, Esaiæ 63, 15. de Domo sancta sua, Baruch. 2, 16. de Templo sancto gloriæ suæ, de Throno regni sui, Daniel. 3, 53. petit à IEHOVAH sibi mitti SAPIENTIAM Theosophus noster Regius: Petamus ab EO & nos, in ORATORIO THEOSOPHICO nostro, in Spiritu ac Veritate, mittetur reuera, modo TheoSophico, etiam nobis. COROLLARIVM: SCHAMAIM, hoc est, CÆLVM, Doctrinâ hac nostrâ genuinè expositum, saluberrimè te docebit, vndè quid sit LVX, (Hebraicè, AOR) Gen. 1, 3. Authrix splendoris atque illuminationis, nec non (dispositionis modo) DIEI. vers. 139. Quomodo à TENEBRIS, 2. Cor. 4, 6. (erat enim *Schamaim*, siuè Cælum, &, per consequens, CHAOS vniuersum, ob Lucem suam igneam internam Diuinitus nondum manifestatam, tenebrosum & non conspicuum) vi iussi Diuini rati ac firmi, splenduerit (non secus atque in tenebroso loco ex Spiritu vini manifestatur ignis) DIES que exortus; ob cuius LVCIS absentiam vel carentiam ignotum & obscurum nobis futurũ erat Vniuersum DEI opus hoc immensum: Quomodo quotidie naturaliter fiat & arte manifestetur VR siue IGNIS; Qui, cum absque calore esse nequeat, Effectum suum semper exhibet atque demostrat CALOREM: hic, certè, in Omnibus (extat enim in Omnibus Schamaim animatum NATVRA) totius Formæ ac Speciei est custos, Naturaliumque in Rebus actionum & Rerum gerendarum ac producendarum stimulus, ὀργανικὸν que (tam externè quàm internè) Naturale & Artificiale Principiũ, & impulsiuum, seu κινητικὸν, aut ἐνεργητικὸν à DEO constitutum, ac ANIMÆ, quæ sic (mediante Schamaim) dotes suas (vt insint) multiformiter largitur Rebus, instar obstetricis cuiusdam fidelissimæ Micro & MacroCosmicè attributum: Cur, vel quo respectu CALOR sit atque dicatur Diuinus; Cælestis; Elementaris; Naturalis, insitus siue innatus, proportione quadam soli siderumque calori respondens; Vndè actiones horum (IPSIVS) tam diuersæ; Quo sensu (minimè vulgari, attribuendo vnicuique suum) interpretandæ phrases, Philosophorum hæ: CÆLVM est animatum; Influentia, Lumine & Motu agit in inferiora; Cælum est potissima causa, cur Elementa, quamuis suaptè Naturâ cõtraria, permisceantur atque

tur atque inuicem coniungantur; Ad primam materiam eandem, quam vir ad sibi dilectam coniugem, obtinet rationem; Res adamat inferiores; in Terram non secus ac Mas in fœminā semen transfundit suum, Corpora gignit inferiora; Omnium est parens; Instrumentum est, quo DEVS agit nobiscum; Est causa omnium, quæ gignuntur; Confert Formam & Speciem in materiam apparatam immittit; Regit omnia, quæ hic continet Mundus; fœcundat semina; Omnis fœcunditas à CÆLO spargitur; ALIÆ que hisce similes: TVNC RECTE PHILOSOPHARI POTERIS DE NATVRÆ SECRETIS. Benè docet & discit, qui benè distinguit. *A sede magnitudinis tuæ.*] Dicit DOMINVS Esa.66,1. Cælum sedes mea. Psal.103,19. DOMINVS in Cælo parauit sedem suam. Psalm. 123,1. *Ad te leuabo oculos meos, qui habitas in cælis.* Psal.10,4. DOMINVS, *in Cælo sedes eius.* Matth.6,9. *Pater noster qui es in cælis.* Notandum: A throno celsitudinis Diuinæ, nil nisi Diuinum, æternum; SAPIENTIA (Emanatio Diuina, v.137.) igitur non creata, non formata, nō orta aut facta vt creaturæ, sed genita ab Æterno Patre Diuino Diuina Æterna; modo nobis mente fideli potius Christianè credendo, quàm fanatica imaginatione comprehendendo. *Mecum sit*, &c.] Vt mihi sit præsto SPIRITVS FAMILIARIS; v.223. Ora DEVM OPT. MAX. vt Tu, qui ad exoptatum operis tui PhysicoChemici finem peruenire cupis, vt tibi assistat SPIRITVS ASSISTENTIÆ bonus, qui opus non tantum ab infensissimo hoste diabolo, omnis confusionis auctore, quàm fidelissimè custodiat; verum quoque ad sapienter Laborandum te adhortetur; &, ne in aliquo delinquas, vnde operi nocumentum accidere possit, dehortetur. Non certè scurrile existimari debet, præesse Laboratorio Sapientum; sed illud, velut ἁγιαστήριον reuerenter ingrediendum, inque eo ita laborandum est, ne genium tuum bonum, Te, & Opus tuū custodientem offendas. Sues munda ni hoc minimè intelligunt; Philosophi mentē meam & sensum percipiēt soli, eumque sequentur. Vt & mihi sit SPIRITVS ASSISTENTIÆ mecum Oret, mecū Laboret: Mentē, Intellectū, Rationē, Cogitationes & sensus, Actiones atq; Labores omnes sapiēter instituat, dirigat, disponat, adiuuet, promoueat, fortunet, beet, verss. 28,145.158.181. & 292. Mysteriū hoc magnum, à perpaucis obseruatū, sine quo Lapidem Philosophorum ad finem optatū (quamuis in & ex Principiis Naturalibus, iuxta Naturę methodum, artificialiter rectè progrediaris (tu qui Christianū te profiteris, nunquam perduces. vers.132. Esto, vita & factis, qui vis videri, dici ac esse Philosophus Christianus. Donum DEI est; cuius secretum Hermes & alii habuerūt ex inspiratione Diuina; MacroCosmicè cōstans Corpore, Spiritu & Animâ: super quo etiā Nobis MicroCosmicè, secundū Leges atque Doctrinā Amphitheatri huius, Corpore, Spiritu & Anima, Theosophicè Orandum, Cabalicè, Magicè, PhysicoChemicè sudandū vel laborandum. Vt IEHOVAH Triunus, cooperando Tibi triuni tuisq; Laboribus, in Opere PhysicoChemico Catholico triuno consequendo, inspirare, dare atq; largiri dignetur benè velle, nosse, esse & posse, Theosophicè operari memēto. Qui potest capere, capiat, sat dixi. *Obserua:* Scientiæ & Artes quædā bonæ interdū sunt & vocantur INCERTÆ, non quòd per & ex se incertæ illæ sint, aut nonnūquā malè nossent eas tractare sibi hoc præsumētes; Verùm quod DESIT

artifici operanti VOLVNTAS DEI. An Gottes Segen ists alles gelegen. Man muß auch das Glück von Gott haben. Cur enim, obsecro te, IEHOVAH Omnipotens, si vellet maledictione sua diuina te punire, aut detrahere (ob peccata) donum illud suum, vel thesauris & fructibus Sapientiæ te priuare, cur, inquam, non posset Ille, qui Omnia creauit, qui etiam inuertit, cum vult, ordinem Naturæ; quemadmodum ad voluntatem Iosuæ Sol stetit in medio Cæli, & non festinauit occumbere spatio vnius diei. Ios. 10,13. Ad petitionem Ezechiæ, DEVS reduxit vmbram per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus. 4. Reg. 20,11. Viri tres Hebræi, Sadrach, Mesech & Abeduego, missi in medium fornacis (Babylonicæ) ignis ardentis, igne non tacti fuerunt. Daniel. 3,21. & seqq. Et hæc fiunt per Omnipotentiam DEI, qui habet Naturam in manu sua omnipotente, eamque regit sicut vult. VELLE igitur DEI nobis est impetrandum. Idē sibi voluit magnus ille Picus Mirādulæ Comes, (quamuis propter hanc vocem iniquè laceretur à viro quodam magnæ auctoritatis) cum dixerat: *Frustra Naturam adit, qui* PANA (hoc est, DEVM totius Naturæ) *non attraxerit*: Quod secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, DEO annuente, in Oratorio TheoSophicè fieri potest, vers. 190. SVMMA: Incertæ sunt & manent Scientiæ ac Artes secretiores, nisi subdelegatè à SVMMO iuncta nobilioris operationis virtute; nisi in quam, VIRTVTE DIVINA animentur aut roborentur. Hoc idem est, quod dixit Solomon, (v. 329.) haurire voluntatem à DOMINO, & inhabitare cum SAPIENTIA, vers. 300.

p. 135. 136.

262 Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atq; in gloria sua custodiet.	Vers. 11.	*Scit enim illa* OMNIA, *& intelligit, & deducet me in operibus meis* *sobriè, & custodiet me in sua Potentia.* 262

Scit enim illa OMNIA] Quare, facta amica, soror & sponsa tua, de omnibus te sapienter instituere potest ac vult: quia promisit v. 187. Cuius iusti sermones omnes: non est in eis prauum quid, neque peruersum, vers. 42.

Sobriè] Non solum sinè ebrietate; sed etiam dextrè; sapienter; super linea veritatis recta.

263 Et erunt accepta opera mea, ac rectè populū tuum diiudicabo, eroque dignus solio Patris mei.	Vers. 12.	*Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iustè, & ero dignus sedium Patris mei.* 263

Et erunt accepta, &c.] Quando, Non nisi SAPIENTIA sit, Orauerit, Laborauerit secum. Sic & nos in DEO sapientes, possumus OMNIA quæ volumus; volumus autem, TheoSophiæ studiosi, quæ DEVS IPSE. Quapropter, quæcunque, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, faciemus, prosperabuntur, vt est Psal. 1.

Quis

264 ☞ Quis enim hominum poterit ſcire Cõſilium D E I? aut quis poterit cogitare, quid velit D E V S?

Verſ. 13.

Quis enim homo conſilium D E I *intelligit? aut quid velit* D E V S *animo comprahendet?* 264

Eſa. 40, 13. Rom. 11, 34. 1. Cor. 2, 16.

Quis hominum, &c.] Obiectio eadem, quæ infra verſ. 297. Ad quam vide verſ. 268. reſponſionem.

265 ☞ Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ.

Verſ. 14.

Nam cogitationes mortalium timidæ ſunt, ac noſtræ opiniones fallaces. 265

Cogitationes noſtræ, &c.] Quatenus noſtræ per ſe, & abſolutè, ex nobis, quoad noſtræ duntaxat innitimur Prudentiæ, opinamur, non ſcimus. Cogitationes, ſpeculationes, ratiocinationes, inuentiones & operationes noſtræ omnes incertæ ſunt, niſi veritatis atque virtutis Diuinæ inſpiratione animentur ac roborentur. Sonſt ſeynd es phantaſiæ.

266 Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenúm curarum mẽtem deprimit.

Verſ. 15.

☞ *Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat Animam;* ☞ *& terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.* 266

Corpus quod corrumpitur, &c.] Sic etiam Paulus externum hominem φθειρόμενον dicit, qui cum deſideriis ſuis corrumpit & corrumpitur. B I N A R I V S ergò reiiciendus. Vide fig. Amphitheatri huius ſecundam. *Terrena inhabitatio deprimit*, &c.] Mens noſtra in corpore hoſpitans propter peccatum corruptibili atque mortali, quaſi in carcere quodam tenebroſo tenetur recluſa, ita, vt nec D E V M rectè agnoſcere, Naturam & ſeipſum cognoſcere queat ex & per ſe homo. Quamobrem orandus D E V S, vt exercitio in D E I amore Theo-Sophico (pœnitentialiter victis ac ſuperatis affectibus carnis) ad Diuinarum, Spiritualium & Naturalium rapiatur contemplationem atque tractationem, & quaſi de profundo carceris Diuinitus extracta ſurſum, in cacumine domicilii collocetur: hinc quæ prius in imo poſita videre non poterat, cernere iam incipiat, & ſuo modo colloquio ſecretè fruatur dulciſſimo I E H O V Æ ſpirituumque bonorum à D E O ſubdelegatorum; inebrietur Nectare Diuino, ſicque perueniat ad cognitionem & fruitionem totius V N I V E R S I. verſ. 145. Hoc, non niſi ſtudioſus Amoris Diuini fidelis intelligit.

267 ☞ Et difficile æſtimamus, quæ in Terris ſunt: & quæ in conſpectu ſunt inueni-

Verſ. 16.

Ac vix quæ in terra ſunt, coniectura aſſequimur, & quæ in manibus verſantur, cum 267

mus cum labore, quæ autem in Cælis ſunt quis inueſtigabit?

labore inuenimus: quis autem ea perueſtigabit quæ ſunt in Cælis?

Difficile æſtimamus, &c.] Vide verſ. 187.

SPIRITVS SAPIENTIÆ mittitur.

268 Senſum autem Tuũ quis ſciet, ☞ NISI TV DEDERIS SPIRITVM SANCTVM DE ALTISSIMIS: 268

Verſ. 17.

Conſilium autem tuum quis nouit, niſi tu dederis SAPIENTIAM, ac de altiſſimis ☞ Spiritum ſanctum tuum ☞ miſeris?

cf. p. 134 138.

Niſi tu dederis SPI.] Ad obiectionem verſſ. 264. & 297. ſapientis ipſius ſapiens reſponſio. Solus enim DEI SPIRITVS, & cui IPSE patefacit ſiuè reuelat, nouit arcana DEI, inquit Paulus 1. Corinth. 2, 11. DEVS in Cælo eſt reuelans myſteria, profunda & abſcondita, Dan. 2, 28. SVMMA: In SAPIENTIA DEI ſcimus, intelligimus & poſſumus (IEHOVAH volente) OMNIA. Et, cum vnuſquiſque ſit optimus verborum ſuorum interpres, vndè quæſo certius & verius Naturæ, SSæ Scripturæ, & Tuiipſius cognitionem veriſſimam hauries, quàm ab ipſa veritate. Quomodo autem DEVS (qui ipſiſſima eſt Veritas) fiat nobis à Conſiliis, Theo-Sophicè docet Amphitheatrum hoc noſtrum. Ibi Pythagoricè ſtudere memento; ne ſis filius ante patrem: fraternè moneo. *Miſeris.*] Huc refer verba figuræ Amphitheatri huius ſecundæ: decebit vos igitur prius piè lotos, &c. & quæ ſequuntur. *Spiritum tuum ſanctum.*] SPIRITVM SAPIENTIÆ, verſſ. 223. & 261. Non diabolicum, malum; de altiſſimis, non inferni profundis; MEDIATE etiam, & quidem vel per Angelum lucis, non beſtiam tenebrarum; vel per ORGANA Naturalia aut Artificialia, (agit enim DEVS per varia MEDIA nobiſcum, eaque mirabilia, quia ipſe Mirabilis) SAPIENTIÆ veræ in ſcena Mundana hac fideliter ancillantia, quo commodius DIVINA humanitus percipiamus, noſcamus & intelligamus. Sunt enim Scientiæ & Artes bonæ miniſtræ aut Apoſtolæ (liceat mihi docendi cauſſa ſic loqui) quædam SAPIENTIÆ, quas miſit in Mundum, vt prædicarent de DOMINÆ ſuæ mirifice theſauris inexhauſtis Euangelium, id eſt, nuntium lætum ac bonum, filiis Diſciplinæ atque Doctrinæ, SAPIENTIÆ hæredibus fidelibus dilectis.

269 Et ſi correctæ ſint ſemitæ eorum qui ſunt in Terris, & quæ Tibi placent, didicerint homines: 269

Verſ. 18.

☞ Nam ita viæ eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt.

Nam ita viæ eorum] Vide verſſ. 28, 74, 157, 158, 187. & 294. Quod cum ita ſit, vt ITA, hoc eſt, hac methodo, hac via didicerint alii, V. G. Sapiens

noſter,

noſter, imò verò Sapientes omnes, (nemo enim vnquam vir magnus ſinè afflatu Diuino) etiam Nobis erit inſiſtendum veſtigiis eorundem, vt eodem modo ſapienter diſcamus ab eodem SAPIENTIÆ SPIRITV, à quo illi, ſapienteſque fiamus. Quæcunque enim ſunt ſcripta, ad Doctrinam ſcripta ſunt nobis.

270 Nam per SAPIENTIAM ſanati ſunt ☞ quicunq; placuerunt tibi DOMINE à Principio.	Verſ. 19.	*Et ſunt SAPIENTIA conſeruati.* 270

Quicunque placuerunt tibi, &c.] Cum autem nemo placeat DEO, niſi qui cum SAPIENTIA inhabitat. Verſ. 300. Theo-Sophicè nobis ſtudendum, vt cum Ea inhabitemus: Et tunc placebimus DEO, diligemur ab EO, impetrabimuſque, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando & Laborando, in fide vera, OMNIA. Efficaciſſima res mente pura Fides firma.

271 Duo poſtulaui à te, prohibeas à me, antequam moriar.	Prou. 30 Verſ. 7.	*☞ DVO (inſuper) rogaui TE, ne deneges mihi antequam moriar:* 271
272 Vanitatem & verbum mendax remoue à me: Paupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi:	Verſ. 8.	*☞ vanitatem & ☞ verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue tantùm victui meo neceſſaria.* 272

DVO *rogaui* TE.] Interiorem & exteriorem hominem & vitam conſiderans Rex ſapientiſſimus, vtriuſque gubernationem à DEO petit. Animæ, cuſtodiam à vanitate & mendacio: corpori, verò, mediocritatem fortunarum optat & precatur. Sibi enim ſoli relictus homo, labitur in tenebras & errores mentis, & externam quoque felicitatem & ſucceſſus amittit. Ex pietate enim & timore Domini, qui fons eſt Sapientiæ, fluit totius corporis & externæ vitæ incolumitas. Hinc fit homo lignum illud, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, cuius folium non defluet, & omnia quæcunque faciet, proſperabuntur, Pſalm. 1, 3. *Vanitatem.*] Quid eſt vanitas, niſi ſapientia mundana immunda, quæ eſt fatua, cœca, temeraria, ſuperba, ignara DEI, ſuperſtitioſa, idololatrica, contemptrix DEI, ſeditioſa, crudelis, ſanguinolenta, audax, inhumana, epichærecaca, inquieta, hypocritica, philonica, impudens, incontinens, truculenta, auara, calumniatrix, mendax, deceptrix, fallax, arrogans, bilinguis, doloſa; & in ſumma, nihil niſi ſerpentina illa aſtutia & malitia homini naturali congenita: & lapſus ille protoplaſti deplorandus, & ruina horribilis ad exitium æternum ſemper vergens & pergens. *Verba mendacia.*] Mendacium opponit veræ DEI Agnitioni & Inuocationi: Agnitio enim & Inuocatio DEI ſunt fontes æternæ benedictionis & beatitudinis: mendacium verò, id eſt, ignorantia

Dei, idololatria, ſuperſtitio, contẽtus Dei & inuocationis, abyſſus eſt maledictionis, tẽporalis & æternæ. Diuitias & paupertatem non optat: nam

Luxuriant animi rebus plerunque ſecundis:
Fulgida lux Mundi pauper Iēſus erat.

273 ☞ Ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam, quis eſt Dominvs? aut egeſtate compulſus, furer, & periurẽ Nomen Dei mei. | Verſ. 9. | *Ne forte ſatier, & abnegem, dicamque quis eſt Iehovah? & ne forte efficiar pauper, & furer, aſſumamque in vanum nomen Dei mei.* 273

Ne forte ſatiatus, &c.] Mediocria commoda vitæ Sapienti optanda ſunt. Diuitias & opes, *irritamenta malorum*, vocat Poëta. Pharao in ſumma ſua opulentia & potentia imprudenter & arroganter hãc vocem edidit, Quis Iehova? Diuitiæ igitur nimiæ ipſum peſſumdedêre; quia ſuperiorem, & potentiorem Dominum in mari rubro expertus eſt, quem tot prodigiis ſupernaturalibus & planè diuinis, induratus mente, reuereri, timere & agnoſcere noluit. Errant igitur, qui in philoſophia noſtra ſecretiori tantùm aureos montes quærunt; Inſipientis, non Sapientis, hoc eſt. Sapientia enim Dei cultrix & amatrix eſt, non auri. Expers hæc Sponſa Cæleſtis eſt omnis auaritiæ, luxuriæ, ſuperbiæ, faſtus, & incedit habitu ſimplici, vili, honeſto tamen & mundo, vtiturque rebus ſecundis modeſtè, & præparat ſe ad ferenda aduerſa: imò, vt theſaurum colligat Myſteriorum Diuinorum & Naturalium; paupertatem, onera, labores ſuſtinet, nec facilè aduerſis cedit:

Namque bonos nec blanda inflant, nec aſpera frangunt;
Sed fidei inuictæ gaudia vera iuuant.

274 At ☞ excellentia rectificationis eſt Sapientia. | Eccl. 10. Verſ. 10. | *Poſt Indvstriam (hanc verò tãdem) ſequitur Sapientia!* 274

Excellentia rectificationis, &c.] Quàm diſtorta & deprauata ſit Natura humana; quotidianæ infirmitates, hallucinationes, tenebræ, errores, ſatis teſtantur: ideo rectificatio & emendatio naturæ peruerſæ, ſingulis momentis, inſtituenda: cuius ἐπανορθώσεως & rectificationis noſtræ finis eſt Sapientia. Omnium malorum ſummum nobiſcum naſcitur, cui omnes veniam dant, nec eius emendationem deſiderant; philautia ſcilicet & amor proprius, quo vnuſquiſque ſibi amicus eſt naturâ, & ſuis opinionibus delectatur. Sed reuera hic morbus, quo ſinguli nimium ſibi placent, fons eſt omnium errorum & delictorum in vita. Proinde reædificatio naturæ & amoris proprii ſummè eſt neceſſaria, ſi ad Sapientiæ veræ Lvmen aſpirare cupis, Sapientiæ cultor.

Verum, tu Doctrinæ fili, qui Iehovæ gratiâ, ſic adeptus es Sapientiam Eiuſve Dona quædam ſingularia.

275 Da (quoque) Sapienti occasionem, & addetur ei SAPIENTIA: doce iustum, ☞ & festinabit accipere.

Prou. 9. Vers. 9.

Da Sapienti increpationem, & Sapientior erit: doce iustum, & addet Doctrinam. 275

Et festinabit accipere.] Etiam cum gratiarum actione ingente, debitaque laborum remuneratione. Hæ SIGNATVRÆ hæredum SAPIENTIÆ fidelium dilectorum. Qui autem obliuiscuntur benefactorum, aut filii inepte volunt esse ante patrem, daß das Ey will klüger seyn denn die Henne / ii ingrati sunt, à quorum domo non recedet malum.

Signatura Sapientis.

276 In auribus stulti ne loquaris: quia contemnet Prudentiam eloquiorum tuorum.

Prou. 23 Vers. 9.

☞ *In auribus (autem) insipientium ne loquaris: quia despicient Doctrinam eloquii tui.* 276

Vbi & cur Sapienti non loquẽdum.

In auribus insipientium, &c.] Præcepti huius ne obliuiscaris, fraternè moneo. Non enim apud omnes, nec omni tempore, nec omnia, de DEI, Hominis, Spirituum, Naturæque Mysteriis, arcanis atque secretis fari ac philosophari conuenit ac par est, nec omninò tutum; sed est (quemadmodum iam sæpius dictum) quibus, quando, & quantum. Loquendum interdum vt multi, statuendum vt pauci. Inseruiendum tempori, loco & personis. Caue quoque, vt benè monuit vir quidam Religiosus, Saturnus aliquis adspiciat libros tuos arcanorum testes; ne boum calcibus (quod plerisque præcepti huius immemoribus contigit) ignominiosè subiiciaris & conculceris. Vtinam ipse semper memor huius! Margaritas, porcis diabolo obsessis non obiicito. In tempore & loco tacuisse sæpè profuit.

277 Exultat gaudio Pater iusti: ☞ qui Sapientem genuit, lætabitur in eo.

Vers. 24.

Exultando exultabit Pater iusti: & generans Sapientem, letabitur in eo. 277

Qui Sapientem genuit, &c.] Non solum ex semine suo filium genuinum corporaliter, verùm etiam Doctrina, institutione, præceptis salutaribus, Doctrinæ & Disciplinæ filium, Sapienter, Vide versf. 34. Hinc phrasis, apud Sapientes vsitatissima, hæc: ô fili mi, mi fili.

278 ☞ Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio Sapientum commorabitur.

Prou. 15. Vers. 31.

Auris quæ audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur. 278

Auris quæ audit, &c.] Sicut per ostium aurium intrauit inobœdientia & malitia in cor hominis: ita audiendo vocem admonitionis & castigationis, Sapientia intrat in mentem. Et, sicut audiendo vocem diaboli, totum cor hominis corruptum & inquinatum est, ita audiendo vocem DEI, in

Libro SSæ Scripturæ, Naturæ, & ſemetipſo, cor hominis à corruptione, fœditate diabolica & ignorantia liberatur. DEVS enim ornat & compenſat ſtudium ſapientiæ, in hac vita, maiori luce, intelligentia, ſcientia, cognitione rerum ſpirituali & naturali, conſilio, robore fidei, conſolatione, ſucceſſu, in gubernatione publica & domeſtica, & poſt hanc vitam præmiis immortalibus.

279 Qui negligit Diſciplinam, ſpernit animam ſuam: ſed qui audit increpationem, poſſidet cor.	Verſ. 32.	*Qui abiicit* ☞ DISCIPLINAM, *deſpicit Animam ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus,* ☞ *poſſeſſor eſt cordis.* 279

Diſciplinam, &c.] Quemadmodum qui negligit medicinam, odit & ſpernit ſanitatem corporis, & hoſtis eſt vitæ huius corporalis: ita qui negligit diſciplinam, quæ eſt medicina animæ, eſt hoſtis & homicida animæ ſuæ. Et, quemadmodum ſanitas vmbilico, & irrigatio oſſium, eis qui timēt Dominum, & à malo declinant, Prou. 3, 8. ita in contrario, inueteratio, languor & tales, vermis conſcientiæ rodens, eis qui Timorem Domini & diſciplinam deſpiciunt. Pſal. 32, 3. *Poſſeſſor eſt cordis.*] hoc eſt, dominus eſt ſuorum affectuum, iræ, odii, gaudii, triſtitiæ, metus, voluptatis: quos affectus ſi regere & moderari rectè quis didicerit; næ ille in omnibus rebus aget prudentius, & cum poſſeſſione & moderatione cordis ſui, gloriam & honorem poſſidebit.

280 Paupertas & ignominia erit deſerenti correctionem: ſed qui cuſtodit increpationem, honore afficietur.	Prou. 13 Verſ. 18.	☞ *Egeſtas & ignominia ei, qui deſerit* DISCIPLINAM: *qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.* 280

Egeſtas & ignominia, &c.] Hominem naturalem, qui à veræ Sapientiæ viis planè exorbitauit, innumeris correctionibus corrigit indefinenter Ipſa Sapientia, vt in viam eum reducat, & ab innata & congenita ſtultitia liberet. Si correctionem hanc admittit homo Sapiens, ornatur à correctrice Sapientia multis præmiis, inter quæ etiam ſunt opes honeſtæ ac legitimæ, item honores: ſi verò reſpuit homo fatuus Diſciplinam, recedit ab illo Sapientia, & ſuccedit paupertas & ignominia, filiæ impietatis.

281 ☞ Qui enim erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit: & qui arguit impium, maculam ſibi generat.	Prou. 9. Verſ. 7.	*Corripiens deriſorem, accipit ſibi ipſi ignominiam: & increpans impium accipit maculam ſuam.* 281

Qui erudit deriſorem, &c.] Cautè igitur circumſpiciendum, quales ſint ii, quibus concredimus myſteria, arcana, ſecreta: ne diabolus ſuſcitet cuculum ingratum.

☞ Noli

282	☞ Noli arguere derisorē, ne oderit te; argue Sapientem, & diliget te.	Vers. 8.	*Ne increpes igitur derisorem, ne forte odio habeat te: increpa Sapientem, & diliget te.* 282

Noli arguere derisorem, &c.] Laterem enim vel Æthiopem lauabis. Cogita Germanorum illud: Hat mich dēn der Teuffel mit Narren beschissen. Es müste auch einer viel zuthun haben / der alle Narren solte klug machen. Hos deuita. Nolite sanctum dare canibus. Epicurei & athei fiunt furiosiores increpando: at pii dociles & timentes DEVM, proficiunt in Sapientia & multis aliis excellentibus donis.

Signatura Sapientis.

283	Quærit derisor Sapientiam, & non inuenit: at Scientia intelligenti est facilis inuentu.	Prou. 14 Vers. 6.	☞ *Quærit (quidem) derisor SAPIENTIAM, & non inuenit: Doctrina prudentiū facilis.* 283

Quærit derisor, &c.] Ingenium scopticum & nasutulum, nequaquam veræ Sapientiæ capax est. Simplicem enim, & discendi cupidum animum SAPIENTIA amat, fauo & melle cibat, & nectare Sapientiæ inebriat. Anima ad cognitionem apta, ait Ptolomæus, veri plus assequitur, quàm qui, supremum in modum, se in Scientia exercet. Aptitudo verò hæc ingenii cæleste donum est, & Orando acquiritur.

284	In conspectu intelligentis apparet SAPIENTIA: & oculi stulti sunt in extremo terræ.	Prou. 17 Vers. 24.	☞ *In facie prudentis lucet SAPIENTIA; oculi stultorum in finibus Terræ.* 284

In facie prudentis, &c.] Hoc est; vultus Sapientis est modestus; at oculi stultorum circumuagantur inconstantes, & sunt leuitatis indices: vultus enim est animi pictura. Quomodo in aquis resplendet vultus prospicientium, corda hominum manifesta sunt prudentibus, Prou. 27, 19. Et, diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera. Ibid. vers. 23. Sapientia hominis lucet in vultu eius, & potentissimus faciem illius comutabit, Eccles. 8, 1. Ergò, Metoposcopicè, Physiognomonicè, Cheiromanticè, explora homines, discipulos, vti Pythagoras, per dies aliquot. Quemadmodum enim omnes res conditæ, certis à Natura notis & signis, pictæ & exornatæ sunt, diuinisque Naturæ characterismis insignitæ; certa nimirum proportione, figurâ & habitu: vnde de interno & latente spiritu occultisque rerum proprietatibus iudicium fieri potest; imò ipsa proprietas rerum occulta & spiritus latens seipsum prodit certis quibusdam notis & signis externis, & pro natura ac indole sua, talem effingit signaturam, figuram, proportionem & habitum, qualis à Sapientibus vult cognosci: quæ Signatura Magiæ Naturalis initium, & quasi alphabetum primumque elementum est. Ita præcipuè hæc pictura in hominis vultu & habitu cognoscenda est. Concurrit enim totius Naturæ signatura in Micro-Cosmo. Hic charácteres Naturæ, & notæ hieroglyphicæ, certum

efficiunt ſenſum & ſententiam, quæ à Sapientibus& huius ſcripturæ ac literaturæ naturalis gnaris probè intelliguntur. Nec enim mentitur Natura, aut falſum de ſe ipſa præbet teſtimonium: non decipit indagatores ſui, modò Scripturam hanc probè diſcant intelligere. Cælum habet ſua ſigna. Ignis, Aër, Aqua, Terra; Vegetabilia, Animalia, Mineralia, Metalla, ſuas habent ſignaturas: Angeli habent ſuas notas: omnes Prophetæ, omnes Apoſtoli, omneſque Sancti: imò Saluator ipſe habet ſignum Filii Hominis Crucis figuram.

285 Etenim operibus ſuis cognoſcitur puer, an mundum & an rectum ſit opus eius. | Prou. 20 Verſ. 11. | *Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda & recta ſint opera eius.* 285

Ex ſtudiis ſuis] Ex actionibus, tanquam characteriſmo naturali, vel ſignatura. Nota: Tribus modis viri magni & præclari excitantur. I. inſiti ſunt præclaris ingeniis igniculi Diuinitus, quibus impelluntur ad res præclaras agendas, qui ſubinde ſeſe exerunt & emicant ab ineunte ætate, vt in Ioſepho Patriarcha apparet, in Dauide, Solomone, Daniele, Ioſia, &c. Hi ab vtero materno ſelecti ſunt prouidentiæ Diuinæ inſtrumenta, & operum DEI organa. II. Naturalis aſtrorum influentia, & aſtrorum fructus, quandocunque ad maturitatem peruenerunt, mundo beneficium aliquod naturale exhibituri, & ex theſauris ſuis producturi, (eſt enim omnis naturalis ſapientia in aſtris) tale ingenium à prima conceptione inclinant, vndè varii, variis in rebus & facultatibus, prodeunt artifices. Hinc canit Poëta:

Ingenium cæleſte ſuis velocius annis
Surgit, & ingratæ fert malè damna moræ.

Tertiò Cælum aliquod eſt internum in Homine, quod illuminatur S. Sancto, & Donis Spiritus ſancti ſingularibus, FIDE & ORATIONE acquiſitis. Hîc latet Spiritus Cabaliſticus & ſchola philoſophiæ ſagacis Theophraſticæ.

286 Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: & qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum. | Prou. 11. Verſ. 13. | *Qui ambulat fraudulenter, reuelat ſecretum: fidelis autem ſpiritu, celat rem.* 286

Qui fidelis eſt, &c.] Fide, oratione & taciturnitate multa acquiruntur myſteria cæleſtia & arcana naturalia. Propterea Eſaias Propheta canit cap. 24. verſ. 16. *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi.* Et Dauid Pſalm. 51, 8. incerta & occulta Sapientiæ tuæ manifeſtâſti mihi. Hinc etiam Apoſtolus Paulus, *In Chriſto Iheſu omnes theſauri Sapientiæ & Scientiæ ſunt abſconditi.* Coloſſ. 2, 3. Igitur petite, quærite, pulſate. Hæc ſunt verba illa ἄῤῥητα, ineffabilia paradyſi & tertii Cæli, de quibus Apoſtolus, 2. Cor. 12, 4.

Eximia eſt virtus, præſtare ſilentia rebus
At contra grauis eſt culpa, tacenda loqui.

Qui reue-

287 Qui reuelat ſecretum, incedit fraudulenter: & cum eo qui allicit labiis ſuis, ne miſceas te. | Prou. 20 Verſ. 19. | ☞ *Qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter: & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.* 287

Qui reuelat myſteria, &c.] Quicunque ad ſecretiora ſiuè diuina, ſiuè naturalia aſpirat, neceſſe eſt, vt ad Conſtantiam, Grauitatem & Taciturnitatem ſe aſſueſcat. Tales cum ſint Myſteriorum reuelatores Angeli boni, procul fugiunt omnes inconſtantes, leues & garrulos: extremè inimici ſunt omnis inconſtantiæ, leuitatis & garrulitatis. Igitur tu quoque, fili Sapientiæ fugias eiuſmodi homines leues & garrulos, ne tibi ipſi exitium accerſas.

288 ☞ Multi homines miſericordes vocãtur, virum autem fidelem quis (facilè) inueniet? | Verſ. 6. | *Multitudo hominum prædicat vniuſcuiuſq; miſericordiam: virum autem veracem quis inueniet?* 288

Multi homines miſericordes, &c.] Hoc eſt multi homines & habentur & vocantur ſancti, ſed verè bonum & fidelem quis inueniet? Solus enim Deus intuetur corda hominum & diſcernit omnia fucata & ſimulata à ſinceris atque veris. Cautiſſimè igitur cum hominibus verſandum. Nulla etiam in amicitia peſtis eſt maior, quàm adulatio, blanditiæ & aſſentatio. Quam uis enim multis nominibus, hoc vitium eſt notandum: leuium hominum atque fallacium, ad voluptatem loquentium omnia, nihil ad veritatem. Cic. in Lælio.

289 ☞ Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam. | Prou. 3. Verſ. 29. | *Ne cogites contra amicum tuum malum, quum ipſe habitet ſecurè tecum.* 289

Ne moliaris, &c.] Mens verâ imbutâ Sapientiâ, & Sophiæ filius, Medicus eſt humanæ ſocietatis, non euerſor. Animus enim generoſæ Sapientiæ capax, amans veritatis & iuſtitiæ eſt, inimicus verò omnis ſophiſticæ & iniuſtitiæ. Inprimis autem vtitur omni ἀπεικείᾳ in tegendis & emendandis arcanis delictis proximi, tantum abeſt, vt nouis inſidiis, noua mala eidem ſtruat. Nullum eſt crudelius vulnus, inquit Sophocles, quàm falli ab amico: Offt ſeynd die nechſten die ſchädlichſten.

290 Eſt conflatorium argento, & caminus auro, ☞ at probat corda IEHOVAH. | Prou. 17 Verſ. 3. | ☞ *Qui (enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.* 290

Qui reddit mala, &c.] Sicut gratitudo complectitur veritatem & iuſtitiam, quas DEVS amat; ita ingratitudo conflata eſt ex mendacio & iniuſtitia. Has peſtes cum DEVS acerrimè oderit, maximèque deteſtetur,

non dubium est, ingratos à DEO puniri. Est & illa vox Xenophontis memoria digna: *Homines non assuefacti ad gratitudinem erga benè meritos, postea fiunt ingrati aduersus* DEVM. *At probat corda* IEHOVAH] IGNE quoque crucis ac tribulationum scrutatur corda & renes. Nam IGNIS probat OMNIA. Et si DEVS reperiret cor fidele, vtique reuelaret ei secreta sua, ac largiretur ei Dona ac bona sua: **Er weiß wol/ wenn vnd wo er soll segnen oder hinderen.**

Hic inseratur figura sexti gradus.

VI. GRADVS PROLOGETICVS SEXTVS EXPOSITVS.

291 ☞ VENERVNT mihi (Vir sapiens attestatur) OMNIA BONA pariter cum (SAPIENTIA) illa, & innumerabilis honestas ☞ per manus Illius.

Sap.7. Vers.11.

Accesserunt autem mihi bona simul omnia cum illa, diuitiæque per manus illius innumerabiles. 29

Venerunt autem mihi, &c.] Vide verss. 314. 315. 334. & 338. *Per manus illius*] Per labores SAPIENTIÆ manuales Theosophicos in Oratorio & Laboratorio, secundum Leges atq; Doctrinam Amphitheatri huius: non negotiatione mundana immunda. vers. 317. Vnde Psalmus 128, 2. *Labores manuum tuarum manducabis.* Torrens redundans vena, seu fons SAPIENTIÆ, Prou. 14, 4.

292 Et lætatus sum in omnibus: & quoniam antecedebat me ista SAPIENTIA, & ignorabam quoniam ☞ horum omnium mater est.

Vers. 12.

Lætatus autem sum in omnibus, quoniam eorum author est Sapientia: ego verò ignorabam eorum ipsam esse matrem. 292

Quoniam antecedebat me, &c.] Quasi diceret, Quoniam mecũ erat theoricè & practicè: mecum Orabat, mecum Laborabat, verss. 261. & 302. *Horum omnium mater est.*] Summa summarum: Qui filius DISCIPLINÆ non est, hoc est, TIMORIS DOMINI, is SAPIENTIAM veram (matrem omnium Bonorum atque Donorum DEI) non habet sororem, non sponsam: Cui hæc nonamica, frustra Orat, frustra Laborat; quia non hausit salutem & voluntatem à DOMINO, vers. 329. &, per consequens, non

erit hæres Thesaurorum SAPIENTIÆ infinitorum. Quare in reductione ad Monadis simplicitatem esto totus: tunc consequeris. Vide Verss. 157.158.& 213. & secundam huius Amphitheatri figuram.

293 Inexhaustus enim hominibus thesaurus est: quo qui sunt vsi amicitiam cum DEO coierunt, propter Donà Disciplinæ commendati.

Vers. 14.

☞ Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui vsi sunt, participes facti sunt ☞ Amicitiæ DEI, ☞ propter DISCIPLINÆ dona cõmendati. 293

Amicitia cum DEO.

Infinitus thesaurus, &c.] Quia ipsa æterna, Immensa, Omnipotens, Infinita; cuius propterea thesauri inexhausti & infiniti. Ab initio Mundi semper dedit, dat hodie, nec deficit ei vndè in omne æuum largè dare vult ac potest. *Amicitiæ* DEI] Ita, vt fruiti sint, DEO Paterno, Fraterno, Amico; BONO Summo. Vide secundam Amphitheatri huius figuram. Ad hoc enim creati sumus, vt summum illud BONVM, ex sacrosancta Scriptura, Libro Naturæ Conscientiæque propriæ testimonio cognoscamus, contemplemur, amemus & veneremur: in hoc redempti sumus, vt eo semper fruamur. Hoc vnicum, hominis animum aliâs insatiabilem, abunde explere potest. O amicitiam fructuosissimam hanc! Nota: Amicorum omnia cum sint communia, quid non impetraret à DEO homo factus DEI amicus? Theosophicè annitere, vt DEI fias amicus; tunc in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, tunc sapienter in iis quæ docet Amphitheatrum hoc Labora: & IEHOVAH aderit tibi, dabitque sine mora. Hausisti enim salutem & voluntatem ab amico, DEO: ab amica, SAPIENTIA. Est SAPIENTIA conciliatrix amicitiæ cum DEO instituendæ: quia hominem in Timore DEI iungit DEO: quo facto, impetrat in mysteriis Diuinis Naturæque secretis (Diuinitus, influentia, lumine & motu; aut per Magistrum Sapientem, quem tibi mittit DEVS, aut te ei, vers. 32.) benè velle, nosse, esse & posse à DEO. Vide vers. 299. *Propter Disciplinæ,* &c.] Propter TIMOREM DEI: qui initium SAPIENTIÆ, vers. 210. commendans nos DEO.

C. p. 144. 145.

294 Mihi enim dedit DEVS, eorum, quæ sunt in Natura veram cognitionem, vt Mundi cõstitutionem, vimque Elementorum intelligam.

Vers. 17.

IPSE enim dedit mihi horum, quæ sunt SCIENTIAM veram; ☞ vt sciam ☞ dispositionem Orbis Terrarum, & ☞ virtutes Elementorum. 294

IPSE *dedit mihi*] Vide supra vers. 187. *Vt sciam*] Quæ, Qualia, & Quanta? Non Diuinorum duntaxat mysteria, verum etiam OMNIA,

ficuti

ſicuti ex ſequentibus patebit. At quomodo? iterum quæres. Immediatè, reſpondeo, & mediatè, iuxta D E I liberrimam voluntatem; Et quidem; TheoSophicè; Phyſicè; PhyſicoMedicè; PhyſicoChemicè; PhyſicoMageicè; HyperphyſicoMagicè; Cabalicè; Lege atque Doctrina Amphitheatri huius totius. Sunt vocabula, quæ recenſui, pauca, attamen eorum ſenſus latiſſimè ſeſe diffundit. Definitiones petis: rectè: do. T H E O S O P H I A *eſt Theologia, in ternario,* (hoc eſt, Biblicè, Macro & MicroCiſmicè) *Catholica,* I E H O V Æ *Mirabilis mirifica,* (verſ.157. Vox D E I in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. (verſ.35.) P H Y S I C E *eſt Mundi vtriuſque, hoc eſt, Maioris totius, & Minoris,* (ſecundum Corpus & Spiritum, quæ habet ex Macrocoſmo) *Traditione, Natura & Arte, Vniuerſaliter, ex & in ſacroſancta Scriptura, Lapide Philm. & Nobisipſis; Particulariter ex & in partibus vtrorum; cognitio & tractatio.* P H Y S I C O M E D I C I N A *eſt ars cognoſcendi Librum Naturæ* (Macro & MicroCoſmicè) magnum: ita, vt legere poſſis (tã vniuerſaliter, quàm particulariter) Temetipſum in Mundo maiore; & contra Mundum maiorẽ in Teipſo: ad humani corporis ſanitatẽ tuendã, morbosque profligandos (v.297.) P H Y S I C O C H E M I A *eſt ars, methodo Naturæ Chemicè ſoluendi, depurandi & ritè reuniendi Res Phyſicas; Vniuerſale* (MacroCoſmicè, Lapidẽ Philm. MicroCoſmicè corporis humani partes: abſit tamẽ calumnia de priſtina figura reddenda) *& particulares, globi inferioris,* O M N E S. M A G E I A *Vetuſtiſſimorũ Sapientũ* (qui Perſis Magi, Grecis *Philoſophi,* Latinis *Sapientes,* Indis *Gymnoſophiſtæ,* Græcè, & *Brachmanes,* Ægyptiis *Sacerdotes* & *Mekubales,* Hebræis *Prophetæ* & *Cabaliſtæ,* Babyloniis, necnõ Aſſyriis *Chaldæi,* Gallis Celtis *Druidæ,* & Bardi & *Semnothei* appellabãtur) V N I V E R S A L I T E R *ſumta, idem quod ſtudium apud Hebræos Cabalæ ſummè perfectum & abſolutum, cum in Diuinorum cultu, Spiritualium tractatione atque cum iis conuerſatione, & Naturalium inueſtigatione, piè ac ſapienter conſiſteret:* Quamuis hi, in vno eodemque ſtadio, Duce benigniore, longè præcurrerent illos. At, P H Y S I C O M A G E I A (opus tantum de Bereſith, hoc eſt, Sapientia Naturæ, verſ.162.) eſt Naturali artificio (Macro & MicroCoſmicè) mirifica practicandi ratio. H Y P E R P H Y S I C O M A G E I A (reſpectu Naturalis & Doctrinæ cauſa, ſic dicta) eſt cum Angelis bonis, flammeis D E I miniſtris, ſub modo delegatæ à D E O adminiſtrationis, tam vigilãdo quàm dormiendo, mediatè & immediatè, pia & vtilis conuerſatio. C A B A L A eſt Diuinæ reuelationis, ad ſalutiferam D E I, & Maſchiah agnitionem; Formarum ſeparatarum, Naturæ (in Macro & MicroCoſmo) noſtriq; ipſius cognitionem, vnionem, & fruitionem; necnon SS.æ Scripturæ intellectum verum; vel immediatè, aut medio conueniente) quo Diuina humanitus ſentire poſſimus) tam Vniuerſaliter quàm Particulariter, TheoSophicè ſortita, Symbolica R E C E P T I O. En habes. Expoſitiones neceſſarias & ſufficientes, ſuo (D E O iuuante) tempore, filiis Doctrinæ abundanter exhibet Amph. hoc noſtrum Philoſophicè explicatum. Hiſce, in præſentia, contentus eſto: nec calumniare, quæ neſcis. De Mageia, Alchemia, Cabala, Vir aliàs in Diſciplinis communioribus ſatis doctus, (nomen reticeo, vt honori ipſius conſulam) admodum ieiunè cenſuit in ſuis poëmatibus. Ein jeder iudicirt von einem dinge wie er es verſtehet. Tales miſericordiam potius merentur, quàm reprehenſionem. Nihil enim ſcom-

Huc pertinet Signatura.

Diuinum Cabalę ſtudium.

mata illorum derogant veritati; cum potius tangant abusum (qui non tollit rei substantiam) quàm vsum legitimum ac verum, quasi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem. Eodem modo posset etiam (sed quonam iure?) inuri nota hæresium SS.æ Scripturæ. ADDO: Quærat aliquis: Vndenam habes, quæ in Amphitheatro hoc tuo nobis proponis? Cum Sapiente nostro ingenuè respondeo, (& quidem eò lubentius, vt satisfaciam Aristarchis quibusdam, nec tamen quicquam à me arroganter dictum volo, de quo in optima & solenniori iuris forma protestor) MIHI, (omnium Philosophorum minimo) DEDIT DEVS: A DOMINO ACCEPI: tam immediatè, quàm mediatè. Atquomodo quæso, iterum inquies? Dicam. Audisti antea, nimirum, Theo Sophicè, Physicè, Physico-Medicè, &c. vt supra. Nam Ego, ad scrutandas res altissimas ardore ingente, igne Diuino inflammatus, Philosophorum variorum populorum, tam vetustissimorum & veterum, quàm Neotericorum monumenta, Symbolicè aut mysticè, hieroglyphicè, figuratè, ænigmaticè, parabolicè, allegoricè, arcanè, secretè vel manifestè, sculpta, picta, scripta (domi & foris) ego ipse & per alios (emptione, commutatione,) &c. prout fieri potuisse tempus & occasio concedebant, conquisiui, perlustraui: Libros Theo-Sophorum, Cabalistarum, Magorum, Physico-Chemicorum, hoc est, verè Sapientum, nec non Ethnicè Philosophantium non illuminatorum aut Sophistarum euolui, relegi & iterum legi: suspiriis votisque Christiano licitis atque concessis optaui, inuocaui, oraui, aperuit (res ipsa loquitur) qui solus dignus IHSVH SAPIENTIA PATRIS, non solùm hosce, quos dixi, verùm etiam Librum DEI in ternario Catholicon, qui est, SS.a Scriptura, & Mundus vterque, maior & minor, remouitq; signacula eius, (vers. 223. & figura Amphitheatri huius secunda) ita, vt Liber Librum adhuc de die in diem explicet atque interpretetur. In officina Vulcani, ab anno inde vsque ætatis meæ decimoquinto, indefessè laboraui, sumptibus (certè) non exiguis, tamen (gratia DEO) propriis, solus & cum sociis, fidelibus mihi ac infidelibus, iam dextrè, iam sinistrè: quomodo enim benè, qui nunquam malè? Docuerunt, quæ nocuerunt. Obseruaui, quæ Natura (obstetricante Arte) docebat: ô fructuosissimam Cabalam Physico-Chemicam hanc! sermones, labores, cum meos tum aliorum mentisque præsagæ conceptus, sedulò annotaui. Quando vos pigri patres stertistis, ego laborans vigilaui. Meditatus sum gnauiter die ac nocte super hisce quæ videram, legeram, audieram, didiceram; stans, sedens, deambulans, recumbens, ad Solem, ad Lunam, ad ripas, flumina, in pratis, montibus, syluis, nemoribus, etiam ad lampadem siuè candelam ceream, in camera (ad recreandum spiritus animales cerebri) suffumigata, patheticè me mouentem: vixi ac contuli (à quouis enim discendum non ineptè rebar) cum senibus, iuuenibus; Religiosis & laicis; (non loquor pueriliter, aut aniliter, sed scientificè) cum Principibus, & alto stemmate natis; doctis atque indoctis; simplicibus, & pelle vulpinâ tectis; prudentibus; insipientibus; rusticis ac idiotis, cum diuitibus, pauperibus, cum Theo-Sophis atq; Theo-Sophistis; bonis, malis; albis, nigris: (obscientiam saltem cognitionis, non approbationis: non enim scientia mali, sed vsus damnat (cum theoricis aut contemplatiuis exercitatis, practicisque exper-

tis; cum mechanicis, quorum officinas frequenter visitaui; So wol mit den weit vnd tieffgelehrten, hoc est, nautis atque montanis. (credendum enim vnicuique in suo arte perito) als hochgelehrten: cum Iudæis, Christianis, sectariis, imò atheis; audiui omnes, spernebam nullum: Bonum feci vultum (iuxta Raimundi consilium vtilissimum) iis, qui vadunt per mundum; nam non pauca bona reperi apud nonnullos: sub purpura, serico, & holoserico (fatear veritatem) interdum latuisse stultitiam, contra, sub pallio sordido nonnunquam Sapientiam, non semel sum expertus. Non pudeat te pauperis Sapientis, aut malè vestiti, suadeo: Succurre egeno, te non pœnitebit. TheSophicè consului DEVM, & obseruaui eum loquentem ac respondentem in SS.ª Scriptura, Naturâ, Memetipso. cuius SPIRITVS sancti monitis ac ductu habebam donum discretionis Spirituum, (1.Corinth.12,10.) & sensum ac discretionem boni ac mali, (Hebr.5,14.) vt Bonum (quod propono) retinueram, malum (quod expurgaui) reieceram. Sum diu peregrinatus; inuisi alios, quos experientiâ aliquid scire ac iudicio valere confirmato autumabam, nec semper frustra: nam IEHOVAH, mihi benigno, corda eorum sic mouente, disponente ac inclinante, de mysticis, arcanis, secretioribus (ouantes nonnulli se nactos Doctrinæ filium, attentum, & veritatem sitientem) absque velamine mecum amicè disputarunt ac contulerunt: Musæa & Bibliothecas perlustrare, Laboratoria contemplari, labores aspicere, non inuiti concesserunt; quæ sumptibus magnis laboribusque Herculeis plurimos per annos indagassent, fraternè manifestarunt: Præparata, (inter quæ DEI, DEVM testor, ordinatione mirabili, ab vno habui LEONEM VIRIDEM Catholicon, & SANGVINEM LEONIS, hoc est, AVRVM non vulgi, sed PHILOSOPHORVM; oculis vidi meis, manibus tetigi, linguâ gustaui, naribus olfeci: ô quam mirabilis DEVS in operibus suis!) præparata, inquam, dono dederunt, quibus apud proximum meum egenum, in casibus desperatissimis, fructuosissime sum vsus; & modos præparandi (IEHOVÆ instinctu misericordis) sincerè reuelarunt. Ita oportuit, iuxta Pauli. 1. Thess. 5, 21. doctrinam, *omnia probare; quæ bona tenere*. Ita oportuit me discere, addiscere, philosophari: nam pars minima horum in Vniuersitatibus Academicorum docetur & discitur. In Vniuersitate DEI Peripatheticè, hoc est, circumambulatoriè nobis studendum atque discendum. Hæc methodus mirabilis; quâ, dedit Mihi DEVS Mirabilis; hæc via, quâ, (vt scirem, non opinarer) ambulaui. (versl. 28, & 157.) Quis dedit? Solus, inquam, DEVS, immediatè & mediatè: subdelegatè tamen Natura, Ignis, Ars, Magistri tam viui, quàm muti; corporales & spirituales boni, vigilando ac dormiendo. (versl. 32. & 157.) Quapropter in humilitate Christiana, cum Virgine beata animo grato iure cano: *Fecit mihi magna, qui potens est*, Luc. 1, 49. Dicoque cum Propheta Regio: *Miserator & Misericors* DOMINVS, *Longanimis & multum Misericors. Non in perpetuum irascetur, nec in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem Cœli à Terra, corroborauit Misericordiam suam, super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misericors est* DOMINVS *timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus*

eſt, quoniam puluis ſumus. Pſal. 103. v. 8, & ſeqq. Verum & certum eſſe hoc firmiter crede, quod timentes DEI nomen non amittatis, qui per pœnitentiam Chriſtianam (quæ eſt, timere DEVM, & recedere à malo, verſ. 159.) à peccato ſemper reſurgit. Si quem, forte, offendunt, quæ hîc ſcribo doceoque, is ſe conferre poterit ad Laboratoria Philoſophicè inſtructa, ac videre labores Artis atque Naturæ, & inde formas, eſſentias ac proprietates rerum intueri, priuſquam, inuidiâ crêpans, ineptiſſima quæque contra Arcana DEI, & Lucem veritatis, ſcribat.

COROLLARIVM: Rex Geber (vt videre eſt ex eius libro Diuinitatis) poſt multos & varios in Alchimia fruſtra ac variè exanthlatos labores, tandem Lapidis Philoſophici Catholici vnici (poſſunt quidem eſſe tot Lapides, quod Res, attamen particulares: ex ſpeciali, non niſi ſpeciale; ex particulari, non niſi particulare; Vniuerſale ex vniuerſali: particulariſmus eſt ſolœciſmus:) materia vnica, in triunitate catholica, vera, Præparandique modo legitimo, viſione ſomnii vnius (quod facere DEO facillimum, & impetrare credenti Theoſophiceque Oranti & Laboranti non impoſſibile) Diuinitus fuit inſtitutus. *Auctor Roſarii* magni depinxit totum opus vſque ad complementum, licèt tum temporis vlterius non viderit, niſi vſque ad LEONEM: ſcio, inquit. (Influentiâ doctus Diuina, Lumineque ductus Naturæ) quia de neceſſitate Opus ad talem perueniet Naturam. Et impoſſibile eſt hoc ſciri, niſi à DEO ſciatur, aut à Magiſtro, qui eam doceat. *Bernhardus Comes Treuiſanus* vſus eâdem diſcendi methodo, quâ ego, artem callebat biennio antequam laboribus abſolueret eam. Bonus *Lombardus Ferrarienſis Margaritam* ſcripſit pretioſam nouellam, priuſquam Lapidem Catholicon Benedictum plenariè præparaſſet, dicens cap. 15. operis citati: Sapientum plurium libros vidimus, & iuxta poſſe noſtrum & modicum ingenium ſtuduimus, quamuis operationi & labori fuimus raro dediti, &c. Vide ipſum. Sic, Dionyſius Zacharius, aliique plures in eodem ſtadio currentes, βραβεῖον, (Diuinâ fauente Clementiâ) acceperunt. Oportet enim, vt in hoc ſtudio doctrina experimentum præcedat, non contra: Exempla Rhaſis, Auicennæ & aliorum philoſophorum ſequamur, qui ſcripto nobis prodiderunt, hæc ipſis cognita fuiſſe, ante experimentum, cum cogitatione ſubtili vehementi & longa. Methodo qua dixi (veritatem abſque gloriatione cur non faterer?) dedit mihi, quæ ſcio & ſcribo, DEVS: ILLE, qui operatur OMNIA in Omnibus, dedit mihi SAPIENTIAM, vt ſciam aliquid de myſticis, arcanis atque ſecretis SSæ Scripturæ, Mundique vtriuſque: & quamuis non in gradu ſummo, tamen in eo, pro quo habeo cur humiliter gratias agam DEO. (verſ. 4.) *Vnicuique enim*, inquit Paulus, Rom. 12, 7. *datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem*, &c. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens ſingulis prout vult: cuius NOMEN ſit Benedictum in ſeculorum ſecula. *Omnia habent tempus ſuum*, Eccle. 3, 1. Tempus hactenus fuit, methodo præfata, diſcendi: Tempus nunc eſt, vt inſeruiam memoriæ meæ, ſcribendi, pingendi, annotandi: Tempus (DEO volente & dante) in poſterum erit, OMNIA in Oratorio & Laboratorio ad finem completum perducendi, vſumque triunum, videlicet Diuinum, Macro & Micro-Coſmicum, perfectè transferendi. Phy diabolo. Faxit DEVS. Amen. *Diſpoſitionem orbis terrarum.*] Mundi conſtitutionem;

*

TRIA sunt, quæ primordi
vt d

1.
MOSEH:
1. TERRA ET AQVA:
Terra vnctuosa, lenta, tenax, & glutinosa, Aqua circum- & superfusa; vt ex duobus hisce Elementis (sic dictis, quasi *Hylementis*) Aquea illa moles, vnum tantùm CORPVS tunc extaret.

2. CÆLVM.

(Verſ. 261. & Quæſt. 6. fig. Amphit. huius tertiâ.)

3 RVACH ELOHIM, h. e. Spiritus DEI incubans Aquis, Gen. 1. (vide Verſ. 261. & Quæſt. quartam, figuram Amph. huius tertiæ.)

2.
HERMES, & antiquissimi SAPIENTES:
1. CORPVS: dictum, Inferius.

Hæc, ENS primum, creatum, triunum, catholico

2. SPIRITVS;
Mundi, æthereus, qui est corpus Spirituale, & Spiritus corporalis, omnia permeans. Superius.

3. ANIMA;
Mundi: quæ viriditas benedicta; res cunctas faciens germinare. Leo viridis: Dvenech viride. *c. p. 148.*

PHIL
a
1. M
TAH

2. M

Quod est, qu
sed quasi ian
quasi non A
iam corpus,
extrema: Hu
pii posuit Ar
uatus lumine
Priuationem.
causa.

3. Fo
Μορφὴ, quæ
Ag

COROLL

Si horum trium PRIMORVM *conditiones diuerso Physicè, Physic*
vel per se, aut inuicem mixta; 2. *In abstracto, vel in conc*
pingue, fuliginosum: Sali, terra surda; M
xili; in coagulato, siue fixo: tunc e
extricare. *Suf*
D

* *

...ter conſtituunt MVNDVM,

...ent

...SOPHI ...qui:
1. M...ERIA;
...atiens.

...ΧΑΟΣ.

2. M...IVM;
...non corpus,
...anima, ſiue
...na, & quaſi
...ungens duo
...oco Princi-
...oteles (pri-
...ritatis) ſuâ
...fectum pro

3. FORMA.
...ESSE rei:
...Age...

4.

PHYSICOCHE-
MICI.

1. SVLPHVR & SAL
NATVRÆ:
h.e.

Terra pinguis, vnctuoſa — *Aqua ſicca, non madefaciens manus,*

Sol & Luna Hermetis.

2. MERCVRIVS.
h.e.

Spiritus æthereus, operans pro Natura ſcintillarum NATVRÆ quibus coniungitur: ad ſimilitudinem Planetę ☿rii in firmamento; qui Naturam habet variam & omninò verſatilem; cum calidis, calidus, cum frigidis etiam frigidus eſt, ſequitur enim Naturã eius, cui coniungitur.

3. NATVRA.
Eſſentia.

5.

Hiſce accommodari poſſunt QVATVOR ELEMENTISTARVM

1. TERRA & AQVA.

2. AER & IGNIS.

3. ESSENTIA QVINTA.

...LLARIVM.

...*editè, PhyſicoChemicè, &c. conſideraueris reſpectu, & quidem primò* ...: 3, *Purè, impurè:* (Eſt enim Sulphuri excrementum ...curio; phlegma.) 4. *In ſoluto, volatili, aut flu-* ...*byrintho obiectionum feliciter poteris te* ... *ant hæc in præſentia filio*

...TRINÆ.

quomodo factus sit Mundus, Vide verf. 150. cum aliquot fequentibus. Si ENS Catholicon triunum primum, de quo fig. Amph. huius tertia, ritè confiderares, eiufque reliquias, quas DEVS Catholicè pofuit atque conclufit in maffam peculiarem, referuauitque in vfus Theo-Sophicos Sapienti, Phyfico-Chemicè fcires tractare in Laboratorio, ad fenfus (fic enim voluit & ordinauit DEVS, experientia tefte) tibi appareret Mundi ELOHIM CREATORIS artificium conftituendi, (non dico, creandi) mirabile totum. Hinc noffe difcito, quæ fit MAGNESIA Phil. Phyfico-Chemicorum Catholici fui Catholica. Vnum fi per totum noueris, etiam alterum. Tunc intelliges, quæ annotaui verff. 28, 157, 162. & quarta Amphitheatri huius figura, vbi de Lapidis Philofophici egi vfu triuno. Hæc videre, eft non nifi Sapientis. Propter mundi ingratitudinem inuitus cogor (DEVM teftor) digito compefcere labellum. Attamen filiis doctrinæ figuris Amph. huius fecunda & tertia fideliter inferuiui, inferuiamq; fequentibus hifce. Nam ** *Virtutes Elementorum*] Et fructuum eorum, quos produxerunt, Gen. 1. Hos te quoque docebit vfus Phyfico-Medicus, analyfi Phyfico-Chemica præparatoria præmiffa.

295 Initium, exitum, medi-
umque temporis, & folfti-
tiorum viciffitudinem, ac
& tēpeftatum varietatem,

Verf. 18.

Initium & confumma- 295
tionem & medietatem tempo-
rum, viciffitudinum permuta-
tiones, & confummationes tem-
porum,

Initium & confum.] Hoc ex Aftris, tanquam Alphabeto Cælefti, à Magiftro exercitato Aftromon. & Aftr. legi ac fciri poteft. Sunt enim in figna, Tempora, Dies & Annos, Gen. 1, 14. *Solftitiorum viciffitudines.*] Verfionum mutationes, h. e. Solis conuerfiones, quæ funt duæ; vna hyberna, quâ ad nos accedere incipit: altera æftiua, quâ non vltrà progreditur, fed ad inferiores circulos (docendi cauffa excogitatos) recedere incipit. Solftitia duo appellantur ἡλίου τροπαὶ, *Solis verfiones*, & *tropici* nuncupantur. *Tempeftatum varietatem.*] Commutationes temporum. Huc refer Ephemerides Aëris perpetuas Mizaldi; & Prognofticon Meteorographicon perpetuum Sculteti. Item, Bauwern practica & obferuationes. Sie fehlen nicht allezeit.

296 Anni curfus, & ftella-
rum difpofitiones,

Verf. 19.

Morum mutationes, & 296
diuifiones temporum, Annorum
circuitus, ac fitus ftellarum:

Morum mutationes, &c.] Temperamentorum humanorum corporum, quæ ad difpofitionem & conftitutionem Cæli & conftellationum variantur, mouentur, inclinantur. Imò actiones hominum aut redduntur iifdem difficiliores aut faciliores: quia omnia, quæ fub Sole funt, fuum habent peculiare tempus certis deftinatum actionibus. *Anni curfus.*] Annorum circulos, fiuè circuitus, ac fiderum pofitiones. Eam Solis repetitam conuerfionem, quæ annos conficit, vulgò annorum reuolutionem appellant.

297 ☞ Naturas animaliũ, & ☞ iras beſtiarũ, ☞ & vim vẽtorũ, & ☞ cogitationes hominũ, ☞ differentias virgultorũ, & ☞ virtutes radicum.

Verſ.20.

Naturas Animalium, iraſque beſtiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultates. 297

Naturas animalium,] Conſule ſequentia. *Iras beſtiarum,*] Impetus ferarum iracundos. Quidam affectus vertunt, accipientes genus pro ſpecie. Nam θυμοειδὴς, eſt illa pars in beſtiis atque hominibus, in qua eſt ſedes iracundiæ, itaque vim iraſcibilem in beſtiis intelligit. *Vim ventorum*] Generationes, proprietates, virtutes ac operationes ventorum: Aëris ſalubritatem, & inſalubritatem. *Cogitationes hominum*] Hoc etiam noſtra ætate (teſtor SAPIENTIAM ipſam) à SAPIENTIA vera, per pediſſequas ſuas fideles dilectas, hoc eſt, Scientias & Artes bonas ſecretiores (verſſ. 74. & 190.) Theoſophicas, conceſſum fuiſſe hominibus nonnullis piis & bonis inter quos columna Imp. Rom.) mihi non ignotis, ſed admodum familiaribus, probare poſſem teſtimoniis veris ac certis, niſi loco reſeruarentur commodiori: CLAVI fortaſſis ſecretiſſimæ Amphith. huius. At, inquies, (vt etiam v. 264.) DEVS ſolus, qui καρδιογνώστης, talia ſcit? Verũ eſt. Sapiens ipſe ſapienter tibi reſpondet, verſ. 268. *Differentias virgultorum, &c.*] Doctrina de SIGNATVRA Rerum Naturalium (quæ ARS SIGNATA) plurimum hîc locum habet: Signis enim indicantibus Diuinitùs iis impreſſis atque annexis cum hominibus colloquuntur, vires facultateſque declarant, ſeque quales ſint, magnificè exponunt. Hac ſcientiâ ductus Adam, primus omnium noſtrorum parens, impoſuit cunctis animantibus Terræ & vniuerſis volatilibus Cæli, nomina ſua Eſſentialia & propria, Geneſ. 2, 19. Aſſiſtante hac Salomon (luce Naturæ in ſe exorta) diſputare potuit ſuper lignis à Cedro, quæ eſt in Libano, vſque ad hyſſopum, quæ egreditur de pariete, & diſſerere de iumentis & volucribus & reptilibus, & piſcibus. 3. Reg. 4, 33. Hoc ALPHABETVM in Naturæ libro PHYSICOMEDICVM, quod qui diſcere reſpuit, monoculus manebit & claudicans in Medicina. Hoc Philippus Theophraſtus Paracelſus (reuera *Germanicus Aſclepiades,* vti veriſſimè de eo teſtatur *Petrus Ramus*) à tenebris obliuionis in lucem fructuoſiſſimè reuocauit: Iohan. Baptiſta Porta Neapolit. in Phytognomonicis aliquo modo explicuit: Ego (poſt Paracelſum primus omnium, Phytognomonicis Portæ in Germania nondum extantibus nec viſis (ex conſilio & decreto ampliſſimi Collegii Medici in Baſileenſium Academia pro Doctoris gradu in Medicina conſequendo, IEHOVAH ſummo iuuante, Theſibus affixis viginti octo, publicè docui atque defendi, Anno Chriſti 1588. die 24. Auguſti; defendamque pro viribus in gloriam atque honorem DEI Mirabilis (auxilio eiuſdem) donec vixero. Non ſunt nugæ, quæ Phyſicus de rerum Naturalium SIGNATVRIS profitetur: nugæ ſunt, quæ nugiuendulus quidam contra nugatur. *Virtutes radicum*] Analyſis PhyſicoChemica multum in hoc adiumenti præſtare poteſt.

Omnia

298 Omnia denique quæ sunt recondita & aperta cognoui: nam omnium Artifex Sapientia me docuit.

Verſ. 21.

☞ Et quæcunque ſunt abſconſa & improuiſa didici: ☞ Omnium enim Artifex docuit me SAPIENTIA. 298

Myſtica arcana, & ſecreta reuelat SAPIENTIA DEI.

Quæcunque ſunt abſconſa, &c.] Myſticè, arcanè, ſecretè, in SS.ª Scripturâ, in Natura, & denique in vita communi. *Omnium enim artifex docuit*, &c.] Tam mediatè quàm immediatè, per ſpecula; & dormiendo ac vigilando, etiam per ſortes. At quibus, quæſo auxiliis, vel quomodo? Reſponſum ſufficiens accipis paſſim in Prologo hoc, figuraque Amphit. huius quartæ. Doce me, obſecro, *Ruach Hhochmahél*, Spiritus SAPIENTIÆ DEI verſſ.1. & 223.) à te ſolo (in poſterum, ſicut hactenus) erudiri, inſtitui ac informati cupio, ſitio, opto. Vos qui eſtis myſteriorum DEI percontatores ſecretorumque Naturæ reconditorum inueſtigatores, imò omnium quæ ſunt abſconſa & improuiſa, vos, inquam, fraternè admoneo, vt nequaquam accedatis Nigromanticos, Spiritus malignos, familiares diabolicos in Angelos lucis ſe transfigurantes, 2. Corinth. 11, 14. fugite, fugite (ſuadeo) iſtos: cum SAPIENTIÆ veræ ſtudio venient vobis OMNIA Bona (verſ. 291.) Hanc Lege & Doctrina Amphitheatri huius quærite vnicam, hanc audite ſolam: Nigra cum ſuo magiſtro orco linquite. Danielicè diſcitote rerum abſconditarum reuelationes quærere apud DEVM, cuius methodum reperietis Dan. 2, 17. & ſequentibus. Item, Fig. Amphit. huius quarta.

299 Et cum (SAPIENTIA) ſit ☞ vna ☞ OMNIA poteſt: & in ſe permanens omnia innouat: & ☞ per nationes in Animas Sāctas ſe ☞ trāsfert. ☞ & Amicos DEI & ☞ Prophetas conſtituit.

Verſ. 27.

Quum autem Vnica ſit, omnia poteſt: in ſeipſaque manens innouat omnia, ac ſingulas per ætates in ſanctas ſe trāſferens animas, amicos DEI, *Prophetasque efficit.* 299

Vna] Vnius DEI omnipotentis vnica, verè catholica, hoc eſt, vniuerſalis; quamobrem OMNIA poteſt in OMNIBVS, & in OMNIA. Res mira, obſeruatuque digna, quod propterea poſſit OMNIA, cum ſit VNA, vel vnica. ô mirum ſuper omni mirum, TRIVNVM OMNIA, verſ. 303. *Per Nationes*, &c.] Non eſt DEVS acceptor perſonarum; ſed in omni gente, populo aut Natione, qui timet eum & operatur Iuſtitiam (hoc eſt, declinat à malo, & facit bonum, Pſalm. 37, 27.) acceptus eſt illi. Actor. 10, 34. & 35. Hæc Religio Catholica, verſ. 184. Hoc omnis homo, Eccl. 12, 13. Huic qui nomen dederit ſuum, etiamſi olim non circumciſus; nec hodie baptiſatus (de iis loquor, qui vixerunt & viuunt extra cœtum Eccleſiæ viſibilem: non enim priuatio Sacramentorum damnat, ſed contemptus: eſtque Baptiſmus non tantum fluminis, verùm & flaminis, hoc eſt, Ignis Spiritus DEI Mirabilis, cuius viæ imperſcrutabiles, admirandus; nullique ad Imaginem & ſimilitudinem DEI formato inuidēdus) Amicus fit DEI, & par-

ticeps SAPIENTIÆ veræ; efficacia SAPIENTIÆ Æternæ, Omnipotentis, Misericordis (olim) incarnandæ, & (in plenitudine temporis) incarnatæ, hoc eſt IESVH CHRISTI crucifigendi & crucifixi, Saluatoris Catholici in Omnes. Exemplo ſunt non Ethnicè, non impiè, quamuis inter Ethnicos ſeu impios viuentes innumeri. Qui, ſi DEI amici non fuiſſent, haud quaquam SAPIENTIÆ theſauros inexhauſtos (quorum paſſim in hoc Prologo fit enumeratio) ex gratia Diuina poſſediſſent. *Se transfert*] Rectè igitur eſt (vt ſupra ex Capnione allegauimus) Spiraculum DEI & Illuſtratio Diuina datur à DEO, mittitur, non diſcitur arte quâdam humanâ, ſeu humanitus: quamuis pro ea à DEO impetranda ceremonias quaſdam TheoSophicas, non damno, h.e. Diuino-Magicas, de quibus publicè fari nefas ſummum. *Amicos* DEI] Amicus cum ſit, quemadmodum rectè dixit Cicero de Amicitia, tanquam alter idem; verum quoque eſt Capnionis, lib. de Verbo Mirifico, hoc, quod homo vnitus DEO, fiat quaſi DEVS humanus, vel quaſi homo Diuinus. Vide verſ. 293. Poteris, mi frater, amicus factus DEI, Influentiâ, Lumine & Motu Spiritus SAPIENTIÆ repletus, illuſtratus & ductus, fieri atque eſſe (abſit inuidia dicto) tuus ipſiſſimus vel Hermes Triſmegiſtus, aut Bezeleël, Achaliab, Pythagoras, Socrates, Plato, Democritus, Hippocrates, Geber, Calid, Haly, Morienus, Parmenides, Homerus, Virgilius, Ouidius, Raymundus, Arnoldus, Iſaac, Vlmannus, Bernhardus, Paracelſus, Zacharius, &c. ita, vt haudquaquam egeas auxilio vel conſilio librorum chartaceorum eorum, quos antea, ob ignorantiam tuam, fueras admiratus. Bibis enim ex vno eodemque SAPIENTIÆ Oceano, è quo Sapientes omnes: vnde, ſicuti tu hactenus ſecutus fuiſti alios, ita poſteri te ſint ſecuturi. A Pimandro, h.e. Mente Diuinæ potentiæ (θεοδιδακτικῶς) inſtituêris, vt dicere poſſis cum Dauide ex cap. 23. lib. 2. Sam. verſ. 2. *Spiritus Domini locutus eſt per me, & ſermo eius per linguam meam.* Non ſunt Philoſophi auctores, ſed interpretes duntaxat Naturæ, librique illius magni, Einer aber hat es beſſer troffen / dann der andere / Ein jeder nach ſeinem dono. Etiam ſi amiſſi eſſent libri chartacei omnium omninò omnes; tamen ſcientiæ & artes Methodo poſſent reſtitui hac TheoSophicâ. Nam qui primum docuit, is & te, amicum ſibi factum, amicè docebit; quia vult, promiſit enim: ſemper dedit, nec ei deficit, vnde ſemper dare poteſt. Et ſi, vt ſcripto quodam peculiari docuit vir doctus & pius Michael Neander, iuuenis vel homo ſedecim annorum, methodo ſuâ humanitus poteſt inſtitui, vt euadat in Philoſophum perfectum Academicum: quantò magis hoc præſtare poterit ille, à quo omne bonum, qui eſt donorum largitor, methodo ſuâ Chriſtiano Cabaliſtica, ac Diuino-Magica, vt euadas (quemadmodum docent exempla multa) in Theoſophum perfectum ſeu abſolutum. Vide verſſ. 10. 187. 342, O IEHOVÆ SAPIENTIA, *Hhochmahel*, cui delitiæ eſſe cum filiis hominum, verſ. 157. *Laua me* (verſ. 222.) *& mundabor*; eſto mihi; in me lætare mentique te iunge meæ, vt amicus ſim DEI, læter in te, & tranſmigrem totus in DEVM. *Prophetas conſtituit*] Reuelationes Diuinas pacientes, earundemque interpretes futura prædicentes, propriè Prophetæ aut Vates dicuntur. Imbuuntur autem Prophetæ ad prophetandum, per Angelorum apparitiones & inſtitutiones; per viſiones; ænigmata, figuras;

verbo claro & expresso; interno afflatu Spiritus DEI, tam vigilantes quàm dormientes, immediatè & mediatè, oracula DEI accipiendo. Vide cap. Numeri 12. & figuram Amphitheatri huius quartam. Dices: *Spiritus quomodo discernam?* Audi: Donum DEI est discretio Spirituum, 1. Cor. 10, 10: SPIRITVS Boni notæ sunt VERITAS, quâ omnia sua sigillat DEVS. (Est enim EMES, VERITAS, DEI sigillum, fig. Amph. huius prima) & PIETAS, cùm ad obseruantiam vnius DEI & veræ pietatis studium quosuis inducit: Mali, MENDACIVM & SEDVCTIO à DEO VERO: & quamuis interdum suadeat, dicat vel faciat vera, non tamẽ pugnent (quod ad vsum & finem) cum lege Diuinitus tradita in SS^a^ Scriptura, Natura & Conscientiis nostris. De hoc vide & lege cap. 13. Deuteronomii. Quicquid agis, Theo-Sophicè age, & respice DEVM, Proximi Charitatem, & conscientiam propriam: hoc prudenter agere, respicereque finem. Obiicis; Bonis semper sese immiscet nequam ille versutus, qui se transformat in Angelum Lucis, & seducit incautos & simplices. Respondeo, Scimus ex verbo DEI, officiorum Angelorum DEI Bonorum esse, defendere pios siuè DEVM timentes ab hostibus suis, ac custodire ab omni malo. Psal. 34. vers. 8. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.* Psal. 35. vers. 4, 5. & 6. *Confundantur & reuereantur, quærentes animam meam. Auertantur retrorsum & confundantur, cogitantes mihi mala. Fiant tanquam puluis ante faciem venti; & Angelus Domini coarctans eos. Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.* Et Psal. 91. vers. 10. & seqq. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Hisce confisus aggredior DEVM orando, obseruans DEVM mihi respondentem:

300 Neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum Sapientia consuetudinem habeat.	Vers. 28.	℟ *Neminem enim diligit DEVS, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitat.*	300 Vt diligat nos DEVS, quæramus SAPIENTIAM.

Neminem diligit DEVS, *nisi*, &c.] Perculsit (DEVM testor) animum meum, dum legebam, Vox hæc Sapientis. DEVS bone, quid hoc est? neminem diligere DEVM, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitet: Inhabitat autem cum SAPIENTIA, non nisi in viis eius qui ambulat; qui DEVM ex toto corde amat, & Proximum sicut seipsum; qui primùm & ante omnia quærit regnum DEI; qui timet DEVM, & operatur iustitiam, hoc est, TEOSOPHVS, qui solus veræ SAPIENTIÆ incola, dominæ suæ mirificæ obediens, eique soli totus (Corpore, Spiritu & Animâ) deditus ac seruiens: aut saltem ita studens, vers. 1. Totum requirit hominem. Non potest quis dominis inseruire duobus; SAPIENTIÆ Æternæ, & mundo immundo. Es heist in studio hoc tam pio tam sancto, tam honestè fructuoso, & proximo, & nobismetipsis: Mundus Freund/ DEVS Feind/ & contra. Iacob. 4, 4.

301 ℟ Cum placuerint Do-	Prou. 16	*Quũ placuerint* IEHOVÆ	301

MINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. | Verſ. 7. | *viæ viri, etiam inimicos eius pacatos reddet ei.*

Cum placuerint, &c.] Vt placeas DOMINO, in viis SAPIENTIÆ (verſ. 7.) ambula: neminem enim diligit DEVS, niſi qui cum SAPIENTIA inhabitat, verſ. 300. Et tunc coget DOMINVS inimicos tuos pacem inire tecum: aut eoſdem diſperget per Spiritum virtutis ſuæ; vt eſt Sap. 11. verſ. 21. Quare Achor dux filiorum Ammon; Iudith. 5, 17. & 19. *Non fuit*, inquit, *qui inſultaret populo iſti, niſi quando receſſit à cultu* DOMINI DEI *ſui.* Quotieſcunque autem pœnituerunt ſe receſſiſſe à cultu DEI ſui, dedit eis DEVS virtutem reſiſtendi.

302 Eſt enim perita Scientiæ DEI, atq; ei initiata, eiuſq; operum electrix. | Sap. 8. Verſ. 4. | *☞ Doctrix (etiam) eſt* DISCIPLINÆ DEI, *& electrix operum illius.* 302

Doctrix, &c.] Doctrix, electrix, & inuentix Scientiæ operum DEI, & quaſi quædam Sacerdos atque Magiſtra artificioſiſſima, tam myſteriorum SS^æ Scripturæ, Naturæque ſecretorum inueſtigandorum & inueniendorum, quam DISCIPLINÆ, h. e. TIMORIS DEI. verſſ. 14, 5. & 158.

303 Quod ſi diuitiarum eſt in vita poſſeſſio deſiderabilis: quid SAPIENTIA, omnia operante, locupletius? | Verſ. 5. | *Et ☞ ſi diuitiæ appetuntur in vita; quid* SAPIENTIA *locupletius, ☞ quæ operatur* OMNIA? 303

OMNIA dat SAPIENTIA.

Si diuitiæ appetuntur, &c.] Non tamen vt inde ſuperbias, aut rem facias mundanè mundanam; ſed vt honeſtè viuas, ſisque Eleemoſynarius DEI; in hoſpitiali hoc magno, ſubueniens Proximo tuo egeno. Si in hunc finem optas diuitias, ſapienter adi SAPIENTIAM veram: dabit ex laboribus manuum tuarum SAPIENTIÆ in LABORATORIO Sapientibus, vnde tu quoque dare poteris, vice DEI. Vide verſſ. 291, 317. & 319. Diuitiæ, per SAPIENTIÆ labores, Donum DEI, verſ. 326. *Quæ operatur* OMNIA.] Quia eſt OMNIA in Omnibus, & in Omnia. verſ. 299. verborum horum paucorum ſenſus eſt latiſſimus, imò infinitus. Mentis labores, iuxta Amphitheatri huius doctrinam, hîc Theo-Sophicè exerce; experiêris mirabilia. Vide verſ. 137. Ex cognitione, poſſeſſione & fruitione horum, Philoſophi veri mundum contempſerunt immundum. Hinc vox Morieni Romani: *Omnes qui* OMNIA *ſecum habent, alienis auxiliis non indigent.* Et Philippi Theophraſti Paracelſi: *Alterius non ſit, qui ſuus eſſe poteſt.* Aurea libertas.

154. 160.

304 ☞ Si autem ſenſus operatur: quis horum quæ ſunt, | Verſ. 6. | *Si autem Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in* 304

magis

magis quàm Illa est & artifex?

rerum natura artificiosius est?

Si autem sensus, &c.] Si sensu, ratione, prudentiâ, intellectu, arte aliquid præstari aut effici potest, quid Ilʟᴀ (quæ dat, scit, intelligit & operatur Oᴍɴɪᴀ) in rerum Natura artificiosius est, aut reperiri potest? *Artifex.*] Est enim (comprobante Experientia) effectrix eorum omnium, quæ sunt ac fiunt Bona, aut in Natura, aut vita. Hanc, igitur, præficias Tibiipsi, nec non Oratorio ac Laboratorio tuo: vt tibi præsit Spiritus familiaris, te doceat, ducat, custodiat, benèque nosse, velle, esse & posse largiatur in Oᴍɴɪʙᴠs.

305 Si verò Iustitiam quis diligit: labores huius virtutes sunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, iustitiam ac fortitudinem quibus nihil est hominibus in vita vtilius.

Vers. 7. *Et* [] *si* Iᴠsᴛɪᴛɪᴀᴍ *quis diligit; labores huius magnas habent virtutes:* [] *Sobrietatem enim &* Pʀᴠᴅᴇɴᴛɪᴀᴍ *docet, &* [] Iᴠsᴛɪᴛɪᴀᴍ *&* Vɪʀᴛᴠᴛᴇᴍ, [] *quibus vtilius nihil est in vita hominibus.* 305

Si Iustitiam quis diligit, &c.] Si amat quis id, quod est iustum ac æquum (vers. 81.) mediante Sᴀᴘɪᴇɴᴛɪᴀ possidebit; vt vers. docetur 39. & aliquot sequentibus. Versatur enim Iʟʟᴀ in conformandis quoque hominum moribus atque virtutibus comparandis, Decalogo eos conformes viuere studentes faciens. *Sobrietatem.*] Quæ ianua est omnium virtutum. Anima sicca, prudentissima. Mens obœsa, tendens deorsum non sursum. Crapula (quam Diabolus concacat in bibulorum cerebella) fœdius quid omnibus latrinis. vers. 79. Audi Paulum ad Ephes. 5, 18. *Nolite*, inquit, *inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismet-ipsis in psalmis, & hymnis, & canticis Spiritualibus in cordibus vestris* Dᴏᴍɪɴᴏ: *gratias agentes semper pro omnibus in nomine* Dᴏᴍɪɴɪ *nostri* Iʜsᴠʜ Cʜʀɪsᴛɪ, Dᴇᴏ *& Patri.* Hæc ille. Ieiunium Christianè institutum eum abstinentia à nimio cibo & potu illicitisque voluptatibus, cum luctu & humilitate animi, peccatorum confessione & precatione Diuinam Clementiam simpliciter ambiente, est instar scoparum, quibus euerrimur atque purgamur pro aduentu SS^ti hospitis, in templum suum Catholicon (figura Amphitheatri huius secunda, & vers. 218.) triunum, Microcosmicon, renouatum. Domat enim Iᴇɪᴠɴɪᴠᴍ carnem; humilitatem parit, fugans temeritatem; Castitatis lumen accendit; Intellectum acuit; eleuat Mentem; salubria consilia administrat; fugat morbos; & impetrat (ex gratia) gratiam Diuinam. *Iustitiam.*] Illam, quæ virtutes in sese complectitur omnes. *Quibus nihil vtilius*, &c.] Nam ita viuentes, amici constituimur Dᴇɪ; aliâs nequaquam: quoniam in maleuolam animam non introibit Sᴀᴘɪᴇɴᴛɪᴀ, vers. 218. Nec vllum diligit Dᴇᴠs, nisi qui cum Sᴀᴘɪᴇɴᴛɪᴀ inhabitat. vers. 300.

306 Præterea ſi quis multarum vſum rerum deſiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, ſermonum verſutias atque ænigmatum explicationes intelligit, ſigna & prodigia prænoſcit, euentusq; tempeſtatum ac temporum. | Verſ. 8. | *Et ⟨ſ⟩ ſi multitudinem* S C I E N T I Æ *deſiderat quis: ſcit præterita, & de futuris æſtimat: ⟨ſ⟩ ſcit verſutias ſermonum, & ⟨ſ⟩ diſſolutiones argumentorum: ⟨ſ⟩ ſigna & monſtra ſcit antequam fiant; & ⟨ſ⟩ euentus temporum & ſeculorum.* 306

Si multitudinem Scientiæ, &c.] Si autem etiam Scientias reconditas, Artes ſecretas, & Experientiam multarum rerum deſideret quis, ſcit I L L A præterita, præſentia & futura: neque ſolum Ipſa talia ſcire vult, verùm quoque ſuæ ſtudioſo germano, id eſt, fideli dilecto, mediantibus ancillis ſuis fidelioribus aut virginibus quaſi cubicularibus, (verſſ. 74. & 270.) Scientiis puta & Artibus ſecretioribus bonis, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius Theoſophicè reuelare, communicare, dare & fortunato inſpirare ſucceſſu Labores eius, virtuosè poteſt, libenter vult, atque amicè gaudet. *Scit verſutias ſermonum*] Fallacias orationis, & ſolutiones ænigmatum; quæ ſunt obſcuræ atque implicatæ ſententiæ, quales Solomoni proponebat Regina Auſtri aut Saba, 3. Reg. 10, 1. & 2. Paralip. 9, 1. Item Parabolarum, Allegoriarum, Metaphorarum & figurarum aliarum, verſ. 5. *Diſſolutiones argumentorum*] Quia V E R I T A S eſt; cui adſtipulatur Experientia, refutans ſyllogiſmum ſophiſticum omnem. *Signa & monſtra*, &c.] Non tantum Ipſa ſcit, ſed etiam (vt iam dictum) hominibus aperit. Quomodo? Annuntiatione virginum ſuarum cubicularium, & mihi (fatear veritatem) quoque nonnunquam familiarium: Chriſtianè Chriſtiano. *Euentus temporum & ſecul.*] Propterea Prophetas (v. 305.) conſtituere poteſt atque conſtituit.

307 ⟨ſ⟩ Propoſui ergò H A N C ⟨ſ⟩ adducere mihi ad conuiuendum; ⟨ſ⟩ ſciens quoniam ⟨ſ⟩ mecum communicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei. | Verſ. 9. | *Itaque hanc decreui mihi ad vſum vitæ ac conſuetudinem adiungere, certò ſciens eam bonorum conſultricem mihi fore, curarumque ac moleſtiæ conſolatricem.* 307

Propoſui, &c.] Diuinum propoſitum hoc, & ſummè beatum. Propoſuiſti idem in me mihi, ô Hhochmahel, inque eo firmum & fixum me vt teneas, oro. Amen. *Adducere mihi ad conu.*] Sororem, Amicam, verſ. 106. Sponſam, verſ. 146. eam aſſumere mihi: aſſociare mihi, vt veniat in me Spiritus eius familiaris, verſ. 223. In hortum delitiarum vel Paradyſum mētis meæ. *Sciens*] Certò ſciens, non opinans. Diffidentia, de S A P I E N T I A ſibi aſſiſtenda, non cadat in S A P I E N T I Æ ſtudioſum: aliâs fruſtrabitur fine pro-

poſiti

positi boni optato. versf. 1. & 216. *Mecum communicabit de bonis*, &c.] Sciens SAPIENTIAM assistricem sedium DEI (vers. 255:) iam factam Amicam meam, mihi (DEI Amico) futuram in meditationibus & soliloquiis (versf. 28, 158, 162, 170, 336. &c.) de SAPIENTIÆ laboribus sapienter & fructuosè instituendis, Consiliariam Sapientissimam, & consolatricem simul curarum atque molestiarum: fidelissimam. Est enim in labore requies, in æstu temperies, in fletu solatium, dulce refrigerium, quemadmodum rectè canit Ecclesia. Sciens, quod in dubiis & consilium bonum datura sit, & solatium in curis molestiisque gratum. Intelligent hæc non nisi fideles & experti; quibus, sopitis sensibus affectuosis & ratione nudè humana, LVMEN MENTIS Diuinitus accensum cadit super Intellectum, mouens liberam credendi voluntatem: quæ NOBILISSIMA NOTITIÆ VIA. Quod de literis scripsit præclarè M. Tullius, Oratione pro Archia, longè æquiore ratione ad SAPIENTIÆ veræ studium trãsferri debet ac potest, vbi sic inquit: *Hæc studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, aduersis perfugium ac solatium præbent: delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. Quod si ipsi hæc nec attingere, neque sensu nostro gustare possemus, tamen ea mirari debemus, etiam cum in aliis videmus.* Hæc ille. Felicissimus, igitur, qui cum SAPIENTIA inhabitat, & cum quo ILLA.

308 ☞ Habebo propter HANC claritatẽ ad turbas, & honorem apud seniores iuuenis.	Vers. 16.	*Gloriam in vulgus propter hanc adipiscar, & honorem apud seniores iuuenis.* 308

Habebo propter hanc claritatem, &c.] Ratio est, quod ignorantia sit mater admirationis; admiratio autem parit claritatem, gloriam, honorem. Ignorant enim illi, quod tu noris. Deindè: cum SAPIENTIA ipsa sit clara, vers. 142. Præclaros quoque reddit Doctrinæ & Disciplinæ filios hæredes suos fideles dilectos, (quorum initia in vitâ, complementum in futura) siuè iuuenes ii sint, siuè ætate senes; vers. 21. & 25. tam apud plebem, quàm populi seniores: ob Dona ac Bona SAPIENTIÆ, benignè iis concessa. Sunt enim hi in DEO IPSO, QVI ERAT, EST, ERIT OMNIA in Omnibus, vera GLORIA & victoria nostra.

309 Acutus inueniar in iudicio, in conspectuq; potentum ero admirabilis.	Vers. 11.	*Et ☞ acutus inueniar in iudicio, & in conspectu potentium admirabilis ero, & facies principum admirabuntur me.* 309 SAPIENTIÆ fructus.

Acutus inueniar, &c.] Quis iustius, quis acutius iudicabit? quàm is cui SAPIENTIA IEHOVÆ à consiliis. *In conspectu potent.*] Felices terque quaterque felices Potentes, si mirentur, audiant, ament Sapientes, obediantque eis. Alsdann stehet es wol vmb sie. Nam Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine. vers. 74.

310 Me tacentē expectabunt, loquentemq; attentè audient, atq; dum pluribus dis-ſeram, ori ſuo manus apponent.	Verſ. 12.	*☞ Tacentē me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient, & ſermocinante ne plura, ☞ manus ori ſuo imponent.* 310

Tacentem me ſuſtinebunt, &c.] Cum expectatione ſumma attendent, vt ego loquar, ſpectantes aliquid ſingulare. Noli cogitare, quid ego proferam ſingulare, cum nihil poſſit dici, quod non ſit dictum prius: ô te miſerum! 156. 161. * diffidentiæ tuæ atque pigritiæ inſigne hoc eſt argumentum. Quaſi Spiritus SAPIENTIÆ eſſet exhauſtus, vt non æquè in te, ac in aliis veteribus etiam hodie poſſit aut velit inuenire noua & antea, inaudita. Quamdiu vis eſſe alterius ingenii mancipium? *Manus ori imponent.*] Significat hæc manus ad os appoſitio atq; admotio ſummum ſtudium voluptatemque, quæ φιληκοΐα, Græcis appellatur: faciunt enim audientiam, qui ita ſilent, & ſilentium ſummum.

311 Præterea ☞ habebo per HANC immortalitatem; & memoriam æternā his qui poſt me futuri ſunt relinquam.	Verſ. 13.	*Propter hanc, immortalitatem obtinebo, ac relinquam memoriam poſteris ſempiternam.* 311

Habebo propter hanc immortalitatem.] Dat enim SAPIENTIA claritatem æternam. Et, ſi verum, quod dixit Ethnicus, *Dignum laude virum Muſa vetat mori*, quantò magis hoc Sapientis noſtri? Memoria enim iuſti cum laudibus: nomen impiorum putreſcet. Pro. 10, 7. *Memoria Sapientis ſemper in benedictione.* Sunt enim libri vaſa memoriæ, & fama perpetua ſapientum. * Amphitheatro hoc (laus DEO) & ego *Henricus Khunrath.* Lipſ. Med. Doct. TheoSophiæ amator memoriam poſteris relinquam honeſtam & bonam apud bonos: etiam in deſpectum diaboli ſquamarumque ipſius. Et quamuis fucum dicendi non ſim ſecutus, ſciatis, cauſæ veritatem potius, quàm locutionis ornatum me quæſiuiſſe. Gratias autem ago DEO meo, quod hoc virtutis ſignum voluerim (DEI gratiâ) oſtendere. Sap. 5, 14.

312 Populos gubernabo, nationeſque mihi ſubditæ erunt.	Verſ. 14.	*☞ Diſponam populos: & ☞ nationes mihi erunt ſubditæ.* 312

Diſponam populos, &c.] Tam doctrinaliter, quàm politicè. *Nationes mihi erunt ſubditæ.*] Quia Rex.

313 ☞ Timebunt me audientes Reges horrendi; ☞ in	Verſ. 15.	*Tyrāni formidabiles quum audierint, me extimeſcent, in* 313

multitu-

multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

multitudine bonus videbor, in bello strenuus.

Timebunt me, &c.] Hostibus & inimicis meis formidabilis ero; & terrorem eis SAPIENTIA (quæ mecum) iniiciet, à DOMINO pro sponsa mihi concessa. *In multitudine*, &c.] In vulgus bonus apparebo tempore pacis, propter IVSTITIAM, ex qua viri boni appellantur: & fortis, tempore belli, propter SAPIENTIAM, quæ melior quàm vires. vers. 63. *

314 ☞ Hæc cogitās apud me, & commemorans in corde meo, ☞ quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIÆ. Vers. 14. 314

Hæc apud me reputās, summaque animi cura perpendens, esse immortalitatem in cognatione Sapientiæ,

Fructus & Vtilitates SAPIENTIÆ veræ.

Hæc cogitans apud me, &c.] Non obiter, non superficialiter, sed studiosè ac sollicitè in corde meo hæc, id est, SAPIENTIÆ thesauros, labores, fructus & vtilitates, animi lance perpendens. Meditationem & studium coniunxit Sapiens noster, cum laboribus de SAPIENTIA susceptis, in quo etiam à nobis studiosè imitandus: Orando & Laborando simul. Non laborandum absque studio & meditatione in Oratorio. *Quoniam immortalis est*, &c.] Synopsin hîc instituit vtilitatum SAPIENTIÆ, de quibus in præcedentibus prolixè. 160. 163.

315 Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in cógressione collocutioneq; eiusdem Prudentiam, atq; in communicatione sermonū gloriam. Vers. 18. 315

☞ *Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sinè defectione, & in certamine loquelæ Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.*

Et in amicitia illius, &c.] Tria hîc Sapientiæ filio commendantur. 1. Amicitia Sapientiæ Æternæ; deindè Labores eius, demum colloquium. Laborum verò eius & colloquii nemo potest fieri particeps, nisi contractâ prius firmâ & inuiolabili cum eâdem amicitiâ: quod non nisi relictâ & repudiatâ mundanâ Sapientiâ immundâ fieri potest. Tum demum vera & sincera ἀμετάμελητος delectatio ex Amicitia Æternæ Sapientiæ hauriri potest. Ex laboribus eius, honestæ diuitiæ: ex colloquio, prudentia & gloria.

316 ☞ Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRVDENTIA. (Legitur &, *effluit Prudentiam*. Prou. 3. 316

Beatus homo, qui inuenit Sapientiam, & homo qui producit in lucem intelligentiam.

SAPIENTIÆ laus.

Beatus homo, qui, &c.] Quid, quæso, beatius eo, qui inuenit SAPIENTIAM? Cum in toto Vniuerso nihil sit præstantius, excellentius, vtilius SAPIENTIA. Ratio est, quia dat DEVM; Semetipsam; Amicos facit DEI; Prophetas constituit; dat longitudinem dierum; honores, diuitias; OMNIA. Vide verss. 314. & 315. Quis ergò, mortalium non quæreret, totaque vita amaret eam? Occupet vltimum magna scabies, exuletque è limine Mundi.

SAPIENTIÆ dona, & fructus.

317 Melior est acquisitio Eius ☞ negotiatione auri & argenti, ☞ primi & purissimi fructus eius.

Vers. 14. *Quia melior est negotiatio eius negotiatione argenti: & auro melior est prouentus eius.* 317

Negotiatione auri, &c.] Negotiatione mundanâ, quæ *finantiaria, fæneratoria*, partiten/ *deceptoria*, &c. omni; instituta, exercitio indefesso, propter solas diuitias pecuniarias, aurum & argentum. SAPIENTIA acquiritur praxi tantum TheoSophica mentali, ex inspiratione Diuina, in Oratorio vtroque; SAPIENTIÆ fructus non infimi nanciscuntur negotiatione laborum manualium Sapienti, in Laboratorio. Hermes cap. 1. *In tam longa ætate*, inquit, *non destiti experiri, nec Animæ à labore peperci, artem & hanc scientiam solius* DEI *viui inspiratione habui, qui mihi famulo suo pandere dignatus est.* Et paulò post: DEO *gratias agite, qui hanc scientiam vos docuit* (mediate & immediatè) *gratos enim diligit.* *Primi & puriss.* &c.] BONVM enim SVMMVM, (DEI DONVM) Homini ad Monadis simplicitatem reducto, reducive TheoSophicè studenti, confert, videlicet, Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, HOMINISque IPSIVS, hoc est, Catholicè OMNIA: in quo tertriuno, plusquàm perfecta, vera, summa, Catholica, hîc & in æternum fructuosè duratura, consistit BEATITVDO. Omnia namque DEI mysteria (quæ nos scire vult) Naturæque secreta, omnis morum & Legum ratio iustarum, omnis præteritorum, præsentium & futurorum notitia, ex SAPIENTIÆ æternæ, solius veræ, fonte inexhausto, scaturiunt, emanãt & deriuantur in nos, per eloquia eius Librorum SS.æ Scripturæ, Macro & MicroCosmi mirabilia, mirabiliter reuelantur & traduntur nobis, audiuntur, videntur, obseruantur, à Doctrinæ & Disciplinæ filiis. Non cuiuis facilè adire Corinthum, nedum SAPIENTIÆ gazam! TheoSophicè Orandũ, sapienter Laborandũ: ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, iuxta Leges atq; Doctrinam Amph. huius, currendũ sudandum in Oratorii & Laboratorii stadio. Victori βραβεῖον, quod est, victoriæ præmium, decernitur; non somno vitiorum dormienti aut pigro.

318 Pretiosior est cunctis opibus; & ☞ omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.

Vers. 15. *Pretiosior est margaritis, & omnia desiderabilia tua non æquantur ei.* 318

Omnia] Mundana, quorũ gloria vana: Sapientia enim propter se ipsam cognoscitur atque inuestigatur; quia in ea est res interna, Aurum & Argentum,

gentum; & non externa, & ſimul veritatis inquiſitio. Laboribus enim Sapientiæ, h. e. Chriſtiano Cabaliſticis, Diuino-Magicis, & Phyſico-Chemicis acquiritur Lapis Philoſophorum, qui dat Solem & Lunam per & ex ſe: cum cæteræ artes omnes addiſcantur non propter ſeipſas, ſed propter, aurum & argentum, extranea. Quare SAPIENTIA ex ſeſe, ex fonte Benignitatis ſuæ perenni, largiſſimè donat (modo, quo dictum) opes innumeras, theſaurum infinitum: Bona & Dona Animi, Corporis atque Fortunæ, dicta. Vide verſſ. 45, 224. & 327.

319 Longitudo dierũ in dextera illius: & in ſiniſtra illius, diuitiæ & gloria.	Verſ. 16.	*Longitudo dierum in dextera Eius, & in ſiniſtra Illius diuitiæ & gloria.* 319

Longitudo dierum, &c.] Mediante enim PHYSICO-CHEMIA, (quæ SAPIENTIÆ veræ, in hoc ſeculo, pediſſequa eſt fidelis, & virgo quaſi Cubicularis à ſecretis Naturalibus) filio Diſciplinæ induſtrio, DOMINA benignè largitur Vegetabilium, Animalium partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum Eſſentias prætioſas, ſubtilitateſq; ſalutariter efficaciſſimas: imò, & LAPIDEM PHILOSOPHORVM, reſtaurationis ac conſeruationis noſtræ veriſſimam Medicinam Catholicam: ex quorum vſu legitimè Medico, longitudo dierum. DIVITIÆ verò, ex Lapidis catholici præfati benedicti vi mirifica, qua Metalla inferiora in ſuperiora, hoc eſt, in Argentum & Aurum, reuera conuertuntur, & in eſſe & in forma fructuoſiſſimè tranſmutantur. GLORIA denique, ex vſu Lapidis pluſquamperfecti Chriſtiano Cabaliſticè Diuino. Vide figuram Amphitheatri huius quartam. Obſeruandum: quò dextra dignior ſiniſtrâ, eò longius præferendus diuitiis pecuniariis ſanus & longæuus vitæ ſtatus. Vide verſſ. 326.

320 Viæ eius pulchræ, & omnes ſemitæ Illius pacificæ.	Verſ. 17.	*Viæ eius, viæ delectabiles; & omnes ſemitæ eius pax.* 320

Viæ eius pulchræ.] Tota pulchra eſt SAPIENTIA, ſoror mea, ob veritatem in Doctrina & Laboribus, vtilitatemq; ex fructibus: *Pacifica*, ſiuè *Pax*; quia animi irrequietudinem à DEO ipſo homini immiſſam, etiam ſuper Phyſico artificialibus (de qua tertia huius Amphitheatri parte, ſub numero 1. Probat. 5.) fructuosè ſedat, deſiderium ardens ſufficienter implet; & hominem totum tranquillum, quietum ac vera pace (verſ. 23.) internè & externè, pacificum reddit.

321 Lignum vitæ eſt his qui appræhenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Verſ. 18.	*Hæc lignum vitæ eſt apprehendentibus eam: & qui tenent eam, beati.* 321

Lignum vitæ.] Secundum corpus, Spiritum & Animam: in vita hac atque futura. Poteſt etiam hîc per Lignum vitæ intelligi cognitio DEI, ſuipſius, & Naturæ: ſunt enim hæ tres cognitiones fructus SAPIENTIÆ. Ab effectu ergò & conſequenti (tanquam ſignatura indicante) iudicandum quoque & concludendum, quod Theo-Sophi, SAPIENTIÆ Labores (puta, Chriſtiano-Cabaliſticos, Phyſico-Magicos, & Phyſico-Chemicos) ſapienter exercentes, (hi enim SAPIENTIAM cum fructibus Eius appræhendunt tenentque,) ſint etiam immatriculati in album iuſtorum. Nam fructus iuſti lignum vitæ. Prou. 11, 30. Paſſiuè & Actiuè. Magnum ſolatium hoc Cabalæ, Magiæ & Alchemiæ Theo-Sophicè operam danti. Certificatio vocationis diuinæ.

322 Quoniã Sapientia os mutorum aperuit, linguaſq; infantium fecit diſertas.	Sap. 10. Verſ. 21.	*℣ SAPIENTIA (Etenim) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas.* 322

SAP. *aperuit os*, &c.] Eloquentia vera cum Sapientia coniuncta eſt; & naſcitur ex multarum rerum infallibili cognitione. Vbi enim res ipſæ deficiunt, ex veris Sapientiæ theſauris, Spiritualibus, Diuinis aut Naturalibus depromptæ, ibi hæc rerum inopia, aut obmuteſcere facit hominem in rebus arduis, aut effundit ſe animus, in ineptam, vanam & ſtultam garrulitatem & vaniloquentiam; DEO, Angelis & hominibus inuiſam. Falſa eloquentia naſcitur ex ſerpentina illa aſtutia, & opus habet multis verborum lenociniis, coloribus & perſuaſionibus, ad fallendos animos hominum.

323 Mecum (vlterius inquit SAPIENTIA IPSA) eſt CONSILIVM & ÆQVITAS, mea eſt PRVDENTIA, mea eſt FORTITVDO.	Prou. 8. Verſ. 14.	*℣ Penes me eſt conſilium & Sapientia, Ego ſum Intelligentia, mea eſt fortitudo.* 323

Penes me eſt Conſ. & SAP.] Non penes ſapientes huius mundi immundi inſipientes, paſſim in ſtatu Eccleſiaſtico & Politico, diabolica aſtutia, impiè regnantes: aut in ſcholis quibuſdam Ethnicè, hoc eſt, contra SAPIENTIAM veram (in & ex SS^æ^ Scripturæ, Naturæ & Mentis puræ libris, aut Theo-Sophicè, vel Phyſicè, Phyſico-Chemicè, Phyſico-Magicè, &c. vt ſupra annotatum, ſimplici veritate veracique ſimplicitate docentem) ſecundum Ethnicorum quorundam deliria ſuperciliosè & (proh dolor) impunè iuuentutem ſeducentes. SAPIENTIÆ Æternæ ſolius eſt Conſilium, Sapientia, Prudentia, Fortitudo: ſinè cuius Spiritus afflatu nemo vnquam verè Sapiens, Philoſophus, Conſilio valens, Prudens, Fortis: ſinè cuius inſpiratione, & illuſtratione, doctrina nulla vera, ſolida aut ſana.

324 Per me Reges regnant, &	Verſ. 15.	*℣ Per me reges regnant, &* 324

Principes

	Principes decernunt iuſtitiam.		*Legum conditores iuſta decernunt.*

Per me,&c.] Per Legem meam, quæ ſcintilla SAPIENTIÆ iuſtitiæque meæ: & propterea conformis mihimet ipſi. Ego ipſa Lex mea, Iuſtitia, Veritas, Salus & Anima Regni. Ego inſtituo Magiſtratus, & muto imperia, pro mea voluntate.

325	Per me Principes dominãtur, & principes & omnes iudices Terræ.	Verſ. 16.	*Per me* ☞ *Principes imperant, & potentes iuſta decernunt.*	325

Principes imperant.] Ad verbum, *principabunt*, id eſt, officio Principum, Dominorum aut Imperatorum funguntur. Hebræi, inter Germanos hodierno die viuentes, Germanicè vertunt, *Rex regnauit*, der künig hat gekünigt. An verò Principes omnes per SAPIENTIAM regnant? Non, ſed ii ſaltem, qui (vt eſt verſ. 160.) diligunt eam, & qui manè ad eam vigilant: non qui diligunt comeſſationes & potationes, quorum DEVS venter eſt: qui Deos ſimulant, & Bacchanalia viuunt.

326	Mecum ſunt ☞ diuitiæ & gloria, opes ſuperbæ & iuſtitia.	Verſ. 18.	*Diuitiæ & gloria mecum ſunt, ſubſtantia ſtabilis, & iuſtitia.*	326

Diuitiæ & gloria,&c.] Subſtantia multa & magna: opes non tantum ſemper & in æternum duraturæ, verum quoque pecuniariæ & temporales. Vndè patet, etiam diuitias non ſimpliciter eſſe damnandas; cum ex SAPIENTIÆ laboribus, ſingulare SAPIENTIÆ ſint Donum. Contemplamini, quæſo, vnius ſaltem operis Phyſico Chemici, Catholici, (de Cabaliſticis & Magicis iam lubens taceo) vſum fructumvè tranſmutatorium, tertia & quarta Amphitheatri huius partibus veraciter annotatum; mirabimini SAPIENTIÆ in Natura (per artem) vires atque ſecreta, & confirmemini in veritate de veritate Theſaurorum SAPIENTIÆ æternæ. Naturalium, vos SAPIENTIÆ veræ theoricè ac practicè ſtudentes. Vide verſſ. 30, 314, 315. & 319.

327	Melior eſt fructus meus auro & obrizo: & prouẽtus meus argento electo.	Verſ. 19.	☞ *Melior eſt fructus meus auro & Lapide pretioſo: & genimina mea argento electo.*	327

Melior eſt,&c.] Teſtimonio DEI ipſius, lib. 3. Reg. 3, 11. Vbi ſic legitur: *Dilexit autem Solomon* DOMINVM, *ambulans in præceptis Dauid patris ſui, excepto quòd in excelſis immolabat, & accendebat thymiama. Apparuit autem* DOMINVS *Solomoni in Gabaon per ſomnium nocte, dicens, poſtula quod vis, vt dem tibi. Et ait Solomon; Dabis ergò ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare poſſit,*

& discernere inter bonum & malum. Placuit ergò sermo coram DOMINO, *quod Solomon postulasset huiusmodi rem. Et dixit* DOMINVS *Solomoni, quia postulasti verbum hoc, & non petiisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi Sapientiam, ad discernendum iudicium: ecce, feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum, vt nullus antè te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit: sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi, diuitias scilicet, & gloriam, vt nemo fuerit similis tui in Regibus, cunctis retrò diebus. Si autem ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur euigilauit Solomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca fœderis* DOMINI, *& obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande conuiuium vniuersis famulis suis.* Omnis SAPIENTIÆ Æternæ fructus bonus: Optimus, qui Diuinus: perdurans in omne æuum. Vide vers. 45. & 224.

328 ☞ Vt ditē diligentes me, & ☞ thesauros eorum repleam.

Vers. 21.

Vt diligentes me hæreditare faciam esse perpetuum, & thesauros eorum repleam. 328

Finis Sapientiæ.

Vt ditem] Corpore, Spiritu & Anima; Bonis ac Donis Corporis, Animi & Fortunæ, communi voce dictis: In tempore, & in æternum duraturis. *Thesauros*] Corporis, Spiritus, Mentis, dictosque Fortunæ. Internos, & externos: corporales ac spirituales.

329 Qui me inuenerit, ☞ inueniet vitam, & ☞ hauriet salutem à DOMINO.

Vers. 35.

Nam qui inueniet me, inuenit vitam: & haurit voluntatem à IEHOVAH. 329

Inueniet vitam] Est enim fons vitæ, si quis sitit, veniet ad eum, & bibat, Iohan. 4, 14. Esa. 55, 1. Apoc. 21, 6. Nec æternam solum inueniet; verum & in hoc mundo temporalem longiorem, ex fructibus SAPIENTIÆ laborum Physico Chemicorum. Nam longitudo dierum, in dextera eius. Vide vers. 319. *Hauriet salutem*, &c.] Gratus erit DOMINO, vt fauore eum prosequatur, & impleat, in omnibus actionibus laboribusq; suis, benedictione: ita, vt obtineat siuè assequatur voluntatem à IEHOVAH, hoc est, Benè velle, nosse, esse & posse; iuxta voluntatem suam in omnibus, quæ Orando & Laborando Theo-Sophicè vult aut optat. Summa: DOMINVS ei erit promptuarium, ex quo accipiet, quicquid sibi placuerit. Vide v. 181.

330 Qui autem peccat contra me, spernit animam suam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem.

Vers. 36.

Qui autem ☞ in me peccauerit, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem. 330

In me peccauerit.] In SAPIENTIAM æternam grauiter peccat, crimenq; læsæ Maiestatis Diuinæ committit, qui Legem, Doctrinam & admoni-

tiones

tiones eius tam fideles atque amicas, fcurriliter deridet, contraque con-fcientiæ teftimonium fecurè fpernit: eftque (diabolo excœcatus) iniurius fibiipfi; quia opprimit fe totum, expolians Corpus, Spiritum & Animam (Macro & Micro-Cofmicè) Benedictione Diuinâ.

331 ☞ Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ. | Prou. 9. Verf. 11. | *Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.* 331

Per me, &c.] Per Benedictionem meam, fructufque laborum manuum (meo ductu) tuarum, in Oratorio & Laboratorio, de quibus in Prologo hoc paffim.

332 Fili mi, (iterum paternè admonet Sapiens nofter) ne effluât hæc ☞ ab oculis tuis. Cuftodi LEGEM atq; CONSILIVM. | Prou. 3. Verf. 21. | *Fili mi ne recedant hæc ab oculis tuis: cuftodi Legem & cogitationem.* 332 Sequenti-bus verbû DEI, & eius confilium, omnia pro-fperè polli-cetur.

Ab oculis tuis.] Ante oculos non tantùm corporis, verùm & Mentis diu noctuq; tibi obuerfentur. *Legẽ.*] In qua doctrina fana veritafq; ipfa quiefcit.

333 Et erunt vita animæ tuæ, & gratia gutturi tuo. | Verf. 22. | *Et erit ☞ vita Animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.* 333

Vita animæ tuæ.] Lege verboq; DEI, animæ morienti Chriftianè refti-tuitur vita, DEVS: quam mori, infelicitatis extremæ. Quare vt Anima tua fit femper viuens; cuftodi Legem atque Confilium SAPIENTIÆ vi-uæ. Quid aliud eft vita animæ, quàm DEVS fons vitæ, verbum Patris, Lux & vita hominum, & patris & filii Spiritus; fide viuificans animam noftram. Quid aliud eft mors animæ, quàm feparatio à DEO; fonte vitæ, amiffio verbi viuificantis, priuatio Lucis fpiritualis, cui fuccedunt tenebræ fpiri-tuales, in quibus habitant fpiritus tenebrarum, fecum vehentes errores, & horrores infernales: qui funt carceres animæ, & vincula mortis æternæ.

334 Tunc intelliges iuftitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem femitam bonam. | Prou. 2. Verf. 9. | *☞ Tunc intelliges IVSTITIAM & IVDICIVM, & ÆQVITATEM, & ☞ omnem femitam bonam.* 334 Fructus & Vtilitas SAPIENTIÆ.

Tunc.] Cum videlicet SAPIENTIAM Sapienter quæfieris quafi pecu-niam, & ficut thefauros follicitè Eam fcrutatus fueris & effoderis. v. 220. Solem præueneris, & ad Orientem lucis adoraueris. v. 170. *Omnem femitam bonam*] Tam in corporalibus, Naturalibus, humanis & fecularibus; quàm fpiritualibus, hyperphyficis, Diuinis atque æternis. *Venerunt mihi* OMNIA *bona pariter cum illa*, inquit Sapiens. verf. 291.

335 ☞ Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget.

Prou.3. Prou.33.

Tunc ambulabis cum fiducia viam tuam, & pes tuus non impinget. 335

Tunc ambulabis fiduc. &c.] Si D E V S, vita noſtra, pro nobis, quis contra nos? Si ille ſuſtinet, quis deiiciet? Tu modo victoriæ votum toto pectore Chriſtianè concipe. Tu modo cura, vt membrum ſis S A P I E N T I Æ D E I incarnatæ viuum, TheoSophicè imitans Archetypum iuxta Legem ac Doctrinam Amphitheatri huius: & ſic Tu in corpore, omnia poteris in capite. In teipſo quidem nimis es imbecillis, in illo nihil non vales. Hæc gloria, hæc victoria noſtra. Hæc via TheoSophica impetrandi benè velle, noſſe, eſſe & poſſe, à I E H O V A H, in Cabaliſticis, Magicis, Chemicis, O M N I A I N O M N I B V S.

336 Si dormieris, non timebis: quieſces, & ☞ ſuauis erit ſomnus tuus.

Verſ.24.

Si accubueris, non timebis: quum quieſces, ſuauis erit ſomnus tuus. 336

Suauis erit ſomnus] Et dormiens, in Mentis virgineæ, hoc eſt, à peccatorum ſordibus, pœnitentiæ lotione mundatæ, ſpeculo, Viſionibus Diuinitùs admoneberis, doceberis, inſtituêris, doctrinâ lætiferâ plenè refertis. Mens ſecura quaſi iuge (perpetuum) conuiuium. Prou.15,15. Hinc Auguſtinus: *Diues in conſcientia ſecurior dormit in terra, quàm diues in purpura.* De Viſionibus hypnoticis, aut Reuelationibus ſomnialibus, ſiuè inſomniis præſagientibus atque Diuinis, hoc tibi Laconicè habeto: A N I M A, à curarum vituperandarum mole libera, ſobria ac ſana in corpore ſano, vitiorum Domina affectuumque Regina, ſui compos ac ſibi ſeſe Theoſophicè inſinuata, totius Vniuerſi creati (quia D I V I N Æ, C R E A T O R I S Vniuerſi, particula auræ) iure aggreditur aſſequi & exponere ſecreta; iungi Spiritibus bonis; vetera recenſere; Noua contemplari; præſagire futura: denique parentem parentisque (irradiatione parentis) tanquam in ſpeculo, Diuinitùs repræſentare myſteria. Summa: S P I R I T V I S A P I E N T I Æ D E I iuncta Mens noſtra, pœnitentialiter lota atque mundata, TheoSophicè eleuata alis, & ſublimata, igne amoris Diuini, in ἁγιαστήριον, hoc eſt, *Sanctuarium Spirituum bonorum*, ſiuè D E I Angelorum, (quod fieri poteſt homine tam vigilante, quàm dormiente) Spiritualia, Cabalicè recipiendo, patitur; ſupercæleſtia contemplatur, Phyſica, ex & in hyperphyſicis (non ſolùm per ſe, verùm etiam ſenſibus & ſenſibilibus intermediantibus) videt multa: Viribus autem ſopitis & abſorptis inferioribus, hoc eſt, in exſtaſi, ſiuè exceſſu aut raptu in D E V M ſummo, patitur ſumma, hoc eſt, Diuina; videt apprehenditque ineffabiliter O M N I A. Mercurii Triſmegiſti (qui Spiritu afflatus Diuino) exordium Pymandri, ob Doctrina excellentiam, hiſce lubuit apponere: *Cum*, inquit, *de rerum Natura cogitarem, ac Mentis aciem ad ſuperna erigerem, ſopitis iam corporis ſenſibus, quemadmodum accidere ſolet iis, qui ob ſaturitatem, vel defatigatigationem, ſomno grauati ſunt: ſubitò mihi viſus ſum cernere quendam immenſa magnitudine corporis, qui me nomine vo-*

cans, in

cans, in hunc modum clamaret: Quid eſt, ô Mercuri, quod diſcere & intelligere cupis? Sum ego Pymander, Mens Diuinæ Potentiæ, vide quid velis: nam tibi vbique adero. At ego, cupio rerum Naturam diſcere, DEVM QVE *cognoſcere. Ad hæc Pymander, tua me Mente complectere, & ego in cunctis, quæ optaris, erudiam. Cum hæc dixiſſet, mutauit formam, & vniuerſa ſubitò reuelauit.* D. Cyprianus lib. Epiſt. 9. Epiſt. 9. *Memini*, inquit, *quid mihi ſit oſtenſum, & quid mihi inter cætera reuelare dignatus ſit* DOMINVS, *nec ridicula illa, & viſiones ineptæ ſunt habendæ, ſicut de Ioſeph fratres ſui dixerunt, ecce, ſomniator venit.* Hæc ille. Et fratrum de fratre iudicium hoc? Sat ſcommaticum! Non mirum, ſi iudicium fratres mundani de me idem præpoſterè ferant. Vt ut ſit, certum tamen manet, inter vanos ſomniatores non habendos, quibus (ſiuè mediatè, ſiuè immediatè) DEVS reuelat. Cicero: *Eſt quiddam in nobis præſagiens & Diuinans.* Quid illud? Mens; præſaga boni vel mali. Exempla tam ætatis noſtræ, quàm vetuſtatis plura, in locum reiicio commodiorem; cui multa, cum fuſiore deductione, ſtudiosè reſeruauimus. Colophonis loco Iulii Cæſaris Scaligeri, ex lib. Epidorpidum addam hoc, de ſomniorum veritate:

Qui vera negat ſomnia, ſomnians profatur:
Nam non ſemel inuenimus, & nimis frequenter.
Per raraque nox præterit abſque ſenſione.

Hæc veritatis ſcientiſſimus, non mei, ſed Thomiſtarum cauſſa, adduxi. O quid ſolutis eſt beatius curis!

337 Non timebis à pauore repētino, & à deſolatione impiorum, quum venerit.	Verſ. 25.	☞ *Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.* 337

Ne paueas] Non terreberis, & dormiens & vigilans, ſpectrorum laruis; quod viris coram mundo immundo magnis & multis (etiam noſtro tempore) accidiſſe ſcio: nec Conſcientiæ malæ furiis ſtimulaberis. Magna vis Conſcientiæ. Bona, dulcis nutricula ſenectutis; mala, medullitus vorat miſellos. Nulla deeſt voluptas, vbi hæc adeſt tranquilla: nulla triſtitia, vbi ea mala. Animæ tranquillitate homini nihil dulcius. Lege Sap. cap. 17. verſſ. 10. & 11. cap. 18. verſ. 17.

338 ☞ DOMINVS enim erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum, ☞ ne capiaris.	Verſ. 26	*Quia* IEHOVAH *erit fiduciа tua, & cuſtodiet pedem tuum à captione.* 338

DOMINVS *erit*, &c.] Eſt enim IEHOVAH murus, hoc eſt, CIRCVLVS Theo-Sophorum igneus, (valeat ille pſeudomagorum fictus & pictus) incluſione defenſoria circundans timentes eum: excludens hoſtium terriculamenta, fuganſque procul partes aduerſas omninò omnes. Angelus DOMINI in circuitu timentium eum. Pſalm. 34. verſ. 8. *Ne capiaris.*] Aduerſariorum vi, aſtutia, aut doctrina falſa: nec ſeducēris ſophiſticis diaboli captionibus à veritatis linea recta. Quapropter DOMINI DEI Omnipotentis conſilium & auxilium implora, vt te faciat Opera de Bereſith

& Mercaua, id est, rerum humanarum & diuinarum cognitionem, (quæ Philosophia atque Theologia) in Oratorio & Laboratcrio, super lineam rectam, (cum Morieno loquor) hoc est, viam veritatis linearem absque omni deuiatione feliciter adipisci. Rectè fiet; modò ipse rectè velis. Prout ipse credis, Oras & Laboras; tibi fiet. Dices tandem, Misericordiæ DEI fuit, quod non absorpti sumus.

339 Cultores suos Sapientia ☞ ærumnis liberauit.	Sap. 10. Vers. 9.	*SAPIENTIA hos qui se obseruarunt, à doloribus liberauit.* 317

Ærumnis liberauit] Primùm enim multarum rerum diuinarum & humanarum cognitione Sapientia mentem imbuit & ornat, vnde animus suaui reficitur gaudio: Quò enim altius mens hominis in cognitionem DEI, Naturæque ascendit & exurgit, eò maiore lætitia, & suauitate perfunditur: vnde & amore Creatoris animus magis magisque inflammatur, DEO que VNITVR: vnde tranquillitas & serenitas oritur conscientiæ. Deinde cultorem sui Sapientia ex ærumnis ita liberat, vt Iosephum ex carcere, ex quo cùm radii Sapientiæ, per interpretationem & expositionem somnii Regii emicarent & effulgescerent, carcere liberatus, in regiam dignitatem erectus & euectus est.

Tob. 4, 7. Luc. 14, 13.

340 ☞ Honora (ergò) DOMINVM de tua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum.	Prou. 3. Vers. 9.	*Honora JEHOVAM de diuitiis tuis, & de primitiis omnium prouentuum tuorum.* 340

Honora DOMINVM, &c.] Non diabolum, mundanè viuendo. Animo grato agnosce esse DEI Dona ac Bona, quæ tibi proueniunt, quæ accepisti, accipis, accepturus es. Nam id significatum ritu offerendarum primitiarum, Deut. 26. Et sic gratiarum actio est ad plus dandum inuitatio; tam in Spiritualibus, quàm secularibus. Hoc ex fundamento Corollarium extruitur figuræ Amphitheatri huius tertiæ secundum, de DECIMA. Honoras DOMINVM, si, Eleemosynarius existens DEI in hospitali hoc magno, de Bonis ac Donis, Diuinâ fauente Clementiâ tibi concessis, Opera cum gratiarum actione hilarique & vultu & animo exerces Misericordiæ in Proximum egenum. Da omni: si non Christianitati aut Religioni, saltem humanitati: in hoc imitaberis Archetypum Opt. Max. qui tam malis quàm Bonis exoriri facit Solem, datque victum & amictum OMNIBVS, cunctis, singulis ac vniuersis. Hilarem datorem diligit DEVS, 2. Cor. 9, 7. Pios ama in Christo, impios propter Christum: qui nos adhuc inimicos sic dilexit prior, vt se totum nobis redimendis impenderit. Illos complectere, quod boni sint; hos nihilominus, vt bonos reddas. Vitia odisse oportet, non hominem. Qui obturauerit aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Prou. 21, 13. Qua enim mensura mensurauerit, eadem & ei mensurabitur. Matth. 7, 2.

341 Et implebuntur ☞ horrea tua, & vino torcularia tua redundabunt.	Vers. 10.	*Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino nouo torcularia tua sese rumpent.* 341

Horrea

Horrea tua, &c.] Deſcendere faciet DOMINVS ad te Benedictionis imbrem ſerotinum, & rorem matutinum, vt impleantur areæ horreorum tuorum Macro & Micro-Coſmicè; ſecundum corpus, Spiritum & Animam; Externè & Internè. Conſtituetque te DEVS, ſicuti Iſraël, ſuper excelſam terram: vt comedas fructus agrorum, vt ſugas mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo. Butyrum de armento, & lac de ouibus cum adipe agnorum & arietum, & hircos cum medulla tritici, & ſanguinem vuæ bibas meraciſſimum. Deut. 32, 13. & 14.

342 ☞ Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui.	Prou. 5. Verſ. 15.	*Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta de medio putei tui.* 342

Propriis laboribus vult nos viuere eoſq, aliis impertiri.

Bibe aquam, &c.] Quaſi dicat, vtere Bonis ac Donis tuis, non tantum externis, verum quoque internis, à DEO benignè tibi conceſſis: nec ſis mancipium aut ſimia, opinionum alterius, vt iurare velis in verba & ſententias alicuius Magiſtri, à veritatis ſemita recta deuiantis, hoc eſt, inſipientis; Theologi, Iureconſulti, Medici, Phyſici, Chemici, Magi, Cabaliſtæ, &c. vtut etiam vel antiquitate vel auctoritate coram mundo valentis. Magni, crede, viri, magnos committunt errores. Ein vngelehrt Mann / richt keine ketzerey an / die böß gelehrten / die verkehrten. So hilfft auch Alter für Thorheit nicht. Cum cuiuis Diuinitus illuminato, libertatis Philoſophicæ poteſtate, conceſſum ſit Theo-Sophicè philoſophari, vtatur & fruatur quiuis Genio ac ingenio ſuo: audiat, videat, obſeruet vnuſquiſq; IEHOVAM loquentem, docentem & reſpondentem in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, & ſemetipſo. Vt nemo vnquam verè Pythagoricus fuit, teſtante viro quodam doctiſſimo, qui non Deos (*Elohim*) ſenſerit: Sic, dico, nemo Dauidicus, qui non audierit DOMINVM loquentem in ſe, Pſalm. 85, 9. nemo verè Chriſtianus, qui non guſtauerit in ſe vnctionem Spiritus SAPIENTIÆ Sancti. Non DEVS acceptor eſt perſonarum, ſed (iuxta Religionis Vniuerſalis doctrinam, verſ. 184. & 304.) ex omni gente acceptus eſt illi, qui timet eum, & operatur iuſtitiam. Actor. 10, 35. Non igitur diffidas, fili mi, in ſpiritu & veritate Orans, Theo-Sophiceq; viuens, de TVI, hoc eſt, perſonæ tuæ, à Spiritu ſancto vnctione. verſ. 10. Vnuſquiſque noſtrum, Diuina Gratia operante, influente, dante, cognoſcere debet ac poteſt (modò Chriſtianè ipſe velit, verſ. 157.) Doctrinam veritatis, vt admonere atque docere ex DEO ſeipſum & alios poſſit, nec alienis tantum videat oculis, auribuſque audiat. Vtque prodeſt vnumquemque, pro corporis ſui & familiæ ſuſtentatione, domi habere repoſitum victum, ita conducit vnumquemque in penu mentis ſuæ Diuinitus illuminatæ habere in promtu Veritatis Doctrinam, vndè ſibi & aliis conſulere queat. Ecce vellit mihi aurem Genius, de lacerationibus & vellicationibus me præmonens ſtultorum naſutorum. Quid faciam? Reticerene debeo veritatem? abſit: Scio enim, eam eſſe veritatis conditionem, vt ſemper habeat antagoniſtas, à diabolo ſuſcitatos, veritatem prementes, at non opprimentes. Ἀλήθεια ſtultos magis infatuabit.

343 Dispergant sese fontes tui foras: in plateis, riui aquarum. | Vers. 16. | ☞ *Deriuentur fontes tui foràs, & in plateis aquas tuas diuide.* 343

Deriuentur fontes, &c.] De fructibus laborum tuorum opera Charitatis in Proximum Christianè exerceto egenum. Lazari ne obliuiscaris. *Date & dabitur vobis. Quid habetis, quod non accepistis?*

344 ☞ Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui. | Vers. 17. | *Sint tibi soli, & non alienis tecum.* 344

Habeto eas solus.] Omne Bonum quidem communicatiuum, sed non, sinè discrimine, cuiuis communicabile: quia omnibus omnia non conueniunt, est quibus, quando & quantum, vt ex Nazianzeno iam sæpè & rectè allegamus. Obseruandum Talmudicum hoc: *Sint tibi amicorum plures, arcanum verò tuum vix è millibus vni reuela.* Etiam à recubante in sinu tuo, ostia custodi oris tui: ne contristeris in crastinum, quod nescis, quid vehat dies. CHRISTVM imitare, qui dicit discipulis (discipulis dico) suis: *Vobis datum est nosse mysterium regni* DEI, *cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant*, Luc. 8, 10. Præcepti huius memor Morienus Romanus, Philosophus Christianus, discessurus à Rege Calid, Naturæ & Artis Bonum summum quidem perfecit perfectumque reliquit; Scientiam verò & Artem ei non reuelauit. Hinc Alanus: Sohn/ setze dir einen Hüter / deines mundes / für die bitter. Quapropter si & ego de secretioribus quibusdam secretè loquar, noli irasci mihi: non decet Philosophum præcepta transgredi Sapientum, ne vilescant arcana, neque excitet contra se maledictionem Diuinam.

345 Bonorum enim laborum gloriosus est fructus: nec radix Prudentiæ decidit. | Sap. 3. Vers. 15. | ☞ *Bonorum (enim) laborum gloriosus est fructus, & quæ non cõdidit radix,* SAPIENTIÆ. 345

Bonorum] Hominum, puta eorum, qui ad Monadis simplicitatem, SAPIENTIA IEHOVÆ ducente ac docente, reduci pro virili student. Hi sunt tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dat in tempore suo, & folium eius non defluet: & OMNIA, quæcunque faciet, prosperabuntur. Vide Psalm. 1. totum. Horum (non stultorum) actionibus, laboribus atq; operibus inspiratur benè velle, nosse, esse & posse, à DEO: quemadmodum (de opere Physico-Chemico Catholico agens) paucis innuit senior Zadith filius Hamuel: nos autem aliquantò clarius explicuimus, passim in huius Prologi expositione. Qui potest capere, capiat. Ingens hîc latet arcanum, à paucissimis obseruatum. Vtinam admonitione meâ, tam fideli, saperent stulti.

Hic inseratur figura septimi gradus.

VII. GRA-

VII.

GRADVS PROLOGETICVS SEPTIMVS EXPOSITVS.

346 ☞ Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.	Prou. 4. Verſ. 14.	Per ſemitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum.	346

Ne delecteris, &c.] Quando tandem ad hunc ſeptimum Sapientiæ gradum conſcendiſti, vide ne rapiaris malorum hominum moribus & affectibus tanquam torrente: Conſtantiam Angelicam affectabis, nec inclinent cor tuum mundanæ illecebræ, quemadmodum mulieres idololatricæ cor Regium Solomonis inclinant.

347 Deſere eam, ne tranſeas per eam; declina ab illa, & tranſi.	Verſ. 15.	☞ Fuge ab ea, ne tranſeas per illam; declina & deſere eam.	347

Fuge ab ea] Fugiebat Ioſephus, caſtitatis amore, meretriculam, relicto pallio. Fuge tu mundum hunc immundum; nec, propter vanam gloriam, fœdas voluptates & turpem auaritiam immortalem tuam animam, gloria ſua æterna, voluptatibus & delitiis immortalibus, & diuitiis æternis, ſpoliato ſeu exuito.

Eſt via recta coram viro: & exitus eius, via mortis.	Prou. 14. Verſ. 12.	Eſt (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouiſſima eius ☞ deducunt ad mortem.	348

348 *Deducunt*] Si enim Sapientiam deſerueris, ipſa viciſſim te deſeret, & in caliginem profundam te deiiciet, in errores conſiliorum, in infelicitatem ſucceſſuum, in præcipitium mortis. Etiamſi enim via voluptatis & hono-

rum recta videatur; exitus tamen eſt calamitoſus: voluptates enim breues ſunt & momentaneæ, nec vnquam ſinceræ; ſed ſemper commiſtæ moleſtiis & morſibus conſcientiæ, relinquuntque poſt ſe mœrorem animi & morbos corporis.

349 Iuſtorum autem ſemita quaſi Lux ſplendens procedit, & creſcit vſque ad perfectum diem.

Prou. 4. Verſ. 18.

Semita autem iuſtorum veluti ☞ *lux luciferi: progreditur & illuminatur vſque ad perfectum diem.* 349

Lux Luciferi.] Phoſphoros ille in cordibus piorum exoriens eſt Chriſtus Ieſus, lux vera illuminans omnem hominem veniẽtem in hunc mundum: hic caliginem mentis expellit; accendit lumen fidei, flammam charitatis, ſpei radium, humilitatis ſydus, manſuetudinis fulgorem, pietatis ſplendorem, timoris diuini igniculum, orationis Lucem, patiẽtiæ inuictæ iubar, miſericordiæ ſtellam, iuſtitiæ fulgur, donec nox illa tenebroſa carnis euaneſcat, & dies ſiue lux noui Ieruſalem illuceſcat tota.

350 Via autem impiorum ſicut caligo: neſciunt in quid impingant.

Verſ. 19.

☞ *Via impiorum tenebroſa, neſciunt vbi corruant.* 350

Via impiorum tenebroſa.] Sicut igitur lux in piis creſcit: ita in impiis creſcunt tenebræ & furores. Tota enim vita impiorum eſt nox plena ignorationis DEI & permanentium bonorum, adeòque totius vitæ illius nouæ, qua homo Lux fit in Chriſto Ieſu. Ex his igitur tenebris, erroribus & furoribus impiorum nil niſi perpetuæ ruinæ, & inopinatæ quidẽ ſequi poſſunt, vſque ad extremum exitium.

351 Honorata enim eſt ſenectus, non diuturnam adepta vitam, neq; numero annorum definita: verſ. 9. Sed canities hominibus Prudẽtia eſt, & ætas ſenectutis vita nulla labe maculata. Prou. 16. verſ. 31. Corona gloriæ eſt canities: in via iuſtitiæ inuenietur.

Senectus quæ honoranda.

Sap. 4. Verſ. 8.

☞ SENECTVS (*quidem*) *venerabilis eſt, non* (*tamen*) *diuturna; neq; annorum numero computata.* ☞ *Canities autem ſunt ſenſus hominis. verſ. 9. Et ætas ſenectutis vita immaculata. Prou. 16. verſ. 31.* ☞ *Corona dignitatis ſenectus, quæ in viis* IVSTITIÆ *reperitur.* 351

Senectus autem venerabilis, &c.] Dignitas auctoritaſque ſenectutis diuturnitate vitæ aut longo annorum ſpatio haudquaquam æſtimanda venit, verùm potius Sapientiâ atque Prudentiâ, in quibus illius ætatis ornamentum conſtitutum: & vita criminum nulla enormium macula deformata, hoc eſt, pura & integra, purè caſtéque acta. Ita duo ſunt, quæ ſenectutem veram conſtituunt, & ſenectutis annorum ornamẽta, videlicet,

PRVDEN-

PRVDENTIA & VITÆ INTEGRITAS, siuè puritas. Neque verò iunior ipsa ætas prohibet, quin possemus æquè bene, vel meliusculè interdum, quàm seniores aliqui ineptientes discernere: siquidem non ætate, sed ingenio inspiratioñeque Diuina prouenit Intelligentia. Non numerus annorum & multitudo dierum dant Scientiam veram, sed Ingenium, cælitùs infusum à Spiritu DOMINI, præstat SAPIENTIAM, etiam paruulis: quod in libro Iob c.32. v. 8. pluribus rationibus atteſtatur Heliu filius Barachiel Buzytes. Samuel cum esset pusillus, accepit Spiritum DOMINI, 1. Sam. 3. Heroica Sapientia, virtus ac felicitas in Dauide, erant effectus specialis præsentiæ Spiritus SAPIENTIÆ, peculiares operationes Spiritus sancti. Non enim Naturæ tantùm dona fuerunt; sed erat in mente Lux Filii DEI, & in voluntate ac corde ardens motus Spiritus sancti. Qui necdum annos natus viginti, iussu DEI à Samuele vngitur, & Spiritu sancto impletur; (1. Sam. 16. v. 13.) vbi, si adstitissent Samueli omnes mundi huius immundi sapientes, haud dubiè iudicassent, maiores natu inter filios Isai ad gubernationem magis idoneos fore, quemadmodum Samuel ipse externa specie initiò deceptus fuit: sed DEVS nec ætatis, nec naturæ, nec alterius prærogatiuę carnalis rationem habens, Dauidi adolescēti regnum tradidit, hunc euexit, muniuit, custodiuit, adiuuit, cæteris fratribus posthabitis, quorum æmulationem Dauid patienter tulit. Hic de seipso inquit 2. Sam. 23, 2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Et Psalm. 119. v. 99. & 100. *Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua, meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui.* Et vers. 130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Solomon in iuuentute accepit SAPIENTIAM. 3. Reg. 3, 12. Daniel puer duodecim annorum, Spiritu repletus est sancto. Pueris quatuor, Danieli, Ananiæ, Misaeli, & Azariæ, (Daniel. 1, 17.) dedit DEVS Scientiam & Disciplinam in omni libro & Sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Et omne verbum Sapientiæ & intellectus, quod sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in eis decuplum super cunctos ariolos & magos, qui erant in vniuerso regno eius. Dicit Syrach, cum adhuc iunior eram, priusquam aberrarem, quæsiui SAPIENTIAM palàm in oratione mea; à iuuentute inueſtigabam eam. Eccl. vlt. v. 18. Paulus Apostolus non vult Timotheum (quia iuuenis) sperni propter iuuentutem, 1. Corinth. 16, 11. Et Ieremias audiuit à DOMINO, noli dicere, quia puer sum ego: quoniam ad omnia, quò mittam te, ibis: & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquêris, Ierem. 1, 7. Et Eccles. 4, 13. dicitur: *Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto, qui nescit prouidere in posterum.* Et hæc quidē ex fonte SS.æ Scripturæ petita sunt exēpla. Quod si ad alia quoque expatiare liberet, DEVS bone, quantus hîc sese nobis dicendi campus aperiret? Sed aliqua duntaxat in medium proferamus. In Alexandro (re & nomine) Magno iuuene adhuc mirandam Naturę vim fuisse, quâ sapientissimos quoque senes consilio vincebat, propter ingenii sagacitatem, quâ & diiudicare res præsentes optimè poterat, & prospicere euentus futuros. Veneti cum ad Imperatorem Orientis imberbes misissent, & indignaretur Tyrannus, quasi in opprobrium missi essent, eorum alter intrepidè respondit: Ex sola ætate de hominibus & eorum doctrina iudicium non esse ferendum: hoc enim si

fieret, hircorum quàm hominum conditionem meliorem fore. Quem autem virtus extollit, eo ipso quod est iuuenis, non est abiiciendus. Quæ & quanta etiám nostris temporibus magni illi bellorum duces, *Mauritius Nassouius Sigismundus Transsyluanus, Donb Iohan a Austria*, &c. ex singulari influentia ad id nati, præstiterint iuuenes contra senes, nemini obscurum esse potest, nisi qui cognitionis historicæ prorsus ignarus existit. Summus enim Mundi Monarcha DEVS Optimus Maximus, quando aut stabilire aut transferre constituit mundana regna, eiusmodi organa excitat, quibus auctoritatem addit, hoc est, Timorem, Iustitiam, Sapientiam, consilium, felicitatem successuum: quorum conatus nemo mortalium, licèt potentissimus, impedire potest. Induuntur enim & armantur illi heroes, robore inuicto & supernaturali. Horum autem res gestæ & Nomina cælo duntaxat corruptibili inscribuntur: vndè periti Astronomi (non vulgares illos calculatorios circulatores puto; sed qui Magorum ex Oriente callent artem) omnes res verè & præclare gestas, petere, & literis denuò, multò maiori fide, mandare possunt, etiamsi omnes libri historici interiissent, quod ignaris incredibile videri potest. Cõtra verò Nomina & res gestæ Heroum Ecclesiæ, quorum virtus in iuuenili ætate & corpore sese potenter exercuit, vt Iosephi, Samuelis, Dauidis, Solomonis, Danielis, non in cælo corruptibili, sed æterno, scribuntur; vbi ab omnibus electis legi poterunt. Non ergò requiritur numerus annorum ab indole bona: nec expectatur ætas in eo, qui & virtutibus fulget, & manibus pollet. Huc appositè quadrat illud Valerii Max. lib. 3. cap. 1. *Iniquum est eum honori nondum tempestiuum videri, qui iam virtuti maturus est.* Et nostra ætas exemplis nõ prorsus destituitur. Sunt enim (DEO laus) & reperiuntur etiamnum hodie nonnulli, quibus ingenium & rerum prudentia velox ante pilos venit, vt cecinit Persius Satyr. 4. *Iuuenes corpore, mente, senes.* Econtra Germani dicunt: **Man findet alte Thoren auch**/ præsertim cum stultorum plena sint omnia. Item, **Alter hilfft für thorheit nicht.** Et, *bis pueri senes*: quare? quia crescit cum senio delirium, vt est in prouerbio. *Canities autem sunt sensus*, &c.] Aurea sunt verba hæc, & notatu digna, proiiciendaque in barbas senibus stultis prolixas iuuentutem TheoSophicè Sapientem & Prudentem scurriliter despicientibus. Qui donis heroicis instructi sunt, ante annos animum & curam virilem gerunt. *Corona dignitatis senectus*, &c.] Verissimum hoc, etiam apud Ethnicos: nam, vt inquit Ouid. 6. Fastor.

Magna fuit quondam capitis reuerentia cani,
Inque suo pretio ruga senilis erat.

Cuiusnam? Respondet Sapiens: Illius quæ in viis iustitiæ reperitur. Duo illi, apud Danielem in viis iniustitiæ reperti, quamuis senes, dignè lapidabantur. Quid commodi affert senium? nisi probitatem & constantem vitæ integritatem adderet: ni homines cum probitate & Sapientiâ senescerent. Est quidem, fateor, rara auis, iuuenis verè sapiens; attamen repertus est, reperitur hodie & reperietur.

352 Prouerbium est ☩, Adolescens iuxta viam suam, | Prou. 22 Vers. 6. | *Imbue puerum iuxta viam suam, etiam quum senuerit, non* 352

etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Ibid.27.v.22. Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas, feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia eius. Siquidem Eccleſ.1. v.15. peruerſi difficilè corrigantur, & ſtultorum infinitus ſit numerus.

recedet ab ea. Ibid.27.v.22. At ſi contuderis ſtultum in mortario in medio triticorum contuſorum piſtillo, non recedet ab eo ſtultitia eius. Siquidem Eccleſ.1.v.15. peruerſum non poteſt dirigi, & defectus non poteſt numerari.

Adoleſcens iuxta viam] Spiritus nequitiarum, verſutiarum, doli, peruerſitatis, mendacii, ſuperbiæ, libidinis, iracundiæ, blaſphemiæ, inuidiæ, calumniæ, aſtutiæ, infeſtant puerilia ingenia ab ineunte ætate. Niſi igitur bona diſciplina, in pietate & timore Domini, educentur, retinent ſpiritus illi maligni imperium & ſedem ſuam in animo inſipienti. Imò per ipſa ſcandala & offendicula migrant & tranſeunt in animos puerorum. Vnde Saluator noſter Matth. 18, 6. diris deuouet, qui offendicula præbent puſillis. Sicuti enim certiſſimè vi orationis abiguntur maligni Spiritus ex obſeſſis, præſertim ſi in intimo corde vnà oret & ſuſpiret obſeſſus: (nec enim talem vim & ſpiritum precantem diu ferre poteſt ſpiritus tenebrarum:) ita reuera exercitio pietatis & timoris diuini, pueri præmuniuntur ab infeſtatione hoſtili ſpirituum malignorum. Igitur obnixè & ſolis viribus operam dant, vt ſedem in homine primam occupent ſpiritus impoſtores & impuri, & in voluntate, naturali vitio & labe originali corrupta, atque in impuris affectibus radices agant, antequam vis ſuperior, cæleſtis & pia educatio accedat. Deindè ſicut ſemina in agris quotidiè creſcunt & adoleſcunt, donec in flores & fructus abeant: ita ſemina vitiorum naturalium, ni cohibeantur, dietim creſcunt & cum ætate coaleſcunt. Eodem quoque modo, ſi ſemina pietatis & timoris DEI, rectâ educatione, animis inſeruntur, illa quoque creſcunt, & in flores pietatis & fructus bonorum operum abeunt.

353 ☞ Illuſor non audit cum arguitur. — Prou.13. Verſ.1. — *Deriſor non audit increpationem.* 353

Illuſor, &c.] Subſannator, ſciolus præcox, mundanus immundus, qui ſecurus Timorem ſpernit DEI, DEIQVE amantium correctiones fideles, leuiter præferens iis (contra Leges Scholæ Theo Sophorum) mundanè viuentes. Ratio, quia viri mali non cogitant iudicium DEI, quod tamen horrendè & ſat citò (quia ſat benè) apparet illuſoribus, iuſtitiamq; adminiſtrat, etiam in hac vita, conſcientiæ verme eos acriter rodente.

354 ☞ Reſponde igitur ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur. — Prou.26 Verſ.5. — *Reſponde ſtulto ſecundum ſtultitiam ſuam, ne fortè ſit ſapiens in oculis ſuis.* 354

Responde stulto, &c.] Cum probabiles causæ suadent vt respondeas, modestè opponi potest refutatio, quæ res vtiles, piis lectoribus & auditoribus salutares contineat, vt aliqui vel confirmentur vel sanentur. Conuitiis autem cum aduersariis non est concertandum, & ita non respondeas stulto de stultitia eius, ne similis ei videaris: nec enim victoria in calumniis sita est, sed in veritate.

355	Occurrere vrsæ orbatæ satius est viro, quàm stulto in stultitia sua.	Prou. 17 Vers. 12.	☞ *Expedit* (certè) *magis vrsæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo cōfidēti sibi in stultitia sua.*	355

Expedit magis, &c.] Contentionis quam veritatis cupidiores, sententiam suam pertinaciter defendunt, & dissentientes odiosissimè criminantur. Memineris ergò inseruire tempori:

Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.

356	Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est.	Prou. 12 Vers. 15.	☞ *Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*	356

Via stulti recta, &c.] Einem jeden gefellt sein kolben wol / darumb ist die welt Narren voll. Was solcher leute vnverstandt nicht gemeß ist / muß ketzerey vnd vnrecht syn. Ja scilicet. Sapiens abs que testimonio SSæ Scripturæ, Libri Naturæ, & conscientię rectæ, erubescit loqui. Quisque suis blanditur vitiis, & opiniones suas animo conceptas, vt simia catulos suos, amplectitur.

357	Qui (iustè) corripit hominem, (meritò) gratiam (quandoque) postea inueniet apud eū magis, quàm ille ☞ qui per linguæ blandimēta decipit.	Prou. 28 Vers. 23.	*Qui increpat hominem retrocedentem, gratiam inueniet magis quam is qui blanditur lingua.*	357

Qui per linguæ blandim. &c.] Alexander Magnus discernens adulatorem à fideli ministro, dixit: Hephæstionem esse φιλαλέξανδρον, amatorem Alexandri; Craterum verò φιλοβασιλέα, amatorem Regis. Et quanquam Hephæstionem dilexit, tamen Craterum in maiori honore & pretio habuit. Ille enim propter blanditias diligebatur: hic verò propter virtutem dignus honore iudicabatur.

358	Viro, ☞ qui corripientem dura ceruice cōtemnit,	Prou. 29 Vers. 1.	*Vir increpatus qui indurat ceruicem, repente conteretur,*	358

repentinus

repetinus ei ſuperueniet interitus, & eum ſanitas non ſequetur.

nec erit illi ſanitas.

Qui corripientem, &c.] Liuius lib. 2. Decad. 3. *Sæpè ego audiui*, inquit, *eum primum eſſe virum, qui ipſe conſulat, quid in rem ſit; ſecundum, eum, qui benè monenti obœdiat: qui nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe.* Nobis quoniam prima animi ingeniique negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & dum imperare diſcimus, parêre prudenter in animum inducamus.

359 Qui ambulat in rectitudine ſua, timet IEHOVAM, ſed peruertens vias ſuas, deſpicit eum. Prou. 14. Verſ. 2.

☞ Ambulans recto itinere, & timens DEVM, deſpicitur ab eo qui infami graditur via. 359

Ambulans recto itinere, &c.] Hoc eſt, timens Dominum, rectè & ſapienter inſtituit viam & vitam ſuam; contemtor verò DEI viam & vitam ſuam perdit, & extremo periculo obiicit. Cum pater Telamon Aiaci dixiſſet, vt pugnaret quidem ſtrenuè, ſed victoriam à DEO peteret: reſpondit Aiax, vt homo amens & ſuperbus, *etiam ignauos adiutore* DEO *vincere poſſe; ſe verò vel ſinè* DEO: ita autem peruertit viam, & euertit vitam ſuam, vt proprio incubuerit deſperabundus ſtudio.

360 Abominatur iuſti virum ☞ impium: & abominantur impii eos qui in recta ſunt via. Prou. 29 Verſ. 27.

Abominatio iuſtorum eſt vir iniquus: abominatio autem impii eſt rectus via. 360

Impium.] Impius eſt, qui à cognitione DEI alienus eſt, contemptor DEI aut hypocrita, inconſtans in fide. Eſa. 57. verſ. 20. Impii quaſi mare feruens, quod requieſcere non poteſt. Impius eſt, qui fide, vita & moribus atque animo à verbo DEI alienus eſt. Hunc abominatur vir iuſtus & pius, donatus & illuminatus vera fide, transformatus in imaginem Chriſti, vitâ, mente & animo. Quemadmodum enim extremè pugnant ſibique aduerſantur Imago DEI, & imago diaboli: ita vir iuſtus, qui gerit Imaginem DEI & Chriſti, aduerſatur impium, in quo eſt imago ſathanæ: & è conuerſo.

361 Perfectio rectorum ducit eos: peruerſitas autē præuaricatorum perdit eos. Prou. 11. Verſ. 3.

☞ Simplicitas iuſtorum diriget eos: & ſupplantatio peruerſorum vaſtabit illos. 361

Simplicitas iuſtorum, &c.] Huius ſententiæ explicatio luculenta eſt Pſalmus 37. quem lege integrum.

362 Fortitudo perfecto est via IEHOVÆ: & pauor operantibus iniquitatem.	Prou. 10 Vers. 29.	*Fortitudo simplicis via DOMINI: & ☞ pauor illis; qui operantur malum.* 362

Pauor illis qui,&c.] Habes hîc discrimen bonæ & malæ conscientiæ. Cic. pro Milone: *Magna vis est conscientia in utramque partem, ut neque timeant, qui nihil commiserint, & pœnam semper ante oculos versari cupiant, qui peccarint.* Vis conscientiæ & vis κρίσεως, siue ἐννοίας in homine, nunquam ex animo deleri aut penitus extingui possunt.

363 ☞ Qui timet hominem, citò corruet: qui sperat in DOMINO, subleuabitur.	Prou. 29 Vers. 25.	*Timor hominis ponet laqueum: & qui fidit IEHOVÆ, exaltabitur.* 363

Qui timet hominem, citò, &c.] Lege Psalmum 146. totum.

364 ☞ Omnis (enim) sermo DEI ignitus clypeus est sperantibus in se.	Prou. 30 Vers. 5.	*Omnis sermo DEI velut igne purgatus, clypeus est sperantibus in se:* 364

Omnis sermo DEI, &c.] Hîc obserua, disce & intimo in corde repone: Sermonem DEI tibi esse clypeum, & Fidem niti veritate & promissis Diuinis. Disertè autem inquit, sermonem DEI ignitum seu purgatum esse, hoc est, esse sinè scoriis, sinè dolo, sinè falsitate, & certò præstare victoriam credentibus. Exempla habes Hebr. 1. Hinc Psalmus 19 insigne decantat Elogium Verbi Diuini; vers. 9. *Iustitia Domini recta, lætificantes corda, præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* 10. *Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi; iudicia Domini vera, iustificata sunt.* vers. 11. Desiderabilia super aurum multum & lapidem pretiosum, & dulciora super mel & fauum. vers. 12. Etiam seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.

365 Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax deprehendaris.	Vers. 6.	*Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniarisq; mendax.* 365

Ne addas quicquam, &c.] Ratio est, quia omnis homo mendax: solus DEVS veritatis fons illimis: ideò Lex DEI immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele, Sapientiam præstans paruulis. Psalm. 19. vers. 8. *Verbum* DEI *æternum, ab æterno, verum à veritate ipsa, irreprehensibile, & recreat animas credentium.* Complectitur enim Agnitionem DEI & Saluatoris, quæ agnitio est vita æterna, Iohan. 17, 3. Estque rectè viuendi Regula & norma, immaculata, sincera, integra, perfecta, nihil iniqui, neque vani continens, conuertens animas ab erroribus, auocans à malo, in-

staurans

ſtaurans Imaginem DEI, eſt fidele, non fallens, quia DEVS ſtat promiſſis: rudibus, indoctis; &, iuxta mundum; ſtultis (1. Cor. 2.) præſtat Sapientiam, & conſcientiam tranquillat: monſtrat veros DEI cultus, promiſſiones infallibiles, cum ſuis Sacramentis, fidem, ſpem, dilectionem, humilitatem, patientiam, inuocationem & Nominis Diuini glorificationem.

Scito: Quoties legebam, à prima ſtatim ætatula, verba Prologi præfati in libris Regii ſapientis, ſemper animum meum (proculdubio monitu vocis DEI in me loquentis) ſubiiſſe cogitationem hanc: Sunt quidem magna & ferè non credenda hæc, quæ de SAPIENTIÆ fructibus atq; theſauris hîc legis; minimè tamen falſa, ficta, aut ementita. Ah! quomodo ad horum cognitionem peruenies? DEVS ſcit, dicere non poſſum, quantopere ſitiuerim veritatem. Inuocaui igitur DEVM, mihi vt oſtenderet VERITATEM: deduxit me RVACH HHOCHMAEL, SPIRITVS SAPIENTIÆ DIVINÆ, methodo, quâ dixit verſ. 294. in veritatem Eorum OMNEM, de quibus ago in Amphitheatro hoc Vniuerſo, Gloria DEO in excelſis, quod manifeſtauerit talia TheoSophiæ amatoribus, SAPIENTIÆ Æternæ, ſolius veræ, hæredibus fidelibus dilectis.

172. 189.

COLOPHONEM hiſce pauculis, ex SAPIENTIS doctrinâ, impono:

Et amplius his, fili mi, caue quæras: faciendi libros plures nō eſt finis: & doctrina multa, afflictio eſt carnis.	Eccl. 12. Verſ. 12.	*His amplius, fili mi, (inquit Rex Sapiens) ne requiras; faciendi plures libros nullus eſt finis: frequenſque meditatio, carnis afflictio eſt.*
Finis verbi totius auditus eſt: DEVM time, & Mandata Eius cuſtodi, quia hoc eſt omnis homo.	Verſ. 13.	*Finem (igitur) loquendi pariter omnes audiamus. DEVM time, & MANDATA Eius obſerua: hoc enim eſt omnis homo.*
Quia omne opus DEVS adducet in iudicium, quod erit ſuper omni occulto, ſiuè bonum ſit, ſiuè malum.	Verſ. 14.	*Et cuncta quæ fiunt, adducet DEVS in iudicium pro omni errato, ſiuè bonum, ſiuè malum ſit.*

Quamobrem, ô mortalis,

Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum cōuiuii in illa enim finis cunctorum admonemur hominum: & viuens homo cogitet, quid futurum sit.	Eccl. 7. Vers. 3.	*Melius est ire ad domum luctus, quàm ire ad domum conuiuii: eò quod est finis omnium hominum, & videns ponet illud super cor suum.*

Ô

Vanitas (igitur) vanitatum rectè dixit ECCLESIASTES: vanitas vanitatum & OMNIA vanitas;	Eccl. 1. Vers. 2.	*Vanitas vanitatum, verè dixit Ecclesiastes: vanitas vanitas vanitatum, omnia vanitas:*

Dico, cum filiis DOCTRINÆ fidelibus omnibus, cūctis & singulis, etiam Ego HENRICVS KHVNRATH LIPSENS. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusq; DOCTOR, EA, nimirum, OMNIA, quæ citra SAPIENTIAM ÆTERNAM, solam veram, Eiusq; DOCTRINAM orthodoxam, & STVDIVM Theo-ac Philo-Sophicū HOC, vsquam gentium sunt, reperiuntur, extant, legūntur aut fiunt.

DIXI.

ADDO.

NVnc, igitur, *CORONIDIS* loco, hisce *sic præfatis, VOS, ô mortales, vos inquam obsecro, qui* IEHOVAM *colitis, quibus SAPIENTIA aliquantulum cordi est, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, DOCTRINAM*, in SS^a Scriptura Biblica, Libro Naturæ MacroCosmico, & Lege *in cordibus nostris Diuinitus* scripta, *fundatam, cum sanam tum salutarem, à ME THEOSOPHIÆ amatore ac filio (absit inuidia dicto) fideli dilecto, instinctu & gratiâ* DEI *(cui huc vsque fui, & Laus* IEHOVÆ*, adhuc sum, ad Opus præsens id, quod homini manus) in AMPHITHEATRO hoc, Catholicissimo VERITATIS Simplici & simplicissmo VERITATIS Catholico*, CHRISTIANO-KABALICE, *DIVINO-MAGICE, nec non* PHYSICO-CHEMICE, *in* Scriptura & pictura, *non sophisticè ficta aut impudenter ementita, sed talibus, quas sanctè, grauiter atque irrefragabiliter confirmant* SS^a Biblica Scriptura, Naturæ *liber vniuersus*, & Conscientia *homini Diuinitus infusa,*

methodo

methodo triuna *tali, qua hactenus ante me à nullo, (sinè gloriatione inani cur* VERITATEM *fateri mihi non liceret?) orthodoxè ac graphicè exhibitã, toties moniti haud temnite; sed* AD *&* IN AMPHITHEATRVM IPSIVS SAPIENTIÆ *ipsum, huiusque* PORTAM, *per* SCALAM Graduum septem suam, *nunc* Theosophicè *ascendite; in illud,* LEGVM *ibidem affixarum* SEPTEM *obseruantissimi, deuotione non hypocritica ingredimini, &* EAM, *oculis tam Mentis quàm Rationis ac Corporis cum pœnitentialiter tum à ruditatum phantasiarumque spiritus seductionis sordibus ritè repurgatis, accuratè contemplamini; inque salutem vestram, & temporalem & æternam,* Sapienter *sequimini,* AMEN.

Cic. pro Milone: & Orat. 3. in Salust. *Magna est vis conscientia.* Quintil. lib. 5. *Conscientia mille testes.*

DIXI.

BONAM ITINERIS PERPLEXI PARTEM CONFECIT, QVI VIAM RECTAM PROBE DIDICIT.

AD MOMVM & ZOILVM.

An den Naseweisen Meister Klügling:

Μωμεῖσθαι facilè est cuiuis, durumque μιμεῖσθαι,
Quæque sequi nescit, carpere quisque potest.

Kanstu es besser/ ey so mache es besser/ vnd zeyge es auff: So du es dann recht/ wol vnd noch besser troffen hast/ alsdann tadele erst das meine: Vnd dessen solstu mich gegen dir noch danckbar finden.

Inciuile est, ex vna libri alicuius particula iudicare de toto, nisi prius toto libro benè perspecto, & ritè cognito.

HENRICVS KHVNRATH Lips. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusque DOCTOR.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
יְהוָה צְבָאוֹת

QVI ERAT; QVI EST; QVI ERIT.

PLENI SVNT CÆLI, PLENA EST OMNIS TERRA MAIESTATE GLORIÆ EIVS:

הַלְלוּיָה: הַלְלוּיָה:
הַלְלוּיָה:

I.

LAVAMINI, MVNDI ESTOTE.

II.

יְהוָה VNVM

OMNIVM EFFECTOREM; CÆTERAS POTESTATES MINISTRAS HABETOTE.

III.

AD
PRIMVM
VOTA PRECESQVE
AD
INFERIORES
HYMNI SVNTO.

IV.

QVOD, SI FORTE,
PETITIO AD INFERIORES,
PROCESSERIT, NISI
SVB MODO DELEGATÆ,
à PRIMO
ADMINISTRATIONIS,
INTENTIO NON
ESTO.

v. F. v. T.1.2.3.4.

ISAGOGE,
ſiue
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM
AMPHITHEATRI
ſecundam, breuis.

DECEBIT Nos, igitur, prius piè lotos atq; pœnitentialiter purgatos, offerre, ſupplicesque, fide ſincera, commendare Deificæ Luci, & tunc, illam SAPIENTIÆ Æternæ, deſuper rorantem mannam, ſupercæleſtiſq; nectaream, & aquæ & ignis, pluuiam, ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram, in corda, animas, vires menteſq; noſtras, hoc eſt in Corpus, Spiritum & Animam, ſiuè TERNARIVM MICROCOSMICVM renatum deſcendentem, præcluſis ſenſibus ſeditioſis, mente quieta affectuque omni puro, fixè durantibus, tam immediatè quàm mediatè, iuxta & dormientes ac vigilantes, patienter expectare: & ſic, DIVINITVS, accendi; illuſtrari; illuminari; ſanctificari; יְהֹוָה FRVI; DIVINA PATI; immò, in DEVM, ineffabiliter, rapi; & quaſi DEIFICARI. Laudantes interdum & adorantes (in SOLILOQVIIS præſertim, iiſque quotidianis, atque, vt plurimum, matutinis) id PELAGVS MISERICORDIÆ immenſum, OCEANVMQVE BONITATIS omnis infinitum; ex QVO, non tantùm VERBI mirifici יהשוה ΧΡΙΣΤΟΣ CRVCIFIXI, & ſacrorum יְהֹוָה nominum atque verborum omnium (quæ, quoad nos, manſiones ſunt ſenſibiles Diuinitatis, nec non memoracula nos docentia: ſtimulantia quoque, adiuuantia & eleuantia appetitum ANIMÆ, MENTISQVE in NOBIS, operationem admirandam, in

nosmetipsos & extra nos, virtuosè promouentia) NVMEN designantium & simul exhibentium; verùm etiam mirabilium omnium (facit enim יְהוָה mirabilia solus) ad nos vsque deriuantur radii, destillant fluenta, & diuinissimi emanant riui. O felix terque quaterque felix, in admirationem, meditationem, amorem & perceptionem HORVM, qui rapitur, NVMEN, sic, summum, realiter præsens sentiemus, יְהוָה mirabilem, & in NOBIS, & in NATVRA, & in SCRIPTVRA, mirificè loquentem, veridicè audiemus, sufficienter videbimus, fructuosè obseruabimus; ANGELOS bonos, nobis amicè assistentes, nos fideliter monentes, יְהוָה iussu benigno familiariter docentes, atque in viis nostris tutò ducentes, sinè fallacia experiemur. Humi, igitur, procidentibus NOBIS, hic hymnus, aliiq; huic non absimiles, Ionico modulamine & accentu, sacris animi concitandi caussa, debito, proferendus est:

Rei omnis generatorque opifexque,
Superum rex, genii lux, hominum spes,
Tremor vmbris tenebrosi Phlegethontis,
Amor incredibilis cælicolarum,
Pauor inuincibilis tartareorum
Celebris religio terrigenarum,
אֲדֹנָי· אֲדֹנֵינוּ· אֱלֹהֵינוּ·
Βασιλεὺς, Παντοκράτωρ, Προπυγμεθλός,
DEVS vnus, DEVS idem, DEVS alme,
Veniens desuper, illabere NOBIS.

TV, TV, TV,

Huc sedeto;
Immota commoueto;
Quæ falsa sunt moneto;
Quæ vera sint, doceto:

v. Epl: F. II. f. 71.

LEX INTRODVCTORIA

V.

ΑΓΓΕΛΟΙ,
A NOBIS, AD יְהוָה
ET INDE, AD NOS, VOLITANTES;
REVERENTIA TREMORQVE
SVNTO.

VI.

ERGA ILLOS
SECVNDVM NOTAM PROBATIONEM,
JVCVNDA OBOEDIENTIA
ESTO.

VII.

SACRA,
QVORVM MYSTERIA,
SIC TRACTATVRI
VENITIS;
PALAM DIGNIS
CLAM PROPHANIS
SVNTO.

Porrò;
יְהוָה NOSCE,
ex
SS.ª SCRIPTVRA; CREATVRA;
etiam ex SEIPSO; & quidem,
luce suâ, in mente tua, immediatè oborta;
Theosophicè; Naturaliter; Cabalicè.

TEIPSVM NOSCE,
EX LIBRO
SS.æ Scripturæ; Naturæ totius Vniuersi, qui est & μακρόκοσμος totus, & μικρόκοσμος, siue tuipse, secundum & corpus & Spiritum tuum;
denique & MENTIS tuæ, DEO coniunctæ
TheoSophicè; Physicè; Physicomedicè; Physicochemicè; Physicomagicè;
Hyperphysicomagicè; Cabalicè.

ISAGOGE,
ſiue
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM
AMPHITHEATRI
tertiam, breuis.

NATVRAM NOSCE
VNIVERSALITER
&
PARTICVLARITER;
ex LIBRO
SS.ᵃᵉ SCRIPTVRÆ: NATVRÆ IPSIVS,
qui eſt, & Mundus maior, totus: & Mundus minor,
h.e. homo, puta, ſecundum & corpus &
ſpiritum ſuum:
denique
aut mediatè, ex ANGELIS bonis; aut immediatè,
in ſpeculo mentis tuæ purgatæ,
ex
DEO IPSO;
Theoſophicè; Phyſicè; Phyſicomedicè;
Phyſicochemicè; Phyſicomagicè;
Hiperphyſicomagicè;
Cabalicè.

I.

LAPIS PHILOSOPHORVM EST: HVNC, enim,

EXPERIENTIA, rerum omnium, etiam sola, sufficiens, magistra infallibiliter attestatur: cui refragari, nonne esset plusquam stultum? Hunc (ab aliis tamen præparatum) virtuosè efficacem vidit, & PONTIFEX ROMANVS, & CÆSAREA MAIESTAS: viderunt & Reges, orbis terrarum, non pauci: nec non Imperii Romani Electores nonnulli: viderunt & Principes aliquot, Comites, Barones, Nobiles, & (propter virtutem atque doctrinam) à nobilibus proximi, Doctores: immò ex omni gente, Iudaica, Ethnica, & Christiana, etiam Turcica, statuque ac ordine, passim, multi; tam Ecclesiastici quàm Politici, literati pariter atque illiterati, oculis (obstupescentes Naturæ, per artem, miraculo) viderunt, manibusq; tetigerunt, suis. Sciens loquor. Hos omnes cito testes: tu physicochemiæmastix, eos interroga, in subsidium veritatis, veritatis amantes, rem ita habere, testabuntur lubentes.

2. RATIO, vera & certa, dux fida Sophorum, grauiter confirmat: quam, angustia loci huius addere impedit; alius & amplior, promtissimam, admisit.

3. SAPIENTES, tot ac tanti, auctores grauissimi, (quorum hac de re, passim extant monumenta) vno, harmonicè, ore, etiam iureiurando Sanctissimo, non temerè asseuerarunt: qui omnes veridici (quia viri docti & boni) tamdiu & sunt & habentur, donec de eis contrarium, sufficienter, fuerit probatum. at quando? Cumq; artifici cuiuis in sua arte sit credendum, cur non potius, ea in re, fides erit adhibenda illis, quàm ignorantibus? omnium enim artifices, & optimè & verissimè, de sui operis ratione, disserere, loqui & iudicare sciunt.

4. NATVRA, DEI, in huius machina Mundi, nunquam otiosa ministra, multis, in operationibus suis, (vt tradiderunt

TheoSophi & confirmarunt experti) viis ac modis, diu noctuque nobis fideliter suadet, fidemque, de eo, facit firmam. Natura parens, de filio *Catholico, catholicè* testatur, suo.

5. Mens, humani animi scintilla altior & lucidior, Diuina ac immortalis, quam Devs id generis dotauerit conditione, vt ex insito sibi Naturæ suæ desiderio, quibuscunque possit viribus, ad summa & optima tendat, indesinenter appetit: quē appetitus boni (est enim à Deo) stimulum, quam animi (sciunt non nisi experti) irrequietudinem, quod desiderium ardens, Lapidem Phil.^m habendi, si in rerum, natura non esset, Devs ipse, etiam iis, (de vitiosis sermo hîc non est) qui prudentiores, sapientiores & religiosiores aliis sunt, aut fuêre, frustrà indidisset. Atqui nihil frustra!

6. Consensvs Typicvs, verè admirandus, (in Natura) Lapidis huius, cum SS.^a Triunitate Diuina; cum toto Vniuerso creato; necnon λόγῳ Dei incarnato, h. e. Maschiah promisso & misso, religionisque Christianæ Sacramentis atque mysteriis tam altis & profundis, verum esse, credere ac fateri, omnes sanæ mentis, iustè compellit. Si loquor absque veritate, erubescam. Iudicent, non nisi scientes. Amen, amen, dico vobis; si vnum, etiam alterum.

7. Denique, (cum Creator, etiam ex Creatvra, teste D. Paulo, ad Rom. 1. velit cognosci) Devs & potuit & voluit (velle testatur experientia) organis suis, quibusdam, (non enim vni dat cuncta Devs) inde vsque à Mundi initio, benignè largiri, & adhuc vult, (quoniam in æternum misericordia eius) vt nimirum, quænam sit mira Creatoris Sapientia, potentia infinita, benignitas immensa, &c. h.e. qualis sit Devs ipse, typo mirifico, ex Creatvra, non quidem, ex Mundo maiore, per se solum vel simpliciter, & partibus eius, passim, particulari cognitione, verùm quoque, ex Mundi maioris Filio, (artis, h. e. Physicochemiæ interpretamento) in subiecto catholico, catholicè, abundantius & explicatius, humano generi, coram, innotescant: indeq; יהוה Triunum, auctorem tanti boni ac doni, clarius discat agnoscere, admirari & venerari solum, animo collaudare grato, profundius meditari, ipsique inseparabiliter coniungi, & reuniri. Ergo, quemadmodum יהוה Sapientissimi erat, viam hanc, quam iudicauit esse, ad se

patefaciendum, maximè commodam; eligere & inuenire: ita noſtrum eſt, quam ipſe elegit, comprobare, amplecti & ſequi; atque ex naturæ filio, ſtylo PhyſicoChemico hoc, Deo ſic ordinante, in Libro & Speculo Natvræ (quod, certè, catholicon habemus, in Lapide Phil.m ac ſplendidiſſimum) nobis à Deo propoſitis, ipsvm (ſicuti & in Filio ſuo, interpretamento SSæ Scripturæ) ſalutariter agnoſcere; Mvndvm quoque, ſicuti in fine ſeculi huius, per ignem renouandum, ita, & quomodo, & à quo, in principio, conſtructus ſit, per ignem vtiliter videre ac intelligere; denique & Nosmetipsos fructuosè cognoſcere.

II.

QVID EST LAPIS PHILOSOPHORVM?

Lapis Phil.m eſt רוּחַ אֱלֹהִים Rvach Elohim, (qui incubabat aquis, Gen. 1.) Cælo mediante (יְהוָה ſolo, ex mera bonitate ſua, ita volente) conceptus, & corpus, verum ac ſub ſenſus cadens, factus, in vtero πρωτοτύπȣ (ΧΑΕΟΣ creati) Mundi maioris virgineo, Terra, nimirum, vacua atque inani, & Aqva: natus in lucem μακροκόσμȣ filius, aſpectu (coram inſipiente) vilis, deformis, & quaſi in nouiſſimis: conſubſtantialis, tamen, ſimilisq; parenti, Mundus paruus, (de homine, aut aliquo ſumto, ex vel ab eo, nihil tibi imaginare) catholicus, triunus, ἑρμαφρόδιτος, viſibilis, tactu, auditu, olfactu & guſtu ſenſibilis, localis atque finitus: manifeſtatus, regeneratoriè, à ſemetipſo, artis phyſicochemicæ obſtetricia manu, in corpore, ſuo, ſemel aſſumto, glorificato: ad commodum ſiue vsvs, propemodum infinitos, & microcoſmo & macrocoſmo, in triunitate catholica, mirificè ſalutares. Apage ſis, fili perditionis, tu, tute, ὑδράργυρον, & omnia tecum, quæ ex tete, vtut etiam, mangonicè, præparata. Peccatoris es typus, non Saluatoris: ſeruari poteris ac debes, non ſeruare. Figura es mediatoris ad errorem, interitum & mortem, non boni illius, ad veritatem, incrementum & vitam. Regnauit, regnat & regnabit in naturalibus, naturaliter & vniuerſaliter, Na-

turæ filius, catholicus, SAL (ſcito) SATVRNI; fuſibili modo ſuo; ſemper & vbique, in Natura ex ſemetipſo, permanens; & ortu & virtute, VNIVERSALE. Audi atque attende: SAL ANTIQVISSIMVM LAPIS. Myſterium! Cuius nucleum, in DENARIO, Harpocraticè, ſile. Qui poteſt capere, capiat; Dixi. SAL, non ſine cauſa graui, à Sapientibus, cognomine, ornatus eſt, SAPIENTIÆ: Quo, & SOLE, nihil vtilius dixerunt eſſe in Mundo. Hîc ſtude.

III.

QVARE DICITVR LAPIS, ET CVR PHILOSOPHORVM?

LAPIS, cur propriè dicatur, quodque nomen eius, quo apud vulgus, oculis videntibus cæcum, auribusque audientibus ſurdum, nominatur. DEVS IPSE, ob cauſas certas, in ſcriptis Sapientiæ antiſtitum traditas, grauiter prohibuit cuiuis reuelare. Quamobrem & cuncti philoſophi citius mori voluerũt, quàm hoc diuulgare. Eſt enim, iuſto DEI iudicio, ſemper fuit, & (יהוה Ipſo, cuſtode forte atque zelote) erit, (ſimul & ſolutio eius) *Secretum ARTIS ſecretiſſimum*, anathematis fulmine, à Sapientibus, erga indignos, meritò inuidis, iure ſigillatum. Adducam, tamẽ, ipſos philoſophicè loquentes: quia, inquiunt, vt lapidum, eſt quoque generatio & regeneratio eius: ex humido, nimirum, viſcoſo & glutinoſo, & terreo ſicco. Et: quod coctione ſua (quæ incraſſando procedit) in lapidem permanenter fixum (quique, vt lapis, teratur) induretur. Alphidius: Si lapis proprium nomen haberet, lapis eſſet nomen eius. Alii: lapis non lapis. Hæc, philoſophicè, philoſophi. Reſponſum clarius, maneat, alta mente, repoſtum; ne diuinum, contra nos, excitemus furorem. PHILOSOPHORVM, Lapis occultus, eſt, non inſipientũm & idiotarum; non impiorum, ac, contra conſcientiam, vitioſorum. Philoſophus, autem, h.e. Sapientiæ veræ amator, qui ſit, ex parte, Amphit. huius, ſecunda perfectè docêris. Axiomata, duo, hæc, tibi cõſiderãda, fraternè relinquo: Ex fine cuiusq; intẽtionis reſultat principiũ eius. Et, cum, alicuius rei, latent cauſę, à ſignis & effectibus, ad earũ inueſtigationem; itur. Hiſce, contẽtus eſto.

IV.

QVID EST רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, QVI INCVBABAT AQVIS? Genes. 1.

רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, est SPIRITVS, Spiraculum, anhelitus יְהוָה sancti, sanctus; Vapor virtutis DEI omnipotentis atque omni tenentis, & EMANATIO quædam, emissiovè, fœcunditatis vitalis, primi summique motoris, viuifica atque virtuosa, è profundissimo, Diuinitatis suæ recessu; IDEARVM, videlicet, siuè, Exemplarium, Specierum, Rationum seminariarum, primordialium & radicalium, voluntatum opificum & causarum effectricum, in ARCHETYPI, opificis summi, mente (חָכְמָה Hhochmah in SAPIENTIA, Bonitate eius, causante eas) conceptarũ atque præexistentium, rerum omnium, in Mundo, postea futuro, producendarum & fiendarum. QVÆ (ELOHIM, creatore & conditore, VERBO suo, dicente ac præcipiente. Genes. 1.) res omnes, quas extare voluit, in hoc Theatro Mundano, produxerunt, esseq; fecerunt: in globo sublunari, vestitæ TERRA & AQVA, ὕλη siue Materia prima, communi & vniuersali, CÆLI interuentu. Addo: RVACH ELOHIM est μορφὴ siuè FORMA, rerum omnium, interna, οὐσιώδης & essentialis: Mundi ANIMA vniuersalis: Virtus substantialis, per se subsistens, causa omni creaturæ, Mundi huius subsistendi: ESSENTIA (quia increatus) verè QVINTA: & (vt voce dicam vsitatissima) ipsissima substantificaque rerum NATVRA. DEI NVMEN, & Diuina Ratio, toti Mundo eiusque partibus, insita, parens rerumque harum opifex. VNVS (essentia & numero) hic DEI Spiritus est; vna; Vniuersitatis conspicuæ & corporeæ huius vnius, Anima catholica, πολυποίκιλος tamen, h.e. multiformis (Sap. 7, 22. Ephes. 3, 10.) & variæ eius radii atque SCINTILLÆ, per totius ingentem, materiei primæ massæ, molem, hincinde dispersæ ac dissipatæ: inque mundi partibus, disiunctis etiam, & loco & corporis mole, necnon circumscriptione, postea separatis, disiunctim

& ſeparatim innumeræ, vnius Animæ vniuerſalis ſcintillę, nunc etiam inhabitantes.

V.

QVID EST CÆLVM?

CÆLVM, eſt SPIRITVS ÆTHEREVS corporalis, vel corpus æthereum ſpirituale, corruptioni non obnoxiū, totius Mundi machinā permeans: ſuperius, VERBO DOMINI, firmatū, hinc FIRMAMENTVM; inferius, maſſæ ſublunari, toti incorporatum: Vnius eiuſdemque & eſſentiæ & ſubſtantiæ Cælum vnum, id quod inferius, & id, quod ſuperius. Illud, tamen, labore Phyſicochemiæ ſagaci, in vſum hominum, ad ſenſum poteſt manifeſtari atque tractari.

V I.

QVOMODO רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, CÆLO MEDIANTE, CONCEPTVS,

& corpus verum, ac ſub ſenſus cadens factus eſt, in vtero πρωτοτόκου (ΧΑΕΟΣ, puta creati) Mundi maioris virgineo, TERRA nimirum vacua atque inani, & AQVA?

EXTREMA, ſine medio, eoque conueniente, coniungi, copulari atq; vniri non poſſe, eſt vnanimis verè philoſophantium vox atq; conſenſus. RVACH ELOHIM, Spiritus (eſſentiâ) Diuinus, increatus, ſimpliciſſimus, omnis corporeæ molis expers, ſpōte & per ſe mobilis, πολυποίκιλος, h.e. multiformis aut formarū plenus, immò ipſiſſima rerū FORMA: Et ABYSSVS tenebroſa, triuna, videl. CÆLVM, TERRA inanis & vacua, & AQVA, ENS, à DEO IPSO (cuius ſolius eſt proprium κτίζειν, creare) ex nihilo, h. e. de nullo ſubſtantiali, aut per ſe exiſtente materiali principio, primùm CREATVM, corporeum, confusè mixtum, MATERIA ad motum, per ſe, inefficax: reuera, ſi quid, extrema

ſunt.

ſunt. CÆLI, igitur, MEDII, extremorum amborum, ſuo modo (quia corpus Spirituale & Spiritus corporalis) participis, (יהוה ſolius voluntate benigna) interiectu, RVACH ELOHIM (deſcendendo demittendoque ſe per circumferentias partesq; abditiſſimas omnes, & diſpergendo in imum vel meditulliũ, Scintillas radiosve fœcunditatis ſuæ) ad CENTRVM vſque penetrabat, in ENS illud CREATVM, totum: maſſamque illam ſeu molem ingentem, rudem (ΧΑΟΣ) confuſam atque informem, Mundi futuri ſeminarium, ὕλην ſiue materiam lutoſam, VIRGINEAM, (nondum enim neque conceperat, neque produxerat antea) FORMA (ſemetipſo) ſic informauit, & ANIMA animabat, imprægnabatque puriſſima: permeabat, replebat, calorẽ infundebat, viuificabat & fœcundabat, quod erat Tohu va Bohu, vacuum atque inane: illuminabat, quod erat tenebroſum; diſtinguebat, confuſum: ornabat, rude ac impolitum: ordinabat indigeſtum ac incompoſitum: inque eius VTERO, h.e. CENTRO (cuius & totum adhuc hodie mouet, ſuſtentat atq; conſeruat) intimovè (Spiritu æthereo, CÆLO, videl. vt dictum, intermediante) cõcipiebatur, & corpus, ſiue corporeus factus, atq; concretus eſt. Myſterium iam obſerua & admirare typicum; conceptionem, inquam, Seruatoris & Saluatoris vtriusque & Mundi maioris & Mundi minoris, ſiue generis humani. De hoc, ſcriptum, legimus: VERBVM caro factum eſt: de illo, Cabalâ, ſcimus: RVACH ELOHIM, corpus factus eſt. Et; DEVS manifeſtatus in carne: SPIRITVS DEI manifeſtatus in corpore. Hic, filius Mundi maioris, DEVS & creatura, catholicus: ille, filius DEI, θεάνθρωπος, h.e. DEVS & homo: Vnus, in vtero Mundi maioris; alter, in vtero Mundi minoris: vterque VIRGINEO, conceptus. Enſoph! Enſoph! profunditas profunditatum & altitudinum altitudo! Abſq; blaſphemia dico: IHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius generis humani, id eſt, Mũdi minoris, in NATVRÆ LIBRO, & ceu SPECVLO, typus eſt, LAPIS PHIL.^m Seruator Mundi maioris. Ex lapide, CHRISTVM, naturaliter cognoſcito & ex CHRISTO, Lapidem, Theoſophicè diſcito. Libro SS. SCRIPTVRÆ hîc nihil detraho. Placuit, DEO mirabili, mirabilis docendi & diſcendi modus; placeat idem & mihi & tibi. Chriſtiana, quæſo, iudicet fraternitas: Et ego Chriſtianus ſum, Deique gratia, & eſſe, & permanere, volo.

VII.

QVOMODO, ET VBINAM NATVS IN LVCEM, MAKPOKOΣMOY

FILIVS, aspectu (coram insipiente) vilis, deformis, & quasi in nouissimis: consubstantialis similisque parenti, Mundus Paruus (non homo,) catholicus, triunus, ἑρμαφρόδιτος, visibilis, tactu, auditu, olfactu & gustu sensibilis, localis atque finitus?

VBI? In terra catholica sancta, quam etiam nunc feliciter inhabitat, in Saturnio regno. MAKPOKOΣMOY FILIVS; è semine & sanguine parentis formatus, & ex vtero eius in lucem, naturaliter, exclusus. ASPECTV (coram insipiente) VILIS, DEFORMIS, & QVASI IN NOVISSIMIS: mundoque ludibrium: in conspectu tamen Sapientis est pretiosissimus. IHSVH CHRISTVS non alium, in Natura, requirebat typum. CONSVBSTANTIALIS SIMILISQVE PARENTI: quia è semine & substantia parentis. CATHOLICVS: secundum corpus, Spiritum & Animam: etiam virtutes ac operationes. CORPVS habet Catholicon, quia est de semine Mundi, de essentia & substātia Materiæ primę catholicę, particula de ὕλῃ primordiali & vniuersali, terra videl. & aqua, in principio creatarū: in statu adhuc vniuersali, non vt (DEO sic volente) rerū cæterarum globi sublunaris corpora omnium speciali aut particulari, à radiis atque scintillis Animæ Mundi specialibus, h. e. specialis particularisve proprietatis siue Naturæ, specificata, & (vt ita dicam) particularisata. Vniuersalis quoque conditionis est eius SPIRITVS, Vniuersalis & ANIMA, quæ scintilla Animæ Mundi catholicæ, Catholica, h. e. Vniuersalis Naturæ, proprietatis & operationis. Catholicissimus hîc solus locū habet, particularismus est solœcismus. CATHOLICON PhysicoChemicorum, non nisi ex catholico. Omne enim simile à suo simili producitur. Et, Quale semen, tale germen. Valeant igitur & discedant procul hinc (vltra montes Caspios vsque) materię speciales siuè particulares omnes, cuiuscunque sint ordinis nominis atque virtutum. Catholicon re-

quiritur, particulare reiicitur. Fruſtrà, igitur, & falſo quærimus in multitudine particulari id, quod habemus in triuno Vniuerſali. Verum eſt, quod dicunt; TOT LAPIDES QVOT RES: ſubintelligendum, PARTICVLARES: Ex ſolo, Mundi maioris, filio Vniuerſali, Lapis ſolus Vniuerſalis. LAPIS, quoque, EX OMNI RE; particularis, ſcilicet, ex particulari: Vniuerſalis, ex Vniuerſali. IN OMNIBVS, (ſuo modo) particulariter: in chao noſtro VNO, CATHOLICO, catholicè. ADDO: Hanc vnicam ſolamque ob cauſam, quod videlicet conſtat ex iis, nudè & ſimpliciter catholicis, ex quibus, in prima creatione, totum hoc conſpicuum atq; corporeum VNIVERSVM, cum partibus ſuis; ideoque per & ex ſe, potens eſt, & ſolus ſufficiens, (regeneratus, tamen, poſt paſſionem ſuam) in fructus, huius ENTIS creati primi, ſpeciales atq; particulares tanquam in conſanguineos (ſuo modo) ſuos, vires exercere mirificas, catholicè, ſuas, & numero, ſimul, omnes. Quæ virtus tam mirè efficax, ſcintillæ, Animæ Mundi, Catholicæ, vniuerſalis, propria & peculiaris, in corpore, non niſi catholico, à verè Sapientibus, benè cenſetur. Quapropter & CATHOLICI, LAPIS noſter, iure meruit nomen: OMNIA QVE ritè appellari poteſt ac debet. TRINVS: VNVS, in compoſito, ſiue in toto: Et, quod, extra vel citra hunc, non ſit alius, in virtute mirifica, huic ſimilis. TRIVNVS, in eſſentiis & ſubſiſtentiis: conſtat enim Terra & Aqua, corpore vno: Spiritu æthereo, quod Cælum eſt, medio copulante: & Anima, Animæ Mūdi ſcintilla animatus catholicà: hypoſtaſibus aut ſubſiſtentiis tribus, diſtinctis atq; diuerſis. Vnde Lapis noſter Trinus exiſtit & Vnus, h.e. Triunus, videlicet, Terreſtris, Cæleſtis atque DIVINVS. VEGETABILIS, quoque, ANIMALIS & MINERALIS eſt & dicitur; quia eſt illud idem, in ſubſtantia & in eſſe, ex quo Vegetabilia, Animalia & Mineralia, h.e. Terrena, Aquatica, & ſubterrena omnia, ortum traxêre ſuum, quemadmodum & paulò ante eſt oſtenſum. Et, quod propterea, in illa, mirificè operari poſſit. Et, quod illa nutriantur ac conſeruentur iiſdem, ex quibus Lapis: Lapis, contra, (ſuo modo) ex quibus ipſa. Deniq;, TRIVNVS eſt, quod SALE, MERCVRIO & SVLPHVRE, ſubſtantiis tribus diuerſis atque diſtinctis, in Lapidem, ſit compoſitus, TRIVNVM. Summariter: Vna eſt & Trina, Lapidis huius, tam mirabilis, materia certa & propria; ex qua o-

mnes Philosophi, magisterium certum, veraciter præparant: in trinitate catholica, (non particulari) sua, non peregrina aut speciali siue specificata) vnita: in vnitate, vniuersali, tripartita. Porro: Rectè veteres censuerunt & collegerunt, vnum esse DEVM, quia vnus est mundus: contra; vnum esse mundum, quia vnus est DEVS: neque SS.a Scriptura alterius meminit; qui si essent, certè commemorasset. Inde, non absurdè, colligo: si vnus est Mundus, etiam vnus est Lapis Phil.m catholicus, catholicè repræsentans Mundi vnius vniuersum vnum, eiusque creatorem ac conditorem vnum. Si quæris, cur vnus tantum sit Mundus, & cur vnus tantum Phil.m catholicus Lapis: Respondeo; Quia DEVS plures noluit. Ratio est; quæcunque voluit, fecit; Psal. 115,3. Cur verò noluerit, tu quære ab eo, ipse solus nouit. ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΟΣ: figuram acutè contemplare præsentem, responsionem leges & videbis sufficientem. Cætera, quæ sequuntur, per se sunt satis clara & manifesta. De cæteris, in definitione, verba præsupponunt mentem.

VIII.

QVARE MANIFESTATVS, REGENERATORIE A SEMETIPSO,

& quomodo artis PhysicoChemicæ obstetriciâ manu, in corpore suo, semel assumpto, glorificato?

RESPONSIONEM, de primo, ex præcedentibus, petere poteris; plenariam. Hoc restat: *Quomodo, artis Physicochemicæ, obstetricia manu, in corpore, glorificato?* In REGIMINE, scito, TRIVNO. 1. IN PRIMO, namque, operis PhysicoChemici catholici REGIMINE, diuersis & laboribus & instrumentis, manuumque & Ignis arte varia, ex ADROP, (quod, in sua lingua, Saturnum sonat,) h.e. PLVMBO SAPIENTVM, SATVRNI COR: vinculis coagulationum dextrè relaxatis, DVENECH VIRIDE, & VITRIOLVM VENERIS (debita, Lapidis Benedicti, materia) aderit nostrum. LEO VIRIDIS, absconsus & latens, è montis sui Saturnini cauerna, illecebris ac blandimentis, natu-

ræ suæ

ræ ſuæ conuenientibus, eliciendo manifeſtatur. SANGVIS, è vulneribus Leonis, lancea acuta transfoſſi, craſſus, & copiosè effluens, diligenter colligitur, omnis. TAH & LILI, LIMVS, TERRA, madida, humida, vliginoſa & lutoſa, ADAMICA, prima creationis Mundi maioris, noſtri ipſius, & Lapidis vigoroſi noſtri, materia, conſpicua redditur. VINVM, (quod ſanguinem terræ nominarunt Sapientes,) ex Vna Phil^m Catholica, Raymundi RVBRVM, ob ruborem (colorem virtutis) craſſum, denſum & atrum, nigrum nigrius nigro dictum, erit præſtò. VINCVLVM, quo Anima cum corpore eſt colligata, & in vnam maſſam coadunata, relaxatur & diſſoluitur. SPIRITVS & ANIMA (ſpiritus animatus) à corpore ſenſim diſcedunt & pedetentim ſeparantur: hoc dum fit, fixum redditur volatile, & corpus immundum, de die in diem, corrumpitur, deſtruitur, moritur, nigreſcit atque incineratur. Cinerem hunc, ô fili, ne vili pendas, eſt enim diadema corporis tui; latet ſub eo pygmæus noſter, vincens ac vinciens gigantes. II. In REGIMINE SECVNDO, (quod opus eſt mulierum, & ludus puerorum) in VASE criſtallino, circulari, & materiei quantitati iuſtè approportionato, vno, artificio phyſicomagico, Hermeticè, nec non à Theoſopho, cabalicè ſigillato; FVRNO Athanoris vno; & IGNE vno. CORPVS, SPIRITVS & ANIMA, diligentia accuratiſſima, Herculeiſque laboribus, externè lota, mundata & purgata, iterumque compoſita, commiſcentur, per ſe putreſcunt, & ſinè manuali cooperatione, ſolius Naturæ laboribus, ſoluuntur, deſtillantur, ſeparantur, ſublimantur, coniunguntur, remiſcentur, copulantur & reuniuntur: fixumque, ſic, plenariè, fit volatile: per ſe quoque coagulantur; diuerſimodè colorantur, calcinantur, figuntur; Et, ita, volatile, redditur fixum, Munduſque renouatus & nouus conſtituitur. In horum, in ſuperficie, ſiuè externè, depuratorum, iuxta Naturæ & pondera & proportionem, mixtione, ſecretum COMPOSITIONIS triplex, pauciſſimis notum, quàm diligentiſſimè obſeruare, & adhibere memento: aliâs ſpiritus animatus corpori nō poteſt coniungi; nec, contra, corpus ſpiritui reuniri. Quo ritè peracto, CHAOS, Naturæ catholicæ, aderit, ex priore, Mundi noui futuri, nouum: explicatur, ſeparatur: ſeparata exornantur, h. e. Naturæ, interni & radicalis atque centralis, Diuina: manuum labore

adhibito nullo: hanc factam esse, cum perceperis, motum, in te, experieris internum, &, oh, gaudio lachrymabis! Quia peccatum originis, igne Diuini amoris, in regeneratione, & corporis, Spiritus & Animæ, diuinitus auferri & separari, certò intelliges. [Non scribo fabulas. Manibus tractabis, oculisque videbis tuis, AZOTH, h. e. ☿.m Phil.m Catholicon: qui cum Igne interno & Externo, harmonia tamen sympathica, cum Igne Olympico, ob necessitatem ineuitabilem, Physicomagicè vnito, ad Lapidem nostrum consequendum, solus tibi sufficit.] Quod, Vulcani, secretum, profundissimè, absconsum, nisi probè sciueris; eoque, aut ab artifice, aut vsu crebro, aut DEO IPSO, more Cabalistico, te instruente, in furno triuno, sphęricè rotundo, ritè vti didiceris, frustra & in vanũ (quamuis in debita materia) laborabis. TENEBRÆ apparebunt, super faciem abyssi: Nox, Saturnus, & Antimonium aderunt Sapientum: Nigredo, & caput corui, Alchimistarum in hora, coniunctionis, varia, & omnes Mundi colores, apparebunt: Iris quoque, DEI nuncia; & cauda pauonis. Mysteria nota, quæ de iride, & in veteri, & in nouo Testamento. Denique, posteaquam transierint color cineritius, albedo & flauedo, videbis, LAPIDEM PHIL.m REGEM nostrum, & DOMINVM Dominantium, prodire, ex sepulchri vitrei sui thalamo ac throno, in scenam mundanam hanc, in corpore suo glorificato, hoc est, REGENERATVM & PLVSQVAMPERFECTVM, videl. Carbunculũ lucẽtem, splendore Temperatissimũ, & cuius partes subtilissimæ, ac depuratissimæ, cõcordi mistionis pace, in VNVM, inseparabiliter sunt ligatæ, summæq; æqualem: Diaphanon, vt Cristallus; compactum & ponderosissimum; facillimæ fusionis, in igne, vt resina, & ante hydrargyri fugam, sicuti cera, attamen absq; fumo, fluentem; corpora, solida & clausa, ingredientem ac penetrantem, sicuti oleum papyrum: in liquore quouis dissolubilem & liquescentem, eique commiscibilem, friabilem, vt vitrum: in puluere croceum, in massa verò integra, instar rubini, rubentem: (quæ rubedo, perfectæ fixionis, & fixæ perfectionis, est SIGNATVRA) permanenter colorantem aut tingentem: in tribulationibus examinum quorumuis, etiam sulphuris aduſtiui & aquarum comedentium tentationibus, ignisque persecutione vehementissima, fixum, semper durantem, & incremabilem, ac Salamandri instar, PERMANEN-

TEM,] OMNIAQVE (est, enim, suo modo, OMNIA in omnibus) iustè iudicantem: clamantem; Ecce, Renouabo omnia. III. In REGIMINE TERTIO, fit LAPIDIS Phil.[ci] cum Mundo maiore in partibus eius inseparabilis VNIO: quæ est & dicitur, FERMENTATIO, Mysterium harmonicum nota: Quod, in Cabala, est hominis ad Monadis simplicitatem reducti, cum DEO, VNIO: id in PhysicoChemia ad Lapidis nostri plusquamperfecti & gloriosi, cũ Macrocosmo, in partibus eius, FERMENTATIO. Et: Sicuti homo, vnitus DEO, ratione DEI, fit quasi Deus humanus, aut homo Diuinus, h. e. quasi DEIFICATVR; & pro-
Psal.21. pterea potest, quæ vult; vult, autem, quæ DEVS IPSE: Ita & [LAPIS PHIL.[m] Mundo maiore, in partibus illius, fermentatus, ratione fermenti, transformat se, in quodcunque voluerit, operaturque, pro naturis omnium diuersis, diuersimodè, omnia, in omnia, & coæquat se omnibus, cũctis, singulis ac vniuersis. [Hinc, fili doctrinæ, aliquantulũ nosse poteris, cur Philosophi AZOTH suo, nomen imposuêre, MERCVRII, qui corporibus adhæret.] Quod si, perfectè, noris, es ille, de quo verè potest dici; Dimidium facti, qui benè cœpit, habet. Fermentatur autem LAPIS Phil.[m], non solummodo simpliciter cum Terra vel Aqua, verùm etiam cum harum fructibus, vegetabilibus, putà Animalibus & Mineralibus, hoc est, cum Medicinis, ex Vegetabilibus, Animalibus & Mineralibus, arte Spagyrica, præparatis: vt, nimirum, exaltentur in virtute, & à Diuino LAPIDIS huius Benedicti igne Catholico, ad & in actum, à potentia sua, etiam plusquamperfectè deducuntur. [Fermentatur, quoque, cum Metallis, videlicet, LAPIS, in albedine existens summa, cum argento puro, ad album: LAPIS, verò, sanguineus, cum auro obryzo, ad rubrum.
Estque, opus hoc, trium dierum.]

IX.

QVOD EST COMMODVM ILLVD, ET, QVINAM VSVS, PROPEmodum infiniti, & Microcosmo & Macrocosmo, in triunitate catholica, mirificè salutares?

LApis regeneratus & plusquamperfectus, operatur in Triunitate catholica, h.e. secundum Corpus, Spiritum & Animam, (catholica) in Corpus, Spiritum & Animam (catholicè) Mundi & Minoris & Maioris, quemadmodum tradiderunt sapientes, & artis huius (qua, in percontandis Naturæ secretis, non sagacior vlla) artifices (quibus credendum) expertissimi: tam immediatè quam mediatè. Vt Virtus, in actione, sic vsvs, Lapidis huius, in Proiectione (termino vtar, de physicochemicis, physicochemicorum) consistit.

202. 206.

Estque

Divinvs;

Est enim אוּרִים Vrim, per quod, præsente, & Thvmmim, יְהֹוָה ter max. de maximis & abstrusis, Cabalicè dat TheoSopho respõsa, loquitur & vocem emittit suam: Et similitudo aptissima Creationis Mvndi; Formationis quoq; Hominis, maris ac fœminæ: Lapsvsq; eorundem miserè deplorãdi: Exemplar Matrimonii pulchri, pudici, pii, luculentissimum: Typvs incarnationis ΛΟΓΟΥ Divini, Redẽptoris & Saluatoris totius humani gene-

Microcosmicvs;

Fax *Catholica* Natvræ lvmen (*& externè & internè ritè adhibitus) in hominis mente, mirificè accendit. Cur non? Cum ipse ipsa sit lux Naturæ, coruscans in tenebris Mundi. Quo in te orto, Creatorem ex creatura cognosces, nec non Messiah promissum piæ ac religiosæ antiquitati; intelliges, quid* Motvs *sit Sapientum* perpetvvs, *ab insipientibus iamdiu insipienter quæsitus, at nõdum inuentus, nec in omne æuum, ab eis, aut sic, inueniendus.* Spiritvs *malignos, ab obsessis, expellit & arcet. Quidni?*

Macrocosmicvs;

Metalla, ritè fermentatus, transmutat inferiora in superiora, & in forma & in esse, secũdum veritatem, cum lucro ingente. Hinc diuitiæ immensę, paupertatẽ fugantes, & omnia quę auro atque argento parãtur, haberi possunt. Gemmas ex silicibus non sophisticas, sed genuinas ac veras facit: &, ex cristallo, rubinũ carbunculumvè lucentem splendore magno: Vitrvm malleabile & potabile reddit: Ex margaritis multis vnam artificiosè cõstituit. Azoth Lapidis huius, h. e. ☿

ris,h.e.

ris,h.e. Mundi minoris, qui cōceptus eſt de Spiritu ſancto,in vtero beatæ Virginis, *inenarrandæ* PASSIONIS *innocentiſſimæ*, MORTIS SALVTIFERÆ, SEPVLTVRÆ honorandæ; DESCENSVS ad inferos ſolatii pleni; RESVRRECTIONIS victorioſæ; cum corpore in vtero virgineo internis aſſumpto, in cælum ASCENSIONIS glorioſæ: denique SESSIONIS ad dextram DEI Omnipotentis. *Experimentum* IVDICII VLtimi, atque tremendi in viuos & mortuos, & in Mundum totum, per ignem infallibile; Exemplum REMISSIONIS PECCATORVM, & libetionis à tenebrarum impuritatibus, clemētiſſimum. Teſtimoniū RESVRRECTIONIS CARNIS NOSTRÆ, & quidem cum magna innouatione ac gloria, viuum. Necnon CONIVNCTIONIS vniuscuiuſque ANIMÆ, cum ſuo & SPIRITV & CORPORE proprio, in æternū indiſſolubilis, veraciſſimum. Formula REGENERATIONIS & Spiritualis & corporalis noſtræ, perfectiſſimū Speculū SABBATHI SABBATHORVM, quod eſt, beatitudinis æternæ, clariſſimū: IMAGO myſterii indiuiduæ vnionis SS[æ]. TRINITATIS DIVINÆ viua.

Sunt in Natura potentiæ particulares, quibus cedunt malignæ poteſtates: cur non & vniuerſali? Nec poteſt auctor confuſionis ferre ſymmetriam. INGENIVM *(vſu medico) acuit & nobilitat: ſic &* MEMORIAM *ſublimem, ac* PRVDENTIAM *conciliat.* HILARITATEM *perpetuam, (abſente violentia externa) &* AVDACIAM *honeſtam (quæ Animi Fortitudo eſt) mirè excitat.* RESTAVRATIONIS *ac* CONSERVATIONIS *noſtræ eſt veriſſima* MEDICINA, *catholica:* MORBOSque *tam externos quàm internos, ſiue corporis ſint, ſiuè Spiritus, ſiue Mentis,* DEO *cooperante*, omnes *etiam illos, qui pſeudomedicis ſunt incurabiles, virtuosè propellens, &* hominem totum *(prædiſpoſitum) vſque ad vitæ terminum à* DEO *ſibi prædeſtinatum, & ingenio & corpore* vegetum *ac* valentem, *conſeruans.*

Philm. CORPORA in primam materiam reducit; (eſt enim materia prima forma catholica animata) & METALLA, (vt ipſe vidi) CRISTALLVM, GEMMAS, PERLAS, SILICES, ac LAPIDES (etiam Microcoſmi) omnes, necnon MINERALIA, verè potabilia reddit. ANIMALIA à morbis liberat; inque vigore virtutis ſuæ conſeruat. VEGETABILIA, ferè emortua, eſſentiâ ſimplicium ſpecificâ fermentatus, & methodicè eiſdem applicatus, *viuificat, refocillatque* humidum illis (humido permanente catholico) *corroborando* natiuum, & ab interitu (in hac inſtantia) vindicat imminente. In lampade conueniente, *aqua* eius *permanens* artificiosè accenſa, in perpetuum permanēter *ardet*. Et (vt paucis multa concludam) efficax eſt, in fructus globi inferioris, necnon Spiritus ſublunares, miraculosè, OMNES. Omnia enim hæc; LAPIDI huic, ob cauſas ſuas graues, naturaliter obœdiunt.

SVMMARITER.

LAPIS PHIL.m Materia, obiectum & subiectum est mirabilitatis omnis, quæ in Cælis & in Terris est, magnificũ. Nec non THEATRVM miraculorum ac secretorum, totius Vniuersi, amplissimum atque miraculosum, Libros SS.æ Scripturæ & Naturæ realiter exponens. Ex cuius contemplatione, accurata, tan-
204:207 quam per gradum supinum atque altum, in יְהוָה Agnitionem; pronum & obuium in NATVRÆ & NOSTRI IPSIVS cognitionem penitiorem, veram atq; perfectam, Theosophice conscendimus, & Naturaliter ac Sensibiliter trahimur. Pelagus est est enim Bonitatis æternæ, Sapientiæ atq; Omnipotentiæ DEI Iusti ac Misericordis, immensum, magnum Benignitatis suæ in nos testimonium. En; habes VSVM, catholice Triunum, DIVINVM, videlicet, Microcosmicum, & Macrocosmicum: qui subdiuiduntur in physicum, physicomedicum, nimirum, pro hominibus, Vegetabilibus, Animalibus, Mineralibus, Metallis, Aquaticis atque Subterraneis, omnibus: Physicomagicum quoque; Hyperphysicomagicum, Theosophicum & Cabalisticum.

POTEST NE LAPIS PHIL.m (vt tradunt) MVLTIPLICARI?

POTEST. Et quidem, in qualitate ac in quantitate. Estque LAPIDIS Phil.m MVLTIPLICATIO, nihil aliud, quam operis Physicochemici, Catholici, cum lapide glorificato, ante fermentationem, in fontina sua catholica, h.e. AZOTH, iterum soluto, per regimen secundum, reiteratio. Quoque sæpius reiteratur Multiplicationis opus, eô citius quoque & perfectius opus in virtute absoluitur: idque sic in infinitum. c. Clauder: T.U. 3. f. 66.

COROLLARIA
QVATVOR.

1 EXPENSÆ totius operis huius vsque ad fermentationem completi (victu & amictu exceptis) ad summum non excedunt valorem 30 talerorum: sciens loquor, à sciente fraternè edoctus. Errant secus statuentes.

2 Quemadmodum bonorum mundanorum pars decima solet impendi DEO, in causis piis; nouem verò vsui mundano: ita, in contrario, Theosophum decet, decimam duntaxat Lapidis huius partem, vsibus impendere mundanis; nouem verò reliquas, soli DEO, in proximis, egeno. Quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est proprium.

3 JHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis, id est, Mundi minoris, in Naturæ libro & ceu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito: Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Maschiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS!) nihili æstimans, ex Naturæ libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis; atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Judæus.

4 Qui mysteria SS.^æ Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Naturæ, ac Semetipso; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph! Ensoph! Ensoph!

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo secundo) OMNIA in OMNIBVS primum secundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnosceret, cognosceret, ac possideret. Quod nomen eius, si nosti? Consilium audi: Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius, & יְהֹוָה OMNIA paternè docebit.

SIGILLVM NATVRÆ ET ARTIS SIMPLICITAS.

Dixi.

ISAGOGE,
siue
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM
AMPHITHEATRI
Quartam, breuis.

Homo

TOTO CORDE, TOTA ANIMA,
OMNIBVS VIRIBVS, ET OMNI MENTE,
DIVINA GRATIA
STIMVLANTE ET MOVENTE,
(est enim DEI misericordis donum)
STVDENS
יְהוָה AGNOSCERE,
SEIPSVM (*cognitione sui*) ABNEGARE,
ET MVNDVM
(*cognitione quoque luminis naturæ*)
CONTEMNERE IMMVNDVM.

I.

STOLA integritatis Christianæ CANDIDA, hoc est, simplicitate, recto & probitate, sanctè amictus; veritatisq; Diuinæ ZONA lumbis succinctis AVREA, & SCEPTRO CHRISTIANÆ libertatis imperatorio, mundo videlicet, diabolo ac carnis concupiscentiis atque affectibus dominando, in hanc scenā mundanam progrediens:

2. Annvlo assistentiæ gratiæ Diuinæ admonitorio, virtuosæ videlicet, catholicæque promiſſionis, ab ipso, in cuius ore non inuentus fuit dolus, datæ, dicentis, Amen, amen dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in Nomine meo, dabit vobis, petite & accipietis: digito annulari decoratus.

3 ת, verè catholici ſignatura, Mitræ, aut Laminæ avreæ Sacerdotalis, Coronæve Regiæ loco, hominis interioris fronte, diuinitùs notatus, & ceu obtectus atque ornatus.

4 Aqva lachrymarum pœnitentialium & nouæ obœdientiæ Benedicta, Aspersorio crucis ac tribulationum verè hyſſopico, Christianè aſperſus.

5 Cui antè mentis ſuæ, Deo coniunctæ atque vnitæ, oculos è collo dependet, in Tabvlis cordis ſui, à lethiferis peccatorum ſordibus puri ac mundi, verè Avreis, flagrantiſſimi amoris Diuini Cinabrio, fidei ſinceræ Penicillo indelebiliter depictus, necnon Malleo ſpei firmæ fortiter impreſſus יהשוה Χριστοσ, Devs & Homo crucifixus; πενταγραμμός; יהוה τετραγράμμȣ ipſiſſimus Character, & Figvra paternæ ὑποστάσεως, ſiue ſubſiſtentiæ: Sigillvm Patris, Imago non tantū, vel ΕΙΚΩΝ, ſed & ἀπαύγασμα, & verus gloriæ Patris ſplendor, Dei Verbvm, Dei Virtvs, & Dei Sapientia incarnata. En Signacvlvm, vincens ac fugans partes aduerſas! Pentacvlvm & quinque literarum ac vulnerum, Verbi mirifici mirificum! Almaldel virtuoſum!

6 Circvlo יהוה igneo, Gladio verbi Diuini ancipiti, candidæ & viuæ fidei in Christum Manv, Deo eam mouente & regente, ducto, incluſus; eoque contra portas inferni, tutore Elohim Zebaoth omnipotente, inuictiſſimè munitus.

7 Ivramentvm, ob Foedvs & Pactvm conuentionis, cum Spiritv Sapientiſſimo, Optimo, Potentiſſimo, Infinito, Zelote, quo ei triuni, ſe triunum totum, corpore, ſpiritu & animâ, mancipauit, in perpetuum indiſſolubile, Ceremoniis ſanctiſſimis, in baptiſmate Christiano, iuxta & fluminis lotione ſacri aquoſa, & flatus vnctione ſacroſancti oleoſa, ſemel ſanctè præstitum, fideliter ſeruans: datamque illi ipſi fidem, qui ſanguine eum redemit ſuo (cui tu, inquam, chiro-

grapharius debitor ſanguine viciſſim obligatus tuo) nefariè non ſoluens.

8 LAMPADE atque CANDELIS, luminis de lumine æterno, ſemper ardentibus, in mente ſua Diuinitus accenſis, illuminatus.

9 HOLOCAVSTVM, quod יְהוָה SPIRITVM OPT. MAX. non deſpiciet, ſpiritum contribulatum videlicet, & cor contritum, illi eidem, piæ deuotionis orationisque ardentis, ad DEVM volantium, SVFFVMIGATIONE, lotis & animi & linguæ MANIBVS, patienter ſacrificans.

10 PROPOSITIONE denique, non temerè quauis, leui, ſcurrili aut inani, verùm licita, honeſta, & propterea DEO non aduerſa, ſibique ipſi, aut proximo ſuo, maximè vtili neceſſariavè, menti ſupplici & à lethiferis peccatorum ſordibus pœnitentialiter defæcatæ, (quæ vera CHARTA VIRGINEA, pura & munda, Theoſophorum, non cacomagorum) CALAMO cogitationum integrarum imaginationumque rectarum, ex deſiderii ſciendi CINABRIO ardentiſſimi, firmiter inſcripta; & ALTISSIMO, eleuationis in EVM annuntiatione, ſubmiſsè oblata: in IEIVNIO Chriſtiano, tam à concupiſcentiis affectibusvè vitioſis, quàm à ſuperfluo corporis cibo, GENVBVS & cordis & corporis humiliter FLEXIS, deque optato (Diuina clementiâ) beatè impetrando, indubitanter ſperans: in SACELLO ſiue ADYTO, ORATORII, monaſtico, aut quaſi eremitico, ad יְהוָה pro SAPIENTIA ſancta, MANE vigilans, & ore ac corde Χειστοφορὸς, CRVCIFORMITER, hoc eſt, in SPIRITV & VERITATE, ſine intermiſſione.

ORANS

ORANS,

AVDIT, VIDET, OBSERVAT,

יהוה MIRABILIS,

vocem mirificam, mirabiliter ſonantē, tonantem & loquētem;

IN

SS.ª SCRIPTVRA;	NATVRA;	SEMETIPSO;
Hiſtoricè; ſiue	Μακρὸ καὶ μικροκοσμικῶς;	*Secundum animam, in*
Literaliter;	Theoſophicè;	*mentis, Deo iunctæ, aut*
Moraliter;	Phyſicè;	*luce Diuina illuminatæ,*
Tropologicè;	Phyſicomedicè;	*ſpeculo: idque tam dormi-*
Anagogicè;	Phyſicochemicè;	*endo, quàm vigilando: vt*
Phyſicè;	Phyſicomageicè;	*teſtes quoque conſcientiæ*
Typicè;	Hyeprphyſicoma-	*propriæ mille, veritatem*
Cabalicè;	gicè;	*perhibentes, iuxta Legem*
TheoSophicè;	Cabalicè;	*in cordibus noſtris, Diuini-*
		tùs ſcriptam.

per CÆLVM, per TERRAM, per AQVAS, per AEREM, ſtellas, ignes, nubes, ventos, ſaxa, gemmas, lapides, mineralia: per Animalia, terreſtria, aquatica & volatilia: per vegetabilia omnia, per herbas, ſemina, lingua, virgulta, fructus: per numeros, literas, puncta: per HOMINEM, ſecundum CORPVS & corporis partes, & SPIRITVM, qui (& in corpore & ſine corpore) naturaliter FAMILIARIS, HOMVNCVLVSque Sophorum eſt per LAPIDEM Phil.^m & dum præparatum, & quando regeneratione glorificatus eſt. Imò, per CREATVRAS OMNES, etiam Inuiſibiles, hoc eſt, non phyſicas, vt ſunt totæ cæleſtis & infernalis exercituum ſpiritualium militiæ, ANGELI videlicet boni ac mali: & per OMNIA, quæ à viſibilibus, hoc eſt, phyſicis orta ſunt creaturis, ſiue per ſe ea ſunt naturalia, ſiue artificis manu induſtrioſa affabrè elaborata: tanquam per MEDIA, nobis aptè inſeruientia, quibus Diuina humanitùs ſentiamus. O quàm mirabilis vox DEI in omnibus, per omnia, ad omnes! In VSVM hunc, vt יהוה voluntatem, de præteritis, præſentibus atque futuris (iuxta DEI voluntatem) quibuſcunque, ſine fallacia rectè ſciamus, cognoſcamus ac præuideamus: Et, in Natura conſtituti, ſupra

Naturam (Deo duce) nosipsi dominemur: Resque ipsas haud difficilè efficiamus & peragamus, quarum causæ (sæpissimè etiam naturales) à Sapientibus mundi huius ignorantur, ob idque peritissimis in prophana philosophia viris etiam admirandas, & non credẽdas, SAPIENTIÆ Æternæ cultoribus atque alumnis fidelibus dilectis, solùm cognitas & dignas. In summa: potest TheoSophus, quæ vult; vult autem, quæ DEVS IPSE. In DEO potest omnia. En Secretum, vbi, quibus Auxiliis, cur, quomodo, quando CREDENTI nil impossibile!

ET,

THEOSOPHVS;

1 CVI est MENS sana, nec negotiorum curarumque mundanarum immundarum mole oppressa, in CORPORE sano:

2 Cum Sophistis quibuscunque non ambulans, sed SAPIENTIÆ Æternæ & SS.æ VERITATIS catholicæ semitæ firmiter insistens, inque ea, animo constanti, ad finem vsque impetrationis, perseuerans, DEI enim zelotis donum hoc.

3 Curarum temporalium vanitatibus & phantasiis splendidisvè mundi huius immundi sapientiæ miseræ miseriis, & verè nugis ac fabulis citò transitoriis, haud implicitus, verùm in SAPIENTIÆ æternæ meditationibus & laboribus diu noctuque totus.

4 Amicus יהוה factus: ab hocq; solo præceptore omnium sapientum catholico: dierum Antiquissimo, candidissimo, nec non fidelissimo, iuxta voluntatem suam liberrimam, rectè edoctus, idq; vel immediatè, vel mediatè, quod est, per Magistrum, spiritualem aut corporeum, nuntium יהוה bonum: Et, per libros, puta, SS.æ Scripturæ, atque Naturæ, etiam Naturæ interpretum chartaceos, quorum, quinam authentici sint, solus, cum Ignis examine, DEI Spiritus, in eo, dextrè iudicans, sit censor omnium æquissimus.

5 Mancipium aliorum, præsertim hisce bonis ac donis indignorum, arbitrii & pecuniæ non existens, verum per se vtcunque diues, vt de victu & amictu non sit solicitus honesto. Nam impossibile, indigentem, aut non liberum, posse philosophari. Ars libera, liberum & totum vult hominem.

6 Practicus manualis in Physicochemiæ laboribus, mul-

tùm exercitatus atque expertus. 7 Naturam, maieſtatis æternæ ac ineffabilis, in huius mundi theatro ſpecioſiſſimo, miniſtram nunquã otioſam, ducem Sophis omnibus fidam à DEO benignè cõſtitutam, vt TheoSophiæ amator, h.e. philoſophus, noſcens, & obœdienter obſeruans.

8 Eamque blandè, (quia miniſter) & lentè (quia actio eius lentiſſima) ducendo, non violentia iracundâ (vt hoſtis) cogendo, in principiis naturalibus, arte ſtudioſa, prudenter imitans.

9 Conſtantia induſtrioſa & patientia laborioſa, laborum, SAPIENTIÆ veræ fructus, qui non niſi mentibus diuinis dantur, propoſito firmo Sapienter eis & piè vtendi, hoc eſt, riuulos fraternè emittendi, fontem, in timore DEI, ſolus retinendi, (quod eleemoſynarii DEI, in hoſpitali hoc magno, eſt officium) hilarique & animo, & vultu ſereno (יהוה nutu) patienter expectans.

10 Non ſecretarius publicus, ſed Harpocrates exiſtens; DEOque immortali, pro bonis ac donis tantis ac tam paternis, quieto & gaudio & ſilentio (ne ſibi ipſi periculum accerſat, aliisque maleficii anſam præbeat, & propterea ira יהוה miſerè conſumatur) gratias immortales agens.

COROLLARIA DVO.

1 *JHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis, id eſt, Mundi minoris, in Naturæ libro & ceu ſpeculo, typus eſt ſeruator Mundi maioris, hoc eſt, Phil*m*. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoſcito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil*m*. Theoſophicè diſcito: Ita, Antiquitas pia & religioſa, de Maſchiah promiſſo, etiam ab, in & ex Natura, eſt certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.*m* *Scripturam (DEVS!) nihili æſtimans, ex Naturæ libro, ad ſenſum & rationem poteſt conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Chriſtianiſmum. Sic & Judæus.*

2 *Qui myſteria SS.*æ *Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Naturæ, ac Semetipſo; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ theſaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Enſoph! Enſoph! Enſoph!*

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo ſecundo) OMNIA in OMNIBVS primum ſecundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnoſceret, cognoſceret, ac poſſideret. Quod nomen eius, ſi noſti? Conſilium audi: Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius, & יְהֹוָה OMNIA paternè docebit.

OMNIA,

ad

יְהֹוָה DEI OPT. MAX. SOLIVS HONOREM, LAVDEM ac GLORIAM, POTENTIAMq; SAPIENTIAM & BONITATEM

agnoſcendam atque celebrandam:

PROXIMI EGENI, & PROPRIOS VSVS,

& in tempore & in æternum innumerabiliter ſalutares:

DIABOLI verò, iſtiuſque ſquamarum putidarum deſpectum ſummum ac deteſtationem æternam.

Hallelu-jáh: Hallelu-jáh: Hallelu-jáh:

Phi, Diabolo.

EPILOGVS, siue CONCLVSIO OPERIS TOTIVS.

AVDIVISTIS nunc ô mortales, Spectatores optimi, per Regium SOPHIÆ SVPERCÆLESTIS præconem ſapientiſſimũ, eiuſq;, ME, interpretem THEOSOPHIÆ Amatorem fidelem, imò à SAPIENTIA Æterni Æterna IPSA, ſola vera, Quid ſit SAPIENTIA; Qualis & Quanta; Quæ cum Ea pugnantia; Qui Theſauri, Vſus, Effectus, Fructus, Quantopere, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando, Omnibus, Cunctis, ſingulis ac vniuerſis, pro IPSA Theſaurisque Illius inexhauſtis feliciter conſequendis, Orandum & Laborandum; Qua quærenda Methodo aut via; Cui, Cui non, à Quo, & in Quem finem detur. Vidiſtis AMPHITHEATRVM ipſum. O vtinam (legendo DOCTRINAM Amphitheatri in Prologo, Prologi videndo in Amphitheatro) ludos Amphitheatrales ſpectaculaque Amphitheatrica SAPIENTIÆ VERÆ Chriſtiano Cabaliſtica, Mageica & PhyſicoChemica ſapienter cõtemplati fuiſſetis, dextrè intelligeretis; in ORATORIIS & LABORATORIIS veſtris fideliter vos ipſi quoq; ageretis, exerceretis, Theoſophicè imitaremini. At vereor è millibus vix vnum. Non enim contingit cuiuis, credite veridico, portum appellere veritatis; nec eſt cuiuſuis Biblicè, Macro & Microcoſmicè in CATHOLICISMO TRIVNO, Noſſe DEVM, & quem miſit IHSVM CHRISTVM, SEMETIPSVM, & MVNDVM maiorem, & quem dedit, eius

SVMMA OPERIS TOTIVS.

213. 216.

A quo intelligatur Amphitheatrum hoc: à quo non.

FILIVM, MAGNESIAM Philoſophorum. Soli Diis (ELOHIM) geniti potuêre: hoc eſt, ii, qui (vt eſt figurâ ſecunda) reiiciendo Binarium, Ternarium per Quaternarium reduxerunt reducereve ad Monadis ſimplicitatem (Diuina cooperante gratiâ) ex animo ſtudent. Non fatuum; ſed vatem vobis dixiſſe ſcitote, eum, qui pœnitentialiter nondum lotus atque purgatus; qui non Ignis, partem Libri NATVRÆ inferiorem PhyſicoChemicè explicantis, DEI profeſſoris in Vniuerſitate Mundi huius auditor indefeſſus; qui non Biblicè, Macro & Microcoſmicè Catholicus; qui SPIRITV SAPIENTIÆ non illuminatus; illum, inquam, medullam & Nectar Amphitheatri huius haud guſtaturum. Impurus; in ſchola crucis ac tribulationum piè non exercitatus; non PhyſicoChemicè vulcanicus; ſophiſta; pſeudophyſicus; cacomedicus; labyrintheus; circumforentialis; deceptoriè particulariſta, præſtigiator ſeu diabolicus, de DEI myſteriis Naturæque ſecretis quid veri intelligeret, ſolidi ſciret, quid fructuoſe tractaret? Qui minus DISCIPLINÆ atq; DOCTRINÆ huius tam ſanctæ filius, abeat, & TheoSophicè diſcat, priuſquam de Amphitheatro hoc cenſeat.

Qualis hic requiratur Lector, Auditor, Contemplator, Iudex.

Lectorem poſco, Auditorem volo, Contemplatorem deſidero, Iudicem requiro in TheoSophicis, Phyſicis, PhyſicoMedicis, PhyſicoChemicis, PhyſicoMageicis, HyperphyſicoMageicis, Cabaliſticis, Biblicè, Macro & Microcoſmicè Exercitatum, Orthodoxum, Catholicum; Influentiâ, Lumine & Motu SOLIS DIVINI irradiatum, illuminatum, accenſum & ſtimulatum in charitate ad Bonum; Pythagoricum; non filium, ante patrem, præcocem; Theoſophicè, hoc eſt, ad Legem & Teſtimonium SS.æ Scripturæ, Libri Naturæ Conſcientiæque rectæ, non Ethnicè aut prophanè diſputantem atque philoſophantem. Talis adſit lector, auditor, contemplator, iudex; non alius. Procul hinc abeſte prophani.

Quib. communicandum Amphitheatrū hoc; quibus non.

Vigilanter ergò circumſpiciendum, Qui, Quales & Quanti ſint proci Amphitheatri huius, & IEHOVAH TheoSophicè conſulendus, quibus concredamus PHILOSOPHIAM VERAM, Catholicam, Tertriunam, PHILOSOPHANDI que Methodum verè & Catholicè Sapientibus vſitatam. Non, certè, in omnem aurem peregrinam, aut conſcientiam pollutam, hæcce temerè ſunt proferenda. Nam ſicuti, dicente Gregorio Nazianzeno, non licet ſemper & publicè de DEO diſputare; ita

nec

nec tutum prorsus, de DEI Naturæque mysteriis, arcanis atque secretis: sed est Cui, Quibus & Quantum. Neque enim ita vilis est SAPIENTIÆ sermo, vt IDIOTIS (alto quamuis stemmate natis) mundanè immundè viuentibus, etiamsi Christiano nomine censeantur, ineptè pateat, cum nihil omninò sapienter sublime intelligant, capiant aut sapiant; cum indociles sint, & per terram repentes homunculi, suoque cerebello phantastico omnia peruersè metiantur. Perinde esset, ac si quis stercori Nectar infunderet, aut margaritas obiiceret porcis, seu asino substerneret rosas. Arcana publicata vilescunt; & gratiam prophanata amittunt. LEVIBVS, & hominum vocabulo minus dignis, inconstantibus, vita sordidis, sermone obscænis, mendacibus, histrionum, morionum, equorum canumve curam SAPIENTIÆ Legi atque Doctrinæ præferentibus, quibus Secretum omne fabula est, necnon alia mundana immunda admirantibus, Gazophylacium pandere Arcanorum, honestumne factu sit nec ne, iure quæro? Categoricè respondete, quæso, Domini mei. Sacrilegium, mea sententia, committit, qui hoc facit. PROPHANIS, hoc est, à studio & Amore SAPIENTIÆ VERÆ prorsus alienis, qui captionibus vanis quasi aranearum telis semetipsos cũ aliis infirmioribus simplicioribusque illaqueant; qui Dialecticorum obseruationes contra veritatem pueriliter effutiunt; qui, garrulitate sua superba, ingenia impediunt bona, ne ritè inuestigent percontenturque reconditiora; qui, sicut feruentes equi & inquieti facere solent, ceruices submittere nolunt VERITATI duras, sed auriga nostro, hoc est, TIMORE DEI in Charitate Christiana, lasciuè ac petulanter excusso, procul à SAPIENTIÆ semitis deuiant, lineaq; VERITATIS recta centrove VERI ad circumferentiam mendacii lubentes euagantur; ad hoc vnum spectantes atque prospicientes, si quid fortè in quæstionibus seductoriè captiosis alligent; aut simpliciter ac fideliter dicta peruersè dissoluant: His, inquam, SAPIENTIÆ offerre thesauros, nonne esset turpissimum simulque inutile? Præsertim, cum PHILOSOPHIÆ VERÆ Christianæque Charitatis non tam ignari sint, quàm inimici acerrimi. Quid fieret si accusatores atque adeo Iudices, hoc in negotio, constituerentur tales? nonne de scintillis DOCTRINÆ sanæ non rectæ intellectæ, aut sinistrè interpretatæ, statim ingen-

IDIOTÆ. Was sollen der Kuh Moschaten.

LEVES.

PROPHANI.

Ee

tia niterentur inflammare calumniarum incendia, quæ ad extremos vſque Indos diſſeminarentur Cælumque raperentur? Rapiat eos GENIVS bonus ad mentem meliorem. Impoſſibile, hos pura mente ac vero ſenſu vel verbum vnum de myſteriis DEI, Naturæque ſecretis audire, iudicareve poſſe. Quonam igitur, me conuertam? apud quos talentum hoc meum dignè deponam?

DISCIPLINÆ *atque* DOCTRINÆ *filii.*

Non niſi apud ſolos DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filios, hoc eſt, eos, apud quos ſtudium SAPIENTIÆ VERÆ Hoc, in Triunitate Catholico, in pretio eſt; Quibus ex animo in delitiis. Floreas modò, ô AMPHITHEATRVM, partus (Diuinâ obſtetricante gratiâ) ingenii mei Diuinitus infuſi, inter verè Sapientes.

VVLGVS.

Vulgum non curo prophanum. VVLGVM ego non loco, ſed pectore metior. Vulgus ſunt, quicunque inanes rerum imagines pro veriſſimis rebus demirantur; ſint etiam cuiuſcunque velint Status, Ordinis, Conditionis. Non ideo aliquid vel verum vel rectum puta, quia ſeniores, quia primores, quia maxima pars hominum ſtatuit vel facit, ſed ita demum aut verum aut rectum eſt ſi quadret ad regulam VERITATIS Catholicam, Triunam, videlicet, Legem atque Doctrinam SS.æ Scripturæ, Naturæ, & Conſcientiæ teſtimonium puræ ac rectæ. Imò, hoc ipſo tibi, mi frater, ſuſpectum quid eſſe oportet, quod plurimis placet. Peſſimus enim iam olim tum viuendi tum ſentiendi auctor vulgus eſt. Neque enim vnquam, proh dolor! ita bene actum eſt cum rebus humanis, vt non peſſima placuerint plurimis; interdum, etiam contra Conſcientiam, eminentioribus. Caue ſic cogites: hoc nemo non ſtatuit; his veſtigiis maiores mei ſunt ingreſſi; hac in ſententia eſt ille tantus Philoſophus, tantus Theologus, tantus Gubernator, &c. Sic docetur in Academiis; hoc Profeſſorum omnium dogma; ita docēt Eccleſiaſtici; ſic ſentiunt & iudicant Politici; hi, profectò vulgus non ſunt. O Satanicum illum philoſophādi modum, qui ſeſe extollit ſupra VERITATEM SAPIENTIÆ DEI omnem, qui ſanè dignus eſt catenis in tartarum præcipitetur. Omninò nihil te moueant ingentia nomina. Peſtilentiſſimum, auctoritate inniti hominum.

Lapis Lydius VERITATIS.

Ad Legem & Teſtimonium SS.æ Scripturæ, Libri Naturæ & Conſcientiæ rectæ examinat, probat, iudicat, Theoſophus OMNIA. Hoc qui non faciunt, auroram non videbunt VERITATIS, in quocunque vis ſcibili. Hic Lapis Ly-

dius VERITATIS vnicus; hæc norma Veritatis Triuna; hoc Archetypum siue Exemplar Catholicon, Triunum, solum authenticum; vnde quisquis vel vnguem discesserit minimum, à recto, à vero discedit, curritque extra viam. Animus igitur tuus, mi frater, qui ad VERITATIS culmen anhelas, à vulgi tum factis tum opinionibus quàm maximè dissentiat. Fallitur & fallit, vulgi qui pendet ab ore. Solus mihi placet Sapiens; placebit eidem Amphitheatrum SAPIENTIÆ VERÆ nostrum: præsertim verò lectione eiusdem crebrò repetita, contemplationeq; de eo TheoSophicè suscepta, necnon Doctrina illius, in Oratorio & Laboratorio, ad vsum sapienter translata. Quòd, si PARTICVLARIA me omisisse conqueratur quidam multa, sciat ille velim, AMPHITHEATRVM hoc esse CATHOLICON siue VNIVERSALE: secundum Leges atq; Doctrinam eius TheoSophicè ingrediatur ORATORIVM, sapienter LABORATORIVM; reuelabit atq; docebit DEVS (si placuerit sibi, & proderit tibi) ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, PARTICVLARE OMNE. Hui! nonne crabrones irrito, & fortassis cuculos ingratos? Fürwahr ich mache die Narren tolle/vnd jage die Phantasten wider mich in Harnisch. Atqui, SAPIENTIÆ SPIRITV auxiliante, non deerit mihi aliisque PHILOSOPHIÆ veræ alumnis, claua VERITATIS Catholica, Triuna, quâ affultus istorum, tam publicè quam priuatim, repellamus coerceamusque petulantes. Quantum verò VTILITATIS habeat Amphitheatrum hoc nostrum, non tantum ex oratione mea, sed reipsa, (quæ per se sufficienter loquitur) æstimari volo. Martialis: Victurus Genium debet habere liber. GENIVM habet AMPHITHEATRVM, BONVM. Dieses Werck lobt (Gott sey danck) seinen Meister/das weiß ich. Ridiculum & ferè ardelionicum Ciceronis illud lib. 4. Tuscul. Quæstion. Quid enim ei, dicentis, videatur magnum in rebus humanis? cui æternitas omnis, totiusque Mundi nota sit magnitudo? CONTRA TheoSophicum hoc nostrum: Quid non ei videatur magnum, in lucis huius vsura, cui Biblicè, Macro & MicroCosmicè notus DEVS IPSE Æternus, notaque NATVRA & CREATVRA omnis; cui non solum Mathematicè (quemadmodum fortassis Ciceroni) nota sit totius Mundi vtriusque magnitudo, verùm quoque Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, Physico-

Soli Sapienti placebit Amphitheatrum hoc.

218. 220.

PARTICVLARIVM *cognitio quomodo adipiscenda.*

VTILITAS *Amphitheatri huius.*

Mageicè, HyperphyſicoMageicè, Cabalicè, Theoſophicè, Natura, Proprietas, & Qualitas omnis. Ad hoc enim, ô homo, Creator te plaſmauit, Saluator redemit, Spiritus ſanctus ſanctificauit, SACROSANCTVM TRIVNVM vt noſcas CATHOLICON, eoque in Triunitate TheoSophica, hîc & in æternum fructuoſa, Sapienter fruaris; Creatorem Mirificum & Creaturam eius mirabilem in humilitate admireris. Quô profundius in contemplationem creaturæ, nedum Creatoris deſcendit Sapiens, eô plus anſæ ſibi præbetur, cur SAPIENTIAM, BONITATEM & OMNIPOTENTIAM JEHOVÆ dignè miretur. Hoc, Amphitheatrum noſtrum. Hîc, Catholicè OMNIA. Lerneſtu hierauß nichts/ ſo iſts in ſecretioribus mit dir vergebens. Moneo

Admonitio fraterna. autem vos, fratres chariſſimi, Doctrinæ filios, vt ſancta, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, ſanctè tractetis; ne apud vulgus imperitum, vel in publico, myſteria prophanentur, vosq; ipſi boum calcibus conculcemini. Vetuit DOMINVS & Magiſter noſter Sacrum dare canibus: & tantum Diſcipulis dixit, VOBIS (non vulgo) datum eſt noſſe myſterium regni DEI, CÆTERIS autem (vulgo) in parabolis, Luc. 8, ỷ. 10. Inter vos de magnaliis DEI fraternè conferatis; in cœtu TheoSophorum, hoc eſt, VERITATEM SAPIENTIÆ VERÆ ex animo amantium, ſitientium atque ſequentium, etiam in deſpectum diaboli ſquamarumque iſtius.

219.

Machina diaboli impedimentorum. Bone DEVS! quot & quantis impedimentorum machinis annis multis me aggreſſus eſt diabolus, hoſtis VERITATIS (JAH teſtor Summum, ferè innumeris) quibus deterrerer à propoſito meo tam pio, ab opere laborioſè ſumptuoſeque ſuſcepto, ne ſcilicet extruerem

Amphitheatrum hoc cur extructum. AMPHITHEATRVM hoc, erigeremque in eo SAPIENTIÆ, OMNIPOTENTIÆ & BONITATI JEHOVÆ, Monumentum honoris, laudis, gloriæ inſigne; PROXIMO Μνημόσυνον Charitatis; MIHI IPSI Memoriale, labili inſeruiens memoriæ meæ; DIABOLO Teſtimonium odii publici, & phy ſempiternum; DEVS bone, inquam, quot me ſeductionum & tentationum machinamentis aggreſſus eſt tenebrio iſte! obiiciens modò ſummitatem Doctrinæ; iam ingenii imbecillitatem; mox, ſumptuum copiam laborumque difficultatem; nunc, notam affectatæ nouitatis aut ſingularitatis; iterum, calumnias prophanè philoſophantium; obloquia propter Scientias &

Artes reconditiores ferè infamia; inuidia fratrum in facultate & ſtudio ſimili falſorum; imò aliquot myriades horum: attamen roboratus & animatus SPIRITV SAPIENTIÆ & FORTITVDINIS Diuino, qui mentem, vt meditatus fuerim, illuminauit; confidentiam veram, vt ſcripſerim, dedit; os, vt loquutus fuerim, aperuit, & vt iam loquar, aperit; ſequutus ſum quô Fata vocabant; ductuque & virtute SPIRITVS huius in zelo perſeuerans pio, machinas illas TheoSophicè ſuperaui omnes, ita vt ſuppeditante JEHOVAH facultates ac vires, tandem per tædia, impedimenta, infortunia, tanquam per mare rubrum, feliciter transgreſſus, ex labyrintho errantium ſaluus & incolumis euaſerim. Ecce, TERRAM video! Quapropter ô JEHOVAH, ENS SPIRITVALE, TRIVNVM, Æternum, Sapientiſſimum, Optimum, Potentiſſimum, EHIEH ESER EHIEH, JAH, JEHOVAH, ELOHIM, EL, ELOHIM GIBOR, ELÔHAI, JEHOVAH ZEBAOTH SCHADAI, ADONAI MELECH, Terribilis, Verax, Fortis, Zelotes, Juſte, Longanimis, Miſericors, multa Benignitate, omnia videns, PATER, FILI, SPIRITVS SANCTE, Creator Cæli, Terræ, Aquarum & OMNIVM quæ totum continet VNIVERSVM Conditor, ego HENRICVS KHVNRATH in Sapientia, Bonitate, Juſtitia, Veritate, Sanctitate, Multipotentia, Immortalitate (in ADAM protoplaſto, ſicuti homines omnes) ad Imaginem; Vnus verò in perſona, Trinus in Eſſentiis, ex Corpore nimirum terreno, Spiritu Cæleſti (SCHAMAIM) & Anima Diuinitùs inſpirata, ad ſimilitudinem tuam, HOMO formatus; ex gratia in CHRISTO, reformatus; gratias ago tibi Altiſſimo humillimè ingentes & ſummas, quòd clementer exaudieris preces, lachrymas, vota & ſuſpiria mea, ab iuuentute prima pro SAPIENTIA VERA impetranda, ad TE pœnitentialiter ſæpiſſimè fuſa; & quòd ex mera benignitate tua mihi oſtenderis VERITATEM eorum, de quibus agit Amphitheatrum Tertriunum, Catholicon, præſens. Oro ex toto corde MISERICORDIAM tuam, vt mittas mihi de Cælis ſanctis tuis RVACH HHOCHMAH-EL, SPIRITVM SAPIENTIÆ tuæ, qui mihi familiaris ſemper adſiſtat, me dextrè regat,

Sapienter moneat, doceat: mecum ſit, Oret, Laboret; mihi det benè velle, noſſe, eſſe & poſſe in Phyſicis, Phyſicomedicis, PhyſicoChemicis, PhyſicoMageicis, HyperphyſicoMagicis, Cabalicis, TheoSophicis quibuscunq;, OMNIBVS. in omni vitæ meæ actione; ne errem à via Veritatis, & Iuſtitiæ Lumen luceat mihi, & SOL Intelligentiæ oriatur mihi in mente ac corde meo. Vt tibi, ô IEHOVAH, in Bonis & ad Bona ſim id, quod homini ſua eſt manus; SAPIENTIÆ tuæ vnicè ſequar VERITATEM Catholicam, Tertriunam, Biblicam, Macro & MicroCoſmicam; inque Gazophylaceo EIVS Catholico, Tertriuno, Libris nimirū SS[æ]. Scripturæ, Naturæ & Conſciētiæ puræ ac rectæ, SAPIENTIAM & PHILOSOPHIAM VERAM PHILOSOPHANDIQVE modū legitimum (amicus factus DEI) legitimè vener. Influentiâ, obſecro, Lumine & Motu SOLIS TVI SVPERCÆLESTIS me totū bea. Benignè mihi concede, quæſo, vt mente ſana in corpore ſano mihi ſuppetant & facultates & vires perducēdi ad finem perfectè completum ea, quorum Theoriā & Praxin veras mihi mirabiliter notas feciſti; cum fructu atq; liberrimè, donec vixero, iis vtar, in Tui honorem, laudem & gloriam; Proximi (iuxta votum meum Chriſtianum) Meiq; ipſius vtilitatē honeſtam, diaboli verò ſquamarumq; illius phy æternū. Sit, ô DOMINE, mihi à dextris & ſiniſtris, ante, retro, ſurſum atq; deorſum, imò circulariter, ANGELVS meus, miniſter tuus flammeus, bonus, qui ſub modo delegatæ à TE adminiſtrationis, latrones in aeris regione latitantes ſeu ſpiritus fuget malignos, malitiam illorum coerceat, meque à leone rugiente circumeunte defendat, ne me deuoret, & malo deniq; circumdatum, ne pereum, moneat, cuſtodiat. Libera me, ô DOMINE, à malo OMNI; vtq; ſic, concede, tranſeam per temporalia, ne interim amittam BONA Æterna; fruarq; IEHOVAH Paterno, Fraterno atq; Amico, ad ſalutē Catholicam, hîc & in omnem Æternitatem fructuoſiſſimam: Per & propter SAPIENTIAM PATRIS incarnatā, D.N. IHSVM CHRISTVM CRVCIFIXVM; qui in TRIVNITATE viuis & regnas DEVS in ſecula ſeculorum, AMEN. Ex Muſæo noſtro anno æræ Chriſtianæ 1602.

HENRICVS KHVNRATH
LIPS. THEOSOPHIÆ AMATOR fidelis, & Medic. vtriuſque Doctor.

CANDIDO LECTORI S.

IN *calce expoſitionum cuiuslibet gradus, candide Lector, per errorem irrepſerunt hæc verba;* Inſeratur figura primi 2.3.4.5.6. ſeptimi gradus. *Nec enim ſinguli gradus ſingulas habent figuras. Sed Amphitheatrum ipſum ſuis conſtat figuris, & ſuas habet Introductiones, quod te monere volui, ne operi deeſſe aliquid putes. Vale.*

HANOVIÆ
Excudebat Guilielmus Antonius,
MDCIX.

TABEL VON DEN DREYEN PRINCIPIEN GÖTTLICHER OFFENBAHRUNG, WIE GOTT AUSSER DER NATUR IN SICH SELBER, VND DANN IN DER NATUR, NACH DEN DREYEN PRINCIPIEN BETRACHTET WIRD: AUCH WAS HIMMEL VND HÖLLE, WELT, ZEIT VND EWIGKEIT SAMPT ALLEN CREATUREN SEY: WORAUSS ALLES ENTSPRUNGEN: WAS DAS SICHTBARE VND VNSICHTBARE SEY?

A D	Vater	Wille	I E
O	Sohn	Lust	H O
N	Geist	Scientz	V A
A	Krafft	Wort	Leben
I	Farben	Weissheit	Tugendt

In diesem Schema wird Gott nach Seinem Wesen in der Einheit betrachtet, waß ER auser der Natur und Creatur in Dreyfaltigkeit sey: damitte er alle ding Erfüllet und doch keiner Städte bedarf.

FÜNSTER WELT, GOTTES ZORN. DAS ERSTE PRINCIPIUM. — LICHTE WELT, GOTTES LIEBE. DAS ANDER PRINCIPIUM.

E 1.	1. T	2. I	3. N	4. C	5. T	6. U	7. R
W 2.	Begierde. oder Einfassen	Scientz. Ziehen. oder Stachel.	Angst.	Fewer.	Licht oder Liebe fewer.	Schall.	Wesen.
I 3.	Fünster.	Fühlen, oder Bewegen.	Wallen.	Peinlich leben.	Liebe Leben.	Verstandelich leben	Essentialisch Eigenschaft Würcken. Oder Wesentlich leben
G 4.	Herbe. Härte.	Feindschaft.	Gemüthe.	Schräck.	Frewde.	Fünf Sinne.	Forme.
N 5.	Schärffe	Aufsteigen	Radt des Lebens.	Tödten.	Krafft.	Liebe.	Sperma.
A 6.	Grim.	Hoffarth.	Verzagen.	Hölle.	Glory.	Geben.	Nehmen, oder Einfassen.
T 7.	Grosser Todt.	Falscher Wille.	Kleiner Todt.	Seelen grund. Teuffel.	Seelen Geist Engel.	Lohben.	Vermehren.
U 8.	Selbstheit Stillstehen	Zerbrechen	Vom VRstand scheiden	Thorheit.	Weißheit.	Hochheit.	Demuth.
R 9.	Ohnmacht.	Eigen Wille.	Rauben.	Phantasey.	Erkändnüß.	Stärcke.	Thron.

EYGENSCHAFTEN DER EUSEREN NATUR.

GRUND DER NATUR.			REIN ELEMENT.		PARADIES.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Kälte. Erde. Schnee.	Vrsprung der lufft.	Fewer der Essentz.	Himmel.	Licht der Natur.	Sternen.	Wasser.
Saturnus.	Mercurius Planeta.	Mars.	Sol.	Venus. Weich.	Iupiter.	Luna.
Sal.	Mercurius Donner.	Sulphur Plitz.	Salniter.	Öhle.	Krafft.	Leib.
Schwartz. Graw.	Vermängte Farben.	Roth.	Gelbe.	Grünn, Inwendig Weiß.	Blaw.	Weiß von aussen, Inwendig Roth und Grün
Melancholisch	Cho-	-lerisch.	San-	-guinisch	Phleg-	-matisch.
Grobheit der Steinen.	Metallische Steine.	Rost.	Wachsen.	Perlen.	Edelsteine.	Menstruum.
Bley.	Queck silber.	Eysen. Stahl.	Goldt.	Kupfer.	Zinn.	Silber.
Holtz. Beine.	Kraüter.	Hartz.	Tinctur in dem Irdischen.	Süsse.	Bitter.	Graß.
Sawer.	Gifft.	Wehthun.	Eröfnen.	Heylen.	Stärcken.	Fleisch.
Verstopffen	Riechen	Fühlen.	Sehen.	Schmäcken.	Hören.	Eckel der Natur.
Sterben.	Lügen.	Zorn Krieg.	Reichthumb.	Edel.	Vernunfft.	Eigen Besitz.
Herr.	List.	Gewalt.	Recht.	Getrew.	Warheit.	Einfalt.
Stelen.	Betriegen.	Verlieren.	Finden.	Irdische oder Viesche lieben	Freundlich sein.	Leichtsinnig.
Hartsinnig. Trawrig.	Verwirter Siñ.	Nichts achten.	Standhafftig.	Rein.	Frölich.	Vnverständig.
Irrdisch.	Thierisch.	Böse.	Himlisch.	Züchtig.	Sinnlich.	Niedrig.
Wolff.	Fuchß.	Hundt.	Löwe.	Vogel.	Affe.	Grobe Thier.
Würme. Geitz.	Giftige Würme. Sünde.	Böse Thiere. Verdamnüß.	Getrewe Thier. Rew zur Busse	Flüchtige Thier. Newe Geburt	Zahme Thier. Liebe Fewer	Fische SOPHIA.

MICROCOSMOS, das ist, die kleine welt, oder der Mensch, ist ein Ebenbild aller 3 Principien: nach der Sehlen, der Fewerwelt; nach dem Geiste, der Lichtwelt; nach dem Leibe, der Lufftwelt.

	T 1 SE	I 2 E	N 3 L	C 4 E.G	T 5 EI	U 6 ST.	R 7 LEIB.
	♄ Sonn-Abend.	☿ Mitwoch.	♂ Dienst Tag.	☉ Sonn Tag.	♀ Frey-Tag.	♃ Donners Tag.	☾ Monn Tag.
Adam im Paradieß.	1 Begierligkeit	1 Beweglikeit.	1 Empfindligkeit	1 Sehen.	1 Lieben.	1 Frewen.	1 Himlisch fleisch.
Sathan.	2 Schärffe.	2 Zorn.	2 Pein.	2 Bitter wehe.	2 Feinden.	2 Zagen.	2 Leyden.
Christus.	3 Wort Gottes.	3 Leben.	3 Annehmen.	3 Süsse.	3 Glory.	3 Krafft.	3 Göttlich wesen.
Adam im Paradieß.	1 Ebenbild.	1 Außgehen der Geist.	1 Wollen.	1 Hoch.	1 Niedriger wille.	1 Loben.	1 Einheit.
Sathan.	2 Eigen Annehmen.	2 Eigen Wissen	2 Eigen Wille	2 Herschen.	2 Hoffarth.	2 Schänden.	2 Narheit.
Christus.	3 Einheit Gottes.	3 Gelassen.	3 Leyden.	3 Sichergebē.	3 Begirde.	3 Gleichheit der kräffte.	3 Weißheit.
Adam im Paradieß.	1 Schmäcken	1 Sinnen.	1 Gemüthe.	1 Verstand.	1 Geist.	1 Reden.	1 Evestrum der Natur.
Sathan.	2 Lust Zur Schiedligkeit	2 Lügen.	2 Angst.	2 Zweiffel.	2 Fallen.	2 Stanck.	2 Außstossen.
Christus.	3 Tauffe	3 Gesätze.	3 Zersprengen	3 Hoffen	3 Demuth.	3 Glauben.	3 Genius, oder Regenbild.
Adam im Paradiß.	1 Stärcke.	1 Durchgehen	1 Macht.	1 Heylig.	1 Züchtig.	1 Kräftig.	1 Thron.
Sathan.	2 Herr.	2 Gewalt.	2 Boßheit.	2 Turstig.	2 Leichtfertig.	2 Vnsinnig.	2 Eigen Ehr.
Christus.	3 Niedrigkeit.	3 Gehorsam.	3 Barmhertzigkeit.	3 Vergeben.	3 Geben.	3 Gebähren.	3 Ehre geben.
Adam im Paradieß.	1 Engel.	1 Diensthaft.	1 Milde.	1 Freundlich.	1 Schönheit.	1 Tugend.	1 Fleischig.
Sathan.	2 Teuffel.	2 Wiederwertig.	2 Diebs Gemüthe.	2 Mörder.	2 Belials hure.	2 Gifft.	2 Irdisch fleisch.
Christus.	3 Christus.	3 Vmbwenden.	3 Busse.	3 New Leben.	3 Heylig.	3 Wiederbringen.	3 Sophia.
Adam im Paradeiß.	1 Himmel.	1 Kindheit.	1 Verborgenheit.	1 Offenbahr.	1 Singen.	1 Klingen.	1 Paradeiß.
Sathan.	2 Hölle.	2 Streiten.	2 Quall.	2 Immer fallen.	2 Phantasiren.	2 Verwandelung.	2 Klufft der Tieffe.
Christus.	3 Ruffen Christi.	3 Lehren.	3 Auflösen.	3 New Gemüth	3 Sich frewen.	3 Bähten.	3 Grünen.

TETRAGRAMMATON.

In dieser Tabell *wird der Außfluß des Ewigen* Göttlichen Wortes *betrachtet, wie sich das Wort durch die Weißheit, auß der Einheit in vielfaltigung und Schiedligkeit, so wol in Natur und Creatur der Ewigen Creaturen Einführet, wie sich die Einheit in Annehmligkeit und Empfindligkeit, in Liebe und Fünsternüß erscheinet, nach welcher sich* Gott *einen Zornigen Eyferigen* Gott *und verzehrend Fewer nännet, so wol einen lieben Barmhertzigen* Gott: *Darinnen man den Grund der Engel und Sehlen verstehet, Darinnen sie die Sehligkeit oder Verdamnüß annehmen mögen. In den 7.* Spaciis *querüber werden die Sieben Eigenschafften der Ewigen Natur, alß das* Mysterium Magnum *verstanden. Bis zur Vierdten Eigenschaft ans Fewer, wird das Erste* Principium, *alß die Fünsternüß und Vrsach der Bewegnüß und des Peinlichen lebens verstanden: und vom Fewer bis zur Siebenden Eigenschaft wird das Ander* Principium, *die Englische welt verstanden. und in den* Spaciis *herunterwerts werden die Eigenschaften des Lebens verstanden.*

MACROCOSMOS.

In dieser Taffel *wird angedeutet, wie die Ewige Geistliche Welt, alß das* Mysterium Magnum, *sey durch Bewegung des Wortes* Gottes *Außgeflossen und Sichtbar worden, auch lautbar und materialisch, und wie auß den Eigenschaften Creaturen geschaffen sind, Daran die Innere Geistliche welt, so darinnen verborgen, verstehen sol, und wie sich die Innere kräffte durch* Göttliche *Würckung haben Eingefaßet und gebildet: Das man in Allen Dingen von Gutten und Bösen verstehen kan, und da doch im* Mysterio Magno *kein Böses gewesen ist, sondern ist durch die Empfindligkeit und Annehmung Eigener Begierde entstanden. Auß diesem Grunde seind Alle Creaturen /: die Sichtbahren :/ herkommen. Das ist alhier entworffen, was auß ieder Eigenschaft im Würcken außflüße, und welche Eigenschaft unter den Sieben das Ober Regiment hat, darnach wird ein ding gebildet und regieret.*

MICROCOSMOS.

In dieser Tabell *wird der Mensch fürgestellet, was Er sey im Paradiese gewesen, alß Alle Eigenschafften in Ihme in der Gleichheit ohne Annehmung Eigener Begierde stunden, da Er im Paradieß im Bilde* Gottes *stunde: und was Er sey durch des* Sathans *Trug und Inficirung worden: was das* Menstruum *der Schlangen in Ihme sey, davon Er ist Irdisch und Sterblich worden: und wie Ihme sey* Gottes *Wort und liebe wieder zu hülffe kommen, und Ihn in* Christo *Newgebohren, und das Schlangen Bild täglich trete: und in was gefahr und Elende Er in solcher Bildung stehe, wie Er auf dem Grunde der Höllen und des Himmels stehe. So ists entworffen, wie Er ein Bilde der Sieben Eigenschafften, auß allen Dreyen* Principiis, *auß Ewigkeit und zeit sey, alß ein Ebenbild Göttlicher Offenbahrung und Wissenschaft: zu mehrem verstande wie Er soll sein leben regieren, und welchem Trieb Er folgen soll.*

TUUM, EX TOTO CORDE TUO, ET EX TOTA ANIMA TUA, ET EX
HOC
IPSE
ERAT

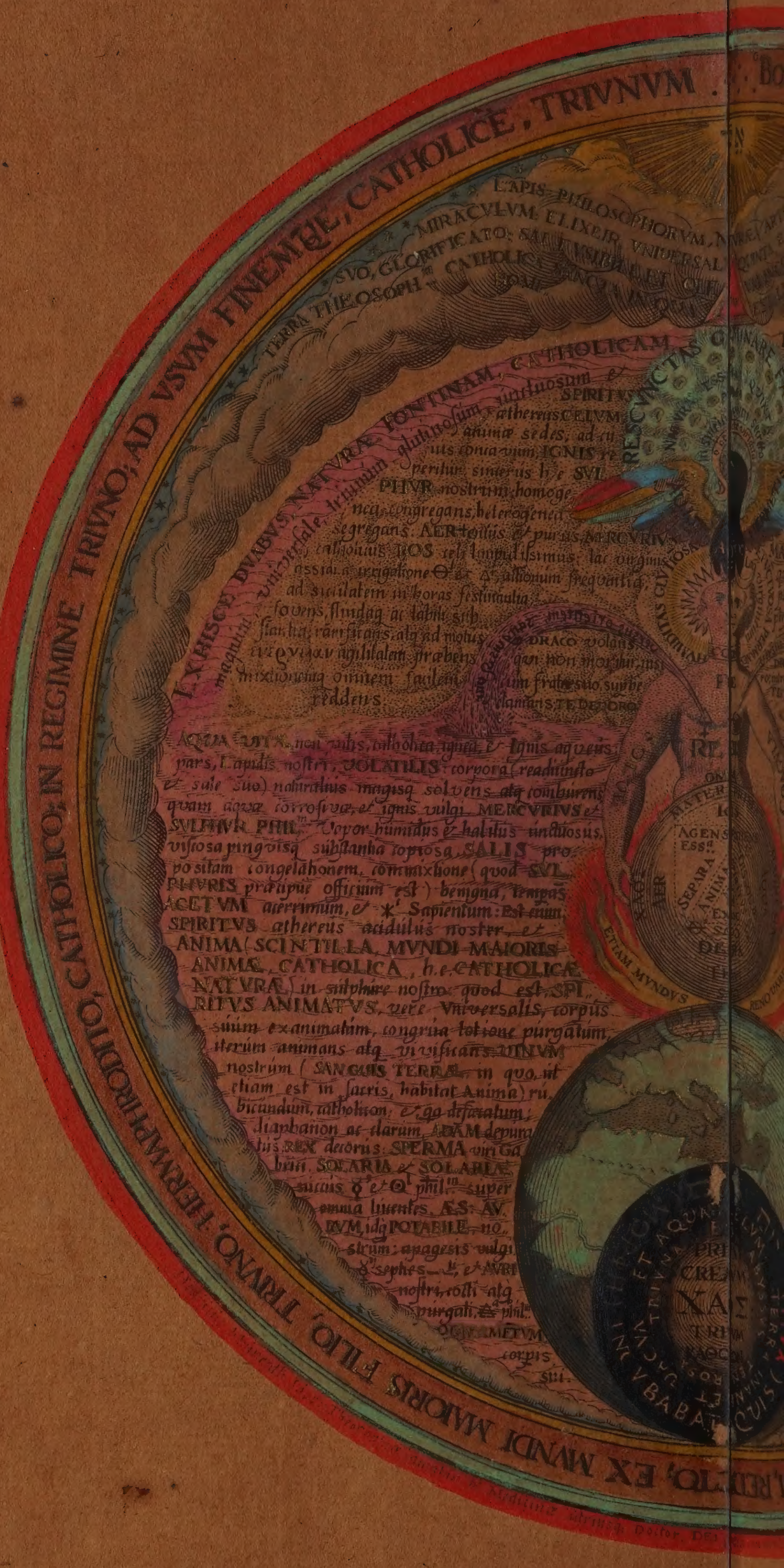

EX OMNIBVS VIRIBVS TVIS, ET EX OMNI MENTE TVA; ET PROXIMVM TVVM SICVT

Æternus, Terribilis
Verax, Zelotes
Maximus
Iustus
Longanimis
TIMOR DEI
TEMPERANTIA
HVMILITAS
IVSTITIA
PATIENTIA
Derelicto malo, circumitus, regenerando
REDVCETVR, SIMPLICITATEM;
TEMETIPSO, triuno, renato, verè catholico.
FAMILIARITAS
SIMILITVDO
FREQVENTIA
INTELLECTVS
MENS
RATIO
Dignus
solus,
accipere
LIBRVM,
& aperire
signacula
EIVS:
Hallelujah:
SABBATHVM
MAGNVM
ANIMA
VNIVERSVM
VOBIS
IOBILEVS ÆTERNVS
GIRANS
OMNIA,
ADIICIENTVR
IVDICIVM SVPERIVS
CONIVNCTIO
IVDICIVM INFERIVS
ORATIO
MONADIS, in
throno
suo,
AD
in
sedebit

Optimus; Omnia videns
Multus benignitate
Solus Sapiens
Misericors
FORTITUDO
MISERICORDIA
PRUDENTIA
BENIGNITAS
CASTITAS
MENTIGNEVS, καθολικος,
Maledictus omnis, qui non permanet in omnibus
quæ scripta sunt in libro LEGIS, ut ea faciat Devt. 27.
REIICIATVR
FIDES
OBIECTVM
BINARIVS, patri
MEDITATIO
MEDIVM
ET
ΧΡΙΣΤΟΣ
TERNARIVS
COGNITIO
SENS, EXTERIORES
AMOR
PHANTASIA
SPES
PER SPIRITVS
SANCTVS
HOMINIS,
LINEA
QVÆRITE
VERVM AC
SPIRITVS
PRIMVM REGNVM DEI
SVMMVM
VIRIDIS
BONVM
ET IVSTITIAM EIVS
CABALI
CORPVS
FRVI
PATERNO

EX MVNDI MAIORIS FILIO, TRIVNO, HERMAPHRODITO, CATHOLICO; IN REGIMINE TRIVNO; AD VSVM
CATHOLICE, TRIVNVM
LAPIS PHILOSOPHORVM

BONVM MAKPOKOΣMIKON, NATVRÆ, PER ARTEM, KAΘOΛIKON, SVVM, DONVM
TRIVNIVS, HOMINI, AD MONADIS SIMPLICITATEM, REDACTVM
TRIVNAM, COMPOSITO: ABYSSVM QVINTÆ
salsum scintilla
AQVA
AQVILA alba; Essentiæ
glutinosa FONTINA pro
REGE nostro, catholico
MAGNES terrenus, at-
trahens CELVM ut mari-
tentur, cum inferioribus, superiora;
MATRIX sive VTERVS Mundi maioris in
quo RVAH ELOHIM (CELI medio) conce-
ptus corpusq factus est; & in manifestatione
physicochemica regeneratoria sua hac, mediante
spiritu æthereo h.e. cælo, anima
DRACONIS so-
TV, VICISSIM
VORO
SPERMA femina Beya
LVNÆ, sumunt LVNARIÆ suæ.
TERRA VIRGINEA CATHOLICA, h.e. Naturæ Vni-
versalis, non particularis, Candida & sincera. CEN-
TRVM TOTIVS, ad cuius etiam inventa,
labore sagaci, omnia vincente,
foliata, Rara, Aeris, pars Lapidis nostri FIXA
Congelans, Coagulans & figens; SAL TERRÆ,
CATHOLICON, viriditate sua, sterilia cuncta
fœcundans: ARTIS, AROMATICVM; & SAPIEN-
TVM, COMMVNE: quod est, AQVA SICCA,
non madefaciens manus. CORPVS, sine spi-
ritu & Anima, PRÆTIOSVM: ab impuro,
superfluo & corruptibili, vili & falso
in fine, separationis suæ, vidimus
lapsum
surda, mortali & damnata, liberatum. Spiritus
animali PROPRII FERMENTVM:
prium, vivencumque receptaculum & summan-
um, ANIMÆ, incorruptibilis & immortalis
SVÆ, hortulus amœnissimus, ac para-
disus terrestris. LATON dealbatus
TARTARVS, vini nostri catholici
CATHOLICVS, in albedinem
conversus. EVA
lota: REGINA pulcra &
formosa: BETA LVNA
splendens LVNARIA
vera ARGENTVM
atq SATVRNVS,
secretiss.
Philoso-
phorum

NE LOQUARIS DE DEO ABSQ; LUMINE.
DORMIENS
Khunrath Lips: Theosophiæ amator & Medicinæ utriusq;
pinxit

TATVM, SVCCEDET ALIQVANDO.
EXPE RIEN TIA.
ESTIN LENTE
Maturandum
pictor, DEI gratia, inventor: Paullus vandr doort Ant-werp sculpsit

PORTA AMPHITHEATRI SAPIENTIAE AETERNAE, solius VERAE, C
suam mysticam, prologeticam nimirùm illam, sibi præfixam, picturâ hîc significatam, graduum
tractû DEI patris tam immediato, merè ἐνθουσιάσμῳ (phy calumniatori!) quàm variè mediat
antè portam coruscantes, copia introgrediendi, oculisq; & corporis & mentis CHRISTIANO-K
plandi ac percontandi quænam sit Sapientia, Bonitas & Potentia CREATORIS: ut Sophi
φυσιο-διδακτικῶς) creati, PHILOSOPHIA syncerâ verè philosophicè enarrent Opera
KHUNRATH LIPS. Theosophiæ amatore fideli, & MEDICINAE vtriusq; DOCTORE.

VII Inscriptiones graduales hujus Portae desumtae sunt ex REUCHLINI Verbo mirifico, L. I. C. XV. p. 82

PRO… HINC
AB…TE
…PRO…ANI.
OMNIBVS.
…ADMINI
…MV…DI
…ESTOTE.
VI.
AD PRIMVM
VOTA
PRECESQ
AD
INFERIO
RES HYM
NI SVN
TO.
V.
ATT ELOI
A NOBIS AD
יהוה
ET INDE AD NOS
VOLITANTES
REVERENTIA
TREMORQ
SVNTO.
VII.
SACRA
MYSTA QVORV
TERIA
VAC SACTARIA
PALAM
VENITIS
GNIS SIC
PROFANIS CLAM
SVNTO.
יהוה
dante
benè VELLE;
NOSSE, POSSE:
ac ESSE.
…angusta quidem sed tamen satis augusta, JEHOVAE consecrata, ideoq ad eam per SCALAM
…ptem Theosophicorum, vere Philosophicam, filiorum DOCTRINAE dumtaxat fidelium,
…ascensus, solisq hisce, DIVINITVS afflatis. datur, secundum LEGES oraculares septem,
…BALICE, DIVINO-MAGICE, nec non PHYSICO-CHYMICE videndi, contem,
…e non moriantur sed Theosophicè vivant & PHILOSOPHI orthodoxi SIC (etiam Θεο-κοὶ
…MINI; DEVMq qui illos iis beavit amicos suos, dignè celebrent. Extructore HENRICO
…RE, ANNO à JHSVH CHRISTO nato, M. DC. II.

ADumbratio GYMNASII Theo-magici, macro-cosmici, catholici illiûs, quod NATVRAE ... est publi
Mare, Aquas, Lapides, Vegetabilia, Animalia, Mineralia atq; Metalla; imò per omnia, quæ aût in ûtero Maris, au
magno, Omnipotentiæ DEI Omnipotentis digito facto, exaratam, Númen & Lúmen NATVRÆ essentiale atq; realiter
Majores illi DOCTRINÆ filiorúm fidelûm fideles omnes, Magi vel Sophi & Philosophi prisci (quibus Múndus pro lib
Profúndúm, (als hoch) tieff vnd weit-gelerte des grossen Weltbuchs der Natûr admiratores) industriâ variâ frequ
tûm exemplo sapiente, fideliter invisere (nec equidem frûstra!) haud erubescunt: ût, nimirûm, Gratiâ DEI, Nûmine & Lû
ipsæ cûm hominibus Kabalicè colloquûntur, & sequales sunt, explicant; partim verò Anatomiâ Vulcanicâ sagacissima, SAP
Physicè, nec non Physico-artificialiter ibidem, tanquam ex Philosophiæ fonte limpidissimo, Orantes & Laborantes, mente
fii; fiunt; fient. Nam, hac Philosophandi methodo orthodoxa vereq; Theosophicâ, ex Creatûra, tanquam ex illûstri & p
IHSVM CHRISTVM; NOSMETIPSOS; nec non NATVRÆ Nûminis & Lûminis thesauros inexhaustos, Physicè & Philosop
discimus. Quod Sophistis monoculis impossibile. Hic Syncerioris Philosophiæ apex! Phy calumniatori! Inventore HENRICO

... & magnum, à IEHOVA ELOHIM universis, omnibus, cunctis ac singulis liberaliter extructi; Vbi per Celum, Astra, Terram ...
ventre aut superficie Terræ, aut sub Celo nascuntur, IEHOVÆ mirabilis SAPIENTIAM mirificam in libro Naturæ catholico ...
...iens, SAPIENTIÆ æternæ scintillula sapiens, naturaliter-magicè manifestando indefessò docet ac profitetur: quod Patres &
huiusce Partes & Regiones pro chartis, fructus innumeri pro literis & Linguis) jam olim secundum longum, latum, altum atq;
...runt; omnesq; studiosi Philosophiæ Theosophicæ, solius veræ, fideles, etiamnum hodierno die, autoritate Divina & Sapien...
...e ELOHIM celitus afflati atq; illuminati, partim Signatura Divinisve Naturæ characterismis hieroglyphicis, quibus Re...
...NTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, in Vniverso Mundano hoc Sapienter manifestatæ, cognitionem solidam atq; perfectam, etiam ...
...one ac sensibus haurirent; Physici genuini veriq; Philosophi non opinantes, sed scientes, ita fierent: quales plures hic ...
...icuo Naturæ speculo, CREATOREM, quæ videlicet æterna eius sit tum Potentia, tum Divinitas, Rom i.v.20. &, quem miss...
... videre nosseq; possumus; deq; iisdem, Semper & Vbiq; orthodoxè ac Sapienter Philosophari; beneq; vivere, & beatè mori
...HUNRATH LIPS. Theosophiæ amatore fideli, & MED. utriusq; Doct. Anno à MASCHIACH misso, M. DC. II.

8

VE
TORV
VERV
CIO CE
MVM, Q
CVT QVOD
ERIVS, EST S
TRANDA MIRACVLA
FVERVNT AB VNO, A
NATÆ. FVERVNT AB HA
EST SOL, MATER EIVS LV
VO: NVTRIX EIVS TERRA
EST HIC. VIS EI, INTEGRA EST
TERRAM AB IGNE, SVBTILE à S
DIT à TERRA IN COELVM, ITERVMQ
SVPERIORVM & INFERIORVM. SIC HA
AT à TE OMNIS OBSCVRITAS. HIC E
QVIA VINCET OMNEM REM SVBTILEM
CREATVS EST: HINC ERVNT ADAPTATIO
VOCATVS SVM HERMES TRISMEGISTVS,
COMPLETVM EST QVOD DIXI DE OPERATI
Warhafftig, sonder Luegen gewiss und aüff das alle
Vnd diss so OBEN ist, ist gleich dem VNTERN:
ichen EINES EINIGEN DINGES. Vnd gleich wi
dürch den willen und Geboth EINES EINIGEN, der
denselben EINEM DINGE, dürch schickung und Ver
der MOND ist seine MVTTER; der WINDT hat in g
ist die ERDE. Dieser ist der VATER ALLER VOLLK
Ist VOLLKOMMEN. Wann ES verwandelt wird
das Sübtile vom dicken oder groben, gantz Lieblich
ERDEN in HIMMEL, und vom HIMMEL Wieder zu
Vnteren. ALSO WIRSTV HABEN ALLE HERRLIG
aller Vnverstandt und Vnvermögenheit. Diss ist von alle
uber winden alle Sübtiligkeit, und dürchdringen alle
schehen seltzame Vereinigungen, und werden MANCE
züwürcken, dieser ist. Vnd bin darümb genād HE
HEIT der gantzen Welt. Es ist erfüllet alles wass
MERCURIUS TRISME
Cum de RERVM NATVRA cogitarē, ac MENTIS acie
dere solet iis, qui ob saturitatem, vel defatigationem, somn
tudine corporis. qui me nomine vocans, in hunc modū clamaret
est, quod DISCERE, atq INTELLIGERE cupis? Tum ego, Quis na
TENTIÆ, ac tu vide quid velis, IPSE verò TIBI VBIq: ADERO
SCERE. Ad hæc Ille: TVA ME MENTE COMPLECTE
hæc dixisset, mutavit formam, et VNIVERSA SVBITO REVEL
DEsignatio PYRAMIDVM Petrosarū Triumphaliū illarū, de Humido Radicali aut Primigenio Catholico MVNDI hujus
existione, Esa. 65. v. 17. 2. Pet. 3. 13. Apoc. 21. 1.) permanente futuræ, in sinu centrali abundaliter fovētiū; passim in orbe Terra
tholico, solum & Vnicè, præ cœteris omnib, Impatoriè triūphāte, faces lūculētiss. codicesq veridici, Divinitus extrūctarū; ad
nē Universalē, miraculi instar firmissimè fixe, verè Saturniè, perdurantiū: (vi NEPTVNO, IVNONI atq VVLCANO, nec no
cū aliis & Thoma de Aquino attestāte, homine aut reperiat Sactū, aut reddat Sanctū.) Mirabilis & Mirificæ, tum ob hæ
Asyla tutiss. inviolabiliter destinatarū. Harū VSVM & FRVCTVM, ô Doctrinæ filii fideles, ex Hieroglyphici illarū dogmati
tore HENRIC. KHVNRATH LIPS: Theosophiæ amator fidelis, & MED. utriusq DOCT: Arte Spagiricā laudib, dignis meritō celebr

SECRE
HERMETIS
SINE MENDA
VM & VERISS
EST INFERI, EST
T SVPERIVS; & QVOD EST SV
T QVOD EST INFERIVS: AD PERP
VNI, ET SICVT OMNES RES
ITATIONE VNIVS; SIC OMNES RES
NA RE, ADAPTATIONE. PATER EI
PORTAVIT ILLVD VENTVS IN VENTRE
PATER OMNIS TELESMI TOTI MVNDI
VERSA FVERIT IN TERRAM, SEPARABIS
O, SVAVITER CVM MAGNO INGENIO. ASCEN
DESCENDIT IN TERRAM, & RECIPIT VIM
BIS GLORIAM TOTI MVNDI. IDEO FVGI
TOTIVS FORTITVDINIS FORTITVDO FORTIS
NEMQVE SOLIDAM PENETRABIT. SIC MVNDVS
MIRABILES, QVARVM MODVS HIC EST. ITAQVE
BENS TRES PARTES PHILOSOPHIÆ TOTIVS MVNDI
E SOLIS.
Auff Deütsch:
warhafftigste, diss so UNTEN ist, ist gleich dem OBERN,
it man kan erlangen und verrichten Miracula oder wunder
LLE DINGE von EINEM DINGE ALLEINE geschaffen,
edacht; also entspriessen und kommen ALLE DINGE von
gung zusammenfügung. Die SONNE ist sein VATER, und
gen in seinem Bauch: Seine ERNEHRERIN oder Amme
MENHEIT dieser gantzen Weldt. SEINE MACHT
RDE, So sollu das Erdreich vom FEWER scheiden, und
grosser bescheidenheit und verstande. Es steiget von der
RDEN, Und gewinnet also die Krafft der obern und
IT DER GANTZEN WELT. Derhalben weiche von dir
TERCKE die STERCKESTE STERCKE; Dann es kan
ALSO IST DIE WELT GESCHAFFEN. Dahero ge
LLER WUNDER gewircket; welcher Weg, dieselben
ES TRISMEGISTVS, habende drey theill der WEIS
esagt habe von dem WERCKE der SONNEN.
STUS. in PIMANDRO.
SVPERNA erigere, sopitis iam corporis sensibus, quemadmodum acci
vati sunt: subito mihi visus sum cernere quendam immensa magni
est, ô Mercuri, quod & AVDIRE & INTVERI desideras? Quid
inquam? Sum, inquit Ille, PIMANDER, MENS DIVINÆ PO
io, inquã, RERVM NATVRAM DISCERE, DEVMque COGNO
, ET EGO TE IN CVNCTIS, QVÆ OPTARIS, ERVDIAM. Cum
T. Sic et cuivis DOCTRINÆ
filio fideli. AMEN.
Terræ novæ post Cælorũ incendio solutionẽ, & Elementorũ æstuantiũ liquefactionẽ, Terræq, & quæ in ea sunt operum
Doctrinæ solis horis de MAGNESIA LAPIDIS Phil. Vniversalis Subiecto debito, indeq, Sapientum Primaterialis, Ca
quos præsentis, IGNEM, Saxa pforantẽ & Omnia iudicantẽ, Conflagrationẽ, Corruptionẽ, Purgationẽ ac Renovatio
ministrię à manib, vigilãtiss. ita & laboriosiss. ALCHYMIAE, Arti Artiũ cũ Antiquiss. Certæ, Sagaciss. Sanctæ (adeò etiam
Numinis & Luminis NATVRAE, Sapiẽte, ppetuum ...
haud fallaci, ME fideliter admonẽte, Philosophiâ Theosophicâ, Mẽte, ...
mirationis, Amoris, Honoris & grati Animi ergò, lubẽs ac ovãs fecit. Anno ... M.DC.II